

แนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจ
ของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

นายณัฐ หลักชัยกุล

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาพัฒนศึกษา ภาควิชานโยบาย การจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปีการศึกษา 2555
ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทคัดย่อและแฟ้มข้อมูลฉบับเต็มของวิทยานิพนธ์ตั้งแต่ปีการศึกษา 2554 ที่ให้บริการในคลังปัญญาจุฬาฯ (CUIR)
เป็นแฟ้มข้อมูลของนิสิตเจ้าของวิทยานิพนธ์ที่ส่งผ่านทางบัณฑิตวิทยาลัย

The abstract and full text of theses from the academic year 2011 in Chulalongkorn University Intellectual Repository(CUIR)
are the thesis authors' files submitted through the Graduate School.

LEARNING ENHANCEMENT GUIDELINES TO INCREASE THE EFFECTIVENESS
OF ECONOMIC ACTIVITIES OF SAVING FOR PRODUCTION GROUPS

Mr. Nat Luxchaigul

A Dissertation Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Doctor of Philosophy Program in Development Education

Department of Educational Policy, Management, and Leadership

Faculty of Education

Chulalongkorn University

Academic Year 2012

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์	แนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ
	กิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต
โดย	นายณัฐ หลักชัยกุล
สาขาวิชา	พัฒนศึกษา
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก	รองศาสตราจารย์ ดร.จรรยาพร มาคิลกโกวิท
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม	อาจารย์ ดร.เฟื่องอรุณ ปรีดีดิลก

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง ของ การศึกษาตามหลักสูตรปริญญาคุษฎีบัณฑิต

.....คณบดีคณะครุศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร.ชนิตา รักษ์พลเมือง)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.กรรณิการ์ สัจกุล)

.....อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(รองศาสตราจารย์ ดร.จรรยาพร มาคิลกโกวิท)

.....อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม
(อาจารย์ ดร.เฟื่องอรุณ ปรีดีดิลก)

.....กรรมการ
(อาจารย์ ดร.อมรวิรัช นาคทรพรพ)

.....กรรมการ
(ศาสตราจารย์ ดร.พฤษดิ์ ศิริบรรณพิทักษ์)

.....กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ จุฑาทิพย์ ภัทราวาท)

ณัฐ หลัษย์กุล: แนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต (LEARNING ENHANCEMENT GUIDELINES TO INCREASE THE EFFECTIVENESS OF ECONOMIC ACTIVITIES OF SAVING FOR PRODUCTION GROUPS) อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก: รศ.ดร.จรรยาตรี มาดิลกโกวิท, อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม: อ.ดร.เฟื่องอรุณ ปรีดีดิลก, 530 หน้า.

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ และสภาพ การเรียนรู้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ 2) วิเคราะห์ประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจ 3) วิเคราะห์ปัจจัยที่ ส่งผลต่อการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจ และ 4) นำเสนอแนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อ เพิ่มประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตจำนวน 426 กลุ่มใน 20 จังหวัดของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และกรณีศึกษากลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต จำนวน 4 กลุ่มในจังหวัดชัยภูมิ กาฬสินธุ์ นครราชสีมา และอุบลราชธานี เก็บรวบรวมข้อมูลกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตโดยใช้แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่ม การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติเชิงพรรณนา และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย พบว่า กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตมีเงินฝากจะสะสมลดน้อยลง เพราะจำนวน สมาชิกฝากเงินไม่เพิ่มขึ้น และมีจำนวนเงินให้กู้ยืมลดลง และไม่เพียงพอกับความต้องการที่เพิ่มขึ้นมาก สถิติการ ดำเนินงานกิจกรรมทางเศรษฐกิจมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น ศูนย์สถิติการตลาด ชั่งฉาง และธนาคารข้าวมีจำนวนลดน้อยลง

การเรียนรู้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ส่วนใหญ่มีลักษณะแบบไม่เป็นทางการ เป็นการ เรียนรู้ในวิถีชีวิตที่เกิดขึ้นภายในชุมชน ส่งผลให้เกิดการพัฒนาศักยภาพผู้นำ แต่ขาดกระบวนการเรียนรู้เพื่อเพิ่ม ประสิทธิภาพกิจกรรมทางเศรษฐกิจ เช่น การจัดทำระบบบัญชี และทักษะการบริหารจัดการ

ในภาพรวมกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตมีประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจอยู่ในระดับปาน กลาง ร้อยละ 40.6 มีประสิทธิผลอยู่ในระดับสูง ร้อยละ 17.1 และมีประสิทธิผลต่ำ ร้อยละ 10.8 หากพิจารณาตาม กิจกรรมทางเศรษฐกิจ พบว่า กิจกรรมการออมเพื่อการผลิต และการจัดสวัสดิการมีประสิทธิผลสูงที่สุด ส่วนการ ส่งเสริมอาชีพมีประสิทธิผลต่ำที่สุด

ในภาพรวมปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิผลอยู่ในระดับปานกลาง ปัจจัยด้าน บรรยากาศ และสภาพแวดล้อมส่งผลต่อการเรียนรู้มากที่สุด รองลงมาได้แก่ ปัจจัยด้านการบริหารจัดการ และ ระเบียบข้อบังคับกลุ่ม ส่วนปัจจัยด้านการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอกส่งผลต่อการเรียนรู้ที่น้อยที่สุด

แนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ได้แก่ ส่งเสริม การมีสัจจะ อบรมอาชีพ และจัดสวัสดิการให้ครอบคลุมการเกิด แก่ เจ็บ และตาย จัดการเรียนรู้เนื้อหากิจกรรมทาง เศรษฐกิจให้สอดคล้องกับความต้องการ และวิถีชีวิต เป็นผู้เอื้ออำนวยการเรียนรู้ และส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ ภายในกลุ่ม ให้ความสำคัญกับสภาพวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น และภูมิปัญญาชาวบ้าน

ภาควิชา นโยบาย การจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา	ลายมือชื่อนิติ.....
สาขาวิชา พัฒนศึกษา	ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก.....
ปีการศึกษา 2555	ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม.....

5184470627: MAJOR DEVELOPMENT EDUCATION

KEYWORDS: LEARNING TO INCREASE THE EFFECTIVENESS / SAVING FOR PRODUCTION

GROUPS

NAT LUXCHAIGUL: LEARNING ENHANCEMENT GUIDELINES TO INCREASE THE EFFECTIVENESS OF ECONOMIC ACTIVITIES OF SAVING FOR PRODUCTION GROUPS.

ADVISOR: ASSO. PROF.CHAROONSRI MADILOGGOVIT, Ph.D.,

CO-ADVISOR: FUANGARUN PREEDEDILOK, Ph.D., 530 pp.

The objectives of this research are for: 1) studying the status and learning status of the economic activities implementation; 2) analyzing the effectiveness of economic activities; 3) analyzing the factors which affect the learning for increasing the effectiveness of economic activities; and 4) proposing the learning enhancement guidelines for increasing the effectiveness of economic activities. The samplings are 426 Saving for Production Groups (SPGs) in 20 provinces of Northeastern area, and 4 case studies of SPGs in Chaiyaphum, Kalasin, Nakhonratchasima and Ubonratchathani. The data is collected from SPGs by using questionnaires, interview and group discussion. The data analyses are done by Descriptive Statistics and Content Analysis.

The research results found that SPGs had the lessened Trusted Saving caused by no addition of saving members and the lessened loans to serve the needs which increased in numbers; the welfare of cremation help was increased; the Marketing Demonstration Centres, rice storages, and rice banks were lessened in numbers.

Most of the economic activities implementation learning was informal. The learning was in the ways of life and occurred in their communities. These affected the leader potential development, but lack of learning process for increasing the effectiveness of economic activities such as accounting system and management skills.

Overall, 40.6 % of SPGs could implement effectiveness of economic activities in the average level; 17.1 % of them in high level and 10.8 % of them in low level. To be considered by economic activities, they were found that Saving for Production Activities and Security Provision were highest. The effectiveness of Occupation Promotion was the lowest.

Overall, factors which affected the learning for increasing the effectiveness were in average level. The atmosphere and environment factors affected the learning were highest. Followed by the factors in management and group regulations which were in the little lower levels. The supporting factors from the external organizations were the least effectiveness to the learning.

The learning enhancement guidelines for increasing the effectiveness of economic activities were: the enhancement of trust, occupation training, and security provision which should cover the birth, elderly, illness and death. The learning provision, in content about economic activities, should be related to the needs and ways of life, promote the learning organizers and enhance learning process. The culture, local history and wisdom should be considered to be significant with groups.

Department: Educational Policy, Management, and Leadership	Student's signature.....
Field of study: Development Education	Advisor's signature.....
Academic Year: 2012	Co-advisor's signature.....

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยครั้งนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ด้วยความกรุณาอย่างยิ่งจากอาจารย์ที่ปรึกษา
รองศาสตราจารย์ ดร.จรูญศรี มาดิลก โกวิท และอาจารย์ ดร.เฟื่องอรุณ ปรีดีดิลก อาจารย์ที่ปรึกษา
ร่วม ซึ่งครูทั้งสองท่านได้ให้แนวทางในการศึกษาค้นคว้า และเสียสละเวลาอย่างมากในการ
ตรวจสอบกระบวนการวิจัยทุกขั้นตอน ตรวจสอบแก้ไขงาน พร้อมทั้งให้คำแนะนำอันมีคุณค่ายิ่ง ผู้วิจัย
รู้สึกซาบซึ้งในพระคุณอย่างยิ่ง และขอขอบพระคุณในความเมตตาของท่านทั้งสองเป็นอย่างสูง

ขอกราบขอบพระคุณคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ทุกท่าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งรอง
ศาสตราจารย์ ดร.กรรณิการ์ สัจกุล ครูผู้มีความเมตตาต่อศิษย์ผู้นี้ด้วยดีเสมอมา รวมถึงอาจารย์ ดร.อม
รวิษณ์ นาคทรพร ครูผู้ให้ความรู้ และประสบการณ์ในงานพัฒนาชุมชน รองศาสตราจารย์ จุฑาทิพย์
ภัทราวาท ครูผู้คอยแนะนำ ชี้แนะ และหาทางออกที่ดีให้กับศิษย์เสมอ และท่านที่สำคัญมาก เป็นครูผู้
จุดประกายในการทำวิจัยเรื่องนี้ คือศาสตราจารย์ ดร.พทุทธิ ศิริบรรณพิทักษ์ ตลอดจนผู้ทรงคุณวุฒิ
ทุกท่านที่ได้เสียสละเวลา และให้ความร่วมมืออย่างดียิ่งในการตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
ครั้งนี้

งานวิจัยนี้จะสำเร็จมิได้ หากมิได้รับความอนุเคราะห์อำนวยความสะดวกในการเก็บ
รวบรวมข้อมูลจากสำนักพัฒนาทุน และองค์กรการเงินชุมชน กรมการพัฒนาชุมชน สำนักพัฒนา
ชุมชนจังหวัด คณะกรรมการ และสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
รวมทั้งเจ้าหน้าที่ และกัลยาณมิตรพัฒนศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยเฉพาะ ดร.พระมหา
ธีรวัฒน์ พันธุ์ศรี และผู้ช่วยศาสตราจารย์ อัจฉรา ศรีพันธ์ที่มอบมิตรไมตรี และช่วยเหลือกันมาอย่าง
ยาวนานจนจบการศึกษา รวมถึงรุ่นพี่รุ่นน้องนิสิต ซึ่งมีอาจเอ่ยนามได้ทั้งหมด ทุกท่านได้ให้กำลังใจ
ด้วยดีเสมอมา และเป็นที่ซาบซึ้งใจแก่ผู้วิจัยอย่างยิ่ง จึงขอขอบคุณทุกท่าน ณ ที่นี้

นอกจากนั้น ขอขอบคุณกัลยาณมิตรผู้สนับสนุน และช่วยเหลือกันด้วยดีตลอดมา
คุณประเสริฐศักดิ์ ศรีทอง คุณอมสิน สัตยกุล และคุณภควรรษ ทองนุ้ย

ขอขอบพระคุณบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่ได้สนับสนุน
ทุนอุดหนุนการทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้

ท้ายที่สุดนี้ ขอกราบขอบพระคุณบิดามารดาผู้เป็นที่รักยิ่ง และให้การสนับสนุน
ข้าพเจ้าด้วยดีตลอดมา

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฎ
สารบัญภาพ.....	ด
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมา และความสำคัญของปัญหา.....	1
คำถามการวิจัย.....	5
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	6
ขอบเขตของการวิจัย.....	6
คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย.....	6
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	7
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	9
2 แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	10
ตอนที่ 1 แนวคิดเกี่ยวกับการเงินระดับจุลภาค และองค์การการเงินชุมชน	13
1.1 ความหมายของการเงินระดับจุลภาค.....	13
1.2 ความเป็นมาของการเงินระดับจุลภาค.....	15
1.3 รูปแบบ และวิธีการของการเงินระดับจุลภาค.....	16
1.4 ประเภทของการเงินระดับจุลภาค	19
1.5 ประเภทกิจกรรมทางการเงินระดับจุลภาค	20
1.6 องค์ประกอบของระบบการเงินระดับจุลภาค	22
1.7 การกำกับ ควบคุม และดูแลองค์การการเงินระดับจุลภาค	32
1.8 ปัจจัยความสำเร็จขององค์การการเงินระดับจุลภาค	33
1.9 ข้อจำกัดหรืออุปสรรคในการดำเนินงานขององค์การการเงินระดับจุลภาค.....	37

1.10 พัฒนาการขององค์กรการเงินชุมชนในประเทศไทย พ.ศ.2538 – 2553.....	39
1.11 การพัฒนาองค์กรการเงินชุมชนในประเทศไทย	41
1.12 ประเภทขององค์กรการเงินชุมชน	43
1.13 แนวคิด และเป้าหมายการจัดการองค์กรการเงินชุมชน	45
1.14 ปัจจัยความสำเร็จขององค์กรการเงินชุมชน	46
ตอนที่ 2 แนวคิดเกี่ยวกับการดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต	47
2.1 ความหมายของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต.....	47
2.2 ความเป็นมาของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต.....	48
2.3 แนวคิดของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต	49
2.4 หลักการของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต.....	49
2.5 วัตถุประสงค์ของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต.....	50
2.6 ประโยชน์ของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต.....	51
2.7 พัฒนาการของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต.....	51
2.8 เงินทุน แหล่งที่มาของเงินทุน เงินสัจจะสะสม การเก็บรักษา และการจัดสรรกำไรสุทธิของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต.....	56
2.9 สมาชิกกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต.....	57
2.10 โครงสร้างการบริหารงาน.....	60
2.11 ประเภทกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต.....	62
2.12 ตัวอย่างการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจของ กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต.....	64
2.13 ข้อมูลเบื้องต้นของการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจของ กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต.....	71
2.14 ประสิทธิภาพของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต.....	74
2.15 ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จ และความไม่เข้มแข็งของ กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต.....	76
2.16 แนวทางการพัฒนากลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต.....	77

บทที่	ณ	หน้า
ตอนที่ 3 แนวคิดเกี่ยวกับกิจกรรมทางเศรษฐกิจ และตัวชี้วัดประสิทธิผล.....	78	
3.1 ความหมายของกิจกรรมทางเศรษฐกิจ.....	79	
3.2 ประเภทของกิจกรรมทางเศรษฐกิจ.....	79	
3.3 หน่วยเศรษฐกิจ.....	82	
3.4 ความหมายของประสิทธิผล.....	88	
3.5 การวัดประสิทธิผล.....	90	
3.6 ระดับของประสิทธิผล.....	94	
3.7 ตัวชี้วัด และเครื่องมือวัดประสิทธิผล.....	95	
3.8 ตัวชี้วัดความมีประสิทธิภาพขององค์การการเงินระดับจุลภาค.....	98	
ตอนที่ 4 แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ และการส่งเสริมการเรียนรู้ในชุมชน.....	105	
4.1 ความหมายของการเรียนรู้.....	106	
4.2 หลักการของการเรียนรู้.....	110	
4.3 ลักษณะของการเรียนรู้.....	112	
4.4 ประเภทของการเรียนรู้.....	113	
4.5 ระดับของการเรียนรู้.....	115	
4.6 วิธีการเรียนรู้.....	115	
4.7 ช่องทางการเรียนรู้.....	117	
4.8 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้.....	118	
4.9 การเรียนรู้ในชุมชน.....	121	
ตอนที่ 5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	135	
5.1 งานวิจัยภายในประเทศ.....	135	
5.2 งานวิจัยต่างประเทศ.....	144	
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	149	
วิธีดำเนินการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1.....	149	
วิธีดำเนินการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2.....	160	
วิธีดำเนินการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 3.....	163	
วิธีดำเนินการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 4.....	167	

บทที่		
4	ข้อมูลทั่วไปของพื้นที่การศึกษา.....	171
	บริบทเชิงพื้นที่ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.....	171
	ข้อมูลทั่วไปของพื้นที่การศึกษา กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.....	172
	ตอนที่ 1 กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านขาม.....	172
	ตอนที่ 2 กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านโจด.....	181
	ตอนที่ 3 กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านทัพสาว.....	187
	ตอนที่ 4 กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านหนองหิน.....	195
5	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	205
	ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม และกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต.....	206
	ตอนที่ 2 สภาพการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ และสภาพการเรียนรู้ การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต.....	217
	ตอนที่ 3 การวิเคราะห์ประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจของ กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต.....	342
	ตอนที่ 4 การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิผล กิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต.....	404
	ตอนที่ 5 แนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิผล กิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต.....	428
6	สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	445
	สรุปผลการวิจัย.....	445
	อภิปรายผล.....	463
	ข้อเสนอแนะ.....	468
	รายการอ้างอิง.....	472
	ภาคผนวก.....	487
	แบบสอบถาม.....	488
	แบบสัมภาษณ์.....	508
	ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	512

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1.1 จำนวนกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต จำแนกเป็นรายภาค.....	2
2.1 การเข้าถึงกลุ่มสมาชิกขององค์กรการเงินระดับจุลภาค กรณีศึกษาประเทศต่างๆ.....	24
2.2 ปัจจัยความสำเร็จ และอุปสรรคขององค์กรการเงินระดับจุลภาค.....	36
2.3 จำนวนกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตในปี พ.ศ. 2552.....	72
2.4 การวิเคราะห์กิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต.....	86
2.5 เกณฑ์การประเมินความมีประสิทธิภาพ.....	92
2.6 กรอบสากลในการประเมินผลงานขององค์กรการเงินระดับจุลภาค.....	99
2.7 ตัวชี้วัดหรือเกณฑ์ประเมินผลกระทบทางสังคมขององค์กรการเงินระดับจุลภาค.....	101
2.8 ตัวชี้วัดผลประกอบการทางสังคมของ FOROLAC – FR.....	102
2.9 ตัวชี้วัดประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต.....	104
3.1 จำนวนกลุ่ม สมาชิก และกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต จำแนกเป็นรายภาค.....	149
3.2 กลุ่มตัวอย่างของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต จำแนกเป็นรายจังหวัด.....	151
4.1 กลุ่มองค์กรชุมชนที่เป็นแกนหลักในหมู่บ้านขาม.....	174
4.2 กลุ่มองค์กรชุมชนที่เป็นแกนหลักในหมู่บ้านโจด.....	183
4.3 กลุ่มองค์กรชุมชนที่เป็นแกนนำหลักในหมู่บ้านทัพสวย.....	190
4.4 กลุ่มองค์กรชุมชนที่เป็นแกนนำหลักในหมู่บ้านหนองหิน.....	197
5.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	207
5.2 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต.....	212
5.3 การจัดทำทะเบียน และบัญชีของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต.....	219
5.4 การดำเนินงานทั่วไปของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต	220
5.5 การจัดทำระเบียบข้อบังคับ ผลประโยชน์ของสมาชิก กลุ่ม และชุมชน	221
5.6 การเปรียบเทียบสภาพการบริหารจัดการของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต	222

ตารางที่	หน้า
5.7 จำนวนการรับฝากเงินสัจจะ และให้สินเชื่อแก่สมาชิกของ กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต.....	223
5.8 การเปรียบเทียบการรับฝากเงินสัจจะ ในปี พ.ศ. 2553 – 2554.....	225
5.9 การเปรียบเทียบการให้สินเชื่อแก่สมาชิกประเภทกู้สามัญ ในปี พ.ศ. 2553 – 2554	227
5.10 การเปรียบเทียบการให้สินเชื่อแก่สมาชิกประเภทกู้ฉุกเฉิน ในปี พ.ศ. 2553 – 2554....	229
5.11 การเปรียบเทียบการให้สินเชื่อประเภทกู้วิสามัญหรือกลุ่มอาชีพ ในปี พ.ศ. 2553 – 2554	230
5.12 การดำเนินกิจกรรมการออมเพื่อการผลิตของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต.....	233
5.13 จำนวนกิจกรรมส่งเสริมอาชีพของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต	239
5.14 การเปรียบเทียบการดำเนินกิจกรรมศูนย์สาธิตการตลาด ในปี พ.ศ. 2553 – 2554 ...	243
5.15 การเปรียบเทียบการดำเนินกิจกรรมร้านค้าชุมชน ในปี พ.ศ. 2553 – 2554	246
5.16 การเปรียบเทียบการดำเนินกิจกรรมยู่จาง ในปีพ.ศ. 2553 – 2554	249
5.17 การเปรียบเทียบการดำเนินกิจกรรมบ่มน้ำมัน ในปีพ.ศ. 2553 – 2554	251
5.18 การเปรียบเทียบการดำเนินกิจกรรมโรงสีข้าว ในปี พ.ศ. 2553 – 2554.....	254
5.19 การเปรียบเทียบการดำเนินกิจกรรมลานตากผลผลิต ในปี พ.ศ. 2553 – 2554	256
5.20 การเปรียบเทียบการดำเนินกิจกรรมโรงผลิตน้ำดื่ม ในปี พ.ศ. 2553 – 2554	258
5.21 การเปรียบเทียบการดำเนินกิจกรรมจำหน่ายปุ๋ย ในปี พ.ศ. 2553 – 2554	260
5.22 กิจกรรมส่งเสริมอาชีพที่ดำเนินงานประสบความสำเร็จสูงสุด.....	261
5.23 การดำเนินงานของศูนย์สาธิตการตลาดที่ประสบความสำเร็จ.....	264
5.24 การดำเนินงานของร้านค้าชุมชนที่ประสบความสำเร็จ.....	271
5.25 จำนวนสวัสดิการของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต	276
5.26 การเปรียบเทียบการดำเนินกิจกรรมธนาคารข้าว ในปี พ.ศ. 2553 – 2554.....	279
5.27 การเปรียบเทียบการจัดสวัสดิการฌาปนกิจสงเคราะห์ ในปี พ.ศ. 2553 – 2554.....	281
5.28 การเปรียบเทียบการจัดสวัสดิการคำรักษาพยาบาล ในปี พ.ศ. 2553 – 2554.....	283
5.29 การเปรียบเทียบการจัดสวัสดิการประกันชีวิต ในปี พ.ศ. 2553 – 2554	285
5.30 การเปรียบเทียบการจัดสวัสดิการทุนการศึกษา ในปี พ.ศ. 2553 – 2554.....	286

ตารางที่	หน้า
5.31 การเปรียบเทียบการจัดสวัสดิการสงเคราะห์ผู้สูงอายุ ผู้พิการ และผู้ด้อยโอกาส ในปี พ.ศ. 2553 – 2554.....	288
5.32 การเปรียบเทียบการจัดสวัสดิการขวัญถุงเด็กแรกเกิด ในปี พ.ศ. 2553 – 2554.....	290
5.33 การเปรียบเทียบการจัดสวัสดิการทุนสาธารณสุขประโยชน์ ในปี พ.ศ. 2553 – 2554.....	291
5.34 การเปรียบเทียบการจัดสวัสดิการทุนสาธารณสุขภัย ในปี พ.ศ. 2553 – 2554.....	293
5.35 ความพอเพียงของทุนในการจัดสวัสดิการ วิธีการจัดหาทุน และแหล่งทุนจาก ภายนอก.....	294
5.36 ปัญหาในการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต.....	296
5.37 แนวทางการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ให้บรรลุเป้าหมาย.....	299
5.38 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมายการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต.....	301
5.39 การเรียนรู้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต.....	302
5.40 การเรียนรู้เนื้อหาการออม และการให้สินเชื่อจากกิจกรรมการเรียนรู้ต่างๆ.....	303
5.41 การเรียนรู้เนื้อหาการประกอบอาชีพจากกิจกรรมการเรียนรู้ต่างๆ.....	304
5.42 การเรียนรู้เนื้อหาการจัดสวัสดิการจากกิจกรรมการเรียนรู้ต่างๆ	304
5.43 วิธีการเรียนรู้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ	305
5.44 ช่องทางการเรียนรู้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ.....	307
5.45 ค่าใช้จ่ายในการเรียนรู้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ในปี พ.ศ. 2553 – 2554.....	309
5.46 ค่าใช้จ่าย และจำนวนผู้เข้าร่วมเรียนรู้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ.....	310
5.47 การเปรียบเทียบค่าใช้จ่ายในการเรียนรู้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ และจำนวน ผู้เข้าร่วมกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ในปี พ.ศ. 2553 – 2554.....	310
5.48 วิธีการจัดหาทุนเพื่อการเรียนรู้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ กรณีค่าใช้จ่ายมากกว่างบประมาณที่ตั้งไว้.....	312
5.49 ปัญหา อุปสรรคในการเรียนรู้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ.....	313
5.50 แนวทางแก้ไขในการเรียนรู้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ	314

ตารางที่	หน้า
5.51 การนำเข้าการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพกิจกรรมทางเศรษฐกิจ.....	320
5.52 กระบวนการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพกิจกรรมทางเศรษฐกิจ.....	321
5.53 ผลผลิตการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพกิจกรรมทางเศรษฐกิจ.....	323
5.54 ผลลัพธ์การเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพกิจกรรมทางเศรษฐกิจ	325
5.55 การเปรียบเทียบสภาพการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพกิจกรรมทางเศรษฐกิจ.....	325
5.56 สภาพการบริหารจัดการของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต.....	326
5.57 สภาพการเรียนรู้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์ที่เป็นกรณีศึกษา	339
5.58 สภาพการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพกิจกรรมทางเศรษฐกิจ.....	341
5.59 จำนวนการออมเพื่อการผลิตของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต.....	343
5.60 ประสิทธิภาพการออมเพื่อการผลิตของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต	344
5.61 จำนวนการส่งเสริมอาชีพของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต	346
5.62 ประสิทธิภาพการส่งเสริมอาชีพของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต.....	347
5.63 จำนวนการจัดสวัสดิการของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต.....	349
5.64 ประสิทธิภาพการจัดสวัสดิการของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต	350
5.65 จำนวนการดำเนินงานอื่นๆ ของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต.....	351
5.66 ประสิทธิภาพการดำเนินงานอื่นๆ ของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต.....	352
5.67 การเปรียบเทียบประสิทธิภาพกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต....	352
5.68 จำนวนกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต จำแนกตามกลุ่มประสิทธิผล สูง ปานกลาง และต่ำ.....	371
5.69 การดำเนินกิจกรรมการออมเพื่อการผลิต จำแนกตามกลุ่มประสิทธิผล.....	372
5.70 การดำเนินกิจกรรมการส่งเสริมอาชีพ จำแนกตามกลุ่มประสิทธิผล.....	373
5.71 การจัดสวัสดิการ จำแนกตามกลุ่มประสิทธิผล.....	375
5.72 การเปรียบเทียบการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ จำแนกตามกลุ่มประสิทธิผล.....	377
5.73 การเรียนรู้เนื้อหากิจกรรมทางเศรษฐกิจผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ต่างๆ จำแนกตามกลุ่มประสิทธิผล.....	379
5.74 วิธีการเรียนรู้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ จำแนกตามกลุ่มประสิทธิผล.....	380
5.75 ช่องทางการเรียนรู้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจจำแนกตามกลุ่มประสิทธิผล.....	381

ตารางที่	หน้า
5.76 การเปรียบเทียบการเรียนรู้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ จำแนกตามกลุ่ม ประสิทธิผล.....	382
5.77 การเปรียบเทียบการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจ จำแนกตามกลุ่ม ประสิทธิผล.....	384
5.78 การเปรียบเทียบปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจ จำแนกตามกลุ่มประสิทธิผล.....	387
5.79 การเปรียบเทียบประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต	391
5.80 ประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตที่เป็นกรณีศึกษา	396
5.81 ปัจจัยด้านเศรษฐกิจที่ส่งผลต่อการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิผลกิจกรรม ทางเศรษฐกิจ.....	405
5.82 ปัจจัยด้านความเข้มแข็ง และพึ่งตนเองที่ส่งผลต่อการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิผล กิจกรรมทางเศรษฐกิจ.....	406
5.83 ปัจจัยด้านการบริหารจัดการ และระเบียบข้อบังคับที่ส่งผลต่อการเรียนรู้เพื่อเพิ่ม ประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจ.....	407
5.84 ปัจจัยด้านการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอกที่ส่งผลต่อการเรียนรู้เพื่อเพิ่ม ประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจ.....	409
5.85 ปัจจัยด้านบรรยากาศ และสภาพแวดล้อมที่ส่งผลต่อการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิผล กิจกรรมทางเศรษฐกิจ.....	410
5.86 การเปรียบเทียบปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิผลกิจกรรมทาง เศรษฐกิจ.....	411
5.87 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจ.....	426
5.88 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ของกลุ่มออมทรัพย์กรณีศึกษา.....	427
5.89 ร่างแนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจ.....	429
5.90 การแก้ไขจากการสนทนากลุ่มในร่างแนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้ เพื่อเพิ่มประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจ.....	438
6.1 การเปรียบเทียบกิจกรรมส่งเสริมอาชีพด้านทุนดำเนินการ ผลกำไร และ จำนวนสมาชิกเข้าร่วม.....	448

ตารางที่

หน้า

6.2 การเปรียบเทียบกิจกรรมสวัสดิการด้านค่าใช้จ่าย และจำนวนผู้ได้รับประโยชน์.....	448
---	-----

สารบัญญภาพ

ภาพที่	หน้า
1.1 จำนวนกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตตั้งแต่ปี พ.ศ. 2539 – 2552.....	2
1.2 แนวคิดการพัฒนาออมทรัพย์เพื่อการผลิต.....	3
1.3 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	8
2.1 องค์ประกอบของระบบการเงินระดับจุลภาค.....	22
2.2 กลุ่มสมาชิกขององค์กรการเงินระดับจุลภาค.....	23
2.3 ระดับความยากง่าย และ โอกาสสำเร็จของการประกันระดับจุลภาค.....	25
2.4 ความมั่นคงทางการเงิน และประโยชน์ด้านคุณภาพชีวิตของกลุ่มการเงิน.....	25
2.5 รูปแบบ และการเป็นเจ้าขององค์กรการเงินชุมชน.....	31
2.6 ปัจจัยความสำเร็จที่สำคัญขององค์กรการเงินระดับจุลภาค.....	34
2.7 บริบทที่เกี่ยวข้องกับองค์กรการเงินชุมชน.....	38
2.8 จำนวนกลุ่มออมทรัพย์ สมาชิก และและเงินสัจจะสะสมจำแนกเป็นรายภาค.....	55
2.9 ผู้ดำเนินงานยุ่งฉาง.....	69
2.10 ผู้ดำเนินงานธนาคารข้าว.....	70
2.11 การเปรียบเทียบจำนวนกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มปี พ.ศ. 2544 และ 2552.....	71
2.12 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจของหน่วยเศรษฐกิจ....	83
2.13 แสดงวงจรไหลเวียนของผลผลิต และรายได้ หรือวงจรเศรษฐกิจเบื้องต้น.....	83
2.14 ความสัมพันธ์ของกิจกรรมทางเศรษฐกิจตามนิยามทางเศรษฐศาสตร์กับประสิทธิผล	88
4.1 ที่ตั้งของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านขาม หมู่ที่ 2.....	173
4.2 ที่ตั้งของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านโจด หมู่ที่ 16.....	182
4.3 ที่ตั้งของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านทัพสวาย หมู่ที่ 1.....	188
4.4 กลุ่มองค์กรชุมชน และสถาบันการจัดการเงินทุนชุมชนทัพสวาย.....	190
4.5 ที่ตั้งของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านหนองหิน หมู่ที่ 5.....	195
5.1 การจัดสรรสวัสดิการของกองทุนสวัสดิการออมวันละบาท.....	357
5.2 กองทุนบูรณาการของชุมชนบ้านขาม.....	416
6.1 แนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต.....	463

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมา และความสำคัญของปัญหา

การเงินระดับจุลภาคหรือสินเชื่อขนาดเล็ก (Microfinance or Microcredit) เป็นแนวทางสำคัญหนึ่งในกระบวนการสะสมทุนในระดับครัวเรือนรากหญ้า (สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ, 2551) ที่มียุทธศาสตร์ไปสู่การพึ่งตนเองเพื่อหลุดพ้นจากวงจรหนี้สิน ปัญหาหนี้ในระบบและความยากจน คนในชุมชนสามารถใช้ชีวิตอยู่ได้อย่างมีคุณภาพ และมีศักดิ์ศรี ซึ่งกลุ่มการเงินชุมชนได้พิสูจน์ให้เห็นแล้วว่า สมาชิกที่เข้าร่วมกิจกรรมกับกลุ่มจะสามารถเปลี่ยนแปลงวิถีคิด และการดำเนินชีวิตของตนเอง ลด ละ เลิกสิ่งฟุ่มเฟือย และหันกลับมาไว้วางใจคนในชุมชนกันเองมากยิ่งขึ้น (พุลทรัพย์สวนเมือง ตูลาพันธุ์, 2548)

กระทั่งในปี พ.ศ. 2548 องค์การสหประชาชาติได้กำหนดให้เป็นปีสากลแห่งสินเชื่อขนาดเล็ก (International Year of Microcredit 2005) มีเป้าหมายเพื่อให้สาธารณชนรับรู้ประโยชน์ของกลุ่มการเงินขนาดเล็กที่จับตัวแล้ว (Schumacher, 1973) จากความสำคัญของการเงินชุมชนดังกล่าว ส่งผลให้ทิศทางการพัฒนามุ่งเน้นความสำคัญสู่การพึ่งตนเอง (Self-reliance) เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนท้องถิ่นมากขึ้นตามลำดับ รวมถึงการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมาเป็นแนวทางการดำเนินงานด้วย

การจัดการตนเองของชุมชนด้านการเงินชุมชน จึงเป็นโอกาสในการสร้างงาน ส่งเสริมอาชีพ และจัดสวัสดิการให้กับตนเอง และชุมชนซึ่งต้องอาศัยกระบวนการกลุ่มในการสร้างวินัย และการบริหารจัดการที่ดี โดยเริ่มจากชาวบ้านรวมตัวกันเป็นกลุ่ม และตกลงกันว่าจะออมเงินหรือมีสัจจะร่วมกันแล้วจัดตั้งเป็นกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตขึ้นมา โดยมีพัฒนาการของกรมการพัฒนาชุมชนให้การสนับสนุนการจัดตั้งรวมถึงเทคนิคการบริหารจัดการ ระบบบัญชี และส่งเสริมกิจกรรมเครือข่ายของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

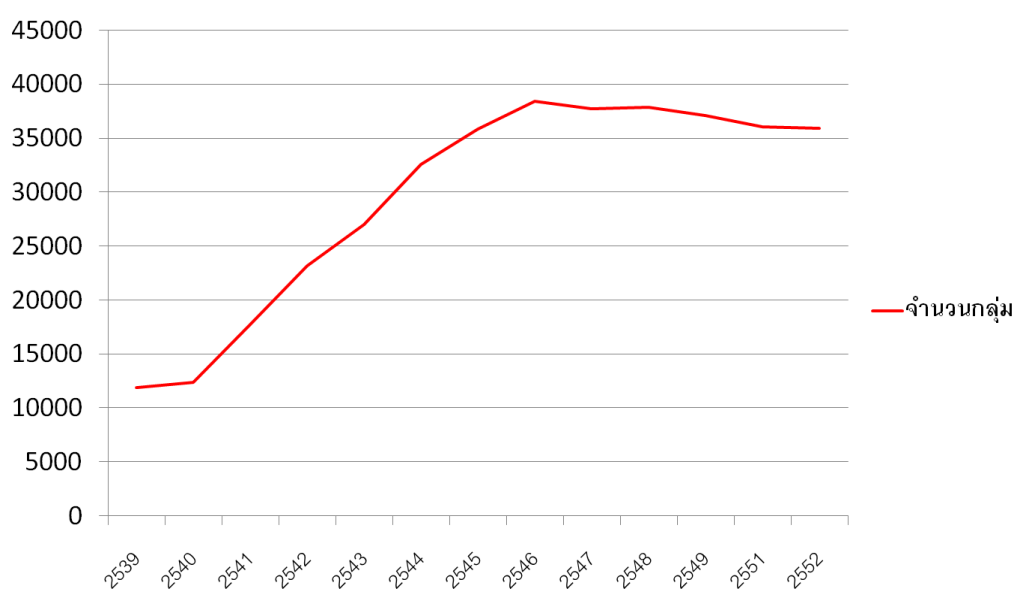
จากการประเมินผลการพัฒนากลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตทั่วประเทศ จำนวนทั้งสิ้น 35,891 กลุ่ม ในปี พ.ศ. 2552 โดยกรมการพัฒนาชุมชน พบว่า ในภาพรวมกลุ่มออมทรัพย์มีการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ (Active Saving Groups) ร้อยละ 95.3 มีกลุ่มออมทรัพย์ที่ต้องปรับปรุงพัฒนา 3,582 กลุ่ม และมีผลงานพอใช้ 9,602 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 9.98 และ 26.75 ตามลำดับ จากตารางที่ 1.1 พบว่า ส่วนใหญ่มีการรับฝากเงินสัจจะ และให้เงินกู้มากที่สุด ร้อยละ 94.1 มีกิจกรรมส่งเสริมอาชีพ และสวัสดิการมากที่สุดสามลำดับแรก ได้แก่ ศูนย์สาธิตการตลาด ธนาคารข้าว และยู้งฉาง ร้อยละ 6.5, 3.4 และ 1.5 ตามลำดับ ซึ่งจำนวนกิจกรรมทางเศรษฐกิจนี้สะท้อนศักยภาพ และผลประโยชน์ที่ได้รับจากการดำเนิน

กิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์ และมีแนวโน้มว่า กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตจะมีจำนวนลดน้อยลงไปเรื่อยๆ หลังจากระยะของการพัฒนาหรือขึ้นเจริญเติบโตเต็มที่แล้วตามแนวคิดของ Daft (1998) ดังภาพที่ 1.1

ตารางที่ 1.1 จำนวนกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต จำแนกเป็นรายภาค

ภาค	จำนวน (กลุ่ม)	ร้อยละ (%)	กิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต							
			การออมเพื่อการผลิต		การส่งเสริมอาชีพ				การจัดสวัสดิการ	
			การออมและให้กู้ยืม (กลุ่ม)	ร้อยละ (%)	ศูนย์สาธิตการตลาด (กลุ่ม)	ร้อยละ (%)	ตั้งฉาง (กลุ่ม)	ร้อยละ (%)	ธนาคารข้าว (กลุ่ม)	ร้อยละ (%)
กลาง	4,538	12.81	4,323	12.21	169	0.48	20	0.06	54	0.15
ตะวันออกเฉียงเหนือ	17,744	50.11	16,492	46.57	1,651	4.69	416	1.18	996	2.80
เหนือ	8,859	25.02	8,439	23.83	230	0.65	70	0.20	127	0.36
ใต้	4,271	12.06	4,068	11.49	237	0.67	23	0.07	34	0.10
รวม	35,412	100.0	33,322	94.1	2,287	6.5	529	1.5	1,211	3.4

ที่มา: สำนักพัฒนาทุน และองค์การการเงินชุมชน กรมการพัฒนาชุมชน, 2552

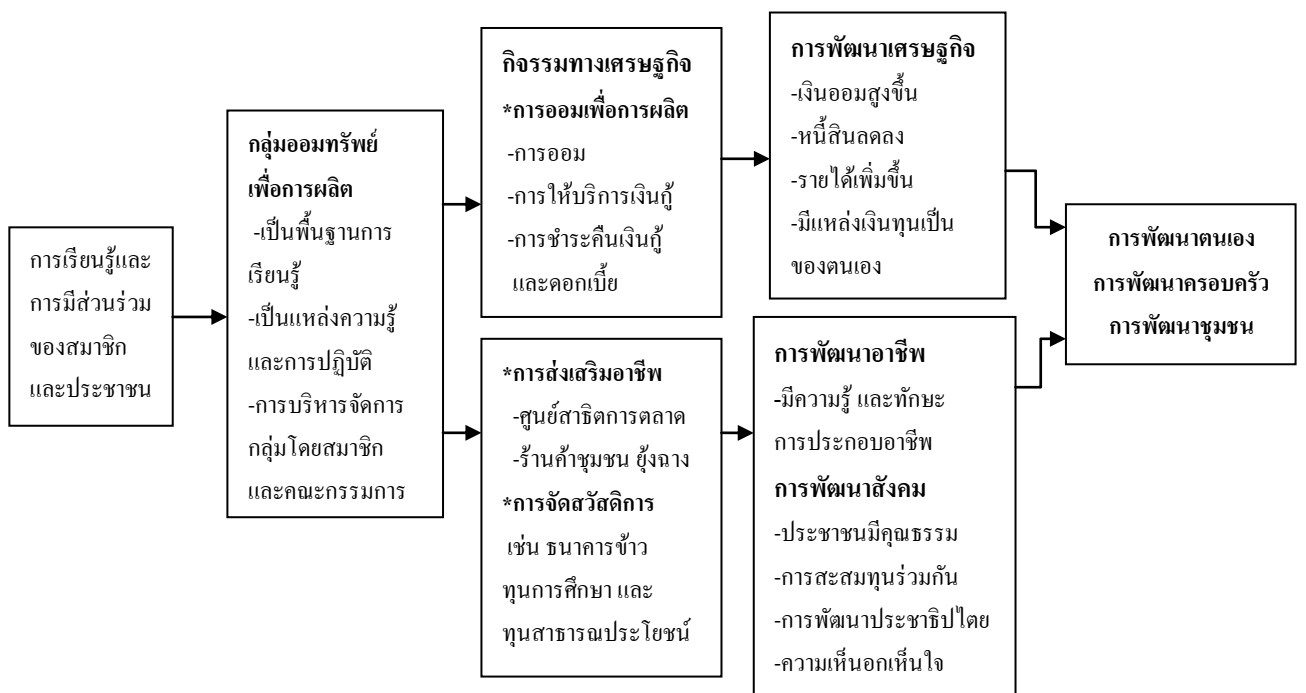
ภาพที่ 1.1 จำนวนกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2539 - 2552

ที่มา: ปรับปรุงข้อมูลจากสำนักพัฒนาทุน และองค์การการเงินชุมชน, 2553

ที่ผ่านมา แม้กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตจะมีจำนวนกิจกรรมทางเศรษฐกิจด้านการส่งเสริมอาชีพ และการจัดสวัสดิการน้อยอยู่ก็ตาม แต่ส่วนใหญ่มีกิจกรรมหลักด้านการออมเพื่อการผลิตจำนวนมากซึ่งเป็นกิจกรรมเพิ่ม และสะสมทุน (Capital) จึงเป็นวิธีการที่ดีที่สุดเพราะสามารถแก้ไขสาเหตุในด้านอื่นๆ ตามไปด้วย (สำนักพัฒนาทุน และองค์กรการเงินชุมชน, 2553: 10) การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจนั้น จะเริ่มต้นจากการออมเพื่อใช้เป็นทุนสำหรับสมาชิกกู้ยืมไปประกอบอาชีพหรือขยายการลงทุนในธุรกิจของกลุ่มออมทรัพย์

กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตจึงเป็นแหล่งสะสมทุนที่สำคัญของชุมชน มีวัตถุประสงค์การดำเนินงานเพื่อพัฒนาคนเพื่อให้หลุดพ้นจากวงจรแห่งความยากจน ยึดหลักคุณธรรม 5 ประการในการบริหารจัดการคือ มีความซื่อสัตย์ เสียสละ รับผิดชอบ เห็นอกเห็นใจ และไว้วางใจซึ่งกัน และกัน การบริหารงานของคณะกรรมการจึงต้องมีความโปร่งใส และสมาชิกสามารถตรวจสอบได้ตลอดเวลา

กิจกรรมของกลุ่มออมทรัพย์ส่งเสริมให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ภาคประชาชนเพื่อการพัฒนาตนเอง ครอบครัว และชุมชน โดยสอนคนให้รู้จักช่วยเหลือตนเอง และผู้อื่นในด้านเศรษฐกิจสังคม การประหยัด และเก็บออม (ปรีดี โชติช่วง, 2544: 25) สร้างความเข้าใจในการดำเนินชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างปกติสุข เกิดการปลูกฝังคุณธรรม ความยุติธรรม และความเท่าเทียมกัน นำไปสู่วิถีประชาธิปไตย เกิดความรักสามัคคี และความเอื้ออาทร (สำนักพัฒนาทุน และองค์กรการเงินชุมชน, 2553) ดังภาพที่ 1.2 แนวคิดการพัฒนาออมทรัพย์เพื่อการผลิตเกี่ยวข้องกับแนวคิดการเรียนรู้ และการบริหารจัดการของกลุ่มออมทรัพย์

ภาพที่ 1.2 แนวคิดการพัฒนาออมทรัพย์เพื่อการผลิต
ที่มา: ปรับปรุงข้อมูลจากปรีดี โชติช่วง, 2544

การเรียนรู้ของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตในหลายๆ ด้านทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และสิ่งแวดล้อมจะเกิดขึ้นได้ระหว่างการดำเนินงาน กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตจึงเปรียบเหมือนแหล่งเรียนรู้ และปฏิบัติการของชุมชนแบบบูรณาการ และยั่งยืน (พุทธทรัพย์ สวนเมือง ตูลาพันธุ์, 2548) หากมีการกระตุ้นการเรียนรู้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจในระบบกลุ่มเพิ่มขึ้น จะช่วยให้สมาชิกเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ มากขึ้น จนเกิดความอยากที่จะเรียนรู้อยู่ตลอดเวลา และกระบวนการพัฒนาร่วมกันของคนในชุมชน

ตัวอย่างของความสำเร็จจากการดำเนินงานธนาคารหมู่บ้านของชุมชนไม้เรียง ตำบลไม้เรียง อำเภอลวง จังหวัดนครศรีธรรมราช เริ่มต้นจากสมาชิก และกรรมการได้ร่วมกันเรียนรู้ และฝึกหัดการทำงานอย่างรอบคอบมั่นคง สอดคล้องกับแนวทางพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มีกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และพัฒนาอยู่เสมอ ทุกกิจกรรมเน้นการเรียนรู้ ให้ทุกคนรู้จักคิด วางแผน ก่อนการลงทุน จึงเป็นชุมชนเปิดที่พร้อมจะเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ ตลอดเวลา ภายใต้ความเชื่อมั่นของคำว่า “การพึ่งตนเอง” ของชุมชน (ชาน เพชรแก้ว, 2547: 7-43) ทั้งนี้ การได้เรียนรู้ในสิ่งที่ต้องการจะรู้ และควรจะรู้ ด้วยการแบ่งกลุ่มผู้เรียนออกเป็นกลุ่มย่อยๆ ตามสาขาอาชีพ พร้อมการปฏิบัติงานจริงในพื้นที่ของตนเอง และการดำเนินงานร่วมกัน การจัดทำแผนการประกอบอาชีพ สามารถใช้เป็นเครื่องมือเพื่อแก้ปัญหาการประกอบอาชีพของสมาชิกได้ดี (โกวิทย์ พวงงาม, 2553: 482-484, 466-467)

การสร้างเครือข่ายของกลุ่มออมทรัพย์ตำบลคลองเป็ย อำเภोजะนะ จังหวัดสงขลา เป็นการขยายการเรียนรู้การอยู่ร่วมกันอย่างเกื้อกูลระหว่างสมาชิกภายในกลุ่ม ไปยังภายนอกกลุ่ม หรือเครือข่ายของตนเอง (สุกัญญา โลจนากิวัฒน์, 2548: 138-179) การขยายวิธีคิดการพัฒนาคน โดยใช้เงินเป็นสื่อให้มีพลังด้วยกิจกรรมการสร้างเวทีเรียนรู้ และความสำเร็จของกลุ่มออมทรัพย์ชี้ชัดว่า การพึ่งตนเอง การสร้างกระแสท้องถิ่นนิยม และการจัดการทางการเงิน จะทำให้ทรัพยากรธรรมชาติ และคนไม่ถูกดูดเข้าสู่ส่วนกลางไปด้วย เป็นผลให้สามารถช่วยกันสร้างความหลากหลาย ช่วยกันออมทั้งความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติ และตั้งสมมุติปัญหาด้วยการขยายโอกาสทางการศึกษาและการเรียนรู้จากของจริง

กระบวนการเรียนรู้ปฏิบัติธรรมผ่านการออมเงิน และการบริหารชุมชนของพระสุบิน ปณีโต กลุ่มสังฆะสะสมทรัพย์ จังหวัดตราด เริ่มจากการออม และกู้ โดยการทดลองทำ และเรียนรู้ไปพร้อมๆ กันทุกคน การจัดการทางการเงินระดับชุมชนหรือกลุ่มย่อยๆ เป็นการสร้างกระบวนการเรียนรู้เรื่องการเงิน และเศรษฐกิจชุมชนให้แก่สมาชิก การสร้างความเข้มแข็งของกลุ่ม และบทบาทของสตรี การร่วมบริหารกองทุนสวัสดิการของชุมชน และปรับพฤติกรรมไปสู่กฎประชาธิปไตยของชุมชน เป็นการสร้างจิตสำนึกความเสียสละให้แก่คนในชุมชน และการดึงคนดีเข้ามาร่วมกันทำงานเพื่อชุมชน (โกวิทย์ พวงงาม, 2553: 451-452)

จะเห็นว่า การเรียนรู้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจในระบบกลุ่มจะช่วยกระตุ้นให้สมาชิกเข้าร่วมในกิจกรรมต่างๆ มากขึ้น เกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของร่วมกันจนอยากที่จะเรียนรู้อยู่ตลอดเวลา

และเกิดกระบวนการพัฒนาของคนภายในชุมชน ด้วยหลักการพึ่งตนเองตามศักยภาพ และความสามารถของชุมชน โดยการนำทรัพยากร และภูมิปัญญาที่มีอยู่มาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด

ดังนั้น การเรียนรู้เพื่อพัฒนาจนประสบความสำเร็จ สมาชิกสามารถช่วยเหลือกันเอง และชุมชนไปด้วยพร้อมกัน จึงต้องได้รับการขับเคลื่อนการเรียนรู้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต โดยอาศัยการระเบิดจากภายในกลุ่มผู้ชุมชนของตนเองก่อน แล้วจึงประสาน และสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานพันธมิตรภายใน และภายนอก จึงจะส่งผลให้การเรียนรู้เกิดประสิทธิผลอย่างต่อเนื่อง และมีความรอบด้านมากยิ่งขึ้น (พลทรัพย์ สวนเมือง ตูลาพันธุ์, 2548) จนนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายกิจกรรมทางเศรษฐกิจ และการพัฒนากลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต และสามารถลดความเหลื่อมล้ำของฐานะทางเศรษฐกิจสังคมของคนในชุมชนได้

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอแนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ด้วยการสำรวจกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 20 จังหวัดที่มุ่งส่งเสริมสัจจะการออม การพัฒนาอาชีพ และการจัดสวัสดิการให้แก่สมาชิก และคนในชุมชน ผลการศึกษาจะเป็นภาพสะท้อนความสำเร็จผ่านศักยภาพการดำเนินงานของกลุ่มการเงินชุมชนเหล่านี้ที่ใช้เงินเป็นเครื่องมือในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ มุ่งความมั่นคง และคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนในระยะยาว จึงต้องอาศัยการเรียนรู้เป็นสะพานเชื่อมโยงกับการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อให้เกิดพลังแห่งการเรียนรู้ และขับเคลื่อนกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ในการพัฒนาเศรษฐกิจรากหญ้า เพราะความรู้เปรียบเสมือนทุนทางปัญญาที่มีคุณค่ามากที่สุด และเป็นหลักประกันความอยู่รอดของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตในอนาคต เมื่อกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตมีประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องแล้วจะช่วยสร้างความเข้มแข็ง พึ่งตนเองได้ทางเศรษฐกิจ และสังคมให้กับชุมชนท้องถิ่นอย่างยั่งยืน

2. คำถามการวิจัย

2.1 สภาพการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ และสภาพการเรียนรู้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตเป็นอย่างไร

2.2 ประสิทธิภาพกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตเป็นอย่างไร

2.3 มีปัจจัยอะไรบ้างที่ส่งผลต่อการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

2.4 แนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตเป็นอย่างไร

3. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 3.1 เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานกิจกรรมทางเศรษฐกิจ และสภาพการเรียนรู้การดำเนินงานกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต
- 3.2 เพื่อวิเคราะห์ประสิทธิภาพกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต
- 3.3 เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต
- 3.4 เพื่อนำเสนอแนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

4. ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษานี้เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ และคุณภาพ พื้นที่ที่ศึกษา คือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 20 จังหวัด ประชากรที่ศึกษา และหน่วยการวิเคราะห์ คือ กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตที่เป็นไปตามเกณฑ์การวัดประสิทธิภาพกิจกรรมทางเศรษฐกิจ จำนวน 2,004 กลุ่ม ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบง่าย และเก็บรวบรวมข้อมูลกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่มีการดำเนินงานในปี พ.ศ. 2553 – 2554 จากกลุ่มตัวอย่างด้วยแบบสอบถาม จำนวน 426 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 21.26 ของประชากรทั้งหมด และกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตที่เป็นกรณีศึกษา จำนวน 4 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านขาม หมู่ที่ 2 ตำบลจตุรัส จังหวัดชัยภูมิ กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านโจด หมู่ที่ 16 ตำบลเจ้าท่า จังหวัดกาฬสินธุ์ กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านทัพสวย หมู่ที่ 1 ตำบลทัพสวย จังหวัดนครราชสีมา และกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านหนองหิน หมู่ที่ 5 ตำบลคำไฮใหญ่ จังหวัดอุบลราชธานี ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ การเรียนรู้การดำเนินงานกิจกรรมทางเศรษฐกิจ การเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพกิจกรรมทางเศรษฐกิจ และปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพกิจกรรมทางเศรษฐกิจ

5. คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต หมายถึง การรวมตัวกันของชาวบ้านเพื่อฝากเงินสัจจะอย่างสม่ำเสมอ และมีการจัดตั้งคณะกรรมการบริหารในรูปแบบของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

กิจกรรมทางเศรษฐกิจ หมายถึง กิจกรรมของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ได้แก่ การออมเพื่อการผลิต การส่งเสริมอาชีพ และการจัดสวัสดิการ

การออมเพื่อการผลิต หมายถึง การรับฝากเงินสัจจะเพื่อใช้เป็นทุนของกลุ่มออมทรัพย์ สำหรับให้สมาชิกหรือกลุ่มอาชีพกู้ยืมไปขยายการผลิตหรือการประกอบอาชีพ

การส่งเสริมอาชีพ หมายถึง การสนับสนุนให้สมาชิกดำเนินธุรกิจร่วมกันกับกลุ่มออมทรัพย์ โดยมุ่งหวังให้มีกำไรเพื่อนำไปใช้ในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ของกลุ่มออมทรัพย์หรือจ่ายเงินปันผล

เงินเฉลี่ยคืนหรือจัดเป็นสวัสดิการให้กับสมาชิก และชุมชน ได้แก่ ศูนย์สาธิตการตลาด ยุ้งฉาง ปิ๋มน้ำมัน ร้านค้าชุมชน โรงสีข้าว ลานตากผลผลิต โรงงานผลิตน้ำดื่ม และการจำหน่ายปุ๋ย

การจัดสวัสดิการ หมายถึง การปรับปรุงคุณภาพชีวิตจากการจัดสรรผลกำไรของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อใช้เป็นประโยชน์กับสมาชิก และคนในชุมชน ได้แก่ ฌาปนกิจสงเคราะห์ ค่ารักษาพยาบาล ธนาคารข้าว ทุนการศึกษา ขวัญถุงเด็กแรกเกิด ทุนสาธารณประโยชน์ และสาธารณภัย การสงเคราะห์ ผู้สูงอายุ ผู้พิการ และผู้ด้อยโอกาส การประกันสุขภาพ การประกันชีวิต และการประกันภัย

การเรียนรู้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ หมายถึง การเรียนรู้ของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตในด้านการออมเพื่อการผลิต การส่งเสริมอาชีพ และการจัดสวัสดิการ โดยพิจารณาจากเนื้อหา การเรียนรู้ วิธีการเรียนรู้ ช่องทางการเรียนรู้ ปัญหาอุปสรรคการเรียนรู้ และแนวทางแก้ไข

ประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจ หมายถึง การบรรลุเป้าหมายกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตที่เกิดขึ้นภายใน และภายนอกชุมชนในด้านการออมเพื่อการผลิต การส่งเสริมอาชีพ และการจัดสวัสดิการ

การเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจ หมายถึง การเรียนรู้ของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตเพื่อให้บรรลุเป้าหมายกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ประกอบด้วย การนำเข้าการเรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้ ผลผลิตการเรียนรู้ และผลลัพธ์การเรียนรู้

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ หมายถึง ปัจจัยต่างๆ ที่ส่งผลต่อการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ ความเข้มแข็ง และพึ่งตนเอง การบริหารจัดการ และระเบียบข้อบังคับกลุ่ม การสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก บรรยากาศ และสภาพแวดล้อม

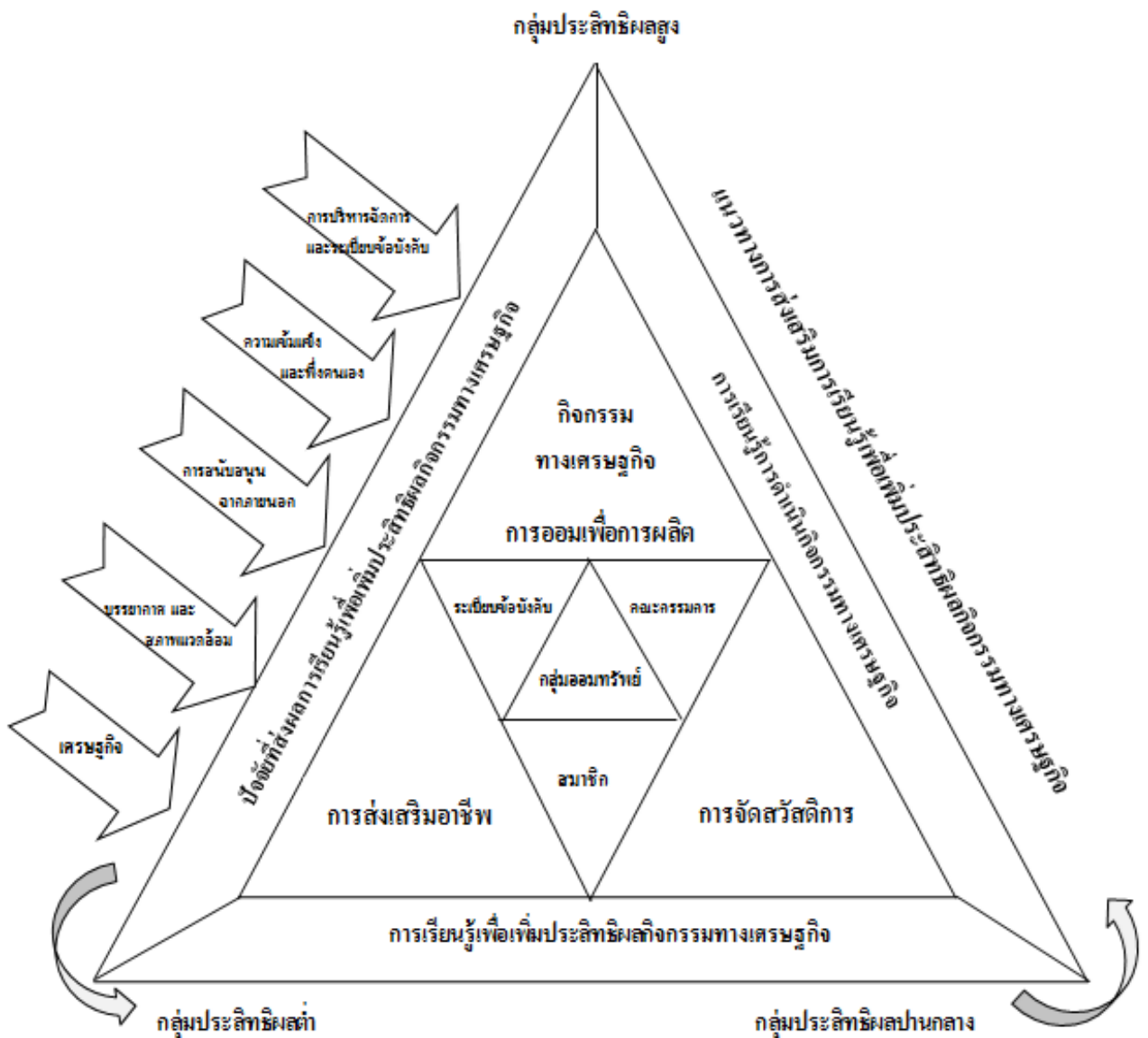
6. กรอบแนวคิดในการวิจัย

กิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ดังภาพที่ 1.3 ประกอบด้วยกิจกรรมด้านการออมเพื่อการผลิต การส่งเสริมอาชีพ และการจัดสวัสดิการ เป็นแนวคิดที่ได้จากการวิเคราะห์เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของประสิทธิ์ สุวรรณประสม, (2554), สำนักพัฒนาทุน และองค์การการเงินชุมชน กรมการพัฒนาชุมชน, (2553) สำนักงานกองทุนเพื่อสังคม, (2545), ปรีดี โชติช่วง, (2544), ดำรงศักดิ์ แก้วเพ็ง, (2544) และ চ্ছেจ อินสว่าง, (2543)

การศึกษานี้แบ่งประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต เป็น 3 ระดับ ได้แก่ กลุ่มประสิทธิผลสูง ปานกลาง และต่ำ ใช้แนวคิดตัวชี้วัดความมีประสิทธิภาพทางเศรษฐกิจที่ปรับปรุงจากแนวคิดของ Hoy and Miskel, 2001 (อ้างถึงใน วิโรจน์ สารรัตน์, 2544) ได้แก่ 1) ความสามารถในการบรรลุเป้าหมายกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ได้แก่ ประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจด้านการออมเพื่อการผลิต การส่งเสริมอาชีพ และการจัดสวัสดิการ 2) ความสามารถหรือประสิทธิผลของการพัฒนาออมทรัพย์ โดยพิจารณาจากประสิทธิผลที่เกิดขึ้นภายในชุมชน เช่น ผลการดำเนิน

ธุรกิจ การจัดสรรผลประโยชน์ตอบแทนให้กับสมาชิก และชุมชน การพัฒนาศักยภาพของบุคลากร และ การพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชน และประสิทธิผลที่เกิดขึ้นภายนอกชุมชน เช่น การเป็นศูนย์เรียนรู้หรือ แหล่งเรียนรู้ของชุมชน และการสร้างเครือข่ายกิจกรรมทางเศรษฐกิจกับภายนอก

การเรียนรู้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต จะใช้แนวคิดของ การศึกษาตลอดชีวิตของคณะกรรมการมานาชาตีว่าด้วยการศึกษาในคริสต์ศตวรรษที่ 21 ซึ่งได้เสนอ รายงานเรื่อง Learning: The Treasure Within ต่อองค์การการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่ง สหประชาชาติหรือ UNESCO (อ้างถึงใน สำนักส่งเสริม และพัฒนาศักยภาพชุมชน, 2551: 12-13) โดย พิจารณาจากเนื้อหาการเรียนรู้ วิธีการ และช่องทางการเรียนรู้ ปัญหาอุปสรรค และแนวทางแก้ไข

ภาพที่ 1.3 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ดังนั้น การเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตจะบรรลุเป้าหมายได้นั้นจึงต้องอาศัยปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจในการศึกษานี้ได้ปรับใช้ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย และความเข้มแข็งของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ ความเข้มแข็ง และพึ่งตนเอง การบริหารจัดการ และระเบียบข้อบังคับกลุ่ม การสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก บรรยากาศ และสภาพแวดล้อม จากการศึกษาวิจัยของบงอรสิงห์ลือ, (2551), ประหยัด ปัญญาณี, (2549), จิตสุภา จำปา, (2548), จิราภรณ์ สุนทรพงษ์ภัทร, (2548), กรวิภา เทศยรัตน์, (2547), ทับทิม ชำนาญกิจ, (2545), คำรงค์ดี แก้วเพ็ง, (2544), จรรย์ พุเต็มวงศ์, (2538), อรรถวิทย์ ศิลาคุปต์, (2535), กิ่งแก้ว อินหว่าง และวีระศักดิ์ อนันตมงคล, (2532), และกองวิจัยและประเมินผล กรมการพัฒนาชุมชน, (2525)

7. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

7.1 ได้รับองค์ความรู้ของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตในด้านสภาพการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ สภาพการเรียนรู้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจ และแนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจ

7.2 กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต และองค์กรการเงินชุมชน สามารถนำแนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตไปประยุกต์ และจัดการเรียนรู้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต และองค์กรการเงินชุมชนให้บรรลุเป้าหมายจนเกิดประสิทธิผลสูงสุด

7.3 หน่วยงานสนับสนุนที่มีบทบาท และหน้าที่ในงานส่งเสริม และพัฒนากลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต และองค์กรการเงินชุมชน สามารถนำแนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ไปกำหนดกลยุทธ์การส่งเสริมการเรียนรู้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต และองค์กรการเงินชุมชนเพื่อการบรรลุเป้าหมายการพัฒนาของหน่วยงานสนับสนุน

บทที่ 2

แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยเรื่อง “แนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต” มีแนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องนำเสนอตามลำดับดังนี้

ตอนที่ 1 แนวคิดเกี่ยวกับการเงินระดับจุลภาค และองค์การการเงินชุมชน

- 1.1 ความหมายของการเงินระดับจุลภาค
- 1.2 ความเป็นมาของการเงินระดับจุลภาค
- 1.3 รูปแบบ และวิธีการของการเงินระดับจุลภาค
- 1.4 ประเภทของการเงินระดับจุลภาค
- 1.5 ประเภทของกิจกรรมทางการเงินระดับจุลภาค
- 1.6 องค์ประกอบของระบบการเงินระดับจุลภาค
 - 1) ระดับบุคคลหรือสมาชิก
 - 2) ระดับกลุ่ม
 - 3) ระดับองค์กร
 - (1) ความหมายขององค์การการเงินระดับจุลภาค
 - (2) ประเภทขององค์การการเงินระดับจุลภาค
- 1.7 การกำกับ ควบคุม และดูแลองค์การการเงินระดับจุลภาค
- 1.8 ปัจจัยความสำเร็จขององค์การการเงินระดับจุลภาค
- 1.9 ข้อจำกัดหรืออุปสรรคในการดำเนินงานขององค์การการเงินระดับจุลภาค
- 1.10 พัฒนาการขององค์การการเงินชุมชนในประเทศไทย พ.ศ. 2508 – 2553
- 1.11 การพัฒนาองค์การการเงินชุมชนในประเทศไทย
- 1.12 ประเภทขององค์การการเงินชุมชน
- 1.13 แนวคิด และเป้าหมายการจัดการองค์การการเงินชุมชน
- 1.14 ปัจจัยความสำเร็จขององค์การการเงินชุมชน

ตอนที่ 2 แนวคิดเกี่ยวกับการดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

- 2.1 ความหมายของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต
- 2.2 ความเป็นมาของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต
- 2.3 แนวคิดของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

- 2.4 หลักการของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต
- 2.5 วัตถุประสงค์ของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต
- 2.6 ประโยชน์ของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต
- 2.7 พัฒนาการของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต
 - 1) ช่วงที่ 1 ช่วงของการเริ่มต้น (พ.ศ. 2517 – 2530)
 - 2) ช่วงที่ 2 ช่วงของการพัฒนา (พ.ศ. 2531 – 2543)
 - 3) ช่วงที่ 3 ช่วงของการเติบโต (พ.ศ. 2544 – 2553)
- 2.8 เงินทุน แหล่งที่มาของเงินทุน เงินตั้งจะสะสม การเก็บรักษา และการจัดสรร
กำไรสุทธิของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต
- 2.9 สมาชิกกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต
- 2.10 โครงสร้างการบริหารงาน
 - 1) คุณสมบัติของคณะกรรมการบริหาร
 - 2) หน้าที่ของคณะกรรมการบริหาร
 - 3) องค์ประกอบ และหน้าที่ของคณะกรรมการแต่ละคณะ
- 2.11 ประเภทของกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต
 - 1) การออมเพื่อการผลิต
 - 2) การส่งเสริมอาชีพ
 - 3) การจัดสวัสดิการ
- 2.12 ตัวอย่างการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต
- 2.13 ข้อมูลเบื้องต้นของการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต
- 2.14 ประสิทธิภาพของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต
- 2.15 ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จ และความไม่เข้มแข็งของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต
- 2.16 แนวทางการพัฒนากลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต
 - 1) ด้านโครงสร้าง และกระบวนการทำงาน
 - 2) ด้านการบริหารเงินทุน และทรัพยากร
 - 3) ด้านการพัฒนาขีดความสามารถของกลุ่ม
 - 4) ด้านผลประโยชน์ต่อสมาชิก และชุมชน

ตอนที่ 3 แนวคิดเกี่ยวกับกิจกรรมทางเศรษฐกิจ และตัวชี้วัดประสิทธิผล

- 3.1 ความหมายของกิจกรรมทางเศรษฐกิจ
- 3.2 ประเภทของกิจกรรมทางเศรษฐกิจ
 - 1) การผลิต
 - 2) การบริโภค
 - 3) การแลกเปลี่ยน
- 3.3 หน่วยเศรษฐกิจ
- 3.4 ความหมายของประสิทธิผล
- 3.5 การวัดประสิทธิผล
- 3.6 ระดับของประสิทธิผล
 - 1) ประสิทธิภาพของบุคคล
 - 2) ประสิทธิภาพระดับองค์กร
- 3.7 ตัวชี้วัด และเครื่องมือการวัดประสิทธิผล
 - 1) ตัวชี้วัดหรือเกณฑ์ความมีประสิทธิภาพขององค์กร
 - 2) เครื่องมือการวัดประสิทธิผล
- 3.8 ตัวชี้วัดความมีประสิทธิภาพขององค์กรการเงินระดับจุลภาค
 - 1) กรอบสากลในการประเมินผลงานขององค์กรการเงินระดับจุลภาค
 - 2) ตัวชี้วัดการดำเนินงานต่อสังคมขององค์กรการเงินระดับจุลภาค
 - 3) ตัวชี้วัดผลประกอบการทางสังคมของ FOROLAC – FR

ตอนที่ 4 แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ และการส่งเสริมการเรียนรู้ในชุมชน

- 4.1 ความหมายของการเรียนรู้
- 4.2 หลักการของการเรียนรู้
- 4.3 ลักษณะของการเรียนรู้
- 4.4 ประเภทของการเรียนรู้
- 4.5 ระดับของการเรียนรู้
- 4.6 วิธีการเรียนรู้
- 4.7 ช่องทางการเรียนรู้
- 4.8 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้
- 4.9 การเรียนรู้ในชุมชน
 - 1) ประเภทของการเรียนรู้ในชุมชน
 - 2) ลักษณะของความรู้ของชุมชน

- 3) กระบวนการสร้าง และสืบทอดความรู้ของชุมชน
- 4) ความหมายของการเรียนรู้ร่วมกันของชุมชน
- 5) ลักษณะการเรียนรู้ร่วมกันของชุมชน
- 6) องค์ประกอบของการเรียนรู้ร่วมกันของชุมชน
- 7) องค์ประกอบของการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต
- 8) การส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกันของชุมชน
 - (1) การส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกันของชุมชนโดยทั่วไป
 - (2) การส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกันของชุมชนระดับบุคคล
 - (3) การส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกันของชุมชนระดับกลุ่ม
 - (4) การส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกันของชุมชนระดับชุมชน
 - (5) การส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกันของชุมชนระดับเครือข่าย

ตอนที่ 5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

5.1 งานวิจัยภายในประเทศ

5.2 งานวิจัยต่างประเทศ

ตอนที่ 1 แนวคิดเกี่ยวกับการเงินระดับจุลภาค และองค์กรการเงินชุมชน

1.1 ความหมายของการเงินระดับจุลภาค

การเงินระดับจุลภาค (Microfinance) เป็นกิจกรรมทางการเงินที่ผู้ประกอบการให้บริการแก่ผู้มีรายได้น้อยที่ไม่สามารถเข้าถึงสถาบันการเงินหลัก เช่น ธนาคารพาณิชย์ เพราะขาดหลักทรัพย์ในการค้ำประกันสินเชื่อ (สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2549: 7) หรือเป็นกองทุนการเงินขนาดเล็กที่ให้บริการด้านการเงินที่มีความหลากหลาย เช่น การออมทรัพย์ การให้สินเชื่อ การบริการชำระเงิน การโอนเงิน และการประกันภัยให้กับคนจน และครัวเรือนที่มีรายได้น้อยรวมไปถึงกิจการขนาดเล็กๆ หรือเป็นความพยายามที่จะให้ครัวเรือนที่ยากจนซึ่งอยู่นอกเหนือความสนใจของธนาคารทั่วไปได้เข้าถึงสินเชื่อและมีการออมเงิน (Schreiner, 1999, 2001) ด้วยรูปแบบการดำเนินงานทางการเงินที่ช่วยเหลือคนที่ยากจนหรือวิสาหกิจขนาดเล็กที่ไม่สามารถเข้าสู่สถาบันการเงินทางการ โดยบุคคลเหล่านี้ต้องแบกรับภาระดอกเบี้ยที่สูงจากการกู้เงินนอกระบบ ซึ่งการเข้าไม่ถึงแหล่งสินเชื่อในระบบนี้เกิดจากการไม่มีสินทรัพย์ค้ำประกันเงินกู้ รวมถึงวงเงินกู้ของคนกลุ่มนี้มักเป็นวงเงินกู้ที่ไม่สูงนัก ทำให้มีต้นทุนสูงในการดำเนินการของผู้ประกอบการ (Meyer, Richard and Nagarajan, Geeta, 2005; Morduch, Jonathan and Armenda'riz De Aghion, Beatriz, 2005)

การเงินระดับจุลภาคเป็นสถาบันที่ช่วยเหลือคนยากจน ได้เข้าถึงแหล่งเงินทุนโดยปราศจากสินทรัพย์ และหลักทรัพย์ค้ำประกัน โดยสถาบันเหล่านี้ยังให้บริการในเรื่องการฝากเงินที่ถูกขโมยจากระบบธนาคารพาณิชย์ทั่วไป (Pretes, 2002) เช่น ธนาคารกรามีน (Grameen Bank) ในประเทศบังกลาเทศ ซึ่งเป็นผู้นำในเรื่องระบบการเงินประเภทนี้ ปรากฏผลเป็นที่ประจักษ์แล้วว่า สามารถลดความยากจนลงได้ (Moduch, 1998)

ทั้งนี้ การเงินระดับจุลภาคอาจหมายถึง โครงการทางการเงินระดับจุลภาคหรือสินเชื่อผู้มีรายได้น้อย มีจุดมุ่งหมายที่จะให้บริการทางการเงินแก่บุคคลที่ถูกขโมยจากระบบธนาคารพาณิชย์เช่นกัน ซึ่งกลุ่มเป้าหมายจะเป็นคนยากจนเหมือนกัน โครงการเหล่านี้ลดต้นทุนการดำเนินงานโดยจะปล่อยให้ผู้เป็นกลุ่ม และจะจูงใจให้เงินกู้ในปริมาณที่สูงขึ้น ถ้าหากมีการชำระหนี้ตามเวลาที่กำหนด (Park, 2001)

หากพิจารณาสาเหตุการถูกละเลยหรืออยู่นอกเหนือความสนใจของธนาคารพาณิชย์นั้น เกิดจากปัญหาความไม่สมมาตรของข้อมูลข่าวสาร (Asymmetric Information) เป็นผลให้ผู้ให้บริการหรือผู้ให้กู้ทั้งในและนอกระบบพยายามที่จะหาวิธีการในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว โดยผู้ให้บริการในระบบ เช่น ธนาคารพาณิชย์จะกำหนดให้ใช้หลักทรัพย์ในการค้ำประกันเงินกู้ เช่น ที่ดิน ดังนั้น กลุ่มคนที่จะกู้เงินมักเป็นกลุ่มคนที่มีฐานะดี สอดคล้องกับการศึกษาของ Siamwalla, A. et. al (1990) กล่าวถึงบุคคลที่กู้เงินจากธนาคารพาณิชย์ มักเป็นกลุ่มคนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจที่ดีที่สุดในบรรดากลุ่มบุคคลที่กู้เงินทั้งหมด ส่วนบุคคลที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำที่สุดนั้น แหล่งสินเชื่อของคนกลุ่มนี้จะกู้เงินจากนายทุนเงินกู้นอกระบบ ทำให้ต้องแบกรับอัตราดอกเบี้ยที่สูงจากแหล่งสินเชื่อในระบบ เพราะขาดหลักทรัพย์ในการค้ำประกัน นำมาซึ่งการเข้าไม่ถึงแหล่งสินเชื่อในระบบ

ด้วยเหตุดังกล่าว จึงมีแนวคิดจัดตั้งสถาบันการเงินระดับจุลภาคที่เข้าไปให้ความช่วยเหลือบุคคลที่ไม่สามารถเข้าถึงสถาบันการเงินในระบบ รวมถึงผู้ประกอบการรายย่อย ให้เป็นสถาบันการเงินที่คิดอัตราดอกเบี้ยจากต้นทุนที่แท้จริง รวมค่าธรรมเนียมต่างๆ ในการดำเนินงาน แนวคิดดังกล่าวนำไปสู่การจัดตั้งสถาบันหรือองค์กรการเงินระดับจุลภาคในปัจจุบัน

สรุปได้ว่า การเงินระดับจุลภาคเป็นกิจกรรม โครงการหรือกองทุนทางการเงินขนาดเล็กที่ให้บริการทางการเงินแก่ครัวเรือนที่ยากจนหรือขาดเงินทุน ซึ่งอยู่นอกเหนือความสนใจของธนาคารพาณิชย์ทั่วไป ได้เข้าถึงสินเชื่อก้อนเล็กๆ และมีเงินออม โดยมีการขยายขอบเขตการให้บริการทั้งในรูปแบบของสถาบันทางการเงินหรือโครงการทางการเงินแก่ผู้มีรายได้น้อย

1.2 ความเป็นมาของการเงินระดับจุลภาค

สำหรับความเป็นมาของการเงินระดับจุลภาคนั้น เริ่มปรากฏในทศวรรษที่ 1970 ในประเทศกำลังพัฒนา โดยใช้กลยุทธ์ตลาดการเงินในชนบท เป็นจุดเริ่มต้นของการเงินระดับจุลภาค ซึ่งส่วนใหญ่มีรูปแบบเป็นเงินอุดหนุนในรูปของสินเชื่อขนาดย่อมเพื่อก่อให้เกิดการจ้างงาน สร้างอาชีพและเพิ่มรายได้ให้กับคนยากจน จึงเป็นแหล่งเงินทุนในยามฉุกเฉิน เช่น เมื่อเกิดกรณีภัยธรรมชาติ รวมถึงการปรับปรุงสุขอนามัย การศึกษา สาธารณสุข และโภชนาการของคนในชนบท เป็นต้น (Morduch, Jonathan and Armenda'riz De Aghion, Beatriz, 2005)

แนวคิดการเงินระดับจุลภาค เป็นการประยุกต์วิธีการให้สินเชื่อระบบ เช่น การให้ยืมเงินของคนในครอบครัว การเล่นแชร์ และวิธีการของนายทุนเงินกู้ เป็นต้น ในช่วงแรกของเงินทุนดำเนินการมักเป็นเงินอุดหนุนจากภาครัฐ หรือองค์กรพัฒนาเอกชน (National Government Organizations: NGOs) การให้บริการจะเน้นการให้สินเชื่อเท่านั้น จึงมีชื่อเรียกอีกชื่อหนึ่งว่า “สินเชื่อรายย่อยหรือสินเชื่อบุคคล” (Microcredit) (Morduch, Jonathan and Armenda'riz De Aghion, Beatriz, 2005) ในระยะต่อมา มีการให้บริการที่หลากหลายมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการให้บริการรับฝากเงิน การประกันเงินกู้ยืม และการฝึกอบรมอาชีพ เป็นต้น จึงเปลี่ยนชื่อเรียกใหม่เป็น “การเงินระดับจุลภาค” เพื่อให้มีความครอบคลุมการให้บริการมากยิ่งขึ้น

แนวคิดการพัฒนาระบบการเงินผู้มีรายได้น้อย (Micro-banking Development) ดังกล่าวจะตระหนักถึงคุณค่า และศรัทธาของ “ผู้มีทุนน้อย” ที่เรียกว่า “จิ๋วแต่แจ๋ว หรือพลังของคนตัวเล็ก” โดย Schumacher (1973) ในหนังสือ Small is Beautiful กล่าวถึง การให้เงินกู้กันเองเพื่อการลงทุน และพัฒนาควบคู่กับการสร้างองค์ความรู้ และการบริหารจัดการทางการเงินให้เกิดประโยชน์สูงสุดจนประสบความสำเร็จกลายเป็นองค์กรทางการเงินขนาดใหญ่ หรือธนาคารประชาชนในหลายประเทศทั่วโลก เช่น ประเทศบังกลาเทศ และอินเดีย ประกอบกับการให้ความสำคัญของธนาคารโลกและสหประชาชาติที่ได้ตระหนักถึงบทบาทสำคัญของการเงินระดับจุลภาคนี้ ในการประชุมสัมมนาวิชาการ World Micro Credit Summit 1997 ที่กรุงวอชิงตันดีซี พร้อมกับประกาศสนับสนุนแนวคิดการเงินระดับจุลภาคอย่างเป็นทางการ

ทั้งนี้ สหประชาชาติได้ประกาศยกย่องว่า การเงินระดับจุลภาค เป็นเครื่องมือหนึ่งในการปลดปล่อยให้ผู้คนจำนวนมากหลุดพ้นจากความยากจนควบคู่กับการส่งเสริมให้บุคคล และกลุ่มมีบทบาท และมีส่วนร่วมในการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมของประเทศ โดยกำหนดให้ปี ค.ศ. 2005 เป็นปีไมโครเครดิตสากล (The International Year of Microcredit 2005) ดังนั้น การที่จะเพิ่มพลังทางการเงินขนาดเล็กนี้ให้กลายเป็น “สถาบันเพื่อการพัฒนาของคนจน” อย่างยั่งยืน ที่ไม่ได้เน้นเฉพาะบทบาทของ “การให้สินเชื่อ” เท่านั้น แต่มุ่งส่งเสริมการออมระยะยาว และจัดสวัสดิการภาคประชาชน ร่วมด้วยการสร้างวินัยทางการเงินภายในชุมชน ดังนั้น สินเชื่อเพื่อผู้ยากไร้หรือ ไมโครเครดิตนี้ จึงเป็นวิธีการหนึ่ง

นอกเหนือจากการพัฒนาจากรากหญ้าแล้ว ยังช่วยส่งเสริมประชาธิปไตยและสิทธิมนุษยชนอีกด้วย (วิทยากร เชียงกูร, 2551)

การดำเนินงานในช่วงทศวรรษที่ 1950 – 1980 ก่อนที่จะมีโครงการทางการเงินขนาดเล็กเกิดขึ้นนั้น ในประเทศกำลังพัฒนาทั้งหลายรวมถึงประเทศไทย พยายามส่งเสริมนโยบายสินเชื่อเพื่อการพัฒนาในชนบท ให้คนจนสามารถเข้าถึงแหล่งสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำ โดยเฉพาะสินเชื่อเพื่อการเกษตร วัตถุประสงค์เพื่อเปลี่ยนโครงสร้างทางเศรษฐกิจจากโครงสร้างที่เน้นเกษตรกรรมเป็นหลัก มาเป็นโครงสร้างที่เน้นภาคอุตสาหกรรมแทน โดยในช่วงต่อมาการดำเนินการสินเชื่อในชนบทนี้ได้มุ่งเน้นลดความยากจนในชนบทเป็นสำคัญ (Meyer, Richard and Nagarajan, Geeta, 2005)

หากพิจารณาการดำเนินการดังกล่าวในมุมมองแบบดั้งเดิม (Traditional View) เป็นการเข้าไปแทรกแซงการทำงานของกลไกตลาด เนื่องจากความล้มเหลวของกลไกตลาดการเงินในชนบท การศึกษาของ Stiglitz and Hoof (1990) ได้กล่าวว่า ตลาดสินเชื่อในชนบทเป็นตลาดที่ไม่มีการแข่งขันสมบูรณ์ และขาดการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ มีอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ที่กำหนดโดยนายทุนสูงถึงกว่าร้อยละ 75 ต่อปี ดังนั้น นโยบายสินเชื่อในชนบทเกิดจากความพยายามในการให้ความช่วยเหลือคนที่ต้องแบกรับภาระดอกเบี้ยที่สูง และเพื่อเป็นทางเลือกหนึ่งให้กับคนในชนบท

การศึกษาของ Meyer, Richard and Nagarajan, Geeta (2005) กล่าวถึง ผลการให้สินเชื่อในชนบท พบว่า การดำเนินนโยบายส่งผลให้สถาบันการเงินอ่อนแอ และทำให้การขยายสินเชื่ออยู่ในวงจำกัด ทำให้สถาบันการเงินที่เข้าร่วมโครงการประสบความล้มเหลวในการดำเนินการ เช่น ความล้มเหลวในเรื่องการจ่ายเงินคืนของผู้กู้ยืมอยู่ในอัตราที่ต่ำมาก คือ ร้อยละ 51.6 ของสินเชื่อทั้งหมด (Morduch, 1999)

จากความเป็นมา และแนวทางการพัฒนาระบบการเงินของผู้มีรายได้น้อยหรือการเงินระดับจุลภาคดังกล่าว จะมุ่งเน้นกลุ่มผู้มีรายได้น้อยหรือคนยากจนที่ขาดโอกาสในการเข้าถึงแหล่งเงินทุนเพื่อการประกอบอาชีพอย่างเป็นธรรม ดังนั้น ทั้งภาครัฐ และองค์กรพัฒนาเอกชนต่างใช้การเงินระดับจุลภาคนี้เป็นเครื่องมือหนึ่งในการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น ทำให้เกิดการเพิ่มรายได้ ลดรายจ่าย และสร้างวินัยทางการเงิน จึงเป็นการกระจายรายได้ และพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนได้อย่างยั่งยืน

1.3 รูปแบบ และวิธีการของการเงินระดับจุลภาค

จากจุดเริ่มต้นที่นโยบายสินเชื่อเพื่อการเกษตร เพื่อการปรับปรุงเทคโนโลยีนำไปสู่การจัดให้มีสินเชื่อขนาดย่อมดังกล่าว สามารถสรุปรูปแบบของการพัฒนาได้ 3 รูปแบบ (Meyer, Richard and Nagarajan, Geeta, 2005) ดังนี้

(1) รูปแบบโครงการที่มีวัตถุประสงค์เพื่อลดความยากจน ในลักษณะสินเชื่อเพื่อสร้างรายได้ให้กับกลุ่มคนยากจน เช่น ธนาคารกรามีนในประเทศบังกลาเทศ โดยสินเชื่อเหล่านี้ยังสนับสนุนให้เกิดการศึกษา การอบรมความรู้ และการช่วยเหลือให้เกิดเทคโนโลยีใหม่ๆ

(2) รูปแบบการสนับสนุนเพื่อให้เกิดการก่อตั้งธุรกิจขนาดกลาง และขนาดย่อมหรือการพัฒนาวิสาหกิจ การดำเนินการในรูปแบบนี้ในหลายโครงการประสบความสำเร็จ และมีความยั่งยืน

(3) รูปแบบที่เป็นองค์กรที่ให้บริการทางการเงินกับบริษัท และครัวเรือนที่ไม่ได้รับการบริการจากสถาบันการเงินในระบบ การให้บริการจะเป็นสินเชื่อขนาดย่อม และบริการทางการเงินอื่นๆ แต่ไม่เจาะจงว่ากลุ่มเป้าหมายจะต้องเป็นกลุ่มคนจน

สรุปได้ว่า องค์กรการเงินระดับจุลภาคให้ความสำคัญกับรูปแบบการบริหารจัดการ เพื่อการบรรลุตามวัตถุประสงค์ 3 ประการ คือ (สถาบันระหว่างประเทศเพื่อการค้า และการพัฒนา, 2552: 139)

(1) องค์กรการเงินระดับจุลภาคจะต้องมีการพัฒนาคุณภาพการให้บริการทางการเงิน (Financial Service) กับคนจำนวนมากของประเทศ ซึ่งโดยทั่วไปเป็นคนที่มีฐานะยากจน (Scale)

(2) องค์กรการเงินระดับจุลภาคจะต้องมีการขยายการให้สินเชื่อไปสู่คนที่มีฐานะยากจนที่สุดในสังคม (Poorest Group) เพื่อที่จะแน่ใจว่าคนจนทุกคนสามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุนได้ (Depth)

(3) องค์กรการเงินระดับจุลภาคจะต้องพิจารณาถึงต้นทุนในการให้สินเชื่อทั้งผู้ขอสินเชื่อ (ลูกค้าหรือสมาชิก) และผู้ให้บริการสินเชื่อเอง (องค์กรการเงินระดับจุลภาค)

ดังนั้นจะเห็นว่า ส่วนใหญ่แล้วองค์กรการเงินจะเป็นองค์กรที่ไม่แสวงหาผลกำไร แต่ก็ต้องสามารถดำเนินธุรกิจ และสร้างข้อได้เปรียบทางการแข่งขันได้ด้วยเช่นกัน เพื่อนำเงินที่ได้จากอัตราดอกเบี้ยมาใช้สำหรับการประกอบ การจ่ายเงินปันผลแก่สมาชิก หรือการจัดสวัสดิการชุมชนต่างๆ ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้ล้วนต้องใช้เวลาในการบริหารจัดการทั้งสิ้น

การเงินระดับจุลภาคนี้ จึงเป็นนวัตกรรมที่ได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องเพื่อให้บริการทางการเงินที่มีประสิทธิภาพสูงในประเทศกำลังพัฒนา ในช่วงแรกของการเริ่มต้นนั้น กลุ่มผู้กู้ซึ่งเป็นคนยากจนจำนวนมากสามารถเข้าถึงบริการทางการเงินนี้ จึงเป็นการลดต้นทุนในการกู้ยืม และลดความเสี่ยงในการเบี้ยวหนี้ของผู้กู้ได้อีกด้วย ดังเห็นได้จากความสำเร็จของการเงินระดับจุลภาคที่ให้บริการสินเชื่อกับกลุ่มคนที่ยากจน โดยไม่จำเป็นต้องใช้หลักทรัพย์ในการค้ำประกันนี้ มี “วิธีการของการเงินระดับจุลภาค” ดังนี้ (Meyer, Richard and Nagarajan, Geeta, 2005)

(1) ขนาดของการกู้ยืม จะทำการกู้ยืมในวงเงินที่ต่ำ มีระยะเวลาการใช้นเงินกู้เพียง 3 สัปดาห์หรือไม่เกิน 1 เดือน โดยส่วนใหญ่เงินกู้นี้มีวัตถุประสงค์เพื่อใช้เป็นทุนในการประกอบอาชีพ

(2) การให้สินเชื่อซ้ำกับผู้กู้ ทำให้เกิดการจูงใจกับผู้รับบริการ จึงจ่ายคืนหนี้อย่างสม่ำเสมอ ไม่ผิดนัดชำระหนี้ สามารถกู้เงินในครั้งต่อไปรวมถึงกู้ในปริมาณที่มากขึ้น

(3) การกำหนดเวลาการชำระคืนที่ชัดเจน อาจชำระหนี้ทุกสัปดาห์หรือทุกเดือน ทำให้สามารถติดตามการชำระเงินกู้ได้อย่างใกล้ชิด

(4) อัตราดอกเบี้ยและค่าธรรมเนียมของการเงินระดับจุลภาคอยู่ในระดับที่สูงกว่าโครงการสินเชื่อในชนบท ซึ่งผลประโยชน์ของการเงินระดับจุลภาคทำให้สามารถพึ่งตนเองได้

(5) สินทรัพย์ในการค้ำประกันเงินกู้ การเงินในระดับจุลภาคจำนวนมากจะใช้วิธีการกู้แบบกลุ่มเพื่อค้ำประกันเงินกู้ ในการดูแล และติดตามการคืนหนี้ ซึ่งช่วยลดต้นทุนทางธุรกรรม และความเสียหายได้มาก สำหรับผู้กู้ที่มีหลักทรัพย์ในการค้ำประกันก็สามารถใช้หลักทรัพย์ในการกู้เงินได้

(6) กระบวนการกระจายอำนาจในการตัดสินใจให้กู้เงิน เป็นกระบวนการเกี่ยวกับรูปแบบการคัดเลือกบุคคล ซึ่งเป็นกระบวนการทำให้สินเชื่อที่ง่าย โดยการให้อำนาจเจ้าหน้าที่ในการพิจารณาการให้สินเชื่อ เพราะเจ้าหน้าที่สินเชื่อเป็นบุคคลที่เข้าไปคลุกคลีกับคนในพื้นที่ ทำให้ทราบถึงสภาพความเป็นอยู่ของผู้กู้เป็นอย่างดี

(7) การไม่ชำระหนี้ หรือหนี้สูญ การดำเนินงานทางการเงินในระดับจุลภาค มีการชำระคืนเงินกู้ที่สูงกว่าร้อยละ 95 การติดตามหนี้สูญเป็นไปอย่างรวดเร็ว เพราะใช้ระบบคอมพิวเตอร์ในการรายงานข้อมูล โดยทำการบันทึกข้อมูลการชำระเงินกู้ในระบบคอมพิวเตอร์ทุกวัน การเงินระดับจุลภาคบางแห่งจะมีการลดอัตราดอกเบี้ยสำหรับผู้ชำระหนี้ก่อนกำหนด และเพิ่มอัตราดอกเบี้ยสำหรับผู้ชำระเงินกู้ไม่ตรงเวลา

หากพิจารณาวิธีการให้กู้เป็นกลุ่ม (Group Lending) ซึ่งการเงินระดับจุลภาคนำมาใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ และการเข้าถึงแหล่งเงินทุนของกลุ่มเป้าหมาย จากการศึกษาของ Meyer, Richard and Nagarajan, Geeta (2005) ได้สรุปถึงโครงสร้างทางการเงินระดับจุลภาคจากการให้สินเชื่อเพื่อการพัฒนาชนบท โดยความสำเร็จของการเงินระดับจุลภาค คือ ให้กู้เป็นกลุ่ม และไม่ต้องใช้หลักทรัพย์ในการค้ำประกันเงินกู้ สินเชื่อที่ได้รับจะใช้ในการลงทุนประกอบอาชีพ แต่การเข้าถึงสินเชื่อต้องมีการรวมกลุ่มกันตามความสมัครใจของแต่ละคนเป็นกลุ่มๆ ละ 5 คน และมีการประชุมเพื่อนำเงินมาชำระหนี้ในทุกสัปดาห์ “การให้กู้แบบเป็นกลุ่มมีข้อดี” เป็นระบบการค้ำประกันกันเองของสมาชิกภายในกลุ่ม หากสมาชิกคนใดไม่ส่งเงินกู้ ภายในกลุ่มก็จะมีการกระตุ้นหรือกดดันให้หาเงินมาชำระคืน และเป็นการลดปัญหาความไม่สมมาตรของข้อมูลข่าวสาร เพราะกลุ่มคนในหมู่บ้านรู้จักกันดีว่าใครเป็นใคร มีสภาพความเป็นอยู่เช่นใด โดยวิธีการนี้จึงแยกกลุ่มผู้กู้ที่มีโอกาสเบี่ยงหนีนี้้อยออกจากกลุ่มผู้กู้ที่มีโอกาสเบี่ยงหนีนี้มาก “การให้กู้ยืมแบบกลุ่มมีข้อดีอย่างประการ” คือ การให้กู้ยืมแบบกลุ่มไม่สามารถใช้กับกลุ่มหมู่บ้านที่ในแต่ละครัวเรือนไม่มีความสัมพันธ์กันมากนัก อาจเกิดความเป็นไปได้ที่สมาชิกภายในกลุ่มรวมหัวกันที่จะไม่ใช้คืนหนี้ (Collusion) หรืออาจทำให้เกิดปัญหา Free-rider ได้ เนื่องจากการที่สมาชิกในกลุ่มบางคนอาจไม่ทำงาน ไม่ทำการลงทุนอย่างเต็มที่หรือขาดประสิทธิภาพ (สถาบันระหว่างประเทศเพื่อการค้าและการพัฒนา, 2552: 15-16)

“ลักษณะสำคัญของการรวมกลุ่ม” ของคนในชุมชนหรือหมู่บ้าน ทำให้มีความคุ้นเคยกันของสมาชิกภายในกลุ่ม การดำเนินการลักษณะนี้ทำให้มีการช่วยเหลือและส่งเสริมการทำธุรกรรมทางการเงินให้แก่สมาชิกภายในกลุ่ม เช่น การส่งเสริม และสนับสนุนให้มีการออม มีการดักเตือน

ระหว่างสมาชิกให้ชำระเงินกู้ตามกำหนดเวลาหรือการลงโทษทางสังคม เป็นต้น เกิดการค้ำประกันกันเองระหว่างสมาชิกภายในกลุ่มจึงไม่ต้องใช้หลักทรัพย์ค้ำประกัน และยังทำให้ผู้ค้ำประกันกระตุ้นให้ผู้ชำระเงินกู้ตรงเวลา การดำเนินงานลักษณะนี้ถือว่าเป็นการบริหารความเสี่ยงที่ดีมากวิธีหนึ่ง สำหรับการตรวจสอบ ในการทำธุรกรรมทางการเงินของสมาชิกภายในกลุ่มจะมีการตรวจสอบกันเอง จึงมีความโปร่งใสในการดำเนินงาน ทำให้องค์กรมีความเข้มแข็ง และความสามัคคีมากขึ้นในกลุ่ม ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญในการสร้างองค์กรที่เข้มแข็ง และเจริญเติบโตอย่างมั่นคง

สรุปได้ว่า การเงินระดับจุลภาค ใช้ประโยชน์จากการรวมกลุ่ม และความสัมพันธ์ภายในกลุ่มมาช่วยในการตรวจสอบซึ่งกัน และกัน อันเป็นการลดปัญหาด้านทุนการดำเนินงานของสถาบันการเงินในการขจัดความเสี่ยงจากการไม่ชำระหนี้จากการปล่อยเงินกู้

1.4 ประเภทของการเงินระดับจุลภาค

ไพบูลย์ วัฒนศิริธรรม และพรณทิพย์ เพชรมาก (2544) ได้แบ่งประเภทของการเงินระดับจุลภาคเป็น 7 ประเภท คือ

(1) การเงินระดับจุลภาคที่มีรัฐเป็นเจ้าของ โดยมีหน่วยงานของรัฐเป็นผู้รับผิดชอบในการดำเนินการ มีวัตถุประสงค์ในการดำเนินการมุ่งไปที่ผู้มีรายได้น้อย ได้แก่ กองทุนพัฒนาชนบท (ก่อนให้ธนาคารออมสินเป็นผู้บริหาร) เป็นต้น

(2) การเงินระดับจุลภาคที่มีรัฐเป็นเจ้าของ แต่การดำเนินการโดยมีอาชีพหรือหน่วยงานเฉพาะ มีวัตถุประสงค์ของการดำเนินการมุ่งไปที่ผู้มีรายได้น้อย ได้แก่ สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน กองทุนพัฒนาชนบทที่ธนาคารออมสินบริหาร ธนาคารประชาชน เป็นต้น

(3) การเงินระดับจุลภาคที่มีรัฐเป็นเจ้าของ แต่มีประชาชนเป็นผู้ดำเนินการ มีวัตถุประสงค์ของการดำเนินการเพื่อผู้มีรายได้น้อย ได้แก่ โครงการแก้ไขปัญหาความยากจน (กข.คจ.) กองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง เป็นต้น

(4) การเงินระดับจุลภาคที่มีลักษณะเป็นสถาบันการเงินเฉพาะ การบริหารงานเป็นการบริหารงานโดยมีอาชีพ มีวัตถุประสงค์ในการดำเนินงานเพื่อผู้มีรายได้น้อย ได้แก่ ธนาคารเพื่อการเกษตร และสหกรณ์การเกษตร เป็นต้น

(5) การเงินระดับจุลภาคที่มีลักษณะเป็นสถาบันเฉพาะ การบริหารงานเป็นการบริหารโดยประชาชน มีวัตถุประสงค์เพื่อผู้มีรายได้น้อยที่มีลักษณะเฉพาะ ได้แก่ การดำเนินการทางการเงินที่จัดตั้งโดยองค์กรพัฒนาเอกชน เป็นต้น

(6) การเงินระดับจุลภาคที่มีประชาชนเป็นเจ้าของ ส่วนการดำเนินการใช้มีอาชีพในการดำเนินการ มีวัตถุประสงค์ของการเงินในระดับจุลภาคเป็นการดำเนินงานเพื่อผู้มีรายได้น้อย เช่น การดำเนินงานของธนาคารกรามีนในประเทศบังคลาเทศ

(7) การเงินระดับจุลภาคที่มีประชาชนเป็นเจ้าของ การบริหารงานมีประชาชนเป็นผู้บริหารงาน และดำเนินการ จุดมุ่งหมายของการเงินในระดับจุลภาคนี้ มีวัตถุประสงค์การดำเนินงานเพื่อผู้มีรายได้น้อย ได้แก่ กลุ่มออมทรัพย์ต่างๆ และธนาคารหมู่บ้าน เป็นต้น

สำหรับการจัดแบ่งประเภทของการเงินระดับจุลภาคนั้น ในแต่ละประเภทอาจมีลักษณะบางอย่างที่เหมือนกัน และแตกต่างกัน โดยลักษณะสำคัญที่ใช้เป็นเกณฑ์ในการจัดแบ่งประเภท ได้แก่ ความเป็นเจ้าของ ผู้ดำเนินการ และวัตถุประสงค์ในการดำเนินการ โดยธนาคารเพื่อการพัฒนาแห่งเอเชีย ได้แบ่งประเภทของการเงินระดับจุลภาคเป็น 3 ชนิด คือ

- (1) องค์กรอย่างเป็นทางการ (Formal Institution) เช่น ธนาคารชุมชน และสหกรณ์
- (2) องค์กรกึ่งทางการ (Semiformal Institution) เช่น องค์กรพัฒนาเอกชนที่ไม่แสวงหาผลกำไร
- (3) องค์กรที่ไม่เป็นทางการ (Informal Sources) เช่น ผู้ประกอบการ เจ้าของเงินทุน สถาบันระหว่างประเทศเพื่อการค้าและการพัฒนา (2552: 11) จำแนกรูปแบบการเงินระดับจุลภาคตามการจัดตั้ง ได้แก่

- (1) องค์กรการเงินระดับจุลภาคที่ไม่เป็นทางการ (Informal)
- (2) องค์กรที่จัดตั้งโดยกลุ่มสมาชิกหรือสหกรณ์ (Member-owned)
- (3) องค์กรที่ไม่ใช่รัฐบาล (NGOs)
- (4) องค์กรการเงินระดับจุลภาคที่เป็นทางการ (Formal)

สรุปได้ว่า การแบ่งประเภทของการเงินระดับจุลภาคดังกล่าว กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตหรือกลุ่มสัจจะจะเป็นกลุ่มที่เกิดจากการส่งเสริมการจัดตั้งโดยหน่วยงานภาครัฐ และมีประชาชนหรือสมาชิกเป็นเจ้าของ การบริหารงานมีคณะกรรมการที่ได้รับการเลือกตั้งให้เป็นตัวแทนเข้ามาบริหารงานและดำเนินการ ซึ่งเป็นองค์กรกึ่งทางการ (Semiformal Institution) มีหน่วยงานราชการให้การสนับสนุน ส่งเสริมในด้านต่างๆ เช่น กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) ธนาคารออมสิน และองค์กรพัฒนาเอกชนต่างๆ เป็นต้น

1.5 ประเภทกิจกรรมทางการเงินระดับจุลภาค ประกอบด้วย 4 กิจกรรม ได้แก่ การรับฝากเงิน การให้สินเชื่อ การประกัน และการฝึกอบรมอาชีพ (Morduch, Jonathan and Armenda'riz De Aghion, Beatriz, 2005) ดังนี้

- (1) “การรับฝากเงิน” จะกำหนดให้ผู้ที่ต้องฝากเงินจนถึงระดับหนึ่งก่อนที่จะได้รับเงินกู้ เหมือนกับการกู้เงินของตัวเอง และแก้ปัญหาการดำเนินงานการให้สินเชื่อของรัฐบาลในอดีตที่ไม่ประสบความสำเร็จ เนื่องจากประชาชนมักคิดเสมอว่า สินเชื่อที่พวกเขาได้รับเป็นเงินของรัฐบาลที่

สามารถจะเบี้ยวได้ (Meyer, Richard and Nagarajan, Geeta, 2005) การดำเนินงานในเรื่องการให้สินเชื่อในอดีตที่ไม่ยั่งยืนต้องพึ่งพาอาศัยเงินอุดหนุนจากรัฐบาล

การรับฝากเงินแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ “การบังคับฝากเงิน” ซึ่งเป็นการบังคับให้ผู้กู้เงินต้องฝากเงินเป็นจำนวนหนึ่งหรือเป็นสัดส่วนของเงินกู้ตามที่กำหนดและ “การฝากเงินโดยสมัครใจ” (Ledgerwood, Joanna, 1998) ซึ่งเป็นการให้บริการฝากเงินครั้งละเท่าไรก็ได้ และสามารถถอนเงินได้ตลอดเวลาซึ่งการฝากเงินจะไม่มีกำหนดวงเงินขั้นต่ำ โดยผู้ฝากเงินจะได้รับดอกเบี้ยเงินฝากเมื่อถึงระยะเวลาที่กำหนดประมาณร้อยละ 1-2 ต่อปี (สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2549) การฝากเงินในลักษณะนี้เป็นการส่งเสริมให้เกิดการออม และแก้ไขปัญหาการขาดเงินในการบริโภค

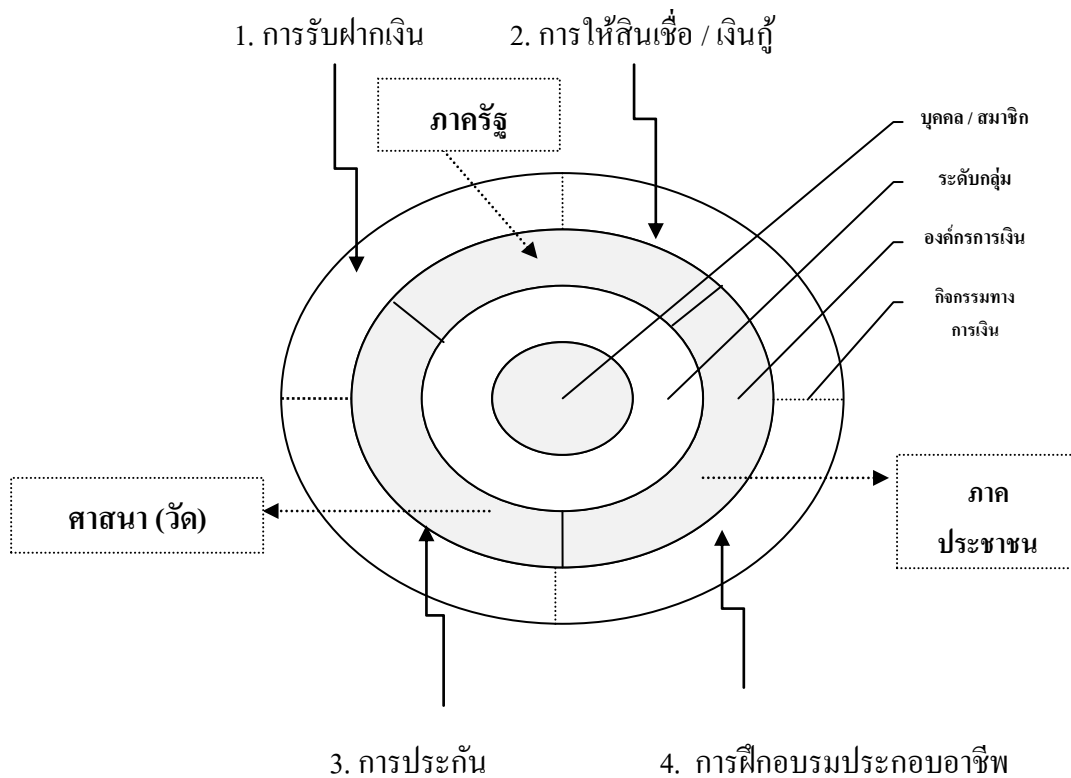
(2) “การให้สินเชื่อ” กิจกรรมที่เกิดจากประชาชนที่มีรายได้น้อยต้องการสินเชื่อด้านต่างๆ เช่น สินเชื่อเพื่อประกอบอาชีพ เพื่อที่อยู่อาศัย เพื่อการศึกษา เพื่อการรักษาพยาบาล หรือเพื่อใช้จ่ายในสิ่งที่จำเป็น โดยทั่วไปแล้วการให้สินเชื่อของการเงินระดับจุลภาค เป็นการให้สินเชื่อก้อนเล็กๆ โดยคิดอัตราดอกเบี้ยรวมค่าธรรมเนียมไม่เกินร้อยละ 30 ต่อปี (Meyer, Richard and Nagarajan, Geeta, 2005) ซึ่งผู้กู้ที่มีประวัติดีในการชำระคืนและไม่เคยผิดนัดในการชำระหนี้จะได้รับการลดดอกเบี้ย ผู้กู้ไม่จำเป็นต้องเอาหลักทรัพย์ที่มีราคาแพงมาค้ำประกันเงินกู้ จากการศึกษาของไพบูลย์ วัฒนศิริธรรม และพรรณทิพย์ เพชรมาก (2544) ได้กล่าวถึงหลักทรัพย์ในการขอกู้เงินว่า เพียงแต่นำทะเบียนรถยนต์หรือรถจักรยานยนต์หรือใช้การกู้เป็นกลุ่มโดยการรับผิดชอบหนี้ร่วมกัน ก็สามารถขอสินเชื่อได้

(3) “การประกัน” การดำเนินการให้สินเชื่อเป็นการดำเนินการที่พยายามลดความเสี่ยงจากการเบี้ยวหนี้ของผู้ที่ได้รับสินเชื่อ การประกันเป็นวิธีการลดความเสี่ยงจากการเบี้ยวหนี้วิธีหนึ่ง โดยการให้ผู้กู้เงินต้องจ่ายเงินเป็นสัดส่วนที่กำหนดเพื่อเข้าสู่กองทุนการประกันเงินกู้ เช่น การดำเนินงานของธนาคารกรามีน สมาชิกแต่ละคนต้องจ่ายเงินร้อยละ 1 ของจำนวนเงินที่กู้ (Ledgerwood, Joanna, 1998) ประโยชน์ที่ได้รับคือ ในกรณีที่สมาชิกเสียชีวิต กองทุนดังกล่าวจะจ่ายเงินนี้ให้ทั้งหมด และรวมถึงเงินในการจัดงานศพให้แก่ครอบครัวที่สมาชิกเสียชีวิตด้วย การประกันนี้ทำให้ไม่เกิดหนี้สูญในกรณีที่เกิดการเสียชีวิต และการเบี้ยวหนี้ของผู้กู้ รวมถึงสมาชิกคนอื่นๆ ที่อยู่ในกลุ่มเดียวกันไม่ต้องรับผิดชอบการเบี้ยวหนี้ของเพื่อนสมาชิก

(4) “การฝึกอบรมอาชีพ” ส่วนใหญ่เป็นการส่งเสริมให้เกิดวิสาหกิจขนาดกลาง และขนาดย่อม เกิดจากความต้องการที่จะเรียนรู้ในการประกอบอาชีพ แต่ขาดการเข้าถึงการอบรม และความรู้ในการประกอบการ เช่น ด้านการบัญชี และการตลาด (Ledgerwood, Joanna, 1998) จุดมุ่งหมายเพื่อการปรับปรุงความสามารถในการประกอบอาชีพของผู้เข้าร่วม โครงการเพื่อเพิ่มขึ้นรายได้ ดังการศึกษาของ Morduch (2005) พบว่า “การฝึกอบรมอาชีพ และให้ความรู้ในเรื่องการประกอบการทำให้ผู้ร่วมโครงการรายได้สูงขึ้นด้วยการสนับสนุนเงินทุนในการประกอบการ”

สรุปได้ว่า กิจกรรมการเงินระดับจุลภาค เช่น การรับฝากเงิน การค้าประกันเงินกู้ของตนเอง และแบบกลุ่ม การให้สินเชื่อบุคคลนี้ ผู้ที่มีวัตถุประสงค์ประสงค์ในการใช้เงินกู้แตกต่างกันไป อาทิ ใช้เป็นทุนในการประกอบอาชีพ การบริโภคอุปโภค หรือใช้ชำระหนี้สิน ซึ่งผู้กู้จะเสียดอกเบี้ยในอัตราที่ต่ำกว่าเงินกู้นอกระบบ สำหรับความเสี่ยงของการไม่ชำระคืนเงินของผู้กู้นั้น ผู้ให้บริการจะใช้วิธีการประกันเงินกู้ หรือหักเงินเข้ากองทุน โดยจะให้ผู้กู้จ่ายเงินสมทบเข้ากองทุนเพื่อเป็นหลักประกันความเสี่ยงของผู้ให้บริการและผู้กู้ซึ่งจะได้รับสิทธิประโยชน์ต่างๆ สำหรับการอบรมเพื่อส่งเสริมอาชีพนั้น ผู้ให้บริการทางการเงินจะฝึกอบรมเพื่อการประกอบอาชีพ เพิ่มรายได้ และมีเงินมาชำระหนี้ที่กู้ยืมไป

1.6 องค์ประกอบของระบบการเงินระดับจุลภาค แสดงระดับความสัมพันธ์ และบริบทที่เกี่ยวข้องกับองค์กรการเงินชุมชน ดังภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 2.1 องค์ประกอบของระบบการเงินระดับจุลภาค

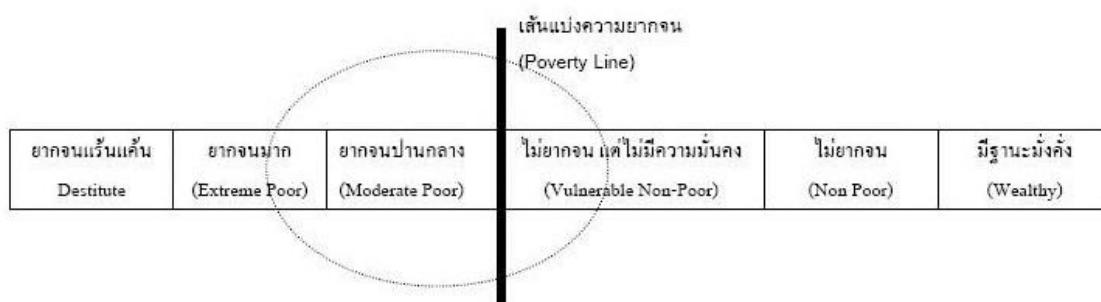
ที่มา: สถาบันระหว่างประเทศเพื่อการค้า และการพัฒนา (องค์กรมหาชน), 2552

1) ระดับบุคคลหรือสมาชิก

จากภาพแสดงองค์ประกอบต่างๆ ของระบบการเงินระดับจุลภาค โดยวงในสุดของภาพคือ บุคคลหรือสมาชิก ซึ่งเป็นกลุ่มผู้มีรายได้ต่ำหรือมีฐานะยากจน อาจไม่มีนายจ้างหรือจ้างงานตนเอง (Self-employed) หรือประกอบกิจการในครัวเรือน รวมถึงชาวนา และเกษตรกรในภาคการเกษตรซึ่งมีความแตกต่างกันระหว่างลูกค้าที่อยู่ในเมืองกับลูกค้าที่อยู่ในชนบท โดยสมาชิกที่อยู่ในชนบทส่วนใหญ่จะเป็นเกษตรกรหรือประกอบอาชีพทางการเกษตร การแปรรูปอาหาร หรือการค้าขาย ในขณะที่สมาชิกที่อยู่ในเมืองจะประกอบอาชีพที่หลากหลายกว่า เช่น การขายของหาบเร่หรือรถเข็น ทำงานในภาคก่อสร้าง ตามบ้านหรืองานบริการ เช่น ขับรถรับจ้างแท็กซี่หรือรถมอเตอร์ไซด์

จากการศึกษาองค์การการเงินระดับจุลภาคในหลายๆ ประเทศ (อ้างถึงใน สถาบันระหว่างประเทศเพื่อการการค้า และการพัฒนา, 2552: 4) พบว่า แม้ว่าสมาชิกส่วนใหญ่มีฐานะยากจน และมีรายได้ต่ำกว่าเส้นแบ่งความยากจน (Poverty Line) ของประเทศนั้นๆ แต่ก็ยังไม่ใช่กลุ่มสมาชิกที่มีฐานะยากจนที่สุด (Poorest) แต่มีระดับความยากจนอยู่ในระดับปานกลาง (Moderate Poor) ดังภาพที่ 2.2

จากการศึกษาของ Cohen (2003) พบว่า สมาชิกส่วนใหญ่ขององค์การการเงินระดับจุลภาคเป็นสมาชิกที่มีความยากจนอยู่ในระดับปานกลาง (Moderate Poor) และอีกส่วนหนึ่งเป็นสมาชิกที่ไม่ยากจนแต่มีความไม่มั่นคง (Vulnerable Non-poor) ในขณะที่จะมีส่วนน้อยเป็นกลุ่มที่มีความยากจนมาก (Extreme Poor) ซึ่งโครงการส่วนใหญ่ยังเข้าไม่ถึงกลุ่มคนที่ยากจนเร้นแค้น

ภาพที่ 2.2 กลุ่มสมาชิกขององค์การการเงินระดับจุลภาค

ที่มา: Cohen , 2003

ผลการศึกษาดังกล่าวสอดคล้องกับการศึกษาของ Consultative Group to Assist the Poor (CGAP, 2000) ที่เก็บข้อมูลจากองค์การการเงินระดับจุลภาคจากประเทศฟิลิปปินส์ อุกันดา โบลิเวีย และบังกลาเทศ ดังตารางที่ 2.1 พบว่า องค์การการเงินระดับจุลภาคเข้าถึงกลุ่มสมาชิกที่มีความยากจนอยู่ในระดับปานกลาง (Moderate Poor) ซึ่งหมายถึง กลุ่มที่อยู่ในเปอร์เซ็นต์ที่ 10 - 50 ของครัวเรือนที่อยู่ต่ำกว่าเส้นความยากจน หรือไม่ยากจนแต่มีความไม่มั่นคงในชีวิต (Vulnerable Non-poor) (Cohen: 2003)

ตารางที่ 2.1 การเข้าถึงกลุ่มสมาชิกขององค์กรการเงินระดับจุลภาค กรณีศึกษาจากประเทศต่างๆ

ระดับความยากจน	ฟิลิปปินส์ (CARD)	อูกานดา (UWFT)	โบลิเวีย (4 โครงการ)	บังกลาเทศ (BRAC)
ยากจนแร้นแค้น	ไม่สามารถเข้าถึงได้	ไม่สามารถเข้าถึงได้	ไม่สามารถเข้าถึงได้	ไม่สามารถเข้าถึงได้
ยากจนมาก	เข้าถึงได้บ้าง (Some)	เข้าถึงได้น้อย (Few)	แทบเข้าถึงไม่ได้เลย (Almost None)	เข้าถึงประมาณร้อยละ 40
ยากจนปานกลาง	เข้าถึงได้มาก (Many)	เข้าถึงได้มาก (Many)	เข้าถึงได้มาก (Many)	เข้าถึงประมาณร้อยละ 35
ไม่ยากจนแต่ไม่มี ความมั่นคง	เข้าถึงได้บ้าง (Some)	เข้าถึงได้มาก (Many)	เข้าถึงได้มาก (Many)	เข้าถึงประมาณร้อยละ 25

ที่มา: CGAP (2000), CARD = Centre for Agriculture and Rural Development / UWFT = Uganda

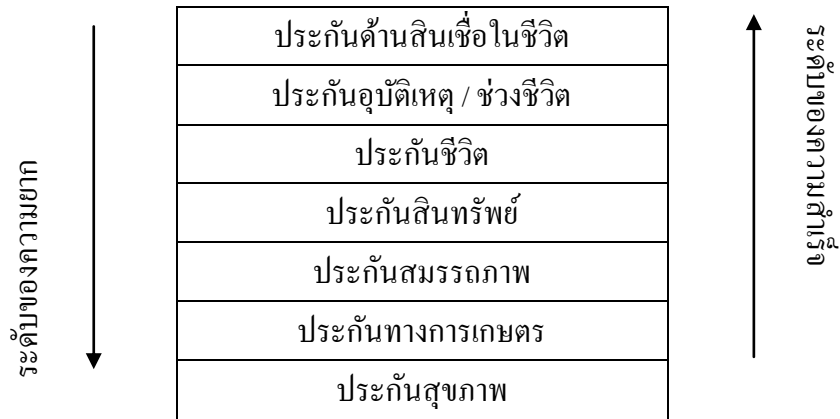
Woman's Finance Trust / BRAC = Bangladesh Rural Advancement Committee

ทั้งนี้ เพื่อการเข้าถึงสมาชิกที่มีฐานะยากจนให้มากขึ้น องค์กรการเงินระดับจุลภาค จำเป็นต้องเข้าใจถึงพฤติกรรมของคนจนให้มากขึ้นเพื่อที่จะสามารถกำหนดรูปแบบของการให้บริการได้อย่างเหมาะสม โดยทั่วไปแล้วคนจนมีความต้องการในการขอกู้จากสถาบันการเงิน โดยมีเหตุผลที่แตกต่างกัน จากการศึกษาของ Rutherford (2000) พบว่า คนยากจนมีความต้องการในการขอสินเชื่อด้วยเหตุผลหลัก 3 ประการ ได้แก่ เพื่อใช้ในการดำรงชีวิตประจำวัน ไม่ว่าจะเป็นการเกิด การเสียชีวิต ค่าเล่าเรียนบุตรหลานหรือใช้ในภาวะฉุกเฉิน เช่น การเจ็บไข้ได้ป่วย อุบัติเหตุหรือตกงาน และสร้างโอกาส เช่น การลงทุนในธุรกิจใหม่ๆ การซื้อสังหาริมทรัพย์หรือการต่อเติมที่อยู่อาศัย

สรุปได้ว่า การให้สินเชื่อเพื่อตอบสนองความต้องการของกลุ่มสมาชิกคนจนได้อย่างเหมาะสมนั้น องค์กรการเงินระดับจุลภาคจำเป็นต้องมีการนำเสนอ “นวัตกรรมผลิตภัณฑ์ทางการเงิน” (Innovative Financial Products) ที่มีความหลากหลาย และครอบคลุมกับความต้องการอย่างเพียงพอ การรับเงินฝากจากคนจนเป็นการให้บริการที่คนจนต้องการ เนื่องจาก “ไม่ได้ต้องการแต่เพียงสินเชื่อ แต่ยังต้องการความมั่นคงในชีวิต และทรัพย์สิน” โดยทั่วไปจะเป็นกลุ่มสมาชิกที่ไม่จนแต่ไม่มีความมั่นคง (Vulnerable) ซึ่งการสร้าง ความมั่นคงแก่คนจนนั้น นำไปสู่การเสนอผลิตภัณฑ์ที่หลากหลายเพื่อตอบสนองความต้องการที่มักจะประสบกับ “ความเสี่ยง” ไม่ว่าจะเป็นการเสียชีวิตของคนในครอบครัว การเจ็บไข้ได้ป่วย ความเสียหายของสินค้าเกษตรจากภัยธรรมชาติ เป็นต้น

ดังนั้น การดำเนินการในเรื่องที่เกี่ยวกับการประกันขององค์กรการเงินระดับจุลภาคมีแนวโน้มได้รับความนิยมในอนาคต เพราะประชาชนทุกคนต้องการมีชีวิตที่มั่นคง และมีหลักประกันในชีวิตให้กับลูกหลานเมื่อตัวเองเสียชีวิต แต่ประชาชนผู้มีรายได้น้อยไม่สามารถใช้บริการจากสถาบันการเงินในระบบได้ เนื่องจากมีเบี้ยประกันที่ค่อนข้างแพง ในปัจจุบันองค์กรการเงินระดับจุลภาคจำนวนมากทั่วโลกได้ทดลองขยายขอบเขตการดำเนินงานเพื่อให้ครอบคลุมถึง “ระบบการประกันระดับจุลภาค” (Micro Insurance) ในการบริหารจัดการระบบการประกันให้มีความมั่นคงนั้น ต้องสร้างความ

ร่วมมือกับบริษัทประกันภัยต่างๆ ในการศึกษาของ Churchill (2004) ได้อธิบายว่า การให้หลักประกันทางด้านสินเชื่อในชีวิต (Credit Life) เป็นการให้การประกันทั่วไปที่ง่ายที่สุด และมีโอกาสสำเร็จมากที่สุด ในขณะที่ระบบการประกันสุขภาพ (Health Insurance) เป็นการให้ประกันที่ยากที่สุด และมีโอกาสสำเร็จน้อยที่สุด ถึงแม้ว่าจะเป็นระบบการประกันที่คนจนมีความต้องการมากที่สุดก็ตาม

ภาพที่ 2.3 ระดับความยากง่าย และ โอกาสสำเร็จของการประกันระดับจุลภาค
ที่มา: Churchill, 2004

หากพิจารณาผลประโยชน์ด้านคุณภาพชีวิตของกลุ่มการเงินในชุมชนที่สำคัญ จากการเพิ่มช่องทางการออมซึ่งจะเพิ่มความคล่องตัวในการใช้เงินหมุนเวียนให้แก่สมาชิก ลดภาระดอกเบี้ยเงินกู้ แต่มักเพิ่มภาระหนี้สิน และเพิ่มสวัสดิการ จากภาพที่ 2.4 แสดง “ความมั่นคงทางการเงิน” ในผลตอบแทนด้านการเงิน และ “คุณภาพชีวิต” ของสมาชิก ในผลตอบแทนด้านสังคม ดังนี้

ภาพที่ 2.4 ความมั่นคงทางการเงิน และประโยชน์ด้านคุณภาพชีวิตของกลุ่มการเงิน
ที่มา: ปัทมาวดี ชูชุกิ, สุกานดา ลวิศ และกอบศักดิ์ ภูตระกูล, 2552

จากภาพแสดงถึงกลุ่มการเงินชุมชนตัวอย่าง 5 กลุ่ม มีตั้งแต่กลุ่มที่มีความมั่นคงทางการเงินสูง แต่นำส่งประโยชน์ด้านคุณภาพชีวิตต่ำ เช่น ตั้งอัตราดอกเบี้ยเงินเชื่อสูงๆ จนได้กำไรเยอะ แต่สมาชิกมีปัญหาในการผ่อนจ่าย ละเลยการจ่ายเงินสวัสดิการ ไปจนถึงกลุ่มที่ช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตของสมาชิกได้สูงมาก แต่มีความมั่นคงทางการเงินต่ำ เช่น จ่ายเงินค่าสวัสดิการสูง ช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาสในชุมชน แต่มีปัญหาในการติดตามหนี้ และเรียกเงินสัจจะรายเดือน เงินกองทุนร่อยหรอลงไปเรื่อยๆ

จากการศึกษาของปีทมาดิ ชูชุกิ, สุกานดา ลวิส และกอบศักดิ์ ภูตระกูล (2552) ไม่พบกลุ่มการเงินชุมชนที่มีผลงาน "เป็นเลิศ" คือ มีทั้งความมั่นคงทางการเงินสูง และช่วยให้สมาชิกมีคุณภาพชีวิตที่ดีกว่าเดิมมาก แต่อย่างไรก็ตาม มีกลุ่มที่เข้มแข็งบางกลุ่มมีศักยภาพที่จะขยายขนาด และพัฒนาไปสู่จุดนั้นได้ หากต้องได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ ภาควิชาการ หรือแม้แต่ภาคการเงินกระแสหลักที่สนใจจะช่วยพัฒนา โดยเฉพาะในด้านองค์ความรู้ทางบัญชี เครื่องมือบริหารจัดการเงิน ระบบการกั้นกรองเงินเชื่อที่ไปไกลกว่าการอาศัยคนรู้จัก และส่งเสริมให้กลุ่มการเงินต่างๆ สามารถกู้ยืมเงินระหว่างกันได้

จากความสำเร็จของระบบการเงินระดับจุลภาคของสมาชิกจะเกิดขึ้นได้นั้นย่อมเกิดจากการที่องค์กรการเงินสามารถให้บริการที่ครอบคลุม และตอบสนองต่อความต้องการของสมาชิกได้อย่างเพียงพอ ไม่ว่าจะเป็นการเข้าถึงกลุ่มสมาชิกทั้งในระดับกว้าง และระดับลึก (Strengthening and Deepening) และการประเมินความสามารถในการใช้คืนเงินกู้ (Loan Repayment) รวมถึงการสร้างระบบประกันระดับจุลภาค (Micro Insurance) ในด้านต่างๆ ที่สมาชิกจะต้องการผ่านระบบการออมและการให้สินเชื่อของธนาคารเพื่อรักษาความยั่งยืนขององค์กร

ดังนั้น การวัดความสำเร็จของระบบการเงินระดับจุลภาคจึงไม่ควรวัดเพียงแค่ “ความยั่งยืนขององค์กร” (Sustainability) “ผลตอบแทนในรูปตัวเงิน” (Returns) หรือ “การลดความยากจน” (Poverty Reduction) อย่างใดอย่างหนึ่ง แต่ควรวัดไปถึงผลกระทบเชิงสังคม (Social Impacts) ต่อตัวสมาชิกที่รับบริการสินเชื่อด้วย ทั้งนี้ มีการศึกษาจำนวนมากที่ได้พยายามใช้วิธีการ “ประเมินผลกระทบในระดับสังคม” (Social Impact Evaluation) โดยพบว่า สมาชิกที่มีฐานะยากจน และได้รับสินเชื่อจากองค์กรการเงินระดับจุลภาคจะได้รับประโยชน์ทางสังคมที่สูงขึ้น เช่น ด้านการศึกษา สุขภาพ และการส่งเสริมสถานะทางเพศของผู้หญิง เป็นต้น จากหนังสือของ Littlefield, Morduch, and Hashemi (2004 อ้างถึงใน สถาบันระหว่างประเทศเพื่อการค้า และการพัฒนา, 2552: 8-10) ได้รวบรวมการศึกษาผลกระทบของกลุ่มครัวเรือนที่เป็นลูกค้าหรือสมาชิกองค์กรการเงินระดับจุลภาคที่นอกเหนือจากทางด้านรายได้

สรุปได้ว่า การเงินระดับจุลภาคไม่ได้เป็นคำตอบเดียวที่จะนำไปสู่การลดปัญหาความยากจน แต่ระบบการเงินระดับจุลภาคที่มีประสิทธิภาพสูงจะช่วยบรรเทาความเสี่ยงที่เกิดขึ้นแก่คนจนในหลายๆ ด้าน รวมไปถึงยังเป็นการช่วยให้คนจนรู้จักวางแผนทางการเงิน และลงทุนในระยะยาวได้อย่าง

เหมาะสม ดังนั้น การช่วยเหลือทางการเงินกับผู้ที่มีรายได้น้อยดังกล่าวจะไม่ยั่งยืน หากผู้ให้บริการทางการเงินเน้นการให้กู้ยืมไม่ส่งเสริมการลงทุนเพื่อการประกอบอาชีพ และควรสร้างวินัยทางการเงินให้เกิดการออม และควรน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตร่วมด้วย

2) ระดับกลุ่ม

กลุ่มการเงินภายในชุมชนจัดเป็นกลุ่มการเงินที่ไม่เป็นทางการ ลักษณะการดำเนินงานขึ้นกับข้อตกลงของแต่ละชุมชนที่จัดตั้ง และปัจจุบันส่วนใหญ่ยังไม่มีการจดทะเบียนตามกฎหมายหรือขาดกฎหมายรองรับ กลุ่มเกิดขึ้นมาจากการที่คนกลุ่มหนึ่งในชุมชนไม่มีเงินทุนหรือกองทุนของตนเอง จึงขาดโอกาสที่จะเข้าถึงแหล่งเงินทุนในระบบที่ดูดซับเงินทุนส่วนใหญ่ของคนทั้งประเทศเข้าสู่ศูนย์กลาง ในขณะที่คนฐานรากหรือผู้มีรายได้น้อยไม่สามารถที่จะเข้าถึงแหล่งบริการทางการเงินของสถาบันการเงินในระบบได้ เพราะมีอาชีพ และรายได้ไม่แน่นอนนั้น การขาดหลักทรัพย์ค้ำประกันขั้นตอนการใช้บริการที่สถาบันการเงินที่มีความยุ่งยากซับซ้อน ทำให้ต้องพึ่งแหล่งเงินกู้นอกระบบที่มีอัตราดอกเบี้ยสูง หลายชุมชนเองจึงคิดตั้งกองทุนและ/หรือกลุ่มออมทรัพย์ของตนเองขึ้นภายในชุมชน โดยสมาชิกสามารถออม และนำไปเพื่อใช้ประโยชน์ต่างๆ เช่น กลุ่มเครดิตยูเนียน กลุ่มสัจจะออมทรัพย์ และธนาคารหมู่บ้าน เป็นต้น

ลักษณะที่สำคัญของการรวมตัวของกลุ่มคนที่มีรายได้น้อยนี้ จะมีอาชีพเดียวกันหรือมีภูมิลำเนาใกล้เคียงกัน มีวัตถุประสงค์เพื่อการรวบรวมเงินออมสำหรับให้สมาชิกได้กู้ยืมเพื่อบรรเทาความเดือดร้อนหรือใช้เป็นทุนหมุนเวียนในการประกอบอาชีพ กลุ่มการเงินเหล่านี้ส่วนใหญ่ก่อตั้งโดยปราชญ์ชาวบ้านซึ่งเป็นผู้นำตามธรรมชาติที่ต้องการพัฒนาชุมชนของตนเอง โดยมีลักษณะร่วมที่สำคัญคือ ต้องการอยู่บนพื้นฐานแนวทางการพึ่งตนเองของชุมชนในด้านเศรษฐกิจ โดยใช้หลักการออมทรัพย์เป็นเครื่องมือในการระดมคน รวบรวมเงิน รวบรวมความคิด เพื่อนำไปสู่การพัฒนาชุมชนให้มีความเข้มแข็ง (สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2549: 25)

หากพิจารณาเฉพาะกลุ่มเครดิตยูเนียน กลุ่มสัจจะออมทรัพย์ กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต และธนาคารหมู่บ้านแล้ว แต่ละประเภทดังกล่าวจะมีวัตถุประสงค์หลักเหมือนกันคือ การส่งเสริมการออม แต่จะแตกต่างกันในเรื่องการใช้เงินออมนั้นให้เกิดประโยชน์แก่สมาชิก เช่น เพื่อใช้เป็นทุนหมุนเวียนในการผลิต เพื่อส่งเสริมให้สมาชิกมีคุณธรรม และคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นหรือเพื่อพัฒนาสมาชิกทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

โดยทั่วไปแล้ว กลุ่มการเงินที่ไม่เป็นทางการเหล่านี้จะรับฝากเงินออมเดือนละ 1 ครั้งซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นเงินออมประเภทสัจจะ อัตราหุ้นละ 10 - 100 บาท โดยสมาชิกจะต้องมาออมเงินตามวันและเวลาที่แต่ละกลุ่มได้ตกลงร่วมกัน โดยสมาชิกจะถอนเงินได้เมื่อลาออกจากกลุ่ม แต่บางกลุ่มจะให้สมาชิกถอนเงินคืนได้เดือนละ 1 ครั้งหรือปีละ 1 ครั้ง เพราะกลุ่มต้องการสำรองเงินทุนไว้เพื่อให้สมาชิกที่เดือดร้อนที่สุดกู้ยืม

การให้สินเชื่อของกลุ่มการเงินที่ไม่เป็นทางการนี้ จะมีคณะกรรมการพิจารณาสินเชื่อ ที่มาจากการเลือกตั้งของสมาชิกเอง ทำหน้าที่พิจารณา และอนุมัติสินเชื่อ โดยปกติจะให้สินเชื่อเดือนละ ครั้งในวันเดียวกันกับที่รับเงินฝากจากสมาชิก ยกเว้นที่มีให้บริการเงินกู้ฉุกเฉิน สมาชิกสามารถขอใช้ สินเชื่อนี้เมื่อมีความจำเป็น เช่น การรักษาพยาบาลที่เร่งด่วน ซึ่งโดยทั่วไปจะเป็นเหรียญพิจารณาและ อนุมัติสินเชื่อได้เพราะจำนวนเงินที่ให้กู้จะอยู่ระหว่าง 3,000 - 5,000 บาท และบางกลุ่มให้กู้โดยไม่ต้อง ค้ำประกันหรือค้ำประกันด้วยมูลค่าหุ้นที่ออมไว้กับกลุ่ม วงเงินสินเชื่อสูงสุดของกลุ่มที่ไม่เป็นทางการ จะขึ้นอยู่กับเงินออม และหลักทรัพย์ที่นำมาค้ำประกัน อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ที่ใช้คือ ร้อยละ 1 - 3 ต่อเดือน ขึ้นกับนโยบายของแต่ละกลุ่มการเงินที่ต้องการนำรายได้จากดอกเบี้ยรับมาใช้เป็นค่าใช้จ่ายในการ ดำเนินงาน เงินปันผล และจัดสวัสดิการ เป็นต้น

หากพิจารณาลักษณะการบริหารจัดการกลุ่มการเงินที่ไม่เป็นทางการ จะมีประธาน รอง ประธาน เหรียญ และคณะกรรมการดำเนินงาน ซึ่งประกอบด้วยคณะกรรมการเงินกู้ คณะกรรมการ ตรวจสอบ คณะกรรมการศึกษา และประชาสัมพันธ์ เป็นต้น แต่กลุ่มที่มีขนาดเล็กมากๆ จะให้สมาชิก ทุกคนเป็นคณะกรรมการดำเนินงาน กำหนดนโยบายต่างๆ เช่น การเปลี่ยนแปลงอัตราดอกเบี้ย การ กำหนดเงินปันผลหรือการจัดทำสวัสดิการ เป็นต้น ซึ่งขึ้นอยู่กับมติของสมาชิก ซึ่งใช้การประชุม ประจำปี เป็นเวทีแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และข้อตกลงของกลุ่ม

สรุปได้ว่า กลุ่มการเงินที่ไม่เป็นทางการเหล่านี้ แม้ยังไม่มีการจัดทะเบียนตามกฎหมาย หรือขาดกฎหมายรองรับแต่สามารถส่งเสริมให้เกิดการลงทุนในการประกอบอาชีพ สร้างความเข้มแข็ง ทางเศรษฐกิจของชุมชนโดยตรง ซึ่งเป็นที่ประจักษ์ชัดแจ้งดังกล่าว เนื่องจากสมาชิกสามารถเข้าถึงแหล่ง ทุนจากกลุ่มการเงินเหล่านี้ได้ไม่ยากเย็นนัก อีกทั้ง การจัดตั้งกลุ่มเป็นความร่วมมือของคนภายในชุมชน เอง ดังนั้น จึงทำให้เกิดความรัก และหวงแหนผลประโยชน์ของกลุ่มในความเป็นเจ้าของร่วมกัน สำหรับกลุ่มการเงินที่ไม่เป็นทางการส่วนใหญ่จะมีมาตรการสร้างความมั่นคงในคุณภาพชีวิต เช่น การ จัดสวัสดิการให้แก่สมาชิกไปด้วย

3) ระดับองค์กร

องค์กรการเงินระดับจุลภาคสามารถจัดตั้งขึ้นได้ในหลายลักษณะไม่ว่าจะเป็น “องค์กร การเงินแบบที่เป็นทางการ” ซึ่งอาจเกิดจากการริเริ่มจากภาครัฐ หรือประชาชนในชุมชน และมีการจด ทะเบียนตามที่กฎหมายกำหนด รวมไปถึงการจัดตั้ง “องค์กรการเงินแบบไม่เป็นทางการ” ซึ่งอาจเป็น การจัดตั้งโดยการรวมกลุ่มของคนในชุมชน ลักษณะการดำเนินงานจึงขึ้นอยู่กับข้อตกลงของแต่ละ ชุมชนที่จัดตั้งองค์กรการเงินระดับจุลภาคนั้นๆ

สถาบันระหว่างประเทศเพื่อการค้าและการพัฒนา (2552: 1) กล่าวถึง สถาบันการเงิน ระดับจุลภาคว่า เป็นกิจการในรูปแบบต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการจัดตั้งสถาบันการเงินระดับจุลภาคที่เป็น ทางการซึ่งอาจเกิดจากภาครัฐหรือประชาชนในชุมชน และมีการจดทะเบียนตามที่กฎหมายกำหนด รวมไปถึงการจัดตั้งสถาบันการเงินระดับจุลภาคแบบไม่เป็นทางการ ซึ่งอาจเป็นการจัดตั้งโดยการรวมกลุ่ม

ของคนในชุมชน ลักษณะการดำเนินงานจึงขึ้นอยู่กับข้อตกลงของแต่ละชุมชนที่จัดตั้ง และปัจจุบันยังไม่มีการจดทะเบียนตามกฎหมายที่มีอยู่หรือยังไม่มีกฎหมายรองรับ

การทำหน้าที่เปรียบเสมือนกับธนาคารพาณิชย์โดยทั่วไปที่มีทั้งการรับฝากเงิน การปล่อยสินเชื่อ และการให้หลักประกันในรูปแบบต่างๆ แต่ประเด็นที่แตกต่างกันก็คือ องค์กรการเงินระดับจุลภาคนี้จะต้องแบกรับความเสี่ยงจากสมาชิกที่มีฐานะยากจนที่ไม่มีหลักทรัพย์ค้ำประกัน (Collateral) จึงมีต้นทุนการดำเนินการต่อหน่วย (Average Transaction Cost) ที่สูงกว่า เนื่องจากกลุ่มลูกค้าจะขอกู้หรือฝากในปริมาณที่ไม่มากนัก

(1) ความหมายขององค์กรการเงินระดับจุลภาค

สถาบันระหว่างประเทศเพื่อการค้าและการพัฒนา (2552: 2) ให้ความหมายของ “องค์กรการเงินระดับจุลภาค” ว่านอกจากจะหมายถึง สถาบันการเงินที่มีการดำเนินงานให้เงินกู้แก่คนยากจนแล้ว ยังต้องมีการดำเนินงานที่ครอบคลุม และให้ความสำคัญในเชิงผลประโยชน์ของสังคมด้วย เช่น การลดความยากจน สร้างโอกาสในการศึกษาหรือการมีที่อยู่อาศัยที่ถูกลักษณะ เป็นต้น

สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (2549: 1) ให้ความหมาย “องค์กรการเงินระดับจุลภาค” ว่าหมายถึง องค์กรทางการเงินที่จัดตั้งขึ้นหรือมีกิจกรรมเพื่อให้บริการแก่ผู้มีรายได้น้อย หรือผู้ประกอบการรายย่อย สามารถแบ่งเป็น 2 ประเภทตามลักษณะการจัดตั้งคือ องค์กรการเงินระดับจุลภาคที่เป็นทางการ และไม่เป็นทางการ

กฤษฎา อุทยานิน (2551) ให้ความหมายของ “องค์กรการเงินชุมชนหรือองค์กรการเงินระดับฐานราก” ว่าหมายถึง องค์กรที่ดำเนินกิจกรรมทางการเงิน โดยเน้นการให้ความช่วยเหลือแก่ประชาชนในชุมชนซึ่งแต่ละท้องถิ่นจะมีความแตกต่างกันตามสภาพแวดล้อม ประเพณี และความเชื่อ ทั้งนี้ องค์กรการเงินชุมชนดำเนินธุรกรรมหลักได้แก่ การรับฝากเงิน การให้สินเชื่อ และการจัดสวัสดิการชุมชน

(2) ประเภทขององค์กรการเงินระดับจุลภาค

สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (2549: 1) ได้แบ่งประเภทขององค์กรการเงินระดับจุลภาคเป็น 2 กลุ่ม คือ องค์กรการเงินระดับจุลภาคที่เป็นทางการ และไม่เป็นทางการ ซึ่งสรุปโดยสังเขปได้ ดังนี้

(2.1) องค์กรการเงินระดับจุลภาคที่เป็นทางการ หมายถึง องค์กรการเงินที่มีลักษณะการจัดตั้งอย่างเป็นทางการโดยการเริ่มจากรัฐ หรือประชาชนในชุมชน มีการจดทะเบียนตามกฎหมายกำหนด เช่น ธนาคารออมสิน ธนาคารเพื่อการเกษตร และสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) ธนาคารพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลาง และขนาดย่อมแห่งประเทศไทย (ธ.พ.ว.) สหกรณ์การเกษตร สหกรณ์เครดิตยูเนียน สหกรณ์ออมทรัพย์ (เป็นองค์กรทางการเงินที่ให้บริการแก่สมาชิกที่มีรายได้หรือเงินเดือนประจำ ซึ่งมีความมั่นคงทางการเงินมากกว่าผู้มีรายได้น้อย และผู้ประกอบการรายย่อย) สหกรณ์ประมง

สหกรณ์นิคม สหกรณ์ร้านค้า และสหกรณ์บริการ (มีการดำเนินงานแตกต่างกันไปจากรูปแบบการให้บริการเกษตรกรรายย่อยอย่างมาก) เป็นต้น

(2.2) องค์กรการเงินระดับจุลภาคที่ไม่เป็นทางการ หมายถึง องค์กรการเงินที่มีลักษณะการจัดตั้งโดยการรวมกลุ่มของคนในชุมชน ลักษณะการดำเนินงานขึ้นกับข้อตกลงของแต่ละชุมชนที่จัดตั้งองค์กรการเงินนั้นๆ และปัจจุบันยังไม่มีภาระจดทะเบียนตามกฎหมายหรือขาดกฎหมายรองรับ เช่น กลุ่มเครดิตยูเนียน กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต กองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง (โครงการเฉพาะกิจของรัฐ) โครงการแก้ปัญหาความยากจน (กข.คจ.) และ โครงการอุดหนุนอื่นๆ

สรุปลักษณะที่สำคัญขององค์กรการเงินที่ไม่เป็นทางการ คือ การรวมตัวของกลุ่มคนที่มีรายได้น้อย มีอาชีพเดียวกันหรือมีภูมิปัญญาใกล้เคียงกัน มีวัตถุประสงค์เพื่อการระดมเงินออมสำหรับให้สมาชิกในกลุ่มได้กู้ยืมเพื่อบรรเทาความเดือดร้อนหรือใช้เป็นทุนหมุนเวียนในการประกอบอาชีพ (สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2549: 25)

กฤษฎา อุทยานิน (2551) แบ่งประเภทขององค์กรการเงินชุมชนเป็น 2 ประเภท ได้แก่

(1) องค์กรการเงินกึ่งในระบบ เช่น เครดิตยูเนียน สหกรณ์ออมทรัพย์ กองทุนหมู่บ้าน กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ซึ่งส่วนราชการให้การสนับสนุนในการจัดตั้ง หลายกลุ่มมีฐานะเป็นนิติบุคคล

(2) องค์กรการเงินแบบพึ่งตนเอง ได้แก่ กลุ่มออมทรัพย์ทั่วไปที่ชาวบ้านริเริ่มรวมตัวขึ้น เช่น กลุ่มสัจจะออมทรัพย์ และกลุ่มสัจจะลดรายจ่ายวันละหนึ่งบาท เป็นต้น

ปัทมาวดี ชูชุกิและคณะ (2552) กล่าวถึง องค์กรการเงินชุมชนที่ช่วยจัดการทุนเงินตราของชาวบ้าน แบ่งเป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ ตามเป้าหมาย คือ

(1) องค์กรการเงินชุมชนที่เน้นบริการสินเชื่อ

(2) องค์กรการเงินชุมชนที่เน้นให้เงินสวัสดิการแก่สมาชิก

สำนักนโยบายระบบการเงิน กระทรวงการคลัง (2548) ได้แบ่งรูปแบบของสถาบันการเงินระดับจุลภาคในประเทศไทย เป็น 3 ประเภท คือ

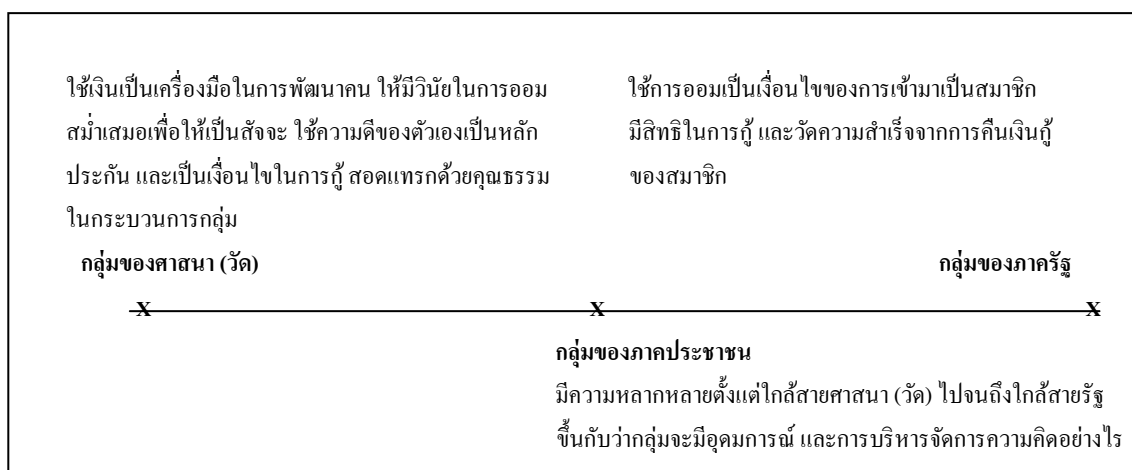
(1) สถาบันการเงินของรัฐที่ดำเนินการระบบการเงินระดับจุลภาค

ประกอบด้วย ธนาคารพาณิชย์ ได้แก่ ธนาคารกรุงไทย ซึ่งมีธนาคารชุมชนเป็นหน่วยงานหลักในการให้บริการสินเชื่อระดับจุลภาคผ่านทางธนาคารชุมชน และสถาบันการเงินเฉพาะกิจ ได้แก่ ธนาคารเพื่อการเกษตร และสหกรณ์การเกษตรที่ให้บริการสินเชื่อระดับจุลภาคแก่เกษตรกรและประชาชนทั่วไป และธนาคารพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลาง และขนาดย่อม ซึ่งให้บริการสินเชื่อระดับจุลภาคแก่วิสาหกิจขนาดกลาง และขนาดย่อม เช่น สินเชื่อในโครงการ Fast Track และธนาคารออมสิน ซึ่งมีธนาคารประชาชนเป็นหน่วยงานหลักในการให้บริการการเงินระดับจุลภาคให้ประชาชนทั่วไปในระดับฐานราก

(2) หน่วยงานที่สมาชิกในชุมชนร่วมกันจัดตั้ง และไม่รับเงินฝากจากภายนอก เป็นกลุ่มการเงินที่ประชาชนรวมตัวกันจัดตั้ง เพื่อช่วยเหลือซึ่งกัน และกันทางด้านการเงิน โดยมีการให้บริการทางการเงินด้านต่างๆ แก่สมาชิก เช่น การรับฝากเงิน การให้สินเชื่อ การให้ประกัน การให้สวัสดิการ การให้คำปรึกษา และเพื่อส่งเสริมกิจกรรมการพัฒนา และสวัสดิการชุมชนเป็นหลัก ได้แก่ กลุ่มหรือสหกรณ์เครดิตยูเนียน กลุ่มหรือสหกรณ์ออมทรัพย์ กลุ่มสัจจะออมทรัพย์ต่างๆ และธนาคารหมู่บ้าน เป็นต้น โดยองค์การการเงินชุมชนเหล่านี้มีลักษณะร่วมที่สำคัญ คือ ความต้องการอยู่บนพื้นฐาน แนวทางการพึ่งตนเองของชุมชนเป็นหลัก

(3) หน่วยงานที่จัดตั้งขึ้นตามนโยบายของรัฐบาลในการช่วยเหลือประชาชน ที่มีฐานะยากจน ได้แก่ กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ซึ่งกรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย เป็นหน่วยงานที่ให้การสนับสนุน และส่งเสริมให้มีการจัดตั้งขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ. 2517 และสำนักงานกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ (ส.ท.บ.) ซึ่งจัดตั้งขึ้นตามพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ปี พ.ศ. 2544 ตามนโยบายของรัฐบาลในขณะนั้น

จากคำนิยาม และแบ่งประเภทของนักวิชาการและหน่วยงานดังกล่าว จะพบคำที่ เกี่ยวข้องกับการเงินระดับจุลภาค หลายคำ เช่น องค์กรการเงินระดับจุลภาค องค์กรการเงินชุมชน องค์กรการเงินระดับฐานราก และกลุ่มการเงินชุมชน เป็นชื่อเรียกกลุ่มหรือองค์กรการเงิน ซึ่งต่างก็มี กลุ่มเป้าหมายเดียวกันคือ ช่วยเหลือผู้มีรายได้น้อยหรือคนยากจนในชุมชน แต่มีความแตกต่างกันบ้างใน รายละเอียดปลีกย่อยว่า เป็นองค์กรการเงินที่ถูกจัดตั้งหรือได้รับการสนับสนุนจากฝ่ายใด ระหว่าง ภาครัฐบาลหรือประชาชนในชุมชนเอง โดยข้อเท็จจริงประการหนึ่งของสถานการณ์การเงินชุมชนใน ปัจจุบัน พบว่า มีองค์กรการเงินระดับจุลภาคดังกล่าวทำหน้าที่ในการรับฝากเงิน และให้บริการสินเชื่อ แก่ประชาชนที่มีหลากหลายรูปแบบ และการเป็นเจ้าของ ทั้งรูปแบบที่เป็นองค์กรของรัฐ และประชาชน ดังภาพที่ 2.5 นี้

ภาพที่ 2.5 รูปแบบ และการเป็นเจ้าขององค์กรการเงินชุมชน

ที่มา: สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2549: 8.

จากความหมาย และการแบ่งประเภทของนักวิชาการ และหน่วยงานต่างๆ ดังกล่าว สรุปว่า “องค์กรการเงินระดับจุลภาค” หมายถึง องค์กรการเงินขนาดเล็กที่อยู่ภายในชุมชนอาจ ได้รับความจัดตั้งโดยภาครัฐ ผู้นำทางศาสนา (วัด) หรือภาคประชาชนเอง มีการดำเนินกิจกรรมการเงินของ ชุมชนเพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิต และคุณธรรมของสมาชิกหรือคนในชุมชนเป็นหลัก ได้แก่ การรับฝาก เงิน การให้กู้ยืม การรับประกัน และการส่งเสริมการประกอบอาชีพ

สำหรับ “องค์กรการเงินชุมชน” หมายถึง กลุ่มการเงินหรือองค์กรการเงินชุมชนที่ จัดตั้งโดยได้รับการสนับสนุนจากคนภายในชุมชนเอง อาจเป็นผู้นำทางศาสนาหรือภาคประชาชน ทั้ง รูปแบบที่จดทะเบียนเป็นนิติบุคคล และไม่มีสภาพนิติบุคคล โดยมุ่งเน้นการเข้าถึงกลุ่มผู้มีรายได้น้อยใน เรื่องสินเชื่อเพื่อการกู้ยืมหรือจัดสวัสดิการเป็นหลัก ทั้งนี้มีเป้าหมายเพื่อการพึ่งตนเอง และสร้างความ เข้มแข็งทางเศรษฐกิจภายในชุมชน

1.7 การกำกับ ควบคุม และดูแลองค์กรการเงินระดับจุลภาค

ในปัจจุบัน ประเทศไทยไม่มีการกำหนดกฎเกณฑ์หรือกฎหมาย เพื่อใช้ในการกำกับ และ ควบคุมกลุ่มสถาบันการเงินระดับจุลภาค โดยเฉพาะ หน่วยงานที่กำกับดูแลสถาบันการเงินระดับจุลภาค ในประเทศไทย ประกอบด้วยหน่วยงานหลายหน่วยงานด้วยกัน คือ (สถาบันระหว่างประเทศเพื่อการค้า และการพัฒนา, 2552: 30-31)

(1) กระทรวงการคลัง กำกับ และดูแลสถาบันการเงินเฉพาะกิจของรัฐ คือ ธนาคารเพื่อ การเกษตร และสหกรณ์การเกษตร และธนาคารพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลาง และขนาดย่อม และธนาคาร ออมสิน

(2) ธนาคารแห่งประเทศไทย กำกับดูแลธนาคารกรุงไทย

(3) กระทรวงเกษตร และสหกรณ์ กำกับดูแลสหกรณ์

(4) กระทรวงมหาดไทย กำกับดูแลกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

(5) สำนักนายกรัฐมนตรี กำกับดูแลสำนักงานกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง

(6) กระทรวงพัฒนาสังคม และความมั่นคงของมนุษย์ โดยสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน กำกับดูแลกลุ่มสัจจะออมทรัพย์

หน่วยงานที่ดำเนินการกำกับดูแลสถาบันการเงินระดับจุลภาคเหล่านี้จะมีระดับ และ แนวทางการควบคุมดูแลที่ต่างกัน กล่าวคือ สถาบันการเงินระดับจุลภาคของรัฐทั้งที่เป็นธนาคารพาณิชย์ สถาบันการเงินเฉพาะกิจ และสหกรณ์ จะมีการกำกับดูแลทั้งทางด้านองค์กร และการเงิน ขณะที่สถาบัน การเงินระดับจุลภาคที่เป็น “กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต” และกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง มี กฎหมายรับรองการจัดตั้ง แต่ไม่มีการกำกับดูแลทางการเงินจากภาครัฐ สำหรับสถาบันการเงิน ระดับจุลภาคระดับฐานรากแบบพึ่งพาตนเองที่สมาชิก หรือชุมชนร่วมกันจัดตั้ง และไม่รับเงินฝากจาก

ภายนอกนั้น ปัจจุบันมีเพียงการลงทะเบียนกับสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชนเท่านั้น โดยที่ยังไม่มีกฎหมายรองรับ และไม่มี การตรวจสอบทางการเงินจากภาครัฐแต่อย่างใด

สำหรับการควบคุมดูแลอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ต่างๆ ปัจจุบัน ธนาคารแห่งประเทศไทยไม่มีการกำหนดเพดานอัตราดอกเบี้ยเงินกู้โดยทั่วไป อย่างไรก็ตาม กรณีสินเชื่อส่วนบุคคล ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนดให้สถาบันการเงินที่ให้บริการสินเชื่อประเภทนี้สามารถเรียกหนี้ค้างชำระ เมื่อรวมค่าปรับค่าบริการต่างๆ แล้วต้องไม่เกินร้อยละ 28 ต่อปี (อัตรา Effective Rate) โดยเกณฑ์นี้ครอบคลุมทั้งสถาบันการเงิน และผู้ประกอบการที่มีใช้สถาบันการเงิน (Non-bank) ด้วย

กรมการพัฒนาชุมชนร่วมกับธนาคารแห่งประเทศไทย ได้จัดทำบันทึกช่วยจำ เมื่อวันที่ 19 ธันวาคม พ.ศ. 2531 ได้ตีความว่า กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต มิได้ดำเนินธุรกิจเชิงพาณิชย์ตามนิยามธนาคารพาณิชย์ และธุรกิจเงินทุนที่ต้องได้รับการอนุญาตจากรัฐมนตรีกระทรวงการคลัง และจะต้องคิดดอกเบี้ยเงินกู้ไม่เกินกว่าอัตราที่กฎหมายกำหนดไว้ คือ ต้องไม่เกินร้อยละ 15 ต่อปี (สำนักพัฒนาทุนและองค์กรการเงินชุมชน, 2553: 31-32)

1.8 ปัจจัยความสำเร็จขององค์กรการเงินระดับจุลภาค

องค์กรการเงินระดับจุลภาคที่ดีควรปัจจัยความสำเร็จที่สำคัญ 4 ประการ คือ (สถาบันระหว่างประเทศเพื่อการค้าและการพัฒนา, 2552: 148)

(1) ควรเป็นองค์กรที่มี “ความยั่งยืน” (Sustainability) มีการระดมเงินทุน และบริหารจัดการเงินทุนที่มีประสิทธิภาพ โดยปราศจากการเข้าแทรกแซงของภาครัฐ

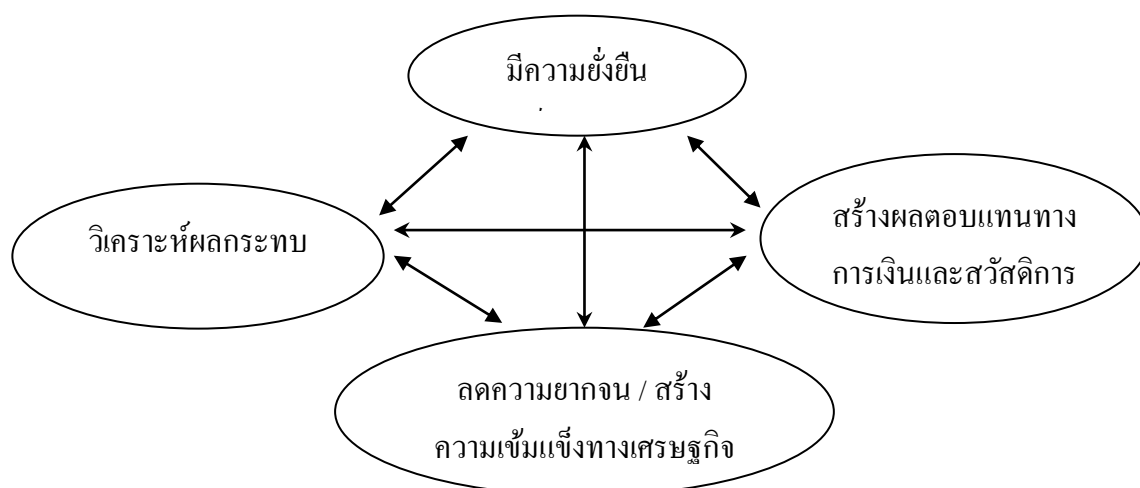
(2) เป็นองค์กรที่จำเป็นต้องมีการกำหนด “ผลตอบแทนในรูปตัวเงิน” (Returns) ภายใต้การบริหารจัดการความเสี่ยง

(3) เป็นองค์กรที่มีวัตถุประสงค์ในด้าน “การลดความยากจน” (Poverty Reduction) หรือสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจของคนยากจน โดยเน้นการเข้าถึงกลุ่มคนจนให้หลากหลายมากขึ้นและมีการนำเสนอรูปแบบสินเชื่อที่มีความหลากหลายสอดคล้องกับลักษณะการดำรงชีพของครัวเรือน

(4) เป็นองค์กรที่มีการวัดผลกระทบในเชิงของสังคม (Social Impacts) ต่อลูกค้าหรือสมาชิกที่ได้รับบริการสินเชื่อ ทั้งนี้อาจกำหนดให้มีการวัดผลกระทบในเชิงสังคมตามลักษณะของตัวชี้วัดในรูปแบบหลายมิติ (Multi-dimensional Criteria) เพื่อให้เกิดความเชื่อมโยงระหว่างการวิเคราะห์เชิงคุณภาพ (Qualitative Analysis) และการวิเคราะห์เชิงปริมาณ (Quantitative Analysis) ร่วมกัน ตัวอย่างเช่น โอกาสในการศึกษาของบุตรหลาน การบริโภคอาหารที่ถูกสุขลักษณะ และการสร้างรายได้ เป็นต้น โดยให้เหมาะสมกับสภาพสังคม เศรษฐกิจของผู้กู้ และวัตถุประสงค์ขององค์กร เช่น คำนึงชีวิตการพ้นความยากจนของผู้กู้ของธนาคารกรามีน รวมถึงความสอดคล้องกับการดำเนินการ

ของหน่วยงานต่างๆ ของภาครัฐที่ดำเนินการอยู่แล้วในปัจจุบัน เพื่อสร้างความเชื่อมั่นกับเกณฑ์การประเมิน การสร้างความโปร่งใส ลดการใช้ดุลยพินิจให้น้อยที่สุด และสร้างความเชื่อถือให้กับองค์กร

ทั้งนี้ การดำเนินงานตามองค์ประกอบหรือตัวชี้วัดความสำเร็จดังกล่าว สามารถสรุปเป็นภาพเชื่อมโยงปัจจัยต่างๆ ดังภาพที่ 2.6 คือ ระบบการเงินระดับจุลภาคของประเทศไทยจะมีความยั่งยืนและมีประสิทธิผลสูงในการลดความยากจนของผู้มีรายได้น้อย เพื่อการบรรลุเป้าหมายคุณภาพชีวิตของสมาชิกและคนในชุมชน คือ การอยู่ดีกินดีในระยะยาวได้นั้น ต้องอาศัยกลไกการสร้างเสริมความเข้มแข็งเพื่อลดความยากจน ด้วยการสร้างผลตอบแทนทางการเงินและจัดสวัสดิการ รวมถึงมีการวิเคราะห์ผลกระทบต่อเศรษฐกิจ และสังคมในการดำเนินงานขององค์กรการเงินระดับจุลภาคด้วย

ภาพที่ 2.6 ปัจจัยความสำเร็จที่สำคัญขององค์กรการเงินระดับจุลภาค

ที่มา : สถาบันระหว่างประเทศเพื่อการค้า และการพัฒนา (องค์การมหาชน), 2552

สรุปได้ว่า องค์กรการเงินระดับจุลภาคมีปัจจัยที่นำไปสู่ความสำเร็จที่แตกต่างกันไปตามวัตถุประสงค์ขององค์กรการเงินระดับจุลภาคนั้นๆ แต่ปัจจัยพื้นฐานในการกำหนดกลยุทธ์สำหรับการเงินระดับจุลภาคที่นำไปสู่ความสำเร็จในภาพรวมได้นั้น สามารถสรุปได้ดังนี้ (สถาบันระหว่างประเทศเพื่อการค้า และการพัฒนา, 2552: 132-133)

(1) การควบคุมดูแลองค์กรการเงินระดับจุลภาค เป็นปัจจัยพื้นฐานสำคัญในการกำหนดกลยุทธ์และเป้าหมายขององค์กรการเงินที่ต้องมีการควบคุมดูแลจากบุคคลหรือหน่วยงานที่มีความชำนาญการที่มีวัตถุประสงค์สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ขององค์กรการเงินระดับจุลภาค

(2) การเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายขององค์กรการเงินเป็นสิ่งสำคัญ และต้องมีการติดตามพร้อมทั้งการประเมินผลอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้การดำเนินการขององค์กรเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้มากที่สุด

(3) แหล่งเงินทุน องค์กรการเงินในระดับจุลภาคต้องพิจารณาที่มาของเงินทุนที่ทำให้เกิดการหมุนเวียนเงินทุนได้อย่างยั่งยืน และคุ้มทุนในการดำเนินการ

(4) การสร้างแรงจูงใจในการชำระหนี้ องค์กรการเงินระดับจุลภาคต้องสร้างแรงจูงใจให้สมาชิกชำระหนี้ และใช้ทุนในการสร้างแรงจูงใจให้มากกว่าธนาคารพาณิชย์ทั่วไป ด้วยการสร้างแรงจูงใจให้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย

(5) การสร้างแรงจูงใจให้กับพนักงาน เนื่องจากองค์กรการเงินระดับจุลภาคต้องติดตามลูกหนี้รายย่อยที่มีความเสี่ยงสูงในการไม่ชำระคืนเงินกู้ ดังนั้น จึงอาจต้องมีพนักงานท้องถิ่นในสัดส่วนที่มากพร้อมทั้งมีระบบการสร้างแรงจูงใจให้กับพนักงานที่มีประสิทธิภาพ และมีตัวชี้วัดที่เป็นรูปธรรมในการติดตามผลการดำเนินงานของพนักงานได้

(6) ระบบการติดตามลูกหนี้ นอกจากการมีระบบการสร้างแรงจูงใจในการชำระหนี้ และการสร้างแรงจูงใจให้กับพนักงานในการติดตามหนี้แล้ว องค์กรการเงินระดับจุลภาคต้องมีระบบการติดตามลูกหนี้ หรือกำหนดวงวดการชำระหนี้ที่มีความถี่สูง เพื่อสร้างระบบการติดตามประเมินผลที่ดี

(7) เครือข่ายการบริการ องค์กรการเงินระดับจุลภาคต้องเน้นการสร้างเครือข่ายบริการที่เข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย สามารถครอบคลุมพื้นที่ของกลุ่มเป้าหมายได้มากที่สุด และมีเครือข่ายบริการเพื่อต้นทุนต่อหน่วยต่ำ เนื่องจากต้องมีการบริการผู้กู้รายย่อยเป็นจำนวนมากบ่อยครั้งจากระบบการติดตามลูกหนี้ที่เข้มข้น

(8) ความคุ้มทุน เนื่องจากการปล่อยกู้ให้กับผู้ประกอบการรายย่อย คนจน หรือผู้ด้อยโอกาสในการเข้าถึงแหล่งเงินทุน มีความเสี่ยงสูง องค์กรการเงินในระดับจุลภาคจึงต้องพิจารณาให้มีการกำหนดอัตราดอกเบี้ยและค่าใช้จ่ายในการดำเนินการต่างๆ ที่คุ้มทุน เพื่อความเป็นอิสระขององค์กร และการเป็นองค์กรการเงินระดับจุลภาคที่มีความยั่งยืน

(9) การบริหารจัดการแบบพึ่งตนเอง องค์กรการเงินระดับจุลภาคที่มีการบริหารจัดการแบบพึ่งตนเอง โดยไม่พึ่งพากรัฐ จะมีความยืดหยุ่นในการปรับเปลี่ยนระบบการดำเนินงาน และมีวินัยในการบริการการเงินที่มีประสิทธิภาพ

สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (2549: 73-74) กล่าวถึงปัจจัยที่ทำให้องค์กรการเงินระดับจุลภาคที่เป็นทางการ และไม่เป็นทางการมีความเข้มแข็ง และดำเนินงานได้ตามความมุ่งหมาย คือ

(1) องค์กรการเงินระดับจุลภาคที่เป็นทางการ ที่มีผู้นำที่มีความสามารถในการบริหารงานตามนโยบายของแต่ละองค์กรการเงิน การให้สินเชื่อโดยส่วนบุคคลหรือสมาชิกค้ำประกัน และการมีเครือข่ายเชื่อมโยงในพื้นที่เป้าหมายเพื่อการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น รวมทั้งการรับทราบข้อมูลในท้องถิ่นนั้นๆ เช่น ธนาคารออมสิน ธนาคารเพื่อการเกษตร และสหกรณ์การเกษตร มีข้อได้เปรียบเรื่องการมีตัวแทนของกลุ่มย่อยที่ช่วยในการกลั่นกรองข้อมูลด้านสินเชื่อ และการติดตามหนี้ค้างชำระ ในขณะที่บริการส่งเสริมอาชีพขององค์กรการเงินแต่ละประเภทจัดได้ว่าเป็นจุดแข็งที่ทำให้สมาชิกมีรายได้เพิ่ม เช่น บริการแนะนำอาชีพของธนาคารออมสิน บริการที่ปรึกษาของธนาคารพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลาง และขนาดย่อมแห่งประเทศไทย โครงการฝึกอบรมเกษตรกร และโครงการเพื่อนช่วยเพื่อน

ของ ช.ก.ส. โครงการวัฏจักรปลูกออมสิน และการจัดหาพันธุ์ถั่วเหลืองของสหกรณ์การเกษตร โครงการส่งเสริมการทำลำไยอบแห้ง และกิจกรรมดอกไม้ประดิษฐ์ของสหกรณ์เครดิตยูเนียน เป็นต้น

(2) องค์กรการเงินระดับจุลภาคที่ไม่เป็นทางการ ที่มีผู้นำที่มีความสามารถในการบริหารจัดการให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ และนโยบายของกลุ่ม มีการให้สินเชื่อโดยใช้บุคคลหรือสมาชิกค้ำประกัน องค์กรการเงินหลายแห่งได้นำหลักศานามาช่วยในเรื่องการจัดการเพื่อให้สมาชิกมีความซื่อสัตย์ และยึดมั่นตามคำสัญญาที่จะนำเงินมาออม และชำระคืนสินเชื่อตามกำหนด กลุ่มที่มีความเคร่งครัด จะให้สมาชิกที่ผิดสัญญาลาออกจากกลุ่มเพราะต้องการให้สมาชิกทุกคนยึดมั่นในคุณธรรม ซื่อสัตย์ได้เปรียบอื่นๆ ขององค์กรการเงินประเภทนี้คือ มีผลตอบแทนสูง สวัสดิการ สมาชิกทุกคนมีความเป็นเจ้าของเงินทุน ได้รับผลตอบแทน และสวัสดิการอย่างเสมอภาค การจัดตั้งกลุ่มจึงช่วยส่งเสริมความสามัคคีของคนในหมู่บ้านให้มีการช่วยเหลือกันในเรื่องการประกอบอาชีพ เช่น การรวบรวมผลผลิตของหมู่บ้านมาจำหน่ายในศูนย์สาธิตการตลาด และการลงทุนในวิสาหกิจชุมชน เป็นต้น

จากตารางที่ 2.2 สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย ได้สรุปปัจจัยของความสำเร็จขององค์กรการเงินระดับจุลภาค ได้แก่ ผู้นำ มีวิธีการเพิ่มรายได้ มีความโปร่งใสในการดำเนินงาน ให้สินเชื่อ และมีวงเงินฉุกเฉิน สร้างเครือข่าย และจัดสวัสดิการแก่สมาชิก และอุปสรรคขององค์กรการเงินระดับจุลภาค ได้แก่ สมาชิกขาดวินัยทางการเงิน มีหนี้ค้างชำระ กลุ่มเป้าหมายถูกจำกัด ขาดบุคลากร และขาดการเชื่อมโยงเครือข่ายระหว่างกลุ่ม เป็นต้น

ตารางที่ 2.2 ปัจจัยความสำเร็จ และอุปสรรคขององค์กรการเงินระดับจุลภาค

ปัจจัยความสำเร็จ	ปัจจัยที่เป็นอุปสรรค
1. มีผู้นำที่มีความสามารถ	1. ความไม่มีวินัยทางการเงินของสมาชิก
2. มีมาตรการเพิ่มรายได้ให้สมาชิก	2. กลุ่มเป้าหมายถูกจำกัด
3. มีสวัสดิการหลายประเภทให้สมาชิก	3. หนี้ค้างชำระ
4. มีเครือข่ายเชื่อมโยงในพื้นที่เป้าหมาย	4. การขาดแคลนบุคลากร
5. ให้สินเชื่อโดยใช้บุคคลค้ำประกัน	5. ขาดการเชื่อมโยงเครือข่ายระหว่างกลุ่ม
6. มีวงเงินสินเชื่อฉุกเฉิน	
7. มีนโยบายส่งเสริมการออม	
8. มีความโปร่งใสในการดำเนินงาน	

ที่มา: สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2549: 75.

1.9 ข้อจำกัดหรืออุปสรรคในการดำเนินงานขององค์กรการเงินระดับจุลภาค ที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ (สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2549: 73-75)

(1) องค์กรการเงินระดับจุลภาคที่เป็นทางการ

(1.1) ความไม่มีวินัยทางการเงินของสมาชิก โดยเฉพาะสมาชิกของโครงการ “ธนาคารประชาชน” สาเหตุส่วนหนึ่งมาจากภาพลักษณ์ของธนาคารออมสิน เช่น การเป็นของรัฐบาล หรือรัฐเป็นประกัน ทำให้สมาชิกมีแรงจูงใจที่จะชำระคืนเงินกู้้น้อยกว่ากรณีที่ได้รับสินเชื่อจากองค์กรการเงินที่สมาชิกเป็นเจ้าของ เช่น สหกรณ์ ซึ่งมีกระบวนการปรับลดความน่าเชื่อถือทางสังคม และตัดสวัสดิการบางอย่าง เมื่อสมาชิกไม่ชำระหนี้ตามกำหนดโดยไม่มีเหตุผลอันควร

(1.2) กลุ่มเป้าหมายของธนาคารเพื่อการเกษตร และสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) และสหกรณ์การเกษตรถูกจำกัดคือ จะต้องเป็นเกษตรกร โดยลูกค้าของ ธ.ก.ส.จะขอสินเชื่อจากสหกรณ์การเกษตรไม่ได้ และสมาชิกสหกรณ์การเกษตรจะขอกู้จาก ธ.ก.ส.ไม่ได้เช่นกัน โดยหลักการแล้วข้อจำกัดนี้ทำให้องค์กรการเงินทั้ง 2 ประเภทไม่สามารถให้บริการผู้มีรายได้น้อยอาชีพอื่นๆ ได้นอกจากนั้น ยังมีกรณีที่เป็นข้อจำกัดด้าน “จำนวน” ของกลุ่มเป้าหมายที่ไม่มีแนวโน้มจะเพิ่มขึ้น ข้อจำกัดเหล่านี้นับว่ามีผลกระทบต่อการทำธุรกิจ และการดำเนินงานขององค์กรการเงินเพราะไม่สามารถกระจายความเสี่ยงในธุรกิจหรือกลุ่มเป้าหมายอื่นๆ ได้

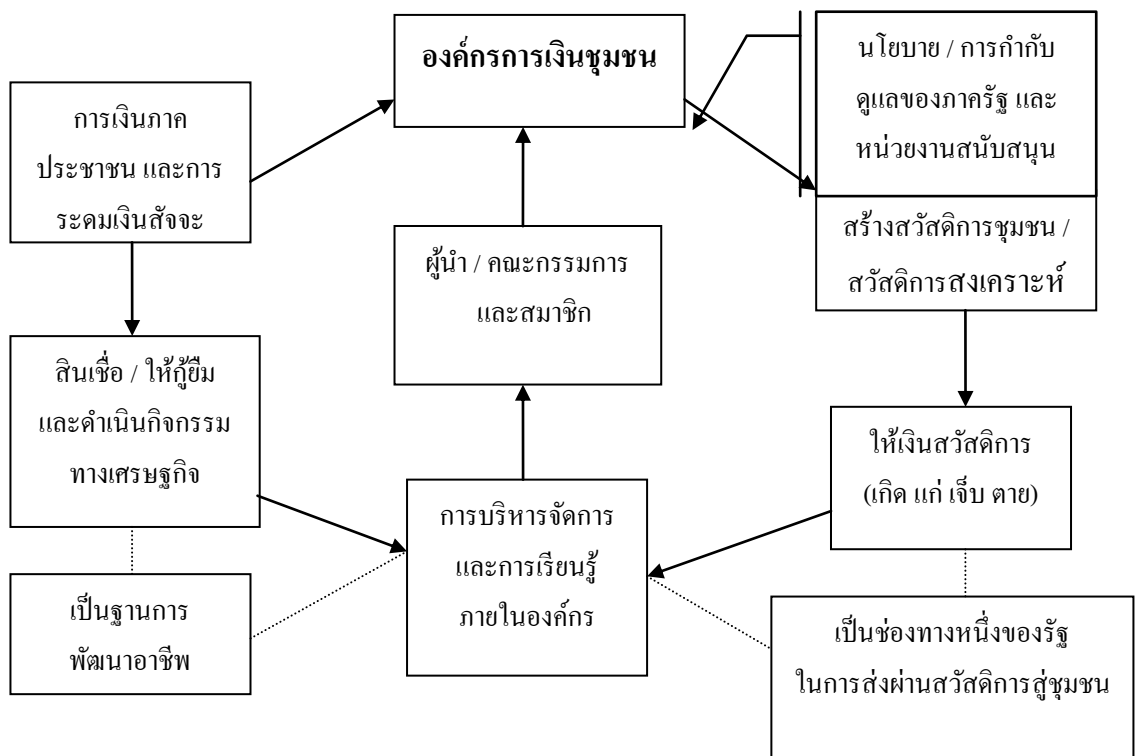
(1.3) หนี้ค้างชำระเป็นอุปสรรคสำคัญขององค์กรการเงินเพราะทำให้ค่าใช้จ่ายด้านการติดตามภาระหนี้เพิ่มขึ้น นอกจากนี้ยังเป็นการเพิ่มต้นทุนทางเศรษฐศาสตร์ให้กับองค์กรการเงิน เช่น การที่เจ้าหน้าที่ของธนาคารออมสินต้องออกไปรับชำระเงินนอกสถานที่ นอกเวลาทำการ และวันหยุด โดยไม่ได้รับค่าตอบแทน กรรมการ และประธานกลุ่มย่อยของสหกรณ์เครดิตยูเนียน และสหกรณ์การเกษตร มีหน้าที่ติดตามภาระหนี้โดยไม่มีค่าตอบแทนหรือได้รับค่าตอบแทนน้อยมาก

(2) องค์กรการเงินระดับจุลภาคที่เป็นทางการที่ไม่เป็นทางการ องค์กรบางแห่งมีอุปสรรคเรื่องการขาดแคลนบุคลากร ปัญหาหนี้ค้างชำระซึ่งทำให้องค์กรการเงินมีต้นทุนค่าใช้จ่ายในการติดตามเพิ่มขึ้น เช่น ค่าโทรศัพท์ ค่ายานพาหนะ และต้นทุนทางเศรษฐศาสตร์ที่กรรมการหรือสมาชิกผู้ค้าประกันต้องไปติดตามหนี้ค้างชำระขององค์กรการเงิน โดยไม่ได้รับค่าตอบแทนดังกล่าว ซึ่งนอกจากการติดตามหนี้ค้างชำระแล้วองค์กรการเงินบางแห่งยังประสบปัญหาสมาชิกไม่มาออมเงินตามวันที่กำหนดด้วยหลายแห่งมีความคิดว่าการไม่มีที่ทำการถาวรเป็นข้อจำกัด ทำให้องค์กรการเงินขาดความน่าเชื่อถือและขาดความคล่องตัวในการให้บริการ องค์กรการเงินที่มีขนาดเล็กมักจะขาดแคลนบุคลากรที่จะมาทำหน้าที่ประธานหรือกรรมการ และที่สำคัญคือ นักบัญชี เพราะการทำงานให้องค์กรการเงินที่ไม่เป็นทางการเป็นงานที่มีค่าตอบแทนน้อย ผู้ปฏิบัติงานต้องมีความเสียสละเพราะองค์กรการเงินหลายแห่งจัดตั้งโดยไม่หวังผลกำไรจากการดำเนินงาน

องค์กรการเงินที่ไม่เป็นทางการมีข้อจำกัดในการรับสมัครใหม่ นอกพื้นที่ เพราะอาจทำให้การดำเนินงานมีอุปสรรค เช่น ความไม่สะดวกในการเรียกประชุม การตรวจสอบสมาชิก และการติดตามหนี้ค้างชำระ องค์กรการเงินที่มีระยะเวลาการดำเนินงานน้อยกว่า 5 ปี มักจะมีปัญหาเงินทุนไม่พอเพียงให้สมาชิกกู้ยืม เนื่องจากความสามารถในการออม และจำนวนสมาชิกยังไม่มากนัก

วิธีการกู้ยืมแบบกลุ่มมีข้อดีอย่างประการที่ผู้ให้บริการควรต้องพิจารณาด้วย ได้แก่ ไม่สามารถใช้ได้หากในชุมชนไม่มีความสามัคคีหรือเกื้อกูลกัน ต่างคนต่างอยู่ อีกทั้งแต่ละกลุ่ม (ผู้กู้) ไม่ชำระคืน เพราะคิดว่าเงินนั้นเป็นของรัฐ ซึ่งไม่ใช่ของกลุ่ม หรืออาจจะรวมหัวกันไม่ชำระคืน และเกิดปัญหาสมาชิกในกลุ่มไม่ทำงานหรือลงทุนอย่างเต็มที่จึงส่งผลกระทบต่อการทำงานหรือขับเคลื่อนกลุ่มได้ หากผู้ให้บริการพิจารณาให้สินเชื่อด้วยวิธีที่ผิดวัตถุประสงค์ โดยเฉพาะผู้กู้ที่นำเงินไปใช้หนี้ไม่ได้ นำเงินไปลงทุนเพื่อการประกอบอาชีพ จึงควรส่งเสริมการลงทุนให้เกิดการจ้างงาน และสร้างอาชีพ

สรุปได้ว่า องค์กรการเงินระดับจุลภาคมีจำนวน และประเภทที่หลากหลาย ซึ่งหากพิจารณาจุดแข็ง และจุดอ่อนขององค์กรแต่ละประเภทแล้วจะทำให้ผู้นำ และทีมงาน ได้ใช้โอกาส และอุปสรรคมาขยายการเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้มากขึ้น นอกจากการระดมเงินฝากด้วยการใช้กลยุทธ์ทางการตลาด และเพิ่มสิทธิประโยชน์แก่สมาชิกแล้ว การให้สมาชิกฝากเงินหรือซื้อหุ้นกับองค์กรถือเป็นการใช้เงินเป็นตัวเชื่อมโยงให้เกิดกิจกรรมกลุ่ม และนำไปสู่การจัดสวัสดิการเพื่อการช่วยเหลือเกื้อกูลกันมากขึ้นด้วย ดังภาพที่ 2.7

ภาพที่ 2.7 บริบทที่เกี่ยวข้องกับองค์กรการเงินชุมชน
ที่มา: สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2549

จากภาพสรุปว่า องค์กรการเงินชุมชนจะมีหน่วยงานภาครัฐเข้ามากำกับ และดูแลทั้งทางตรง และโดยอ้อมเพื่อให้เกิดความโปร่งใส ความเป็นธรรม และธรรมาภิบาลกับผู้บริหารหรือสมาชิกองค์กรการเงินนั้นๆ หรือเป็นช่องทางการส่งผ่านความช่วยเหลือต่างๆ ให้กับชุมชนท้องถิ่นโดยสามารถแบ่ง องค์กรการเงิน ได้ 2 ประเภทคือ องค์กรทางการเงินที่เป็นแหล่งเงินทุนในการประกอบอาชีพ และ สำหรับอุปโภคบริโภค ของสมาชิก และองค์กรการเงินที่เน้นการจัดสวัสดิการให้กับสมาชิก และคนยากจนในชุมชนเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต และต่อยอดคุณธรรมของกลุ่ม ดังจะเห็นว่า องค์กรการเงินที่ประสบความสำเร็จนั้น นอกจากต้องอาศัยผู้นำตามธรรมชาติแล้ว ยังต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของคนภายในชุมชนที่ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบ และร่วมรับผลแห่งการกระทำของกลุ่มตน โดยมี เป้าหมายร่วมกันนั่นเอง

1.10 พัฒนาการขององค์กรการเงินชุมชนในประเทศไทย พ.ศ. 2508 - 2553

องค์กรการเงินชุมชนในประเทศไทยมีพัฒนาการมายาวนานกว่า 40 ปี ประมวลได้ ตามลำดับเวลา ดังนี้ (สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน, 2553: 8-9)

2508 เกร็ดิถุญเนี่ยน จัดตั้งกลุ่มเกร็ดิถุญเนี่ยนศูนย์กลางเทวา ในชุมชนแอ็ดเขตห้วยขวาง ดินแดง เป็นองค์กรการเงินของชุมชนแอ็ดในเขตกรุงเทพมหานคร โดยการสนับสนุนของกลุ่มศาสนา คริสต์นิกายโรมันคาทอลิกที่ทำงานอยู่ในชุมชน

2517 กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต เป็นแนวคิดของดร.ยุวัฒน์ วุฒิเมธี อดีตอธิบดีกรมการ พัฒนาชุมชน ส่งเสริมการจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตขึ้นเป็นแห่งแรกที่ตำบลขัวมุง อำเภอสาร์ภี จังหวัตเชียงใหม่ และที่ตำบลละงู อำเภอละงู จังหวัตสตูล

2521 กลุ่มเกร็ดิถุญเนี่ยนจดทะเบียนเป็นสหกรณ์ออมทรัพย์

2522 จัดตั้งชุมนุมสหกรณ์เกร็ดิถุญเนี่ยนแห่งประเทศไทย

2526 ออมทรัพย์เพื่อสวัสดิการ คุรุชบ ยอดแก้ว สนับสนุนการจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์บ้าน น้ำขาว อำเภोजะนะ จังหวัตสงขลา เป็นกลุ่มออมทรัพย์ที่เน้นการนำกำไรมาจัดสวัสดิการให้สมาชิก แทนที่จะแค่แบ่งปันกำไรกัน เรียกกลุ่มออมทรัพย์แบบนี้ว่า กลุ่มสัจจะออมทรัพย์แบบพัฒนาครบวงจร ชีวิต

2527 ธนาคารชีวิตออมวันละบาท พระอาจารย์ทอง เตชะบุญโญ จัดตั้งธนาคารชีวิตที่วัดอู่ ตะเถา อำเภอกาฬใหญ่ จังหวัตสงขลา ให้สมาชิกออมวันละบาทหรือเดือนละ 30 บาท ใช้หลักศาสนา พุทธเป็นแนวทางการดำเนินการ

2531 สมาคมกลุ่มออมทรัพย์ มีการจัดตั้ง “สมาคมกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต” และชมรม กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตเป็นเครือข่ายระดับจังหวัด โดยการส่งเสริมของกรมการพัฒนาชุมชน

2532 ธนาคารหมู่บ้าน มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ โดย อาจารย์จันทน์ สมประสงค์และคณะ ริเริ่มจัดตั้งธนาคารหมู่บ้านนาร่อง 10 หมู่บ้านในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เพื่อสนับสนุนโครงการอีสานเขียว โดยน้อมนำแนวทางการแก้ปัญหาความยากจน และหนี้สินเกษตรกรของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมาเป็นแนวทางปฏิบัติ

2533 พระสุบิน ปณีโต วัดไผ่ล้อม ตำบลบางพระ อำเภอเมือง จังหวัดตราด ริเริ่มก่อตั้งกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ที่บ้านเกาะขวาง ตำบลห้วยแร้ง อำเภอเมือง จังหวัดตราด ซึ่งต่อมาขยายเป็นเครือข่ายทั่วทั้งจังหวัด

2536 เครือข่ายออมทรัพย์สงขลา ผู้นำสำคัญของสงขลาคือ นายถักย์ หนูประดิษฐ์ นายอัมพร ค้วงปาน นายชบ ยอดแก้ว และนายเคล้า แก้วเพชร และผู้นำกลุ่มออมทรัพย์ 14 กลุ่ม ในจังหวัดสงขลา ร่วมกันจัดตั้ง “กองทุนหมุนเวียนชาวบ้าน จังหวัดสงขลา” เป็นเครือข่ายของกลุ่มออมทรัพย์ที่รับฝากเงิน และให้สมาชิกกู้เงินจากกองทุน

2537 องค์กรกลางธนาคารหมู่บ้าน จัดตั้งสมาคมนักพัฒนาหมู่บ้านแห่งประเทศไทย เป็นองค์กรกลาง ประสานงานธนาคารหมู่บ้านทั่วประเทศ

2541 กลุ่มสัจจะรายวัน สำนักงานพัฒนาชุมชนเมือง (พชม.) ต่อมาคือ สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.) ในสังกัดการเคหะแห่งชาติ ส่งเสริมการจัดตั้งกลุ่มสัจจะออมรายวันในชุมชนแออัดของกรุงเทพมหานคร โดยนำประสบการณ์การออมทรัพย์ และสินเชื่อรายวันจากประเทศแอฟริกาใต้ มาประยุกต์ใช้กับคนจนเมืองที่มีรายได้รายวัน

2542 กองทุนเพื่อสังคม (Social Investment Fund: SIF) สนับสนุนให้เครือข่ายกลุ่มออมทรัพย์ในจังหวัดสงขลา จัดทำกองทุนสวัสดิการชุมชน โดยสนับสนุนงบประมาณจำนวน 12 ล้านบาท สมทบกับกองทุนสวัสดิการที่มีอยู่แล้วของกลุ่ม 21 กลุ่ม กองทุนดังกล่าวดำเนินการมาจนถึงปัจจุบัน

2544 กองทุนหมู่บ้าน รัฐบาลสนับสนุนการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองทั่วประเทศ โดยสนับสนุนเงินหมู่บ้านละ 1 ล้านบาท

2547 - 2548 แก่หนี้โดยชุมชน สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชนสนับสนุนให้องค์กรชุมชนจัดกระบวนการแก้ปัญหานี้สินโดยชุมชน โดยการสำรวจหนี้สิน การทำบัญชีครัวเรือน การจัดการกองทุน เป็นต้น มีครัวเรือนเข้าร่วมกว่า 5,300 ครัวเรือนใน 126 หมู่บ้าน / ชุมชน

2550 - 2552 บูรณาการกองทุน สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชนสนับสนุนการบูรณาการกองทุนหรือองค์กรการเงินประเภทต่างๆ ที่มีอยู่ในชุมชน มีพื้นที่นาร่องทั่วประเทศกว่า 200 ตำบล

2552 - 2553 โครงการแก้ปัญหานีสินนอกระบบ โดยรัฐบาลมีนโยบายแก้ปัญหานีสินภาคประชาชน โดยเฉพาะนีสินนอกระบบ ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยเหลือประชาชนที่มีนีสินนอกระบบเข้ามาเป็นหนี้ในระบบ โดยเปิดโอกาสให้เข้าถึงแหล่งเงินกู้จากสถาบันการเงินในเครือข่ายของรัฐได้ง่ายขึ้น (กลุ่มสาระนิเทศการคลัง สำนักงานปลัดกระทรวงการคลัง, 2552)

จากพัฒนาการขององค์กรการเงินชุมชนในประเทศไทยดังกล่าว กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตเป็นกลุ่มออมทรัพย์แรกๆ ที่เกิดขึ้นมาในสังคมชนบท และเติบโตขึ้นตามลำดับ การได้รับการสนับสนุนการจัดตั้งจากกรมการพัฒนาชุมชนตั้งแต่เริ่มแรก จึงเป็นที่มาของแนวทางการพัฒนาสินเชื่อเพื่อการพัฒนาชนบทที่ต้องดำเนินกิจกรรมเพื่อสังคมส่วนหนึ่ง (Social Enterprise) กับการหาทำไรเพื่อนำมาใช้ในการดำเนินงาน และจัดสรรผลประโยชน์ตอบแทนสู่สมาชิกอีกส่วนหนึ่ง อีกทั้งในสถานการณ์ที่กลุ่มจำเป็นต้องได้รับความช่วยเหลือในช่วงเริ่มแรกของการดำเนินงานหรือการส่งเสริมการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจหรือโครงการสนับสนุนต่างๆ จากภาครัฐ เพื่อนำไปสู่ความเข้มแข็งและช่วยเหลือตนเองได้ในอนาคตนั้น การศึกษานี้จึงมีเป้าหมายเพื่อศึกษากลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตที่มีแนวทางการดำเนินงานจากความคิดริเริ่มของกลุ่มเองหรืออาจผนวกเอาหลักการหรือวิธีการของกรมการพัฒนาชุมชน และหน่วยงานอื่นๆ เข้ามาปรับใช้ ซึ่งจะนำไปสู่การค้นหาคำตอบตามวัตถุประสงค์ของการศึกษานี้ต่อไป

1.11 การพัฒนาองค์กรการเงินชุมชนในประเทศไทย

องค์กรการเงินชุมชนในประเทศไทยมีพัฒนาการมายาวนานกว่า 40 ปี และมีลักษณะสำคัญที่น่าสนใจหลายประการ คือ เป็นองค์กรรากฐานที่จัดตั้งขึ้นตามความสนใจของสมาชิก ในชุมชนหลายแห่งจะมีหน่วยงานไปกระตุ้น สนับสนุน ส่งเสริม มีกลุ่มลี้มเล็กไปบ้างเพราะความไม่เข้าใจกัน แต่สุดท้ายแล้วส่วนใหญ่ก็รื้อฟื้นกันขึ้นมาใหม่เพราะเห็นความสำคัญขององค์กรในลักษณะเช่นนี้ อีกทั้งการจัดตั้งองค์กรการเงินเกือบทั้งหมด ทุกชื่อเรียกไม่มีการเงินภายนอกไปวางเริ่มต้น เงินสะสมทั้งหมดมาจากสมาชิกร่วมกันสะสม ทำให้ความรู้สึกเป็นเจ้าของสูง องค์กรการเงินชุมชนในประเทศไทยจึงเป็นองค์กรที่พึ่งตนเองเกือบร้อยเปอร์เซ็นต์ รวมถึงมีระบบการบริหารจัดการคล้ายคลึงกัน คือ มีสมาชิก มีการออมเงินประจำตามวาระที่แน่นอน (รายวัน รายสัปดาห์หรือรายเดือน) และมีการบริหารจัดการโดยคณะบุคคลหรือกรรมการที่มาจากการเลือกตั้ง ซึ่งองค์ประกอบพื้นฐานเหล่านี้ ทำให้องค์กรการเงินมีศักยภาพในการพัฒนาสูง เพราะส่งเสริมให้คนมาพบปะกันสม่ำเสมอ และให้มีการบริหารงานอย่างโปร่งใส การจัดการเรื่องการเงินจึงเป็นหัวใจสำคัญหรือเครื่องมือหลักของระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยม ซึ่งการบริหารจัดการชุมชนสมัยใหม่นี้ทุกรายการต้องใช้จ่ายเงินในการดำเนินการ

องค์ประกอบสำคัญดังกล่าว ทำให้องค์กรการเงินเป็นองค์กรชุมชนหนึ่งที่มีศักยภาพสูงในการเป็นแกนกลางในการพัฒนาชุมชนทางด้านต่างๆ ตามมา ซึ่งพบว่า ในระยะ 10 กว่าปีที่ผ่านมา และอีกอย่างน้อย 10 ปีต่อไป องค์กรการเงินชุมชนจะมีบทบาท และพัฒนาในด้านต่างๆ จัดได้ 3 กลุ่ม คือ

1) กลุ่มที่หนึ่ง ในฐานะองค์กรการเงินเพื่อการพัฒนา เช่น องค์กรการเงินเพื่อสวัสดิการ และคุณภาพชีวิต รวมถึงเป็นสถาบันการเงินชุมชน

2) กลุ่มที่สอง มุ่งเน้นการลงทุนและพัฒนากิจกรรมกองทุน เช่น การลงทุนขององค์กร การเงิน การบูรณาการกองทุน และกองทุนแก้ปัญหาหนี้สิน

3) กลุ่มที่สาม มุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการ มีรายละเอียดที่เกี่ยวข้องดังนี้ (สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน, 2553: 3-4)

(1) องค์กรการเงินเพื่อสวัสดิการ เริ่มต้นมาไม่น้อยกว่า 20 ปี เป็นกลุ่มออมทรัพย์ ต่างๆ ปัจจุบันเป็นที่ยอมรับกันว่า องค์กรการเงินไหนไม่มีการปันผลกำไรเป็นสวัสดิการ ถือว่าล้าหลัง ขนาดของกองทุนสวัสดิการ ประเภทของสวัสดิการเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ หลายแห่งลงขันกันเป็นกองทุนสวัสดิการร่วม สวัสดิการชุมชนทุกหนแห่งจะถูกค้ำจุนด้วยองค์กรการเงิน

(2) องค์กรการเงินเพื่อคุณภาพชีวิต องค์กรการเงินต่างๆ ทั่วประเทศเริ่มใช้มาตรการผ่านกลุ่มของตนเองในการยกระดับคุณภาพชีวิตของสมาชิกด้วยวิธีการต่างๆ เช่น ไม่รับคนไม่มีศีลธรรม ไม่ร่วมกิจกรรมส่วนรวม ดัดอบายมุขเป็นสมาชิก มีการปล่อยกู้พิเศษดอกเบี้ยต่ำสำหรับคนทำเกษตรอินทรีย์หรือกลุ่มอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การใช้ความดีเป็นตัวค้ำประกันเงินกู้แทนบุคคลหรือเงินออมก็เป็นความก้าวหน้าสำคัญที่ควรศึกษาเป็นแบบอย่าง

(3) สถาบันการเงินชุมชน เป็นการยกระดับองค์กรการเงินที่ส่วนใหญ่ทำงานรายเดือนให้มาทำงานรายวัน เป็นที่พึ่งของสมาชิกได้มากขึ้น การพึ่งพิงเงินนอกระบบ และสถาบันการเงินภายนอก จะน้อยลง ขอบข่ายการสนับสนุนกิจกรรมพัฒนาต่างๆ ในชุมชนกว้างขวางมากยิ่งขึ้น กำหนดทิศทางการลงทุนของสมาชิกทั้งทางสังคม และเศรษฐกิจได้มากขึ้น

(4) การลงทุนขององค์กรการเงิน องค์กรการเงินที่ทำงานมายาวนานหรือองค์กรในพื้นที่ที่มีการเชื่อมโยงองค์กรการเงินหลายแห่ง พบว่า มีเงินเหลือจึงเริ่มลงทุนในกิจกรรมสำคัญมากขึ้น หลายแห่งจัดหาบ้าน และที่ดินให้คนจน บางแห่งซื้อที่ดินกำลังหลุดมือออกไปจากชาวชุมชน หลายแห่งลงทุนเรื่องน้ำดื่ม รถยนต์สาธารณะ ธุรกิจชุมชนนาชนิด เป็นต้น

(5) การบูรณาการกองทุน ปัจจุบันในหมู่บ้านหรือตำบลมีองค์กรการเงินหลายประเภท สมาชิกเป็นหนี้หลายทางจึงมีความคิดริเริ่มในการบูรณาการกองทุน ซึ่งทำกันในหลายระดับ ตั้งแต่การใช้กรรมการชุดเดียวกันบริหารหลายกองทุน การรับรู้รับทราบจำนวนเงินกู้ เงินออมของกองทุนต่างๆ การใช้มาตรการร่วมให้สมาชิกกู้ได้ทีเดียว เป็นต้น

(6) กองทุนแก้ปัญหาหนี้สิน มีการขยายตัวของแนวคิด และการปฏิบัติเรื่องนี้อย่างกว้างขวาง ผสมผสานกับมาตรการอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น การทำบัญชีครัวเรือน การส่งเสริมอาชีพครัวเรือน เป้าหมายคือ ลดภาระหนี้นอกระบบหรือหนี้นอกชุมชนของครัวเรือนลง โอนหนี้สินภายนอกทั้งหมดมาเป็นหนี้สินของกลุ่ม สถาบันการเงินภายนอกที่มาสนับสนุนก็สนับสนุนผ่านองค์กรการเงินในชุมชน รักษาเอาไว้ในชุมชน

(7) การพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการ แม้ว่าองค์กรการเงินชุมชนจะมีพัฒนาการมายาวนาน แต่มีปัญหาพื้นฐานเกี่ยวกับการบริหารจัดการ การบัญชี การบริหารอย่างโปร่งใส การสร้าง

การมีส่วนร่วมของสมาชิก การพัฒนาคนรุ่นใหม่ การปรับทิศทางให้สอดคล้องกับปัญหาหลักของชุมชนยังคงเป็นประเด็นปัญหาที่องค์กรการเงินและหน่วยงานสนับสนุนต้องทำงานกันอย่างเข้มข้นต่อไป หลายแห่งเริ่มคิดค้นตัวชี้วัดคุณภาพองค์กรการเงินเพื่อเป็นเครื่องมือชี้ทิศทางการดำเนินงาน

1.12 ประเภทขององค์กรการเงินชุมชน

สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.) (อ้างถึงใน พรรณทิพย์ เพชรมาก, 2546: 10-26) ได้จัดแบ่งประเภทขององค์กรการเงินชุมชนตามการก่อเกิด และลักษณะเฉพาะที่ได้นำไปปรับใช้ให้สอดคล้องกับวิถีชีวิต การทำมาหากิน ศาสนา และวัฒนธรรมของแต่ละชุมชนนั้นๆ ดังนี้

1) สหกรณ์ออมทรัพย์ เป็นแนวทางการจัดการองค์กรการเงินแบบตะวันตกโดยมี “กระทรวงเกษตร และสหกรณ์” ได้เข้าไปมีบทบาทส่งเสริมโดยตรง มีการกำหนดระเบียบกฎเกณฑ์และโครงสร้างต่างๆ โดยรัฐ จึงไม่เป็นที่นิยมสำหรับประชาชนฐานล่าง แต่สามารถดำเนินการได้สำหรับคนชั้นกลาง เช่น สหกรณ์ออมทรัพย์ครู เนื่องจากเป็นการออมทรัพย์จากกลุ่มคนที่มีฐานะค่อนข้างดี เน้นเพื่อการกักตุนและนำดอกผลไปสู่การจัดสวัสดิการบ้าง แต่ยังขาดการเชื่อมโยงไปสู่การทำกิจกรรมอื่นๆ ร่วมกัน

2) เครดิตยูเนียน เป็นสหกรณ์ออมทรัพย์รูปแบบหนึ่งที่พัฒนามาจากระบบสหกรณ์ที่เปิดโอกาสให้ผู้มีรายได้น้อยระดับฐานล่าง สามารถเข้ามาร่วมได้อย่างคล่องตัวมาก มุ่งเน้นในเรื่องของระบบการจัดการที่มีลักษณะเป็นทางการในรูปแบบของสหกรณ์ โดยมีเป้าหมายให้ชุมชนมีกองทุนเป็นของตัวเอง และนำไปสู่การจัดการสวัสดิการให้กับสมาชิกสหกรณ์เครดิตยูเนียน เริ่มจัดตั้งขึ้นในเขตชุมชนเมืองที่ศูนย์กลางเทวา ดินแดง ห้วยขวาง กรุงเทพมหานคร

3) กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต เกิดจากการส่งเสริมการจัดตั้งของกรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย เริ่มมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2517 เพื่อให้เกิดทุนของชุมชนซึ่งใช้ในการผลิต โดยใช้รูปแบบการจัดการง่ายขึ้น และไม่เป็นการมาหนัก สามารถทำให้เกิดวัฒนธรรมการออม และการบริหารจัดการการเงินของชุมชนได้เป็นอย่างดี เช่น กลุ่มออมทรัพย์บ้านคีรีวง (พ.ศ. 2523) และกลุ่มออมทรัพย์ตำบลคลองเปยะ อำเภोजะนะ จังหวัดสงขลา (พ.ศ. 2525)

4) ธนาคารหมู่บ้าน เกิดจากมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มุลินธิเผยแพร่ชีวิตประเสริฐ และสหพันธ์แรงงานภาคเกษตรกรรม ให้ยึดแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ทรงมีพระราชดำรัส ณ จังหวัดสกลนคร เมื่อวันที่ 12 พฤศจิกายน พ.ศ. 2538 ว่า การแก้ปัญหาเศรษฐกิจของราษฎรนั้นควรที่จะจัดให้ระบบเงินทุนหมุนเวียนขึ้นในลักษณะศูนย์สาธิตบริหารการเงิน เพื่อช่วยแก้ปัญหาหนี้สินของราษฎรให้ได้ ถ้าสามารถหารูปแบบสาธิตเป็นผลสำเร็จก็ควรนำไปเผยแพร่ขยายทั่วประเทศ

5) สัจจะสะสมทรัพย์เพื่อพัฒนาคุณธรรมครบวงจรชีวิต เกิดจากการพัฒนาแนวคิด ในการออมทรัพย์ของครูชบ ยอดแก้ว แห่งบ้านน้ำขาว อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา โดยเริ่มทดลองทำกับ เด็กนักเรียนเมื่อปี พ.ศ. 2523 จากนั้นนำไปดำเนินการกับผู้ใหญ่ เมื่อปี พ.ศ. 2526 โดยเน้น “สัจจะ” ในการออม และมีจุดเด่นของการนำผลกำไร ไปสู่การจัดสวัสดิการให้กับสมาชิก ซึ่งปัจจุบันแนวคิดนี้ได้ พัฒนาไปสู่กองทุนหมุนเวียนชาวบ้านสงขลาที่พัฒนาไปสู่กองทุนสวัสดิการที่รัฐสมทบ (กองทุนเพื่อ สัจจกม) ปัจจุบันมีสมาชิก 15,248 คน เงินรวม 160 ล้านบาท และกองทุนสวัสดิการ 30 ล้านบาท

6) องค์การการเงินชุมชนในภาคเมือง เกิดจากการช่วยเหลือของภาครัฐในปี พ.ศ. 2535 รัฐบาลของนายอานันท์ ปันยารชุน ได้อนุมัติงบประมาณจำนวน 1,250 ล้านบาทเพื่อดำเนินโครงการ พัฒนาคนจนเมือง โดยการจัดตั้งสำนักงานพัฒนาชุมชนเมือง ขึ้นเป็นหน่วยงานพิเศษ สังกัดการเคหะ แห่งชาติ มีหน้าที่สนับสนุนคนจนเมืองให้มีความมั่นคงด้านรายได้ ที่อยู่อาศัย และมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

การออมทรัพย์ สันเชื่อเป็นยุทธศาสตร์ และเครื่องมือในการพัฒนา ก่อนปี พ.ศ. 2534 มีกลุ่มออมทรัพย์ประมาณ 1,000 กลุ่มหรือครึ่งหนึ่งของชุมชนแออัดทั่วประเทศ มีเงินออมรวมกัน ประมาณ 600 ล้านบาท ตัวอย่างกลุ่มออมทรัพย์ที่ประสบความสำเร็จ เช่น กลุ่มออมทรัพย์ชุมชนเมือง บุรีรัมย์ และกลุ่มออมทรัพย์บ้านเสด็จ จังหวัดสงขลา

7) ขบวนการสัจจะออมทรัพย์รายวัน โดยแนวคิดในเรื่องการออมรายวันได้เข้ามาสู่ ประเทศไทยปี พ.ศ. 2535 - 2538 ได้รับอิทธิพลความคิดมาจากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับชุมชนใน ประเทศอินเดีย ของกลุ่มออมรายวันที่กลุ่มสตรีในชุมชนริมทางเดินของเมืองบอมเบย์ทำอยู่มาเป็น แนวทาง ซึ่งเป็นแนวคิดที่เน้นการออมการกู้ และชำระคืนเป็นรายวันตามสภาพของชาวบ้านที่มีรายได้ เป็นรายวัน ไม่นแน่นอน เพื่อให้เรื่องการทำงาน และออมรายวันเป็นเครื่องมือในการเชื่อมโยงให้คนจนมา รวมกลุ่ม และร่วมกันทำงานทุกวันอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อ โยงไปสู่การแก้ปัญหาเรื่องอื่นๆ อีกทั้งทำให้ บทบาทสตรีมีความสำคัญต่อชุมชนเป็นอย่างมาก

8) กลุ่มออมทรัพย์มุสลิม นับเป็นอีกพัฒนาการหนึ่งขององค์การการเงินชุมชนใน ประเทศ ทั้งนี้เพราะชาวบ้านที่นับถือศาสนาอิสลามจะมีข้อห้ามทางศาสนาในเรื่องของดอกเบี้ย ดังนั้น กลุ่มออมทรัพย์มุสลิมจึงมีลักษณะของการรวมหุ้น และกู้ยืม ไปใช้จ่ายในสิ่งที่จำเป็น เช่น ประกอบอาชีพ ซื้อเครื่องใช้ภายในบ้าน เป็นต้น จากนั้นก็มีการชำระคืนโดยกลุ่มคิดค่าดำเนินการจากสมาชิก แล้วนำ กำไรมาจัดสวัสดิการหรือเฉลี่ยคืนกันระหว่างกลุ่มกับสมาชิก นับเป็นวิธีการลงทุนร่วมกันระหว่างกลุ่ม กับสมาชิกที่ไม่ผิดกับหลักศาสนา ซึ่งกำไรที่เกิดขึ้นกลุ่มก็จะนำไปเป็นค่าบริหารจัดการ และคืนเป็น สวัสดิการให้กับสมาชิก

จากพัฒนาการขององค์กรการเงินชุมชนดังกล่าว สามารถแบ่งแยกประเภทขององค์กรการเงินชุมชนได้เป็น 4 กลุ่ม ดังนี้

1) สหกรณ์เครดิตยูเนียน มุ่งเน้นการออมทรัพย์ และการกู้ยืม จัดเป็นองค์กรการเงินที่เป็นทางการ มีการจดทะเบียนเป็นนิติบุคคล และมีรูปแบบการดำเนินงานที่เป็นสากล เหมือนกันทั่วโลก ได้รับการส่งเสริมสนับสนุนจากขบวนการสหกรณ์เครดิตยูเนียนแห่งประเทศไทย

2) กลุ่มสัจจะออมทรัพย์ มุ่งเน้นการระดมเงินออมเพื่อนำเงินมาลงทุนประกอบอาชีพ และจัดสวัสดิการให้กับสมาชิกและคนในชุมชน ซึ่งมีความหลากหลายแตกต่างกันไปตามความต้องการของแต่ละกลุ่ม แต่ละชุมชน ซึ่งส่วนใหญ่ยังไม่มีการจดทะเบียนเป็นนิติบุคคล เช่น กลุ่มสัจจะออมทรัพย์ มุ่งเน้นการจัดสวัสดิการเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต มุ่งเน้นการออมเพื่อการลงทุนส่งเสริมอาชีพ และการผลิต ยกฐานะทางเศรษฐกิจสังคม เป็นต้น

3) ธนาคารหมู่บ้าน มุ่งเน้นส่งเสริมการออม และสร้างวินัยทางการเงินของชุมชน เป็นแนวทางตามพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ทรงต้องการให้มีธนาคารชุมชนเพื่อให้เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจในระดับฐานราก และเกิดความสะดวกในการใช้บริการของชาวชนบทที่ห่างไกลความเจริญ

4) กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง หรือกองทุนเงินล้านที่ได้เงินทุนจากรัฐบาล มุ่งเน้นให้ชุมชนมีเงินทุนเป็นของตนเองในการดำเนินงานพัฒนาด้านเศรษฐกิจและสังคม รวมถึงการจัดสวัสดิการเพื่อช่วยเหลือสมาชิกที่เข้าร่วมโครงการ

1.13 แนวคิด และเป้าหมายการจัดการองค์กรการเงินชุมชน

องค์กรการเงินชุมชนแต่ละองค์กรหรือกลุ่มออมทรัพย์ใดๆ ต่างก็มีแนวคิด และหลักการของการพัฒนาที่แตกต่างกันไป สามารถแบ่งแนวคิด และเป้าหมายการจัดการองค์กรการเงินชุมชนได้เป็น 4 ระดับ ดังนี้ (พรรณทิพย์ เพชรมาก, 2546: 31-33)

(1) การเข้าถึงสินเชื่อเป็นสิทธิของคนจน ตามความคิด “Credit is a Human Rights” ซึ่งเป็นแนวคิดที่มองสินเชื่อเป็นเรื่องสิทธิที่คนจนควรมีโอกาสได้รับ เพื่อใช้ในการพัฒนาชีวิต เช่นเดียวกับคนกลุ่มอื่น ๆ ในสังคม เช่น กรณีของธนาคารกรามีน ประเทศบังกลาเทศ ที่ตั้งธนาคารประชาชนขึ้นมา ให้คนจนกู้แล้วให้มีการออม และชำระคืนในภายหลัง

(2) ชุมชนต้องมีกลุ่มการเงินเพื่อช่วยเหลือกัน แนวคิดนี้มองในมิติของการใช้เงิน ให้คนมารวมกัน ทำงานร่วมกัน มีการออม และการกู้เพื่อนำไปประกอบอาชีพ ตลอดจนการจัดสวัสดิการ เพื่อให้บริการสมาชิกในลักษณะต่าง ๆ เช่น กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต เครดิตยูเนียน และธนาคารหมู่บ้าน

(3) การใช้การจัดการเรื่องเงินให้เกิดความสามารถในการจัดการองค์กร คือ มองในมิติที่ว่าขบวนการออมเงิน ฝากเงิน สินเชื่อ และกิจกรรมทางเศรษฐกิจเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะนำไปสู่การ

สร้างความเข้มแข็งให้กับองค์กรชุมชน กล่าวคือ นำเรื่องเงินซึ่งเป็นเรื่องที่เป็นรูปธรรมที่ชุมชนมีความสามารถในการจัดการไปสู่การเชื่อมโยงให้เกิดความสามารถในการจัดการร่วมกัน และเป็นกำลังของชุมชนในการพัฒนากิจกรรมทางเศรษฐกิจของสมาชิก และกลุ่มอาชีพ ซึ่งแนวคิดนี้เกิดขึ้นหลังจากที่องค์กรการเงินชุมชนต่าง ๆ ได้มีการสังสมความคิด และประสบการณ์ในงานพัฒนา จนนำไปสู่คุณภาพใหม่ของการเชื่อมโยงการจัดการองค์กรในลักษณะที่เป็นองค์กรรวม

(4) เชื่อมโยงด้านการเงินไปสู่การสร้างฐานงานพัฒนาพึ่งตนเอง การใช้ความมั่นคงขององค์กรการเงินชุมชนไปสู่การสร้างฐานพัฒนาในด้านอื่น ๆ ให้เกิดความมั่นคงในลักษณะของการสร้างระบบการเงินของประชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชน ให้สามารถต่อรอง เสริมพลังอำนาจหรือเชื่อมโยงกับระบบการเงินที่เป็นทางการ และสามารถบริหารการเงินได้อย่างมั่นคง เช่น กรณีกลุ่มออมทรัพย์ตำบลคลองเปี้ย อำเภोजะนะ จังหวัดสงขลา ที่สามารถจัดทำโครงการซื้อแพงขายถูกได้ เพราะมีฐานการเงินของกลุ่มรองรับซึ่งเป็นการจัดสวัสดิการให้กับสมาชิก หรือกรณีเบี้ยกุดชุม ตำบลนาโถ้ว จังหวัดยโสธร ที่ชุมชนสามารถสร้างระบบการเงินของตนเองได้ นอกจากนี้การมีองค์กรที่เข้มแข็ง มีฐานการเงินที่มั่นคง จนนำไปสู่การจัดการความสัมพันธ์ระหว่างเงินกับการพัฒนาได้อย่างเหมาะสม สามารถใช้เงินไปสร้างเงื่อนไขให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านการพัฒนาต่างๆ เช่น ที่บ้านนาหว้า จังหวัดสงขลา มีการจัดสวัสดิการโดยกำหนดให้สมาชิกปลูกพืชสวนครัวที่ต้น ถึงจะได้รับสวัสดิการเท่าไร ทั้งนี้เพื่อชักนำหรือจูงใจให้ชาวบ้านหันมาปลูกผักสวนครัวใช้เองโดยไม่ต้องพึ่งพาภายนอก เป็นต้น

สรุปว่า แนวคิด และเป้าหมายดังกล่าว เป็นพื้นฐานหลักขององค์กรการเงินทุกประเภท รวมถึงกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตด้วย เพื่อนำไปสู่การยกฐานะทางเศรษฐกิจ สังคม และคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นของสมาชิก และคนในชุมชน

1.14 ปัจจัยความสำเร็จขององค์กรการเงินชุมชน

พุทธทรัพย์ สวนเมือง ตูลาพันธุ์ (2548: 61-62) กล่าวถึง ปัจจัยความสำเร็จขององค์กรการเงินชุมชน ดังนี้

(1) แนวทางในการแก้ไขปัญหา ผ่านการคิด วิเคราะห์ด้วยเหตุ และผลร่วมแรงร่วมใจกันดำเนินงานเพื่อทำในเรื่องที่โดนใจหรือตรงกับความต้องการของชุมชนที่ต้องการแสวงหาทางออกและแนวทางในการแก้ปัญหา

(2) การเรียนรู้ของชุมชนมุ่งเน้นกระบวนการมีส่วนร่วม และการเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้เกิดขึ้นพร้อมกันระหว่างสมาชิก และกรรมการ ทำให้มีความพร้อมใจกันทำกิจกรรม ไม่ได้ถูกบังคับ และกลุ่มตั้งใจทำงานเพื่อแก้ไขปัญหาของตนเอง

(3) การพัฒนาขีดหลักการพึ่งตนเองด้วยปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงซึ่งเป็นกระแสสังคมขณะนี้ ในขณะที่เดียวกันการกระตุ้นให้ชุมชนตระหนักถึงการรวมพลังของคนในชุมชนเพื่อช่วยกันต่อสู้

กับปัญหาที่เกิดขึ้นแทนการหวังพึ่งพึ่งแต่ภายนอก ซึ่งแนวทางนี้ชุมชนในอดีตเคยมี เพราะสังคมไทยเป็นสังคมเครือญาติ มีอะไรก็แบ่งปันกันแต่วัฒนธรรมการเกื้อหนุนกันแบบนี้ได้ขาดหายไป เนื่องจากการพัฒนากระแสหลักของรัฐบาลที่นำระบบทุนนิยม และบริโภคนิยมมาใช้ ทำให้ชุมชนหันไปพึ่งพึ่งภายนอกมากกว่าการช่วยเหลือ และเชื่อมั่นคนในชุมชนเดียวกัน เมื่อมีการกระตุ้นให้ใช้เหตุผลไตร่ตรองในเรื่องเหล่านี้ชุมชนจึงเข้าใจได้ไม่ยาก นอกจากนั้น สังคมในปัจจุบันกำลังเดินทางไปสู่ความฟุ้งเฟ้อ ไร้แบบแผนการดำเนินชีวิตที่ดี มีความสุขแบบปลอมๆ เมื่อมีการนำเสนอแนวคิดเรื่องการจัดการสังคม และวินัยจึงเป็นแบบแผนการดำเนินชีวิตที่ชุมชนยอมรับว่า จะนำพาชุมชนไปสู่ความสุข และความยั่งยืน

(4) การส่งเสริม และสนับสนุนมีความต่อเนื่องและมีขั้นตอนที่เป็นระบบ ชุมชนได้เห็นพัฒนาการของตนเอง มีการวางแผน การประเมินผลการติดตามให้คำปรึกษาแนะนำในพื้นที่ สิ่งเหล่านี้ทำให้ชุมชนน่าเชื่อถือ ทำทนาย และมีกำลังใจที่จะเดินหน้าต่อไป

สรุปว่า องค์กรการเงินภายในชุมชนที่เข้มแข็งจะส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจภายในชุมชนที่มั่นคง ทำให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ลดความยากจน และภาวะหนี้สินลง อาจกล่าวได้ว่า แม้การเงินชุมชนจะไม่ได้เป็นเครื่องมือที่จะสามารถแก้ไขปัญหาทุกอย่างภายในชุมชนได้ แต่ก็สามารถบรรเทาหรือรับแรงกระแทกจากปัญหาวิกฤติเศรษฐกิจได้ดีในระดับหนึ่ง อีกทั้งเป็นที่ประจักษ์แล้วว่า องค์กรการเงินชุมชนมีผลกระทบในทางบวกมากกว่าลบต่อวิถีชีวิตของคนในชุมชน และส่งผลกระทบต่อความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจในระดับฐานรากได้อย่างยั่งยืน

ตอนที่ 2 แนวคิดเกี่ยวกับการดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

2.1 ความหมายของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

สำนักพัฒนาทุนและองค์กรการเงินชุมชน กรมการพัฒนาชุมชน (2553: 2) ให้ความหมายกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต หมายถึง การรวมตัวกันของประชาชนเพื่อช่วยเหลือตนเอง และช่วยเหลือซึ่งกัน และกัน โดยการประหยัดทรัพย์แล้วนำมาสะสมทีละเล็กละน้อยเป็นประจำสม่ำเสมอ เรียกว่า “เงินสัจจะสะสม” เพื่อใช้เป็นทุนให้สมาชิกที่มีความจำเป็นเดือดร้อนกู้ยืมไปใช้ในการลงทุนประกอบอาชีพหรือเพื่อสวัสดิการของตนเอง และครอบครัว

วนิดา ม่วงศิลปะชัย (2547: 7-8) กล่าวถึง กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตว่าเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ของประชาชนในการพัฒนาตนเอง และพัฒนาสังคม โดยสอนให้คนรู้จักช่วยเหลือตนเอง และผู้อื่น ด้วยการประหยัด และเก็บออมเงินแล้วนำมาสะสมรวมกันเป็นประจำสม่ำเสมอ เพื่อเป็นทุนสำหรับสมาชิกที่มีความจำเป็นกู้ยืม ไปใช้ในการลงทุนประกอบอาชีพหรือเพื่อสวัสดิการของครอบครัว โดยยึดหลักคุณธรรม 5 ประการคือ ความซื่อสัตย์ ความเสียสละ ความรับผิดชอบ ความเห็นอกเห็นใจ และความไว้วางใจซึ่งกัน และกัน

ไพบูลย์ ตั้งมีลาภ และดำรง นวลละออ (2544: 86) ให้ความหมายกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต คือ การรวมกลุ่มกันขึ้นในหมู่บ้าน ตำบลของตนเอง เป็นการเก็บ และออมเงินหรือที่เรียกว่า “ธนาคารคนจน” และเมื่อมีเงินมากพอที่จะดำเนินกิจกรรมได้ สามารถนำเงินไปลงทุนหรือให้สมาชิก ยืมไปลงทุน แต่การออมเป็นการสอนให้ทุกคนมีสัจจะต่อตนเอง และกลุ่ม

เผด็จ อินสว่าง (2543: 3) ให้ความหมายกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต คือ การให้ประชาชน รู้จักประหยัด และออมเงิน แล้วนำมาสะสมรวมกันเป็นกองทุนในรูปกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตเพื่อช่วยเหลือซึ่งกัน และกันในด้านเงินทุนประกอบอาชีพหรือใช้จ่ายในยามเดือดร้อนจำเป็น และแบ่งปันช่วยเหลือกันในชุมชน โดยการบริหารจัดการของสมาชิก

สรุปว่า กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตเป็นกลุ่มของชาวบ้านที่รวมตัวกันเพื่อระดมเงินออม อย่างสม่ำเสมอ ช่วยเหลือพึ่งพาซึ่งกัน และกันในกลุ่มสมาชิก เพื่อใช้เป็นแหล่งเงินทุนในการดำเนิน กิจกรรมทางเศรษฐกิจ เมื่อเกิดผลกำไรจากการดำเนินงานก็จะนำมาจัดสวัสดิการแก่สมาชิก และคนใน ชุมชน กล่าวได้ว่า กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตเป็นกลไกหนึ่งในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของชุมชน นำไปสู่ความร่วมมือระหว่างภาครัฐ และชุมชนเพื่อแก้ปัญหาการขาดแคลนเงินทุน นั่นคือระบบ ส่งเสริมความรู้ด้านการผลิต และการตลาดเพื่อการประกอบอาชีพ เป็นต้น

2.2 ความเป็นมาของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต จัดตั้งขึ้นครั้งแรกในปี พ.ศ. 2517 โดยกรมการพัฒนาชุมชน ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 3 ตามแนวคิดของ ดร.ยูวัฒน์ วุฒิเมธี ขณะดำรง ตำแหน่งหัวหน้าฝ่ายพัฒนาอาชีพ กองปฏิบัติการ กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย ซึ่งเป็นผู้ บุกเบิกวางแนวทางการดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตเสนอต่อกรมการพัฒนาชุมชนในปี พ.ศ. 2516 เพื่อใช้เป็นแนวทางการปฏิบัติการพัฒนาเศรษฐกิจชนบท โดยนำแนวคิดสหกรณ์ผนวกกับแนวคิด ของกลุ่มเครดิตยูเนียน ซึ่งต่อมาในปี พ.ศ. 2517 ก็ได้มีโครงการนำร่องเพื่อจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการ ผลิตขึ้นใน 4 จังหวัดคือ เชียงใหม่ อ่างทอง สตูล และกาฬสินธุ์ โดยเริ่มจัดตั้งครั้งแรกเมื่อวันที่ 8 มีนาคม พ.ศ. 2517 จำนวน 2 กลุ่มคือ อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ และอำเภอละงู จังหวัดสตูล ต่อมาจึงได้มีการ จัดตั้งแพร่หลายไปทั่วประเทศ (สำนักงานกองทุนเพื่อสังคม, 2545: 3)

การจัดตั้งกลุ่มขึ้นครั้งแรกในปี พ.ศ. 2517 จำนวน 2 กลุ่มดังกล่าว มีสมาชิก 394 คน มีเงิน สัจจะสะสม 137,000 บาท ต่อมาการดำเนินงานได้มีความก้าวหน้ามาเป็นลำดับ จนถึงปี พ.ศ. 2542 มี จำนวนกลุ่ม 23,137 กลุ่ม มีสมาชิก 1,826,493 คน มีเงินสัจจะสะสม 3,710,146,551 บาท และปัจจุบัน (ข้อมูลเดือนตุลาคม พ.ศ. 2552) มีจำนวนกลุ่ม 35,891 กลุ่ม สมาชิก 4,582,962 คน มีเงินสัจจะสะสม 22,497,661 บาท (สำนักพัฒนาทุน และองค์กรการเงินชุมชน กรมการพัฒนาชุมชน, 2553: 93-94)

ในอดีตกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตที่จัดตั้งขึ้นมาจะได้รับการสนับสนุนด้านเงินทุนจากกรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย โดยจะพิจารณากลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตที่ได้จัดตั้งขึ้นมาไม่น้อยกว่า 1 ปี และมีผลการดำเนินงานเป็นที่น่าพอใจ มีคู่ทางที่จะขยายตัวต่อไปได้อย่างมั่นคง โดยทางราชการจะให้เงินอุดหนุนเพื่อเป็นทุนหมุนเวียนของกลุ่มออมทรัพย์ในวงเงินกลุ่มละ 50,000 บาท เพื่อจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ที่เป็นปัจจัยการผลิต เช่น ปุ๋ย ยาปราบศัตรูพืช และเมล็ดพันธุ์พืช มาให้บริการแก่สมาชิกกลุ่มออมทรัพย์ โดยมีคณะกรรมการบริหารเป็นผู้บริหารจัดการตามความต้องการของสมาชิก เงินอุดหนุนดังกล่าวไม่ต้องส่งคืนทางราชการ แต่ให้คืนเป็นเงินทุนหมุนเวียนภายในกลุ่มออมทรัพย์ต่อไป ทั้งนี้ ในปัจจุบันไม่มีการให้เงินอุดหนุนนี้เพื่อใช้เป็นทุนหมุนเวียนในกลุ่มออมทรัพย์แล้ว

2.3 แนวคิดของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตใช้แนวคิดที่ดัดแปลง และผสมผสานระหว่างแนวคิดของสหกรณ์การเกษตร สหกรณ์เครดิตยูเนียน และการใช้สินเชื่อเพื่อการเกษตร สามารถสรุปได้ดังนี้ (สำนักพัฒนาทุน และองค์การการเงินชุมชน กรมการพัฒนาชุมชน, 2553: 2; สำนักงานกองทุนเพื่อสังคม, 2545: 4; และ ผเด็จ อินสว่าง, 2543: 3)

- (1) การรวมคนในหมู่บ้านให้ช่วยเหลือซึ่งกัน และกัน โดยรวมคนที่มีความแตกต่างกันให้ช่วยเหลือกัน อันจะเป็นการยกฐานะคนยากจนให้ดีขึ้น
- (2) การแก้ไขปัญหาการขาดแคลนเงินทุน เพราะคนจนในชนบทถูกปิดล้อมด้วยวงจรแห่งความยากจน ดังนั้น การให้ชาวบ้านชนบทรวมกลุ่มกันเพื่อออมเงินแล้วนำไปทำทุนในการประกอบอาชีพ จึงเป็นทางออกหนึ่งในการแก้ไขปัญหา
- (3) การนำเงินทุนไปดำเนินการด้วยความขยัน ประหยัด และถูกต้อง เพื่อให้ได้ทุนคืน และมีกำไรเป็นรายได้
- (4) การลดต้นทุนในการครองชีพ โดยมีการจัดตั้งศูนย์สาธิตการตลาดเพื่อรวมตัวกันซื้อ และขายสินค้าอุปโภคบริโภค ทำให้สามารถลดต้นทุนในการซื้อปัจจัยการผลิต และสินค้าอุปโภคบริโภค

2.4 หลักการของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

การรวมกลุ่มเพื่อจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตทำให้เกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของ กระตุ้น และปลุกฝังให้ชาวบ้านชนบทมีความรู้สึกว่าเป็นของตนเอง ก่อให้เกิดความรับผิดชอบในการดูแล เอาใจใส่ อันจะทำให้การทำงานของกลุ่มมีประสิทธิภาพ และการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มมีประสิทธิภาพ มีหลักการ ดังนี้ (สำนักพัฒนาทุน และองค์การการเงินชุมชน กรมการพัฒนาชุมชน, 2553: 3)

(1) ความรู้สึกเป็นเจ้าของ เป็นการสร้างความรู้สึกการเป็นเจ้าของให้กับสมาชิกทุกคน ทำให้เกิดความรู้สึกรับผิดชอบ และช่วยกันดูแลเอาใจใส่ในการดำเนินงานของกลุ่ม

(2) การพึ่งตนเอง ฝึกนิสัยการประหยัด และอดออม ส่งเสริมสนับสนุนให้ชาวชนบท รู้จักการพึ่งตนเอง ลดการพึ่งพาแหล่งเงินทุนจากภายนอกหมู่บ้าน โดยยึดถือคุณสมบัติ 3 ประการคือ ความซื่อสัตย์ ยึดถือความซื่อสัตย์ต่อตนเอง และกลุ่มสิ่งจะเพื่อก่อให้เกิดทุน ความทนอด ให้อู้จักทนอด ต่อความต้องการของตนเองเพื่อก่อให้เกิดทุน และความอดทน ให้อู้จักอดทนต่อการทำงานเพื่อ ก่อให้เกิดทุน การรวมกลุ่มกันในรูปกลุ่มทำให้มีการรวมเงินทุนชุมชนเป็นของตนเอง

(3) หลักคุณธรรม ใช้การออมทรัพย์เป็นเครื่องมือในการพัฒนาคนเพื่อให้มีคุณธรรม 5 ประการ ได้แก่ ความซื่อสัตย์ ความเสียสละ ความรับผิดชอบ ความเห็นอกเห็นใจ และความไว้วางใจ ซึ่งกัน และกัน

(4) หลักควบคุมกันเอง เป็นการดูแลความเคลื่อนไหว ตรวจสอบ และสอดส่องดูแลของ สมาชิกกลุ่มออมทรัพย์ทุกคน ซึ่งถือเป็นการตรวจสอบซึ่งกัน และกัน

2.5 วัตถุประสงค์ของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตมีวัตถุประสงค์ 3 ประการคือ (สำนักพัฒนาทุน และองค์กร การเงินชุมชน กรมการพัฒนาชุมชน, 2553: 3)

(1) พัฒนาคน โดยการให้การศึกษาอบรมเพื่อพัฒนาตนเอง และเพื่อนสมาชิกให้มี คุณธรรม 5 ประการ ได้แก่ ความซื่อสัตย์ ความเสียสละ ความรับผิดชอบ ความเห็นอกเห็นใจ และความ ไว้วางใจซึ่งกัน และกัน

(2) พัฒนาเศรษฐกิจ โดยการระดมเงินออม จัดตั้งเป็นกองทุน ทำให้ชุมชนมีแหล่ง เงินทุนในการกู้ยืมเงินไปประกอบอาชีพ ฝึกการจัดการ และการตลาดใช้ตามความจำเป็นของครอบครัว และเรียนรู้กิจกรรมเชิงธุรกิจร่วมกับกลุ่ม สามารถเพิ่มรายได้ให้กับครอบครัว และเมื่อกลุ่มมีกำไรจะจัด สวัสดิการให้กับสมาชิก และชุมชน

(3) พัฒนาสังคม โดยการปลูกฝังคุณธรรม 5 ประการดังกล่าวในข้อ (2) ก่อให้เกิดความ ยุติธรรม เคารพศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์โดยให้มีเสียงเท่ากัน และการทำงานร่วมกัน การมุ่งพัฒนา จิตใจของความเป็นประชาธิปไตย การดำเนินงานในรูปกลุ่มจะช่วยให้เกิดการช่วยเหลือเอื้ออาทรต่อกัน ความสามัคคีความร่วมมือร่วมใจ และความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

2.6 ประโยชน์ของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

ประโยชน์ของการจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตจะเป็นการฝึกให้ชาวบ้านรู้จักการออมทรัพย์ด้วยการฝึกให้มีวินัยในตัวเอง มีการควบคุมตรวจสอบดูแลกันเอง มีการเรียนรู้การประกอบธุรกิจชุมชน และการบริหารจัดการธุรกิจ ตลอดจนเป็นช่องทางหนึ่งในการสนับสนุนงบประมาณจากภาครัฐสู่ชุมชน (สำนักงานกองทุนเพื่อสังคม, 2545: 21) ซึ่งประโยชน์เหล่านี้นำไปสู่ความเข้มแข็งให้เกิดขึ้นกับชุมชน สมาชิก และคนในชุมชนมีความสุขทั้งสุขภาพกาย และใจ ครอบคลุมอบอุ่นเพราะเมื่อมีฐานะทางการเงินดีขึ้น รายได้เพิ่มขึ้น หนี้สินลดลง และเงินออมเพิ่มขึ้น จึงนำไปสู่การมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคม และชุมชนต่อไป การดำเนินกิจกรรมของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อแบ่งปันให้กับผู้ยากไร้ กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตจึงเป็นเครื่องมือหนึ่งในการลดความยากจนเพื่อบรรลุเป้าหมายของกลุ่มออมทรัพย์คือ สมาชิก และคนในชุมชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

2.7 พัฒนาการของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

ตลอดระยะเวลาเกือบสี่ทศวรรษ การดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต มีการพัฒนา และเจริญเติบโตก้าวหน้าอย่างต่อเนื่อง จากการพิจารณาข้อมูลกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตกับแนวนโยบายของรัฐบาล และการสนับสนุนของกรมการพัฒนาชุมชน สามารถแบ่งช่วงของพัฒนาการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ตามแนวคิดของ Daft (1998) ซึ่งได้แบ่งช่วงพัฒนาการขององค์กร ออกเป็น 4 ช่วง คือ (1) ช่วงของการเริ่มต้น (2) ช่วงของการพัฒนา (3) ช่วงของการเติบโต และ (4) ช่วงของการถดถอย สำหรับพัฒนาการของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ตั้งแต่เริ่มก่อตั้งจนถึงปัจจุบันนั้น อยู่ในช่วงระหว่าง 1 ถึง 3 โดยในแต่ละช่วงมีรายละเอียด ดังนี้ (สำนักพัฒนาทุน และองค์กรการเงินชุมชน, กรมการพัฒนาชุมชน, 2553: 12-22)

1) ช่วงที่ 1 ช่วงของการเริ่มต้น (พ.ศ. 2517 - 2530) เป็นช่วงของการเริ่มต้นการส่งเสริมการจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

ช่วงเริ่มต้นของการส่งเสริมการจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต กรมการพัฒนาชุมชนให้ความสำคัญต่อการชักจูงแนวทางการปฏิบัติงานสำหรับเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนค่อนข้างมาก โดยให้เจ้าหน้าที่พิจารณาดำเนินการจัดตั้งกลุ่มในหมู่บ้านหรือตำบลที่มีกลุ่มอาชีพเข้มแข็ง และมีแนวโน้มว่าจะเจริญก้าวหน้าก่อน แต่ถ้าตำบลใดไม่มีกลุ่มอาชีพที่เข้มแข็งให้ส่งเสริมการจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์เป็นกลุ่มนำเพื่อเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคนให้มีความรับผิดชอบ รู้จักหน้าที่ มีสัจจะก่อน เมื่อกลุ่มออมทรัพย์มีความเข้มแข็งจะสามารถพัฒนากลุ่มอาชีพได้ โดยกรมการพัฒนาชุมชนได้กำชับเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนว่า ห้ามใช้เงินเป็นสิ่งล่อใจในการจัดตั้งกลุ่มโดยเด็ดขาด

นอกจากนี้ การส่งเสริมการจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์ให้คำนึงถึงคุณภาพมากกว่าปริมาณ และให้ถือว่า กลุ่มออมทรัพย์เป็นกิจกรรมที่สนับสนุนการดำเนินงานของกลุ่มต่างๆ ทุกประเภทไม่

เฉพาะกลุ่มอาชีพเท่านั้น โดยให้สอดคล้องกับเรื่องกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตไว้ในหลักสูตรการฝึกอบรมของประชาชนหรือการประชุมของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง

นอกเหนือจากการที่กรมการพัฒนาชุมชนได้กำหนดแนวทางการดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์ การบริหารจัดการกลุ่มออมทรัพย์ การส่งเงินสัจจะของสมาชิก การเก็บรักษาเงินของกลุ่ม วิธีการให้สมาชิกกู้ยืมเงินจากกลุ่ม และการจัดทำบัญชีแล้ว ในระยะนี้ กรมการพัฒนาชุมชนเน้นย้ำการดำเนินงานของกลุ่มเป็นสิ่งที่ต้องดำเนินการเองทั้งสิ้น เจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนเป็นเพียงผู้ให้คำแนะนำ การดำเนินงานที่ถูกต้อง และแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่กลุ่มไม่สามารถแก้ไขได้เท่านั้น เจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนไม่มีหน้าที่หรือเกี่ยวข้องในการบริหารจัดการโดยเฉพาะเรื่องการเงินของกลุ่ม

ในช่วงนี้ กรมการพัฒนาชุมชนมีแนวคิดส่งเสริมการดำเนินธุรกิจแบบครบวงจร ทั้งด้านการผลิต การตลาด และเงินทุน โดยกิจกรรมที่ดำเนินการส่งเสริม ได้แก่ กิจกรรมการให้กู้ยืม การจัดตั้งศูนย์สาธิตการตลาด ดำเนินการสร้างยุ้งฉาง และธนาคารข้าว โดยมีคณะกรรมการแต่ละกิจกรรมเป็นผู้รับผิดชอบ และขึ้นตรงกับคณะกรรมการบริหารกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

สำหรับระบบการติดตาม และรายงานผล กรมการพัฒนาชุมชนได้กำชับเจ้าหน้าที่หมั่นตรวจเยี่ยมกลุ่มออมทรัพย์ และเมื่อจังหวัดได้รับรายงานจากอำเภอแล้ว ให้ตรวจสอบแบบรายงาน หากพบปัญหาการดำเนินงานของกลุ่มใด ให้มอบหมายเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบแผนงานส่งเสริมกลุ่มออมทรัพย์ไปช่วยแก้ไขปัญหา และรายงานผลการดำเนินงานให้กรมการพัฒนาชุมชนทราบทุกครั้ง กรณีกลุ่มล้มเลิกการดำเนินงาน ให้นักวิชาการพัฒนาชุมชนจังหวัดติดตามหาข้อเท็จจริง จากประธานกลุ่ม คณะกรรมการ สมาชิก และพัฒนากรประจำตำบล ตั้งแต่กระบวนการจัดตั้งกลุ่ม วิธีการจัดตั้ง ปัญหาการดำเนินงาน และแนวทางการแก้ไขปัญหา

ในช่วงปลายของระยะแรก ได้เริ่มมีการจดทะเบียนจัดตั้งสมาคมกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตแห่งประเทศไทยขึ้น เมื่อวันที่ 16 กันยายน พ.ศ. 2530 เมื่อสิ้นสุดระยะช่วงนี้ ในปี พ.ศ. 2530 มีจำนวนกลุ่มออมทรัพย์ทั้งสิ้น 7,167 กลุ่ม จำนวนสมาชิก 408,646 คน และเงินสัจจะสะสม 317,371,800 บาท

2) ช่วงที่ 2 ช่วงของการพัฒนา (พ.ศ. 2531 - 2543) เป็นช่วงที่กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตมีการพัฒนาในหลายๆ ด้าน และเป็นช่วงเริ่มมีการจดทะเบียนจัดตั้งสมาคมกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตแห่งประเทศไทย

หลังจากที่มีการผลักดันให้จดทะเบียนจัดตั้งสมาคมกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสนับสนุนเงินทุนในการพัฒนาอาชีพ และให้ความช่วยเหลือด้านการตลาด ประสานงานเกี่ยวกับสินค้าอุปโภค และบริโภคในราคายุติธรรม จัดการฝึกอบรมให้ความรู้ด้านการประกอบอาชีพแก่สมาชิก ให้ความช่วยเหลือด้านสังคม และกฎหมายแก่สมาชิก รวมทั้งประสานงานด้านการจัดหาปุ๋ย อุปกรณ์การเกษตรให้แก่ศูนย์สาธิตการตลาดหรือกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

ในช่วงนี้เป็นยุคที่กลุ่มออมทรัพย์มีความเจริญก้าวหน้า และมีพัฒนาการมากที่สุด เพราะว่ามีหน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐ และเอกชนให้ความสนใจ และเข้าร่วมดำเนินกิจกรรมกับกลุ่มออมทรัพย์หลายหน่วยงาน โดยเฉพาะการจัดทำบันทึกช่วยจำระหว่างกรมการพัฒนาชุมชนและธนาคารแห่งประเทศไทย เพื่อเป็นการยืนยันว่า กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตที่กรมการพัฒนาชุมชนให้การสนับสนุนไม่เข้าข่ายต้องห้ามว่าเป็นการกระทำที่ผิดกฎหมาย โดยมีเงื่อนไขว่า กลุ่มต้องไม่ดำเนินการตามข้อห้าม 3 ประการคือ ห้ามรับฝากเงินจากบุคคลภายนอกที่ไม่เป็นสมาชิกกลุ่ม ห้ามไม่ให้บุคคลภายนอกที่มีใช้สมาชิกกลุ่มกู้เงิน และห้ามคิดดอกเบี้ยเงินกู้เกินอัตราที่กฎหมายกำหนด (ร้อยละ 15 ต่อปี)

เนื่องจากปี พ.ศ. 2540 ประเทศไทยประสบกับภาวะวิกฤตทางเศรษฐกิจ ทำให้การดำเนินงานของกลุ่มมีบทบาทสำคัญในการช่วยฟื้นฟูเศรษฐกิจที่ถดถอย กรมการพัฒนาชุมชนกำหนดให้ปี พ.ศ. 2540 - 2542 เป็นปีแห่งการรณรงค์จัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์ให้จัดตั้งให้ครบทุกตำบล และขยายการจัดตั้งไปยังหมู่บ้านที่ยังไม่มีกลุ่มออมทรัพย์รวมทั้งรณรงค์การเพิ่มเงินออม และสมาชิกให้มีจำนวนมากขึ้น

หลังจากที่มีการจดทะเบียนสมาคมกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ปรากฏว่า ในปี พ.ศ. 2533 มีกลุ่มออมทรัพย์ให้ความสนใจสมัครเข้าเป็นสมาชิกประมาณร้อยละ 31 การสมัครสมาชิกสมาคม ต้องจ่ายค่าบำรุงสมาชิกเป็นรายปีคนละ 10 บาท /คน / ปี หรือสมาชิกตลอดชีพคนละ 100 บาท โดยหักไว้เป็นค่าดำเนินการให้กลุ่มร้อยละ 70 และส่งให้สมาคม ร้อยละ 30 โดยสมาคมฯ ได้จดทะเบียนและออกบัตรประจำตัวสมาชิก นอกจากนี้ กรมการพัฒนาชุมชนได้สนับสนุนให้มีการจัดตั้งชมรมกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตระดับอำเภอ และจังหวัด รวมทั้งให้มีผู้แทนอนุกรรมการสมาคมกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ในระดับอำเภอ และจังหวัดเพื่อให้กลุ่มออมทรัพย์เชื่อมโยงเป็นเครือข่ายในการช่วยเหลือซึ่งกัน และกันในแต่ละระดับ

ในช่วงนี้ การส่งเสริมการดำเนินงานเน้นเรื่องกิจกรรมของศูนย์สาธิตการตลาด โดยเฉพาะในระดับอำเภอ โดยให้ชมรมกลุ่มออมทรัพย์ระดับอำเภอเข้าร่วมดำเนินการในฐานะเจ้าของและผู้รับผลประโยชน์โดยตรง ส่งเสริมให้กลุ่ม และศูนย์สาธิตระดับตำบลร่วมลงหุ้นเพื่อเพิ่มทุนดำเนินการการสนับสนุนงบประมาณแก่กลุ่มตั้งแต่ปีงบประมาณ 2534 กรมการพัฒนาชุมชนได้สนับสนุนงบประมาณตามระบบคณะกรรมการพัฒนาชนบทแห่งชาติ (กชช.) เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานของกลุ่มอาชีพ (เฉพาะที่สมัครเป็นสมาชิกวิสามัญของกลุ่ม) และกลุ่มออมทรัพย์ ได้แก่ สนับสนุนกิจกรรมกลุ่ม และศูนย์สาธิตการตลาดระดับอำเภอ แห่งละ 60,000 บาท เป็นค่าปุ๋ย และวัสดุที่เป็นปัจจัยการผลิตและให้ถือเป็นเงินทุนของกลุ่ม สนับสนุนจัดตั้งศูนย์สาธิตการตลาด ระดับอำเภอ แห่งละ 60,000 บาท

จากการเติบโตอย่างรวดเร็ว เริ่มมีปัญหาเรื่องทุจริตภัยออกเงินสัจจะสะสมของสมาชิกมีการฟ้องร้องทางแพ่ง และอาญา สาเหตุส่วนใหญ่มาจากการบกพร่องในการดำเนินงานของกลุ่ม ที่บริหารงานไม่เป็นไปตามแนวทางที่กรมการพัฒนาชุมชนกำหนด คณะกรรมการไม่ปฏิบัติตามบทบาท

หน้าที่หรือบางคนรับผิดชอบหลายหน้าที่ การจัดทำบัญชีมอบให้เลขานุการ หรือเหรัญญิกดำเนินการ เพียงคนเดียว จัดทำบัญชีไม่ถูกต้อง บางกลุ่มไม่เคยตรวจสอบบัญชี ในปี พ.ศ. 2543 ก่อนที่จะมีกองทุน หมู่บ้าน มีกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต จำนวนทั้งสิ้น 27,031 กลุ่ม สมาชิก 2,082,190 คน ยอดเงิน 4,651,840,786 บาท

3) ช่วงที่ 3 ช่วงของการเติบโต (พ.ศ. 2544 - 2553) เป็นช่วงที่กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตมีการเติบโต หลายกลุ่มมีความเข้มแข็ง และมั่นคง สามารถเป็นสถานที่ศึกษาดูงานให้กับกลุ่มอื่นๆ ได้ และเป็นช่วงที่รัฐบาลได้มีนโยบายจัดตั้งกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง (กทบ.)

ในปี พ.ศ. 2543 เป็นปีที่รัฐบาลเริ่มมีนโยบายกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง กรมการพัฒนาชุมชนมีการเตรียมความพร้อมในการรองรับกองทุน เพราะเห็นว่า กลุ่มออมทรัพย์และกองทุนสามารถดำเนินการควบคู่กันได้ โดยนำแนวคิด หลักการบริหารจัดการกลุ่มไปปรับใช้ในการบริหารกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง แต่อย่างไรก็ตาม เมื่อมีการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแล้ว ปรากฏว่า หมู่บ้านส่วนใหญ่ไม่มีการบูรณาการดำเนินงานกับกลุ่มออมทรัพย์ แต่ละกองทุนจะแยกกันบริหารจัดการเด็ดขาด

ในปี พ.ศ. 2549 กรมการพัฒนาชุมชนได้กำหนดให้กลุ่มออมทรัพย์เป็นตัวชี้วัดตามคำรับรองการปฏิบัติราชการกรมการพัฒนาชุมชนเพื่อสนับสนุนการยกระดับการพัฒนาจากระดับ 2 เป็น 3 โดยนำเรื่องการยกระดับการพัฒนากลุ่มเข้าเป็นวาระหนึ่งของการประชุมพัฒนาการอำเภอ และพัฒนากรเป็นประจำทุกเดือน เพื่อให้เจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนเกิดความตระหนัก และเห็นความสำคัญของการพัฒนากลุ่ม รวมทั้งร่วมกันหาแนวทางสนับสนุนการดำเนินกลุ่มให้เข้มแข็งอย่างต่อเนื่อง

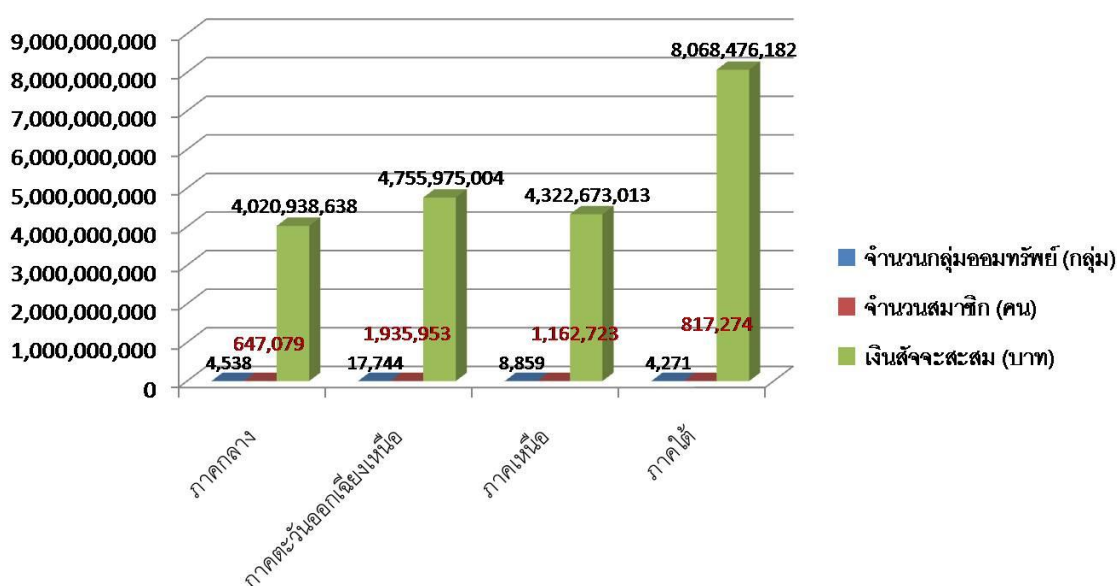
ในปี พ.ศ. 2550 กรมการพัฒนาชุมชนใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ดำเนินการสำรวจและขึ้นทะเบียนรับรองคุณสมบัติกลุ่ม สำหรับใช้เป็นฐานข้อมูลส่งเสริม สนับสนุนดำเนินงานของกลุ่ม ปัจจุบันดำเนินการผ่านระบบศูนย์ข้อมูลกลางเพื่อการบริหารจัดการจัดเก็บ และใช้ประโยชน์

ต่อมาปี พ.ศ. 2551 กรมการพัฒนาชุมชนส่งเสริมให้หมู่บ้าน ตำบลที่กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตมีผลการดำเนินงานในระดับดี เป็นแกนนำในการจัดตั้งสถาบันการจัดการเงินทุนชุมชน โดยเริ่มจุดนำร่อง จำนวน 12 แห่ง กำหนดเป้าหมายดำเนินงานในปี พ.ศ. 2554 จำนวน 150 แห่ง

จากการศึกษาเอกสารการดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์ภายหลังจากที่รัฐบาลมีนโยบายกองทุนหมู่บ้าน และชุมชน (กทบ.) เมื่อปี พ.ศ. 2545 สถิติจำนวนกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตเริ่มลดลงเรื่อยๆ จากสถิติข้อมูลกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตระหว่างปี พ.ศ. 2540 (เริ่มปีรณรงค์จัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์) จนถึงปี พ.ศ. 2545 พบว่า มีจำนวนกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตเพิ่มขึ้น โดยเฉลี่ยปีละประมาณ 4,000 - 5,000 กลุ่ม แต่ในช่วงหลังจากปี พ.ศ. 2545 เป็นต้นมา ข้อมูลการเพิ่มขึ้นของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตไม่เปลี่ยนแปลงมากนัก โดยปี พ.ศ. 2545 มีกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต จำนวน 35,881 กลุ่ม แต่ในปัจจุบัน (ข้อมูล ณ เดือนตุลาคม พ.ศ. 2552) มีจำนวน 35,891 กลุ่ม จากสถิติจำนวนกลุ่มออมทรัพย์แสดงว่า กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตมีการจัดตั้งขึ้นใหม่น้อยมาก (สำนักพัฒนาทุน และ

องค์กรการเงินชุมชน กรมการพัฒนาชุมชน, 2553: 25) สาเหตุหนึ่งน่าจะมาจากการส่งเสริมการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองตามนโยบายของรัฐดังกล่าว และมีรูปแบบการขายตัวของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตเป็นไปค่อนข้างล่าช้า และส่วนใหญ่ไม่มีการรวมตัวในลักษณะเชื่อมโยงเป็นเครือข่าย (สำนักงานกองทุนเพื่อสังคม, 2545: 22)

จากข้อมูลเดือนตุลาคม พ.ศ. 2552 มีกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตทั้งสิ้นจำนวน 35,891 กลุ่ม สมาชิก 4,564,597 คน และเงินสัจจะสะสมรวม 22,497,611,186 บาท (สำนักพัฒนาทุนและองค์กรการเงินชุมชน กรมการพัฒนาชุมชน, 2553: 1) ดังภาพนี้

ภาพที่ 2.8 : จำนวนกลุ่มออมทรัพย์ สมาชิก และเงินสัจจะสะสมจำแนกเป็นรายภาค
ที่มา: ปรับปรุงข้อมูลจากสำนักพัฒนาทุน และองค์กรการเงินชุมชน กรมการพัฒนาชุมชน, 2553: 1.

จากภาพ สามารถจำแนกกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตตามจำนวนกลุ่ม สมาชิก และเงินสัจจะสะสม เป็นรายภาค ได้ดังนี้

- (1) ภาคกลาง จำนวนกลุ่มออมทรัพย์ 4,538 กลุ่ม (ร้อยละ 12.81) จำนวนสมาชิก 647,079 คน (ร้อยละ 14.18) และเงินสัจจะสะสม 4,020,938,638 บาท (ร้อยละ 19.00)
- (2) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวนกลุ่มออมทรัพย์ 17,744 กลุ่ม (ร้อยละ 50.11) จำนวนสมาชิก 1,935,953 คน (ร้อยละ 42.43) และเงินสัจจะสะสม 4,755,975,004 บาท (ร้อยละ 22.47)
- (3) ภาคเหนือ จำนวน 8,859 กลุ่มกลุ่มออมทรัพย์ (ร้อยละ 25.02) จำนวนสมาชิก 1,162,723 คน (ร้อยละ 25.48) และเงินสัจจะสะสม 4,322,673,013 บาท (ร้อยละ 20.42)
- (4) ภาคใต้ จำนวน 4,271 กลุ่มกลุ่มออมทรัพย์ (ร้อยละ 12.06) จำนวนสมาชิก 817,274 คน (ร้อยละ 17.91) และเงินสัจจะสะสม 8,068,476,182 บาท (ร้อยละ 38.12)

ทั้งนี้ จากการส่งเสริมการจัดตั้ง และสนับสนุนการดำเนินงานของกรมการพัฒนาชุมชน ซึ่งให้ความสำคัญกับการดำเนินงานกลุ่มอย่างมาก โดยส่งเสริมให้ประชาชนดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สนับสนุนให้ประชาชนมีการออมเงินแบบสัจจะ และจัดสวัสดิการชุมชนแก่ประชาชน เช่น ค่ารักษาพยาบาล ฌาปนกิจสงเคราะห์ ทุนการศึกษา เงินสงเคราะห์คนชรา ผู้พิการ และคนยากจน แก้ปัญหาหนี้ในระบบ และการเป็นหนี้ซ้ำซ้อนของประชาชน เป็นต้น กลุ่มที่ดำเนินงานมานาน มีการบริหารจัดการที่ดี และมีเงินทุนเป็นจำนวนมาก จนสามารถเอื้อเพื่อประโยชน์แก่ประชาชนในลักษณะดังกล่าวได้เป็นอย่างดี

2.8 เงินทุน แหล่งที่มาของเงินทุน เงินสัจจะสะสม การเก็บรักษา และการจัดสรรกำไรสุทธิของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต (สำนักพัฒนาทุน และองค์การการเงินชุมชน กรมการพัฒนาชุมชน, 2553: 10)

1) เงินทุนของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต แยกออกเป็น 2 ส่วนคือ

(1) ทุน สำหรับเป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินการของกลุ่ม เช่น ค่าสมุด คินสอ ปากกา เป็นต้น เงินจำนวนนี้ได้มาจากค่าสมัคร ค่าธรรมเนียมแรกเข้า และเงินบางส่วนที่กลุ่มออมทรัพย์ แบ่งจากผลกำไร

(2) ทุนดำเนินการ เป็นเงินทุนที่นำไปทำกิจกรรมของกลุ่มออมทรัพย์ เช่น การให้กู้ ศูนย์สาธิตการตลาด ยุ้งฉาง และธนาคารข้าว เงินจำนวนนี้ได้มาจากเงินสัจจะสะสมของสมาชิก เงินรับฝาก เงินกู้ยืม เงินอุดหนุนจากองค์กรอื่นๆ และเงินรายได้อื่นๆ สำหรับสมาชิกที่ลาออกหรือพ้นจากสภาพ กลุ่มออมทรัพย์ จะคืนเงินสัจจะสะสมให้แก่สมาชิกผู้นั้น

2) แหล่งที่มาของเงินทุนออมทรัพย์เพื่อการผลิต มีดังนี้

(1) เงินค่าธรรมเนียม ค่าสมัคร และค่าปรับ

(2) เงินสัจจะสะสมของสมาชิก

(3) สมาชิกส่งใช้คืนเงินกู้พร้อมดอกเบี้ย

(4) ดอกเบี้ยเงินฝากธนาคาร

(5) เงินกู้จากธนาคาร

(6) รายได้พิเศษต่างๆ ที่คณะกรรมการกลุ่มออมทรัพย์ จัดหามาได้

(7) เงินทุนหมุนเวียนของกรมการพัฒนาชุมชน

(8) เงินอุดหนุนของทางราชการ สำหรับสนับสนุนกิจกรรมของกลุ่มออมทรัพย์

3) เงินสัจจะสะสม คือ เงินที่สมาชิกสัญญาจะสะสมไว้กับกลุ่มออมทรัพย์จำนวนเท่าๆ กัน ทุกเดือนตามกำลังความสามารถ เพื่อใช้เป็นทุนในการดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ซึ่งจะจ่ายคืนเงินสัจจะสะสม เมื่อสมาชิกสิ้นสุดสมาชิกภาพแล้วเท่านั้น

4) การเก็บรักษาเงิน

การเก็บรักษาเงินของกลุ่มออมทรัพย์ สามารถฝากไว้กับธนาคารกรุงไทยหรือธนาคารเพื่อการเกษตร และสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) แต่ในปัจจุบันได้เปิดโอกาสให้สามารถนำฝากที่ธนาคารใดก็ได้ โดยเปิดบัญชีใน 2 ลักษณะคือ บัญชีเงินฝากประจำ ได้แก่ เงินสัจจะสะสมของสมาชิก เงินบริจาคที่มีวัตถุประสงค์ให้เป็นทุนดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์ เงินยืมจากทุนหมุนเวียนพัฒนาชุมชน และฝากเพื่อเรียก ได้แก่ เงินค่าสมัคร ค่าธรรมเนียมแรกเข้า ค่าปรับ และค่าบริการต่างๆ

5) การจัดสรรกำไรสุทธิของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

เมื่อกลุ่มออมทรัพย์ดำเนินการจนมีผลกำไร สามารถจัดสรรกำไรตามข้อบังคับ ดังนี้

- (1) กั้นไว้เป็นทุนสำรอง ไม่น้อยกว่าร้อยละ 20 ของกำไรสุทธิ
- (2) กั้นไว้เป็นทุนสาธารณะ ไม่เกินร้อยละ 10 ของกำไรสุทธิ ทุนสาธารณะนี้ให้กลุ่มออมทรัพย์สะสมไว้สำหรับใช้จ่ายเพื่อเป็นทุนการศึกษา อบรมของสมาชิกหรือคนในครอบครัว การพัฒนาอาชีพ และกิจการสาธารณะอื่นๆ ของชุมชนที่ตั้งอยู่
- (3) กั้นไว้เป็นทุนขยายงาน ขยายกิจการไม่เกินร้อยละ 10 ของกำไรสุทธิ การใช้ทุนประเภทนี้ต้องได้รับการอนุมัติจากที่ประชุมใหญ่ของสมาชิก
- (4) ให้เป็นเงินเฉลี่ยคืนกำไรแก่สมาชิก ตามส่วนแบ่งดอกเบี้ยเงินกู้ ซึ่งสมาชิกแต่ละคนเสียให้แก่กลุ่มออมทรัพย์ แต่ไม่เกินร้อยละ 5
- (5) ให้เป็นเงินปันผลตามหุ้นแก่สมาชิก แต่ไม่เกินอัตราร้อยละ 8 ต่อปี โดยคิดตามส่วนแบ่งจำนวนหุ้นที่มีอยู่ในวันสิ้นปีทางบัญชี
- (6) ให้เป็นทุนรักษาระดับอัตราเงินปันผล ไม่เกินร้อยละ 2 ของทุนเรือนหุ้นของกลุ่มออมทรัพย์ที่มีอยู่ในวันสิ้นปีบัญชีนั้น ทุนนี้จะถอนออกมาใช้มติของที่ประชุมใหญ่สามัญเพื่อจ่ายสมทบเป็นเงินปันผลตามหุ้น
- (7) ให้เป็นดอกเบี้ยแก่เงินฝากของสมาชิกและบุคคลอื่นตามที่กลุ่มออมทรัพย์ได้กำหนดไว้
- (8) กำไรสุทธิที่เหลือ (ถ้ามี) ให้สมทบเป็นทุนสำรองทั้งสิ้น

2.9 สมาชิกกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต (สำนักพัฒนาทุน และองค์กรการเงินชุมชน กรมการพัฒนาชุมชน, 2553: 4-5)

1) คุณสมบัติหรือคุณลักษณะของสมาชิก กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ควรมีคุณสมบัติและคุณลักษณะ ดังนี้

- (1) เป็นประชาชนทุกเพศ ทุกวัยในหมู่บ้าน ตำบล
- (2) มีรายได้ และมีความสามารถในการส่งเงินสัจจะสะสมตามกำลังของตน

- (3) อาศัยอยู่หรือมีที่ทำกินในหมู่บ้านหรือตำบล
- (4) มีความสมัครใจ และศรัทธาการดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต
- (5) มีความเข้าใจหลักการ วิธีการ และวัตถุประสงค์ของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต
- (6) มีความรับผิดชอบ และเสียสละ

2) ประเภทของสมาชิก สมาชิกกลุ่มออมทรัพย์มี 3 ประเภท คือ

2.1) สมาชิกสามัญ ได้แก่

- (1) เป็นผู้ที่มีภูมิลำเนาอยู่ในตำบลหรือมีที่ดินทรัพย์สินอื่นใดที่ใช้ประกอบอาชีพอยู่ในตำบลซึ่งเป็นที่ตั้งของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตนั้น
- (2) เป็นผู้บรรลุนิติภาวะหรือถ้าเป็นผู้เยาว์ต้องได้รับความยินยอมจากผู้แทนโดยชอบธรรม
- (3) เป็นผู้ที่มีนิสัยดีงาม ประกอบสัมมาอาชีพ ไม่บกพร่องในศีลธรรมอันดี มีความรู้ความเข้าใจ เห็นชอบในหลักการของกลุ่มออมทรัพย์
- (4) เป็นผู้พร้อมจะปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับของกลุ่มออมทรัพย์
- (5) เป็นข้าราชการที่ปลดเกษียณอายุราชการหรือลาออกจากราชการหรือพ้นสภาพการเป็นข้าราชการ ซึ่งต้องอยู่ในหมู่บ้านตำบลที่ตั้งของกลุ่มออมทรัพย์
- (6) เป็นผู้ที่คณะกรรมการอำนวยการของกลุ่มออมทรัพย์มีมติเห็นชอบให้รับเข้าเป็นสมาชิกหลังจากผ่านการทดลองส่งเงินสัจจะสะสมติดต่อกันไม่น้อยกว่า 3 เดือน

2.2) สมาชิกวิสามัญ ได้แก่ สมาชิกที่เป็นกลุ่มต่างๆ เช่น กลุ่มเยาวชน กลุ่มสตรี กลุ่มเลี้ยงไก่ กลุ่มทอผ้า กลุ่มจักสาน หรือกลุ่มอื่นๆ ภายในหมู่บ้านหรือตำบลที่ทางการสนับสนุน และรับรองฐานะ เมื่อได้สมัครเป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์ โดยประธานกลุ่มเป็นผู้สมัครในนามของกลุ่มนั้นๆ ซึ่งจะต้องส่งเงินสัจจะเป็นประจำทุกเดือนเช่นเดียวกับสมาชิกสามัญ นอกจากนี้ สมาชิกวิสามัญยังรวมถึงบุคคลอื่นที่สนใจศรัทธาต่อกลุ่มออมทรัพย์ โดยไม่ประสงค์ที่จะกู้เงินจากกลุ่มออมทรัพย์

2.3) สมาชิกกิตติมศักดิ์ ได้แก่ ข้าราชการหรือคหบดี ตำรวจ ทหาร ภิภษุ สามเณรที่อาศัยอยู่ในชุมชน มีความสนใจ และให้การสนับสนุนกลุ่มโดยไม่หวังผลตอบแทน

3) การสมัครเข้าเป็นสมาชิก

ผู้มีความประสงค์จะสมัครเข้าเป็นสมาชิก ต้องยื่นคำขอตามแบบฟอร์มของกลุ่มออมทรัพย์พร้อมทั้งชำระค่าธรรมเนียม โดยมีสมาชิกอย่างน้อย 2 รายให้การรับรอง สำหรับค่าธรรมเนียมแรกเข้า สมาชิกจะเรียกคืนไม่ได้ ผู้สมัครที่ได้สมัครหลังจากมีการจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์แล้ว ถือเป็นสมาชิกสมทบ คณะกรรมการอำนวยการจะเป็นผู้ตรวจคำขอ โดยใช้มติ 3 ใน 4 เห็นสมควรอนุมัติรับเข้าเป็นสมาชิกได้ ถ้าคณะกรรมการอำนวยการมีมติไม่ยอมรับผู้ใดเข้าเป็นสมาชิก ก็ต้องแจ้งให้ผู้สมัครรายนั้นทราบพร้อมคืนเงินสัจจะที่ได้ส่งสะสมไว้ และผู้สมัครรายนั้นสามารถอุทธรณ์เป็นหนังสือต่อคณะกรรมการบริหารกลุ่มออมทรัพย์ ภายใน 15 วันนับตั้งแต่วันที่รับแจ้งจากคณะกรรมการอำนวยการ ซึ่งการ

พิจารณาคำอุทธรณ์ของคณะกรรมการบริหารกลุ่มออมทรัพย์ให้ถือเป็นที่สุด สำหรับผู้เยาว์ที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะที่ต้องการสมัครเป็นสมาชิกจะต้องให้บิดามารดาให้คำยินยอมเพราะต้องรับผิดชอบในการส่งเงินสัจจะสะสม (สำนักพัฒนาทุน และองค์การการเงินชุมชน กรมการพัฒนาชุมชน, 2553: 6)

4) หน้าที่ของสมาชิก

สมาชิกกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตมีความสำคัญต่อการดำเนินงานของกลุ่มให้ประสบความสำเร็จเป็นอย่างยิ่ง สมาชิกจึงมีหน้าที่ ดังนี้ (สำนักพัฒนาทุน และองค์การการเงินชุมชน กรมการพัฒนาชุมชน, 2553: 5)

(1) สมาชิกต้องส่งเงินสัจจะสะสม (ฝากเงิน) สม่าเสมออย่างต่อเนื่อง เป็นประจำทุกเดือน ซึ่งถือว่าเป็นหน้าที่ต่อตนเองเมื่อสมาชิกกู้ยืมเงินจากกลุ่มออมทรัพย์ ต้องส่งคืนพร้อมดอกเบี้ยเมื่อถึงกำหนด ชำระด้วยความเต็มใจ ซึ่งถือเป็นหน้าที่ต่อเพื่อนร่วมกลุ่มออมทรัพย์

(2) สมาชิกต้องร่วมกันเป็นกรรมการกลุ่มออมทรัพย์ด้วยความเต็มใจไม่ผัดผ่อน ประชุม และร่วมแสดงความคิดเห็นในที่ประชุมอย่างจริงจัง และเปิดเผยซึ่งถือเป็นหน้าที่ต่อกลุ่มออมทรัพย์

นอกเหนือจากหน้าที่ดังกล่าวแล้ว สมาชิกมีหน้าที่เลือกตั้งคณะกรรมการบริหารกลุ่ม เข้าร่วมประชุมสามัญประจำปี มีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่ม ให้ข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะ และความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ที่ดีแก่กลุ่ม รวมถึงกำกับ ตรวจสอบการดำเนินงานของกลุ่ม ให้ข้อมูลข่าวสารแก่เพื่อนสมาชิก

5) การพ้นจากสมาชิกภาพ

เนื่องจากตาย วิกจริต จิตฟั่นเฟือนหรือถูกศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถ ต้องคำพิพากษาถึงที่สุดของศาลให้เป็นบุคคลล้มละลายหรือถูกพิพากษาลงโทษจำคุก เว้นแต่ความผิดลหุโทษ หรือความผิดอันเกิดจากการกระทำโดยประมาท คณะกรรมการบริหารกลุ่มออมทรัพย์ มีอำนาจสั่งให้สมาชิกรายหนึ่งรายใดพ้นจากสมาชิกภาพโดยการให้ออกด้วยคะแนนเสียง 2 ใน 3 ของกรรมการที่เข้าประชุม เมื่อสมาชิกผู้นั้นมีพฤติกรรมดังนี้ (สำนักพัฒนาทุน และองค์การการเงินชุมชน กรมการพัฒนาชุมชน, 2553: 8)

(1) ไม่ส่งเงินสัจจะสะสมเป็นเวลา 3 เดือนติดต่อกัน โดยไม่แจ้งเหตุผลอันสมควร ให้คณะกรรมการอำนวยการทราบ

(2) นำเงินกู้ไปใช้ผิดวัตถุประสงค์ที่ได้ระบุไว้ในคำขอกู้ที่คณะกรรมการการเงินผู้อนุมัติ

(3) ผิดนัดชำระหนี้เงินกู้ 3 ครั้งติดต่อกัน หรือเกินกว่า 60 วันในกรณีที่ทำสัญญาชำระหนี้เป็นรายเดือน

(4) จงใจฝ่าฝืนระเบียบ ข้อบังคับ มติของกลุ่มออมทรัพย์ หรือแสดงตนเป็นปรปักษ์หรือไม่ให้ความร่วมมือกับกลุ่มออมทรัพย์

2.10 โครงสร้างการบริหารงาน

กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตเป็นกิจการที่สมาชิกร่วมมือกันทำงานซึ่งเป็นการทำงานกับคนหมู่มาก จึงมีการเลือกตั้งเพื่อนสมาชิกที่มีความรู้ ความเสียสละในการทำงานแทนสมาชิกทุกคน ซึ่งเรียกว่า คณะกรรมการบริหาร ซึ่งทางกรมการพัฒนาชุมชนแนะนำว่า คณะกรรมการบริหารควรเป็นประชาชนที่เป็นชาวบ้าน เพื่อเป็นการฝึกการบริหาร ฝึกการควบคุม และตัดสินใจกันเองซึ่งคณะกรรมการบริหารจะประกอบไปด้วยคณะกรรมการชุดย่อยๆ อีก 4 คณะ ได้แก่ คณะกรรมการอำนวยการ คณะกรรมการเงินกู้ คณะกรรมการตรวจสอบ และคณะกรรมการส่งเสริม

การปฏิบัติงานของคณะกรรมการบริหารทั้ง 4 คณะจะต้องมีการประชุมร่วมกันอย่างน้อยทุก ๆ 3 เดือนเพื่อปรึกษาหารือ และแก้ไขปัญหาาร่วมกัน ส่วนคณะกรรมการชุดย่อยแต่ละคณะจะต้องประชุมภายในคณะของตนเมื่อมีกิจธุระ แต่ต้องไม่น้อยกว่าเดือนละ 1 ครั้ง วาระของการดำรงตำแหน่งกรรมการคนหนึ่งจะอยู่ในวาระไม่เกิน 3-5 ปี (สำนักพัฒนาทุน และองค์กรการเงินชุมชนกรมการพัฒนาชุมชน, 2553: 5-7)

1) คุณสมบัติของคณะกรรมการบริหาร (สำนักพัฒนาทุน และองค์กรการเงินชุมชน กรมการพัฒนาชุมชน, 2553: 8)

- (1) ต้องเป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์ และมีคุณสมบัติตามข้อบังคับ
- (2) ต้องเป็นบุคคลที่มีความเสียสละ ยินดี และเต็มใจทำงานรับใช้สมาชิกด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต มุ่งถึงประโยชน์ส่วนรวมของสมาชิก มีความรับผิดชอบต่อคณะกรรมการ และต่อสมาชิกทุกคน
- (3) ต้องมีเวลาว่างเพื่อร่วมประชุมคณะกรรมการของกลุ่มออมทรัพย์
- (4) ต้องมีจิตใจเป็นนักประชาธิปไตยหรือมีน้ำใจนักกีฬา
- (5) สนใจศึกษาหาความรู้เรื่องการออมทรัพย์ การสหกรณ์ อาชีพ และเรื่องอื่นๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อกลุ่ม และสมาชิก
- (6) มีความคิดริเริ่ม และสนใจกิจการงานที่ตนรับผิดชอบ
 - (6.1) การอยู่ในตำแหน่งของคณะกรรมการบริหาร ต้องมีการผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนกันไปเพื่อเปิดโอกาสให้สมาชิกอื่นๆ ได้เข้ามาเป็นกรรมการ สำหรับวาระการดำรงตำแหน่งควรอยู่ระหว่าง 3-5 ปี
 - (6.2) การปฏิบัติงานของคณะกรรมการบริหาร จะต้องมาประชุมกันอย่างน้อยทุก ๆ 3 เดือน เพื่อปรึกษาหารือแก้ไขปัญหา และคณะกรรมการชุดย่อยจะต้องมาร่วมประชุมอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง และการประชุมทุกครั้งควรติดประกาศให้สมาชิกทราบด้วย

2) หน้าที่ของคณะกรรมการบริหาร (สำนักพัฒนาทุน และองค์กรการเงินชุมชน กรมการ
พัฒนาชุมชน, 2553: 8)

- (1) จัดทำงบประมาณ รายรับ-รายจ่ายของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต
- (2) แต่งตั้งที่ปรึกษาของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต
- (3) กำหนดระเบียบต่างๆ เพื่อเป็นข้อบังคับสำหรับกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต
- (4) ถ้านำเงินของกลุ่มออมทรัพย์ ไปให้กลุ่มอื่นยืมหรือการขอกู้จากกลุ่มอื่นจะต้องได้รับอนุมัติจากที่ประชุมใหญ่ของสมาชิกก่อน
- (5) จัดให้มีการเลือกตั้งซ่อมแทนตำแหน่งกรรมการที่ว่างลง
- (6) จัดจ้างหรือแต่งตั้งพนักงานประจำกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต เช่น ผู้จัดการพนักงานหรือลูกจ้างตามความจำเป็น

3) องค์กรประกอบ และหน้าที่ของคณะกรรมการแต่ละคณะ (สำนักพัฒนาทุน และองค์กร
การเงินชุมชน กรมการพัฒนาชุมชน, 2553: 5-7) ส่วนใหญ่จะประกอบด้วย 4 คณะ ดังนี้

- (1) คณะกรรมการอำนวยการ จำนวน 5-7 คน ประกอบด้วย
 - (1.1) ประธาน ทำหน้าที่เป็นประธานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ซึ่งเป็นประธานในการประชุมใหญ่สมาชิก การประชุมคณะกรรมการบริหาร การประชุมคณะกรรมการอำนวยการ และเป็นผู้ลงนามในเช็คเอกสารการเบิกจ่ายเงินร่วมกับเหรียญกษาปณ์ เป็นตัวแทนของกลุ่มในการลงนามในเอกสารสำคัญต่างๆ นอกจากนี้ยังมีหน้าที่อื่นๆ ตามที่คณะกรรมการอำนวยการมีมติมอบหมาย
 - (1.2) รองประธาน ทำหน้าที่แทนประธานในกรณีที่ประธานไม่อยู่หรือไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ หรือเมื่อประธานมอบหมายให้ทำ
 - (1.3) เหรียญกษาปณ์ ทำหน้าที่รับผิดชอบการเงินของกลุ่มออมทรัพย์ ควบคุมดูแลเอกสาร
 - (1.4) เลขานุการ ทำหน้าที่นายทะเบียนของกลุ่มออมทรัพย์
 - (1.5) กรรมการร่วมอื่นๆ ทำหน้าที่ตามที่คณะกรรมการมอบหมาย

สรุป คณะกรรมการอำนวยการ มีหน้าที่ความรับผิดชอบโดยรวมคือ พิจารณารับสมาชิก กำหนดประชุมใหญ่สามัญประจำปี จัดสรรเงินปันผล เงินเฉลี่ยคืนก่อนการประชุมใหญ่ บริหารจัดการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตให้มีประสิทธิภาพ ให้เป็นที่พึงพอใจของสมาชิก ตลอดจนเป็นตัวแทนของกลุ่มในการประสานงาน และติดต่อกับองค์กรภายนอก
- (2) คณะกรรมการเงินกู้ จำนวน 3-5 คน มีหน้าที่ในการพิจารณาคำร้องขอกู้เงินของสมาชิกว่าจะอนุมัติหรือไม่ การอนุมัติเงินกู้ให้พิจารณาตามแนวทางอันสมควร และยุติธรรมเพื่อให้เกิดผลดีแก่ผู้กู้ และกลุ่มเป็นส่วนรวม โดยใช้วิธีพิจารณาตามระเบียบหรือมติที่กำหนดไว้ การที่จะให้สมาชิกกลุ่มกู้เงินได้จำนวนมากน้อยแค่ไหน คณะกรรมการต้องดูความสามารถในการออม พิจารณาถึงความสม่ำเสมอในการส่งเงินสัจจะ ความสามารถในการส่งใช้คืน ความซื่อสัตย์ และมีความรับผิดชอบ

(ดูได้จาก การส่งสัจจะสมาธิ) โดยคณะกรรมการมีมติเสียงข้างมากอนุมัติให้กู้ยืมเงิน การเข้าร่วมกิจกรรมของกลุ่ม นอกจากนี้ คณะกรรมการต้องคอยสอดส่องดูแลติดตามความเคลื่อนไหวของสมาชิกที่กู้ยืมเงิน รวมทั้งติดตามการนำเงินไปใช้จ่าย การเร่งรัดหนี้สิน เชื่อมเยียน ช่วยเหลือให้คำแนะนำ แก้ปัญหาในกรณีสมาชิกมีปัญหาไม่สามารถชำระเงินกู้คืนได้

(3) คณะกรรมการตรวจสอบ จำนวน 3-5 คน มีหน้าที่ในการตรวจสอบบัญชี และผลการดำเนินงานของกลุ่ม โดยคณะกรรมการตรวจสอบนี้จะมีบทบาทสำคัญในการรักษาผลประโยชน์ของกลุ่มเพื่อป้องกันมิให้เกิดความเสียหายแก่สมาชิกหรือกลุ่มโดยส่วนรวม และทุกครั้งที่มีการประชุม หรือมีการตรวจสอบ คณะกรรมการตรวจสอบจะต้องทำบันทึกหรือรายงานเสนอให้คณะกรรมการอำนวยการทราบ

(4) คณะกรรมการส่งเสริม จำนวนขึ้นอยู่กับสมาชิก และระเบียบข้อบังคับของกลุ่มที่กำหนดไว้ คณะกรรมการส่งเสริมนี้มีบทบาทสำคัญต่อการดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตด้วยกัน เปรียบเสมือนรากแก้วของกลุ่ม สามารถทำให้กลุ่มเจริญเติบโตต่อไปหรือล้มเลิกได้ โดยคณะกรรมการส่งเสริมจะมีบทบาทหน้าที่ ดังนี้

(4.1) ชักชวนผู้สนใจ และแนะนำให้เข้าร่วมเป็นสมาชิกของกลุ่ม

(4.2) ส่งเสริมให้การศึกษา ฝึกอบรม จัดหาวิทยากรมาให้ความรู้แก่สมาชิกทั้งสมาชิกเก่า และสมาชิกใหม่ รวมทั้งเผยแพร่ให้ผู้สนใจอื่นๆ ทราบถึงแนวคิด หลักการดำเนินงานของกลุ่ม รวมทั้งประชาสัมพันธ์ผลการดำเนินงานของกลุ่มให้สมาชิก และผู้สนใจได้ทราบความเคลื่อนไหวของกลุ่มอยู่เสมอ

(4.3) ศึกษา ค้นคว้า หาความรู้วิธีการบริหารจัดการใหม่ๆ ที่เอื้อประโยชน์แก่สมาชิก และกลุ่ม

(4.4) ออกเยี่ยมเยียนสมาชิก เพื่อสร้างความสัมพันธ์อันดีกับสมาชิก ตามโอกาสอันควร

(4.5) ประสานงานระหว่างสมาชิกกับกลุ่ม และกลุ่มกับสมาชิกเพื่อให้มีความสัมพันธ์อันดีต่อกัน

2.11 ประเภทกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตดำเนินกิจกรรมที่หลากหลายแตกต่างกันไปตามเป้าหมายของแต่ละกลุ่มออมทรัพย์เพื่อช่วยเหลือ และแก้ปัญหาคาความเดือดร้อนของสมาชิก และชุมชน หลังจากกลุ่มออมทรัพย์ได้ระดมเงินออมมาได้ระยะหนึ่ง จนสมาชิกเกิดความเข้าใจหลักการดำเนินงานของกลุ่มแล้ว จึงนำเงินที่มีอยู่มาจัดตั้งกองทุนหรือกิจกรรมภายในกลุ่มเพื่อช่วยเหลือ และแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของสมาชิก และชุมชน โดยดำเนินกิจกรรมต่างๆ ใน 3 ประเภท ดังนี้ (สำนักพัฒนาทุน และ

องค์กรการเงินชุมชน กรมการพัฒนาชุมชน, 2553: 7-8; วนิดา ม่วงสีลปะชัย, 2547: 20-21; สำนักงานกองทุนเพื่อสังคม, 2545: 15-19; ปรีดี โชติช่วง, 2544: 29-30; และ ผเด็จ อินสว่าง, 2543: 6)

1) การออมเพื่อการผลิต เป็นการรับฝากเงินสัจจะเพื่อใช้เป็นเงินทุนของกลุ่มแล้วให้สมาชิกหรือกลุ่มอาชีพกู้ยืมเพื่อนำไปประกอบอาชีพหรือขยายการผลิต

(1) การรับฝากเงินในรูปสัจจะจากสมาชิกด้วยการออมประจำ และเท่า ๆ กันทุก ๆ เดือน

(2) การให้กู้ยืม เมื่อกลุ่มออมทรัพย์ ดำเนินการมาได้ระยะหนึ่งจนมีเงินทุนมากพอที่จะดำเนินการให้สมาชิกกู้ยืมได้ คณะกรรมการจะจัดให้สมาชิกกู้ยืม ซึ่งแบ่งประเภทของการกู้ยืมได้ 2 ลักษณะ คือ

(2.1) การกู้ยืมสามัญ เป็นการให้กู้แก่สมาชิกเพื่อนำไปใช้ในการลงทุนประกอบอาชีพ ปรับปรุงพัฒนาอาชีพ การปลดปล่อยหนี้สิน ใถ่ถอนจำนอง จำน่าหรือแก้ปัญหาความเดือดร้อนต่างๆ อันเนื่องมาจากการเจ็บป่วยในระยะเวลายาวนาน เงินกู้ประเภทนี้จะพิจารณาให้กู้ในระยะสั้นหรือยาว ขึ้นอยู่กับลักษณะอาชีพที่จะต้องลงทุนหรือตามความจำเป็นของการใช้เงินของสมาชิก

(2.2) การกู้ฉุกเฉิน คือ การกู้เพื่อแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนอย่างกะทันหัน เช่น เจ็บไข้ได้ป่วย อุบัติเหตุ วงเงินกู้ไม่เกินวงเงินที่คณะกรรมการกำหนดไว้และต้องส่งคืนภายในกำหนดระยะเวลาอย่างเคร่งครัด วงเงินกู้ฉุกเฉินนี้ไม่ควรให้มากเกินไป ควรกำหนดให้เหมาะสมตามสภาพของแต่ละท้องถิ่น

2) การส่งเสริมอาชีพ เป็นการสนับสนุนให้สมาชิกดำเนินธุรกิจชุมชนร่วมกันในระบบกลุ่ม โดยมุ่งหวังให้มีกำไรเพื่อนำไปใช้ดำเนินกิจกรรมต่างๆ ของกลุ่มหรือจ่ายเงินปันผล เหลือคืน และจัดเป็นสวัสดิการให้กับสมาชิก และชุมชน ได้แก่ ศูนย์สาธิตการตลาด เป็นร้านค้าที่กลุ่มออมทรัพย์ลงทุนจัดตั้งขึ้นเพื่ออำนวยความสะดวกในการซื้อขายสินค้าอุปโภคบริโภค รวมถึงปัจจัยการผลิตให้กับสมาชิก ร้านค้าชุมชนภายใต้การกำกับดูแลของกลุ่มออมทรัพย์ ชึ่งฉาง เป็นกิจกรรมที่กลุ่มออมทรัพย์ลงทุนจัดตั้งขึ้นเพื่อดำเนินการซื้อขายผลผลิตของสมาชิกด้วยการรับซื้อ ขายฝากหรือฝากขาย ทั้งนี้กลุ่มออมทรัพย์จะช่วยให้สมาชิกไม่ต้องขายผลผลิตอย่างเร่งด่วน ถูกกดราคา และเป็นการหากำไรให้กับกลุ่มด้วย กิจกรรมอื่นๆ ที่กลุ่มออมทรัพย์ดำเนินการตามมติของสมาชิกเพื่อแก้ปัญหา และความต้องการของสมาชิก และชุมชน เช่น ป้อน้ำมัน เพื่อจัดหาน้ำมันมาบริการแก่สมาชิก และประชาชนในราคายุติธรรม ลานตากผลผลิต เพื่อแก้ไขปัญหาผลผลิตมีความชื้น เช่น ข้าว มันสำปะหลัง โรงสีข้าวเพื่อแก้ไขปัญหาข้าวเปลือกกราคาคต่ำ โดยแปรรูปเป็นข้าวสาร และส่งเสริมการเลี้ยงสัตว์โดยใช้รำและปลายข้าว กองทุนปฎิชีวนภาพ เพื่อแก้ไขปัญหาดินเสื่อมสภาพ โรงผลิตน้ำดื่มสะอาด โรงแปรงขนมจีน เป็นการฝึกหัดให้กลุ่มรู้จักดำเนินธุรกิจชุมชน

3) การจัดสวัสดิการ เป็นการปรับปรุงคุณภาพชีวิตด้วยการจัดสรรผลกำไรของกลุ่มเพื่อจัดสิทธิประโยชน์ให้กับสมาชิก และคนในชุมชน เช่น ธนาคารข้าว ด้วยการให้กู้หรือยืมเมล็ดพันธ์ข้าว

สำหรับการเพาะปลูกหรือการให้เพื่อการบริโภค เมื่อกลุ่มออมทรัพย์ดำเนินกิจกรรมต่างๆ ไปได้สัก ระยะเวลาหนึ่งจนเกิดผลกำไรจากการดำเนินธุรกิจชุมชนต่างๆ ดังกล่าวแล้ว กลุ่มจะนำกำไรที่ได้มาใช้ในการบริหารจัดการ และแบ่งปันผลประโยชน์สู่สมาชิก และชุมชนด้วยการจัดสวัสดิการต่างๆ ได้แก่ ฌาปนกิจสงเคราะห์ ค่ารักษาพยาบาล ขวัญถุงเด็กแรกเกิด ทุนสาธารณะประโยชน์ และสาธารณะภัย การสงเคราะห์ผู้สูงอายุ ผู้พิการ และผู้ด้อยโอกาส ทุนการศึกษา การประกันสุขภาพ ประกันชีวิต และประกันภัย

สรุปว่า กิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต แบ่ง 3 ประเภท ได้แก่ การออมเพื่อการผลิต การส่งเสริมอาชีพ และการจัดสวัสดิการ ที่มุ่งเน้นการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนและมุ่งพัฒนาศักยภาพสมาชิก และคนในชุมชนเป็นสำคัญ สอดคล้องกับยุวัฒน์ วุฒิเมธี (2550: 11) กล่าวถึงนโยบายการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ให้ประสบความสำเร็จด้วยการจัดบริการรับฝากเงินจากสมาชิก และจัดหาทุนเพื่อใช้ในการดำเนินงานตามวัตถุประสงค์ และส่งเสริมการประกอบอาชีพของสมาชิก การจัดการให้กู้เงินเพื่อลงทุนประกอบอาชีพ และสวัสดิการของสมาชิก และครอบครัว รวมถึงร่วมมือกับกลุ่มอาชีพอื่นๆ ที่เป็นสมาชิกของกลุ่ม ตลอดจนร่วมมือกับทางราชการและองค์กรต่างๆ ที่เกี่ยวกับงานพัฒนาชุมชน

2.12 ตัวอย่างการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

กิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตมีความแตกต่างกันไปตามแต่ละประเภทของกิจกรรม จึงขอเสนอตัวอย่างกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อให้เห็นแนวทางการดำเนินงานของกิจกรรมย่อยของการออมเพื่อการผลิต เช่น การให้กู้ยืมเพื่อใช้เป็นทุนประกอบอาชีพ การส่งเสริมอาชีพ เช่น ศูนย์สาธิตการตลาดและยุ้งฉาง และการจัดสวัสดิการ เช่น ฌาปนการข้าว ดังนี้ (สำนักพัฒนาทุน และองค์การการเงินชุมชน กรมการพัฒนาชุมชน, 2553: 19-26)

1) การออมเพื่อการผลิต เช่น การให้กู้ยืมเพื่อใช้เป็นทุนประกอบอาชีพ

(1) การให้กู้ยืม เป็นการส่งเสริมการประกอบอาชีพ (สำนักพัฒนาทุน และองค์การการเงินชุมชน, กรมการพัฒนาชุมชน, 2553: 19-20)

(1.1) ขั้นตอนการกู้ยืม สมาชิกที่มีความประสงค์จะขอกู้จะต้องทำเรื่องขอกู้ต่อคณะกรรมการเงินกู้ การพิจารณาของคณะกรรมการเงินกู้จะยึดหลักความซื่อสัตย์ของการส่งสัจจะสะสมของผู้กู้ว่าเป็นไปโดยสม่ำเสมอหรือไม่ และพิจารณาองค์ประกอบอื่นๆ ของผู้ขอกู้ประกอบด้วย เมื่อคณะกรรมการเงินกู้พิจารณาเสร็จแล้ว ก็จะเสนอเรื่องให้คณะกรรมการบริหารพิจารณานุมัติการให้กู้ยืมต่อไป

(1.2) สมาชิกผู้ขอกู้ส่งใบขอกู้ต่อคณะกรรมการเงินกู้

(1.3) คณะกรรมการเงินกู้ พิจารณาคำขอกู้ของสมาชิก โดยพิจารณาความสม่ำเสมอในการส่งเงินสัจจะ และอื่นๆ

(1.4) คณะกรรมการเงินกู้ ส่งใบขอกู้ให้คณะกรรมการตรวจสอบพิจารณาว่าเหมาะสมหรือไม่ แล้วเสนอความเห็นให้คณะกรรมการเงินกู้ เพื่อเสนอต่อคณะกรรมการอำนวยการพิจารณา

(1.5) คณะกรรมการเงินกู้ เสนอความเห็นให้คณะกรรมการอำนวยการพิจารณา (อนุมัติหรือไม่อนุมัติ) แล้วแจ้งคณะกรรมการเงินกู้ทราบ

(1.6) คณะกรรมการเงินกู้แจ้งสมาชิกเพื่อทราบผลการขอกู้

(2) หลักการให้กู้ยืม

จำนวนเงินไม่เกินวงเงินสัจจะสะสมของตนเอง ไม่ต้องมีผู้ค้ำประกัน หากต้องการให้เพื่อนสมาชิกค้ำประกัน เพื่อนสมาชิกต้องมีเงินอยู่ในกลุ่มออมทรัพย์เท่ากับวงเงินที่ผู้กู้ยืมได้กู้ยืมไป จะใช้ผู้ค้ำประกัน 1 - 2 คนก็ได้ โดยผู้กู้ต้องสัญญาด้วยตนเองว่าจะกู้จำนวนเท่าไร จะส่งชำระคืนอย่างไร โดยพิจารณาความสามารถในการส่งคืนของตนเอง

(3) หลักประกันการกู้ยืม

สมาชิกที่ขอกู้ยืมเงินจากกลุ่มออมทรัพย์ ทางกลุ่มออมทรัพย์จะใช้บุคคลค้ำประกัน โดยพิจารณาจำนวนเงินสัจจะสะสมของผู้ค้ำประกัน หากจำนวนเงินสะสมมีจำนวนน้อยกว่าเงินที่กู้ ผู้กู้จะต้องจัดหาสมาชิกมาค้ำประกันจนครบเท่ากับจำนวนเงินที่กู้ ดังนั้น หลักการประกันจึงใช้ตัวสมาชิกประกันตัวเอง และเพื่อนสมาชิกช่วยค้ำประกันเท่านั้น ซึ่งการบริหารงานของกลุ่มออมทรัพย์จะยึดศักดิ์ศรีของสมาชิกเป็นหลักในการดำเนินงาน

(4) การส่งคืนเงินกู้

สมาชิกที่กู้ยืมเงินจะต้องส่งเงินสัจจะสะสมควบคู่กับการส่งชำระคืนเงินกู้ และดอกเบี้ยไปพร้อมๆ กัน และการผัดนัดส่งชำระหนี้จะถือว่า ขาดความซื่อสัตย์ทั้งต่อตนเอง และเพื่อนสมาชิก จะต้องเสียค่าปรับด้วย

2) การส่งเสริมอาชีพ เช่น ศูนย์สาธิตการตลาด และยุ้งฉาง

(1) ศูนย์สาธิตการตลาด (สำนักพัฒนาทุน และองค์กรการเงินชุมชน, กรมการพัฒนาชุมชน, 2553: 20-23) เป็นกิจกรรมการส่งเสริมทางการตลาดของกลุ่มออมทรัพย์ เพื่อรับซื้อ และจำหน่ายผลผลิตทางการเกษตรจากสมาชิกหรือจัดหาเครื่องอุปโภคบริโภคที่จำเป็นต่อการดำรงชีพมาจำหน่ายให้แก่สมาชิก และประชาชนทั่วไป โดยการใช้เงินทุนจากผลกำไรของกลุ่มนำมาลงทุนหรือจากการระดมหุ้นจากสมาชิกและประชาชนในหมู่บ้าน และตำบล นอกจากนี้ยังเป็นการฝึกหัดให้สมาชิกรู้จักการค้าขาย โดยนำความรู้ที่ได้ไปปรับปรุงกระบวนการผลิตให้สินค้ามีคุณภาพเพื่อขายผลผลิตของสมาชิกให้ได้ราคาสูงขึ้น โดยให้ศูนย์สาธิตการตลาดอยู่ภายใต้การดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

ศูนย์สาธิตการตลาด คือ ร้านค้าของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตที่สมาชิกทุกคนเป็นเจ้าของเพื่อแก้ปัญหาซื้อของแพง ขายของถูก โดยวิธีรวมกันซื้อรวมกันขาย การที่ใช้ชื่อว่า ศูนย์สาธิตการตลาด เพราะถือว่า กิจกรรมนี้เป็นกิจกรรมการทดลองกล่าวคือ สมาชิกทุกคนของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ร่วมกันทำ ร่วมกันรับผิดชอบในระยะแรกที่มีการทดลองดำเนินกิจกรรมศูนย์สาธิตการตลาด ควรยกเว้นการเสียภาษี แต่เมื่อสามารถดำเนินกิจกรรมจนมีกำไรมั่นคงแน่นอนแล้ว จึงจะเสียภาษีตามมาตรา 56 แห่งประมวลรัษฎากร

(1.1) วัตถุประสงค์

(1.1.1) เพื่อฝึกหัดให้สมาชิกมีความรู้ ความสามารถ และทักษะในการค้าขายในระดับชุมชน และขยายสู่ธุรกิจระดับที่สูงขึ้นไปในอนาคต

(1.1.2) เป็นการฝึกหัดการนำเงินไปลงทุนให้เกิดผลประโยชน์เพิ่มพูน

(1.1.3) เพื่อช่วยเหลือสมาชิก และประชาชนในหมู่บ้านให้สามารถซื้อสินค้าในราคาประหยัดหรือถูกกว่า

(1.1.4) ป้องกันการถูกเอาเปรียบจากพ่อค้าคนกลาง โดยการรวมกันขายผลิตผลของสมาชิกกับภาคธุรกิจ

(1.2) การดำเนินงาน

(1.2.1) คณะกรรมการบริหารกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต จะแต่งตั้งให้คณะกรรมการจัดการศูนย์สาธิตการตลาดทำหน้าที่เป็นผู้ดำเนินงานศูนย์สาธิตการตลาด โดยมีหน้าที่ในการจัดการด้านการค้า การซื้อ-ขาย การเบิกจ่าย ภายใต้การกำหนดนโยบาย หลักเกณฑ์ และระเบียบปฏิบัติของคณะกรรมการบริหารกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

(1.2.2) ให้มีการแต่งตั้งผู้จัดการศูนย์สาธิตการตลาด (แต่งตั้งคณะกรรมการจัดการศูนย์ก็ได้) ให้ทำหน้าที่เป็นผู้ควบคุมและดำเนินงาน รวมถึงแต่งตั้งพนักงานขายสินค้า และพนักงานบัญชีจำนวนเท่าที่จำเป็น การจ่ายค่าจ้างให้มากนักน้อยเพียงใดให้คณะกรรมการบริหารกลุ่มออมทรัพย์พิจารณาจากผลกำไรของศูนย์สาธิตการตลาดเป็นหลัก

(1.3) ขั้นตอนการดำเนินงาน

(1.3.1) ขั้นที่ 1 ศึกษาความต้องการสินค้าของผู้บริโภคเกี่ยวกับปริมาณและชนิดของสินค้าหรือสิ่งของที่ใช้มีความจำเป็นต่อครัวเรือนของสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์ และประชาชนทั่วไป

(1.3.2) ขั้นที่ 2 นำข้อมูลที่ได้เสนอที่ประชุมคณะกรรมการบริหารกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตพิจารณาเลือกประเภทสินค้า และจำนวน

(1.3.3) ขั้นที่ 3 ศึกษาราคาต้นทุนสินค้า และเปรียบเทียบราคาสินค้ากับร้านค้าใกล้เคียงเพื่อตั้งราคาที่เหมาะสม

(1.3.4) ขั้นที่ 4 แจ้งให้สมาชิกกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต และประชาชนทั่วไปทราบ โดยการโฆษณาประชาสัมพันธ์ ทั้งก่อนเปิด และระหว่างดำเนินกิจกรรมศูนย์สาธิตการตลาด

(1.3.5) ขั้นที่ 5 คณะกรรมการจัดการศูนย์สาธิตการตลาดต้องจัดทำบัญชีการเงินของศูนย์สาธิตการตลาด และรายงานผลการดำเนินงานให้คณะกรรมการบริหารกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตทราบความเคลื่อนไหวอยู่เสมอ

(1.4) การควบคุมการเงิน

(1.4.1) เற்றுณีกกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต เป็นผู้รับผิดชอบควบคุมการเงินศูนย์สาธิตการตลาด ทำหน้าที่เบิกจ่ายให้คณะกรรมการจัดการศูนย์สาธิตการตลาด และตรวจสอบบัญชีทั้งหมดของศูนย์สาธิตการตลาด

(1.4.2) ทุนดำเนินงานรายวัน ให้ผู้จัดการศูนย์สาธิตการตลาดทำเรื่องขออนุมัติจากคณะกรรมการศูนย์สาธิต เมื่อได้รับอนุมัติแล้วให้เบิกจ่ายเงินจากற்றுณีกกลุ่มออมทรัพย์

(1.4.3) จำนวนเงินที่ผู้จัดการศูนย์สาธิตการตลาดเก็บไว้จำนวนเท่าไร ให้เป็นหน้าที่ของคณะกรรมการบริหารกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตกำหนด โดยควรมีระยะเวลาคราวละ 1 สัปดาห์ แต่หากเห็นว่า ไม่สะดวกอาจกำหนดระยะเวลา 1 เดือน สำหรับการส่งเงินคืนற்றுณีกกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตแล้วจึงขอเบิกเงินในครั้งต่อไป

(1.4.4) ทุกวันก่อนปิดกิจการศูนย์สาธิตการตลาด ผู้จัดการศูนย์สาธิตการตลาดต้องตรวจสอบยอดสินค้าเก่าที่จำหน่ายประจำวัน และสินค้าคงเหลือประจำวันทุกประเภทแล้วลงบัญชีไว้เป็นหลักฐาน

(1.5) ทุนดำเนินงาน อาจได้มาจากเงินสะสมสะสม เงินสะสมพิเศษ เงินทุนหมุนเวียนแหล่งต่างๆ เงินอุดหนุน เงินกู้แหล่งต่างๆ และเงินบริจาค เป็นต้น

(1.6) สินค้าที่ศูนย์สาธิตการตลาดนำมาจำหน่าย

สินค้าที่ศูนย์สาธิตการตลาดนำมาจำหน่ายให้สมาชิก และประชาชนอาจเป็นสินค้าเพียงหนึ่งอย่างหรือหลายอย่างก็ได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความต้องการ และความจำเป็นของสมาชิก และประชาชน

(1.7) ประเภทของสินค้าช่วยเหลือสมาชิก

(1.7.1) ผลผลิตทางการเกษตร

(1.7.2) สินค้าหัตถกรรม อุตสาหกรรมในครัวเรือน

(1.8) ประเภทของสินค้าบริการสมาชิก

(1.8.1) เครื่องอุปโภคบริโภค

(1.8.2) วัสดุ และเครื่องมือทางการเกษตร

(1.8.3) อาหารสัตว์

(1.8.4) น้ำมัน

(1.8.5) เครื่องใช้ไฟฟ้า

(1.8.6) อื่นๆ ตามความจำเป็น และความต้องการ

(1.9) ประโยชน์ที่ได้รับจากศูนย์สาธิตการตลาด

(1.9.1) ซื้อสินค้าในราคาที่เป็นธรรม

(1.9.2) เป็นศูนย์กลางจำหน่ายสินค้า และผลิตผล

(1.9.3) ได้รับเงินเฉลี่ยคืนจากการซื้อสินค้า (เงินปันผล)

(1.9.4) ได้ฝึกหัดการทำค้าขายหรือดำเนินธุรกิจ

(2) **ยู้งฉาง** คือ ธุรกิจของกลุ่มออมทรัพย์ที่ดำเนินการซื้อขายข้าวหรือผลผลิตอื่นๆ เพื่อแสวงหากำไรแบ่งปันในหมู่สมาชิก ซึ่งเป็นการแก้ปัญหาการขายผลผลิตราคาถูก โดยวิธีรวมกันขาย (สำนักพัฒนาทุน และองค์การการเงินชุมชน, กรมการพัฒนาชุมชน, 2553: 23-25)

(2.1) วัตถุประสงค์

(2.1.1) เพื่อช่วยเหลือสมาชิก และประชาชนในการเก็บผลผลิตไว้จำหน่าย ในราคาที่เหมาะสม

(2.1.2) เพื่อป้องกันการถูกเอารัดเอาเปรียบจากพ่อค้าคนกลาง

(2.1.3) เพื่อให้สมาชิกรู้จักการดำเนินงานด้านการซื้อขายโดยทำงานในรูปแบบของคณะกรรมการ

(2.1.4) เพื่อให้สมาชิกรู้จักการคัดเลือกคุณภาพ และวิธีการเก็บผลผลิตทางการเกษตร ไม่ให้เสื่อมคุณภาพ

(2.2) การดำเนินงาน

(2.2.1) ดำเนินการซื้อผลผลิตจากสมาชิก และประชาชนโดยทั่วไป เป็นการซื้อขายในราคาที่สูงกว่าท้องถื่นเล็กน้อยซึ่งเป็นการช่วยเหลือสมาชิก และเก็บรักษาผลผลิตไว้จนเมื่อราคาสูงขึ้นจึงนำออกมาขายเพื่อหากำไร

(2.2.2) การขายฝาก ผู้ขายข้าวหรือผลผลิตทางการเกษตร นำผลผลิตมาฝากไว้ที่ยู้งฉาง และขอรับเงินไปก่อนส่วนหนึ่ง ส่วนที่เหลือจะรับเมื่อขายผลผลิตได้ โดยผู้ขายจะเสียค่าบริการให้กับคณะกรรมการจัดการยู้งฉางตามระเบียบหรือข้อตกลงที่กำหนด

(2.2.3) การรับฝากสินค้าหรือฝากขาย เป็นการนำผลผลิตทางการเกษตรไปฝากเก็บไว้ในยู้งฉางเพื่อรอราคาโดยผู้ฝากยอมเสียค่าบริการให้แก่ยู้งฉาง ตามระเบียบหรือข้อตกลงที่กำหนด

(2.3) ทุนดำเนินการ

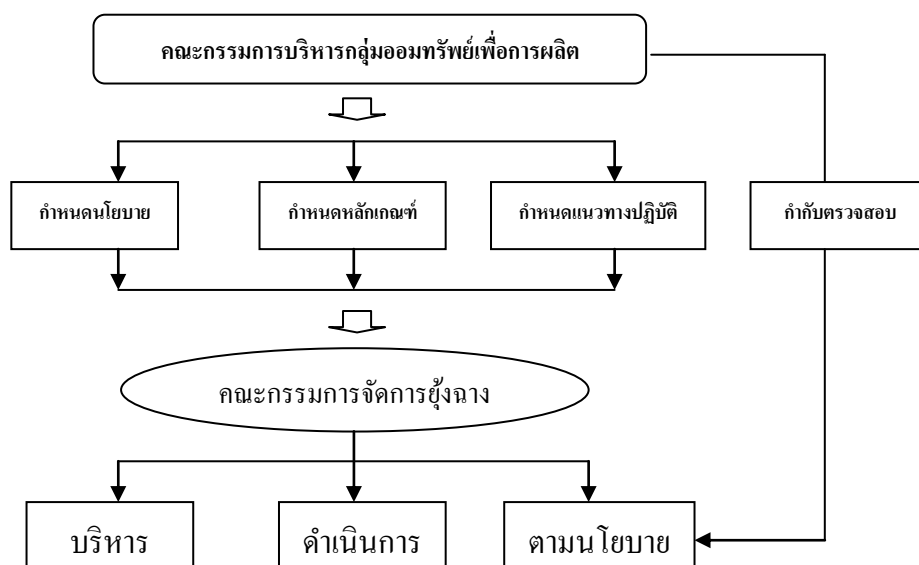
(2.3.1) เงินทุนของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

(2.3.2) เงินกู้จากธนาคาร

(2.3.3) ขอยืมเงินทุนหมุนเวียน

(2.3.4) การส่งเงินสัจจะสะสมพิเศษเพิ่มของสมาชิก

(2.3.5) เงินจากแหล่งทุนอื่นๆ ที่ให้การสนับสนุน

ภาพที่ 2.9 ผู้ดำเนินงานยุงฉาง

ที่มา: สำนักพัฒนาทุน และองค์การการเงินชุมชน, 2553: 24.

จากภาพคณะกรรมการจัดการยุงฉางจะเป็นผู้ดำเนินงานในการบริหารจัดการยุงฉาง ภายใต้การควบคุมของคณะกรรมการบริหารกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ซึ่งเป็นผู้กำหนดนโยบายและหลักเกณฑ์ในการดำเนินงานยุงฉาง

3) การจัดสวัสดิการ เช่น ธนาคารข้าว

ธนาคารข้าว เป็นการจัดสวัสดิการของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต หมายถึง กิจกรรมที่ให้บริการข้าวเพื่อการบริโภคหรือทำพันธุ์แก่สมาชิกหรือผู้ยากไร้ ด้วยการให้เปล่า ให้ยืมหรือให้กู้เพื่อการเพาะปลูก (สำนักพัฒนาทุน และองค์การการเงินชุมชน, 2553: 25-26)

(3.1) วัตถุประสงค์

(3.1.1) ส่งเสริมให้ประชาชนรู้จักช่วยเหลือตนเอง และช่วยเหลือกัน และกัน

(3.1.2) ช่วยเหลือประชาชนผู้ยากจน ด้วยการให้กู้หรือยืมเมล็ดพันธุ์ข้าว ในการเพาะปลูกหรือการให้เปล่าเพื่อการบริโภค

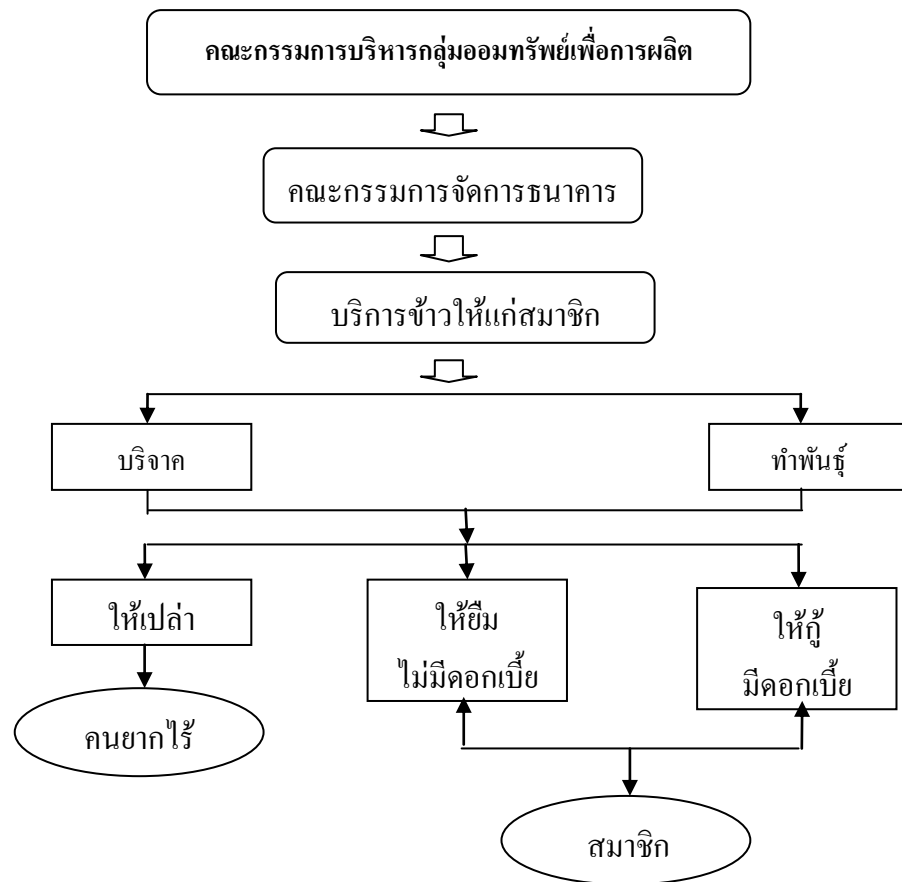
(3.1.3) ยึดหลักการดำเนินงาน โดยไม่แสวงหากำไร และไม่แบ่งปันผลประโยชน์

(3.2) ทุนดำเนินการ

(3.2.1) ทอดผ้าป่าข้าวเปลือก หรือบริจาคจากราษฎรในหมู่บ้าน

(3.2.2) การสนับสนุนจากรัฐบาลหรือองค์กรเอกชน และผู้มีจิตศรัทธา

บริจาค

ภาพที่ 2.10 ผู้ดำเนินงานธนาคารข้าว

ที่มา: สำนักพัฒนาทุน และองค์กรการเงินชุมชน, 2553: 7-15.

จากภาพ คณะกรรมการจัดการธนาคารข้าวดำเนินการจัดหาทุนหรือรับบริจาคจากสมาชิก และคนภายในชุมชนหรือหน่วยงานจากภายนอกเพื่อได้ข้าวมาให้บริการแก่สมาชิก และคนในชุมชน โดยคณะกรรมการกลุ่มออมทรัพย์จะให้การช่วยเหลือด้วยการให้เปล่ากับผู้ยากจนหรือให้กู้ยืมเมล็ดพันธุ์ข้าวไปใช้ในการเพาะปลูก ซึ่งอาจจะมีการคิดดอกเบี้ยหรือไม่ก็ได้ขึ้นอยู่กับข้อตกลง เมื่อสมาชิกเก็บเกี่ยวผลผลิตได้แล้วก็นำข้าวที่กู้ยืมไปมาคืนพร้อมดอกเบี้ยตามที่ได้ตกลงกันไว้

สรุปว่า กิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตมีความแตกต่างกันไปตามแต่ละประเภท และเป้าหมายของแต่ละกิจกรรม ประกอบด้วย การออมเพื่อการผลิต เป็นกิจกรรมที่รับฝากเงินสมาชิกเพื่อใช้เป็นทุนในการขยายการผลิต และประกอบอาชีพ การส่งเสริมอาชีพ เป็นกิจกรรม

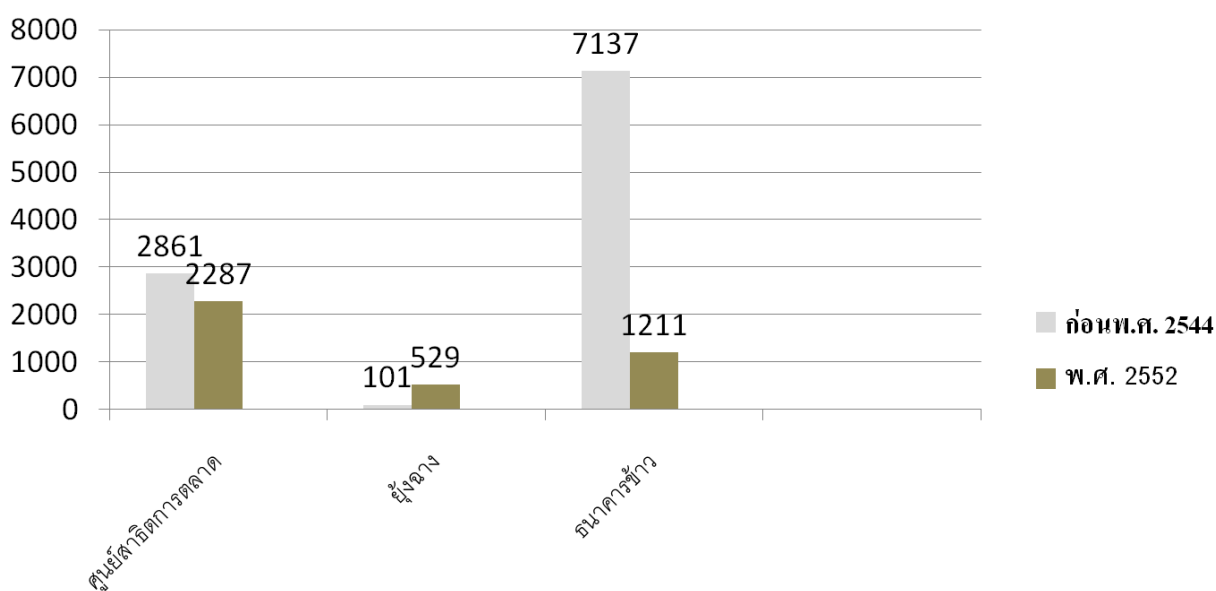
การผลิต และบริการที่มุ่งเน้นการกระจายผลประโยชน์และเพิ่มรายได้ และการจัดสวัสดิการ เป็นกิจกรรมที่ช่วยปรับปรุงคุณภาพชีวิตของสมาชิก และคนในชุมชน

2.13 ข้อมูลเบื้องต้นของการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

ปรีดี โชติช่วง (2544: 30) กล่าวถึง การดำเนินกิจกรรมของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตในภาพรวมจนถึงปี พ.ศ. 2544 ที่มีการจัดตั้งศูนย์สาธิตการตลาด ในระดับอำเภอ 62 แห่ง และในระดับตำบล / หมู่บ้าน จำนวน 2,799 แห่ง รวมทั้งสิ้น 2,861 แห่ง ยุ้งฉาง จำนวน 101 แห่ง ธนาคารข้าว จำนวน 7,137 แห่ง โรงสีข้าว จำนวน 98 แห่ง บิมน้ำมัน จำนวน 490 แห่ง กิจกรรมผลิตน้ำดื่ม จำนวน 48 แห่ง และกิจการทำน้ำแข็งหลอด จำนวน 4 แห่ง

จากระเบียบฐานข้อมูลการสำรวจการดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตของสำนักงาน และองค์การการเงินชุมชน กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย ในเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2552 มีจำนวนกลุ่มออมทรัพย์ทั้งสิ้น 35,412 กลุ่ม พบว่า มีกลุ่มที่ดำเนินกิจกรรมของศูนย์สาธิตการตลาด จำนวน 2,287 แห่ง ยุ้งฉาง จำนวน 529 แห่ง และธนาคารข้าว จำนวน 1,211 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 6.46, 1.49 และ 3.42 ตามลำดับ

หากพิจารณาจำนวนกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์โดยปรีดี โชติช่วง และสำนักงาน และองค์การการเงินชุมชนดังกล่าว เป็นการสำรวจกิจกรรมซึ่งมีระยะเวลาห่างกันประมาณ 8 ปี (พ.ศ. 2544 - 2552) ซึ่งพบว่า จำนวนกิจกรรมของศูนย์สาธิตการตลาดมีจำนวนลดลงไม่มากนัก เมื่อเทียบกับธนาคารข้าว ซึ่งมีจำนวนลดลงอย่างมาก แต่กลับพบว่า ยุ้งฉางมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น แสดงได้ดังภาพ 2.11

ภาพที่ 2.11 การเปรียบเทียบจำนวนกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มปี พ.ศ. 2544 และ 2552

ที่มา: ปรับปรุงข้อมูลจากปรีดี โชติช่วง, 2544: 30 และสำนักงาน และองค์การการเงินชุมชน, 2552

จากภาพจำนวนกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์ ได้แก่ ศูนย์สาธิตการตลาดและธนาคารข้าว มีแนวโน้มลดลงเรื่อยๆ ทั้งนี้ปี พ.ศ. 2544 มีจำนวนศูนย์สาธิตการตลาด 2,861 แห่ง และธนาคารข้าว 7,137 แห่ง และ พ.ศ. 2552 มีจำนวนศูนย์สาธิตการตลาด 2,287 แห่ง และธนาคารข้าว 1,211 แห่ง คิดเป็นจำนวนที่ลดลงร้อยละ 20 และ 83 ตามลำดับ แต่สำหรับยุงฉาง มีจำนวนเพิ่มขึ้น คิดเป็นร้อยละ 80 และมีข้อสังเกตว่า กลุ่มออมทรัพย์มีการจัดสวัสดิการที่มีความหลากหลายมากขึ้นด้วย

การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ได้แก่ การออมเพื่อการผลิต การส่งเสริมอาชีพ และการจัดสวัสดิการ เช่น การรับฝากเงินสัจจะ และให้กู้ยืมหรือสินเชื่อเพื่อการประกอบอาชีพ การจัดสวัสดิการในส่วนของธนาคารข้าวเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูลกัน และกันของคนในชุมชนด้วยการให้ข้าวเพื่อบริโภค หรือเพาะปลูกแก่สมาชิกหรือผู้ยากไร้ โดยการให้เปล่า ให้ยืมหรือให้กู้ (ปรีดี โชติช่วง, 2544: 30) และการส่งเสริมอาชีพด้วยกิจกรรมศูนย์สาธิตการตลาดนั้น เป็นการแก้ปัญหาการซื้อสินค้าอุปโภคบริโภค และปัจจัยการผลิตราคาแพง แล้วนำมาขายให้กับสมาชิกในราคาถูกกว่าท้องตลาด (สำนักพัฒนาทุนและองค์การการเงินชุมชน กรมการพัฒนาชุมชน, 2553: 8) ซึ่งศูนย์สาธิตการตลาดเป็นเพียงกิจกรรมทางเศรษฐกิจชนิดเดียวที่ใช้เป็นตัวชี้วัดความสำเร็จของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตที่ได้รับการสนับสนุนการจัดตั้งโดยกรมการพัฒนาชุมชน อีกทั้งพบว่า ศูนย์สาธิตการตลาดมีการเจริญเติบโตในรูปแบบเดี่ยวๆ ในแนวคิด จึงขาดการเชื่อมโยงเป็นเครือข่ายกิจกรรมตามเป้าหมาย ซึ่งบทบาทในการนำผลผลิตของสมาชิมาจัดจำหน่ายยังมีน้อยอยู่ และกลุ่มที่มีความพร้อมเท่านั้นจึงจะจัดตั้งขึ้นได้ เพราะต้องใช้เวลาจำนวนมาก และระดมเงินจากสมาชิกเป็นเงินสัจจะสะสมแบบพิเศษเพื่อใช้ในการจัดตั้ง (สำนักงานกองทุนเพื่อการวิจัย, 2545: 20-22)

จากการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต (สำนักพัฒนาทุน และองค์การการเงินชุมชน กรมการพัฒนาชุมชน, 2552) มีจำนวนกลุ่มออมทรัพย์ทั้งสิ้น 35,412 กลุ่ม สามารถแบ่งประเภทของกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ได้ดังนี้

ตารางที่ 2.3 จำนวนกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตในปี พ.ศ. 2552

ประเภทของกิจกรรมทางเศรษฐกิจ	กิจกรรมย่อย	จำนวน (กลุ่ม)	ร้อยละ
1. การออมเพื่อการผลิต	การรับฝากเงินสัจจะสะสม	33,322	94.10
	การให้กู้ยืมหรือสินเชื่อ	33,322	94.10
2. การส่งเสริมอาชีพ	ศูนย์สาธิตการตลาด	2,287	6.46
	ยุงฉาง	529	1.49
	กองทุนปืย	200	0.60
	ร้านค้าชุมชน	148	0.42
	บิมน้ำมัน	78	0.22

ตารางที่ 2.3 (ต่อ)

ประเภทของกิจกรรม ทางเศรษฐกิจ	กิจกรรมย่อย	จำนวน (กลุ่ม)	ร้อยละ
2. (ต่อ)	โรงสีชุมชน	68	0.19
	จำหน่ายปุ๋ย	55	0.16
	การฝึกอบรมอาชีพ	24	0.07
	ผลิตน้ำดื่ม	19	0.05
	กองทุนข้าว	18	0.05
	ลานตากผลผลิต	11	0.03
3. การจัดสวัสดิการ	ธนาคารข้าว	1,211	3.42
	ฌาปนกิจสงเคราะห์	91	0.26
	จัดสวัสดิการทั่วไป การเยี่ยมไข้ / บุตรแรกเกิด สงเคราะห์ผู้ด้อยโอกาส / ค่ารักษาพยาบาล	18	0.05
	ทุนการศึกษา	17	0.05
	เงินสาธารณประโยชน์ / กองทุนหมุนเวียน / กองทุนน้ำมัน	12	0.03

ที่มา: สำนักพัฒนาทุน และองค์กรการเงินชุมชน กรมการพัฒนาชุมชน, 2552

จากตารางพบว่า กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตมีการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ 3 ประเภท ได้แก่ การออมเพื่อการผลิต การส่งเสริมอาชีพ และการจัดสวัสดิการ เมื่อเปรียบเทียบจำนวน และร้อยละของกิจกรรมแต่ละประเภท พบว่า กลุ่มออมทรัพย์มีการดำเนินกิจกรรมการออมเพื่อการผลิตมากที่สุด ในด้านการรับฝากเงินสัจจะ และการให้กู้ยืม คิดเป็นร้อยละ 94.1 เท่ากัน หากพิจารณาการส่งเสริมอาชีพ พบว่า มีศูนย์สาธิตการตลาด จำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 6.46 รองลงมาคือ ยุงฉาง ร้อยละ 1.49 และที่น้อยที่สุด ได้แก่ การจัดฝึกอบรมอาชีพ การผลิตน้ำดื่ม และลานตากผลผลิต คิดเป็นร้อยละ 0.07, 0.05 และ 0.03 ตามลำดับ สำหรับการจัดสวัสดิการ พบว่า มีธนาคารข้าว จำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 3.42 รองลงมาคือ กองทุนปุ๋ย ร้อยละ 0.60 และฌาปนกิจสงเคราะห์ ร้อยละ 0.26 ตามลำดับ (สำนักพัฒนาทุน และองค์กรการเงินชุมชน กรมการพัฒนาชุมชน, 2552)

จากข้อมูลของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตดังกล่าวพบว่า กลุ่มออมทรัพย์ส่วนใหญ่ดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับการรับฝากเงินสัจจะการให้กู้ยืมเป็นหลัก หากพิจารณาการขยายสู่ธุรกิจชุมชนของกลุ่มออมทรัพย์ด้วยการส่งเสริมอาชีพ พบว่า มีการดำเนินงานศูนย์สาธิตการตลาด และยุงฉางมากที่สุดและมีการจัดฝึกอบรมอาชีพน้อย สำหรับการจัดสวัสดิการให้แก่สมาชิก และคนในชุมชน พบว่า ดำเนินกิจกรรมธนาคารข้าวมากที่สุด รองลงมาเป็นกองทุนปุ๋ย และฌาปนกิจสงเคราะห์ ตามลำดับ

สรุปได้ว่า กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ให้ความสำคัญกิจกรรมรับฝากเงินสัจจะของสมาชิก และการให้กู้ยืมมากที่สุด มีกลุ่มออมทรัพย์เพียงร้อยละ 5.9 ที่ยังไม่มีกรให้สมาชิกกู้ยืม และเป็นที่น่าสังเกตว่า เงินสัจจะสะสมมีจำนวนทั้งสิ้น 21,168,062,837 บาท ให้สมาชิกกู้ยืมทั้งสิ้นเป็นเงิน 16,082,648,895 บาท คิดเป็นร้อยละ 75.98 ของเงินสัจจะทั้งหมด หากพิจารณาเงินออมเฉลี่ยต่อหัวหรือสมาชิกหนึ่งคนต่อจำนวนสมาชิกทั่วประเทศ 4,563,029 คน เท่ากับ 4,639.04 บาท และเงินกู้เฉลี่ยต่อหัวหรือสมาชิกหนึ่งคนต่อจำนวนสมาชิกที่กู้ยืมทั่วประเทศ 2,042,122 คน เท่ากับ 7,875.54 บาท จึงมีแนวโน้มว่า กลุ่มออมทรัพย์มีการให้กู้เฉลี่ยต่อหัวมากกว่าเงินออมเฉลี่ยต่อหัว หากพิจารณาจำนวนสมาชิกที่เข้าร่วมเฉลี่ยต่อกิจกรรม พบว่า กิจกรรมของศูนย์สาธิตการตลาดมีสมาชิกเข้าร่วมเฉลี่ย 133 คนต่อแห่ง จากจำนวนศูนย์สาธิตการตลาดทั้งสิ้น 2,287 แห่ง และสมาชิกเข้าร่วมรวมทั้งสิ้น 304,621 คน กิจกรรมของศูนย์ฯ มีสมาชิกเข้าร่วมเฉลี่ย 85 คนต่อแห่ง จากจำนวนทั้งสิ้น 529 แห่ง และจำนวนสมาชิกเข้าร่วมรวมทั้งสิ้น 45,244 คน และธนาคารข้าวมีสมาชิกเข้าร่วมเฉลี่ย 199 คนต่อแห่ง จากจำนวนทั้งสิ้น 1,211 แห่ง และสมาชิกเข้าร่วมรวมทั้งสิ้น 174,404 คน

ทั้งนี้ หากพิจารณาจำนวนผู้เข้าร่วมเฉลี่ยต่อกิจกรรมย่อยทั้งสามรายการดังกล่าว เท่ากับ 139 คน และเป็นที่น่าสังเกตว่า ค่าเฉลี่ยของจำนวนผู้เข้าร่วมแต่ละกิจกรรมย่อยดังกล่าวมีจำนวนค่อนข้างมาก ซึ่งจำนวนผู้มีส่วนร่วมกิจกรรมทางเศรษฐกิจนี้อาจจะไม่สะท้อนกับสภาพความเป็นจริงของกลุ่มออมทรัพย์ในปัจจุบันที่พบว่า มีกิจกรรมทางเศรษฐกิจน้อย และมีจำนวนผู้เข้าร่วมกิจกรรมแต่ละประเภทในระดับต่ำ

2.14 ประสิทธิภาพของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

เมื่อกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต มีจำนวนเงินออมจากการระดมเงินฝากจากประชาชนมากขึ้น จนสามารถนำไปพัฒนาระบบการผลิต และลงทุนในอาชีพเพิ่มขึ้น ทำให้ประชาชนมีรายได้มากขึ้น มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น สามารถสรุปประสิทธิภาพของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ดังนี้ (ปรีดี โชติช่วง, 2544: 27-29)

(1) หลักการของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต มุ่งพัฒนาคนให้มีคุณธรรม 5 ประการ คือ ความซื่อสัตย์ เสียสละ ความรับผิดชอบ เห็นอกเห็นใจ และไว้วางใจซึ่งกัน และกัน เป็นการปลูกฝังให้สมาชิกเป็นคนที่มีจริยธรรม คุณธรรม มีการปฏิบัติคุณธรรมความดีในเรื่องต่างๆ เช่น รู้จักพอดี ไม่ฟุ้งเฟ้อ ประหยัด อุดม ช่วยเหลือซึ่งกัน และกัน ทำให้คนในสังคมอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข

(2) ฝึกความเป็นผู้นำให้แก่ประชาชน การดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ต้องทำในรูปกลุ่ม มีคณะกรรมการบริหาร มีผู้นำ ผู้ตาม และช่วยเหลือประสานกันระหว่างสมาชิก เพื่อให้การดำเนินกิจกรรมบรรลุวัตถุประสงค์อย่างแท้จริง

(3) สนับสนุนให้คนในชุมชนได้รวมกลุ่มกันช่วยเหลือกันทำงาน และการพัฒนาหมู่บ้านได้ ซึ่งจะช่วยชุมชนนั้นเป็นชุมชนที่มีความผาสุก

(4) เป็นกิจกรรมฝึกฝนคนให้มีคุณภาพ มีความสามารถในการพัฒนาธุรกิจขนาดเล็กสู่ธุรกิจขนาดใหญ่ กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตสามารถบริหารจัดการดำเนินการออกไปเป็นเครือข่ายคือ การจัดตั้งศูนย์สาธิตการตลาด ยุ้งฉาง โรงสีข้าวขนาดเล็กเพื่อให้สมาชิกกลุ่มได้เรียนรู้ธุรกิจและปัญหาการค้า การขาย การบริหาร นำไปสู่ระบบการผลิต รวมกันขาย เป็นการสร้างพลังต่อรองแก้ปัญหาการถูกเอารัดเอาเปรียบจากพ่อค้าคนกลาง และประชาชนได้ซื้อสินค้าในราคายุติธรรมมากขึ้น นอกจากนี้ ยังมีการปันผลกำไรคืนแก่สมาชิก เป็นการลดรายจ่าย และเพิ่มพูนรายได้อีกทางหนึ่งด้วย

(5) ส่งเสริมการดำเนินงานตามแนวทางประชาธิปไตยให้แก่ประชาชน การใช้สิทธิเลือกคณะกรรมการบริหารกลุ่มออมทรัพย์ การพิจารณากำหนดระเบียบข้อบังคับของกลุ่มออมทรัพย์ การร่วมกิจกรรมกลุ่มของสมาชิก เป็นแนวทางปฏิบัติในระบบกลุ่มออมทรัพย์ โดยอาศัยความคิด ความต้องการของสมาชิกกลุ่ม ดำเนินงาน โดยองค์กรตัวแทนที่สมาชิกเลือก เพื่อประโยชน์ของสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์เอง

(6) การดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต โดยประชาชนของชุมชนเอง จึงมีผลให้องค์กรชุมชนได้ศึกษาเรียนรู้กระบวนการพัฒนาด้วยตนเอง รู้จักคิด ทำ แก้ปัญหาของกลุ่ม และชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นการพัฒนาอย่างเป็นระบบ และต่อเนื่องกันไป นอกจากนี้ ยังเป็นการเรียนรู้บทเรียนของการพัฒนาด้วยการปฏิบัติภารกิจร่วมกันของคนในชุมชนเอง ซึ่งจะส่งผลให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ที่มีคุณภาพสอดคล้องกับความเป็นจริงที่อยู่ในสังคมนั้นๆ

(7) ผลของการพัฒนาตามกระบวนการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต สามารถทำให้สังคมในระดับหมู่บ้าน ตำบล มีสภาพเป็นสังคมที่สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนในชุมชนเอง เพราะเป็นกิจกรรมที่องค์กรชุมชน และประชาชนเลือกปฏิบัติ และดำเนินการให้เหมาะสมกับความ ต้องการ ความรู้ ความสามารถของคนในชุมชนซึ่งจะทำให้ชุมชนนั้นมีความสุขสมบูรณ์ มีคุณภาพชีวิตที่ดี และเป็นสังคมที่พึงปรารถนาของคนในชุมชน

(8) กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ช่วยแก้ปัญหาหนี้สินของประชาชน โดยกิจกรรมของกลุ่ม เมื่อมีการระดมเงินทุนได้จำนวนหนึ่งจนมากพอตามมติของกลุ่มแล้ว จะมีการสนับสนุนสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำให้แก่สมาชิกนำไปพัฒนาอาชีพหรือเป็นสวัสดิการในครอบครัวหรือร่วมลงทุนกับกลุ่มในการทำกิจกรรมเครือข่ายอื่นๆ ซึ่งจะเป็นการพัฒนาอาชีพ เพิ่มรายได้แก่ประชาชนในชุมชนซึ่งเป็นการช่วยเหลือตนเอง และแก้ปัญหาดูด้วยตนเองของประชาชน เป็นการตัดวงจรดอกเบี้ย และเงินกู้ นอกกระบบ ลดขั้นตอนในการให้บริการสินเชื่อให้มีประสิทธิภาพ และรวดเร็วยิ่งขึ้น

(9) กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต เป็นการกระตุ้นให้ประชาชนร่วมคิด ร่วมทำ แลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ซึ่งกัน และกัน การรวมกลุ่มเป็นองค์กรประชาชนเพื่อให้ได้เรียนรู้และทำกิจกรรมของตนเอง เพื่อจัดตั้ง และดำเนินงานสถาบันการเงินของชุมชน ซึ่งการดำเนินการอย่างต่อเนื่องจะช่วยแก้ปัญหาของชุมชนในเชิงเศรษฐกิจ ตลอดจนเป็นการพัฒนาคุณภาพของคนในสังคมอีกด้วย

2.15 ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จ และความไม่เข้มแข็งของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

1) กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตที่ประสบความสำเร็จ สามารถพิจารณาได้จากปัจจัยต่างๆ ดังนี้ (สำนักงานกองทุนเพื่อสังคม, 2545: 20)

- (1) จำนวนเงินสัจจะสะสมของกลุ่มออมทรัพย์
- (2) ความสม่ำเสมอในการส่งเงินสัจจะของสมาชิก
- (3) ความเข้มแข็งของคณะกรรมการบริหาร
- (4) ความซื่อสัตย์ และความไว้วางใจของสมาชิก และคณะกรรมการ
- (5) ความสามารถในการจัดทำระบบบัญชีของกลุ่มออมทรัพย์ให้เป็นปัจจุบัน
- (6) ความสามารถที่จะพัฒนาจนสามารถจัดตั้งศูนย์สาธิตการตลาดของกลุ่มได้

2) กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตที่ไม่เข้มแข็ง

หากกลุ่มออมทรัพย์ยังอ่อนแออยู่ จะเป็นอุปสรรคต่อการสร้างความเข้มแข็งของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ดังนี้ (สำนักงานกองทุนเพื่อสังคม, 2545: 21-22)

- (1) การก่อตั้งกลุ่มออมทรัพย์ส่วนใหญ่ไม่ได้เกิดจากความต้องการของคนในชุมชนอย่างแท้จริง
- (2) การจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์ จะเป็นไปตามนโยบาย และความต้องการของภาครัฐ
- (3) ชุมชนไม่เห็นความสำคัญของกลุ่มออมทรัพย์ มีการจัดตั้งขึ้นมาเพียงเพื่อใช้เป็นเครื่องมือที่คอยรองรับความช่วยเหลือ ทั้งด้านเงินงบประมาณ และวัสดุสิ่งของจากภาครัฐ
- (4) สมาชิก และคณะกรรมการของกลุ่มออมทรัพย์ ส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุและมีการศึกษาน้อย
- (5) คณะกรรมการขาดความรู้เรื่องการบริหารจัดการ และการจัดทำบัญชี
- (6) ส่วนราชการต่างๆ มักส่งเสริมให้มีการจัดตั้งกลุ่มที่มีรูปแบบคล้ายคลึงกันในพื้นที่เดียวกันทำให้เกิดความซ้ำซ้อนในการดำเนินงาน
- (7) การพัฒนากลุ่มออมทรัพย์ในลักษณะเครือข่าย ปัจจุบันยังไม่ปรากฏให้เห็นอย่างเด่นชัดนัก

2.16 แนวทางการพัฒนาออมทรัพย์เพื่อการผลิต

กรมการพัฒนาชุมชนได้จัดทำเกณฑ์ชี้วัดประเมินความเข้มแข็งของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต เพื่อใช้เป็นแนวทางการพัฒนาออมทรัพย์ ซึ่งเมื่อดำเนินงานแล้ว หากพบว่า มีบางประเด็นที่ต้องดำเนินการปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้การบริหารจัดการกลุ่มมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ก็สามารถดำเนินการได้ตามแนวทางการพัฒนาระดับกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต มีประเด็นที่ควรพิจารณา ดังนี้ (สำนักพัฒนาทุน และองค์การการเงินชุมชน กรมการพัฒนาชุมชน, 2553: 81-88)

1) ด้านโครงสร้าง และกระบวนการทำงาน ประกอบด้วย

- (1) การได้มาของคณะกรรมการ
- (2) บทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของคณะกรรมการ
- (3) การประชุมของคณะกรรมการ
- (4) สัดส่วนของสมาชิกกับจำนวนราษฎรในหมู่บ้าน
- (5) การส่งเงินสัจจะสะสม
- (6) การส่งคืนเงินกู้
- (7) การเพิ่มวงเงินสัจจะสะสมในแต่ละปี
- (8) ระเบียบข้อบังคับของกลุ่ม
- (9) การปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับ
- (10) สถานที่ทำการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต
- (11) แผนการดำเนินธุรกิจของกลุ่ม
- (12) การมีส่วนร่วมของสมาชิกในการตัดสินใจดำเนินกิจกรรมตามแผนธุรกิจ
- (13) การจัดประชุมใหญ่สามัญประจำปี
- (14) ทะเบียนข้อมูลกลุ่ม ได้แก่ ทะเบียนสมาชิก ลูกหนี้ และครุภัณฑ์
- (15) การเชื่อมโยงเงินทุน ทรัพยากรกับกลุ่มหรือองค์กรอื่นๆ

2) ด้านการบริหารเงินทุน และทรัพยากร ประกอบด้วย

- (1) การจัดทำเอกสารหลักฐานทางการเงิน ได้แก่ ทะเบียนคุมเงินสัจจะสะสม ทะเบียนคุมลูกหนี้ ทะเบียนคุมดอกเบี้ยเงินกู้ สรุปการรับ - จ่ายเงินประจำวัน / เดือน เป็นต้น
- (2) การจัดทำบัญชีเงินสด รับ - จ่าย งบกำไร - ขาดทุน และงบดุล
- (3) การฝากเงินกับสถาบันการเงิน
- (4) การรายงานสถานะทางการเงิน
- (5) การตรวจสอบบัญชี / หลักฐานทางการเงิน
- (6) การนำเงินไปลงทุน / ขยายกิจกรรม
- (7) ผลการดำเนินกิจกรรมของกลุ่ม

3) ด้านการพัฒนาขีดความสามารถของกลุ่ม ประกอบด้วย

- (1) การเข้ารับการอบรม / สัมมนา / ดูงานเกี่ยวกับการบริหารจัดการทุน
- (2) การแลกเปลี่ยนแนวคิด หลักการ / วิธีดำเนินงานพัฒนาชุมชนกับองค์กร

ภายนอก

- (3) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกลุ่ม / กองทุนหรือเครือข่ายอื่นๆ
- (4) จัดฝึกอบรม / ศึกษาดูงานเพื่อพัฒนาความรู้ในการประกอบอาชีพแก่สมาชิก
- (5) จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านการประกอบอาชีพ และวิสาหกิจชุมชน
- (6) ส่งเสริมการรวมกลุ่มเพื่อประกอบอาชีพเสริม
- (7) เป็นแกนนำในการดำเนินงานตามนโยบายของรัฐบาลในการแก้ไขปัญหา

ความยากจน

4) ด้านผลประโยชน์ต่อสมาชิก และชุมชน ประกอบด้วย

- (1) การจัดสรรผลกำไรของกลุ่ม
- (2) การจัดสวัสดิการแก่สมาชิก และชุมชน
- (3) ความทั่วถึงของสวัสดิการ

ตอนที่ 3 แนวคิดเกี่ยวกับกิจกรรมทางเศรษฐกิจ และตัวชี้วัดประสิทธิผล

ในฐานะที่เศรษฐกิจ (Economy) เป็นชุดของกิจกรรมการผลิต และการบริโภคที่มีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน (Lipsey, Courant, and Ragan, 1999: 56) โดยที่การผลิต (Production) เป็นการนำปัจจัยการผลิตต่างๆ มาก่อให้เกิดผลผลิต ส่วนการบริโภค (Consumption) เป็นการใช้ผลผลิตเพื่อสนองความต้องการของมนุษย์ โดยทั่วไปแล้วในการเลือกหนทางในการใช้ทรัพยากรเพื่อสนองความต้องการของมนุษย์นั้น จะมีผู้เกี่ยวข้องอยู่สองฝ่าย คือ ผู้ผลิตหรือผู้ประกอบการ (Producer) และผู้บริโภค (Consumer) ซึ่งต่างก็มีบทบาทในฐานะผู้ดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจภายในระบบเศรษฐกิจหนึ่งๆ (Economic System) หรือเป็นหน่วยเศรษฐกิจ (Economic Unit) ในระบบนั้นๆ โดยอาจจะเป็นบุคคล กลุ่มหรือองค์กรเดียวกัน หรือต่างบุคคล ต่างกลุ่ม ต่างองค์กรกันก็ได้

มนุษย์เป็นผู้ก่อให้เกิดกิจกรรมทางเศรษฐกิจ (Economic Activity) โดยอาจจะกระทำด้วยตนเองทั้งหมดหรือเพียงบางส่วน ทั้งนี้เพราะความหมายของคำว่า กิจกรรมทางเศรษฐกิจ นั้นกว้างมาก นับตั้งแต่การทำให้เกิดผลผลิตจนกระทั่งนำไปแลกเปลี่ยนเพื่อใช้ประโยชน์ ซึ่งผู้ผลิต และผู้ใช้ประโยชน์อาจเป็นตนเองหรือผู้อื่นก็ได้ แต่ในสังคมที่มีการพัฒนาจนถึงระดับหนึ่ง ผู้ที่มีส่วนร่วมในกิจกรรมทางเศรษฐกิจประกอบไปด้วย หน่วยเศรษฐกิจ 3 หน่วย ได้แก่ ครัวเรือน (Households) ธุรกิจ (Firms) และรัฐบาล (Government) โดยหน่วยเศรษฐกิจเหล่านี้มีจุดมุ่งหมายสำคัญคือ การทำให้เกิดผลงานดี มีรายได้เป็นผลตอบแทนสูงสุด หากดำเนินการได้เช่นนี้ เรียกว่า หน่วยเศรษฐกิจนั้นมีภาวะ

เศรษฐกิจดี และในกรณีของประเทศที่มีภาวะเศรษฐกิจดี ย่อมหมายถึง ประชาชนในประเทศนั้นมีความเป็นอยู่ที่ดี มีความสุขกันถ้วนหน้า (ชูศักดิ์ จุฑาธุช, 2548: 15) ซึ่ง บัจจัย บุนนาค และสมคิด แก้วสนธิ (2534: 5) ให้ความหมาย ภาวะเศรษฐกิจ ว่าหมายถึง ผลงานที่เกิดจากการจัดการด้านการผลิต การบริโภค และแลกเปลี่ยนของหน่วยเศรษฐกิจ แต่ละหน่วยซึ่งอาจเป็นภาวะเศรษฐกิจของครัวเรือน ธุรกิจ หรือประเทศก็ได้

ในชนบทลักษณะสำคัญของระบบเศรษฐกิจชุมชนคือ ครอบครัว และชุมชนเป็นหน่วยการผลิต เป้าหมายของการผลิตคือ การดำรงอยู่ การรักษาตัวให้รอดอยู่ของครอบครัว และชุมชน ให้สามารถเลี้ยงตัวเองได้ และผลิตซ้ำครอบครัว และชุมชนได้ การผลิตจึงมีลักษณะเพื่อบริโภคในครัวเรือน ผลิตเพื่อขายก็ได้ แต่ก็เพื่อให้ได้เงินมาซื้อสินค้าให้ครอบครัวดำรงชีวิตอยู่ได้ และเลี้ยงดูบุตรหลานได้มากกว่าที่จะคิดขยายการผลิตให้ใหญ่โต ให้มีกำไรสูงสุด ครัวเรือนมีลักษณะเป็นผู้ผลิตเล็กอิสระ ขายสินค้าไม่ใช่ขายแรงงาน

วิธีการผลิตหลักคือ ผู้ผลิตเล็กอิสระใช้แรงงานของสมาชิกของครอบครัว เพราะเป็นสิ่งที่ครอบครัวมีอยู่แล้วโดยธรรมชาติ โดยเฉพาะใช้แรงงานครอบครัวนี้บนที่ดินเพื่อให้เกิดผลผลิตทางการเกษตรเพื่อเลี้ยงครอบครัวให้รอด เดิมปลูกข้าว แต่ต่อมาเมื่อจำนวนคนต่อเนื้อที่เพิ่มขึ้น ก็ผันใช้แรงงานของครอบครัวปลูกพืชที่ใช้ที่ดินน้อยแต่ใช้แรงงานเข้มข้น เช่น ผัก และผลไม้หรือเลี้ยงสัตว์ เช่น วัวและสัตว์น้ำหรือกิจกรรมการค้าขายและบริการ เช่น ซ่อมเครื่องจักรต่างๆ หรือหากส่งสมาชิกบางคนออกไปขายแรงงาน เป็นต้น (สุวิทย์ ชีรสาศ, 2546 : 1-14)

3.1 ความหมายของกิจกรรมทางเศรษฐกิจ

ชูศักดิ์ จุฑาธุช (2548: 7) ให้ความหมาย กิจกรรมทางเศรษฐกิจ หมายถึง กิจกรรมตั้งแต่การผลิต การอุปโภคบริโภค และการจำหน่ายจ่ายแจกไปยังผู้บริโภค โดยมีจุดมุ่งหมายสำคัญคือพยายามดำเนินการให้เกิดความประหยัดมากที่สุด

Financial Dictionary (2011: Online) ให้นิยาม กิจกรรมทางเศรษฐกิจ หมายถึง การผลิตและการแจกจ่ายสินค้าและบริการทุกระดับ กิจกรรมทางเศรษฐกิจ และระดับความคาดหวังในอนาคตเป็นสิ่งสำคัญต่อการกำหนดราคา (Security Price) เพราะจะส่งผลกระทบต่อผลประโยชน์ ภาวะเงินเฟ้อ อัตราดอกเบี้ย และตัวแปรอื่นๆ สิ่งที่ใช้วัดกิจกรรมทางเศรษฐกิจคือ ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (Gross Domestic Product)

3.2 ประเภทของกิจกรรมทางเศรษฐกิจ

1) การผลิต (Production)

การผลิต หมายถึง การซื้อปัจจัยการผลิตมาผลิตสินค้าและบริการเพื่อขายผ่านกระบวนการผลิตด้วยเทคโนโลยีหรือภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งเป็นการเพิ่มมูลค่าให้กับเจ้าของปัจจัยการ

ผลิต หากพิจารณา “การผลิต” ในมุมมองทางเศรษฐศาสตร์นั้น มองว่าปัญหาพื้นฐานทางเศรษฐกิจที่ทุกสังคมต้องประสบได้แก่ ปัญหาที่ต้องตัดสินใจว่าจะทำการผลิตสินค้าและบริการอะไร เป็นจำนวนเท่าใด ผลิตอย่างไรและผลิตเพื่อใคร ยังคงต้องพิจารณาเรื่องอุปสงค์ และอุปทาน (Demand and Supply) ของสินค้า พิจารณาจากข้อได้เปรียบ (Advantage Comparative) ที่ชุมชนมีอยู่ในด้านใดด้านหนึ่ง เช่น เรื่องวัตถุดิบ ค่าขนส่ง เป็นต้น ซึ่งกระบวนการนำผลผลิตออกสู่ตลาดในลักษณะเช่นนี้จำเป็นต้องอาศัยองค์ความรู้ใหม่ในการช่วยเหลือจัดการ สาเหตุที่เกิดปัญหาเหล่านี้ขึ้น ก็สืบเนื่องมาจากว่าทรัพยากรที่สามารถนำมาใช้ในการผลิตมีอยู่จำกัด แต่ความต้องการของมนุษย์มีไม่จำกัด จึงทำให้เกิดสภาพของการขาดแคลนทรัพยากรหรือมีไม่พอ เมื่อเปรียบเทียบกับความต้องการของมนุษย์ โดยตั้งสมมติฐานว่า สิ่งจูงใจให้ทำการผลิตคือ ต้องการกำไรสูงสุด หรือทำให้ต้นทุนต่ำสุด

ทั้งนี้ หากมีเป้าหมายของการผลิตเป็นไปในลักษณะการผลิตในเชิงอุตสาหกรรมคือ ผลิตเป็นจำนวนมาก (Mass Production) เพื่ออาศัยความได้เปรียบในเรื่องของการประหยัดจากขนาด (Economies of Scale) ซึ่งเป็นหนทางหนึ่งในการลดต้นทุนต่อหน่วยได้ ความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบเป็นตัวกำหนดประสิทธิภาพการผลิต (Productivity) พิจารณาได้จากการแบ่งแยกการทำงานตามความชำนาญพิเศษเฉพาะอย่าง (Specialization) โดยมีการผลิตในลักษณะเน้นการใช้เทคโนโลยี และทุนในระดับสูง (Capital Intensive) และการแข่งขัน

2) การบริโภค (Consumption)

การบริโภค หมายถึง การใช้จ่ายของครัวเรือนเพื่อซื้อสินค้าและบริการมาตอบสนองความต้องการ และทำให้เกิดความพึงพอใจจากการบริโภค ในมุมมองทางเศรษฐศาสตร์นั้น มองว่าเนื่องจากสมาชิกสังคมทุกคนล้วนแต่เป็นผู้บริโภคทั้งสิ้น ดังนั้น ทุกคนจึงต้องตัดสินใจบริโภคสินค้าและบริการต่างๆ ภายใต้งบรายได้หรืองบประมาณที่จำกัดเพื่อตอบสนองความต้องการให้เกิดความพึงพอใจมากที่สุดแก่ตน ด้วยเหตุนี้อุปสงค์หรือความต้องการในการบริโภคจึงเป็นเงื่อนไขสำคัญของกิจกรรมทางเศรษฐกิจอื่นๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการผลิต เพราะพฤติกรรมในการใช้จ่ายของผู้บริโภคจะมีส่วนสำคัญในการกำหนดว่า จะผลิตสินค้าชนิดใด จำนวนมากน้อยเท่าใด ทฤษฎีอรรถประโยชน์เป็นทฤษฎีทางเศรษฐศาสตร์ที่อธิบายว่า ผู้บริโภคมีเหตุผลอย่างไรในการซื้อสินค้าและบริการ และซื้อเป็นจำนวนเท่าใด โดยแนวคิดเศรษฐศาสตร์มีความเชื่อว่า แม้ว่าปัจจัยต่างๆ ที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมผู้บริโภค เช่น รายได้ รสนิยม และราคาสินค้า เป็นต้น ซึ่งราคาสินค้าจะเป็นปัจจัยทางเศรษฐกิจที่สำคัญที่สุดในการกำหนดพฤติกรรมผู้บริโภคของคน (ณรงค์ศักดิ์ ธนวิบูลย์ชัย, 2529: 90-137)

การบริโภคในทางเศรษฐศาสตร์ที่มีการนำมาใช้ในการศึกษาการเปลี่ยนแปลงค่าใช้จ่ายในการบริโภคของครัวเรือน เมื่อครัวเรือนมีรายได้ที่เพิ่มขึ้น อธิบายว่า เมื่อรายได้ของครัวเรือนเกิดการเปลี่ยนแปลงก็จะมีผลทำให้การบริโภคของครัวเรือนเปลี่ยนแปลง และเป็นที่ยอมรับว่า ระดับรายได้เป็นปัจจัยสำคัญที่กำหนดการบริโภคของครัวเรือนในระยะสั้น เพราะว่า เมื่อกำหนดให้ปัจจัยอื่นๆ คงที่ การบริโภคของครัวเรือน มักจะมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับรายได้คือ ถ้าระดับรายได้ของ

ครัวเรือนเพิ่มสูงขึ้น การบริโภคของครัวเรือนก็จะสูงขึ้นด้วยหรือถ้าระดับรายได้ของครัวเรือนลดลง ระดับการบริโภคของครัวเรือนก็จะลดต่ำลงด้วย แต่ในความเป็นจริงแล้ว ถึงแม้ว่า ครัวเรือนจะมีรายได้มาก น้อยหรือไม่มีเลย อย่างน้อยครัวเรือนก็ต้องมีค่าใช้จ่ายในการบริโภคเกิดขึ้นจำนวนหนึ่ง เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ และเมื่อมีรายได้เพิ่มมากขึ้น ค่าใช้จ่ายในการบริโภคของครัวเรือนก็จะเพิ่มขึ้น (อนุสรณ์ สรพรหม, 2542: 79)

ทั้งนี้ เนื่องจากในบุคคลแต่ละคนจะมีทั้งสถานะของผู้ผลิต และผู้บริโภคด้วย ดังนั้น การเป็นผู้บริโภคที่ตลาด ไม่หลงเชื่อไปกับการโฆษณา และกระแสบริโภคนิยมจะทำให้ไม่เกิดภาระหนี้สินของครัวเรือน กล่าวคือ ควรบริโภคโดยยึดความพึงพอใจสูงสุด และเหมาะสมกับอัตภาพของตนเอง เพื่อให้ได้คุณภาพชีวิตที่ดี และสุขภาพดี

3) การแลกเปลี่ยน (Exchange)

การแลกเปลี่ยน หมายถึง การที่ผู้ผลิตเป็นผู้เสนอขายสินค้า และบริการให้กับผู้บริโภคในระดับราคาแตกต่างกัน ซึ่งจะเกิดการแลกเปลี่ยนก็ต่อเมื่อเกิดความพึงพอใจในระดับราคาร่วมกัน ในมุมมองทางเศรษฐศาสตร์ที่ในระบบการแลกเปลี่ยนใช้เงินตราเป็นสื่อกลางนั้น กิจกรรมทางเศรษฐกิจต่างๆ มีการแยกย่อยจากการผลิต และการบริโภค ออกเป็นการแลกเปลี่ยน และการจัดสรรผลผลิต โดยกิจกรรมเหล่านี้อาจไม่ได้ดำรงอยู่ในบริบทหรืออยู่ในความควบคุมขององค์กรสังคมเดียวกันอีกต่อไป นอกจากนั้น “เงิน” ที่ถูกใช้เป็นตัวกลางในการแลกเปลี่ยนก็มีใช้สิ่งที่จะบริโภคได้โดยตรง หากแต่ทำหน้าที่เป็นเพียงสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนสินค้า และบริการที่ผู้บริโภคไม่สามารถผลิตเองได้ เพื่อให้ได้รับการตอบสนองความต้องการเท่านั้น (ณรงค์ศักดิ์ ธนวิบูลย์ชัย, 2529: 54-57)

การแลกเปลี่ยนของกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตต้องอาศัยเครือข่ายเป็นสำคัญ ใช้การรวมกลุ่มเพื่อสร้างอำนาจการต่อรองในการกำหนดราคาโดยให้ความสำคัญกับการแลกเปลี่ยนที่เกิดขึ้นในชุมชนเป็นหลัก เพื่อลดค่าใช้จ่ายในด้านต้นทุนค่าขนส่ง และในกรณีที่มีผลผลิตส่วนเกินจะมีการแบ่งปันให้กับผู้ที่ขาดแคลน ทำให้สมาชิกของกลุ่มพึ่งตนเอง และพึ่งพากันเองภายในกลุ่มได้ ซึ่งแตกต่างจากระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมเสรีเพราะในการแลกเปลี่ยนนั้น “เงิน” หรือ “กำไร” เป็นปัจจัยชี้ขาดที่กำหนดอำนาจซื้อ ในขณะที่ธุรกิจชุมชน และกลุ่มออมทรัพย์ การแลกเปลี่ยนอาจจะเป็นการแลกเปลี่ยนระหว่างเงินกับสิ่งของหรือสิ่งของกับสิ่งของก็ได้

ทั้งนี้ การจัดสรรในการศึกษานี้กำหนดให้เป็นส่วนหนึ่งของการแลกเปลี่ยน ซึ่งการจัดสรร หมายถึง การรับผลตอบแทนจากการผลิตในรูปของค่าเช่า ค่าจ้าง ดอกเบี้ย และกำไรของเจ้าของ ปัจจัยการผลิตซึ่งเป็นการอาศัยกลไกของตลาดในการจัดสรรผลตอบแทน ในมุมมองทางเศรษฐศาสตร์นั้น มองว่า ปัจจัยในการผลิตจะได้รับการจัดสรรตอบแทนจากผลผลิตที่ได้ในรูปของค่าเช่า ค่าจ้าง ดอกเบี้ย และกำไร เพื่อนำไปแลกเปลี่ยนเป็นค่าใช้จ่ายสำหรับซื้อสินค้า และบริการในการตอบสนองความต้องการของคน โดยอาศัยกลไกของตลาดหรือกลไกราคา (Price Mechanism) รัฐบาลจะไม่เข้าไปแทรกแซงในกิจกรรมการผลิต ปล่อยให้เอกชนมีสิทธิเสรีภาพเต็มที่ โดยตั้งสมมติฐานว่า ปัจจัยการผลิต

เหล่านี้สามารถทดแทนกันได้ เนื่องจากบุคคลมีฐานะเป็นทั้งผู้บริโภค และเจ้าของปัจจัยการผลิตไปพร้อมๆ กัน และความสัมพันธ์ทางการผลิตที่เกิดขึ้นในกิจกรรมทางเศรษฐกิจในเศรษฐศาสตร์กระแสหลัก จะเป็นความสัมพันธ์ในแนวดิ่ง ไม่ว่าจะ เป็นความสัมพันธ์ระหว่างนายจ้างกับลูกจ้างหรือระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ ทุกอย่างจะถูกประเมินออกมาเป็นมูลค่าหรือราคาได้ทั้งสิ้น และมูลค่าหรือราคาของสิ่งใดสิ่งหนึ่งก็จะถูกกำหนดจากอุปสงค์ และอุปทานของสิ่งนั้นที่มีอยู่

เนื่องจากการจัดสรรผลตอบแทนจากผลผลิตในรูปของค่าเช่า ค่าจ้าง ดอกเบี้ย และกำไร ซึ่งอาศัยกลไกของตลาดนั้นไม่สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้เกิดการได้เปรียบเสียเปรียบขึ้น และการที่ผู้ผลิตต้องการกำไรสูงสุดหรือผลิตด้วยต้นทุนต่ำสุดนั้น ทำให้การจัดสรรผลตอบแทนจากปัจจัยการผลิตของแรงงาน ในรูปของค่าจ้างถูกกำหนดให้ต่ำให้มากที่สุด เพื่อลดต้นทุน จึงทำให้ความสัมพันธ์ทางการผลิตเป็นไปโดยละเลยคุณภาพของความเป็นมนุษย์

ดังนั้น การรวมกลุ่มของธุรกิจชุมชน จึงมีแนวทางในการจัดสรรที่คำนึงถึงด้านจริยธรรม และคุณค่าของความเป็นมนุษย์ด้วย โดยดำเนินเศรษฐกิจเพื่อสังคมแบบไม่สะสม เน้นการแบ่งปันรายได้ และทรัพยากรบนพื้นฐานของความเสมอภาค ทั้งนี้ ความสัมพันธ์ทางการผลิตของกลุ่มออมทรัพย์เป็นความสัมพันธ์แบบองค์รวมในแนวราบระหว่างมนุษย์ สังคม ธรรมชาติ ไม่แยกส่วนใดส่วนหนึ่งออกจากกัน ระบบความรู้ที่เกิดขึ้นจึงผสมกลมกลืน และเป็นหนึ่งเดียวกัน

3.3 หน่วยเศรษฐกิจ

กิจกรรมทางเศรษฐกิจที่สำคัญๆ ได้แก่ การผลิต การบริโภค การแลกเปลี่ยน และการจัดสรร โดยบุคคลผู้ดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ เรียกว่า หน่วยเศรษฐกิจ ซึ่งประกอบด้วย ผู้บริโภค (Consumer) ผู้ผลิต (Producers or Business Firms) และเจ้าของปัจจัยการผลิต (Factor Owners) ดังนี้ (รัตนา สายคณิต และชลลดา จามรกุล, 2537: 17-18; และ จรินทร์ เทศวานิช, 2531: 24-25)

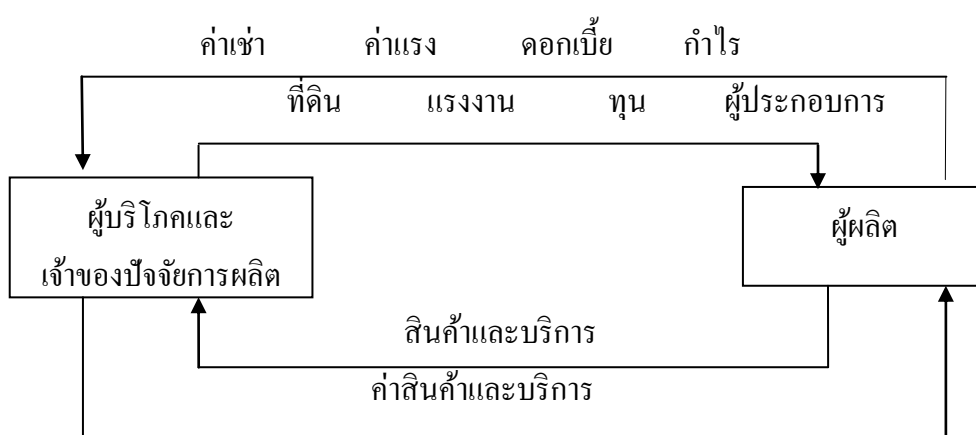
(1) ผู้บริโภค คือ ผู้ดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับการบริโภคสินค้าและบริการ จุดมุ่งหมายที่สำคัญของการบริโภค คือ แสวงหาความพึงพอใจสูงสุด (Maximize Satisfaction) จากการใช้บริโภคสินค้าและบริการภายใต้งบประมาณที่มีจำกัด

(2) ผู้ผลิตหรือหน่วยธุรกิจ คือ ผู้ที่ดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับการผลิตสินค้าและบริการ เพื่อจำหน่ายให้กับผู้บริโภค จุดมุ่งหมายของผู้ผลิตหรือหน่วยธุรกิจ คือ แสวงหากำไรสูงสุด (Maximize Profit) จากการผลิตสินค้าและบริการ

(3) เจ้าของปัจจัยการผลิต คือ ผู้ที่เป็นเจ้าของที่ดิน แรงงาน ทุน หรือผู้ประกอบการบุคคลคนเดียวอาจเป็นเจ้าของปัจจัยการผลิตได้มากกว่าหนึ่งชนิด คืออาจเป็นเจ้าของที่ดิน แรงงาน ทุน และเป็นผู้ประกอบการไปพร้อมกันได้ เจ้าของปัจจัยการผลิตจะเสนอขายปัจจัยการผลิตชนิดต่างๆ ที่เขามีอยู่ให้กับผู้ผลิต โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะแสวงหาผลตอบแทนจากปัจจัยการผลิตสูงสุด ผลตอบแทนในที่นี้

หมายความรวมถึงผลตอบแทนที่เป็นตัวเงิน และที่ไม่ได้เป็นตัวเงินด้วย เช่น สวัสดิการ ความมั่นคง และความปลอดภัย เป็นต้น

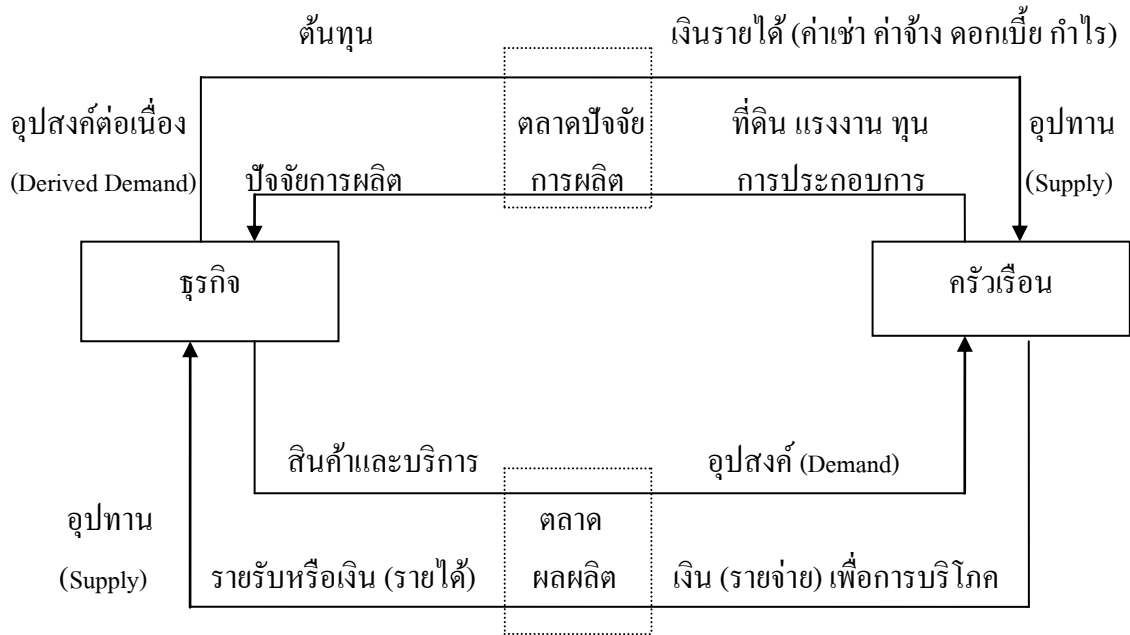
เนื่องจากหน่วยเศรษฐกิจต่างๆ ต้องดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจร่วมกัน กล่าวคือ ผู้ผลิตต้องซื้อปัจจัยการผลิตจากเจ้าของปัจจัยการผลิตเพื่อผลิตเป็นสินค้าและบริการ ดังนั้น ผู้ผลิตจึงต้องจ่ายค่าตอบแทนให้กับเจ้าของปัจจัยการผลิตนั้นๆ ในรูปของค่าเช่า ค่าแรง ดอกเบี้ย และกำไร เมื่อผู้ผลิตทำการผลิตสินค้าและบริการแล้ว ก็จะขายสินค้าและบริการนั้นให้กับผู้บริโภคซึ่งก็คือ เจ้าของปัจจัยการผลิตนั่นเอง ผู้ผลิตก็จะได้รับค่าสินค้าและบริการเป็นค่าตอบแทนในการผลิต แสดงความสัมพันธ์ระหว่างการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจของหน่วยเศรษฐกิจ ดังภาพที่ 2.12

ภาพที่ 2.12 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจของหน่วยเศรษฐกิจ
ที่มา: คณะกรรมการวิชาเศรษฐศาสตร์เพื่อการดำเนินชีวิตที่ดี มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์,
2551: 77.

ทั้งนี้ หน่วยเศรษฐกิจทั้งหมดจะมีความสัมพันธ์ซึ่งกัน และกัน ดังวงจรเศรษฐกิจอย่างง่ายที่มีการใช้เงินเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยน ดังภาพสมมติว่าไม่มีรัฐบาล และไม่มีการค้าต่างประเทศเข้ามาเกี่ยวข้อง (McConnell and Pope, 1987: 38-40, 355-357; อ้างถึงใน ชูศักดิ์ จรูญสวัสดิ์, 2548: 9)

จากภาพที่ 2.13 วงจรเป็นตลาดปัจจัยการผลิต มีครัวเรือนในฐานะเจ้าของปัจจัยการผลิตเป็นผู้ขาย และธุรกิจเป็นผู้ซื้อเพื่อนำไปผลิตสินค้าและบริการ ปัจจัยการผลิตมีที่ดิน แรงงาน ทุน และการประกอบการ เมื่อขายไปแล้วจะมีรายได้กลับมาในรูปของค่าเช่า ค่าจ้าง ดอกเบี้ย และกำไร ส่วนค่าตอบแทนที่ธุรกิจจ่ายไปเป็นค่าปัจจัยการผลิตก็จะกลายเป็นต้นทุนของธุรกิจนั้น

ภาพที่ 2.13 แสดงวงจรไหลเวียนของผลผลิต และรายได้ หรือวงจรเศรษฐกิจเบื้องต้น (กรณีไม่มีรัฐบาล)

ที่มา: McConnell and Pope, 1987: 39 อ้างถึงใน คณะกรรมการวิชาเศรษฐศาสตร์เพื่อการดำเนินชีวิตที่ดี มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2551: 77.

ครัวเรือนมีการบริโภคสินค้าและบริการเพื่อให้เกิดความพึงพอใจสูงสุดภายใต้ข้อจำกัดของรายได้หรือที่เรียกว่า อุปสงค์ (Demand) ในขณะที่ธุรกิจแสวงหากำไรสูงสุดจากการผลิตสินค้าภายใต้ข้อจำกัดของต้นทุนหรือที่เรียกว่า อุปทาน (Supply) ถ้าราคาหรือที่เรียกว่ามือที่มองไม่เห็น (An Invisible Hand) ที่ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนถูกใจทั้งสองฝ่าย จะมีการแลกเปลี่ยนในตลาด ตลาดจึงหมายถึง ที่ที่มีการแลกเปลี่ยนสินค้า อาจจะมีหรือไม่มีสถานที่ก็ได้ เช่น การซื้อขายทางโทรศัพท์ โทรสาร อีเมลหรือทางอินเทอร์เน็ต

ในด้านปัจจัยการผลิต ผู้ผลิตสินค้าจะซื้อปัจจัยการผลิตมาผลิตสินค้า ในกรณีนี้ ผู้ผลิตจึงเป็นผู้บริโภคและมีอุปสงค์ต่อเนื้อคือ จะผลิตสินค้าเท่าใดก็จะซื้อปัจจัยการผลิตเท่าที่ต้องการ ซึ่งก็คือ ความต้องการขายสินค้า ส่วนผู้บริโภคจะเป็นผู้เสนอขายปัจจัยการผลิตหรือฝ่ายอุปทานของปัจจัยการผลิต โดยมีการแลกเปลี่ยนเกิดขึ้นที่ตลาดปัจจัยการผลิต

ความเชื่อมโยงระหว่างผู้ผลิต และผู้บริโภค ระหว่างตลาดผลผลิต และตลาดปัจจัยการผลิต ประกอบเป็นวงจรเศรษฐกิจ ซึ่งจะมีการหมุนเวียนตลอดเวลา หากมีการหยุดชะงัก เช่น ผู้บริโภคซื้อสินค้าจากต่างประเทศ ส่วนผลกระทบต่อเนื่องเริ่มจากอุปสงค์ภายในประเทศลดลง ผู้ผลิตจะซื้อปัจจัยการผลิตลดลง การจ้างแรงงานน้อยลง ว่างงานมากขึ้น รายได้ครัวเรือนลดลง อุปสงค์ในประเทศจะลดลง ในที่สุดเศรษฐกิจจะตกต่ำ ในกรณีเช่นนี้ การหมุนเวียนในวงจรเศรษฐกิจจะลดลง เศรษฐกิจจะตกต่ำลงเรื่อยๆ จึงจำเป็นต้องมีมาตรการแก้ไข เช่น ชักชวนให้คนซื้อของที่ผลิตภายในประเทศมากขึ้น

มีการกระตุ้นอุปสงค์สินค้าในประเทศซึ่งจะมีผลต่อการผลิต และรายได้ ทำให้เกิดการจ้างงาน เศรษฐกิจจะปรับตัวดีขึ้น วงจรเศรษฐกิจอย่างง่ายนี้จะแสดงให้เห็นถึงความเชื่อมโยง หน้าที่ และความสำคัญขององค์กรเศรษฐกิจซึ่งเป็นการศึกษาในระดับเศรษฐกิจจุลภาค (คณะกรรมการวิชาเศรษฐศาสตร์เพื่อการดำเนินชีวิตที่ดี มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2551: 77-78)

สำหรับวงจรด้านล่างเป็นตลาดผลผลิต คือ สินค้าและบริการ เมื่อธุรกิจผลิตสินค้าและบริการออกมาแล้วก็ขายให้กับครัวเรือนเพื่อนำไปบริโภค และเงินที่ผู้บริโภคจ่ายให้แก่ธุรกิจเป็นค่าตอบแทนก็จะกลายเป็นรายรับของธุรกิจต่อไป

ทั้งนี้ กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตมีเป้าหมายสูงสุดเพื่อการพัฒนาคน และสังคม ให้อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ด้วยการนำพลังกลุ่มในการขจัดความยากจนซึ่งต้องอาศัยความสามารถในการผลิต การบริโภคอย่างฉลาด นั่นคือ ทำการผลิตมากกว่าบริโภค จึงจะเกิดรายได้มากกว่าค่าใช้จ่ายหรือเกิดประโยชน์มากกว่าต้นทุน การขจัดความเจ็บป่วยด้วยการส่งเสริมพฤติกรรมบริโภคที่ถูกต้องเพื่อการดำรงชีวิตที่ดี เป็นการป้องกันมากกว่าการรักษาตามแนวทางเดิม และส่งเสริมการจัดสวัสดิการตามความต้องการของสมาชิก และชุมชน อีกทั้งการขจัดความไม่รู้ด้วยการจัดการศึกษา การจัดกระบวนการเรียนรู้ การฝึกอบรม การให้ความรู้ และทักษะในการประกอบอาชีพอย่างทั่วถึง และต่อเนื่องเพื่อการผลิตสินค้าและบริการที่เป็นประโยชน์ต่อผู้บริโภคในชุมชน และสมาชิก และทำให้เกิดความเท่าเทียมระหว่างผู้ด้อยโอกาส และผู้มีโอกาสในสิทธิ หน้าที่ การมีจิตสำนึกสาธารณะ การทำเพื่อส่วนรวมในนามกลุ่ม และส่วนตน เพื่อสร้างความสมานฉันท์ระหว่างกลุ่มผลประโยชน์ และจัดสรรทรัพยากรอย่างเป็นธรรม ตามหลักประสิทธิภาพ ประสิทธิผล ความเสมอภาค และความเป็นธรรม

จากการทบทวนวรรณกรรม และเอกสารที่เกี่ยวข้อง สามารถสังเคราะห์กิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ได้ดังตารางที่ 2.4

ตารางที่ 2.4 การวิเคราะห์กิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

ชื่อผู้แต่ง / ปีพ.ศ.	ประเภทของกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต					
	พัฒนาอาชีพ และรายได้	พัฒนาธุรกิจของชุมชน	สวัสดิการ	พัฒนา คณะกรรมการ และสมาชิก	การออม ทรัพย์เพื่อการ ผลิต	กิจกรรมให้ความ ร่วมมือโครงการ พัฒนาจาก ภาครัฐ
ประสิทธิ์ สุวรรณประสม, 2554	√	√	√	√	-	-
สำนักทุน และองค์กรการเงินชุมชน, กรมการพัฒนาชุมชน, 2553	√	√	√	√	-	-
สำนักทุน และองค์กรการเงินชุมชน, กรมการพัฒนาชุมชน, 2552	-	พัฒนาธุรกิจ	สวัสดิการชุมชน	√	-	-
สำนักงานกองทุนเพื่อสังคม, 2545	-	-	การจัดสวัสดิการชุมชน : -ศูนย์สาธิตการตลาด (จำหน่ายสินค้าราคาถูกกับสมาชิก) -การให้กู้ยืม -ตลาดนัดประจำหมู่บ้าน -ทุนศึกษาอบรมของสมาชิกหรือคนในครอบครัว -พัฒนาอาชีพหรือกิจการสาธารณะอื่นๆในท้องถิ่น	-	-	-
ดำรงศักดิ์ แก้วเพ็ง, 2544	การออม เพื่อการผลิต	กิจกรรมส่งเสริมอาชีพ	กิจกรรมด้านสวัสดิการ	-	√	√
ปรีดี โชติช่วง, 2544	การให้กู้ยืม	การสร้างเครือข่ายกิจกรรม	-	-	-	-
เผด็จ อินสว่าง, 2543	-	ด้านธุรกิจ (รับฝากเงิน ให้กู้ยืม และกิจกรรม เครือข่าย)	ด้านสวัสดิการ	ด้านการพัฒนาสมาชิก	-	-

จากตารางสรุปว่า นักวิชาการด้านการเงินชุมชน และหน่วยงานราชการที่มีบทบาทส่งเสริมการดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ได้ให้นิยาม และแบ่งประเภทกิจกรรมทางเศรษฐกิจเป็นไปในทิศทางเดียวกันเป็น 3 ประเภทใหญ่ๆ คือ กิจกรรมเพื่อพัฒนาอาชีพ และรายได้ กิจกรรมเพื่อพัฒนาธุรกิจชุมชน และพัฒนาสวัสดิการ ดังจะเห็นว่า การตั้งชื่อกิจกรรมจะแสดงเป้าหมายเพื่อการบรรลุประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจในแต่ละด้านไว้ได้แก่ การออมเพื่อการผลิต การพัฒนาธุรกิจชุมชนหรือส่งเสริมอาชีพในรูปแบบกลุ่ม และการจัดสวัสดิการให้กับสมาชิก และชุมชน ทั้งนี้ การเรียกชื่อกิจกรรมดังกล่าว มีความคล้ายคลึงกันอย่างมาก เพราะต่างก็ใช้คำนิยามตามหน่วยงานสนับสนุนหลัก ได้แก่ กรมการพัฒนาชุมชน

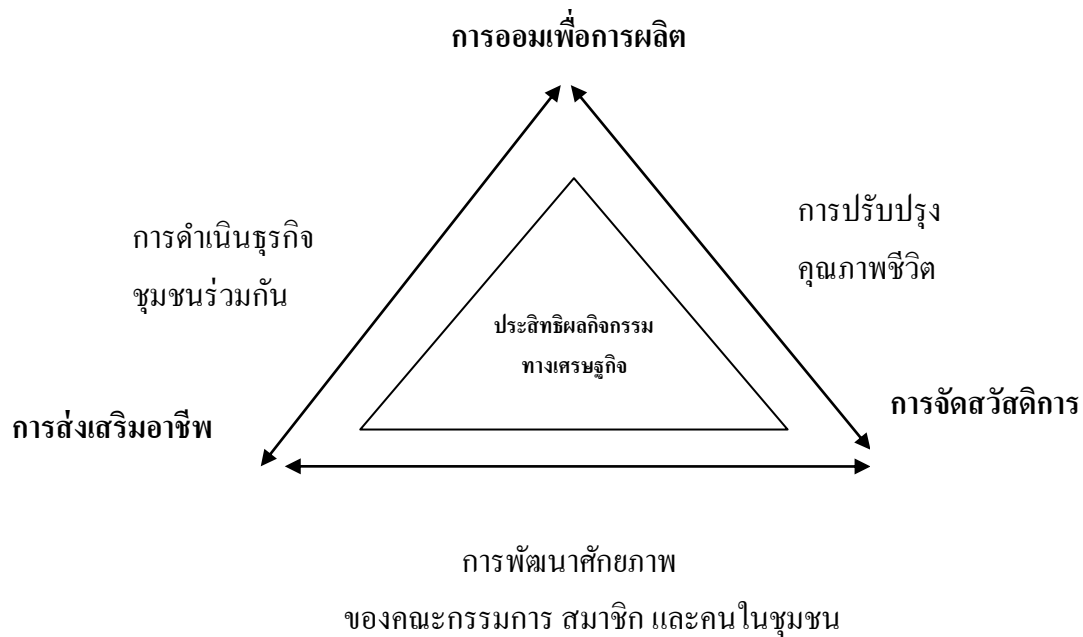
ดังนั้น การศึกษานี้จึงได้แบ่งกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตเป็น 3 ประเภท คือ การออมเพื่อการผลิต การส่งเสริมอาชีพ และการจัดสวัสดิการ ได้แก่ (ประสิทธิ์ สุวรรณประสม, 2554: 4, สำนักพัฒนาทุน และองค์กรการเงินชุมชน กรมการพัฒนาชุมชน, 2553: 7-8, สำนักงานกองทุนเพื่อสังคม, 2545: 20-21, ปรีดี โชติช่วง, 2544: 29-30, ดำรงค์ศักดิ์ แก้วเพ็ง, 2544: 1-17, และ ผเด็จ อินสว่าง, 2543: 6)

(1) การออมเพื่อการผลิต เป็นการรับฝากเงินสัจจะเพื่อใช้เป็นเงินทุนของกลุ่มแล้วให้สมาชิก และกลุ่มอาชีพกู้ยืมไปเพื่อประกอบอาชีพหรือขยายการผลิต

(2) การส่งเสริมอาชีพ เป็นการสนับสนุนให้สมาชิกดำเนินธุรกิจชุมชนร่วมกันในระบบกลุ่ม โดยมุ่งหวังกำไรเพื่อนำไปใช้ในการดำเนินกิจกรรมกลุ่ม เช่น ศูนย์สาธิตการตลาด ร้านค้าชุมชน ยุ้งฉาง บิ๊มน้ำมัน ลานตากผลผลิต โรงสีข้าว โรงงานผลิตน้ำดื่ม และจำหน่ายปุ๋ย อาหารสัตว์หรือเครื่องมือทางการเกษตร และ

(3) การจัดสวัสดิการ เป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิตของสมาชิก และคนในชุมชน ด้วยสิทธิประโยชน์ต่างๆ เช่น ธนาคารข้าว ฅาปนกิจสงเคราะห์ ทุนการศึกษา ค่ารักษาพยาบาล ขวัญลูกเด็กแรกเกิด ทุนสาธารณะประโยชน์ และสาธารณะภัย การสงเคราะห์ผู้สูงอายุ ผู้พิการ และผู้ด้อยโอกาส การประกันสุขภาพ ประกันชีวิต และประกันภัย เป็นต้น

ดังนั้น จะเห็นว่า กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของสมาชิกในการทำธุรกิจชุมชนร่วมกับกลุ่ม จึงเป็นสถานที่ฝึกการดำเนินธุรกิจ โดยมุ่งหวังให้มีกำไรเพื่อนำไปใช้ดำเนินกิจกรรมต่างๆ หรือจ่ายเงินปันผล แจกยืม และจัดเป็นสวัสดิการให้กับสมาชิก และชุมชนต่อไป เช่น ศูนย์สาธิตการตลาด ร้านค้าชุมชนภายใต้การกำกับดูแลของกลุ่มออมทรัพย์ ยุ้งฉาง บิ๊มน้ำมัน ลานตากผลผลิต โรงสีข้าว กองทุนปุ๋ย และโรงงานผลิตน้ำดื่ม เป็นต้น ซึ่งกิจกรรมส่งเสริมอาชีพต่างๆ ดังกล่าวเป็นกิจกรรมทางเศรษฐกิจตามคำนิยามทางเศรษฐศาสตร์ สามารถอธิบายความสัมพันธ์ได้ ดังภาพนี้

ภาพที่ 2.14 ความสัมพันธ์ของกิจกรรมทางเศรษฐกิจตามนิยามทางเศรษฐศาสตร์กับ ประสิทธิภาพ

จากภาพที่ 2.14 อธิบายได้ว่า กิจกรรมส่งเสริมอาชีพของกลุ่มออมทรัพย์ มุ่งเน้นการผลิตเพื่อเพิ่มผลผลิต และมูลค่าผลิตภัณฑ์ตามความต้องการของตลาด ส่งผลให้สมาชิกมีรายได้จากการปันผล การดำเนินงาน สมาชิกจึงนำไปฝากเงินตั้งจะไว้กับกลุ่ม และกลุ่มเองก็นำผลกำไรมาจัดสวัสดิการ

ดังนั้น กิจกรรมทางเศรษฐกิจที่เริ่มตั้งแต่การผลิต การอุปโภคบริโภค และการจำหน่าย แจกหรือแลกเปลี่ยนไปยังผู้บริโภคคนสุดท้ายนั้น มีจุดมุ่งหมายสำคัญคือ พยายามดำเนินการให้เกิดความประหยัดมากที่สุด จนสามารถบรรลุประสิทธิภาพกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์นั้นคือ สมาชิกกลุ่มมีรายได้เพิ่มมากขึ้น หนี้สินน้อยลง กู้เงินนอกระบบลดลง และมีเงินออมมากขึ้น และกลุ่มออมทรัพย์เองก็สามารถบรรลุเป้าหมายกิจกรรมทางเศรษฐกิจนั้นคือ สามารถขยายกิจกรรมต่างๆ ได้มากขึ้นจนกลายเป็นกิจกรรมเครือข่ายที่มีจำนวนผู้เข้าร่วมมากขึ้น และมีเงินลงทุนสูงขึ้น เพื่อสร้างผลกำไรบนพื้นฐานเศรษฐกิจพอเพียง และการพึ่งตนเอง อีกทั้งคณะกรรมการ และสมาชิกได้รับการส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพกิจกรรมทางเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่อง จนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

3.4 ความหมายของประสิทธิผล

จากการทบทวนวรรณกรรมและเอกสารที่เกี่ยวข้อง พบว่า มีผู้ให้นิยามคำว่า ประสิทธิภาพ (Effectiveness) ไว้หลายท่าน ดังต่อไปนี้

Harvey (2004) กล่าวว่า ประสิทธิภาพ หมายถึง การประเมินความสำเร็จของกิจกรรมว่าเป็นไปตามวัตถุประสงค์หรือภารกิจ

Robbins (1996) ได้ให้ความหมาย คำว่า ประสิทธิภาพ และประสิทธิผล (Efficiency) ในเชิงแนวคิดความสามารถในการผลิต (Productivity) ที่คำนึงถึงความสำเร็จตามเป้าหมายของการทำให้ปัจจัยนำเข้ากลายเป็นปัจจัยป้อนออกหรือผลผลิต (Output) โดยมีค่าใช้จ่ายต่ำสุด

ดังนั้น Robbins จึงนิยามประสิทธิผลว่าเป็นความสำเร็จตามเป้าหมาย และประสิทธิภาพคือ อัตราส่วนของปัจจัยป้อนออกหรือผลผลิตที่มีประสิทธิผลต่อปัจจัยนำเข้าที่จำเป็นในการประสบความสำเร็จ

Fraser (1994) กล่าวว่า ประสิทธิภาพ หมายถึง การวัดความสอดคล้องระหว่างเป้าหมายกับความสำเร็จ

อนันต์ เกตุวงศ์ (2543: 349) ได้กล่าวถึงการหาประสิทธิภาพ และให้ความหมายคือ ผลผลิตหรือผลงานหรือผลลัพธ์เบื้องต้น (Immediate Output) ของระบบการทำงานหรือโครงการ โดยการเปรียบเทียบกับวัตถุประสงค์หรือผลที่คาดว่าจะได้รับกับเป้าหมาย

ไพศาล ชัยมงคล (2530: 52) ให้ความหมายและอธิบายว่า ประสิทธิภาพเป็นความสามารถขององค์กรที่ทำให้เกิดความสัมฤทธิ์ผลในวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่ตั้งไว้หรือถ้ามองอีกด้านหนึ่งคือการเปรียบเทียบระหว่างผลที่ได้จากการปฏิบัติงานหรือการดำเนินงานตามแผนงานกับวัตถุประสงค์ของแผนงาน

ปุระชัย เปี่ยมสมบูรณ์ (2529: 41-42) กล่าวว่า การศึกษาประสิทธิภาพ คือ การเปรียบเทียบผลลัพธ์ของการดำเนินงานที่ปรากฏว่า บรรลุวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่ตั้งไว้หรือไม่เพียงใด

อุทัย หิรัญโต (2525: 123) กล่าวว่า ประสิทธิภาพเพียงแต่พิจารณาถึงงานที่ได้รับเท่านั้น ลักษณะการบริหารที่มีประสิทธิผลคือ การบรรลุเป้าหมาย

สมพงษ์ เกษมสิน (2514: 31) ประสิทธิภาพ คือ การพิจารณาผลของการทำงานที่สำเร็จลุล่วงดังประสงค์หรือคาดหวังไว้เป็นหลัก และความสำเร็จของงานอย่างมีประสิทธิภาพนี้ อาจเกิดจากการปฏิบัติงานที่ไม่ประหยัดหรือไม่มีประสิทธิภาพก็ได้ เพราะประสิทธิภาพเป็นเรื่องของการทำงานให้ได้ผลสูงสุด ส่วนประสิทธิผลเป็นเรื่องของการนำเอาผลงานที่สำเร็จดังที่คาดหวังมาพิจารณา

Mott (1972; อ้างถึงใน Hoy and Miskel, 2001: 305-307) ได้กำหนดองค์ประกอบของประสิทธิผลองค์กรเป็น 4 ประเภท คือ ปริมาณ และคุณภาพของผลผลิต ประสิทธิภาพ การปรับตัวและความยืดหยุ่น โดยให้เหตุผลว่า เกณฑ์ดังกล่าว แสดงถึงความสามารถขององค์กรที่ใช้ความเป็นศูนย์อำนาจของการดำเนินงานเพื่อให้องค์กรบรรลุเป้าหมาย และสามารถปรับตัวได้

วัฒนา ล่วงถือ (2538) และ โชคชัย สุเวชวัฒนากุล (2541) รวบรวมแนวคิดเกี่ยวกับประสิทธิผลจากทฤษฎีการบริหารองค์กร ให้ความหมายของประสิทธิผลในเชิงบรรลุเป้าหมายของงาน (Goal Attainment Model) วัด และประเมินวัตถุประสงค์ด้วยการเปรียบเทียบปัจจัยในระบบ ดังนั้น ประสิทธิภาพ จึงหมายถึง ปัจจัยป้อนออก (Output) ต่อปัจจัยนำเข้า (Input)

ตามแนวคิดของนักทฤษฎีการประเมิน ได้ใช้ประสิทธิผล และประสิทธิภาพเป็นตัวบ่งชี้สำคัญในการประเมินผลสำเร็จของโครงการ อย่างไรก็ตาม ยังมีความสับสนระหว่างการใช้คำทั้งสองนี้อยู่เสมอ ศิริชัย กาญจนวาสิ (2545) ได้จำแนกความแตกต่างระหว่างความหมายของทั้งสองคำไว้ว่า ประสิทธิผลเป็นวิธีการหนึ่งในการตัดสินคุณค่าของสิ่งที่ประเมิน เน้นการพิจารณาผลผลิต (Output) ที่สอดคล้องกับเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ ส่วนประสิทธิภาพ เน้นการเปรียบเทียบค่าใช้จ่ายโดยตรงต่อการสร้างผลผลิตหนึ่งหน่วย โครงการหนึ่งอาจจะมีเพียงประสิทธิผลหรือประสิทธิภาพอย่างใดอย่างหนึ่งหรือทั้งสองอย่างก็ได้ ดังนั้น ประสิทธิผล และประสิทธิภาพจึงมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด แต่ไม่เหมือนกัน และไม่ใช้สิ่งเดียวกัน

สรุปว่า ประสิทธิผล หมายถึง ความสำเร็จของผลการปฏิบัติงานที่สามารถบรรลุตามเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ขององค์กรหรือเป็นความสัมพันธ์ของผลลัพธ์ของการทำงาน กับเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

3.5 การวัดประสิทธิผล

จากความหมายที่ว่า ประสิทธิผลเป็นตัวชี้วัดสำคัญในการประเมินผลสำเร็จของโครงการหรือเป็นวิธีการหนึ่งในการตัดสินคุณค่าของสิ่งที่ประเมิน การศึกษาเกี่ยวกับประสิทธิผลขององค์กร เช่น โรงเรียน บริษัท สหกรณ์ กลุ่มออมทรัพย์ หน่วยงานภาครัฐ องค์กรพัฒนาเอกชนหรือผลงานของโครงการ และบุคลากร เป็นต้น สารสนเทศที่ได้จึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการใช้เป็นปัจจัยป้อนกลับเพื่อการพัฒนา แก้ไขปรับปรุงสิ่งที่ประเมิน ให้ประสบความสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

การวัดประสิทธิผลมีหลายแนวคิด และทฤษฎีรองรับ เช่น แนวคิดการประเมินประสิทธิผลของ Kreitner, 1983; Purkey & Smith, 1983; Murphy et al., 1985; Pollack et al., 1987; Holt & Hinds, 1994; Chrispeels, 1992; Scheerens & Bosker, 1997; และ Hoy & Miskel, 2001 (อ้างถึงใน วิโรจน์ สารรัตน์, 2544) และ Scriven, 1967; Worth & Sanders, 1973; Hourse, 1978; Cooley & Lohnes และ Guba & Lincoln, 1981 (อ้างถึงใน ศิริชัย กาญจนวาสิ, 2545) จากความหมายที่ว่า การวัดประสิทธิผลเป็นวิธีการหนึ่งในการตัดสินคุณค่าของสิ่งที่ประเมินจึงมีความเกี่ยวข้องกับการประเมินอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

ความหมายของประสิทธิผลขององค์กร Kreitner (1993; อ้างถึงใน วิโรจน์ สารรัตน์, 2544) จำแนกประสิทธิผล ออกเป็น 3 แนวคิด คือ

(1) มุ่งเน้นการบรรลุเป้าหมาย เป็นทัศนคติดั้งเดิมที่เห็นว่า องค์กรหรือโครงการมุ่งเน้นการบรรลุเป้าหมายเฉพาะ (Specific Goal) ทั้งนี้ องค์กรหรือโครงการต้องมีเป้าหมายที่แน่นอน ชัดเจนและสามารถวัดได้ การวัดระดับการบรรลุเป้าหมายจะเน้นที่ผลมากกว่าวิธีการ และแนวทาง

(2) ทรัพยากร และระบบ หมายถึง ความสามารถขององค์กรในการสรรหาทรัพยากรที่ต้องการ จำเป็น และมีอย่างจำกัดมาใช้ภายในระบบองค์กรได้ เป็นการแสดงถึงศักยภาพทางการแข่งขัน และการอยู่รอดได้ขององค์กรท่ามกลางการขาดแคลน และแก่งแย่งกันในเรื่องของทรัพยากร ประสิทธิภาพจึงขึ้นอยู่กับค่านิยมในองค์กร การวัดประสิทธิผลมาจากการกำหนดคุณค่า และความมีประสิทธิภาพ

(3) ความพึงพอใจของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับองค์กร (Stakeholders Model) หมายถึง การคำนึงถึงความพึงพอใจของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย

หลังจากนั้น Hoy & Miskel (2001, อ้างถึงใน วิโรจน์ สารรัตนะ, 2544) เสนอแทนที่ความมีประสิทธิภาพขององค์กรต่อความพึงพอใจของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับองค์กร (Satisfaction of Stakeholder Model) ของ Kreitner โดยการบูรณาการแนวคิดที่หนึ่ง และสองเข้าด้วยกันเพื่อลดข้อบกพร่องของแนวคิดทั้งสองโดยเรียกแนวคิดที่สามนี้ว่า เป้าหมาย และการจัดหาทรัพยากรสู่ระบบขององค์กร (Goal and System Resource Model of Effectiveness) ซึ่งเน้นทั้งการบรรลุเป้าหมายที่กำหนด และมีความสามารถในการจัดหาทรัพยากรมาใช้ในระบบขององค์กรจึงเป็นการรักษาความสมดุล นักวิชาการส่วนใหญ่เห็นพ้องกันว่า แนวคิดสองแนวคิดข้างต้นต่างก็เสริม และขยายซึ่งกัน และกันจึงเป็นการถูกต้องที่ Hoy & Miskel จะนำมาใช้ผสมผสานร่วมกัน

จากแนวคิดดังกล่าว Hoy & Miskel ได้พัฒนาเกณฑ์การประเมินความมีประสิทธิภาพขององค์กรโดยคำนึงถึงทั้ง “ความเป็นระบบ และความเป็นพหุของเกณฑ์” โดยมีหลักการสำคัญ 3 ประการคือ

(1) เวลา คือ ควรมีการประเมินประสิทธิผลขององค์กรทั้งในระยะสั้น และระยะยาว (Multiple Time)

(2) ความเป็นพหุของเกณฑ์ขององค์กรประกอบในการประเมิน (Multiple Constituencies) คือ การมีผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่หลากหลายทำให้แหล่งของข้อมูลต้องมีมากกว่าหนึ่งแหล่ง

(3) ความเป็นพหุของเกณฑ์ที่ครอบคลุมสภาพความเป็นจริงทุกด้าน โดยคำนึงถึงทั้งระบบ (Multiple Criteria) ดังตารางที่ 2.5

ตารางที่ 2.5 เกณฑ์การประเมินความมีประสิทธิภาพ

<div style="display: flex; justify-content: space-around; align-items: center;"> <div style="border: 1px solid black; padding: 5px; text-align: center;">ปัจจัยนำเข้า</div> <div style="font-size: 24px;">→</div> <div style="border: 1px solid black; padding: 5px; text-align: center;">กระบวนการ</div> <div style="font-size: 24px;">→</div> <div style="border: 1px solid black; padding: 5px; text-align: center;">ปัจจัยป้อนออก</div> </div>		
เกณฑ์ความมีประสิทธิภาพ	เกณฑ์ความมีประสิทธิภาพ	เกณฑ์ความมีประสิทธิภาพ
<ul style="list-style-type: none"> • ทรัพยากร • สิ่งอำนวยความสะดวก • ความพร้อมของผู้มีส่วนร่วม • ศักยภาพของผู้ปฏิบัติ • เทคโนโลยี และสารสนเทศ • การสนับสนุน • นโยบาย และมาตรฐาน 	<ul style="list-style-type: none"> • วิสัยทัศน์ และความปรองดองกัน • บรรยากาศภายในองค์กร • ขวัญ และกำลังใจของบุคลากร • การบริหารจัดการภายใน • คุณภาพการปฏิบัติการ • คุณภาพผู้นำ • ระยะเวลาในการดำเนินการ 	<ul style="list-style-type: none"> • ความสำเร็จของงาน • ผลสัมฤทธิ์ที่เกิดขึ้น • ความพึงพอใจในงาน • ระดับการขาดงาน • อัตราการลาออก • คุณภาพการปฏิบัติงาน

ที่มา: Hoy & Miskel, 2001 อ้างถึงใน วิโรจน์ สารรัตนะ, 2544

การ์นี กิรติบุตร มหานนท์ (2529: 185-188) กล่าวว่า แนวทางในการวัดประสิทธิภาพในแง่ของเป้าหมาย (The Goal Approach) เป็นการใช้วิธีวัดประสิทธิภาพที่ตั้งอยู่บนวิธีการ และเป้าหมายขององค์กร พบว่า ความสามารถในการผลิต (Productivity) ความยืดหยุ่นคล่องตัว (Flexibility) การปราศจากความกดดัน (Strain) และข้อขัดแย้ง (Conflict) มีความสัมพันธ์ต่อกัน และเกี่ยวข้องกับประเมินประสิทธิภาพขององค์กร เกณฑ์บ่งชี้ (Indicators) ความมีประสิทธิภาพเหล่านี้มีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดกับเป้าหมายขององค์กร ปัญหาสำคัญประการหนึ่งเกี่ยวกับความสามารถในการผลิตซึ่งเป็นเครื่องบ่งชี้ถึงประสิทธิภาพ ในกรณีที่องค์กรนั้นเป็นองค์กรที่ทำหน้าที่หรือมีเป้าหมายในการให้บริการ และการผลิต ซึ่งพบว่า หลายองค์กรอาจไม่สามารถวัดประสิทธิภาพขององค์กรจากความสามารถในการผลิตได้อย่างเต็มที่

ส่วนการประเมินประสิทธิภาพในแง่ของระบบทรัพยากร (The System Resource Approach) เป็นการพยายามหลีกเลี่ยงจุดอ่อน และข้อบกพร่องบางประการของการประเมินประสิทธิภาพ โดยไม่พิจารณาถึงเป้าหมายขององค์กรเสียเลย เพราะเห็นว่า เป็นไปได้อย่างที่จะใช้การบรรลุเป้าหมายเป็นเครื่องวัดประสิทธิภาพขององค์กร จึงมีการใช้แบบจำลองของระบบทรัพยากร ซึ่งแบบจำลองนี้ตั้งอยู่บนแนวคิดที่ว่า องค์กรเป็นระบบเปิดซึ่งมีความสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมภายนอกในการแลกเปลี่ยน (Exchange) และการแข่งขัน (Competition)

ดังนั้น ประสิทธิภาพ จึงหมายถึง องค์กรที่การแสวงหาผลประโยชน์จากสภาพแวดล้อมภายนอกเพื่อให้ได้มาซึ่งทรัพยากรที่หายาก และมีคุณค่า องค์กรจะมีประสิทธิภาพสูงสุดจากการต่อรอง และใช้ประโยชน์ได้มากที่สุด (Optimizes) ในการได้มาซึ่งทรัพยากร (Resource Procurement) ซึ่งแนวคิดระบบทรัพยากรก็มีได้แตกต่างจากการใช้เป้าหมายสักเท่าใดนัก เพราะที่จริงแล้วเป้าหมายอย่าง

หนึ่งขององค์กรก็คือ การสรรหาทรัพยากรจากสภาพแวดล้อม แต่เป็นเพียงการมองเป้าหมายขององค์กร ในฐานะที่มีความสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมมากขึ้นนั่นเอง

การวัดประสิทธิผลเป็นกระบวนการระดับของการบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้บนพื้นฐานของความเหมาะสมของแต่ละบริบท การวางแผน และการดำเนินงาน โดยหลักการสำคัญของการวัดคือ การใช้พหุเกณฑ์ที่สามารถประเมินได้ครอบคลุม และเหมาะสมตามสภาพความเป็นจริงมากกว่าการใช้เพียงเกณฑ์เดียว นอกจากนี้ การประเมินควรเป็นพหุเกณฑ์ขององค์กรประกอบ (Multiple Constituencies) ที่ครอบคลุมทั้งระบบ วัดจากหลายแหล่งข้อมูล และหลากหลายวิธีการทั้งเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ รวมทั้งควรวัดต่างเวลากันทั้งระยะสั้น และระยะยาว

ดังนั้น การวัดประสิทธิผลเป็นกระบวนการที่ใช้ดุลยพินิจ (Judgment) ด้วยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ การพิจารณาตัดสินคุณค่า ความเหมาะสม ความคุ้มค่าหรือผลสัมฤทธิ์ของกิจกรรม เมื่อกิจกรรมนั้นๆ ดำเนินการเสร็จแล้วว่าเป็นอย่างไร เป็นไปตามเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์หรือไม่อย่างไร สามารถนำผลการประเมินไปใช้ในการปรับปรุงกิจกรรมหรือนำไปพิจารณาตัดสินใจว่ากิจกรรมนั้นควรจะดำเนินการต่อไปหรือควรรุติ ซึ่งเป็นตัวชี้วัดที่สามารถนำมาใช้อธิบายประสิทธิผลขององค์กรต่างๆ ที่นำการบริหารจัดการแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์มาใช้ในการบริหารจัดการในองค์กรนั้นๆ มี 4 ประการ คือ (ยุวราณี สุขวิญญาน, 2548)

- (1) ผลลัพธ์เฉพาะบุคคล เช่น ผลการปฏิบัติงาน ความพึงพอใจ และความผูกพัน
- (2) การบรรลุเป้าหมายของปัจเจกบุคคล กลุ่ม และองค์กร
- (3) การปฏิบัติงานที่มีผลสัมฤทธิ์สูง
- (4) ความพึงพอใจของผู้รับบริการหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

พิทยา บวรวัฒนา (2532: 71-77) ได้เสนอวิธีการวัดประสิทธิผลโดยพิจารณาความสามารถในการบรรลุเป้าหมาย (The Goal Attainment Approach) ดังนี้

- (1) การวัดประสิทธิผลโดยใช้แนวคิดระบบ (The System Approach) พิจารณาจาก
 - (1.1) ความสามารถในการหาปัจจัยนำเข้า เช่น แหล่งเงินทุน และแรงงานที่จำเป็นต่อการผลิตปัจจัยนำออก
 - (1.2) ความสามารถในการหาปัจจัยนำเข้าใหม่ๆ มาทดแทนปัจจัยนำเข้าเดิมที่ใช้แล้วหมดไป เช่น เงินทุนหรืองบประมาณการผลิต จำนวนสมาชิกใหม่ และความต้องการของสมาชิก
 - (1.3) ความสามารถในการดำรงอยู่ของกลุ่มท่ามกลางสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป เช่น การสร้างความสัมพันธ์อันดีกับสมาชิก หน่วยงานสนับสนุนหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ผู้จัดการผลิตหรือตัวแทนจากแหล่งภายนอก

(2) การวัดประสิทธิผลโดยพิจารณาจากความสามารถในการชนะใจผู้มีอิทธิพลหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (The Strategic Constituencies Approach) บุคคลหรือกลุ่มผลประโยชน์ใดมีความสำคัญต่อกลุ่มหรือองค์กร ซึ่งจะสามารถควบคุมทรัพยากรที่จำเป็นต่อความอยู่รอดของสมาชิก

(3) การวัดประสิทธิผลจากค่านิยมที่แตกต่างกันของสมาชิก (The Computing Value Approach) โดยพิจารณาจากค่านิยมต่างๆ ของสมาชิก และการเลือกใช้มาตรวัดที่มีความเหมาะสม

Cherington กล่าวว่า (1994: 85; อ้างถึงใน สุนันทา ศรีดากุล, 2546: 16) การวัดผลสัมฤทธิ์หรือความสำเร็จในการทำงาน ให้พิจารณาองค์ประกอบ 4 ด้าน คือ

(1) คุณภาพของงานที่ทำ (Quality of Work) ได้แก่ ความสำเร็จในการทำงาน

(2) ปริมาณงานที่ทำ (Quantity of Work) ได้แก่ จำนวนชิ้นหรือหน่วย

(3) การพัฒนาคุณภาพส่วนบุคคล (Personality Quality Development) ได้แก่ การมีความรับผิดชอบ การมีความคิดริเริ่ม สติปัญญา การพัฒนาความสามารถ ทักษะ บุคลิกภาพ ทักษะ และความสามารถในการสนทนา

(4) การปรับปรุงผลการปฏิบัติงานของการบริหารจัดการ (Improvement in Performance of Administration) คือ การเป็นผู้นำที่ดีของกลุ่มตน การสนับสนุน และการช่วยแก้ปัญหา ความใส่ใจในการดำเนินงานของทีมงาน

สรุปว่า แนวคิดการวัดประสิทธิผลมีหลากหลายแนวคิดและทฤษฎีรองรับดังกล่าว จากความหมายที่ว่า การวัดประสิทธิผลเป็นวิธีหนึ่งในการตัดสินคุณค่าของสิ่งๆ ที่ประเมินจึงเกี่ยวข้องกับการประเมินอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ และจากแนวคิดการประเมินประสิทธิผลของนักวิชาการทั้งหลาย แบ่งได้เป็น 3 แนวคิดหลัก คือ แนวคิดเชิงมุ่งเน้นการบรรลุเป้าหมาย แนวคิดเชิงทรัพยากร และระบบ และแนวคิดเชิงเป้าหมาย และการจัดหาทรัพยากรสู่ระบบขององค์กร โดยมีเกณฑ์การประเมินความมีประสิทธิภาพที่ต้องคำนึงถึงทั้งความเป็นระบบ และการใช้เกณฑ์วัดที่มีความเป็นพหุเกณฑ์ โดยมีหลักพิจารณาสำคัญ 3 ประการคือ เวลา ความเป็นพหุของเกณฑ์ และความเป็นพหุเกณฑ์ขององค์ประกอบในการประเมิน สำหรับตัวชี้วัดที่สามารถนำมาใช้อธิบายประสิทธิผลของกลุ่ม มี 4 ประการ คือ ผลลัพธ์เฉพาะบุคคลการบรรลุเป้าหมายของบุคคล กลุ่ม และองค์กร การปฏิบัติงานที่มีผลสัมฤทธิ์สูง และความพึงพอใจของผู้รับบริการหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

3.6 ระดับของประสิทธิผล

Gibson and Others (1988: 812) แบ่งประสิทธิผลออกเป็น 2 ระดับ คือ

(1) ประสิทธิผลของบุคคล คือ ลักษณะบุคคลที่มีความสามารถปฏิบัติงานหรือกิจกรรมใดๆ แล้วประสบความสำเร็จ ทำให้บังเกิดผลตรง และครบถ้วนตามวัตถุประสงค์ ผลที่เกิดขึ้นมีลักษณะคุณภาพ เช่น มีความถูกต้อง คุณค่า ความเหมาะสมดีงาม ตรงกับความคาดหวัง และความต้องการของ

หมู่คณะ สังคม และผู้นำผลนั้น ไปใช้ จึงเป็นผลที่ได้จากการปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพ คือ เป็นการปฏิบัติด้วยความพอใจ ปฏิบัติเต็มความสามารถ ปฏิบัติด้วยการเลือกสรรกลวิธี และเทคนิควิธีการที่เหมาะสมที่สุดที่จะทำให้บรรลุทั้งเชิงปริมาณ และคุณภาพอย่างสูงสุด แต่ใช้ทุน ทรัพยากร และระยะเวลา น้อยที่สุด

(2) ประสิทธิภาพขององค์กร ประกอบด้วย

(2.1) การผลิต (Production) องค์กรมีประสิทธิภาพ ถ้าสามารถดำเนินการผลิตให้ได้ผลผลิตทั้งเชิงปริมาณ และคุณภาพตรงกับความต้องการขององค์กร

(2.2) ประสิทธิภาพ (Efficiency) องค์กรที่มีประสิทธิภาพ ถ้าอัตราส่วนระหว่างปัจจัยทรัพยากร (Input) ที่ใช้กับผลผลิต (Output) มีความเหมาะสมในลักษณะที่ใช้ทรัพยากรได้คุ้มค่า

(2.3) ความพึงพอใจ (Satisfaction) องค์กรที่มีประสิทธิภาพ ถ้าผลการดำเนินงานขององค์กรนำมาซึ่งความสำเร็จสอดคล้องกับความต้องการ และความคาดหวังของสมาชิกในองค์กร

(2.4) การปรับเปลี่ยน (Adaptiveness) องค์กรที่มีประสิทธิภาพ ถ้าองค์กรมีกลไกที่สามารถปรับเปลี่ยนการดำเนินงานได้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปทั้งภายใน และภายนอกองค์กร

(2.5) การพัฒนา (Development) องค์กรที่มีประสิทธิภาพ ถ้าองค์กรสามารถเพิ่มพูนศักยภาพ (Potential) และความสามารถ (Capacity) ขององค์กรที่เจริญก้าวหน้าตามการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อม

สรุปว่า ประสิทธิภาพแบ่งออกเป็นระดับบุคคล และองค์กรดังกล่าว มีความหมายที่ครอบคลุมเกี่ยวกับผลการดำเนินงานที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ซึ่งส่งผลดีทั้งเชิงปริมาณ และคุณภาพ และเป็นกระบวนการดำเนินงานที่ใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า และวิธีการปฏิบัติที่เหมาะสม

ดังนั้น ประสิทธิภาพ จึงเป็นการตัดสินคุณค่าของสิ่งที่ต้องการประเมินอย่างเป็นระบบ โดยมุ่งเน้นการพิจารณาปัจจัยป้อนออกหรือผลผลิตที่สอดคล้องกับเป้าหมายหรือบรรลุดุวัตถุประสงค์ตามที่องค์กรกำหนดไว้ และนำมาซึ่งความพึงพอใจแก่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย โครงการจะมีประสิทธิภาพก็ต่อเมื่อผลที่ได้บรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้บนพื้นฐานของความเหมาะสมของแต่ละบริบท การวางแผน และการดำเนินการ ซึ่งมีความสำคัญต่อความสามารถในการผลิตขององค์กร

3.7 ตัวชี้วัด และเครื่องมือการวัดประสิทธิภาพ

ตัวชี้วัดหรือเกณฑ์ในการประเมินประสิทธิภาพองค์กรหรือกลุ่มมีหลากหลายแตกต่างกันไป มีการศึกษาค้นคว้าตัวชี้วัดหรือเกณฑ์ในการประเมินประสิทธิภาพอย่างแพร่หลาย บางแนวคิดพยายามมุ่งที่จะวัดประสิทธิภาพ โดยอาศัยตัวแปรเดียว โดยใช้ความสามารถในการผลิต ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นองค์กรทางธุรกิจ และอุตสาหกรรม บางแนวคิดมุ่งใช้ตัวแปรหลายตัวหรือใช้ตัวชี้วัดหรือเกณฑ์หลายเกณฑ์

ทั้งนี้ การเลือกใช้ตัวชี้วัดหรือเกณฑ์ขึ้นอยู่กับความเหมาะสม และสอดคล้องกับลักษณะและสภาพขององค์กร

การใช้ตัวชี้วัดเป็นเครื่องมือหนึ่งในการประเมินตนเองขององค์กรหรือกลุ่ม ซึ่งที่ผ่านมาตัวชี้วัดมักจะถูกกำหนดขึ้นจากภายในหรือสามารถประยุกต์ใช้จากหน่วยงานภายนอก ส่วนตัวชี้วัดที่จะสะท้อนเป้าหมายของกลุ่มก็มักจะมีหลายตัว หลายชุดด้วยกัน ตามความมุ่งหมายให้เป็นองค์รวม แต่ตัวชี้วัดที่มีจำนวนมากเกินไปมักจะมีต้นทุนสูงในการเก็บข้อมูล และทำให้ขาดจุดเน้นที่ชี้ทิศทางหรือชี้ลำดับความสำคัญของประเด็นวิกฤตที่ควรใส่ใจ ตัวชี้วัดจึงไม่ควรถูกใช้หรือไม่เป็นประโยชน์มากนักสำหรับการบริหารจัดการในอนาคต

ดังนั้น เครื่องมือในการประเมินตนเองจึงไม่ควรมีหลายตัวชี้วัดเกินไป ตัวชี้วัดที่ดีจะเป็นประโยชน์ควรเป็นตัวชี้วัดที่บอกประเด็นความเสี่ยงหรือประเด็นวิกฤตต่างๆ ได้ถูกต้อง แม่นยำ แต่หากเป็นเพียงตัวเลขของเครื่องมือจับชีพจรหรือแสดงเวลาของหน้าปัดนาฬิกาที่สวยงาม สิ่งนี้ก็จะไม่ใช่ตัวชี้วัดที่บ่งบอกความสามารถหรือข้อบกพร่องในการปฏิบัติงานขององค์กรหรือกลุ่มที่จะนำมาใช้ประโยชน์ได้โดยตรง

งานวิจัยนี้จึงใช้ตัวชี้วัดแบบพหุเกณฑ์ซึ่งมีความเหมาะสมกับการวัดประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต โดยมีได้พิจารณาเฉพาะผลกำไรในด้านธุรกิจเท่านั้น แต่ยังสามารถพิจารณาถึงผลกระทบต่อสังคม และสิ่งแวดล้อมของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต และชุมชนด้วย

1) ตัวชี้วัดหรือเกณฑ์ความมีประสิทธิภาพขององค์กร มีมากมาย เช่น ประสิทธิภาพรวมผลผลิต ประสิทธิภาพ กำไร คุณภาพ อุบัติเหตุที่เกิดขึ้น การเติบโต การขาดงาน การลาออกจากงาน ความพึงพอใจในงาน แรงจูงใจ ขวัญ และกำลังใจ การควบคุม ความขัดแย้ง ความสามัคคี ความคล่องตัว การปรับตัว การวางแผน และการกำหนดเป้าหมาย เป็นต้น

ดังนั้น เกณฑ์การประเมินความมีประสิทธิภาพขององค์กรจึงมีการอ้างอิงทฤษฎีระบบ คือ มีแนวทางการประเมินตามปัจจัยนำเข้า (Input) ได้แก่ ทรัพยากร สิ่งอำนวยความสะดวก ความพร้อม การสนับสนุน กระบวนการ (Process) ได้แก่ คุณภาพ แรงจูงใจ บรรยากาศ และปัจจัยป้อนออก (Output) ได้แก่ ความสำเร็จ ความพึงพอใจ และคุณภาพการปฏิบัติงาน เป็นต้น

ทั้งนี้ การประเมินประสิทธิผลโดยใช้หลายเกณฑ์ (The Multiple Criteria of Effectiveness) จึงเป็นวิธีการที่มีความเหมาะสม และเป็นที่ยอมรับกันอย่างกว้างขวาง ทั้งของนักวิชาการ และเมื่อนำมาใช้ในการประเมินประสิทธิผลขององค์กร ซึ่งเกณฑ์ที่ใช้วัด ได้แก่

(1) ความสามารถในการผลิต และประสิทธิภาพโดยวัดจากผลผลิต

(2) ลักษณะขององค์กร เช่น บรรยากาศ รูปแบบการอำนาจการ และสมรรถนะในการปฏิบัติงาน

(3) พฤติกรรมในการผลิต เช่น ความร่วมมือร่วมใจ การพัฒนา และการปฏิบัติงานที่เชื่อถือได้

จากที่กล่าวมา Hoy & Miskel (2001, อ้างถึงใน วิโรจน์ สารรัตนะ, 2544) ได้ชี้แนะการใช้ความเป็นพหุของเกณฑ์ (Multiple Criteria) ในการประเมินประสิทธิผลขององค์กร เนื่องจากการใช้เกณฑ์เดียวไม่สามารถประเมินได้ครอบคลุมครบถ้วน นอกจากนี้ การบูรณาการแนวคิดของ Hoy & Miskel ทำให้สามารถเลือกตัวชี้วัดหรือเกณฑ์ความมีประสิทธิภาพแต่ละตัวที่สำคัญ และเหมาะสมในการเป็นตัวแทนของระบบได้ ซึ่งประกอบด้วย ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และปัจจัยป้อนออก

จีระพรรณ กาญจนจิตรรา (2528 : 253-254) สรุปปัจจัยที่บ่งชี้การพัฒนากลุ่ม มีหลายประการ ได้แก่

(1) การปรับตัวของกลุ่ม ได้แก่ ลักษณะความสามารถในการยอมรับความคิด และวิธีการใหม่ๆ ตลอดจนการปรับปรุงเปลี่ยนแปลง กฎเกณฑ์ ระเบียบข้อบังคับ และเทคนิคในการดำเนินงานของกลุ่ม เพื่อให้กลุ่มสามารถเพิ่มสมรรถภาพในการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพได้อย่างเสมอ

(2) เป้าหมายของกลุ่ม ได้แก่ ลักษณะความสามารถของกลุ่มในการกำหนด และพัฒนาเป้าหมายในการดำเนินงาน และความสามารถในการสร้างประสิทธิภาพในการทำงานให้บรรลุตามเป้าหมายได้อย่างเสมอ

(3) ความสัมพันธ์อันดีกับกลุ่ม ได้แก่ ลักษณะความสามารถของกลุ่มในการสร้างความร่วมมือ มีความผูกพันพึ่งพาซึ่งกัน และกันระหว่างสมาชิกทุกคนทุกฝ่าย

(4) การสร้างและรักษามาตรฐานกลุ่ม ได้แก่ ลักษณะความสามารถของกลุ่มในการรับสมาชิกให้สามารถเพิ่มประสิทธิภาพ และประสิทธิผลในการทำงานของกลุ่มได้อย่างเสมอ

(5) บรรยากาศของกลุ่ม ได้แก่ ลักษณะความสามารถของกลุ่มในการสร้างบรรยากาศที่ดีในการทำงาน มีสิ่งดึงดูดใจให้ทุกคนทุกฝ่ายเกิดความรู้สึกร่วมกัน มีขวัญ และกำลังใจดี มีความพร้อม ความเสียสละ และร่วมมือกันทำงานให้กับกลุ่มเต็มที่อยู่เสมอ

(6) ประสิทธิภาพของกลุ่ม ได้แก่ ลักษณะความสามารถของกลุ่มในการทำงานให้บรรลุตามเป้าหมาย ทั้งสามารถในการสร้างเสริมสมรรถภาพ และรักษามาตรฐานของการอยู่ร่วมกันได้อย่างเสมอ

(7) แรงผลักดันของกลุ่ม ได้แก่ ลักษณะความสามารถของกลุ่มในการสร้างกำลังอำนาจในการเร่งเร้าสนับสนุนให้เกิดการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงกลไกเพื่อการทำงาน ให้เกิดประสิทธิภาพ และประสิทธิผลอยู่เสมอ

(8) กิจกรรมของกลุ่ม ได้แก่ ลักษณะความสามารถของกลุ่มในการวัด และเทียบประสิทธิภาพในการประกอบกิจกรรม เป็นวัฏจักรต่อเนื่องได้ทุกระดับทุกขั้นตอน นับตั้งแต่ส่วนย่อยส่วนรวม และระดับหน่วยงานแวดล้อมของกลุ่มได้อย่างไม่หยุดยั้ง

2) เครื่องมือวัดประสิทธิผล ได้แก่

(2.1) เครื่องมือวัดประสิทธิผลเดี่ยวหรือใช้เกณฑ์ประเมินเพียงตัวเดียว

เกณฑ์การวัดความมีประสิทธิภาพโดยทั่วไป หมายถึง ระดับความมากน้อยของความสำเร็จที่องค์กรสามารถบรรลุถึงเป้าหมายได้ ควรพิจารณาเกณฑ์เดี่ยวๆ ให้มีจำนวนมากที่สุดเพื่อตัดสินประสิทธิผลขององค์กร

สำหรับการใช้ระบบ เป็นกรอบในการวิเคราะห์ผลสำเร็จขององค์กรในแง่ผลการปฏิบัติงาน มักจะพิจารณาใน 3 ด้าน คือ

(1) ผลผลิต การลงทุน และการใช้ทรัพยากรน้อยที่สุด

(2) ความพึงพอใจ และการตอบสนองความต้องการของผู้ปฏิบัติงาน

(3) การลงทุนเพื่อยกระดับ และพัฒนาคน และความเจริญก้าวหน้าขององค์กร

(2.2) เครื่องมือวัดประสิทธิผลหลายอย่าง

เป็นการสร้างแบบจำลองการวิจัย โดยมีการตั้งสมมติฐานแล้วนำไปทดสอบหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรหลักที่อาจมีผลต่อความสำเร็จ ผลจากการวิจัยจะมีความเชื่อถือได้มากกว่าเครื่องมือประสิทธิผลเดี่ยว ทั้งนี้ Hoy and Miskel ได้เสนอเกณฑ์ในการประเมินไว้ 4 ด้าน คือ

(1) ความสามารถในการปรับตัว และการพัฒนา

(2) ความสามารถในการบรรลุเป้าหมาย ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ คุณภาพ การจัดหาทรัพยากร และประสิทธิภาพ

(3) ความสามารถในการบูรณาการ หรือความสามารถในการหล่อหลอมความสัมพันธ์ของสมาชิกในองค์กรเพื่อการปฏิบัติการกิจ ได้แก่ ความพึงพอใจ บรรยากาศการทำงาน การสื่อความหมาย และความขัดแย้ง

(4) การคงไว้ซึ่งระบบค่านิยม ได้แก่ ความจงรักภักดี การเป็นศูนย์กลางความสนใจของชีวิต และเอกลักษณ์

สรุปว่า ตัวชี้วัดหรือเกณฑ์ความมีประสิทธิภาพ มีหลากหลายเกณฑ์ ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของผู้ใช้งาน อาจใช้เกณฑ์ตัวชี้วัดตัวเดียวหรือหลายตัวก็ได้ การเลือกใช้เกณฑ์การประเมินประสิทธิผลในการวิจัยนี้อ้างอิงทฤษฎีเชิงระบบเป็นกรอบในการวิเคราะห์ประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตเป็นหลัก

3.8 ตัวชี้วัดความมีประสิทธิภาพขององค์กรการเงินระดับจุลภาค (Microfinance Effectiveness Indicators)

องค์กรการเงินระดับจุลภาค หรือสถาบันไมโครไฟแนนซ์ในต่างประเทศ ส่วนใหญ่มีเป้าหมายทางสังคมเป็นหลัก (Social Enterprise) เช่นเดียวกับองค์กรการเงินชุมชนในประเทศไทยคือ

การให้สินเชื่อเพื่อยกระดับฐานะความเป็นอยู่ของสมาชิก และกระตุ้นการออมในระยะยาว ตลอดจนการจัดสวัสดิการต่างๆ ส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน และกิจกรรมกลุ่มเพื่อสร้างเสริมความสามัคคีภายในชุมชน จึงมีการประเมินผลการประกอบการขององค์กรการเงินระดับจุลภาค ทางด้านการเงิน และผลกระทบทางสังคม แต่ในภาพรวมแล้ว สิ่งที่มีความสำคัญไม่น้อยไปกว่าตัวชี้วัดและคุณภาพทั้งในทางด้านการเงิน และผลกระทบทางสังคมคือ กระบวนการขององค์กรหรือกลุ่มว่า มีความโปร่งใส มีความรู้ และส่งเสริมให้สมาชิกมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการมากน้อยเพียงใด

ดังนั้น ตัวชี้วัดผลประกอบการด้านสังคมขององค์กรการเงินระดับจุลภาค เป็นประเด็นที่ยังมีข้อถกเถียงอยู่มาก องค์กรการเงินระดับจุลภาคในต่างประเทศบางแห่งมีเป้าหมายเพื่อการยกฐานะความเป็นอยู่ของคนที่ยากที่สุดในชุมชนเพื่อให้หลุดพ้นจากความยากจน โดยมีวิธีการวัด และติดตามความคืบหน้าในด้านนี้อย่างละเอียด เรียกว่า Progressive Out of Poverty หรือตัวชี้วัดความคืบหน้าในการหลุดพ้นจากความยากจน (PPI) ที่น้ำหนักจะเน้นในแต่ละตัวชี้วัดไม่เท่ากัน

หากพิจารณาแนวทางของแหล่งเงินทุนที่จะให้เงินอุดหนุนแก่องค์กรการเงินระดับจุลภาค เช่น มูลนิธิและกองทุนเพื่อสังคม มีตัวชี้วัดด้านผลประกอบการทางสังคมที่สำคัญที่สุดสองประการที่มีผลต่อการตัดสินใจของแหล่งเงินทุน คือ อัตราการเข้าถึงบริการ (Breadth of Outreach) ซึ่งวัดจากสัดส่วนจำนวนสมาชิกในชุมชนที่เป็นสมาชิกของสถาบันไมโครไฟแนนซ์ และระดับความยากจนของสมาชิก (Client Poverty Level) ซึ่งมักจะแสดงเป็นร้อยละ ด้วยการนำยอดสินเชื่อเฉลี่ยต่อรายมาหารด้วยรายได้ต่อหัว (Gross National Income per Capita) ในชุมชนนั้นๆ เป็นต้น

1) กรอบสากลในการประเมินผลงานขององค์กรการเงินระดับจุลภาค แสดงตัวชี้วัดในมิติทางการเงิน (อ้างถึงใน ปัทมาวดี โพชนุกูล ชูชูกิและคณะ, 2552: 17) ดังตารางที่ 2.6

ตารางที่ 2.6 กรอบสากลในการประเมินผลงานขององค์กรการเงินระดับจุลภาค

มิติ	กรอบการพิจารณาผลงาน
บทสรุปสำหรับผู้บริหาร	-วิสัยทัศน์ และพันธกิจ -จุดแข็ง และจุดอ่อนขององค์กร -ปัจจัยภายนอกที่ส่งผลกระทบต่อการทำงานขององค์กร อาทิ ปัจจัยด้านเศรษฐกิจมหภาค การเมือง และสิ่งแวดล้อม
สถาบัน	-โครงสร้างความเป็นเจ้าของ และโครงสร้างองค์กร -รูปแบบการบริหารจัดการหรือการบริหารทรัพยากรบุคคล -ขอบเขตหน้าที่ของกรรมการ และผู้บริหาร -เทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสาร -คุณภาพ ความสมบูรณ์ และระดับความโปร่งใสของข้อมูล เอกสาร -ระบบตรวจสอบภายใน ผู้สอบบัญชีทั้งภายใน และนอกองค์กร

ตารางที่ 2.6 (ต่อ)

มิติ	กรอบการพิจารณาผลงาน
สถาบัน (ต่อ)	-กลไกการกำกับดูแลของรัฐ -อันดับความน่าเชื่อถือทางการเงิน และลักษณะความสัมพันธ์กับองค์กรอื่นๆ
ผลิตภัณฑ์และบริการ	-วิเคราะห์ผลิตภัณฑ์ทางการเงิน เช่น บัญชีออมทรัพย์ สินเชื่อ -วิเคราะห์ผลิตภัณฑ์และบริการที่ไม่ใช่การเงิน เช่น สวัสดิการต่างๆ
ผลการประกอบการ	-ประเมินความสามารถในการเปลี่ยนแปลงเป้าหมายทางสังคมสู่การปฏิบัติ มุ่งเน้นที่ระบบงาน กลไกการเข้าถึงชาวบ้าน และศักยภาพในการสร้างการเปลี่ยนแปลง
ผลประกอบการด้านการเงิน และระบบบริหารความเสี่ยง	-วิเคราะห์ผลประกอบการด้านการเงิน ประสิทธิภาพของการบริหารงบดุล บริหารความเสี่ยง และสภาพคล่อง โดยวิเคราะห์ทั้งด้านระบบ และ อัตราส่วนทางการเงินต่างๆ
คุณภาพของสินเชื่อ	-ประเมินวิธีการวัด ติดตาม และบริหารจัดการสินเชื่อ -ประเมินระบบการบริหารจัดการหนี้ผิดนัดชำระ และนโยบายในการตั้ง และตัดหนี้สูญ
แผนธุรกิจ	-ประเมินกระบวนการจัดทำแผนกลยุทธ์ และแผนธุรกิจ -ประมาณการทางการเงิน และกลยุทธ์ในการระดมทุน

ที่มา: Consultative Group to Assist the Poor (CGAP) อ้างถึงใน ปีทมาวดี โพชนุกูล ชูชุกิ และคณะ, 2552.

นอกจากดัชนีชี้วัดในมิติทางการเงินดังกล่าวแล้ว จากตาราง Microfinance Consensus Guidelines & Appraisal Guide ของ CGAP (Consultative Group to Assist the Poor ซึ่งเป็นศูนย์วิจัย และกำหนดนโยบายอิสระด้านการส่งเสริมการเข้าถึงทางการเงินของผู้ยากจน โดยร่วมมือกับหน่วยงาน การพัฒนาทั่วโลก ได้กำหนดตัวชี้วัดผลประกอบการด้านการเงิน โดย Microfinance Consensus Guidelines & Appraisal Guide ที่สำคัญมี 4 หมวด คือ (อ้างถึงใน ปีทมาวดี โพชนุกูล ชูชุกิและคณะ, 2552: 18)

- (1) ความยั่งยืนทางการเงินขององค์กร (Financial Sustainability) และความสามารถ ในการทำกำไร (Profitability)
- (2) ความสามารถในการบริหารจัดการสินทรัพย์ และหนี้สิน (Asset and Liability Management)
- (3) คุณภาพของสินเชื่อ (Portfolio Quality)
- (4) ประสิทธิภาพหรือผลผลิตในการดำเนินงาน (Efficiency or Productivity)

2) ตัวชี้วัดการดำเนินงานต่อสังคมขององค์กรการเงินระดับจุลภาค (Social Performance Indicators) ของ Consultative Group to Assist the Poor (CGAP) ดังตารางนี้ (CGAP, 2011: Online)

ตารางที่ 2.7 ตัวชี้วัดหรือเกณฑ์ประเมินผลกระทบทางสังคมขององค์กรการเงินระดับจุลภาค

คุณค่าทางสังคม	ตัวชี้วัด	คำอธิบาย	น้ำหนัก (%)
การเข้าถึง (Outreach)	เป็นตลาดใหม่	เข้าสู่ชนบท เมืองหรือทั้งหมดเป็นตลาดใหม่ในรอบ 12 เดือนที่ผ่านมา	5
	ความลึกของการเข้าถึง	ภายใต้การพัฒนา ตัวชี้วัดมีค่าคะแนนความยากจน (Poverty Index Score of Clients) มากกว่า 80% ของลูกค้าใน Bottom two quintiles of Income Distribution	5
	เงินกู้ยืมเริ่มต้น / GDP ต่อหัว	ขนาดของเงินกู้ยืมเริ่มต้นเมื่อเปรียบเทียบกับร้อยละของ GDP ต่อหัว	5
	ความเป็นชนบท / การเกษตร	การกระจายตัวสู่ชนบทหรือเงินกู้เพื่อการเกษตร	5
	บริการที่เชื่อมโยงด้านอื่นๆ (Coordinated Services)	โครงการที่ไม่ใช่บริการทางการเงิน การศึกษา การเชื่อมโยงทางการตลาด	5
ขนาด (Scale)	Absolute Size	Top 20% of MFIs is Microfinance Industry based on # of Clients	8
	ส่วนแบ่งทางการตลาด	Top 20% of MFIs in Region based on # of Clients	8
	ความร่วมมือหลัก	การร่วมมือทางการเงินกับบริษัทประกันหรือ Service Company Model, etc.	8
การปกป้องลูกค้า / สมาชิก (Consumer Protection)	ข้อเท็จจริงของการกู้ยืม (Truth in Lending)	ความโปร่งใสของอัตราดอกเบี้ย ระยะเวลาให้กู้ กระบวนการเก็บเงิน (Collection Procedures)	4
	Monitor Collection Practice	กระบวนการเก็บเงินมีความชัดเจนและตรวจสอบได้ง่าย	4
	Monitors over-indebtedness	Procedures to screen-out over-indebtedness are in place and periodically tested	4
	ราคาที่สมเหตุสมผล	ภายใต้การพัฒนา อัตราเงินกู้ถูกกำหนดตามค่าเฉลี่ย ตามพื้นที่และ/หรืออยู่ในอัตรากำหนด	4
	กระบวนการของความไม่พึงพอใจ	มีการเผยแพร่ลูกค้าที่คิดนัดชำระหรือ มีระบบที่สร้างความเสมอภาคในเก็บรวบรวม และตรวจสอบข้อร้องเรียน	4
	การปกปิดความเป็นส่วนตัว	เก็บข้อมูลของลูกค้าไว้ในสถานที่ปลอดภัย	4
นวัตกรรม (Innovation)	ผลิตภัณฑ์ใหม่	มีการแนะนำผลิตภัณฑ์ใหม่ในรอบ 24 เดือนที่ผ่านมา	5
	Non-credit Products	เสนอ Non-credit FS การออม การประกัน และการส่งคดี	5
	การวิจัยตลาด	มีการทำวิจัยการตลาดเพื่อหาความต้องการลูกค้า และความพึงพอใจ	5
ด้านการเงิน (Financing)	Employee Equity Ownership	Employee stock ownership plan	3
	ท้องถิ่นเป็นเจ้าของ	Equity ownership structure includes domestic participants	3
	Public Deposits	การออมแบบสมัครใจเพื่อเป็นแหล่งของกองทุน	3

ที่มา: Consultative Group to the Poor (CGAP), 2011: Online

จากตารางเป็นเครื่องมือหนึ่งในการประเมินประสิทธิภาพการพัฒนาคุณค่าทางสังคมด้านต่างๆ ขององค์กรการเงินในระดับจุลภาค เพื่อตรวจสอบผลกระทบที่มีต่อสังคมขององค์กรการเงินในระดับจุลภาค ซึ่งต้องอาศัยการประเมินผล และการตรวจสอบควบคู่กันไป ซึ่งเชื่อว่า หากสามารถบูรณาการแนวทางดำเนินการทั้งสองแล้วจะนำไปสู่เป้าหมายที่ถูกต้องเพื่อสร้างการมีส่วนร่วม และความยั่งยืนของอุตสาหกรรมทางการเงินที่กว้างขึ้น

ทั้งนี้ ในประเมินผลกระทบทางสังคมขององค์กรการเงินระดับจุลภาค พิจารณาคุณค่าทางสังคมในด้านต่างๆ (Social Value Components) เช่น การเข้าถึงสมาชิกหรือลูกค้า ขนาดของการเข้าถึง การปกป้องสมาชิก หรือลูกค้า การนำเสนอผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ ทางการเงิน และนโยบายทางการเงิน เป็นต้น

3) ตัวชี้วัดผลประกอบการทางสังคมของ FOROLAC – FR ซึ่งเป็นเครือข่ายขององค์กรการเงินนำเสนอได้ดังตารางนี้ (อ้างอิงใน ปัทมาวดี โพนนกุล ชูชุกิ และคณะ, 2552: 22)

ตารางที่ 2.8 ตัวชี้วัดผลประกอบการทางสังคมของ FOROLAC – FR

มิติ	ตัวชี้วัด
การเข้าถึงคนจน และผู้ด้อยโอกาส	เช่น การเข้าถึงสมาชิกในชนบท : % ของสมาชิกใหม่ที่อาศัยอยู่ในชนบทเทียบกับจำนวนสมาชิกทั้งหมด
ความพึงพอใจของสมาชิก	เช่น อัตราการเลิกเป็นสมาชิก : (จำนวนสมาชิกที่เดินบัญชี มีธุรกรรม เช่น ฝากเงินทุกเดือนหรือกู้เงิน) ณ ต้นปี + จำนวนสมาชิกใหม่ในรอบปี – จำนวนสมาชิกที่เดินบัญชี ณ สิ้นปี) / (จำนวนสมาชิก ณ ต้นปี + จำนวนสมาชิกใหม่ในรอบปี)
การสร้างทุน และสินทรัพย์	เช่น สินเชื่อที่สร้างสินทรัพย์ : % สินเชื่อ (จำนวนสัญญาเงินกู้) ที่ถูกนำไปลงทุนในสินทรัพย์ถาวรเทียบกับจำนวนสัญญาเงินกู้ทั้งหมดหรือ อัตราส่วนสินเชื่อระยะยาว : % จำนวนสัญญาเงินกู้ระยะยาวเทียบกับจำนวนสัญญาเงินกู้ทั้งหมด
การจัดสรรกำไรสะสม	เช่น การลงทุนในกิจการ : % ของกำไรสะสมในแต่ละปีที่ต้องนำไปลงทุนเพื่อขายหรือปรับปรุงกิจการ หรือ การสนับสนุนชุมชน : % ของกำไรสะสมในแต่ละปีที่น่าไปใช้ในการสนับสนุนโครงการหรือกิจกรรมเพื่อสังคมของชุมชน
ความหลากหลายของบริการ	เช่น เงินฝากสัจจะ : % สมาชิกที่ได้รับบริการฝากเงิน / สัจจะเทียบกับจำนวนสมาชิกทั้งหมด

ตารางที่ 2.8 (ต่อ)

มิติ	ตัวชี้วัด
การเข้าถึงบริการด้าน การพัฒนาทรัพยากร มนุษย์ และพัฒนาธุรกิจ	เช่น การศึกษาหรือสุขภาพ : สมาชิกได้รับบริการเทียบกับจำนวนสมาชิกทั้งหมด การพัฒนาวิสาหกิจชุมชน : % สมาชิกที่ได้รับบริการให้คำปรึกษาด้านเทคนิคหรือ บริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนเทียบกับจำนวนสมาชิกทั้งหมด หรือ การพัฒนา เศรษฐกิจ : ความเข้มแข็งของกลุ่มเกษตรกร (เช่น สหกรณ์ และกลุ่มออมทรัพย์) ใน ท้องถิ่น การเป็นส่วนหนึ่งของห่วงโซ่อุปทาน โครงการพัฒนาท้องถิ่น เป็นต้น

ที่มา : FOROLAC – FR, อ้างถึงใน ปีทมาวดี โพนนกุล ชูชุกิ และคณะ, 2552.

สรุปว่า จากการทบทวนวรรณกรรมด้านตัวชี้วัดความมีประสิทธิภาพขององค์กรการเงินระดับจุลภาคดังกล่าว สามารถนำมาประยุกต์เพื่อสร้างตัวชี้วัดประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ดังตารางที่ 2.9

ตารางที่ 2.9 ตัวชี้วัดประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

กิจกรรมทางเศรษฐกิจ	เป้าหมายหลัก	ตัวชี้วัดประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจ					
		ระดับกลุ่มเป้าหมาย			ผลการดำเนินงานกิจกรรม	ผลต่อผู้เข้าร่วมกิจกรรม	ผลต่อหน่วยงานต้นสนุน
		สมาชิก	กลุ่มออมทรัพย์	เครือข่ายกลุ่มออมทรัพย์			
การออมเพื่อการผลิต เช่น การออมและการให้กู้ยืมเพื่อใช้เป็นทุนประกอบอาชีพ	พัฒนากิจกรรมสะสมทุนเพื่อธุรกิจกลุ่มออมทรัพย์	√	√	√	ผลผลิตเพิ่มขึ้น: จำนวนผู้กู้ และเงินกู้ยืมลดลง หรือมีเงินสั่งจะเพิ่มขึ้น	-มีเงินทุนเพิ่มขึ้น -การเข้าถึงแหล่งทุนเพิ่มขึ้น -มีความรู้ ความเข้าใจและทักษะการประกอบอาชีพเพิ่มขึ้น	บรรลุเป้าหมายของหน่วยงานต้นสนุน
การส่งเสริมอาชีพ เช่น ศูนย์สาธิตการตลาด ชุ้งฉาง ลานตากผลผลิต โรงสีชุมชน บั่มน้ำมัน และกองทุนปุ๋ย	พัฒนากิจกรรมการผลิตและการลงทุน การฝึกอบรมอาชีพ	√	√	√	เศรษฐกิจของชุมชนดีขึ้น : -จำนวนกิจกรรมและผู้เข้าร่วมเพิ่มขึ้น	-มีรายได้เพิ่มขึ้น -มีความรู้ความเข้าใจ และทักษะการดำเนินธุรกิจเพิ่มขึ้น	บรรลุเป้าหมายของหน่วยงานต้นสนุน
การจัดสวัสดิการ เช่น ธนาคารข้าว	มีการกระจายผลประโยชน์และกิจกรรมที่ช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตของสมาชิกและคนในชุมชน	√	√	√	คนในชุมชนมีสุขภาพดีขึ้น : -จำนวนสวัสดิการ และสมาชิกได้รับผลประโยชน์เพิ่มขึ้น	-มีความมั่นคงในชีวิตและทรัพย์สิน -มีความสุขกับการให้ และช่วยเหลือผู้อื่น	บรรลุเป้าหมายของหน่วยงานต้นสนุน

จากตาราง ตัวชี้วัดประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต สรุปแนวทางการวิเคราะห์ประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์ได้ 4 ด้าน ดังนี้

(1) การบรรลุเป้าหมายกิจกรรมทางเศรษฐกิจในระดับต่างๆ ประกอบด้วย

(1.1) การบรรลุเป้าหมายในระดับสมาชิก เช่น ผลผลิตของครัวเรือนเพิ่มขึ้น มีรายได้เพิ่มขึ้น มีสุขภาพ และความมั่นคงในชีวิต และทรัพย์สินเพิ่มขึ้น เป็นต้น

(1.2) การบรรลุเป้าหมายในระดับกลุ่ม เช่น ผลผลิต และรายได้ของกลุ่มออมทรัพย์เพิ่มขึ้น และจำนวนสมาชิกเข้าร่วมกิจกรรมเพิ่มขึ้น เป็นต้น

(1.3) การบรรลุเป้าหมายในระดับเครือข่าย เช่น มีเงินทุนเพิ่มขึ้น มีเครือข่ายพันธมิตรเชิงพื้นที่ เชิงธุรกิจ และเชิงวิชาการ มีความเข้มแข็งพึ่งตนเองได้ เป็นต้น

(2) ผลการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ เช่น ผลผลิตเพิ่มขึ้น เศรษฐกิจชุมชนดีขึ้น และคนในชุมชนมีสุขภาพดีขึ้น เป็นต้น

(3) ผลต่อการเข้าร่วมกิจกรรมทางเศรษฐกิจ เช่น มีเงินทุนหรือรายได้ในการประกอบอาชีพเพิ่มขึ้น มีความรู้ความเข้าใจในการประกอบอาชีพ และการดำเนินธุรกิจมากขึ้น มีความสุขกับการให้ และการช่วยเหลือผู้อื่น เป็นต้น

(4) ผลต่อหน่วยงานสนับสนุน จะบรรลุเป้าหมายได้ต้องดำเนินงานเชิงรุกในพื้นที่เป้าหมาย

สรุปว่า การวิเคราะห์ประสิทธิภาพผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ในการวิจัยนี้ประกอบด้วย การบรรลุเป้าหมายกิจกรรมทางเศรษฐกิจในระดับต่างๆ รวมถึงผลการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจมีผลต่อการเข้าร่วมกิจกรรมทางเศรษฐกิจของสมาชิก และผลต่อหน่วยงานสนับสนุนด้วย ซึ่งผู้วิจัยจะนำมาใช้เป็นแนวทางในการสร้างเครื่องมือของการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์เพื่อวิเคราะห์ประสิทธิภาพผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

ตอนที่ 4 แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ และการส่งเสริมการเรียนรู้ในชุมชน

การเรียนรู้เป็นปัจจัยสำคัญในการดำรงชีวิตของมนุษย์ และมีความสำคัญต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และชุมชนเพราะการเรียนรู้ทำให้นุคคลเกิดความรู้ ความเข้าใจ เพิ่มพูนทักษะความสามารถในด้านต่างๆ มีเจตคติที่ดีต่อตนเอง บุคคลอื่น ชุมชน สังคม และประเทศชาติ มีบุคลิกภาพ และพฤติกรรมที่เหมาะสมในการใช้ชีวิตร่วมกันในสังคม ซึ่งต้องอาศัยความรู้เป็นฐานในการดำรงชีวิต และประกอบกิจกรรมทางเศรษฐกิจ การเป็นผู้มีความรู้จึงเป็นคุณสมบัติที่สำคัญสำหรับทุกคน การได้มาซึ่งความรู้ตามแนวคิดของนักการศึกษาทั่วโลกในปัจจุบัน ต่างก็ให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ ซึ่งการเรียนรู้จะมุ่งเน้นที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ เนื่องจากความรู้ และความจริงในสังคมที่เกิดขึ้นนั้น มีอยู่มากมาย และเปลี่ยนแปลงไปตลอดเวลา ผู้เรียนต้องปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม โดยการพยายามค้นหา แสวงหาความรู้ให้เกิดขึ้นกับตัวเองอย่างกระตือรือร้นตลอดเวลา จึงจะสามารถมีความรู้เพียงพอแก่การดำรงชีวิต

จากแนวคิดการศึกษาตลอดชีวิตของคณะกรรมการนานาชาติว่าด้วยการศึกษาในคริสต์ศตวรรษที่ 21 ซึ่งได้เสนอรายงานเรื่อง Learning: The Treasure Within ต่อองค์การการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติหรือ UNESCO (อ้างถึงใน สำนักส่งเสริม และพัฒนา ศักยภาพชุมชน, 2551: 12-13) มีหลักสำคัญ 4 ประการ (The Four Pillars of Education) ได้แก่

(1) การเรียนรู้เพื่อใหู้ (Learning to Know) คือ การเรียนรู้ที่ผสมผสานความรู้ทั่วไปกับความรู้ใหม่ในเรื่องต่างๆ อย่างละเอียดลึกซึ้ง จึงหมายรวมถึงการฝึกฝนวิธีการเรียนรู้เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในการดำรงชีวิต

(2) การเรียนรู้เพื่อนำไปปฏิบัติ (Learning to Do) คือ การเรียนรู้ที่ช่วยให้บุคคลสามารถรับมือกับสถานการณ์ต่างๆ และปฏิบัติงานได้ เป็นการเรียนรู้โดยอาศัยประสบการณ์ต่างๆ ทางสังคม และในการประกอบอาชีพซึ่งอาจเป็นการเรียนรู้นอกระบบโรงเรียน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสภาพในท้องถิ่นหรือประเทศนั้นๆ หรืออาจเป็นการเรียนรู้ในระบบโรงเรียน โดยใช้หลักสูตรซึ่งประกอบด้วยการเรียนรู้ในภาคทฤษฎีสลับกับการฝึกปฏิบัติงาน

(3) การเรียนรู้เพื่อการใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่น (Learning to Live Together) คือ การเรียนรู้ที่ช่วยให้บุคคลเข้าใจผู้อื่น และตระหนักดีว่า มนุษย์เราจะต้องพึ่งพาอาศัยกัน ดำเนินโครงการร่วมกัน และเรียนรู้วิธีแก้ปัญหาข้อขัดแย้งต่างๆ โดยตระหนักในความแตกต่างหลากหลาย ความเข้าใจอันดีต่อกัน และสันติภาพว่าเป็นสิ่งล้ำค่าควรแก่การหวงแหน

(4) การเรียนรู้เพื่อให้เป็นคนที่สมบูรณ์ (Learning to Be) คือ การเรียนรู้ที่ช่วยให้บุคคลสามารถปรับปรุงบุคลิกภาพของตนได้ดีขึ้น ดำเนินงานต่างๆ โดยอิสระยิ่งขึ้น มีดุลยพินิจ และความรับผิดชอบต่อตนเองมากขึ้น การจัดการศึกษาต้องไม่ละเลยศักยภาพในด้านใดด้านหนึ่งของบุคคล เช่น ความจำ การใช้เหตุผล ความซาบซึ้งในสุนทรียภาพ สมรรถนะทางร่างกาย ทักษะในการติดต่อสื่อสารกับผู้อื่น เป็นต้น

4.1 ความหมายของการเรียนรู้

นักการศึกษา และนักจิตวิทยาการศึกษาต่างก็ให้นิยามของคำว่า “การเรียนรู้” ไม่ต่างกันนัก โดยทั่วไปคำว่า “การเรียนรู้” หมายถึง กระบวนการที่ทำให้คนเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม และความคิด สามารถเรียนรู้ได้จากการ ได้ยิน การสัมผัส การอ่าน การใช้เทคโนโลยี ซึ่งการเรียนรู้ของเด็กและผู้ใหญ่ จะแตกต่างกัน (Andragogy and Pedagogy Learning)

Donald F. Michalak and Edwin G. Yager (1979 อ้างถึงใน ผิน ปานขาว, 2545: 63) กล่าวถึงความหมาย การเรียนรู้ของผู้ใหญ่ หมายถึง กระบวนการซึ่งข้อมูลข่าวสารถูกถ่ายทอดจากผู้สอนไปสู่ผู้เรียน โดยผู้สอนมีบทบาทอย่างเต็มรูปแบบในการจะกำหนดว่า จะสอนอะไร สอนเมื่อใด สอนอย่างไร และจะสอนใคร โดยเด็กจะเรียนรู้ในชั้นเรียนด้วยการซักถาม สำหรับผู้ใหญ่มักเรียนรู้ด้วยประสบการณ์

ที่ผู้สอนนำเสนอ โดยการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอน และผู้เรียน ซึ่งผู้สอนจะเป็นผู้สร้างบรรยากาศทางจิตวิทยาที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้รูปแบบใดก็ได้ เช่น ความเป็นกันเอง ความเข้มงวดกวดขันหรือความไม่มีระเบียบวินัย เป็นต้น สิ่งเหล่านี้ผู้สอนจะเป็นผู้สร้างเงื่อนไข และสถานการณ์เรียนรู้ให้กับผู้เรียน รวมทั้งการสร้างปฏิสัมพันธ์กับผู้เรียน

นักวิชาการส่วนใหญ่จะมองการเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมในแง่ของการแสดงออกที่เรียกว่า Performance นั่นคือ บุคคลจะต้องแสดงออกในพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปจึงจะเรียกว่า “การเรียนรู้” แต่นักจิตวิทยาการศึกษาบางกลุ่มมีความเห็นว่า การเรียนรู้ไม่จำเป็นจะต้องพิจารณาในแง่ของการแสดงออก การได้มาซึ่งความรู้ใหม่ๆ ก็ถือว่า การเรียนรู้ได้เกิดขึ้นแล้ว แม้ว่าจะยังไม่มีการแสดงออกก็ตาม

ดังนั้น การเรียนรู้ของนักจิตวิทยาการศึกษากลุ่มนี้ มักจะเน้นที่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมภายใน โดยไม่จำเป็นที่จะต้องมีการแสดงออกภายนอก สำหรับการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมความคิดของคนเรานั้น อันเป็นผลมาจากการเรียนรู้ ก็ไม่ได้เกิดขึ้น และเปลี่ยนแปลงไป เนื่องจากปัจจัยทางสภาพแวดล้อมหรือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แต่เพียงอย่างเดียว หากแต่ต้องมีปัจจัยส่วนบุคคลประกอบด้วย เช่น ปัญญา สภาพร่างกาย แรงจูงใจ เป็นต้น และการร่วมกันของปัจจัยส่วนบุคคลนี้ จะต้องร่วมกันในลักษณะที่กำหนดซึ่งกัน และกันกับปัจจัยทางด้านพฤติกรรม และสภาพแวดล้อมด้วย (สำนักส่งเสริม และพัฒนาศักยภาพชุมชน, 2551: 14-15) ทั้งนี้ ขอนำเสนอนิยามของการเรียนรู้ ดังนี้

Lahey, B.B. (2001: 196) กล่าวว่า การเรียนรู้ เป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอย่างถาวร อันเป็นผลจากประสบการณ์ของบุคคลซึ่งอาจไม่เกิดขึ้นในทันที แต่จะค่อยๆ เกิดขึ้นในอนาคตได้

Woolfolk, A.E. (1998; 204) กล่าวว่า การเรียนรู้เป็นกระบวนการที่ประสบการณ์ไปทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงความรู้หรือพฤติกรรมอย่างถาวร

Coon, D. (1994: 261) ให้ความหมายการเรียนรู้ว่า เป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทั้งศักยภาพและกลไกการกระทำ

Crow and Crow (1969: 1) ได้กล่าวถึงเรื่อง การเรียนรู้เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลง (Change) การได้รับลักษณะนิสัย ความรู้ และทัศนคติทั้งหลาย การเรียนรู้จึงจึงทำให้บุคคลมีการปรับตัวทั้งในด้านส่วนตัว และทางสังคม แนวความคิดเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงนับได้ว่าเป็นเรื่องของการเรียนรู้โดยตรง ดังนั้น การเปลี่ยนแปลงใดๆ จึงนับว่าย่อมจะมีการเรียนรู้เกิดขึ้นเสมอ ซึ่งถือว่าอยู่ในกระบวนการเรียนรู้ (Learning Process)

Roger, A. (1986: 43) กล่าวถึง การเรียนรู้ว่าหมายถึง การเปลี่ยนแปลงที่ทำให้ได้รับความรู้ความเข้าใจ ทั้งนี้โดยขึ้นอยู่กับความสามารถในการจำได้ นอกจากนั้นยังอธิบายเพิ่มเติมว่า การเรียนรู้ในความหมายของการเปลี่ยนแปลงนั้น สามารถที่จะพิจารณาได้ใน 2 ลักษณะ คือ

(1) การเปลี่ยนแปลงที่มีลักษณะเป็นไปโดยอัตโนมัติ (Automatic) ในการเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ โดยเฉพาะการเรียนรู้ตามอรรถศาสตร์หรือการเรียนรู้อย่างไม่เป็นทางการ ซึ่งเป็นไปโดยที่ผู้เรียนอาจไม่ได้ตั้งใจ (Unintended Learning)

(2) การเปลี่ยนแปลงโดยตั้งใจ และต้องใช้ความพยายาม (Purpose and Effort) โดยต้องมีการวางแผนในการเรียน การกำหนดขั้นตอนในการเรียน และผู้เรียนจะมีความรอบรู้เชี่ยวชาญหลังจากได้เรียนแล้ว ซึ่งการเปลี่ยนแปลงในการเรียนรู้ที่กล่าวมาทั้ง 2 ลักษณะจะต้องมีการเปลี่ยนแปลงค่อนข้างถาวรด้วย (Permanent Changes)

Harris and Schwahn (1961: 1-2) ให้ความหมายว่า การเรียนรู้เป็นการเปลี่ยนแปลงอันเนื่องมาจากการมีประสบการณ์ ได้แยกให้เห็นประเด็นที่สำคัญของการเรียนรู้ 3 ประการ คือ

(1) การเรียนรู้ในฐานะเป็นผลผลิต (Learning as Product) โดยการเน้นให้เห็นความสำคัญของผลลัพธ์สุดท้าย นั่นคือ ผลของการเรียนรู้ (Outcome of Learning) ซึ่งได้รับจากประสบการณ์

(2) การเรียนรู้เป็นลักษณะที่เป็นกระบวนการ (Learning as Process) โดยที่จะให้ความสำคัญเกี่ยวกับเหตุการณ์ และกระบวนการที่ทำให้บุคคลเกิดการเรียนรู้หรือสิ่งที่เกิดขึ้นในระหว่างการเรียนรู้จนกระทั่งทำให้บุคคลเกิดการเรียนรู้

(3) สิ่งที่ทำให้เกิดการเรียนรู้ (Learning as Function) เป็นการศึกษาค้นคว้าเพื่อหาสาเหตุที่สำคัญๆ ในการก่อให้เกิดการเรียนรู้ อาทิ แรงจูงใจ ความตั้งใจในการเรียนรู้หรือการถ่ายโอนความรู้ (Transfer of Learning) ซึ่งสิ่งดังกล่าว ล้วนมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการเรียนรู้ของมนุษย์ทั้งสิ้น

สุวัฒน์ วัฒนวงศ์ (2547: 3-4) กล่าวถึงความหมายของการเรียนรู้ 2 ประการคือ การเรียนรู้เป็นการสะสมข้อเท็จจริง (Facts) และแนวคิด (Ideas) ที่ได้รับจากโรงเรียน และอาจจะหาเพิ่มเติมจนตลอดชีวิตของบุคคลนั้น และการเรียนรู้เป็นกระบวนการทางสติปัญญา (Mental) หรือกระบวนการทางร่างกาย (Physical) ที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ซึ่งอธิบายเพิ่มเติมว่านิยามนี้ มีความแปรผันและพลวัต (Dynamic) ต่อการเรียนรู้ในการทำงาน และสามารถดำเนินต่อไปโดยตลอดชีวิต ซึ่งสัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม (Change in Behavior) และพัฒนาการไปอย่างต่อเนื่อง

อรศรี งามวิทยาพงศ์ (2546: 111-113) กล่าวถึงการเรียนรู้ของมนุษย์เกิดขึ้นอย่างเป็นกระบวนการ มีการสั่งสม และประมวล พัฒนาข้อมูลหรือชุดประสบการณ์ที่ตนเองประสบมา โดยวิธีการต่างๆ อยู่ตลอดเวลา มิใช่เกิดขึ้นโดยฉับพลันทันทีทันใด

กล่าวโดยสรุป กระบวนการเรียนรู้หรือขั้นตอนของการประมวลข้อมูล ความรู้ของบุคคล เพื่อพัฒนาขึ้นเป็นการเรียนรู้ในทางสร้างสรรค์ใหม่ คือ

(1) การรับรู้ (Reception) หมายถึง ขั้นตอนพื้นฐานที่บุคคล “รับ” เอาข้อมูลข่าวสาร และองค์ความรู้ต่างๆ จากแหล่งความรู้ที่หลากหลาย ซึ่งตนเองพบผ่านประสาทสัมผัสเข้ามาสั่งสมเป็นประสบการณ์ของตนเอง

(2) การเข้าใจ (Comprehension) หมายถึง การที่บุคคลสามารถมองเห็นถึงความหมาย และความเชื่อมโยงสัมพันธ์กันของข้อมูลหรือความรู้ต่างๆ ที่ตนเองรับรู้หรือมีประสบการณ์มาในระดับที่สามารถอธิบายในเชิงเหตุเชิงผลได้

(3) การปรับเปลี่ยน (Transformation) เป็นระดับของการเรียนรู้ที่แท้จริง หมายความว่า การเรียนรู้ที่แท้จริงจะต้องทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นในตัวบุคคล ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงวิธีคิด (Conceptualization) และ / หรือการเปลี่ยนแปลงระบบคุณค่า (Values) การปรับเปลี่ยนพฤติกรรม (Behavior) ในสิ่งที่รับรู้และมีความเข้าใจแล้วเป็นอย่างดี

น้ำทิพย์ วิภาวิน (2547: 6) กล่าวว่า การเรียนรู้ เป็นกระบวนการในการเปลี่ยนแปลง พฤติกรรมอันเนื่องมาจากประสบการณ์ที่บุคคลได้รับมา

ดังนั้น การเรียนรู้จึงเป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในทางที่ดีขึ้น โดยการเรียนรู้ทำให้เกิด ประสบการณ์ และประสบการณ์ทำให้เกิดการพัฒนาคุณภาพชีวิต

ศุณีย์ ชีตากร (2542: 124) ให้ความหมาย การเรียนรู้ เป็นการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องของ พฤติกรรมซึ่งเป็นผลมาจากการได้รับประสบการณ์ และการฝึกอบรมจนทำให้พฤติกรรมของบุคคล เปลี่ยนไปอย่างถาวร ทั้งนี้ไม่รวมถึงการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่เกิดขึ้นเนื่องจากสาเหตุอื่น เช่น วุฒิ ภาวะหรือพฤติกรรมที่เกิดจากการตอบสนองของระบบประสาทอัตโนมัติ และไม่รวมถึงพฤติกรรมที่ เปลี่ยนแปลงชั่วคราวภายใต้อิทธิพลของฤทธิ์ยาบางอย่าง เช่น แอลกอฮอล์หรือยาเสพติด เป็นต้น

ศุชาติ ศิริสุขไพบูลย์ (2528: 2) กล่าวว่า การเรียนรู้คือ การที่บุคคลหรือผู้เรียนได้เกิดการ เปลี่ยนแปลงทางพฤติกรรมที่ค่อนข้างถาวรภายใต้สถานการณ์ และเงื่อนไขที่เหมาะสม การเรียนรู้ เกิดขึ้นได้เมื่อได้สังเกตเห็นบุคคลสามารถทำในสิ่งใดได้โดยที่เขาไม่เคยทำมาก่อน นั่นคือ ได้สังเกตเห็น ถึงพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปของผู้เรียนที่ได้แสดงออกมา

สมบูรณ์ ศาลยาชีวิน (2526: 123) สรุปความหมายของการเรียนรู้ว่า เป็นกระบวนการ เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอันเกิดจากการฝึกหัดหรือประสบการณ์ของแต่ละบุคคลหรือเป็นการ เปลี่ยนแปลงที่เกิดจากการที่ผู้เรียนปรับตัวเองเพื่อตอบสนองต่อสิ่งเร้า เพื่อให้บรรลุถึงเป้าหมายใน กระบวนการของการเปลี่ยนแปลงนี้ครอบคลุมถึงระบบการทำงานต่างๆ ของร่างกาย รวมทั้งด้าน อารมณ์ ทักษะคิด และการปรับตัวด้านสังคม

ศุพัตรา ชาติบัญญัติ (ม.ป.ป.: 26-27) ให้ความหมายของการเรียนรู้ว่า เป็นการเปลี่ยนแปลง ที่เกิดขึ้นทั้งทางด้านสมอง การกระทำ และประสบการณ์โดยเกี่ยวข้องกับความจำ ความเข้าใจ การนึก คิด การรับรู้ การวิเคราะห์ และการแก้ปัญหา การเรียนรู้ในเรื่องใด สามารถเข้าถึงความสัมพันธ์ของสิ่ง

ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนั้นๆ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ การกระทำที่มีกระบวนการทางความคิดมาเกี่ยวข้องพร้อมกับการปฏิบัติเพื่อเกิดข้อสรุปที่เป็นการเรียนรู้ ความเข้าใจและสามารถทำได้ ผลลัพธ์ทราบได้จากความเข้าใจของผู้เรียนต่อคำถามหรือประเด็นที่ต้องการความชัดเจนในเรื่องนั้นๆ และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง การเรียนรู้จึงไม่ใช่การพูดลอยๆ แต่ควรระบุว่าเป็นการเรียนรู้เรื่องอะไร ก็ต้องมีพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปของผู้เรียนที่ได้แสดงออกมา

จากความหมายของการเรียนรู้ที่กล่าวมา สรุปว่า การเรียนรู้ หมายถึง กระบวนการเปลี่ยนแปลงความรู้ ทักษะ เจตคติ และพฤติกรรมของบุคคลอย่างถาวรพอสมควรซึ่งคือ การได้รับประสบการณ์นั่นเอง เป็นผลจากการได้รับสิ่งเร้า คุณภาพของสมอง และกระบวนการเรียนรู้ของบุคคล ไม่ใช่เกิดจากสาเหตุอื่นๆ เช่น วุฒิภาวะ ความเจ็บป่วยหรือพฤติกรรมที่เกิดจากการตอบสนองของระบบประสาทอัตโนมัติ และฤทธิ์ของยาเสพติด และแอลกอฮอล์ เป็นต้น

จะเห็นว่า การเรียนรู้มีความหมายลึกซึ้งมากกว่าการสั่งสอน บอกเล่าให้เข้าใจ และจำได้เท่านั้น ไม่ใช่เรื่องของการทำตามแบบ ไม่ได้มีความหมายแต่เพียงการเรียนรู้วิชาต่างๆ เท่านั้น แต่ครอบคลุมไปถึงการเปลี่ยนแปลงทางพฤติกรรมอันเป็นผลมาจากการสังเกตพิจารณาไตร่ตรองแก้ปัญหาทั้งปวง และไม่ชี้ชัดว่า การเปลี่ยนแปลงนั้นเป็นไปในทางที่สังคมยอมรับเท่านั้น (สนธยา พลศรี, 2550: 3) การเรียนรู้จึงมีความหมายครอบคลุมทั้งกระบวนการเรียนรู้ (Learning Process) คือ การดำเนินการอย่างเป็นขั้นตอนหรือการใช้วิธีการต่างๆ ที่ช่วยให้บุคคลเกิดการเรียนรู้ และเป็นผลของการเรียนรู้ (Learning Outcome) คือ ความรู้ ความเข้าใจในสาระต่างๆ ความสามารถในการกระทำ การใช้ทักษะกระบวนการต่างๆ รวมทั้งความรู้สึกรู้สึกหรือเจตคติ อันเป็นผลที่เกิดจากกระบวนการเรียนรู้ หรือการใช้วิธีการเรียนรู้ (ปาริชาติ วลัยเสถียร, 2548: 4)

ความรู้ของมนุษย์มิใช่เป็นคุณสมบัติของปัจเจกบุคคล หากแต่เป็นกระบวนการทางสังคม มนุษย์ในระดับปัจเจกแม้จะรับรู้จากภายนอกที่มากระทบในลักษณะของรูป รส กลิ่น และเสียงก็ตาม แต่การแปลความหมายหรือให้คุณค่าต่อสิ่งที่มากระทบนั้นจะต้องผ่านกรอบวัฒนธรรมเป็นตัวกลางกรองสิ่งที่ควรรู้หรือในทางพุทธศาสนาที่กล่าวว่า ต้องผ่านกระบวนการทาง “จิต” คือความ “กำหนดได้ หมายถึง” และกรอบวัฒนธรรมหรือจิตนี้เองที่เป็นตัวกำหนดพฤติกรรมของมนุษย์

4.2 หลักการของการเรียนรู้

ตามหลักการเรียนรู้ที่เป็นสากล การเรียนรู้เป็นการพัฒนาพฤติกรรม ซึ่งหมายถึง การแสดงออกทางวาจา ท่าทาง และการปฏิบัติได้จริงตามจุดประสงค์ของการเรียนรู้นั้น การเรียนรู้ดังกล่าวนี้เป็นแนวคิดทางจิตวิทยาของกลุ่มพฤติกรรมนิยม ซึ่งเน้นการเชื่อมโยงสัมพันธ์ระหว่างสิ่งเร้ากับพฤติกรรมตอบสนอง

อย่างไรก็ตาม หลักการเรียนรู้ตามทฤษฎีพัฒนาการทางเชาว์ปัญญา เผยแพร่ โดยของ เพียเจต์ (Jean Piaget) เจอโรม บรูเนอร์ (Jerome Bruner) และออสเชเบล (David P. Ausubell) เป็นต้น ได้อธิบายเพิ่มเติมจากการพัฒนาพฤติกรรมว่า การเรียนรู้เป็นการเปลี่ยนแปลง และพัฒนาโครงสร้างการคิด (Cognitive Structure) อีกด้วย และโครงสร้างการรู้คิดนี้ย่อมสะสม ซ้ำซ้อนขึ้นตามพัฒนาการของผู้เรียน

นักการศึกษาได้เสนอหลักการเรียนรู้ไว้หลายแนวทาง แต่หลักการเรียนรู้ที่ควรศึกษาเป็นเบื้องต้น คือ หลักการเรียนรู้ตามแนวพุทธศาสนาเพราะได้กำหนดหลักการเรียนรู้ไว้อย่างเป็นระบบครบกระบวนการ มีองค์ประกอบ และขั้นตอนเป็นลำดับต่อเนื่องอย่างสมบูรณ์ซึ่ง สุมน อมรวิวัฒน์ (2545: 48-52) ได้สรุปไว้ว่า หลักการเรียนรู้มี 6 ประการคือ

(1) หลักกัลยาณมิตร มนุษย์มีฐานะทั้งที่เป็นเอกัตบุคคล (Individual) และเป็นสมาชิกของสังคม (Group) จึงต้องมีความสามารถในการเรียนรู้ที่จะใช้ชีวิตตามลำพัง และใช้ชีวิตร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข

(2) หลักเวไนยสัตว์ มนุษย์มีลักษณะเป็นเวไนยบุคคลคือ สามารถเรียนรู้ และพัฒนาได้ทั้งร่างกาย และจิตใจ กระบวนการเรียนรู้ และพัฒนามนุษย์จึงมุ่งเน้นที่ให้ผู้เรียนมีความสำคัญมากที่สุด มุ่งทำความเข้าใจในธรรมชาติ และความเจริญเติบโตของมนุษย์ ซึ่งมนุษย์สามารถเรียนรู้ได้โดยตนเอง และจากสิ่งแวดล้อม มีขั้นตอนการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับหลักการพัฒนามนุษย์ ได้แก่ การมีศีล สมาธิ และปัญญา โดยมีวัตถุประสงค์ปลายทางคือ การมีอิสรภาพของบุคคลทั้งทางร่างกาย และจิตใจ การช่วยเหลือเกื้อกูลกันระหว่างเพื่อนมนุษย์ในสังคมโลกทั้งมวล

(3) หลักปัญญา มนุษย์มีภาวะทางสติปัญญามาตั้งแต่กำเนิด (สชาติกปัญญา) ถึงแม้มนุษย์แต่ละคนจะมีความแตกต่างกันแต่จำเป็นต้องได้รับการพัฒนาให้เกิดการเรียนรู้ (โยคปัญญา) ปัญญาที่เกิดจากการเรียนรู้ มีความสำคัญมากกว่าปัญญาที่ติดตัวมาแต่กำเนิด จึงต้องพัฒนามนุษย์ด้วยการเรียนรู้ซึ่งแตกต่างกันออกไปตามความพร้อม ความสามารถ ความถนัด ความสนใจของผู้เรียนที่แตกต่างกัน วิธีการเรียนรู้จึงมีวิธีการที่หลากหลายแตกต่างกันออกไป

(4) หลักองค์รวม การเรียนรู้ของมนุษย์มีลักษณะเป็นองค์รวมของรูปหรือกายภาพ (กาย วาจา) กับนาม (จิตภาวะ) ซึ่งเป็นการเรียนรู้ไปตามพัฒนาการของชีวิต การเรียนรู้ในทางพุทธศาสนาเป็นกระบวนการพัฒนารูปกับนามรวมกันหรือเป็นการพัฒนาชีวิตของมนุษย์ในทุกด้าน

(5) หลักไตรสิกขา การเรียนรู้ของมนุษย์มีแกนหลัก 3 แกน คือ การฝึกตนเองในเรื่อง ศีล สมาธิ และปัญญาซึ่งต้องบูรณาการกล่าวคือ เป็นการฝึกหัด อบรมกาย วาจา และจิตใจของมนุษย์ให้สามารถค้นพบ และควบคุมตนเอง เรียนรู้ และพัฒนาตนเองโดยใช้ปัญญาเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ตนเอง และผู้อื่น อันเป็นการเรียนรู้จากภายนอกเข้าไปหาภายใน จากส่วนที่หยาบไปสู่ส่วนที่ละเอียด จากส่วนที่ง่ายไปหาส่วนที่ยาก ซึ่งผู้สอนจึงต้องรู้จักผู้เรียน เชื่อว่าผู้เรียนเป็นมนุษย์ที่ต้องพัฒนา ทั้งกาย

วาทะ จิต และปัญญา การเรียนรู้จึงประกอบไปด้วยความรู้ (ปริยัติ) การฝึกอบรม (ปฏิบัติ) และการวิเคราะห์ประเมินผลของการปฏิบัติ (ปฏิเวธ) ไม่ใช่เพียงส่วนใดส่วนหนึ่งเท่านั้น เน้นความเป็นกัลยาณมิตร ความสำคัญของสังคม และสิ่งแวดล้อมที่ช่วยเกื้อหนุนให้เกิดการเรียนรู้อีกด้วย

(6) หลักการพัฒนาปัญญา จุดมุ่งหมายสำคัญของการเรียนรู้ คือ การเกิดปัญญา เกิดขึ้นและพัฒนาได้ด้วยการเรียนรู้หรือการแสวงหาความรู้ (สุตมยปัญญา) การฝึกฝนค้นคิด (จินตามยปัญญา) การฝึกฝนตนเอง (ภาวนามยปัญญา) กระบวนการเรียนรู้ของบุคคลนั้น เริ่มต้นจากการแสวงหาความรู้ด้วยการฟัง การรับเอาจากผู้อื่นแล้วจึงนำมาคิดปฏิบัติหรือเกิดความรู้ แต่ในกระบวนการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นในบางบุคคลอาจเปลี่ยนลำดับได้ เช่น ผู้มีระดับสติปัญญามากอาจเริ่มต้นด้วยการทดลองปฏิบัติก่อนแล้วคิดหาเหตุผลด้วยตนเอง แสวงหาความรู้เพิ่มเติมจนเกิดปัญญาที่แจ่มแจ้งหรือเกิดกระบวนการเรียนรู้ก็ได้

4.3 ลักษณะของการเรียนรู้ มีลักษณะสำคัญดังต่อไปนี้ (สนธยา พลศรี, 2550: 16-18)

- (1) มีลักษณะเป็นกระบวนการ (Process) คือ การเรียนรู้เกิดขึ้นเป็นหลายขั้นตอนที่ต่อเนื่องตามลำดับ
- (2) การเรียนรู้มีความครอบคลุมถึงการรับรู้ (Perception) การเข้าใจ (Comprehension) และการปรับเปลี่ยน (Transformation) เช่น การปรับเปลี่ยนพฤติกรรม วิธีคิด และระบบค่านิยม
- (3) การเปลี่ยนแปลงในด้านความรู้ ทักษะ เจตคติ และพฤติกรรมต่างๆ ของบุคคล
- (4) การเกิดการเรียนรู้เป็นผลจากประสบการณ์ และกระบวนการเรียนรู้ของบุคคล กล่าวคือ ประสบการณ์ และกระบวนการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นในครั้งก่อนจะเป็นพื้นฐานของการเรียนรู้ในครั้งนี้ และเป็นพื้นฐานของการเรียนรู้ครั้งต่อไป
- (5) การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่เกิดขึ้น เป็นการเปลี่ยนแปลงทั้งในทิศทางที่ดีกว่าเดิมหรือถดถอยก็ได้ เปลี่ยนแปลงบางส่วนหรือทั้งหมดก็ได้
- (6) การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่เป็นผลมาจากการเรียนรู้เป็นแบบถาวรหรือค่อนข้างถาวร
- (7) การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่เป็นผลมาจากการเรียนรู้ต้องใช้เวลา คือ ไม่เกิดขึ้นทันทีทันใด
- (8) ประสบการณ์ที่มีผลต่อการเรียนรู้ เป็นทั้งประสบการณ์ตรง และทางอ้อม ประสบการณ์ตรงคือ ประสบการณ์ที่บุคคลได้รับด้วยตนเองหรือการฝึกฝนด้วยตนเอง ส่วนประสบการณ์ทางอ้อมเป็นประสบการณ์ที่บุคคลไม่ได้รับด้วยตนเองแต่รับผ่านจากบุคคลอื่นหรือสิ่งต่างๆ เช่น ครูหรือผู้สอน เอกสารตำรา สื่อต่างๆ และสื่อสารมวลชน เป็นต้น
- (9) การเรียนรู้ไม่ใช่วุฒิภาวะ แต่ต้องอาศัยวุฒิภาวะ
- (10) เกิดขึ้นโดยไม่เลือกสถานที่ และเวลา โดยเหตุบังเอิญหรือจงใจ
- (11) เกิดขึ้นได้โดยมีผู้สอนหรือไม่มีก็ได้

- (12) บุคคลมีระยะเวลาของการเรียนรู้ในเรื่องเดียวกันไม่เท่ากัน
- (13) การเกิดการเรียนรู้ของบุคคลจะแตกต่างกันไปตามลักษณะของบุคคล
- (14) เกิดขึ้นตลอดชีวิตของบุคคล
- (15) ผลของการเรียนรู้ขึ้นอยู่กับความสามารถในการเรียนรู้ของบุคคล
- (16) ไม่สามารถสังเกตหรือมองเห็นการเกิดการเรียนรู้โดยตรง แต่จะรู้ได้จากพฤติกรรมที่

ผู้เรียนแสดงออกมา

(17) การเรียนรู้จะประสบความสำเร็จเมื่อผู้เรียนมีความมุ่งมั่น ความต้องการ ความสนใจในการเรียนรู้ และเป็นผู้เรียนด้วยตนเอง

(18) การเสริมแรง เป็นสิ่งกระตุ้นหรือจูงใจที่สำคัญให้บุคคลเกิดความต้องการที่จะเรียนรู้

(19) การเรียนรู้ที่แท้จริง จะเกิดขึ้นเมื่อผู้เรียนได้บรรลุวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายหรือได้รับในสิ่งที่ต้องการแล้ว

(20) การเรียนรู้ช่วยในการปรับตัวของบุคคล ทำให้บุคคลรู้จักปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้เหมาะสมกับสถานการณ์ต่างๆ และดำรงชีวิตร่วมกับผู้อื่นได้

สรุปว่า การเรียนรู้มีลักษณะหลายประการ การจะเสริมสร้างความรู้ให้กับบุคคลจึงต้องให้ความสำคัญต่อลักษณะของการเรียนรู้ดังกล่าว และนำมาใช้เป็นแนวทางในการสร้างเสริมความรู้ให้กับบุคคลด้วยจึงจะทำให้การเรียนรู้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่ต้องการ

4.4 ประเภทของการเรียนรู้

นักการศึกษาได้แบ่งประเภทของการเรียนรู้โดยใช้หลักเกณฑ์ที่แตกต่างกันออกไป หลักเกณฑ์ที่สำคัญคือ การแบ่งตามเนื้อหาสาระของสิ่งที่เรียนรู้ การแบ่งตามลำดับความยากง่ายของสิ่งที่เรียนรู้ การแบ่งตามวิธีการเรียนรู้ และการแบ่งตามแหล่งที่มาของความรู้ในองค์การ มีรายละเอียดดังนี้

1) การแบ่งตามเนื้อหาสาระของสิ่งที่เรียนรู้

การแบ่งประเภทของการเรียนรู้ตามเนื้อหาสาระของสิ่งที่เรียนรู้ แบ่งออกเป็น 6 ประเภท ดังนี้ (วรรณิ ลิ้มอักษร, 2541: 54-55)

- (1) การเรียนรู้เกี่ยวกับข้อเท็จจริงหรือคำชี้แจงต่างๆ
- (2) การเรียนรู้ที่เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของการรู้ และการคิด
- (3) การเรียนรู้เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงความเชื่อที่เป็นพื้นฐาน
- (4) การเรียนรู้เกี่ยวกับเจตคติ
- (5) การเรียนรู้เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงด้านการจูงใจ
- (6) การเรียนรู้เกี่ยวกับทักษะในการควบคุมกล้ามเนื้อร่างกาย

2) การแบ่งตามลำดับความยากง่ายของสิ่งที่เรียนรู้

การแบ่งประเภทของการเรียนรู้ตามลำดับความยากง่ายของสิ่งที่เรียนรู้ เป็นการแบ่งประเภทของการเรียนรู้จากความรู้ที่เป็นพื้นฐานไม่ยุ่งยากไปสู่การเรียนรู้ที่ยาก และสลับซับซ้อนมากยิ่งขึ้นตามลำดับ ซึ่ง Robert M. Gagne (1966, อ้างถึงใน เจลดา ประเสริฐสังข์, 2542: 186-187) ได้แบ่งเป็น 8 ประเภท ดังนี้

- (1) การเรียนรู้เครื่องหมายหรือสัญญาณ
- (2) การเรียนรู้ความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งเร้า และการตอบสนอง
- (3) การเรียนรู้ทักษะ
- (4) การเรียนรู้การเชื่อมโยงถ้อยคำ
- (5) การเรียนรู้เพื่อจำแนกความแตกต่าง
- (6) การเรียนรู้สังกะสีหรือแนวคิด
- (7) การเรียนรู้หลักการ
- (8) การเรียนรู้การแก้ปัญหา

3) การแบ่งตามวิธีการเรียนรู้

การแบ่งตามวิธีการเรียนรู้ เป็นการแบ่งตามวิธีการในการเรียนรู้ของบุคคล แบ่งออกเป็น 5 ประเภท ดังนี้ (พรธิดา วิเชียรปัญญา, 2547: 118-121)

- (1) การเรียนรู้โดยการจำ
- (2) การเรียนรู้โดยการเลียนแบบ
- (3) การเรียนรู้โดยการหยั่งรู้
- (4) การเรียนรู้แบบลองผิดลองถูก
- (5) การเรียนรู้โดยการสร้างมโนทัศน์

4) การแบ่งตามแหล่งที่มาของความรู้ในองค์การ

การแบ่งประเภทของการเรียนรู้ตามแหล่งที่มาของความรู้ในองค์การ แบ่งออกเป็น 3 กลุ่มความรู้ ดังนี้ (นิสดารก์ เวชยานนท์, 2541: 1)

4.1) กลุ่มที่ 1 การเรียนรู้ที่เกิดจากประสบการณ์ การคาดคะเน และผลของการสะท้อนกลับ มี 3 ประเภท ดังนี้

- (1) การเรียนรู้ที่เกิดจากประสบการณ์ในอดีต
- (2) การเรียนรู้จากการคาดคะเน
- (3) ความรู้ที่เกิดจากผลของการสะท้อนกลับ

4.2) กลุ่มที่ 2 การเรียนรู้ในกรอบขององค์การเดิม การเปลี่ยนแปลงกรอบแนวคิดเดิมขององค์การ และการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงองค์การให้ดีขึ้น มี 3 ประเภท ดังนี้

(1) การเรียนรู้ในกรอบขององค์การเดิม

(2) การเรียนรู้ที่เปลี่ยนแปลงกรอบแนวคิดเดิมขององค์การ

4.3) กลุ่มที่ 3 การเรียนรู้ที่เกิดจากสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นจริงในองค์การ และสมาชิกในองค์การร่วมมือกันแสวงหาความรู้เพื่อแก้ไข และพัฒนาองค์การ

4.5 ระดับของการเรียนรู้

การจัดระดับการเรียนรู้ของมนุษย์สามารถจัดแบ่งโดยใช้หลักเกณฑ์ได้หลายหลักเกณฑ์ หลักเกณฑ์ที่นิยมคือ การแบ่งตามจำนวนบุคคลที่เรียนรู้ และการแบ่งตามลำดับขั้นของการเรียนรู้ ดังนี้ (สนธยา พลศรี, 2550: 19-20)

(1) การแบ่งตามจำนวนบุคคลที่เรียนรู้ เป็นการแบ่งระดับการเรียนรู้ตามลักษณะของบุคคลที่เรียน แบ่งได้ 3 ระดับ คือการเรียนรู้ระดับบุคคล (Individual Learning) การเรียนรู้เพียงคนเดียว ไม่ได้เรียนรู้ไปพร้อมๆ กับบุคคลอื่น ระดับกลุ่ม (Group Learning) เป็นการเรียนรู้พร้อมกันหลายๆ คน แบ่งตามจำนวนของผู้ที่เข้าร่วมเรียนเป็นกลุ่มขนาดเล็ก กลาง และใหญ่ และระดับองค์การ (Organization Learning) เป็นการเรียนรู้ในกลุ่มคนขนาดใหญ่ที่มีลักษณะเป็นองค์การ

(2) การแบ่งเป็นระดับขั้นของการเรียนรู้ แบ่งเป็น 3 ระดับคือ ระดับการใช้ภาษา เป็นระดับการเรียนรู้ขั้นต่ำที่สุด ซึ่งการเรียนรู้อาจจะยังไม่เกิดขึ้นก็ได้ ระดับรู้เป็นระดับที่บุคคลมีความเข้าใจเกิดขึ้น แต่ยังไม่ได้ปฏิบัติหรือปฏิบัติบ้างเป็นครั้งคราว และระดับเรียนรู้ เป็นระดับการเรียนรู้ที่บุคคลมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ได้รับการปฏิบัติจริงๆ ตามความรู้ความเข้าใจในระดับที่ 2 และอย่างสม่ำเสมอ เป็นการเรียนรู้ในระดับสูงที่สุด และเป็นเป้าหมายของการเรียนรู้ทุกรูปแบบ (วรณี ลิ้มอักษร, 2541: 52)

4.6 วิธีการเรียนรู้

ธรรมชาติของมนุษย์คือ ความอยากรู้อยากเห็น และพยายามแสวงหาความรู้อยู่ตลอดเวลา วิธีการเรียนรู้ของมนุษย์มีหลายวิธี โดยเริ่มจากวิธีง่าย ๆ ไม่มีระเบียบแบบแผน แล้วพัฒนาเป็นวิธีการทางวิทยาศาสตร์ที่มีระเบียบแบบแผน และเป็นวิธีการที่ทำให้ได้ความรู้ความจริงที่สมบูรณ์ วิธีการเรียนรู้ที่สำคัญของมนุษย์มีดังนี้ (สนธยา พลศรี, 2550: 50-52)

(1) การสังเกต (Observation) เป็นการเรียนรู้สภาพการณ์หรือปรากฏการณ์ที่เป็นจริงด้วยการเฝ้าดู ตั้งใจฟัง บันทึกภาพ และเสียง เป็นต้น จนมีความรู้ความเข้าใจในสิ่งนั้นๆ

(2) ความบังเอิญ เป็นความรู้ที่ได้รับโดยไม่ตั้งใจ คือ ต้องการเรียนรู้ในเรื่องหนึ่งแต่กลับ
ได้รู้ในอีกเรื่องหนึ่ง

(3) การจัดกลาทางสังคม (Socialization) เป็นกระบวนการที่สังคมให้การเรียนรู้แก่
บุคคลด้วยการปลูกฝังให้สมาชิกรับเอาบรรทัดฐานทางสังคม (Social Norms) เช่น วิถีประชา จารีต
ค่านิยม ขนบธรรมเนียมประเพณี ไปประพฤติปฏิบัติในชีวิตประจำวัน และดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่าง
เป็นสุข

(4) ประสบการณ์ เป็นการเรียนรู้โดยอาศัยประสบการณ์โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คือ
ประสบการณ์ส่วนบุคคลหรือส่วนตัว (Personal Experience) กล่าวคือ เมื่อบุคคลได้รับประสบการณ์
เรื่องใดก็จะจดจำ และเป็นความรู้ เช่น จากการสัมผัสด้วยอวัยวะสัมผัส และการลองผิดลองถูก

(5) วิธีการทางศาสนา เป็นการเรียนรู้ที่เกิดจากการหยั่งรู้ (Intuitive Knowledge) หรือ
ญาณทางปัญญา (Intuition) คือการเรียนรู้ในเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่เกิดขึ้นแบบฉับพลัน โดยไม่มีเหตุผลใน
เชิงตรรกะของผู้ให้กำเนิดหรือศาสดาของศาสนาต่างๆ ซึ่งเป็นที่ยอมรับ และศรัทธาของคนที่เชื่อถือว่า
เป็นความจริง

(6) การเรียนรู้ด้วยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ (Scientific Method) เป็นวิธีการเรียนรู้ที่เป็น
ระบบ มีระเบียบวิธีการ 5 ขั้นตอน ได้แก่

(6.1) ขั้นปัญหา เป็นขั้นตอนแรกที่บุคคลเกิดความอยากรู้อยากเห็น อยากรู้ในเรื่องใดเรื่องหนึ่งขึ้น

(6.2) ขั้นตั้งสมมุติฐาน เป็นการลองหาคำตอบที่ควรจะเป็นของปัญหา โดยอาศัย
ประสบการณ์ เหตุผล และเชื่อมโยงความรู้อื่นๆ

(6.3) ขั้นเก็บรวบรวมข้อมูล เก็บข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับปัญหาหรือสิ่งที่เรียนรู้ตาม
สมมุติฐานที่ตั้งไว้ด้วยวิธีการต่างๆ เช่น สังเกต ทดลอง สัมภาษณ์ การสอบ การสำรวจ และการทดสอบ

(6.4) การวิเคราะห์ข้อมูล นำข้อมูลที่เก็บรวบรวมไว้มาตรวจสอบสมมุติฐานที่ตั้งไว้ว่า
ถูกต้องหรือไม่

(6.5) ขั้นสรุปผล สรุปความรู้ที่เกิดขึ้นตามขั้นตอนที่ได้ดำเนินการมา

(7) การเรียนการสอน (Instruction) การสอนเป็นวิธีการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นพร้อมๆ กับการ
เกิดของมนุษย์บนโลก

(8) การถ่ายโอนความรู้ (Transfer of Learning) หมายถึง การนำความรู้หรือประสบการณ์
ที่ได้รับจากการเรียนรู้เดิมไปใช้ในการเรียนรู้ครั้งต่อไป เพราะสิ่งที่ผู้เรียนได้เรียนรู้ไปแล้วจะมีผลต่อ
การเรียนรู้หรือกระทำกิจกรรมอื่นๆ ต่อไป (สนธยา พลศรี, 2550: 61)

(8.1) ประเภทของการถ่ายโอนความรู้ของบุคคล มี 3 ประเภท คือ

(8.1.1) การถ่ายโอนความรู้ทางบวก เป็นการถ่ายโอนการเรียนรู้ที่ความรู้หรือประสบการณ์เดิมช่วยให้บุคคลเรียนรู้สิ่งใหม่ง่ายขึ้น และดีขึ้น ช่วยประหยัดเวลาในการเรียนรู้

(8.1.2) การถ่ายโอนความรู้ทางลบ เป็นการถ่ายโอนการเรียนรู้ที่ความรู้และประสบการณ์เดิมเป็นสิ่งขัดขวางบุคคลให้เรียนรู้สิ่งใหม่ได้ยาก และใช้เวลานาน

(8.1.3) การถ่ายโอนความรู้เป็นศูนย์ คือ ความรู้ครั้งก่อนของบุคคลไม่มีผลต่อการเรียนรู้ครั้งใหม่หรือไม่มีการถ่ายโอนความรู้เกิดขึ้น เช่น เรียนรู้ทักษะการทำสวนมาก่อนแล้วมาเรียนรู้เรื่องซ่อมตู้เย็น ความรู้จากการทำสวนไม่ได้เกี่ยวข้องกับการซ่อมตู้เย็นแต่อย่างใด

(8.2) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการถ่ายโอนการเรียนรู้ มีดังนี้

(8.2.1) ตัวของผู้เรียน ได้แก่ อายุ สติปัญญา ความรู้ความเข้าใจ ทักษะ และเจตคติที่เหมาะสม

(8.2.2) สิ่ง que เรียนรู้ ได้แก่ ความคล้ายคลึงกัน ในสาระการเรียนรู้ เทคนิค วิธีการเรียน และความสมบูรณ์ของความคิดรวบยอด

(8.3) การจูงใจ และเสริมแรง ได้แก่ การให้ผู้เรียนเห็นผลประโยชน์ การให้รางวัล และการชมเชย

โดยสรุป การถ่ายโอนการเรียนรู้จะช่วยให้บุคคลเกิดการเรียนรู้ และประสบความสำเร็จในการเรียนรู้ จึงเป็นวิธีการเรียนรู้ประเภทหนึ่ง

4.7 ช่องทางการเรียนรู้

การจัดประสบการณ์ในการศึกษาตามอัธยาศัย ก็เช่นเดียวกับการศึกษานอกโรงเรียนที่เน้นตัวผู้เรียนที่ต้องแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง สถาบัน และผู้ที่เกี่ยวข้องในการจัดประสบการณ์จะต้องจัดหา และเตรียมแหล่งความรู้ไว้ให้พร้อม และให้มีกิจกรรมหลากหลายสำหรับให้บริการ โดยรูปแบบของการจัดประสบการณ์ แบ่งออกเป็น 6 รูปแบบ เช่น รูปแบบที่จัดโดยผ่านสื่อสิ่งพิมพ์ สื่อวิทยุ สื่อโทรทัศน์ คอมพิวเตอร์ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์หรือผ่านภูมิปัญญาของแต่ละบุคคล และศูนย์การเรียนรู้หรือแหล่งเรียนรู้ เป็นต้น

จากช่องทางการเรียนรู้ดังกล่าว ต้องสามารถสนองตอบกลุ่มเป้าหมายได้ทุกเพศ ทุกวัย ทุกการศึกษา สอดคล้องกับวิถีชีวิตของผู้เรียน ควรจัดโดยใช้วิธีที่หลากหลายโดยใช้สื่อต่างๆ จัดให้มีความยืดหยุ่น ไม่ยึดติดรูปแบบใดๆ ท้นต่อเหตุการณ์ และถูกกาลเทศะ

4.8 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้

ในส่วนนี้ จะนำเสนอปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ ซึ่งมีจากการทบทวนเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สามารถสรุปได้ดังนี้

สุวัฒน์ วัฒนวงศ์ (2547: 7-8) กล่าวถึงองค์ประกอบหรือหลัก 10 ประการที่มีส่วนสนับสนุน และส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ (Adult Learning) และการช่วยให้การเรียนรู้ประสบความสำเร็จด้วยดี ปัจจัยที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้ใหญ่เหล่านี้มีส่วนสัมพันธ์กันอย่างมากในการเรียนรู้ และการฝึกอบรมผู้ใหญ่ โดยจะค้ำถึงสิ่งต่อไปนี้

(1) แรงจูงใจในการเรียน (Motivation to Learn) กล่าวคือ บุคคลจะเรียนรู้ได้ดี ถ้าหากมีความต้องการในการเรียนสิ่งนั้นๆ

(2) สภาพแวดล้อมในการเรียนรู้ (Learning Environment) ต้องมีความสะดวกสบาย เหมาะสม ตลอดจนได้รับความไว้วางใจ และการให้เกียรติผู้เรียน (Trust and Respect)

(3) ควรคำนึงถึงความต้องการในการเรียนของแต่ละบุคคล และรูปแบบของการเรียนรู้ (Learning Styles) ที่มีความหลากหลาย

(4) ต้องคำนึงถึงความรู้เดิม และประสบการณ์ (Experience) อันมีคุณค่า

(5) ควรได้พิจารณาถึงการดูแล และให้ความสำคัญกับเนื้อหา และกิจกรรมในการเรียนรู้ (Learning Content and Activities)

(6) ให้ความสำคัญเกี่ยวกับปัญหาที่สอดคล้องกับความจริง (Realistic Problems) และนำการเรียนรู้ไปใช้ในการแก้ปัญหา

(7) ต้องให้การเอาใจใส่กับการมีส่วนร่วมทั้งทางด้านสติปัญญา และทางด้านร่างกาย ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

(8) ควรให้มีเวลาอย่างพอเพียงในการเรียนรู้ โดยเฉพาะการเรียนรู้ข้อมูลใหม่ การฝึกทักษะใหม่ๆ และการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ

(9) ให้โอกาสในการฝึกภาคปฏิบัติจนเกิดผลดีหรือการนำความรู้ไปประยุกต์ได้

(10) ให้ผู้เรียนได้แสดงศักยภาพหรือสมรรถภาพในการเรียนรู้ จนกระทั่งได้เห็นถึงความก้าวหน้าว่า สามารถบรรลุเป้าหมายได้

Lovell (1980: 28-29) กล่าวถึงองค์ประกอบพิเศษบางด้านที่สามารถก่อให้เกิดผลกระทบในการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ ได้แก่

(1) ประสบการณ์ที่ผ่านมา (Previous Educational Experience) สามารถก่อให้เกิดประสิทธิภาพในการเรียนรู้ได้ หากผู้ใหญ่มีโอกาสเรียนในระบบโรงเรียนนานขึ้น จะมีกรอบความคิดในการแก้ปัญหาอ่อนข้างสมบูรณ์ หากการเรียนรู้นั้นเกิดขึ้นในสถานการณ์ของการเรียนรู้ในระบบที่

ประสบความสำเร็จจากการเรียนสมัยเด็กๆ จะมีแนวโน้มต่อการเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ รวมทั้งมีแรงจูงใจที่ดีไม่วิตกกังวล

(2) การศึกษา และพื้นฐานทางเศรษฐกิจสังคม (Socio-economic Background) เป็นองค์ประกอบต่อทัศนคติ และแรงจูงใจของผู้ใหญ่ในการเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ โดยผู้ใหญ่ส่วนมากจะประเมินความสามารถของตัวเองต่ำกว่าความเป็นจริง

(3) แนวทางในการรับรู้เกี่ยวกับตนเอง (Self-perception) มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ การรับรู้เกี่ยวกับตนเองจะมีผลต่อการแปลความหมายไปยังบุคคลอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งผู้สอนจะมีอิทธิพลต่อผู้เรียน หากพบว่า ผู้เรียนไม่สามารถเรียนรู้ในบทเรียนที่เกินความสามารถ ก็จะทำให้ความช่วยเหลือได้ในทันที

(4) ใช้วิธีการสอนที่แตกต่างกันออกไป โดยเฉพาะการสอนแบบมีชั้นเรียน การสอนด้วยเทคนิคหลายๆ แบบจะช่วยให้เกิดความน่าสนใจมากขึ้น โดยต้องสอดคล้องกับเนื้อหาวิชา และความต้องการของผู้เรียน

เกศินี จุฑาวิจิตร (2540: 43) กล่าวถึงปัจจัยต่างๆ ที่มีอยู่ในชุมชนหรือสังคมที่ใช้สำหรับการพัฒนาชาวบ้านหรือประชาชนให้เกิดการเรียนรู้ อันจะนำไปสู่การพึ่งตนเอง และการพัฒนาที่ยั่งยืน ดังนี้

(1) ระบบวัฒนธรรม ในเรื่องของระบบวัฒนธรรมนี้ อาจจะมองได้ทั้งในแง่รูปธรรม และนามธรรม ได้แก่ การแสดงประต่องถิ่น เพลงพื้นบ้าน กิจกรรมหรือพิธีกรรมในวันสำคัญทางศาสนา ประเพณีต่างๆ ที่สืบทอดกันมาช้านาน การงานอาชีพ เป็นต้น ส่วนในแง่ของนามธรรม ได้แก่ ความคิด ความเชื่อ และคติชาวบ้าน เป็นต้น

(2) ทรัพยากรบุคคล ทรัพยากรบุคคลในท้องถิ่น ได้แก่ พระ ครู แพทย์ ผู้นำความคิดเห็น และปราชญ์ชาวบ้าน บุคคลเหล่านี้ล้วนแต่เป็นผู้มีศักยภาพในการนำชุมชนหรือท้องถิ่นไปสู่เป้าหมายของการพัฒนาตามความคาดหวัง

(3) ทรัพยากรธรรมชาติ ได้แก่ แหล่งธรรมชาติ พืชเศรษฐกิจ ป่าไม้ ภูเขา และทะเล เป็นต้น ตลอดจนหน่วยงานของรัฐ ธุรกิจเอกชน และสถาบันการศึกษาที่อยู่ในท้องถิ่น ทรัพยากรเหล่านี้ นับได้ว่าเป็นชุมทรัพย์ทางปัญญา และชุมทรัพย์ทางเศรษฐกิจให้แก่ท้องถิ่นได้

(4) เครือข่ายการสื่อสาร หมายถึง ระบบของการสื่อสารภายในชุมชนหรือในท้องถิ่น เช่น ชาวบ้านส่วนใหญ่รับรู้ข่าวสารภายนอกจากแหล่งสารใด จากสื่อมวลชนหรือจากการพูดคุยกัน ในแต่ละวันชาวบ้านจับกลุ่มคุยกันในเวลาใด และสถานที่ใด ใครคือผู้นำความคิดเห็น ใครคือบุคคลที่ชาวบ้านให้ความเชื่อถือ สื่ออะไรบ้างที่มีอยู่แล้วในชุมชน เป็นต้น

จากเว็บไซต์ Management Tips (2554: ออนไลน์) กล่าวถึงปัจจัยต่างๆ ที่จะมียผลกระทบต่อการเรียนรู้ทั้งในเชิงบวก และลบ กล่าวคือ ปัจจัยที่ช่วยในการเรียนรู้ ได้แก่ การมีส่วนร่วม

ในการแสดงความคิดเห็น มีเหตุมีผลกระชับและชัดเจน ใช้อุปกรณ์ช่วยการสอน กระตุ้นผู้เรียนด้วยการชมเชย และดึงดูดความสนใจ การมีส่วนร่วมในการเรียนรู้

ปัจจัยขัดขวางการเรียนรู้ ได้แก่ ความกลัว และความกังวล เสี่ยงรบกวน การขัดจังหวะการเรียน สิ่งเบี่ยงเบนความสนใจ ขาดการวางแผนงานที่ดี ความอ่อนเพลีย สมรรถภาพทางร่างกาย และปัญหาส่วนตัว เป็นต้น

ทั้งนี้ ปัจจัยต่างๆ ที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ในทางบวก ผู้สอนหรือผู้จัดการศึกษาสามารถวางแผนเพื่อให้การเรียนรู้ภายในองค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ 2 ประกอบด้วย

(1) ปัจจัยที่เกี่ยวกับผู้เรียน ผู้เรียนคือ บุคคลที่อยู่ในกระบวนการเรียนรู้ จะเป็นใครก็ได้ ได้แก่

(1.1) วุฒิภาวะ และความพร้อม ผู้เรียนจะสามารถเรียนรู้ได้ตามวุฒิภาวะ และเกิดขึ้นดีที่สุดเมื่อผู้เรียนมีความพร้อมทั้งทางร่างกาย จิตใจ และสมอง

(1.2) แรงจูงใจ ซึ่งเป็นตัวกำหนดทิศทาง และเป้าหมาย

(1.3) เชาวน์ปัญญา โดยบุคคลที่มีเชาวน์ปัญญาสูงมักมีความสามารถในการเรียนรู้ในสิ่งต่างๆ ได้อย่างรวดเร็ว และมีประสิทธิภาพ

(1.4) การจำ การเรียนรู้เกิดขึ้นจากการจำ

(1.5) สุขภาพจิต และความมั่นคงทางอารมณ์ ผู้เรียนที่มีความบกพร่องในสุขภาพจิตมักเรียนไม่ได้ดี และมีปัญหาทางวินัยเสมอ

(2) ปัจจัยเกี่ยวกับลักษณะการเรียนการสอน ได้แก่

(2.1) บทเรียนควรมีความยากง่ายพอเหมาะกับวุฒิภาวะของผู้เรียน

(2.2) รูปแบบการเรียนซึ่งเป็นลักษณะนิสัยหรือความชอบของแต่ละบุคคลในสถานการณ์ที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้

(2.3) การสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จะสามารถพัฒนาผู้เรียนให้เกิดคุณลักษณะต่างๆ ตามศักยภาพเต็มที่

(2.4) การถ่ายโอนการเรียนรู้ ซึ่งจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้

กล่าวโดยสรุป ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ของบุคคลหรือผู้เรียน เช่น แรงจูงใจในการเรียนรู้ ความต้องการของผู้เรียน ความรู้เดิม ระดับสติปัญญา พื้นฐานการศึกษา และประสบการณ์ การฝึกปฏิบัติเป็นประจำ สื่อที่ใช้ในการเรียนรู้ เช่น เนื้อหา กิจกรรม หรืออุปกรณ์ช่วยสอนต่างๆ ผู้สอนหรือครู เช่น ความรู้ความสามารถ เพศ ระดับสติปัญญา ความคล่องตัว และการแก้ไขปัญหา วิธีการสอน ได้แก่ การบรรยาย การแสดงบทบาทสมมุติ การอ่านให้ฟัง เป็นต้น รวมถึงการมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ สิ่งแวดล้อม และบรรยากาศของการเรียนรู้

4.9 การเรียนรู้ในชุมชน

1) ประเภทของการเรียนรู้ในชุมชน

การเรียนรู้ในชุมชนเป็นการเรียนรู้ที่ประกอบด้วยสาระสำคัญมากมายหลายเรื่อง และหลายประการ เพราะชีวิตของคนในชุมชนเกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ตลอดเวลา การเรียนรู้ที่มีอยู่ในชุมชนอาจแบ่งได้เป็น 6 ประการ ดังนี้ (สนธยา พลศรี, 2550: 126-127)

(1) การเรียนรู้อย่างไม่เป็นทางการ (Informal Learning) เป็นการเรียนรู้ของคนในชุมชนที่เป็นผลจากธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม ทั้งสิ่งแวดล้อมธรรมชาติ (Nature Environment) และสิ่งแวดล้อมทางวัฒนธรรม (Culture Environment) ที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของคนในชุมชน โดยไม่มีหลักสูตร ไม่มีตารางเรียนที่แน่นอน แต่เกิดขึ้นตลอดเวลา และตลอดชีวิต

(2) การเรียนรู้ในระบบโรงเรียนหรือการเรียนรู้อย่างเป็นทางการ (Formal Learning) เป็นการเรียนรู้ที่เกิดจากการจัดการหรือดำเนินการโดยมนุษย์ มีจุดมุ่งหมาย มีสถาบันหรือองค์กรรับผิดชอบ มีการแบ่งระดับชั้นเรียน หลักสูตร วิธีการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน การประเมินผล ระยะเวลาของการเรียน เป็นต้น การเรียนรู้ในระบบโรงเรียนเป็นที่รู้จักในการจัดการศึกษาระดับอนุบาลหรือปฐมวัย การศึกษาขั้นพื้นฐาน คือ ระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอุดมศึกษา ซึ่งปัจจุบันดำเนินการทั้งในภาครัฐ และเอกชน

(3) การเรียนรู้นอกระบบโรงเรียน (Nonformal Learning) เป็นการเรียนรู้ที่ไม่สามารถจัดได้ในชั้นเรียนแบบการเรียนรู้ในระบบโรงเรียน เนื่องจากภาครัฐ และเอกชนที่รับผิดชอบขาดงบประมาณ สถานที่ บุคลากรหรือบุคคลที่อยู่ในระบบการเรียนรู้ขาดความพร้อมที่จะเรียน เช่น มีภาระหน้าที่ต้องรับผิดชอบมาก ไม่มีเวลาเพียงพอ หากจน มีความบกพร่องทางร่างกาย เป็นต้น การเรียนรู้นอกระบบโรงเรียนจึงถูกจัดขึ้นเพื่อพัฒนาบุคคลดังกล่าว ซึ่งอาจดำเนินการในลักษณะของการฝึกอบรม การประชุมสัมมนา การศึกษาดูงาน เป็นต้น การศึกษาของประเทศไทยรูปแบบนี้จะมีลักษณะที่ผสมผสานระหว่างการเรียนรู้ในระบบ และนอกระบบโรงเรียน กล่าวคือ มีวัตถุประสงค์ ระดับชั้นเรียน หลักสูตร การจัดการเรียนการสอน และการประเมินผลเพื่อเปิดโอกาสให้ผู้ที่ไม่สามารถเข้ารับการศึกษาในระบบโรงเรียน และผู้ที่จบการศึกษาในระบบโรงเรียนไปนานแล้ว ได้มีโอกาสเข้ารับการศึกษา

(4) การเรียนรู้ตามอัธยาศัย เป็นการเรียนรู้ที่ให้คนในชุมชนได้เรียนรู้ด้วยตนเองตามความสนใจความถนัด ตามศักยภาพ ความพร้อม และโอกาสที่จะเรียนรู้ โดยศึกษาจากบุคคล ประสบการณ์ สังคม สภาพแวดล้อม สื่อหรือแหล่งความรู้อื่นๆ ในชุมชน

(5) การเรียนรู้จากการศึกษาทางเลือก (Alternative Education) สุชาดา จักรพิสุทธิ์ และคณะ (2548: 68) ได้ให้ความหมาย และอธิบายว่า เป็นการเรียนรู้ที่มีเป้าหมายเพื่อพัฒนาความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ มีการบูรณาการองค์ความรู้ วิธีการ และผู้เรียนแบบองค์รวมอย่างเหมาะสม มีระบบ

ความสัมพันธ์ที่ทำให้ผู้เรียน และผู้ที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมกันอย่างเท่าเทียม คือ ทุกคนร่วมเรียนรู้ โดยเนื้อหาสาระของการเรียนรู้จะสอดคล้องกับวิถีชีวิตของผู้เรียน เกิดจากความต้องการของผู้เรียนเอง ผลลัพธ์ของการเรียนรู้เป็นการพัฒนาผู้เรียน และชุมชนไปพร้อมๆ กัน

(6) การเรียนรู้ร่วมกันของชุมชน (Participatory Learning) เป็นการเรียนรู้ที่คนในชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ทุกขั้นตอน โดยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน ซึ่งมีปรัชญา แนวคิด และหลักการเช่นเดียวกับการพัฒนาชุมชน เชื่อมมั่นในศักยภาพหรือความสามารถของคนในชุมชนว่าเป็นพื้นฐานสำคัญในความสำเร็จของการพัฒนาชุมชน

สรุปว่า การเรียนรู้ของชุมชนเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องผ่านประสบการณ์การเรียนรู้กลุ่มในชุมชน เป็นการเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติจริง และปัญหาในชีวิตจริง เกี่ยวข้องกับการจัดการระหว่างบุคคล และสิ่งแวดล้อม ด้วยการสร้างเครือข่ายของการเรียนรู้ร่วมกันของคนในชุมชนนั้น กับชุมชนอื่นๆ ซึ่งอาจเรียกได้ว่าเป็น กระบวนการเรียนรู้แบบมีปฏิสัมพันธ์จากการกระทำร่วมกัน (Interactive Learning Through Action) นอกจากนี้ ยังพบอีกว่า การเรียนรู้เป็นกระบวนการสร้างความรู้ ด้วย ความรู้เป็นผลของการดำเนินการระหว่างความรู้ทางสังคม (Social Knowledge) และความรู้ของบุคคล (Personal Knowledge) ที่มีการผสมผสานระหว่างการสังเคราะห์ปัญหาเก่า และใหม่หรือแม่กระทั่ง การผลิตซ้ำทางวัฒนธรรม

2) ลักษณะของความรู้ของชุมชน

นิธิ เอียวศรีวงศ์ (2547: 53, อ้างถึงใน ภาสกร อินทุมาร, 2547: 53) กล่าวว่า ความรู้ของชุมชนหรือความรู้ท้องถิ่น มีลักษณะ 4 ประการคือ

(1) เป็นความรู้ในเชิงปฏิบัติ เพื่อตอบปัญหาบางอย่างในเชิงปฏิบัติ เช่น การอยู่อาศัย การประกอบอาชีพ การรักษาโรค เป็นต้น ที่เกี่ยวข้องกับการดำรงชีวิตในชุมชน โดยการบรรลุบรรลุสัมฤทธิ์ผลในเรื่องนั้นๆ คือ ผลลัพธ์ของการเรียนรู้

(2) เป็นความรู้ที่เกี่ยวกับศาสนธรรม มีพื้นฐานมาจากหลักของศาสนาเกี่ยวกับมุมมองต่อโลกหรือต่อชีวิตที่ใช้ความรู้ในเชิงเมตตา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่กัน แบ่งปันกัน ไม่ใช่เพื่อการแข่งขัน

(3) ไม่อ้างความเป็นสากล ไม่อ้างว่าความรู้ของชุมชนในเรื่องใดเรื่องหนึ่งเหมือนกันทั้งโลก แต่เป็นความรู้ที่ตอบปัญหาเฉพาะชุมชนท้องถิ่นของตน ไม่มีทฤษฎีตายตัว ถ้าชุมชนอื่นจะเอาไปใช้ต้องประยุกต์ให้เหมาะสมกับบริบทของชุมชน เพราะชุมชนมีบริบทของตนเองที่แตกต่างจากชุมชนอื่นๆ

(4) มักจะไม่อยู่ในรูปของลายลักษณ์อักษรแต่อยู่ในรูปของวัฒนธรรม ประเพณีหรือแบบแผนความสัมพันธ์หรือวิถีชีวิตของคนในชุมชน จึงไม่ได้อยู่ในตำราหรือเอกสารใดๆ

3) กระบวนการสร้าง และสืบทอดความรู้ของชุมชน

นิธิ เอียวศรีวงศ์ (2547: 53, อ้างถึงใน ภาสกร อินทุมาร, 2547: 53) ให้ข้อเสนอแนะว่า กระบวนการสร้าง และสืบทอดความรู้ของชุมชน ควรมีลักษณะดังนี้

- (1) ความรู้มาจากปัญหาาร่วมกันของคนในชุมชน แล้วคนในชุมชนร่วมกันแก้ปัญหาจนประสบความสำเร็จ ซึ่งเป็นความรู้สาธารณะหรือของส่วนรวม ไม่ใช่ของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง
- (2) เป็นความรู้ที่ถ่ายทอดกันมาจากชุมชนอื่นหรือถ่ายทอดไปยังชุมชนอื่นก็ได้ อันเป็นผลจากความสัมพันธ์ระหว่างชุมชน ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคม และวัฒนธรรม ไม่ได้จำกัดตัวเองอยู่ในชุมชนของคนเพียงชุมชนเดียว
- (3) สืบทอดผ่านระบบครอบครัว และชุมชนเป็นหลัก โดยมีบ้าน องค์กรทางศาสนา หนุนเสริมในรูปแบบของการจัดเทศกาลทางสังคม การจัดกิจกรรมทางสังคม พิธีกรรมต่างๆ ทำให้ความรู้ของชุมชนถ่ายทอดจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง
- (4) อิทธิพลของผู้เชี่ยวชาญหรือความรู้พิเศษที่ชุมชนยอมรับ คนในชุมชนจึงขอเรียนรู้เพื่อนำมาใช้ประโยชน์ในการดำเนินชีวิต ทั้งความรู้ที่เป็นของชุมชนเอง และความรู้ที่อยู่ภายนอกชุมชน

Dawid Mathew (อ้างถึงใน ปาริชาติ วลัยเสถียร, 2548: 8-9) ได้สรุปว่า กระบวนการเรียนรู้ของชุมชน เป็นสิ่งที่คนในชุมชนเรียนรู้ และผ่านการแลกเปลี่ยนกับคนอื่น เช่น อะไรคือ สิ่งที่มีคุณค่าของชุมชน ชุมชนมีเป้าหมายตรงกันหรือไม่ อะไรคือ สิ่งที่ชุมชนคิดเมื่อมีปัญหาเกิดขึ้น กระบวนการเรียนรู้ และแลกเปลี่ยนระหว่างคนในชุมชน และสาธารณะ ทำให้คนในชุมชนเรียนรู้ในสิ่งที่ต้องการรู้ ซึ่งไม่อาจรู้ได้โดยลำพัง จึงเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้คนในชุมชนกำหนดหรือนิยามประเด็นปัญหาสาธารณะร่วมกัน

การเรียนรู้ของชุมชนจึงเป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนาชุมชน ในวิถีทางที่ทำให้ประชาชนรู้สึกเป็นเจ้าของชุมชน การสร้างความเป็นชุมชนจึงเป็นหน่วยเดียวกับการกระตุ้นให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ของชุมชน และแยกไม่ขาดจากการสร้างสำนึกสาธารณะ ฉะนั้น ชุมชนที่อุดมไปด้วยชีวิตสาธารณะที่มีสุขภาพดีหรือชุมชนที่มีประชาสังคมเข้มแข็ง คือ ชุมชนแห่งการเรียนรู้นั่นเอง

ในบริบทของชุมชน การเรียนรู้เป็นหัวใจของความเข้มแข็ง และการพึ่งพาตนเองของชุมชน การทำความเข้าใจปรัชญาการเรียนรู้ของชุมชนทำให้เข้าใจว่า ชุมชนเรียนรู้ได้อย่างไร และปรัชญาเป็นตัวกำหนดว่า ชุมชนต้องเรียนรู้อะไรและเรียนรู้อย่างไรจึงจะบรรลุเป้าหมายของชีวิต ในวิถีของชุมชน การเรียนรู้ที่เกิดขึ้นภายใต้ระบบความสัมพันธ์ของชุมชนประกอบไปด้วย 3 ระบบสำคัญคือ (จ่านงค์ แรกพินิจ, 2545: 52-53)

- (1) ความสัมพันธ์ระหว่างคนกับคน ช่วยให้เกิดการเรียนรู้ในการอยู่ร่วมกันในสังคมนระบบครอบครัว และเครือญาติ การควบคุมทางสังคม และการแก้ปัญหาความขัดแย้งระหว่างกัน

(2) ความสัมพันธ์ระหว่างคนกับสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ ช่วยให้เกิดการเรียนรู้
ในด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ การผลิต แปรรูป รวมถึงกิจกรรมทางเศรษฐกิจอื่นๆ

(3) ความสัมพันธ์ระหว่างคนกับสิ่งเหนือธรรมชาติ ช่วยให้เกิดการเรียนรู้สิ่งที่เป็น
คุณค่า ความเชื่อ ประเพณี และพิธีกรรมการเรียนรู้ ของชุมชนที่เกิดจากความสัมพันธ์ดังกล่าว เป็นการ
เรียนรู้ที่เป็นเอกภาพระหว่างทฤษฎี และการปฏิบัติหรือระหว่างแนวคิด และวิถีชีวิต โดยมีหลักสำคัญที่
การเชื่อมโยงคน ความรู้ และทรัพยากรเข้าด้วยกัน ต่างไปจากการเรียนรู้ของระบบการศึกษาปัจจุบันที่
ทฤษฎีกับการปฏิบัติหรือแนวคิดกับวิถีชีวิตแยกจากกัน ทำให้เอกภาพการเรียนรู้หายไป ความรู้ถูกแยก
เป็นส่วนๆ เป็นความรู้เฉพาะเรื่องไม่สามารถเชื่อมโยงกันได้

4) ความหมายของการเรียนรู้ร่วมกันของชุมชน

นักวิชาการ และนักพัฒนาชุมชน ได้ให้ความหมายของการเรียนรู้ร่วมกันของชุมชนไว้
หลายความหมาย และมีความหมายคล้ายคลึงกัน ดังนี้

กรมการพัฒนาชุมชน (2547: 6) ให้ความหมาย การเรียนรู้ร่วมกันของชุมชนว่า เป็น
การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ที่กระบวนการสร้างความรู้ผ่านตัวผู้เรียนเอง หรือเป็นการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียน
เป็นศูนย์กลางซึ่งเป็นการเรียนรู้ที่สามารถพัฒนาทั้งองค์ความรู้ เจตคติ ทักษะ และพฤติกรรมของผู้เรียน
ได้สูงสุด เนื่องจากเป็นการเรียนรู้ที่ดึงประสบการณ์ ศักยภาพของผู้เรียนออกมาใช้อย่างเต็มที่

ปาริชาติ วลัยเสถียรและคณะ (2543: 174) ให้ความหมาย การเรียนรู้ร่วมกันของ
ชุมชนว่า เป็นการกระบวนการเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติจริง ทั้งในการพยายามแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นใน
ชีวิตจริงหรือเกี่ยวข้องกับการทำมาหากินหรือสภาพความเป็นอยู่ กิจกรรมดำเนินไปเพื่อสนองตอบต่อ
การแก้ปัญหา และสอดคล้องกับแบบแผนการผลิตของชุมชน จึงเป็นพลังขับเคลื่อนให้เกิดพลวัตของ
การเรียนรู้ ได้มีการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็น วิเคราะห์ปัญหา หาแนวทางแก้ไข แล้วสมาชิกนำ
กลับไปลงมือปฏิบัติแล้วกลับมาทบทวนวิเคราะห์ร่วมกันเพื่อสรุปบทเรียน เพื่อหาแนวทางต่อไปอีก
กระบวนการที่เกิดขึ้นๆ นี้ เท่ากับเป็นการยกระดับสติปัญญาของสมาชิกในกลุ่ม และผลพวงจากการ
เรียนรู้จากปัญหาที่เกิดขึ้นจริงดังกล่าว ยังช่วยแก้ปัญหา และพัฒนาคุณภาพชีวิต อันเป็นผลที่คนใน
ชุมชนสามารถเห็นเป็นรูปธรรมได้

พรพิไล เลิศวิชา (2542: 7) ให้ความหมาย การเรียนรู้ร่วมกันของชุมชนว่าเป็น กระบวนการ
การเรียนรู้อันมีรากฐานอยู่ที่ประเพณี วัฒนธรรมท้องถิ่นซึ่งไม่ได้แยกกระหว่างการเรียนรู้กับวิถีชีวิต การ
รู้และการปฏิบัติ เนื้อหา และกระบวนการเรียนรู้เป็นหนึ่งเดียว เป็นส่วนสำคัญที่ทำให้มนุษย์ได้มี
ศักยภาพในการพัฒนา สามารถดำรงชีวิตท่ามกลางการเปลี่ยนแปลง และพึ่งตนเองได้

วิมลลักษณ์ ชูชาติ (2540: 8) ให้ความหมาย การเรียนรู้ร่วมกันของชุมชน ว่าหมายถึง
กระบวนการที่ทำให้ชุมชนมีความสามารถในการแก้ไขปัญหาต่างๆ ของชุมชน แบ่งได้เป็น 2 ลักษณะ
คือ กระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชน ได้แก่ กระบวนการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจากการเชื่อมโยงแหล่งความรู้

ต่างๆ ภายในชุมชน อีกลักษณะหนึ่งคือ กระบวนการเรียนรู้ภายนอกชุมชน ได้แก่ กระบวนการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจากการเชื่อมโยงแหล่งเรียนรู้ต่างๆ ระหว่างชุมชน

จิรวุฒิ เสนาคำ (2540: 8) ให้ความหมาย การเรียนรู้ร่วมกันของชุมชนว่า เป็นสิ่งที่บุคคลเรียนรู้ และผ่านการแลกเปลี่ยนกับคนอื่น เป็นการแลกเปลี่ยนการเรียนรู้ระหว่างคนในชุมชน และสาธารณะหรือการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างคนในชุมชนไม่ใช่เพียงการรับฟังข้อเสนอ และข้อมูลเท่านั้น แต่ต้องเข้าใจทัศนคติต่อปัญหาที่คนอื่นเสนอ เพราะมีปัญหาบางปัญหาที่บุคคลไม่สามารถรู้ได้โดยลำพัง แต่จะรู้ได้เมื่อมีการเรียนรู้ร่วมกันกับคนอื่น จึงจำเป็นที่บุคคลต้องสร้างสำนึกส่วนรวมต่อสิ่งที่กำลังเกิดขึ้นในชุมชน การเรียนรู้ร่วมกันของชุมชนจึงเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนกำหนดหรือนิยามประเด็นปัญหาสาธารณะร่วมกัน

จากความหมายของการเรียนรู้ร่วมกันของชุมชนดังกล่าวมา สรุปว่า การเรียนรู้ร่วมกันของชุมชน หมายถึง กระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของคนในชุมชนโดยการแลกเปลี่ยนความรู้ และประสบการณ์ส่วนบุคคล และประสบการณ์ของชุมชน ทำให้ได้ข้อสรุป บทเรียนของชุมชน ยกขั้วระดับสติปัญญาของคนในชุมชน เกิดจิตสำนึกชุมชน มีความรัก ความผูกพัน ความเอื้ออาทรต่อกัน และนำไปสู่การรวมพลังหรือศักยภาพของชุมชน เพื่อร่วมกันพัฒนาชุมชนของตนเองให้ประสบความสำเร็จต่อไป

5) ลักษณะการเรียนรู้ร่วมกันของชุมชน

ได้มีผู้กำหนดลักษณะการเรียนรู้ร่วมกันของชุมชนไว้หลายท่าน ดังนี้

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (ม.ป.ป.: 17) ได้สรุปลักษณะของกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของชุมชนไว้ว่า เป็นความรู้หรือชุดประสบการณ์ของชุมชนที่เป็นทั้งความรู้ทางเทคนิค ค่านิยม ศีลธรรมและจริยธรรมหรือเป็นความรู้รูปแบบองค์รวม ผู้เรียนจึงต้องเรียนรู้วิถีชีวิตทั้งหมด หัวใจการเรียนรู้จะอยู่ที่การปฏิบัติ การเรียนรู้เป็นกระบวนการของข้อมูลข่าวสาร วิถีชีวิตของคน และชุมชนที่นำไปใช้ประโยชน์ได้จริง การเรียนรู้เป็นแบบเรียบง่ายเป็นธรรมชาติ สอดคล้องกับแนวทางการดำเนินชีวิตของชุมชน สามารถตอบสนองความต้องการของคนในชุมชนได้อย่างแท้จริง

เมื่อพิจารณาจากปรัชญา และแนวความคิดความหมาย ลักษณะของการเรียนรู้ร่วมกันของชุมชนดังกล่าวแล้ว จะเห็นว่า การเรียนรู้ร่วมกันของชุมชนมีลักษณะหลายประการ ดังนี้

(1) เป็นการเรียนรู้ที่ให้คุณ และชุมชนเป็นศูนย์กลาง โดยมีพื้นฐานความเชื่อในศักยภาพหรือพลังของคน และชุมชนว่า มีความรู้ ความเข้าใจ และประสบการณ์เกี่ยวกับชุมชนของตนมากกว่าคนจากภายนอกชุมชน การเรียนรู้ร่วมกันโดยแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของคนในชุมชน จึงทำได้ข้อมูลที่แท้จริงของชุมชน

(2) มีเป้าหมายที่ชัดเจน การเรียนรู้ร่วมกันของชุมชนมีเป้าหมายเพื่อการสร้างความรู้จิตสำนึกชุมชน อุดมการณ์ และทักษะให้แก่คน กลุ่ม และองค์กรในชุมชนเพื่อนำไปสู่การรวมพลังหรือศักยภาพ และการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของตนต่อไป

(3) เป็นกระบวนการกลุ่ม เป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันของคนหลายคน หลายกลุ่ม หลายองค์กร ไม่ใช่เป็นการเรียนรู้ตามลำพังคนเดียว มีหลายขั้นตอนที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กันอย่างเป็นลำดับ และต่อเนื่องกัน

(4) เป็นประชาธิปไตย เป็นการเรียนรู้ร่วมกันที่มีอิสรภาพ เสมอภาค และภราดรภาพ เพราะการเรียนรู้ร่วมกันของชุมชนเป็นของคนในชุมชน โดยคนในชุมชน เพื่อคนในชุมชน ผู้เรียนจึงต้องรับฟังความคิดเห็นของคนอื่นที่แตกต่างไปจากตนเอง ยอมรับในเสียงข้างมาก ไม่ใช่อำนาจหน้าที่ ซึ่งเหนือกว่าไปข่มขู่หรือบีบบังคับผู้อื่น เป็นต้น แต่มีความเป็นกัลยาณมิตร และพันธมิตรที่ร่วมกันให้ข้อมูล ร่วมคิดร่วมตัดสินใจ ร่วมกันดำเนินการ และร่วมกันเรียนรู้

(5) มีความเป็นอิสระไม่ครอบงำ การเรียนรู้ร่วมกันของชุมชนตั้งอยู่บนพื้นฐานของความอิสระ ไม่ครอบงำความคิดบุคคลอื่นหรือชักจูงบุคคลอื่นให้มีความคิดเห็น ความเชื่อเช่นเดียวกับตนเอง แต่เชื่อมั่นในความรู้ ความสามารถของบุคคล และพลังของชุมชนว่า สามารถร่วมกันแก้ไขปัญหาของชุมชนได้

ดังนั้น ผู้เรียนที่เรียนรู้ร่วมกันจึงต้องมีวิสัยทัศน์กว้างไกล ยอมรับในความแตกต่างของบุคคล เคารพในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของบุคคลอื่น

(6) เป็นการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม คนในทุกภาคส่วนของชุมชนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ ไม่ใช่เพียงบางบุคคล บางกลุ่มหรือบางองค์กรเท่านั้น และผู้เรียนต้องมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของกระบวนการเรียนรู้ ไม่ใช่เพียงขั้นตอนใดขั้นตอนหนึ่งเท่านั้น

(7) เป็นการเรียนรู้จากประสบการณ์ และการปฏิบัติจริงของผู้เรียน เป็นการเรียนรู้ในสิ่งที่เกิดขึ้นจริงในชุมชนอันเป็นผลมาจากประสบการณ์ของผู้เรียนโดยตรง ไม่ใช่การเรียนการสอนในระบบชั้นเรียน แต่ด้วยวิธีการพูดคุยแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ความรู้ ความคิด ร่วมกันวิเคราะห์ สังเคราะห์ ทดลองปฏิบัติแล้วนำผลมาทบทวนหรือสรุปบทเรียนร่วมกันซึ่งอาจจะต้องร่วมกันทดลองปฏิบัติ และสรุปบทเรียนหลายครั้ง จึงจะประสบความสำเร็จ และเกิดองค์ความรู้ของชุมชน

(8) บรรยากาศของการเรียนรู้เป็นแบบไม่เป็นทางการ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในบรรยากาศแบบเรียบง่ายเหมือนการใช้ชีวิตปกติของคนในชุมชน เป็นกันเอง ไม่มีการขัดแย้ง ไม่มีการแข่งขัน แต่เน้นที่ความร่วมมือช่วยเหลือกัน ไว้วางใจกัน รับฟังความคิดเห็นของกัน และกันสนับสนุน ส่งเสริมซึ่งกัน และกันเพื่อการบรรลุเป้าหมายร่วมกัน

(9) เป็นการเรียนรู้แบบองค์รวม เรียนรู้ในเรื่องราวต่างๆ ของชุมชนอย่างรอบด้าน ไม่ใช่เพียงเรื่องใดเรื่องหนึ่งเพียงเรื่องเดียว เพราะความรู้ต่างๆ ของชุมชนไม่ได้แยกออกจากกัน เป็นส่วนๆ แต่เชื่อมโยงกันจึงต้องบูรณาการเนื้อหาสาระเข้าด้วยกัน

(10) เป็นเครือข่ายแห่งการเรียนรู้ มีวัตถุประสงค์ร่วมกัน ผู้เรียนจะเชื่อมโยงกันในลักษณะของเครือข่าย คือ มีความเท่าเทียมกัน ไม่มีใครบังคับบัญชา ร่วมกันเพราะมีความคิดคล้ายกัน สนใจในเรื่องเดียวกัน มีวัตถุประสงค์ร่วมกัน สมารถใจที่จะร่วมกันแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และสนับสนุนช่วยเหลือกันในด้านต่างๆ

สีลาภรณ์ นาคทรพรพ (2543: 61-63) กำหนดลักษณะของกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของชุมชนไว้ 4 ประการ คือ

(1) เป็นกระบวนการกลุ่ม (Group Process) กระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของชุมชนเกิดจากการที่คนในชุมชนแต่ละคนได้มีการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็น วิพากษ์วิจารณ์ปัญหาและเสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหา ร่วมกัน ซึ่งเป็นการยอมรับความเท่าเทียมกันของคนในชุมชน ทำให้เกิดพลังสติปัญญา สามารถหาทางออกที่ดีที่สุด และเป็นที่ยอมรับของทุกคนทุกฝ่าย

(2) เป็นการเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติ (Active Learning) กระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของชุมชนเป็นการแสวงหาแนวทางเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน การเรียนรู้จึงมีลักษณะเป็นพลวัตที่เกิดจากการร่วมกันแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิด วิเคราะห์ปัญหา สาเหตุของปัญหา วิธีการแก้ไขปัญหา แล้วนำไปปฏิบัติจริง ผลเป็นอย่างไรก็นำมาทบทวนวิเคราะห์ร่วมกันเพื่อหาวิธีการที่เหมาะสมมากที่สุดต่อไป เรียกว่า กระบวนการเรียนรู้แบบมีปฏิสัมพันธ์จากการกระทำร่วมกัน (Interactive Learn Through Action)

(3) เป็นการเรียนรู้จากปัญหาในชีวิตจริง (Problem Oriented) เพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจริง ดังนั้น นอกจากเป็นการยกระดับความคิด สติปัญญาของคนในชุมชนแล้ว การเรียนรู้ร่วมกันของคนในชุมชน ยังหมายถึง การร่วมแก้ปัญหา และพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนอย่างเป็นรูปธรรม เมื่อร่วมกันแก้ปัญหาของชุมชนได้แล้วจะทำให้เพิ่มความมั่นใจในศักยภาพของบุคคล และชุมชนมากยิ่งขึ้น และนำไปสู่การเรียนรู้เพื่อร่วมกันแสวงหาแนวทางในการพัฒนาชุมชนของตนเองต่อไป การเรียนรู้จากปัญหาในชีวิตจริงเป็นการเรียนรู้ในเรื่องใกล้ตัวที่รู้อยู่แล้ว จึงเรียนรู้ได้ง่าย และมีประสิทธิภาพมากกว่าการเรียนรู้ในเรื่องที่ไกลตัวที่ไม่รู้มาก่อน

(4) เป็นการเรียนรู้ และทำงานร่วมกันในลักษณะที่เป็นเครือข่าย ผู้ที่เรียนรู้ร่วมกันจะมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกันในแนวราบมากกว่าแนวตั้งหรือมีความสัมพันธ์ที่เท่าเทียมกัน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ ความคิดเห็น และทรัพยากรระหว่างกันด้วยความสมัครใจ ช่วยเหลือกันติดต่อสื่อสารกันอย่างสม่ำเสมอ ไม่มีการบังคับบัญชาสั่งการ ไม่มีโครงสร้างอำนาจ แต่มีจุดร่วมที่

เชื่อมโยงกันเป็นเครือข่ายระหว่างองค์กรหรือชุมชนต่อชุมชนที่มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และติดต่อสื่อสารถึงกันเป็นระยะ

6) องค์ประกอบของการเรียนรู้ร่วมกันของชุมชน

เมื่อพิจารณาจากปรัชญา แนวความคิด ความหมาย ลักษณะ และกระบวนการของการเรียนรู้ร่วมกันของชุมชนแล้ว อาจสรุปได้ว่า องค์ประกอบที่สำคัญของการเรียนรู้ร่วมกันของชุมชน ดังนี้ (สนธยา พลศรี, 2550: 145-146)

(1) ผู้เรียน ในการเรียนรู้ร่วมกันของชุมชน คือ คนในชุมชนซึ่งควรประกอบด้วยบุคคลทุกคน หรือทุกภาคส่วนของชุมชน เช่น ประชาชนชาวบ้าน ผู้นำกลุ่ม ผู้นำองค์กร ผู้นำชุมชน ผู้สูงอายุ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับเรื่องที่เรียนรู้ ผู้สนใจ และข้าราชการที่ปฏิบัติหน้าที่ในชุมชน เป็นต้น เพราะบุคคลเหล่านี้ เป็นผู้เกี่ยวข้อง และได้รับผลจากการเรียนรู้โดยตรง

(2) ประสบการณ์ของผู้เรียน การเรียนรู้ร่วมกันของชุมชน เป็นการเรียนรู้จากประสบการณ์เดิมของผู้เรียนที่เป็นคนในชุมชน ซึ่งอาจจะคล้ายคลึงกันหรือแตกต่างกันก็ได้ ดังนั้น ความหลากหลายของประสบการณ์ของผู้เรียน ที่มาจากทุกภาคส่วนของชุมชนจะทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ในด้านต่างๆ ระหว่างผู้เรียนอย่างกว้างขวาง ทำให้มองเห็นภาพของชุมชนครอบคลุมในทุกมิติ

(3) กระบวนการเรียนรู้ การเรียนรู้ร่วมกันของชุมชนเกิดขึ้นอย่างเป็นลำดับขั้นตอน ผู้จัดการเรียนรู้จะต้องดำเนินการให้เป็นไปตามลำดับ คือ การตระหนักรับรู้ปัญหาาร่วมกัน การสร้างจิตสำนึกชุมชน การรวมตัวเป็นองค์การชุมชน การร่วมกันแสวงหาทางเลือกเพื่อแก้ไขปัญหา การปฏิบัติร่วมกัน การปรับปรุงให้เหมาะสม และการขยายเป็นเครือข่ายการเรียนรู้

(4) กิจกรรมการเรียนรู้ การเรียนรู้ร่วมกันของชุมชนมีกิจกรรมที่สำคัญ คือ การแลกเปลี่ยนความรู้ และประสบการณ์ร่วมกัน ดังนั้น กิจกรรมที่สำคัญจึงได้แก่ การจัดเวทีเพื่อให้ทุกคนได้มีโอกาสในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการมีส่วนร่วมของผู้เรียนอย่างกว้างขวางเพื่อให้มองเห็นภาพต่างๆ ของชุมชนให้ชัดเจนมากที่สุด ไม่ใช่เป็นการเรียนรู้จากการบรรยายของวิทยากรหรือผู้ใดผู้หนึ่งเพียงฝ่ายเดียว

(5) ทุนของชุมชน การเรียนรู้ร่วมกันของชุมชนเป็นการเรียนรู้ที่แตกต่างออกไปจากการเรียนรู้ทั่วไป ทรัพยากรที่เกี่ยวกับการเรียนรู้ร่วมกัน นอกจากคนในชุมชนแล้วยัง ได้แก่ ทุนของชุมชนคือ ทุนทางธรรมชาติ ทุนทางเศรษฐกิจ และทุนทางสังคม ซึ่งเป็นทรัพยากรสำคัญของชุมชน ที่ทำให้ทราบถึงศักยภาพหรือพลังของชุมชน และนำมาใช้ในการแก้ไขปัญหาของชุมชน ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญประการหนึ่งของการเรียนรู้ร่วมกันของชุมชน

(6) การจัดการเรียนรู้ การเรียนรู้ร่วมกันของชุมชนเป็นการระดมความรู้ และประสบการณ์ของผู้เรียนมาเป็นองค์ความรู้ร่วมกันของชุมชน ผู้จัดการความรู้จึงต้องดำเนินการให้เหมาะสมจึงจะประสบความสำเร็จ ทั้งสถานที่ วัสดุอุปกรณ์ ช่วงระยะเวลา บุคคลที่เข้าร่วมเรียนรู้ เนื้อหาสาระ บรรยากาศในการเรียนรู้ วิทยากรกระบวนการ (Facilitator) และเทคนิควิธีการที่นำมาใช้ เพื่อให้ผู้เรียนรู้ทุกคนได้มีส่วนร่วมในการเรียนรู้ร่วมกันให้มากที่สุด

(7) องค์ความรู้ เป็นข้อสรุปหรือความคิดรวบยอดที่เกิดจากการเรียนรู้ร่วมกันตามเนื้อหาสาระ และประเด็นที่ร่วมกันเรียนรู้ ซึ่งผ่านเวทีแห่งการแลกเปลี่ยนเรียนรู้มาแล้ว องค์ความรู้ อาจจะเป็นการทบทวนองค์ความรู้เก่า เป็นความรู้ใหม่หรือผสมผสานความรู้เดิม และประสบการณ์ในปัจจุบันเป็นองค์ความรู้ใหม่ก็ได้

(8) การบูรณาการ การเรียนรู้ร่วมกันของชุมชนเกิดจากความรู้ และประสบการณ์ของผู้เรียนทุกคนจากทุกภาคส่วนของชุมชน จึงเป็นความรู้ที่หลากหลายซึ่งต้องบูรณาการความรู้เหล่านั้นเข้าด้วยกันเป็นองค์รวมของความรู้ และเป็นองค์ความรู้ใหม่ของชุมชน

(9) การนำไปปฏิบัติร่วมกัน เป็นการนำองค์ความรู้ใหม่ที่เกิดจากการเรียนรู้ไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันเพื่อแก้ไขปัญหา และพัฒนาชุมชนซึ่งถ้าหากประสบความสำเร็จหรือได้ผลก็จะกลายเป็นวิถีชีวิตหรือวัฒนธรรมการเรียนรู้ของชุมชนที่สนับสนุนการพัฒนาชุมชนให้ประสบความสำเร็จ ถ้าหากยังไม่ประสบความสำเร็จก็ร่วมกันวิเคราะห์เพื่อค้นหาสาเหตุ ปรับปรุงวิธีการแล้วนำไปปฏิบัติใหม่ จนประสบความสำเร็จ

(10) การติดตามประเมินผล เป็นการร่วมกันติดตามประเมินผลความสำเร็จหรือข้อบกพร่องของการเรียนรู้ร่วมกันของชุมชน เพื่อปรับปรุง พัฒนาระบบการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่งต้องร่วมกันติดตามประเมินในทุกขั้นตอนและทุกองค์ประกอบของการเรียนรู้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งหลังจากการนำองค์ความรู้ไปปฏิบัติร่วมกันแล้ว เพราะการเรียนรู้ร่วมกันของชุมชนจะประสบความสำเร็จอย่างสมบูรณ์ เมื่อผู้เรียนได้นำองค์ความรู้ไปปฏิบัติจริงจนประสบความสำเร็จนั่นเอง

7) องค์ประกอบของการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่ม ออมทรัพย์เพื่อการผลิต แบ่งได้เป็น 4 ด้าน คือ

(1) ปัจจัยนำเข้า (Input) ของการเรียนรู้กิจกรรมทางเศรษฐกิจ มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับดังนี้

(1.1) ขาดแคลนเงินทุน และทรัพยากรที่จำเป็นสำหรับการผลิต ส่งผลให้กลุ่มต้องแสวงหาความรู้ ข้อมูล และแหล่งสนับสนุนจากภายนอก

(1.2) มีวิสัยทัศน์ในการส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาอาชีพ และคุณภาพชีวิตของสมาชิก และคนในชุมชน

(1.3) มีการเรียนรู้แผนงานในการส่งเสริมการประกอบอาชีพเพื่อเพิ่มผลผลิต สร้างงานสร้างอาชีพ และดำเนินงานได้ตามแผน

(2) กระบวนการเรียนรู้ (Learning Process) กิจกรรมทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นนี้ แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ การเรียนรู้ด้วยตนเองร่วมกัน ซึ่งอาจใช้วิธีการฝึกอบรมอย่างต่อเนื่องมาเป็น เครื่องมือ และการเรียนรู้จากผู้อื่น ใช้การศึกษาดูงานหรือพูดคุยแลกเปลี่ยนกับผู้ที่มีประสบการณ์ ทั้งนี้ กระบวนการพัฒนาอาจเริ่มด้วยกระบวนการแบบใดก่อนก็ได้ (พูลทรัพย์ สวนเมือง ตูลาพันธุ์, 2548: 32) มีเนื้อหาเกี่ยวกับกลุ่มออมทรัพย์ ดังนี้

- (2.1) มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่อง
- (2.2) มีการสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของสมาชิก และคนในชุมชน
- (2.3) มีความพร้อมด้านทุน ทรัพยากร และบุคลากรในการส่งเสริมการเรียนรู้ให้กับสมาชิก และคนในชุมชน
- (2.4) มีสิ่งอำนวยความสะดวกที่เหมาะสมในการส่งเสริมการเรียนรู้ให้กับสมาชิก และคนในชุมชน เช่น อาคาร สถานที่ ยานพาหนะรับ-ส่ง เป็นต้น
- (2.5) นำเทคโนโลยี และสารสนเทศมาใช้ในการส่งเสริมการเรียนรู้ให้กับสมาชิก และคนในชุมชน เช่น คอมพิวเตอร์ โสตทัศนอุปกรณ์ (เครื่องฉาย / เครื่องเสียง) เป็นต้น
- (2.6) มีการสื่อสารและประชาสัมพันธ์กิจกรรมการเรียนรู้อย่างทั่วถึง และต่อเนื่อง
- (2.7) มีบุคลากรหรือคณะทำงานที่ทำหน้าที่ส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาศักยภาพของสมาชิก
- (2.8) มีการจูงใจ และกระตุ้นสมาชิกเพื่อให้เห็นถึงประโยชน์ของการเรียนรู้ร่วมกัน
- (2.9) มีการให้รางวัลหรือชมเชยแก่สมาชิกที่ผ่านการเรียนรู้กับกลุ่มหรือจากภายนอกกลุ่ม

(3) ผลผลิต (Output) จากการเรียนรู้กิจกรรมทางเศรษฐกิจ มีเนื้อหาเกี่ยวกับกลุ่มออมทรัพย์ และสมาชิก ดังนี้

- (3.1) สมาชิกมีความสามัคคี ผูกพัน และอุดมการณ์ร่วมกันจึงส่งผลให้เกิดความร่วมมือในการเรียนรู้ร่วมกันกับกลุ่ม
- (3.2) สมาชิกให้ความร่วมมือในการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ที่กลุ่มจัดขึ้น
- (3.3) สมาชิกให้ข้อเสนอแนะต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่กลุ่มจัดขึ้น
- (3.4) สมาชิกสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ในการเพิ่มผลผลิตหรือประกอบอาชีพของครัวเรือนสมาชิก
- (3.5) กลุ่มมีการจัดระบบความรู้ และสร้างองค์ความรู้ใหม่ที่พัฒนามาจากปัญหาของกลุ่มเอง

(3.6) กลุ่มมีการนำความรู้ที่ได้รับมาพัฒนาการบริหารจัดการ การเพิ่มผลผลิต หรือแก้ปัญหาของกลุ่ม

(3.7) กลุ่มของท่านมีการเรียนรู้การกระจายผลตอบแทนจาก การดำเนิน กิจกรรมกลุ่มแก่สมาชิกอย่างเป็นธรรม และเหมาะสม

(3.8) กลุ่มของท่านมีการเรียนรู้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจในแต่ละ ช่วงเวลาอย่างสอดคล้องกับฤดูกาลเพาะปลูกหรือเพิ่มกำลังการผลิตในช่วงเวลาที่ผลผลิตมีราคาสูง

(4) ประโยชน์ (Benefit) จากการเรียนรู้กิจกรรมทางเศรษฐกิจ มีเนื้อหาเกี่ยวกับกลุ่ม ออมทรัพย์ และสมาชิก ดังนี้

(4.1) กลุ่มได้รับประโยชน์โดยตรงจากการส่งเสริมการเรียนรู้ของหน่วยงาน สันับสนุนภายนอก

(4.2) สมาชิกได้รับประโยชน์สูงสุดจากการส่งเสริมการเรียนรู้ของกลุ่มออม ทรัพย์

8) การส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกันของชุมชน

เทคนิค วิธีการ และกระบวนการในการส่งเสริมการเรียนรู้เป็นสิ่งที่มีความสำคัญเพราะ จะนำไปสู่การพัฒนาการเรียนรู้ของบุคคล ชุมชน เครือข่าย และกระบวนการจัดการเรียนรู้ในด้านอื่นๆ ได้อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์ จึงเป็นเครื่องมือที่สร้างความเข้าใจระหว่างกันในการพัฒนาความรู้ เทคนิคบางอย่าง สามารถก่อให้เกิดความสามัคคี และกลั่นความรู้ให้ออกเป็นแนวทางการดำเนินงานที่ เหมาะสม (ปาริชาติ วลัยเสถียร และคณะ, 2552: 283)

การให้การศึกษาขององค์กรพัฒนาต่างๆ ที่มีจุดมุ่งหมายในการพัฒนาชุมชน จะเริ่มที่ กระบวนการสร้างเสริมการเรียนรู้ให้เกิดในบุคคล และชุมชน ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาในด้านอื่นๆ จำแนก ตามวิธีการจัดการเรียนรู้ตามกลุ่มเป้าหมาย และระดับของงาน ได้แก่ การส่งเสริมการเรียนรู้ทั่วไป ระดับบุคคล ระดับกลุ่ม ระดับเครือข่าย และระดับชุมชน ดังนี้

(1) การส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกันของชุมชนโดยทั่วไป

การส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกันของชุมชน มีวิธีการ และเทคนิค คือ (ปาริชาติ วลัยเสถียร และคณะ, 2552: 14-15)

(1.1) การลงมือปฏิบัติจริง เป็นการเรียนรู้ที่แยกไม่ออกจากการดำเนินชีวิต ของคนในชุมชน สามารถสร้างการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นพร้อมกับการมีส่วนร่วมในการทำงานพัฒนาชุมชน ในขั้นตอนต่างๆ ได้ ซึ่งอาจจัดการเรียนรู้ได้โดยการสาธิต และทดลอง

(1.2) การเรียนรู้จากประสบการณ์ เป็นการเรียนรู้จากประสบการณ์ทั้งของตนเอง และประสบการณ์ของผู้อื่น ซึ่งอาจจัดการเรียนรู้ได้โดยการศึกษาคุณงามอย่างมีจุดมุ่งหมาย มีการวิเคราะห์ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การสรุปบทเรียน ซึ่งมีการเตรียมการอย่างดีทั้งผู้ที่ไปศึกษาคุณงามและผู้ที่ให้การศึกษาคุณงาม

(1.3) การเรียนรู้จากภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นการเรียนรู้จากปราชญ์ชาวบ้านหรือสถาบันในชุมชนแล้วนำมาผสมผสานกับองค์ความรู้สมัยใหม่ให้เหมาะสมกับสถานสภาพ และเงื่อนไขของชุมชน

(1.4) การเรียนรู้จากสถานการณ์จำลองหรือตัวอย่าง ได้แก่ กรณีศึกษาการแสดง บทบาทสมมุติ การแสดงละคร เกม และกิจกรรม

(1.5) การเรียนรู้จากการถ่ายทอด เป็นการเรียนรู้จากการถ่ายทอดเนื้อหา ความรู้ โดยตรง เช่น การให้ข้อมูลข่าวสาร การบอกเล่า การบรรยาย การอภิปราย นิทรรศการ และสื่อต่างๆ การส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกันของชุมชน โดยทั่วไปนี้ บางครั้งอาจใช้เพียงวิธีการเดียวก็ได้ แต่บางครั้งอาจใช้ผสมผสานกันหลายวิธี ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับมิติต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น กลุ่มเป้าหมาย เนื้อหาการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความต้องการ ความสัมพันธ์กับชีวิต วัฒนธรรม คุณค่าของความรู้เดิม การสร้างความรู้ใหม่ และความเหมาะสมของสื่อต่างๆ เป็นต้น

(2) การส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกันของชุมชนระดับบุคคล

ประเวศ วะสี (2542: 42-43) เสนอว่า การส่งเสริมการเรียนรู้ในระดับบุคคล ด้วยการใช้กระบวนการทางปัญญา 10 ประการ ดังนี้

(2.1) การฝึกสังเกต สังเกตสิ่งที่พบเห็นหรือสิ่งแวดล้อมซึ่งจะทำให้บุคคลเกิดปัญญามาก โดยโลกทัศน์ วิธีคิด สติ สมาธิ จะมีผลอย่างมากต่อการสังเกต และสิ่งที่สังเกต

(2.2) การฝึกบันทึก เป็นการฝึกบันทึกในสิ่งที่สังเกต ซึ่งอาจจะโดยการบันทึกข้อความ วาดรูป ถ่ายภาพ ถ่ายวิดีโอทัศน์ก็ได้ เพราะการฝึกบันทึกเป็นการพัฒนาปัญญาทางหนึ่ง

(4.3) การฝึกนำเสนอต่อที่ประชุมกลุ่ม เมื่อมีการทำงานเป็นกลุ่ม บุคคลไปเรียนรู้อะไรมา บันทึกอะไรมาก็นำมาเสนอให้ผู้อื่นรู้เรื่อง

(4.4) การฝึกการฟัง การฟังคนอื่นจะทำให้บุคคลฉลาดยิ่งขึ้น สิ่งที่จะช่วยในการฟังคือ จันทะ สติ และสมาธิ

(4.5) การฝึกการถาม-ตอบ เมื่อมีการนำเสนอ และการฟังแล้ว ควรฝึกการถามตอบด้วย เพราะเป็นการฝึกใช้เหตุผล วิเคราะห์ สังเคราะห์ ทำให้เกิดความชัดเจนในเรื่องนั้นๆ

(4.6) การฝึกการตั้งสมมติฐานตั้งคำถาม เมื่อเรียนรู้อะไรไปแล้ว บุคคลต้องสามารถตั้งคำถามได้ว่า สิ่งนี้คืออะไร สิ่งนั้นคืออะไร อะไรมีประโยชน์ ทำอย่างไรจะสำเร็จประโยชน์อันนั้น และมีการฝึกการตั้งคำถาม ซึ่งถ้าหากกลุ่มช่วยกันคิดคำถามที่มีคุณค่า และมีความสำคัญ สมาชิกก็อยากที่จะได้คำตอบ

(4.7) การฝึกค้นหาคำตอบ เมื่อมีคำถามเกิดขึ้น บุคคลก็ควรไปค้นหาคำตอบจากแหล่งความรู้ต่างๆ เช่น จากหนังสือ ตำรา อินเทอร์เน็ต ไปคุยกับคนเฒ่าคนแก่หรือผู้รู้ในเรื่องนั้นๆ เป็นต้น การค้นหาคำตอบทำให้สนุกได้ความรู้มาก ถ้าหากค้นหาไม่ได้ก็ต้องหาคำตอบด้วยการวิจัยต่อไป

(4.8) การวิจัย เป็นการวิจัยเพื่อหาคำตอบซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ในทุกระดับ การวิจัยทำให้ค้นพบความรู้ใหม่ ทำให้บุคคลเกิดความภูมิใจ สนุก และมีประโยชน์มาก

(4.9) การเชื่อมโยงบูรณาการ เพื่อให้เห็นความเป็นทั้งหมด และเห็นตัวเอง เพราะธรรมชาติของสรรพสิ่งล้วนเชื่อมโยง ไม่แยกเป็นส่วนๆ เมื่อเรียนรู้อะไรมาควรเชื่อมโยงบูรณาการให้เห็นความเป็นทั้งหมด และเห็นตัวเอง ซึ่งจะนำบุคคลไปสู่อิสรภาพ และความสุขเพราะหลุดพ้นจากความบีบคั้นของความรู้

(4.10) การฝึกการเขียนเรียบเรียงทางวิชาการ เป็นการเรียบเรียงความรู้ใหม่ที่ได้มา ให้ประณีตยิ่งขึ้น ทำให้การศึกษาค้นคว้าหลักฐานที่มาอ้างอิงของความรู้ที่ถ่วงแน่นยามากขึ้น การเรียบเรียงทางวิชาการเป็นการพัฒนาปัญญาของบุคคลอย่างสำคัญ และเป็นประโยชน์ในการเรียนรู้ในวงกว้างออกไป

ปารีชาติ วลัยเสถียร และคณะ (2543: 197-198) ได้สรุปว่า แม้การเรียนรู้ร่วมกันของชุมชนจะเป็นการเรียนรู้ในลักษณะกลุ่ม แต่การเรียนรู้ที่เกิดขึ้นนั้น เป็นกระบวนการของแต่ละบุคคล การส่งเสริมการเรียนรู้ในระดับบุคคล จึงมีความจำเป็นในการเรียนรู้ร่วมกันของชุมชน อย่างไรก็ตาม ในการส่งเสริมการเรียนรู้ระดับบุคคลนี้ ถ้าหากผู้เรียนมีวัยที่แตกต่างกัน คือ เด็ก และผู้ใหญ่จะต้องจัดกิจกรรมที่แตกต่างกันด้วย กล่าวคือ วิธีการถ่ายทอดความรู้ให้แก่เด็กต้องเป็นแบบง่ายๆ ไม่ซับซ้อน สนุกสนาน และดึงดูดใจ เช่น การเล่นเกม การเล่านิทาน การลองทำ ส่วนผู้ใหญ่ควรใช้วิธีการหลายรูปแบบ เช่น วิธีการบอกเล่า พิธีสู่ขวัญ พิธีทางศาสนา พิธีกรรมในช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อของชีวิต การประกอบอาชีพ การอ่านหนังสือ และการแสดงมหรสพ ซึ่งต้องมีเป้าหมายที่แน่นอน เนื้อหาสาระต้องมีความสำคัญ และเป็นประโยชน์ต่อผู้เรียน โดยการเรียนรู้ด้วยการกระทำเป็นวิธีการที่มีประสิทธิภาพมากที่สุด

(3) การส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกันของชุมชนระดับกลุ่ม

การส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกันของชุมชนระดับกลุ่มควรเป็นวิธีการที่ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ด้วยวิธีการทำงานร่วมกัน โดยเริ่มจากการสรุปสภาพปัญหาหรือความต้องการที่ดำรงอยู่

จากนั้นจึงทำการวิเคราะห์สาเหตุของปัญหา แสวงหาแนวทางแก้ไขเพื่อสนองความต้องการ ซึ่งวิธีการที่ควรนำมาใช้ได้แก่ การประชุมทั่วไป การอภิปรายกลุ่ม การสาธิต การจัดนิทรรศการ การทัศนศึกษา เป็นต้น เมื่อได้มีการเสนอความคิดใหม่แก่กลุ่ม ผู้เรียนก็จะมีการสอบถามปัญหาเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน และสนับสนุนให้นำไปสู่การปฏิบัติ (ปาริชาติ วัลย์เสถียรและคณะ, 2544: 195)

(4) การส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกันของชุมชนระดับชุมชน

การส่งเสริมการเรียนรู้ระดับชุมชน เป็นการส่งเสริมการเรียนรู้ให้แก่สมาชิกในชุมชนซึ่งมีขนาดใหญ่กว่ากลุ่ม โดยมุ่งเน้นคนเป็นจำนวนมาก ด้วยเทคนิควิธีการแบบมีส่วนร่วมของผู้เรียน ให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เป็นการเรียนรู้ที่เกิดจากการปฏิบัติ เนื้อหาสาระของความรู้สอดคล้องกับความต้องการ และความสนใจของผู้เรียน มุ่งเน้นให้คนในชุมชนคิดเป็น พูดเป็น ทำเป็น ซึ่งมีเทคนิควิธีการหลายรูปแบบ เช่น การรณรงค์ การให้โอกาสทางการศึกษา การฝึกงาน การจัดโรงเรียนทางเลือก การใช้ห้องสมุด และศูนย์ข้อมูล การสาธิต การฝึกอบรม การศึกษาดูงาน ทัศนศึกษา การอภิปรายกลุ่ม การสัมมนา การพบปะเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ เจตคติ และประสบการณ์ การเผยแพร่ข่าวสารผ่านสื่อมวลชน การจัดเวทีชาวบ้าน การประชุมใหญ่ และการจัดนิทรรศการ เป็นต้น

(5) การส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกันของชุมชนระดับเครือข่าย

ในระดับเครือข่ายมีกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลาย ดังเช่น กฤษณา บุญชัย, พุทธิณี กางกั้น และประภาพร สุขพรวรกุล (2528: 21-41) กล่าวถึง กระบวนการเรียนรู้ของชาวบ้านในลักษณะของการขยายเป็นเครือข่าย ซึ่งมีการแพร่กระจายขยายตัวจากเกษตรกรปัจเจกเป็นเกษตรกรเพื่อนบ้าน สู่หมู่บ้านข้างเคียง สู่กลุ่มสู่องค์กรชาวบ้านภายนอก แม้ว่าระดับปัญหาแต่ละคน แต่ละกลุ่มจะต่างระดับกัน แต่เวทีการเรียนรู้ร่วมกันจะช่วยสนับสนุนทั้งกำลังใจ กำลังทรัพยากร และความร่วมมือร่วมใจกันในการแก้ปัญหา

กระบวนการเหล่านี้พัฒนาจนกระทั่งเป็นเครือข่ายสายใยโยงกัน ยกระดับเป็นองค์กรระหว่างชุมชน เพื่อร่วมกันแก้ปัญหาในระดับที่ใหญ่ขึ้น โดยใช้วิธีการแบ่งปันความรู้ ประสบการณ์ การศึกษาดูงาน การฝึกอบรม การประชุมสัมมนา และทำกิจกรรมที่ทำให้ชาวบ้านเกิดกระบวนการเรียนรู้ที่มีการพัฒนามากขึ้น เช่น ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของชาวบ้านจากประสบการณ์การทำงานร่วมกันอย่างจริงจัง การจัดอบรมสัมมนาร่วมกับองค์กรอื่นๆ เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างชาวบ้านด้วยตนเอง และนักพัฒนา ประสานกับหน่วยงานราชการเพื่อขอสนับสนุนด้านเงินทุนความรู้ เครื่องมืออุปกรณ์ และการพาชาวบ้านไปศึกษาดูงาน

ตอนที่ 5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

5.1 งานวิจัยภายในประเทศ

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นภาคที่มีระบบเศรษฐกิจครอบครัว และชุมชนดำรงอยู่ได้ ณ ระดับรายได้ที่ต่ำ รายได้ของครัวเรือนชนบทมากกว่าครึ่งหนึ่งมาจากการผลิตเกษตรกรรม มีการกระจายการผลิตทางการเกษตรน้อย ใช้วิธีการทำลายป่าเพื่อปลูกพืชพาณิชย์ซึ่งมักจะไม่มียั่งยืน ใช้วิธีการส่งแรงงานออกไปขายยังเมืองไกลแทนที่แรงงานเหล่านั้นจะได้พัฒนาท้องถิ่น และภูมิภาค และครัวเรือนชนบทใช้แรงงานจ้างเพียง ร้อยละ 17 ของการใช้แรงงานทั้งหมด

ระบบเศรษฐกิจครอบครัว และชุมชนเป็นระบบที่ฝังตัวอยู่ในพื้นที่ สายญาติมิตร สังคม วัฒนธรรม และประวัติศาสตร์ มีการช่วยเหลือซึ่งกัน และกัน ความอาทรต่อกัน และกัน แลกเปลี่ยนเพื่อความพอเพียงยิ่งขึ้น ไม่ใช่การแข่งขัน และเอารัดเอาเปรียบ เขตพื้นที่อาจครอบคลุมตั้งแต่หมู่บ้านเดียว และขยายกว้างถึงเป็นเขตภาษา และวัฒนธรรมของชนชาติ เช่น ผีปู่ตา และระบบเลี้ยว เป็นต้น

ดังนั้น ชุมชนหมู่บ้านสามารถเชื่อมโยงกันเป็นเครือข่ายได้ง่ายในทุกระดับ ช่วยเหลือซึ่งกัน และกัน เช่น ระบบทำนาและโรงสี ในอนาคตจะต้องมีการเพิ่มจำนวนอาณาเขตครอบคลุม และกิจกรรมของเครือข่ายเช่นนี้ให้มากขึ้น และเข้มข้นขึ้นอีกเพราะที่ผ่านมาระบบชุมชนถูกเอารัดเอาเปรียบ มีโอกาสน้อยที่จะได้พัฒนาเต็มศักยภาพ

การพัฒนา ระบบเศรษฐกิจครอบครัว และชุมชนให้เข้มแข็งทั้ง ณ ระดับท้องถิ่น และขยายขอบเขตเป็น ณ ระดับชาตินี้ต้องเป็นการกระทำของชาวบ้านร่วมกันเอง เกิดการมีส่วนร่วมกันของชาวบ้านที่จะรวมตัวพัฒนาอย่างอิสระตามภาวะที่สอดคล้องกับท้องถิ่นมากกว่าที่ผู้หนึ่งผู้ใดจะกำหนดให้แทน คือ มีปัญญาชนของชาวบ้าน (Organic Intellectual) ประกอบข้อมูลจากประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรมของชาวบ้านขึ้นเป็นระบบ แล้วส่งคืนความเข้าใจอันประกอบเป็นระบบแล้วนั้นให้แก่ชุมชน จะทำให้ชุมชนรู้จักตัวเอง จากจิตไร้สำนึกเป็นจิตสำนึก จะมีพลังอย่างมาก จะทำให้แนวทางการพัฒนาแบบชุมชนเป็นที่ยอมรับ และเป็นที่ยอมรับของประชาชน โดยปราศจากความขัดแย้งระหว่างชุมชนท้องถิ่น (สุวิทย์ ชีรสาคัด, 2546: 1-14)

องค์กรชุมชน (Community Based Organization : CBO) หรือจะเรียกว่า ฐานองค์กรชุมชน องค์กรชุมชนแกนหลักหรือองค์กรประชาชนก็ตาม แม้จะมีเรียกชื่อแตกต่างกันไปแต่มีบริบทเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคน และเศรษฐกิจระดับรากหญ้า ดังนั้น การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องด้านองค์กรชุมชน ในมิติการพัฒนาอาชีพ และเศรษฐกิจของชุมชนจะทำให้เข้าใจกระบวนการพัฒนาระบบเศรษฐกิจครอบครัว และชุมชนได้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างกรอบแนวคิดการวิจัย และเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยต่อไป ทั้งนี้ การศึกษาวิจัยส่วนใหญ่มุ่งศึกษาการมีส่วนร่วมของกลุ่มอาชีพ และส่งเสริมบทบาทของสตรีทางด้านเศรษฐกิจ ได้แก่

การศึกษาของประสิทธิ์ นิ่มจินดา (2544) เรื่องกระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน โดยใช้เศรษฐกิจชุมชน กลุ่มอาชีพของศูนย์เรียนรู้ชุมชนโพธิ์มี จังหวัดมหาสารคาม สามารถบริหารจัดการกลุ่มได้อย่างมีประสิทธิภาพตามศักยภาพของกลุ่ม และความมุ่งมั่นของสมาชิก ซึ่งมีความสนใจและความต้องการแตกต่างกัน ด้านปัจจัยในการทำงาน แต่ละกลุ่มมีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน มีแผนการดำเนินงานที่เป็นรูปธรรม และปฏิบัติได้ ด้านการดำเนินงาน แต่ละกลุ่มให้สมาชิกและคนในชุมชนได้มีส่วนร่วมในการคิด วางแผน ปฏิบัติ ตรวจสอบ สะท้อนกลับเพื่อปรับปรุงพัฒนา งาน มีการประสานความร่วมมือกับภายนอก เช่น งบประมาณ การพัฒนาศักยภาพของสมาชิกกลุ่มองค์กร โดยการฝึกอบรม ศึกษาดูงาน และด้านผลผลิตของการทำงาน มีการบริหารจัดการกลุ่มที่ชัดเจน และมีประสิทธิภาพการผลิตและการวางแผนการตลาด สามารถแสวงหาความร่วมมือจากภายในและภายนอกชุมชนได้ มีการถ่ายทอดแลกเปลี่ยนบทเรียน ส่งผลให้เกิดความสามัคคี และความมั่นใจในการดำเนินงานของกลุ่ม ปรับปรุงพัฒนางานร่วมกัน ใช้ความรู้ เสริมสร้างทักษะอาชีพต่างๆ แก่กลุ่ม และชุมชนตามที่ตนเองสนใจ และต้องการพัฒนา กลุ่ม ชุมชนแบบองค์รวมและรอบด้าน การศึกษาของกษิร สุพจน์เฉลิมขวัญ (2545) เรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาอาชีพ และเศรษฐกิจชุมชน กรณีศึกษากองทุนเพื่อการลงทุนทางสังคมในจังหวัดลพบุรี ใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูล สมาชิกโครงการ ส่วนใหญ่ทำกิจกรรมในโครงการด้านการเกษตรแบบผสมผสานอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างน้อย ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม ด้านการพัฒนาบทบาทสมาชิกอยู่ในระดับน้อย อีกทั้งมีระดับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเกษตรแบบผสมผสาน ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม ด้านการพัฒนาบทบาทสมาชิกอยู่ในระดับน้อย สถานภาพส่วนบุคคล ด้านสถานภาพสมรส ระดับการศึกษา รายได้ครัวเรือน หลังมีโครงการลงทุน และประเภทกลุ่มสมาชิก พบว่า มีความสัมพันธ์กับต่อระดับการมีส่วนร่วมในสามด้านดังกล่าวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 หรือมีอิทธิพลต่อระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมโครงการส่งเสริมการเรียนรู้ การศึกษาของปรเมษฐ์ กาญจนวรางกูร (2541) เรื่องการพัฒนาและส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนแบบพึ่งตนเอง สำหรับสตรี เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ กิจกรรมแทรกแซงที่จัดขึ้น ได้แก่ การอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาศักยภาพทางด้านอาชีพของสตรี การจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์ การจัดตั้งร้านค้าสาธิต การจัดระบบการออม การส่งเสริมการขาย และประชาสัมพันธ์ การนิเทศติดตามผลอย่างต่อเนื่อง หลังกิจกรรมแทรกแซงสตรีกลุ่มตัวอย่างมีความรู้ และทักษะในการพัฒนา และส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชน มีการจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์ การจัดตั้งร้านค้าสาธิต การจัดระบบการออม การส่งเสริมการขาย และประชาสัมพันธ์ สามารถบริหารจัดการ และตัดสินใจดำเนินงานด้วยตนเอง ทำให้สตรีมีรายได้เพิ่มขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 การศึกษาของปริญญา บัณฑิต (2551) เรื่องสตรีกับกิจกรรมทางเศรษฐกิจ และสังคมในชุมชนทะเลน้อย จังหวัดพัทลุง เก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์หัวหน้าครัวเรือนที่เป็นสตรีหรือภรรยาหัวหน้าครัวเรือน และการสัมภาษณ์เชิงลึก บทบาทในกิจกรรม

ทางเศรษฐกิจที่กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมมากที่สุดสามลำดับแรก คือ การมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้าน การดูแลสุขภาพอนามัยของครอบครัว และการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในชุมชน สำหรับบทบาทในกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมมากที่สุดสามลำดับแรก ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการจัดการ และดูแลงานบ้าน การจัดหาอาหารให้แก่สมาชิกในครัวเรือน และการหารายได้ กลุ่มตัวอย่างเกือบครึ่งหนึ่งเห็นว่า ปัจจุบันสตรีมีบทบาทในกิจกรรมทางสังคมเพิ่มขึ้นจากอดีต โดยมีสาเหตุหลักคือ การได้รับการชักชวนจากเพื่อนบ้าน การเป็นสมาชิกกลุ่ม สถานภาพทางสังคม และลักษณะความสัมพันธ์ของคนในชุมชน และมากกว่าครึ่งเห็นว่า สตรีมีบทบาทในกิจกรรมทางเศรษฐกิจเพิ่มขึ้นเช่นกัน สาเหตุหลักคือ เพื่อหารายได้ ค่าครองชีพสูง และมีช่องทางประกอบอาชีพมากขึ้น การศึกษาของบ้านเย็น ทองหลอม (2537) เรื่องบทบาทของสตรีเกษตรกรในกิจกรรมทางเศรษฐกิจของครอบครัวในตำบลแม่แฝก อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ใช้แบบสอบถามเพื่อการสัมภาษณ์ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ได้เข้าร่วมในทุกกิจกรรมของชุมชนทั้งด้านสาธารณสุข และสาธารณูปโภค สำหรับบทบาทของสตรีในการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจของครอบครัว ส่วนใหญ่ระบุว่า เป็นเพียงผู้ร่วมปรึกษาในการตัดสินใจดำเนินการในกิจกรรมด้านการเกษตร ทั้งการปลูกพืช และเลี้ยงสัตว์ สำหรับอาชีพนอกภาคการเกษตรนั้น สตรีเกษตรกรส่วนใหญ่ระบุว่า มีการดำเนินกิจกรรมในครอบครัว จะเป็นเพียงผู้ร่วมปรึกษาในการตัดสินใจเช่นกัน ได้แก่ การตัดเย็บเสื้อผ้า การประดิษฐ์ดอกไม้ การจักสาน การรับจ้าง การค้าขาย และด้านกิจกรรมการออมทรัพย์ สตรีน้อยกว่าครึ่งระบุว่า ตนเองมีส่วนร่วมในการดำเนินการด้านออมทรัพย์ (ฝากเงินหรือกู้ยืม) เป็นเพียงผู้ร่วมปรึกษาในการตัดสินใจเท่านั้น ปัญหาหรือปัจจัยยับยั้งการมีส่วนร่วมของสตรีในกิจกรรมทางเศรษฐกิจของครอบครัวคือ การขาดความรู้ และทักษะในด้านการเกษตร ส่วนด้านการออม ได้แก่ ขาดความรู้ และโอกาสในการติดต่อกับสถาบันการเงิน และระเบียบกฎเกณฑ์ของสถาบันการเงิน ประกอบกับวัฒนธรรมท้องถิ่นไม่ส่งเสริมให้สตรีเป็นผู้นำในการตัดสินใจ และสามีไม่ยอมรับบทบาทของสตรีในบางกิจกรรม

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนากลุ่มอาชีพ และบทบาทของสตรีทางด้านเศรษฐกิจและสังคม สรุปได้ว่า ระบบเศรษฐกิจครอบครัว และชุมชนของภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีความน่าเป็นห่วงมากที่สุดเพราะประชาชนมีรายได้ต่ำกว่าทุกภาค รายได้ของครัวเรือนชนบทมากกว่าครึ่งหนึ่งมาจากผลผลิตทางการเกษตร (สุวิทย์ ชีรสาศวัต, 2546 : 1-14) นอกจากนี้ สภาพภูมิประเทศที่เป็นที่ราบสูง อากาศร้อนแห้งแล้ง ไม่มีพื้นดินดีทะเล และมีเส้นทางคมนาคมไม่สะดวกส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิต และการประกอบอาชีพของประชาชนอย่างมาก (อภิศักดิ์ โสมอินทร์, 2525 : 1-7)

ดังนั้น ในการพัฒนาคุณภาพชีวิต และเศรษฐกิจสังคมของคนในท้องถิ่นภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นงานที่ต้องอาศัยความร่วมมือของทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐ เอกชน และองค์กรระหว่างประเทศในการเร่งผลักดันให้คนในท้องถิ่นอยู่ได้อย่างมีศักดิ์ศรี และมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น โดย

อาศัยภูมิปัญญาชาวบ้านสร้างระบบความคิดเพื่อการพัฒนาจากคนในชุมชนเอง ด้วยการจัดตั้งกลุ่มหรือองค์กรชุมชนเพื่อการพึ่งตนเอง และสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจสังคมของชุมชน

กลุ่มอาชีพของแต่ละชุมชนเกิดขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการหรือปัจจัยสี่ โดยเฉพาะด้านอาหาร และเครื่องนุ่งห่ม ที่ชาวบ้านนำผลผลิตในท้องไร่ท้องนาหรือที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติมาขาย เกิดเป็นตลาด และเชื่อมโยงเป็นธุรกิจครัวเรือนสู่ธุรกิจชุมชน การรวมกลุ่มอาชีพจะสร้างอำนาจต่อรอง และประโยชน์ให้กับกลุ่ม สมาชิกของกลุ่มอาชีพมีส่วนร่วมในการคิด วางแผน ปฏิบัติ ตรวจสอบ และสะท้อนกลับเพื่อปรับปรุงการดำเนินงาน ใช้ความรู้ เสริมสร้างทักษะอาชีพ เกิดความพยายามในการเรียนรู้จากการถ่ายทอดบทเรียนชีวิต และอาชีพพร้อมกัน ส่งผลต่อความมั่นคง และอุดมการณ์กลุ่ม (ประสิทธิ์ นิมจินดา, 2544)

การมีส่วนร่วมของสมาชิกในกลุ่มอาชีพเพื่อดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจร่วมกันนั้น กลุ่มอาชีพจึงมีบทบาทในงานพัฒนาธุรกิจหรือการผลิตของเกษตรกร ซึ่งพบว่า รายได้ของสมาชิกมีความสัมพันธ์กับการเข้ามามีส่วนร่วมกับการดำเนินงานของกลุ่มอาชีพ (กษิร สุพจน์เฉลิมขวัญ, 2545) กลุ่มสตรีแม่บ้าน เป็นกลุ่มที่ได้รับการส่งเสริมอย่างมากในปัจจุบัน หากหน่วยงานสนับสนุนให้การส่งเสริมด้วยการจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ร้านค้าชุมชน และจัดหาตลาดภายใน และภายนอกชุมชนจะทำให้สตรีมีโอกาสในการพัฒนากิจกรรมทางเศรษฐกิจของครอบครัว และเพิ่มรายได้ (ประเมษฐ์ กาญจนวรางกูร, 2541) แต่ต้องยอมรับว่า สตรีในปัจจุบันมีบทบาทมากขึ้นในทางเศรษฐกิจเนื่องจากค่าครองชีพที่สูงขึ้น จึงพยายามหารายได้จุนเจือครอบครัวด้วยการเป็นสมาชิกกลุ่ม แต่ก็ขึ้นกับสถานภาพทางสังคม และลักษณะความสัมพันธ์ภายในชุมชนด้วย (ปริญญา บัณฑิต, 2551)

นอกจากบทบาททางเศรษฐกิจที่เพิ่มขึ้นแล้ว สตรียังเข้าร่วมงานด้านสาธารณสุข และสาธารณูปโภคด้วย สำหรับการดำเนินการทางการเกษตร และนอกภาคการเกษตรนั้น สตรีจะเป็นเพียงผู้ร่วมตัดสินใจเท่านั้น แสดงว่า บทบาทของชายเป็นใหญ่หรือผู้นำของครอบครัวยังมีอยู่มากในสังคมไทย และสตรียังพบปัญหาหลายประการ เช่น ขาดความรู้ และทักษะทางการเกษตร ขาดโอกาสในการร่วมกิจกรรมกับชุมชนเพราะบางท้องถิ่นไม่ส่งเสริมผู้นำสตรี (บานเย็น ทองหลอม, 2537)

นอกเหนือจากการศึกษาวิจัยด้านการพัฒนากลุ่มอาชีพ และกลุ่มสตรีดังกล่าวแล้ว ยังมีงานวิจัยด้านการพัฒนาชุมชนอีกจำนวนหนึ่งที่มุ่งศึกษากลุ่มการเงินชุมชนที่มีชื่อว่า กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ทั้งในมิติการดำเนินงาน และปัจจัยความสำเร็จของกลุ่มออมทรัพย์ ได้แก่

ในมิติการดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต จากการศึกษาของยุพา กลิ่นหอม (2550) การศึกษาเพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตในจังหวัดพิษณุโลก ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพศึกษา การดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต มีโครงสร้างการบริหารงานในรูปคณะกรรมการที่ได้รับคัดเลือกมาจากสมาชิก โดยมีกิจกรรมการฝากเงินตั้งจะสะสมและการกู้ ซึ่งผลการดำเนินงานที่ผ่านมามีปัญหาการชำระหนี้ของผู้กู้ ขาดความรู้ ความเข้าใจการดำเนินงานของกลุ่ม

ออมทรัพย์ และกรรมการบางคนไม่ปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทที่ได้รับ สมาชิกปฏิบัติตามกฎระเบียบของกลุ่ม เงินทุนมาจากเงินสะสมและหน่วยงานสนับสนุน กระบวนการบริการกลุ่ม ดำเนินการบริหารเงินทุน กิจกรรม และสมาชิกโดยใช้หลักการมีส่วนร่วม ภายใต้กฎระเบียบข้อบังคับของกลุ่ม กระบวนการบริหารการออมทรัพย์ พัฒนาการส่งเสริมการออมเงินของกลุ่มด้วยการลดค่าใช้จ่าย และประกอบอาชีพเสริม การกู้เงินของสมาชิกต้องนำไปใช้จ่ายให้เกิดผลตอบแทนอย่างเหมาะสม และมีการตรวจสอบ การพัฒนาด้วยวิธีการสอนแนะนำ และการศึกษาดูงาน การศึกษาของสุคนธ์ ชูทิพย์ (2547) การวิจัย และพัฒนาเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อเสริมสร้างการบริหารจัดการที่ดีของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต: กรณีศึกษากลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านสหพันธ์อ่างทอง หมู่ที่ 8 ตำบลหนองบัว อำเภอพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี โดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR) กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านสหพันธ์อ่างทอง มุ่งให้คนรู้จักช่วยเหลือตนเอง และผู้อื่นในด้านเศรษฐกิจ และสังคม ด้วยการประหยัดแล้วนำมาสะสมรวมกันที่ละเล็กละน้อยอย่างสม่ำเสมอ เพื่อเป็นทุนให้สมาชิกที่มีความจำเป็นกู้ยืมไปใช้ลงทุนประกอบอาชีพหรือเพื่อสวัสดิการของครอบครัว โดยเน้นการสร้างคุณค่าให้เกิดขึ้นในตัวคน และชุมชน โดยใช้เงินเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคนให้สามารถพึ่งตนเอง และสามารถช่วยเหลือซึ่งกัน และกันได้ มีปัญหาหรืออุปสรรค คือ คณะกรรมการขาดความรู้ความเข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนเอง สมาชิกไม่มีส่วนร่วมในการร่าง และปรับปรุงระเบียบข้อตกลง ไม่ค่อยเข้าร่วมประชุม และร่วมในเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ไม่นำเงินกู้ไปใช้ตามวัตถุประสงค์ ขาดการรวมกลุ่มช่วยเหลือกันด้านอาชีพ การบริหารจัดการ ไม่จัดสวัสดิการแก่สมาชิก และผู้ด้อยโอกาส ไม่ชี้แจงสถานะทางการเงิน และประชาสัมพันธ์ผลการดำเนินงาน ไม่กำหนดเป้าหมาย และแผนปฏิบัติการ มีแนวทางควรปรับปรุงระเบียบข้อตกลงให้ชัดเจน และปฏิบัติได้เพื่อแก้ปัญหาหรืออุปสรรคดังกล่าวร่วมกัน การศึกษาของฉัตรวไล มุณฑะศรี (2547) การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาศักยภาพการบริหารจัดการที่ดีของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านโป่ง หมู่ที่ 5 ตำบลนาขาม อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ปัญหาในการบริหารจัดการที่สำคัญ ได้แก่ การขาดความรู้เกี่ยวกับการดำเนินธุรกิจออมทรัพย์ และการจัดทำบัญชี กลุ่มจึงมีการพัฒนาศักยภาพการบริหารจัดการที่ดีโดยการอบรมให้ความรู้ในเรื่องดังกล่าว รวมทั้งการศึกษาดูงานกลุ่มออมทรัพย์ที่ประสบความสำเร็จ ตลอดจนแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกันเพื่อพัฒนาการบริหารจัดการ ทำให้กรรมการ และสมาชิกของกลุ่มกระตือรือร้น มีความสนใจ และให้ความร่วมมือที่จะพัฒนากลุ่มให้เข้มแข็งมากขึ้น การศึกษาของเอกสิทธิ์ สุวรรณชัย (2546) ศึกษาการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการกิจการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตในจังหวัดสงขลา เก็บข้อมูลจากเอกสาร และสัมภาษณ์ การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการวิเคราะห์โครงสร้างบุคลากรของกลุ่มออมทรัพย์ การนำทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณค่าในแต่ละท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารงานให้มากที่สุด และการกระจายความรับผิดชอบ โดยการสร้างหลักการมีส่วนร่วมให้เกิดแก่คนในชุมชนท้องถิ่น การนำวัสดุที่มีอยู่ภายในท้องถิ่นมาดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์ และ

การจัดการวัสดุอุปกรณ์ภายในสำนักงานอย่างประหยัด การจัดสวัสดิการจะนำดอกผลจากการดำเนินงานมาจัดเป็นสวัสดิการแก่คนในชุมชน และการใช้เงินสวัสดิการของกลุ่มออมทรัพย์ เพื่อเป็นเครื่องมือในการพัฒนาชุมชน สร้างเป็นสวัสดิการเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีของคนในท้องถิ่น และพัฒนาสิ่งแวดล้อม การศึกษาของมาลีรัตน์ สุกโต (2543) เรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของคณะกรรมการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอลานสัก จังหวัดอุทัยธานี ใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูล ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของคณะกรรมการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ได้แก่ สภาพภูมิหลัง ความมีมนุษยสัมพันธ์ การได้รับคำแนะนำสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ความร่วมมือสนับสนุนจากสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตและการได้รับการฝึกอบรม ซึ่งการปฏิบัติงานของคณะกรรมการกลุ่มออมทรัพย์ในด้านการจัดกิจกรรมต่างๆ อยู่ในระดับดี และในการปฏิบัติงานมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับผู้ร่วมงาน รวมทั้งได้รับคำแนะนำสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ความร่วมมือสนับสนุนจากสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต และได้รับการฝึกอบรมอย่างสม่ำเสมอ การศึกษาของดวงพร ตลอดพงษ์ (2541) เรื่องความคิดเห็นของชาวบ้านต่อการดำเนินกิจกรรมกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตอำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา ใช้การสัมภาษณ์หัวหน้าหรือตัวแทนครัวเรือนที่เป็นสมาชิก และไม่เป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์ มีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่าการดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์มีหลักการที่ดี คือ เน้นการพัฒนาคนให้มีจิตสำนึกของความเป็นเจ้าของ ปลุกฝังให้ชาวบ้านได้มีการพึ่งตนเองด้วยการฝึกนิสัยการประหยัดแล้วนำมาออม และนำมาดำเนินกิจกรรมด้วยหลักคุณธรรม 5 ประการ เป็นกิจกรรมที่ก่อให้เกิดการรวมกลุ่มที่เข้มแข็ง มีการควบคุมกันเองในรูปคณะกรรมการบริหารงานฝ่ายต่างๆ ซึ่งมีการดำเนินงานโดยใช้หลักประชาธิปไตย มีกฎระเบียบข้อบังคับที่สมาชิกมีส่วนร่วมในการกำหนด การดำเนินงานขั้นตอนต่างๆ ของกลุ่ม สมาชิกสามารถตรวจสอบได้ และมีพัฒนาการประจำตำบลได้ให้ความสนใจติดตามตรวจสอบความเคลื่อนไหว เพื่อให้กลุ่มออมทรัพย์อำนวยความสะดวกต่อชาวบ้านมากที่สุด มีประโยชน์ให้กับสมาชิกและชุมชน คือ ก่อให้เกิดความประหยัด และการเก็บออมเงิน ให้ทุกคนรู้จักสิทธิ และหน้าที่ ให้รู้จักช่วยเหลือสมาชิกด้วยกัน ก่อให้เกิดความภาคภูมิใจในหมู่บ้านของตนเอง ทำให้หมู่บ้านมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักแก่บุคคลทั่วไป ทำให้เกิดแหล่งเงินกู้ภายในหมู่บ้านสามารถนำไปพัฒนาการประกอบอาชีพ และคุณภาพชีวิตของครอบครัว จากการศึกษาของมนตรี ปานกล้า (2542) เรื่องเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตในจังหวัดลำปาง ใช้แบบสอบถามและการสัมภาษณ์ คณะกรรมการส่วนใหญ่ปฏิบัติหน้าที่กรรมการระหว่าง 2-4 ปี เกินกว่าครึ่งเคยเข้ารับการอบรมจากกลุ่มออมทรัพย์มาแล้ว ส่วนมากมีความรู้ระดับปานกลางเกี่ยวกับกิจกรรมของกลุ่มออมทรัพย์ คณะกรรมการมีความเห็นว่า การจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์เป็นการหาทำไรเพื่อนำมาแบ่งปันแก่สมาชิก และเพื่อจัดหาสินเชื่อกับสมาชิก ดังนั้น กิจกรรมของกลุ่มจึงหนักไปทางการรับฝากเงิน และการให้สมาชิกกู้เงิน แต่กิจกรรมแสวงหาทำไร เช่น ศูนย์สาธิตการตลาด กิจกรรมอื่นๆ ยังมีเพียงเล็กน้อยเท่านั้น ปัญหาสำคัญของการดำเนินงานของกลุ่มออม

ทรัพย์คือ ขาดความรู้ความเข้าใจ หลักการ และวัตถุประสงค์ของกลุ่มออมทรัพย์ มีข้อเสนอให้คณะกรรมการจัดให้มีการอบรมความรู้เรื่องกลุ่มออมทรัพย์เป็นประจำทุกเดือน การศึกษาของบุญสมลีลาใหม่ (2551) เรื่ององค์ประกอบที่มีผลต่อการบริหารกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตในเขตพื้นที่ไทยเจริญ จังหวัดยโสธร ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล การบริหารงานของคณะกรรมการกลุ่มออมทรัพย์ 6 ด้าน คือ ด้านการวางแผน การจัดการองค์กร การอำนวยความสะดวก การประสานงาน การรายงานผลการปฏิบัติงาน และงบประมาณ มีระดับการปฏิบัติงานอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการวางแผน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการงบประมาณ สำหรับองค์ประกอบของการบริหารงานของคณะกรรมการ การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร การสนับสนุนของเจ้าหน้าที่ ความคาดหวัง กิจกรรมกลุ่ม และระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งมีระดับการปฏิบัติงานแตกต่างกัน สำหรับด้านความคาดหวัง กลุ่มที่มีความคาดหวังมาก มีระดับค่าเฉลี่ยการปฏิบัติงานสูงกว่ากลุ่มที่คาดหวังน้อย และกลุ่มคาดหวังปานกลาง ตามลำดับ

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต สรุปได้ว่า กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตเป็นองค์กรชุมชนประเภทหนึ่งที่ตั้งขึ้นเพื่อพัฒนาคนด้วยการใช้เงินเป็นเครื่องมือ มีการระดมทุนจากสมาชิก การจัดตั้งกลุ่ม เลือกตั้งคณะกรรมการเพื่อดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มออมทรัพย์มีกิจกรรมหลักในการรับฝากเงิน และให้สมาชิกกู้ยืมแก่สมาชิก และกลุ่มอาชีพเพื่อใช้ในการประกอบอาชีพการพัฒนาศักยภาพของคณะกรรมการนอกจากการสอนแนะนำแล้ว ยังออกไปศึกษาดูงานภายนอกด้วย (ยุพา กลิ่นหอม, 2550) การรวมคน และเงินของคนในชุมชนเพื่อการพึ่งพาตนเอง และช่วยเหลือซึ่งกัน และกัน มีปัญหาอุปสรรคหลายด้าน เช่น ขาดความรู้ในการบริหารจัดการ ขาดการมีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่ม สมาชิกทั่วไปใช้ไม่ตรงตามวัตถุประสงค์หรือกลุ่มอาชีพที่ไม่ได้รับการส่งเสริมทางการเงิน การแก้ไขปัญหาดังกล่าว สมาชิกทุกคนต้องร่วมกันกำหนดเป้าหมาย และตั้งกติกาหรือระเบียบข้อบังคับกลุ่ม (สุคนธ์ ชูทิพย์, 2547)

นอกจากนั้น กลุ่มออมทรัพย์ยังมีปัญหาด้านขาดความรู้การดำเนินธุรกิจออมทรัพย์การและจัดทำบัญชี (ฉัตรวไล มุณละศรี, 2547) นอกเหนือจากการเรียนรู้ด้วยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภายในกลุ่มแล้ว กลุ่มออมทรัพย์เองก็นำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการบริหารจัดการด้วย ทำให้ประหยัดขึ้นและใช้สวัสดิการเป็นเครื่องมือในดึงคนเข้าร่วมกิจกรรม และงานการพัฒนาชุมชน (เอกลักษณ์ สุวรรณชัย, 2546)

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์ ได้แก่ สภาพภูมิหลังมนุษย์สัมพันธ์ การได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานราชการ และเอกชน และที่สำคัญคือ การมีส่วนร่วมของสมาชิก และการได้รับการส่งเสริมความรู้ (มาลีรัตน์ สุกโต, 2543) กลุ่มออมทรัพย์อำนวยความสะดวกต่อชาวบ้าน มีประโยชน์ให้กับสมาชิก และชุมชน คือ ก่อให้เกิดความประหยัด และการเก็บ

ออมเงิน ให้ทุกคนรู้จักสิทธิ และหน้าที่ ให้รู้จักช่วยเหลือสมาชิกด้วยกัน ก่อให้เกิดความภาคภูมิใจในหมู่บ้านของตนเอง ทำให้หมู่บ้านมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักแก่บุคคลทั่วไป ทำให้เกิดแหล่งเงินกู้ภายในหมู่บ้าน สามารถนำไปพัฒนาการประกอบอาชีพ และคุณภาพชีวิตของครอบครัว (ดวงพร ตลอดพงษ์, 2541) การส่งเสริมกลุ่มอาชีพที่กลุ่มดำเนินการที่พบบีน้อย เช่น ศูนย์สาธิตการตลาด กิจกรรมยุ่งฉางจะเน้นในด้านการรับฝากเงินสัจจะ และให้กู้ยืมมากกว่า (มนตรี ปานกล้า, 2542)

ดังนั้น การพัฒนาออมทรัพย์ให้เข้มแข็ง และสามารถพึ่งตนเองได้จึงขึ้นอยู่กับผู้นำกลุ่มที่มีศักยภาพในการวางแผน การจัดการองค์กร การอำนวยความสะดวก การประสานงาน การรายงานผลการปฏิบัติงาน และงบประมาณ อีกทั้งมีความคาดหวังในผลประโยชน์ร่วมกันจะนำพาให้กลุ่มออมทรัพย์ประสบความสำเร็จ (บุญสม ลีลาไหม, 2551)

มิติของปัจจัยความสำเร็จของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต จากการศึกษาของอรรณวิทย์ สิตาคุปต์ (2535) เรื่องการตรวจสอบปัจจัยความสำเร็จของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ศึกษากรณี กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตที่ชนะเลิศในระดับอำเภอ จังหวัดตาก ปัจจัยความสำเร็จของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ได้แก่ การมีส่วนร่วมของสมาชิก ภาวะผู้นำของคณะกรรมการ ความสามารถในการจัดการ และการได้รับการสนับสนุนจากทางราชการ การศึกษาของอรุณวดี พันธุ์เอี่ยม (2546) เรื่องปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต อำเภอลาดบัวหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานของกลุ่ม ได้แก่ จุดร่วมอุดมการณ์ จุดร่วมบุคคล และผลประโยชน์ สำหรับการศึกษาของกิ่งแก้ว อินทหว่าง และวิระศักดิ์ อนันตมงคล (2532) เรื่องการดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตกับการพัฒนาชนบท มีปัจจัยความสำเร็จ ได้แก่ การมีผู้นำกลุ่มที่ได้รับการยอมรับ และมีความสามารถ มีคณะกรรมการบริหารที่ผ่านการเลือกตั้งโดยสมาชิก มีความเข้าใจในระเบียบของกลุ่ม สภาพแวดล้อมด้านโครงสร้างพื้นฐานของหมู่บ้านค่อนข้างดี ราษฎรในท้องถิ่นมีอาชีพ และรายได้ การได้รับการสนับสนุนทางด้านวิชาการจากเจ้าหน้าที่ การติดตามตรวจสอบอย่างสม่ำเสมอ และการได้รับงบประมาณสนับสนุนจากทางราชการ การศึกษาของกองวิชัย และประเมินผล กรมการพัฒนาชุมชน (2528) เรื่องปัจจัยที่มีผลต่อความแตกต่างในความสำเร็จของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต มีปัจจัยความสำเร็จ ได้แก่ ความเข้าใจหลักการ วัตถุประสงค์ และวิธีการดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์ของสมาชิกกลุ่ม การได้รับข้อมูล และความสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ในเรื่องการออมทรัพย์ของสมาชิกกลุ่ม สถานภาพทางสังคม และเศรษฐกิจของสมาชิกกลุ่ม และรายงานการวิจัยแนวทางการพัฒนาธุรกิจการตลาด และการพัฒนาทุนของเกษตรกรไทย ศึกษาเฉพาะกรณีร้านค้ากลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต (2525) มีปัจจัยที่เกื้อกูลการดำเนินงานของกลุ่ม ได้แก่ ความสำเร็จตามความคาดหวังของสมาชิก สมาชิกได้รับประโยชน์ตามที่คาดหวัง มีส่วนร่วมในกลุ่มในระดับที่สูงมาก สมาชิกความรู้มีความรู้เกี่ยวกับกลุ่ม และคณะกรรมการมีความเข้มแข็งในการปฏิบัติงาน การศึกษาของสุนันทา แก้วจันทร์ (2547) เรื่องการมีส่วนร่วมของสมาชิกในการดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการ

ผลิตบ้านสามี่ ตำบลพังยาง อำเภอรอนด จังหวัดสงขลา ระดับการมีส่วนร่วมของสมาชิกในการดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตอยู่ในระดับปานกลาง ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของสมาชิกในการดำเนินงาน ได้แก่ ปัจจัยด้านความคาดหวังในประโยชน์ที่จะได้รับ ด้านสังคม และเศรษฐกิจ ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต คือ สมาชิกบางส่วนส่งเงินช้าจะไม่ตรงเวลา มีเงินทุนน้อยไม่เพียงพอสำหรับการกู้ยืม และสมาชิกบางคนไม่ให้ความร่วมมือในการเข้าร่วมกิจกรรม และการศึกษาของจิราภรณ์ สุนทรพงษ์ภัทร (2548) เรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต: กรณีศึกษาบ้านขอนแก่น จังหวัดปราจีนบุรี มีปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของกลุ่ม ได้แก่ คุณลักษณะผู้นำ และการบริหารจัดการ

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยความสำเร็จของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต สรุปได้ว่า ปัจจัยความสำเร็จของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตประกอบด้วยสองด้าน คือ ปัจจัยภายใน และภายนอกของกลุ่มออมทรัพย์ กล่าวคือ ปัจจัยภายใน ได้แก่ คนที่มาร่วมกัน และมีบทบาทหน้าที่ต่างๆ เช่น ผู้นำชุมชน ผู้นำกลุ่มออมทรัพย์ คณะกรรมการ สมาชิก และประชาชนทุกเพศทุกวัยในชุมชน การปฏิบัติตามกติกา ระเบียบข้อบังคับกลุ่ม มีเงินทุน และทรัพยากร การบริหารจัดการ การมีส่วนร่วมของคนในชุมชน ประเพณีวัฒนธรรม และภูมิปัญญา มีความรู้ และส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกัน เป็นต้น สำหรับปัจจัยภายนอก เช่น การส่งเสริมสนับสนุนจากภายนอกทั้งภาครัฐ และเอกชน ในด้านงบประมาณ บุคลากร วัสดุอุปกรณ์ ปัจจัยการผลิต ความรู้ เทคโนโลยี และสารสนเทศ เป็นต้น รวมถึงบรรยากาศ และสภาพแวดล้อม เศรษฐกิจสังคม และนโยบายการพัฒนาชุมชนของภาครัฐ

การศึกษาของอรรธวิทย์ สีลาคุปต์ (2535) สรุปปัจจัยความสำเร็จ ได้แก่ การมีส่วนร่วมของสมาชิก ภาวะผู้นำของคณะกรรมการ ความสามารถในการจัดการ และการได้รับการสนับสนุนจากทางราชการ สอดคล้องกับการศึกษาของอรุณวดี พันธุ์เอี่ยม (2546) ที่พบว่ากลุ่มออมทรัพย์มีปัจจัยความสำเร็จ ได้แก่ จุดร่วมอุดมการณ์ จุดร่วมบุคคล และจุดร่วมผลประโยชน์ การศึกษาของวิระศักดิ์ อนันตมงคล (2532) ปัจจัยความสำเร็จ ได้แก่ การมีผู้นำกลุ่มที่ได้รับการยอมรับ และมีความสามารถ มีคณะกรรมการบริหารที่ผ่านการเลือกตั้งโดยสมาชิก มีความเข้าใจในระเบียบของกลุ่ม สภาพแวดล้อม ด้านโครงสร้างพื้นฐานของหมู่บ้าน ราษฎรในท้องถิ่นมีอาชีพและรายได้ การได้รับการสนับสนุนทางด้านวิชาการจากเจ้าหน้าที่ การติดตามตรวจสอบอย่างสม่ำเสมอ และการได้รับงบประมาณสนับสนุนจากทางราชการ สำหรับกองวิชัย และประเมินผล กรมการพัฒนาชุมชน (2528, 2525) พบว่าความสำเร็จต้องความเข้าใจหลักการ วัตถุประสงค์ และวิธีการดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์ของสมาชิกกลุ่ม การได้รับข้อมูล และความสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ในเรื่องการออมทรัพย์ของสมาชิกกลุ่ม สถานภาพทางสังคม และเศรษฐกิจของสมาชิกกลุ่ม ความสำเร็จตามความคาดหวังของสมาชิก สมาชิกได้รับประโยชน์ตามที่คาดหวัง สมาชิกมีส่วนร่วมความรู้ของสมาชิกเกี่ยวกับกลุ่ม และคณะกรรมการมีความเข้มแข็งในการปฏิบัติงาน สอดคล้องกับการศึกษาของสุนันทา แก้วจันทร์ (2547) ที่พบว่า ปัจจัย

ด้านความคาดหวังในประโยชน์ที่จะได้รับ ด้านสังคม และเศรษฐกิจเป็นปัจจัยสำคัญต่อความสำเร็จของกลุ่มออมทรัพย์ และการศึกษาของจิราภรณ์ สุนทรพงษ์ภัทร (2548) มีปัจจัยด้านคุณลักษณะผู้นำ และการบริหารจัดการ

5.2 งานวิจัยต่างประเทศ

การลดปัญหาความยากจนยังเป็นเรื่องที่น่าสนใจที่นักวิชาการในต่างประเทศหลากหลายสาขา อาทิ เศรษฐศาสตร์ การเงินการธนาคาร บริหารธุรกิจ รัฐศาสตร์ ครุศาสตร์ มนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ เป็นต้น ให้ความสนใจศึกษา และนำเสนอแนวทางแก้ไขปัญหาลดความยากจนด้วยวิธีการต่างๆ มากมาย เครื่องมือหนึ่งที่เป็นที่รู้จักกันดีในงานพัฒนาชุมชน ได้แก่ สินเชื่อของผู้มีรายได้น้อย (Microcredit) ที่ผู้ให้บริการเป็นคนในชุมชนเองที่เล็งเห็นความสำคัญของการพึ่งตนเองด้านการเงินชุมชน นอกจากนี้ ยังมีนักวิชาการในต่างประเทศบางส่วนได้เลือกพื้นที่การวิจัยในประเทศไทยเพื่อศึกษาประเด็นการเงินชุมชนนี้ จึงจะนำมาเสนอในส่วนนี้ด้วย

มิติการลดปัญหาความยากจนด้วยโครงการสินเชื่อขนาดเล็ก การศึกษาของ Paritosh Srivastava (2005) กล่าวถึง การลดความยากจน และเสริมพลังอำนาจของชุมชนด้วยไมโครเครดิต จากการที่มูฮัมหมัด ยูนุส ผู้ก่อตั้งธนาคารกรามีน ในบังกลาเทศปี ค.ศ. 1974 พบว่า สตรีในหมู่บ้านที่ผลิตเก้าอี้ไม้ไผ่ขายได้นำเงินกู้ไปซื้อวัตถุดิบเพื่อการผลิต สามารถสร้างรายได้ ลดความยากจน เสริมพลัง และพึ่งตนเองได้ เหตุที่ความยากจนยังมีอยู่เพราะขาดสินเชื่อเพื่อการผลิต ขณะที่สถาบันการเงินเองก็มีความเสี่ยงเพิ่มขึ้นหากจะให้คนยากจนได้กู้ยืม ดังนั้น โอกาสในการเข้าถึงแหล่งเงินทุนของคนยากจนจึงลดลงไปด้วย ธนาคารชุมชนจึงมีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตของกลุ่มช่วยเหลือตนเอง (Self Help Groups) มีวัตถุประสงค์การให้กู้ยืมเพื่อประกอบอาชีพ นำไปใช้จ่าย ค่าการศึกษาของบุตรหลาน และค่ารักษาพยาบาล

กล่าวได้ว่า กลุ่มไมโครเครดิตนี้ช่วยสนับสนุนสังคม และเป็นตาข่ายคุ้มครองทางสังคมด้วย (Social Safety Net) จนกระทั่งในปี ค.ศ. 2005 องค์การสหประชาชาติประกาศให้เป็นปีแห่งสินเชื่อขนาดเล็ก (International Year of Microcredit: IYM) มีเป้าหมายเพื่อกระตุ้นให้มีสินเชื่อขนาดเล็กในการลดความยากจนลง อีกทั้งเป็นการใช้ไมโครไฟแนนซ์เป็นหัวข้อสำคัญในการประชุมนานาชาติ (Millennium Development Goals: MDGs) เพิ่มความเข้าใจ สนับสนุนแนวคิด รวมถึงเป้าหมายร่วมกัน เพื่อให้เป็นกิจกรรมของการพัฒนา การศึกษาของ Rebecca Vonderlack-Navarro and Margaret Sherrard Sherraden (2007) กล่าวถึงศักยภาพของไมโครไฟแนนซ์ที่สร้างประโยชน์ต่อการพัฒนาครัวเรือน ข้อค้นพบสนับสนุนว่า การออมส่งเสริมการชำระคืนของผู้กู้ ควรกระตุ้นการออมด้วยธนาคารชุมชน ส่งเสริมการฝากเงิน และพิจารณาถึงผลกระทบทางสังคม

อย่างไรก็ตาม สมาชิกกลุ่มมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการออมของตนเพียงเพื่อเป็นแหล่งเงินที่ถูกฉ้อโกง และเป็นกลไกสวัสดิการเพื่อการกู้ยืมแทนที่จะใช้เป็นแหล่งเพิ่มโอกาสให้กับครัวเรือนและความมั่นคงทางธุรกิจ การศึกษาของ Gao Lingzhi and Hu Xuchang (2005) ศึกษาโครงการสินเชื่อขนาดเล็กซึ่งเป็นวิธีสำคัญเพื่อลดความยากจนในจีนตั้งแต่ศตวรรษที่ 1980 ส่งผลต่อนโยบายลดความยากจนและการพัฒนาของจีนผ่านโครงการสินเชื่อขนาดเล็กนี้ ด้วยการบูรณาการร่วมกับวิธีการอื่นๆ จึงต้องการความร่วมมือทางสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม ซึ่งความยากจนในจีนยังมีอยู่มาก อาศัยอยู่ในพื้นที่ด้อยพัฒนา พื้นที่ยากจน และพื้นที่ชายขอบ ข้อเสนอโครงการสินเชื่อขนาดเล็กนี้ควรเป็นองค์กรหรือธุรกิจที่แสวงหากำไร และควรกำหนดนโยบายสังคม และกฎหมายที่มีความสร้างสรรค์ การศึกษาของ Warner Woodworth and Shon Hiatt (2003) ศึกษากลยุทธ์การพัฒนาเศรษฐกิจในละตินอเมริกาด้วยการฝึกอบรมผู้ประกอบการขนาดเล็ก เริ่มจากการจัดหาสินเชื่อขนาดเล็กเพื่อสร้างงานในเศรษฐกิจแบบไม่เป็นทางการในเม็กซิโก ไมโครไฟแนนซ์สามารถช่วยเหลือคนยากจนด้วยการเพิ่มอำนาจซื้อสร้างรายได้เพิ่มขึ้น สามารถพึ่งตนเอง และควบคุมการดำเนินชีวิตได้ อย่างไรก็ตาม ตัวชี้วัดของการพัฒนาผู้ประกอบการด้วยสินเชื่อขนาดเล็กในละตินอเมริกาส่งผลให้มีการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น การศึกษาของ Julie Drolet (2009) สัมภาษณ์สมาชิกสตรี ผู้มีประสบการณ์ใช้สินเชื่อขนาดเล็กในโคลัมเบีย ประเทศอียิปต์ พบว่า วิธีการแบบองค์รวมในสินเชื่อขนาดเล็กเข้ากับการพัฒนาสังคม เศรษฐกิจเป็นประเด็นที่จำเป็นมากเพื่อลดความยากจน และเสริมอำนาจของสตรีผู้มีรายได้น้อยในชนบท สินเชื่อขนาดเล็กนี้มีบทบาททางสังคมด้านการจัดการ และการเพิ่มผลผลิตของชุมชน สิ่งแวดล้อมทางเศรษฐกิจสังคม การเมืองและวัฒนธรรม ดังนั้น วิธีการสร้างพลังอำนาจในสินเชื่อขนาดเล็กนี้ ควรส่งเสริมบทบาทสตรีในสังคมเพื่อการเปลี่ยนแปลงเช่นเดียวกับชาย การสร้างความร่วมมือ ประสานงาน และสร้างเครือข่ายนี้ไม่ได้ควรดำเนินการเฉพาะโครงการสินเชื่อเท่านั้น แต่การแทรกแซงด้านการพัฒนารวมถึงผู้สนับสนุนต่อกลุ่มสตรีในพื้นที่ การศึกษาของ J. Jordan Pollinger, John Outhwaite, and Hector Cordero-Guzman (2007) ตั้งคำถามของการพัฒนาที่ยั่งยืนของสถาบันไมโครไฟแนนซ์ พบว่า ผู้ประกอบการขนาดเล็กมีการเข้าถึงแหล่งเงินทุนจากธนาคารพาณิชย์อย่างจำกัด เหตุผลสำคัญหนึ่งคือ ต้นทุนที่สูงของสารสนเทศเกี่ยวกับคุณลักษณะ และระดับความเสี่ยงของผู้กู้ ความสัมพันธ์บนพื้นฐานการเงิน (Relationship-based financing) ถูกใช้เพื่อเป็นแนวทางแก้ปัญหาความไม่สมมาตรของสารสนเทศ ในด้านการกระจายสินเชื่อต่อธุรกิจขนาดเล็ก การศึกษานี้เพื่อสร้างความเข้าใจของผู้ใช้กลยุทธ์ไมโครไฟแนนซ์ พิจารณาความสัมพันธ์บนพื้นฐานการเงินเพื่อใช้ปฏิบัติในสถาบันการเงินของอเมริกา วิเคราะห์กระบวนการกู้ยืม นำเสนอรูปแบบการตัดสินใจของจุดคุ้มทุนในสินเชื่อขนาดเล็ก เปรียบเทียบผลลัพธ์ของรูปแบบกับของสถาบันการเงินในปัจจุบัน ซึ่งสินเชื่อขนาดเล็กมีขอบเขตที่กว้างในการอุดหนุนธุรกิจขนาดเล็ก นั่นคือสถาบันไมโครไฟแนนซ์เพิ่มเงินทุนเพื่อสร้างความยั่งยืนต่อตลาด และเกื้อหนุนธนาคารพาณิชย์ ดังนั้นบทบาทขององค์กรไม่แสวงหากำไรนี้ในตลาดธุรกิจขนาดเล็ก ย่อมกระทบต่อความยั่งยืน และพึ่งตนเอง

และใช้เป็นกลยุทธ์ในการพัฒนาตลาดสินเชื่อของธุรกิจขนาดเล็ก การศึกษาของ Gambhir Bhatta (2001) ศึกษากลยุทธ์ของไมโครเครดิตในประเทศเนปาล ข้อเสนอแนะต่อธนาคารกรามีนในโครงการสินเชื่อขนาดเล็กปัจจุบันของรัฐ มีส่วนในการพัฒนาชนบทเพื่อบรรเทาความยากจนในเนปาล อย่างไรก็ตาม คนยากจนที่สุด ภูมิภาคที่ยากลำบาก และขาดการส่งเสริมการตลาด ทำให้เกิดความยุ่งยากของโครงการสินเชื่อขนาดเล็กในการสร้างผลกระทบ กล่าวได้ว่า ภาครัฐควรให้ความสำคัญกับโครงการสินเชื่อขนาดเล็กนี้ ได้แก่ การขยายเข้าสู่พื้นที่ทุรกันดาร ป่าเขา และเน้นผู้ยากจนตัวจริง เพื่อสร้างผลกระทบเชิงนโยบายในการลดความยากจน สำหรับงานวิจัยที่เลือกพื้นที่การวิจัยในประเทศไทยด้านการเงินชุมชน การศึกษาของ Brett E. Coleman (2006) ประเมินการเข้าถึง และผลกระทบของธนาคารหมู่บ้านที่มีกลุ่มเป้าหมายเป็นคนยากจนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ดำเนินการสำรวจในปี ค.ศ.1995 - 1996 พบว่า ผู้เข้าร่วมโครงการธนาคารหมู่บ้านมีรายได้มากกว่าผู้ไม่เข้าร่วม และหมู่บ้านที่ร่ำรวยที่สุดมีผู้เข้าร่วมเป็นสองเท่าของหมู่บ้านที่ยากจนที่สุด โดยคนที่ร่ำรวยที่สุดในชุมชนมักเป็นคณะกรรมการ และใช้หน้าที่ของตนเพื่อสร้างความมั่งคั่งให้ตนเองมากกว่าที่จะกระจายเงินกู้ยืมให้กับสมาชิก จากข้อมูลการกู้ยืมของสมาชิก พบว่า สินเชื่อมีผลในทิศทางบวกต่อความมั่นคงด้านสวัสดิการของครัวเรือน สมาชิก ส่งผลกระทบอย่างมีนัยสำคัญกับคนยากจน ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายควรมุ่งเน้นกลุ่มเป้าหมายที่เป็นคนยากจนมากกว่าการประชาสัมพันธ์บทบาท และวัตถุประสงค์ของโครงการธนาคารหมู่บ้าน ควรให้คำแนะนำ และใช้เกณฑ์ในการพิจารณาสินเชื่อที่เหมาะสมของแต่ละชุมชนเป็นหลัก การศึกษาของ Shinichi Shigetomi (2011) ศึกษาศักยภาพขององค์กรทางสังคมท้องถิ่นในการพัฒนาชนบทเป็นการเปรียบเทียบขององค์กรไมโครไฟแนนซ์ของประเทศไทย และฟิลิปปินส์ สรุปว่า ศักยภาพที่เกิดจากโครงสร้างขององค์กรมีสำคัญมากกว่าการสร้างองค์กรเพื่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชนบท ซึ่งศักยภาพนี้ขึ้นกับโครงสร้างขององค์กรแบบมุ่งการประสานงานในชุมชนท้องถิ่น และการดำเนินงานของสมาชิกในชุมชน ศักยภาพองค์กรทางสังคมท้องถิ่นของไทย และฟิลิปปินส์มีความแตกต่างกัน กล่าวคือ ในประเทศไทย มีหน่วยงานสนับสนุนภายนอกเป็นผู้กำหนดภาระงาน และออกแบบองค์กรให้ เมื่อผู้นำชุมชนยอมรับมาใช้ ผ่านกระบวนการกำหนดกลุ่มเป้าหมาย เสนอแนวคิด และขอมติจากเวทีประชาคมแล้วจึงรับสมัครสมาชิก ถือเป็นข้อยึดเหนี่ยวทางสังคมของคนในชุมชน นำไปสู่การจัดการทางสังคมท้องถิ่นร่วมกันในการควบคุมสมาชิก ซึ่งเป็นขั้นตอนสำคัญที่เกิดจากกระบวนการภายในของชุมชนเอง สำหรับฟิลิปปินส์ องค์กรภายนอก ได้แก่ องค์กรพัฒนาเอกชน มีบทบาทสำคัญไม่เพียงแต่กำหนดออกแบบองค์กรเท่านั้น แต่ยังกำหนดกลุ่มเป้าหมาย เสนอโครงการต่อคนในชุมชน และรับสมัครสมาชิก ปรากฏการณ์ทางสังคมท้องถิ่นนี้ เป็นกระบวนการเพื่อควบคุมสมาชิกผ่านพลังความสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างคนในชุมชน สรุปว่า สังคมท้องถิ่น มีองค์กรที่เกิดจากความร่วมมือจากภายใน และจากภายนอกชุมชน (Exogenous and Endogenous Organizations) ซึ่งมีคุณลักษณะเด่นของแต่ละองค์กร และการผสมของศักยภาพองค์กรทางสังคมแต่ละแบบ ดังนั้น การเข้าใจโครงสร้างองค์กร

ของสังคมชนบทจะสามารถตัดสินใจรูปแบบที่เหมาะสมต่อการพัฒนา และวิธีของแต่ละองค์กร จึงจะนำไปสู่การขยายภาระงานเพื่อเพิ่มศักยภาพขององค์กรชุมชน การศึกษาของ Adriana de la Huerta (2010) ศึกษาเรื่องไมโครไฟแนนซ์ในชนบท และเมืองของประเทศไทยในบริบทการเมือง การผูกพันทางสังคม และความสำเร็จ ข้อค้นพบสนับสนุนการร่วมมือทางการเงินด้านหนี้สินในพื้นที่ที่มีความผูกพันทางสังคมที่เข้มแข็งจะสร้างความผูกมัดร่วมกันระหว่างบุคคล โดยอาศัยความเชื่อถือ และใช้การแทรกแซงทางสังคมในกรณีที่ไม่ชำระหนี้ ซึ่งคนในพื้นที่ชุมชนชนบทจะทราบข้อมูลของผู้กู้เป็นอย่างดี จึงสามารถทำนายความสำเร็จ และล้มเหลวของโครงการไมโครไฟแนนซ์ได้ ผลการประเมินชี้ให้เห็นว่าระดับของหนี้สินในกองทุนจะมีความสัมพันธ์เชิงลบกับการชำระคืนเงินกู้ และนำไปสู่การความจำเป็นในการออม การฝึกอบรม ซึ่งข้อมูลของผู้กู้เป็นตัวชี้วัดทางบวกของการชำระคืนหนี้ในส่วนหนึ่งของชนบท และเมือง โดยนำข้อมูลมาเปิดเผยต่อสมาชิกเพื่อการตรวจสอบ

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องในต่างประเทศด้านสินเชื่อขนาดเล็ก และงานวิจัยด้านการเงินชุมชนที่เลือกพื้นที่การวิจัยในประเทศไทย สรุปได้ว่า การศึกษาวิจัยเพื่อทราบแนวทางการแก้ไขปัญหาความยากจน โดยใช้เครื่องมือสินเชื่อขนาดเล็กหรือไมโครเครดิตนี้ มีพื้นที่วิจัยในชนบทมากกว่าเมือง เพราะชาวชนบทมีข้อจำกัดในเรื่องการเข้าแหล่งเงินทุนจากธนาคารพาณิชย์ ดังนั้นหน่วยงานสนับสนุน และกลุ่มการเงินชุมชนจึงร่วมกันส่งเสริมสินเชื่อเพื่อการพัฒนาอาชีพขึ้นในหลายประเทศ อีกทั้ง กลุ่มไมโครเครดิตช่วยสนับสนุนสังคม และเป็นตาข่ายคุ้มครองทางสังคม (Social Safety Nets) ด้วย จึงมีความสำคัญต่อการพัฒนาชนบท แม้กระทั่งองค์การสหประชาชาติ ก็ได้ประกาศให้เป็นปีแห่งสินเชื่อขนาดเล็ก และใช้เป็นประเด็นสำคัญในการประชุมระดับนานาชาติว่าด้วยการพัฒนาที่ยั่งยืน (Paritosh Srivastava, 2005) อีกด้านหนึ่งยังเป็นที่ถกเถียงกันว่า สินเชื่อขนาดเล็กนี้มีประโยชน์ และบรรเทาความยากจนได้จริงหรือไม่ ซึ่งการศึกษาหลายเรื่องได้พิสูจน์ว่า สมาชิกกลุ่มใช้เป็นแหล่งเงินกู้ฉุกเฉิน และกลไกการกู้ยืมเท่านั้น (Rebecca Vonderlack-Navarro and Margaret Sherrard Sherraden, 2007) แต่การศึกษาส่วนหนึ่งเห็นว่า การใช้สินเชื่อขนาดเล็กในโครงการไมโครไฟแนนซ์เป็นกลยุทธ์ที่สามารถพัฒนาชุมชนได้อย่างยั่งยืน เช่น การศึกษาของ Warner Woodworth and Shon Hiatt (2003) พบว่า ในประเทศแม็กซิโก ไมโครไฟแนนซ์สามารถช่วยเหลือคนยากจนด้วยการเพิ่มอำนาจซื้อ สร้างรายได้เพิ่มขึ้น สามารถพึ่งตนเอง และควบคุมการดำเนินชีวิตได้ และการเสริมอำนาจสตรีผ่านกลุ่มช่วยเหลือตนเอง (Self-help Groups) จึงมีความเชื่อมโยงกันกับกลุ่มไมโครเครดิตอย่างมาก วิธีในการสร้างพลังอำนาจในสินเชื่อขนาดเล็กนี้ มุ่งส่งเสริมบทบาทสตรีในสังคมเพื่อการเปลี่ยนแปลงเช่นเดียวกับชาย จึงเกิดการสร้างความร่วมมือ การประสานงาน และสร้างเครือข่ายที่ไม่ได้ดำเนินการเฉพาะโครงการสินเชื่อเท่านั้น แต่มีการแทรกแซงด้านกระบวนการพัฒนาเพื่อสนับสนุนต่อกลุ่มสตรีในพื้นที่ (Julie Drolet, 2009) ทั้งนี้ ธุรกิจหรือผู้ประกอบการขนาดเล็กก็มีปัญหาเรื่องแหล่งทุนในการประกอบการเช่นกัน ธนาคารพาณิชย์จะมีต้นทุนที่สูงของสารสนเทศเกี่ยวกับคุณลักษณะ และ

ระดับความเสี่ยงของผู้กู้ จึงปฏิเสธการให้กู้ จึงเป็นโอกาสของโครงการไมโครไฟแนนซ์ที่จะเข้ามาสนับสนุนธุรกิจขนาดเล็กนี้ (J. Jordan Pollinger, John Outhwaite, and Hector Cordero-Guzman, 2007) และมีข้อเสนอว่า ควรจะขยายบริการเข้าสู่พื้นที่ทุรกันดาร ป่าเขา และเน้นผู้ยากจนตัวจริง เพื่อสร้างผลกระทบเชิงนโยบายในการลดความยากจน (Gambhir Bhatta, 2001; Timothy H. Nourse, 2001) สำหรับการศึกษากองทุนชุมชนในประเทศไทยนั้น Brett E. Coleman (2006) ได้เสนอแนะเชิงนโยบายว่า ควรมุ่งเน้นกลุ่มเป้าหมายที่เป็นคนยากจนมากกว่าการประชาสัมพันธ์บทบาท และวัตถุประสงค์ของโครงการธนาคารหมู่บ้าน อีกทั้งให้คำแนะนำ และใช้เกณฑ์ในการพิจารณาสินเชื่อที่เหมาะสมของแต่ละชุมชนเป็นหลัก เพราะสินเชื่อมีผลในทิศทางบวกต่อความมั่นคงด้านสวัสดิการของครัวเรือนสมาชิก การขาดความสามารถในการกระจายเงินกู้ยืมให้กับสมาชิกที่ยากจน ซึ่งเงินของกลุ่มจะอยู่ในมือของคณะกรรมการ และจะใช้หน้าที่ของตนเพื่อสร้างความมั่งคั่งให้ตนเองมากกว่า ส่วนการศึกษาของ Adriana de la Huerta (2010) พบว่า ระดับของหนี้สินในกองทุนจะมีความสัมพันธ์เชิงลบกับการชำระคืนเงินกู้ เพราะหากคิดนัดชำระคืนแล้ว จะใช้บทลงโทษทางสังคม ซึ่งจะส่งผลต่อความน่าเชื่อถือ และหน้าตาทางสังคมของสมาชิก และชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นในการออม และการฝึกอบรมของสมาชิก เป็นที่น่าสังเกตว่า หากกลุ่มการเงินชุมชนได้รับการจัดตั้งจากหน่วยงานภายนอก และมีส่วนร่วมในการดำเนินงานมักจะส่งผลต่อความเข้มแข็ง ฟังตนเอง และความรักในการเป็นเจ้าของกลุ่มร่วมกัน ซึ่งมีความแตกต่างจากกลุ่มการเงินที่เกิดจากชุมชนหรือคนในเป็นผู้จัดตั้งขึ้นนั้น Shinichi Shigetomi (2011) ได้พบว่า องค์กรไมโครไฟแนนซ์ของไทยเกิดจากการสนับสนุนของหน่วยงานสนับสนุนในด้านการบริหารจัดการ และเป็นพี่เลี้ยงให้ แต่การดำเนินงานทุกเรื่องเป็นบทบาทของผู้นำ และสมาชิกในชุมชนเอง ซึ่งส่งผลให้มีศักยภาพทางการบริหารจัดการมากกว่าการจัดตั้ง และดำเนินงาน โดยหน่วยงานสนับสนุนหรือองค์กรพัฒนาเอกชน เช่น ในประเทศฟิลิปปินส์

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ และสภาพการเรียนรู้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ วิเคราะห์ประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจ วิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจ และนำเสนอแนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจ มีวิธีดำเนินการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

วัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ และสภาพการเรียนรู้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

การดำเนินการวิจัยตามวัตถุประสงค์นี้เป็นวิธีดำเนินการวิจัยเชิงปริมาณ และคุณภาพ โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล (ดูภาคผนวก)

1. ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร

พื้นที่ที่ศึกษาคือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 20 จังหวัด เหตุผลที่เลือกศึกษาในพื้นที่นี้ เพราะเป็นภาคที่มีจำนวนกลุ่มออมทรัพย์ สมาชิก และกิจกรรมทางเศรษฐกิจมากกว่าภาคอื่นๆ แสดงดังตารางที่ 3.1 สำหรับประชากรในการศึกษานี้ คือ กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตที่มีการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ (Active Groups) จำนวน 2,004 กลุ่ม ที่เดินทางไปตามเกณฑ์การวัดประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

ตารางที่ 3.1 จำนวนกลุ่ม สมาชิก และกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์ จำแนกเป็นรายภาค

ภาค	จำนวนกลุ่ม ออมทรัพย์		จำนวนสมาชิก กลุ่มออมทรัพย์		จำนวนกิจกรรม ทางเศรษฐกิจ	
	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ
กลาง	4,538	12.81	647,079	14.18	4,566	12.23
เหนือ	8,859	25.02	1,162,723	25.48	8,866	23.74
ตะวันออกเฉียงเหนือ	17,744	50.11	1,935,953	42.43	19,555	52.36
ใต้	4,271	12.06	817,274	17.91	4,362	11.68
รวม	35,412	100.0	4,563,029	100.0	37,349	100.0

ที่มา: สำนักพัฒนาทุน และองค์กรการเงินชุมชน กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย, 2552

กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตที่เป็นไปตามเกณฑ์การวัดประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจ มีเกณฑ์การพิจารณาดังนี้

- (1) เป็นกลุ่มออมทรัพย์ที่มีการจัดตั้งมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2550 หรือมีการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องมาเป็นระยะเวลา 5 ปีขึ้นไป
- (2) เป็นกลุ่มออมทรัพย์ที่มีการขึ้นทะเบียนกับสำนักงาน และองค์การการเงินชุมชน กรมการพัฒนาชุมชน
- (3) เป็นกลุ่มออมทรัพย์ที่มีการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจในด้านใดด้านหนึ่งของการออมเพื่อการผลิต การส่งเสริมอาชีพและ / หรือการจัดสวัสดิการ

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

การเลือกตัวอย่างใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยวิธีการจับสลากรายชื่อกลุ่มออมทรัพย์ในทุกจังหวัดของภาคตะวันออกเฉียงเหนือให้ได้ครบตามจำนวน และตรวจสอบการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตจากพัฒนากรในแต่ละจังหวัดก่อนลงพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม สามารถเก็บรวบรวมแบบสอบถามกลับคืนมาได้ทั้งสิ้น 426 ชุด นั่นคือ กลุ่มตัวอย่างของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตจำนวน 426 กลุ่ม สามารถแสดงดังตารางที่ 3.2

กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตที่เป็นกรณีศึกษา มีเกณฑ์การคัดเลือกดังนี้

- (1) จากผลการวิเคราะห์แบบสอบถามตอนที่ 3 ส่วนที่ 2 เรื่องประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ได้กลุ่มออมทรัพย์ที่มีประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจในระดับสูง จำนวน 73 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 17.1 ของกลุ่มออมทรัพย์ทั้งหมด
- (2) นำรายชื่อกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ในข้อ (1) ไปให้พัฒนากรตำบลหรืออำเภอในแต่ละจังหวัด เป็นผู้คัดเลือกกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตให้เหลือจำนวน 4 กลุ่ม โดยให้เรียงลำดับกลุ่มออมทรัพย์ 4 ลำดับที่ประสบความสำเร็จมากที่สุดให้เป็นลำดับที่ 1 เรียงกันเรื่อยไปจนถึงกลุ่มออมทรัพย์ที่ประสบความสำเร็จน้อยลงให้เป็นลำดับที่ 4 รวมถึงสอบถามเหตุผล และข้อมูลเบื้องต้นของกลุ่มออมทรัพย์ที่ได้เลือกดังกล่าว เช่น เคยได้รับรางวัลดีเด่นด้านการดำเนินงาน การได้รับการยอมรับจากหน่วยงานสนับสนุนภายนอกหรือกลุ่มออมทรัพย์ด้วยกันเอง หรือมีความสามารถในการดำเนินงานตามแนวทางที่กรมการพัฒนาชุมชนให้การส่งเสริมสนับสนุน และประยุกต์ได้ตามความเหมาะสมกับกลุ่ม และชุมชน เป็นต้น
- (3) นำรายชื่อกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตของแต่ละจังหวัดที่ได้รับการจัดลำดับมาพิจารณาความถี่ และลำดับที่ แล้วนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญด้านกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตของสำนักงาน และองค์การการเงินชุมชน กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย จำนวน 3 ท่าน เป็นผู้คัดเลือกกรณีศึกษาของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต จำนวน 4 กลุ่ม ได้รายชื่อกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตที่เป็น

กรณีศึกษา นี้ คือ กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านขาม หมู่ที่ 2 ตำบลจตุรัส จังหวัดชัยภูมิ กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านโจด หมู่ที่ 16 ตำบลเจ้าท่า จังหวัดกาฬสินธุ์ กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านทัพสวย ตำบลทัพสวย หมู่ที่ 1 จังหวัดนครราชสีมา และกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านหนองหิน หมู่ที่ 5 ตำบลคำไฮใหญ่ จังหวัดอุบลราชธานี

ตารางที่ 3.2 กลุ่มตัวอย่างของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต จำแนกเป็นรายจังหวัด

ลำดับที่	ชื่อจังหวัด	กลุ่มออมทรัพย์ ที่เป็นไปตามเกณฑ์ การวัดประสิทธิผล (กลุ่ม)	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง รายจังหวัด กลุ่ม (ร้อยละ)
1	สุรินทร์	142	50 (11.74)
2	ขอนแก่น	177	47 (11.03)
3	บุรีรัมย์	163	43 (10.09)
4	นครราชสีมา	225	38 (8.92)
5	ศรีสะเกษ	131	34 (7.98)
6	อุบลราชธานี	200	28 (6.57)
7	ร้อยเอ็ด	248	25 (5.86)
8	สกลนคร	90	22 (5.16)
9	ยโสธร	165	20 (4.70)
10	อุดรธานี	92	18 (4.23)
11	ชัยภูมิ	57	16 (3.76)
12	มหาสารคาม	23	13 (3.05)
13	กาฬสินธุ์	99	13 (3.05)
14	นครพนม	44	12 (2.82)
15	อำนาจเจริญ	50	11 (2.58)
16	หนองคาย	20	11 (2.58)
17	หนองบัวลำภู	18	8 (1.88)
18	มุกดาหาร	25	8 (1.88)
19	เลย	26	5 (1.17)
20	บึงกาฬ	9	4 (0.94)
	รวม	2,004	426 (100.0)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อ 1 นี้ ได้แก่ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ สำหรับแบบสอบถามจะนำไปแจกให้คณะกรรมการบริหารกลุ่มออมทรัพย์เป็นผู้ตอบ ส่วนแบบสัมภาษณ์จะนำใช้สัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้เกี่ยวข้องกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยนี้สร้างขึ้นตามแนวคิดการบริหารงาน และกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต และแนวคิดการเรียนรู้ มีเนื้อหาที่เกี่ยวข้องดังนี้

2.1 เนื้อหาของแบบสอบถามที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดการบริหารงาน กิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต และแนวคิดการเรียนรู้

1) บริบทเกี่ยวกับการบริหารงานของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ได้แก่ โครงสร้างการบริหารงาน และระเบียบข้อบังคับกลุ่ม ผู้นำ และสมาชิก การควบคุม และตัดสินใจ อาศัยการประชุมเพื่อปรึกษาหารือ และแก้ไขปัญหาาร่วมกัน คณะกรรมการบริหาร 4 คณะ ได้แก่ กรรมการอำนวยการ กรรมการเงินกู้ กรรมการตรวจสอบ และกรรมการส่งเสริม (สำนักพัฒนาทุนและองค์การการเงินชุมชนกรมการพัฒนารัฐ, 2553: 5-7)

2) บริบทเกี่ยวกับกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต แบ่งเป็น 3 ประเภท ได้แก่ การออมเพื่อการผลิต การส่งเสริมอาชีพ และการจัดสวัสดิการ (สำนักพัฒนาทุนและองค์การการเงินชุมชน กรมการพัฒนารัฐ, 2553: 7-8; สำนักงานกองทุนเพื่อสังคม, 2545: 15-19; ปรดิษฐ์โชติช่วง, 2544: 29-30; และ ผเด็จ อินสว่าง, 2543: 6)

3) บริบทเกี่ยวกับการเรียนรู้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ใช้แนวคิดการศึกษาตลอดชีวิตของคณะกรรมการนานาชาติว่าด้วยการศึกษาในคริสต์ศตวรรษที่ 21 ซึ่งได้เสนอรายงานเรื่อง Learning: The Treasure Within ต่อองค์การการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติหรือ UNESCO (อ้างถึงใน สำนักส่งเสริม และพัฒนาศักยภาพชุมชน, 2551: 12-13) โดยพิจารณาจากเนื้อหาการเรียนรู้ วิธีการ และช่องทางการเรียนรู้ ปัญหาอุปสรรค และแนวทางแก้ไข

2.2 การสร้างเครื่องมือในการวิจัย ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์เพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 มีขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ ดังนี้

1) ศึกษาแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงาน และกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต และแนวคิดการเรียนรู้

2) พัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยตามแนวคิดที่เกี่ยวข้องดังกล่าวในข้อ 1)

3) นำเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยที่ได้รับการพัฒนาในข้อ 2) ไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความเที่ยงตรงด้านเนื้อหา (Content Validity) จากนั้นนำเครื่องมือที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขแล้วไปตรวจสอบอีกครั้งหนึ่งโดยผู้ทรงคุณวุฒิ 4 ท่านที่มีความเชี่ยวชาญในสาขาวิชาสหกรณ์ออมทรัพย์ พัฒนาศึกษา การวิจัยทางการศึกษา และเศรษฐศาสตร์การศึกษา มีรายชื่อดังนี้

(1) อาจารย์ ดร.ปรีชา สิทธีกรณ์ไกร ภาควิชาสหกรณ์ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

(2) ดร. ประไพ ศิวะลีรวิลาส นักทรัพยากรบุคคลชำนาญการ สถาบัน การพัฒนาชุมชน กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย

(3) รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริเดช สุชีวะ ภาควิชาวิจัย และจิตวิทยาการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

(4) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิชญ์เศ ญะภูณัตร์ คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

4) นำข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิมาปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือในการวิจัยให้มีความสมบูรณ์มากขึ้นก่อนนำไปทดลองใช้ (Try Out) ในขั้นตอนต่อไป

2.3 ลักษณะของเครื่องมือในการวิจัย

ผู้วิจัยศึกษาเอกสาร รายงานการวิจัย และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างเครื่องมือในการวิจัย ประกอบด้วยแบบสอบถาม ซึ่งเป็นข้อคำถามแบบตรวจคำตอบ (Check List) และคำถามปลายเปิด และแบบสัมภาษณ์ชนิดแบบมีโครงสร้าง (Structured Interview)

1) แบบสอบถามในประเด็นเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม และกลุ่ม ออมทรัพย์เพื่อการผลิต สภาพการบริหารจัดการของกลุ่มออมทรัพย์ สภาพการดำเนินกิจกรรมทาง เศรษฐกิจ สภาพการเรียนรู้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ และสภาพการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิผล กิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ในตอนต่างๆ ของแบบสอบถาม ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ข้อมูลทั่วไป และสภาพการบริหารจัดการ

ตอนที่ 3 ส่วนที่ 1 สภาพการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ

ตอนที่ 4 ส่วนที่ 1 สภาพการเรียนรู้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ

ตอนที่ 4 ส่วนที่ 3 สภาพการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจทาง เศรษฐกิจ

ในขั้นตอนของการนำแบบสอบถามไปทดสอบก่อนใช้ (Pre-test) เพื่อวิเคราะห์ ความสอดคล้องภายในด้วยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient Method) กับกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตในภาคกลาง จำนวน 30 ชุด เฉพาะข้อคำถามแบบช่วง (Interval Scale) เกี่ยวกับสภาพการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์ มีค่าสัม ประสิทธิ์แอลฟาเท่ากับ 0.82 ซึ่งแสดงว่าข้อคำถามตอนนี้มีค่าความเชื่อมั่นในระดับสูง เพราะมีค่าเข้า ใกล้ 1

2) แบบสัมภาษณ์ใช้เป็นแนวทางการสนทนาเชิงลึกอย่างมีจุดมุ่งหมายเพื่อรวบรวมข้อมูล ที่ผู้วิจัยต้องการศึกษา เมื่อได้ข้อมูลแล้วจะทำการตรวจสอบโดยพิจารณาความถูกต้อง ความพอเพียง และความน่าเชื่อถือของข้อมูล โดยใช้วิธีการตรวจสอบสามเส้า (Triangulation Method) (Denzin, 1970 อ้างถึงใน สุกงศ์ จันทวานิช, 2540: 129-130) ในด้านข้อมูล (Data Triangulation) และด้านวิธีการ รวบรวมข้อมูล (Methodology Triangulation) และการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงอุปนัย (Inductive Approach) ในประเด็นเกี่ยวกับสภาพการเรียนรู้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยลงพื้นที่เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตใน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือจำนวน 20 จังหวัด ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นคณะกรรมการบริหารในตำแหน่ง อำนวยการ ได้แก่ ประธานหรือรองประธานกลุ่มออมทรัพย์ หลังจากเก็บรวบรวมแบบสอบถามแล้วทำ การตรวจสอบความสมบูรณ์ของคำตอบ มีจำนวนแบบสอบถามที่นำมาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งสิ้น 426 ฉบับ จากกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต จำนวน 426 กลุ่ม

สำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตที่เป็นกรณีศึกษาจำนวน 4 กลุ่ม หลังจากการเลือกสนามหรือพื้นที่กรณีศึกษาแล้ว ผู้วิจัยเตรียมตัวทำงานภาคสนามด้วยการสร้างความคุ้นเคย และแนะนำตัวกับผู้นำในชุมชน รวมถึงการอาศัยอยู่ร่วมกับชาวบ้านในชุมชนที่กลุ่มออม ทรัพย์ตั้งอยู่เพื่อศึกษาบริบทของแต่ละชุมชน การสังเกตการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออม ทรัพย์ ใช้การจดบันทึก และบันทึกเทปการสัมภาษณ์ ทำการวิเคราะห์ และตรวจสอบข้อมูลทุกวัน หลังจากเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างข้อสรุปเชิงอุปนัย รวมถึงสอบถามข้อมูล เพิ่มเติมภายหลัง หากยังได้รับคำตอบที่ไม่ชัดเจนจะขอสัมภาษณ์บุคคลสำคัญที่เกี่ยวข้องเพิ่มเติม โดย แบ่งการลงพื้นที่เป็นสองช่วง คือ ช่วงที่หนึ่งเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม (มกราคม – มิถุนายน 2555) และช่วงที่สองเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ (กรกฎาคม – ธันวาคม 2555)

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรม SPSS for window เพื่อวิเคราะห์ข้อมูล ต่างๆ ดังนี้

4.1 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม และข้อมูลทั่วไปของกลุ่มออมทรัพย์ เพื่อการผลิต มีตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ คณะกรรมการบริหารกลุ่มออมทรัพย์ เพื่อการผลิต ได้แก่ กรรมการอำนวยการ กรรมการเงินกู้ กรรมการตรวจสอบหรือกรรมการส่งเสริม

มีสถานภาพด้านต่างๆ ได้แก่ เพศ ช่วงอายุ สถานภาพสมรส วุฒิกการศึกษา อาชีพ จำนวนสมาชิกในครัวเรือน และที่เป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์ ตำแหน่งในปัจจุบัน การได้รับการสนับสนุนจากบุคคลในครอบครัว และคำตอบแทนที่ได้จากการเป็นกรรมการเฉลี่ยต่อเดือน

สำหรับตัวแปรของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ได้แก่ อายุการดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์ ระเบียบข้อบังคับว่าด้วยระยะเวลาหรือวาระการดำรงตำแหน่งของคณะกรรมการ การเลือกตั้งคณะกรรมการบริหาร จำนวนคณะกรรมการบริหารชุดปัจจุบัน จำนวนคณะกรรมการบริหารแยกตามประเภท คณะกรรมการบริหารชุดปัจจุบันที่มาจาก การเลือกตั้ง แต่งตั้ง และมาจากทั้งการเลือกตั้ง และแต่งตั้ง จำนวนสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์เมื่อเริ่มก่อตั้งกลุ่ม และจำนวนสมาชิกแต่ละประเภทในปัจจุบัน การวิเคราะห์ใช้สถิติเชิงบรรยาย ได้แก่ การแจกแจงความถี่ และค่าร้อยละ

4.2 วิเคราะห์สภาพการบริหารจัดการของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต มีตัวแปรที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ด้านการจัดทำทะเบียน และบัญชี ด้านการดำเนินงานทั่วไป และด้านการจัดทำระเบียบข้อบังคับ และผลประโยชน์ของสมาชิก กลุ่ม และชุมชน ดังนี้

1) ด้านการจัดทำทะเบียน และบัญชี มีตัวแปรที่แสดงความสามารถในการบริหารจัดการ คือ

(1) มีการจัดทำทะเบียนสมาชิก ได้แก่ ทะเบียนคุมเงินสัจจะ ทะเบียนลูกหนี้ ทะเบียนเงินกู้ และทะเบียนคุมทรัพย์สินครบถ้วน ถูกต้อง และเป็นปัจจุบัน

(2) มีการจัดทำบัญชี ได้แก่ บัญชีเงินสด บัญชีรายรับ รายจ่าย บัญชีเงินฝากธนาคาร และหลักฐานประกอบบัญชีครบถ้วน ถูกต้อง และเป็นปัจจุบัน

(3) มีการจัดทำงบการเงิน ได้แก่ งบดุล และงบกำไรขาดทุนครบถ้วน ถูกต้อง เป็นปัจจุบัน และรายงานผลการดำเนินงานในที่ประชุมใหญ่

(4) มีการตรวจสอบบัญชี และหลักฐาน ได้แก่ กรรมการฝ่ายตรวจสอบ และบุคคลภายนอกร่วมตรวจสอบ และมีรายงานผล

2) ด้านการดำเนินงานทั่วไป มีตัวแปรที่แสดงความสามารถในการบริหารจัดการ คือ

(1) มีการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบของคณะกรรมการเป็นลายลักษณ์อักษร และปฏิบัติตามหน้าที่

(2) มีการจัดทำแผนดำเนินงานของกลุ่มโดยคณะกรรมการ และสมาชิกจัดทำแผนดำเนินงาน และได้นำแผนไปปฏิบัติทุกเรื่อง

(3) มีการประชุมของคณะกรรมการเป็นประจำทุกเดือน มีการบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร และนำผลการประชุมไปปฏิบัติ

(4) มีการเข้าร่วมประชุมของสมาชิกมากกว่าร้อยละ 75

(5) มีการส่งเงินสัจจะสะสมของสมาชิกต่อเนื่องทุกเดือน และเพิ่มเงินสัจจะสะสมเมื่อสิ้นปีมากกว่าร้อยละ 75

(6) มีการพิจารณาเงินกู้ของคณะกรรมการซึ่งเป็นไปตามระเบียบ มีการตรวจสอบและมีหลักฐานตรวจสอบชัดเจน

(7) มีการส่งชำระคืนเงินกู้ตามสัญญาของสมาชิกซึ่งนำส่งชำระคืนเงินกู้ตามสัญญา มากกว่าร้อยละ 75

(8) การนำเงินกู้ไปใช้ของสมาชิกเป็นไปตามวัตถุประสงค์มากกว่าร้อยละ 75

(9) มีการจัดสรรผลกำไรของกลุ่ม ได้แก่ มีการปันผลเฉลี่ยคืน และเก็บไว้เป็นทุนสำรองหรือทุนดำเนินงานกลุ่ม ให้ค่าตอบแทนคณะกรรมการ และจัดสวัสดิการแก่สมาชิก และชุมชน

3) ด้านการจัดทำระเบียบข้อบังคับ และผลประโยชน์ของสมาชิก กลุ่ม และชุมชน มีตัวแปรที่แสดงความสามารถในการบริหารจัดการ คือ

(1) มีระเบียบข้อบังคับกลุ่มที่เป็นลายลักษณ์อักษร สมาชิกมีส่วนร่วมในการร่างระเบียบข้อบังคับ และสมาชิกปฏิบัติตามระเบียบ

(2) สามารถจัดสวัสดิการให้แก่สมาชิกจำนวน 5 กิจกรรมขึ้นไป

(3) สามารถจัดกิจกรรมสาธารณประโยชน์ให้กับชุมชน จำนวน 5 กิจกรรมขึ้นไป

(4) สามารถจัดกิจกรรมเรียนรู้เพื่อพัฒนาศักยภาพของคณะกรรมการ และสมาชิก ได้แก่ มีการเรียนรู้จากการจัดกิจกรรมของกลุ่ม และนำเอาความรู้ที่ได้รับมาพัฒนากลุ่ม 2 เรื่องขึ้นไป

ลักษณะของข้อคำถามแบบช่วง (Interval Scale) ใช้ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การแจกแจงความถี่ และค่าร้อยละ กำหนดระดับคะแนนค่าเฉลี่ยการดำเนินงานด้านการบริหารจัดการ ได้แก่ การจัดทำทะเบียน และบัญชี การดำเนินงานทั่วไป การมีระเบียบข้อบังคับ และผลประโยชน์ของสมาชิก กลุ่ม และชุมชน ดังนี้

คะแนน 0 หมายถึง ไม่ปฏิบัติหรือไม่มีการจัดการ

ค่าเฉลี่ยคะแนน 0.01 – 1.00 หมายถึง ปฏิบัติน้อยหรือมีการจัดการในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ยคะแนน 1.01 – 1.99 หมายถึง ปฏิบัติปานกลางหรือมีการจัดการในระดับปานกลาง

กลาง

ค่าเฉลี่ยคะแนน 2.00 – 3.00 หมายถึง ปฏิบัติมากหรือมีการจัดการในระดับมาก

4.3 วิเคราะห์สภาพการดำเนินงานกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต เปรียบเทียบระหว่างปี พ.ศ. 2553 – 2554 ใช้สถิติเชิงบรรยาย ได้แก่ การแจกแจงความถี่ และค่าร้อยละ มีตัวแปรที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ด้านการออมเพื่อการผลิต การส่งเสริมอาชีพ และการจัดสวัสดิการ ดังนี้

1) ด้านการออมเพื่อการผลิต

(1) การรับฝากเงินสัจจะ และการให้สินเชื่อแก่สมาชิกประเภทต่างๆ การเปรียบเทียบการรับฝากเงินสัจจะ และการให้สินเชื่อประเภทต่างๆ ในปี พ.ศ. 2553 – 2554

(2) การดำเนินกิจกรรมการออมเพื่อการผลิต ได้แก่ เงินสัจจะสะสมในปัจจุบัน เงินให้กู้ยืมหรือสินเชื่อในปัจจุบัน การส่งเสริมการออมต่อการแก้ปัญหาความยากจน สินเชื่อกับการช่วยแก้ปัญหาหนี้ในระบบ การส่งเสริมการออม และให้สินเชื่อต่อการส่งเสริมการประกอบอาชีพ และการผลิต ความพอเพียงของเงินทุนของกลุ่มสำหรับการให้สินเชื่อ วิธีการหาแหล่งทุนภายนอก และแหล่งกู้ยืมภายนอก

2) ด้านการส่งเสริมอาชีพ

(1) จำนวนกิจกรรมส่งเสริมอาชีพของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต
(2) การเปรียบเทียบทุนดำเนินการ กำไร และจำนวนสมาชิกเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมอาชีพประเภทต่างๆ ในปี พ.ศ. 2553 – 2554

(3) กิจกรรมส่งเสริมอาชีพที่ดำเนินงานประสบความสำเร็จสูงสุด

3) ด้านการจัดสวัสดิการ

(1) จำนวนสวัสดิการของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต
(2) การเปรียบเทียบค่าใช้จ่าย และจำนวนสมาชิกเข้าร่วมหรือได้รับประโยชน์ในสวัสดิการประเภทต่างๆ ในปี พ.ศ. 2553 – 2554
(3) ความพอเพียงของทุนในการจัดสวัสดิการ วิธีการจัดหาทุน และแหล่งทุนจากภายนอก

4.4 วิเคราะห์สภาพการเรียนรู้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ใช้สถิติเชิงบรรยาย ได้แก่ การแจกแจงความถี่ และค่าร้อยละ มีตัวแปรที่เกี่ยวข้องดังนี้

1) ตัวแปรจากแบบสอบถาม

(1) การเรียนรู้เนื้อหาของกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ได้แก่ การเรียนรู้เนื้อหาการออม และการให้สินเชื่อ การเรียนรู้เนื้อหาการประกอบอาชีพ และการเรียนรู้เนื้อหาการจัดสวัสดิการจากกิจกรรมการเรียนรู้ต่างๆ

(2) วิธีการเรียนรู้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ได้แก่ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้วยการถ่ายทอดหรือบอกเล่า การนำเสนอต่อที่ประชุม การสังเกต และจดจำ การฝึกปฏิบัติ และการเรียนรู้ด้วยตนเอง

(3) ช่องทางการเรียนรู้หรือแหล่งเรียนรู้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ได้แก่ สื่อบุคคล รัชชมโทรทัศน์ รัฟฟิงข่าวสารจากหอกระจายข่าว ประภาศหรือจดหมายจากหน่วยงานราชการ วิทยุ หนังสือพิมพ์ และแผ่นพับ / ใบปลิว

(4) การเปรียบเทียบค่าใช้จ่ายของการเรียนรู้ และจำนวนผู้เข้าร่วม ในปี พ.ศ. 2553 – 2554 ความพอเพียงของทุนดำเนินงาน วิธีการจัดหาทุน และแหล่งทุนจากภายนอก

(5) ปัญหา อุปสรรคการเรียนรู้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ และแนวทางการแก้ไข

2) ตัวแปรจากการสัมภาษณ์เชิงลึก ในประเด็นเกี่ยวกับการเรียนรู้การดำเนินกิจกรรมเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตที่เป็นกรณีศึกษา 4 กลุ่ม

หลังจากการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพแล้ว ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการสร้างข้อสรุปเชิงอุปนัย และนำเสนอข้อมูลด้วยการอ้างอิงการสัมภาษณ์เป็นหลัก

4.5 วิเคราะห์สภาพการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ได้แก่ การนำเข้าการเรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้ ผลผลิตการเรียนรู้ และผลลัพธ์การเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจ มีตัวแปรที่เกี่ยวข้องดังนี้

1) ด้านการนำเข้าการเรียนรู้ มีตัวแปรที่แสดงการเพิ่มประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจ คือ

(1) กลุ่มมีการแสวงหาความรู้ ข้อมูล และแหล่งสนับสนุนจากภายนอกเมื่อขาดแคลนเงินทุน และทรัพยากร

(2) กลุ่มมีวิสัยทัศน์ในการส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาอาชีพ และคุณภาพชีวิตของสมาชิก และคนในชุมชน

(3) กลุ่มมีการเรียนรู้แผนงานในการส่งเสริมการประกอบอาชีพเพื่อเพิ่มผลผลิตสร้างงานสร้างอาชีพ และดำเนินงานได้ตามแผน

2) ด้านกระบวนการเรียนรู้ ตัวแปรที่แสดงการเพิ่มประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจ คือ

(1) กลุ่มมีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่อง

(2) กลุ่มมีการสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของสมาชิก และคนในชุมชน

(3) กลุ่มมีความพร้อมด้านทุน ทรัพยากร และบุคลากรในการส่งเสริมการเรียนรู้ให้กับสมาชิก และคนในชุมชน

(4) กลุ่มมีสิ่งอำนวยความสะดวกที่เหมาะสม ในการส่งเสริมการเรียนรู้ให้กับสมาชิก และคนในชุมชน

(5) กลุ่มนำเทคโนโลยี และสารสนเทศมาใช้ในการส่งเสริมการเรียนรู้ให้กับสมาชิก และคนในชุมชน

(6) กลุ่มมีการสื่อสาร และประชาสัมพันธ์กิจกรรมการเรียนรู้อย่างทั่วถึง และต่อเนื่อง

(7) กลุ่มมีบุคลากรหรือคณะทำงานที่ทำหน้าที่ส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อพัฒนา ศักยภาพของสมาชิก

(8) กลุ่มมีการจูงใจ และกระตุ้นสมาชิกเพื่อให้เห็นถึงประโยชน์ของการเรียนรู้ ร่วมกัน

(9) กลุ่มมีการให้รางวัลหรือชมเชยแก่สมาชิกที่ผ่านการเรียนรู้กับกลุ่มหรือจาก ภายนอกกลุ่ม

3) ด้านผลผลิตการเรียนรู้ ตัวแปรที่แสดงการเพิ่มประสิทธิภาพกิจกรรมทางเศรษฐกิจ คือ

(1) สมาชิกมีความสามานสามัคคี ผูกพัน และอุดมการณ์ร่วมกันจึง ส่งผลให้เกิด ความร่วมมือในการเรียนรู้ร่วมกันกับกลุ่ม

(2) สมาชิกให้ความร่วมมือในการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ที่กลุ่มจัดขึ้น

(3) ในการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ สมาชิกให้ข้อเสนอแนะต่อการจัดกิจกรรม การเรียนรู้ที่กลุ่มจัดขึ้น

(4) หลังจากสมาชิกได้เรียนรู้แล้ว สามารถนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ในการเพิ่ม ผลผลิตหรือประกอบอาชีพของครัวเรือนสมาชิก

(5) กลุ่มมีการจัดระบบความรู้ และสร้างองค์ความรู้ใหม่ที่พัฒนามาจากปัญหาของ กลุ่มเอง

(6) กลุ่มมีการนำความรู้ที่ได้รับมาพัฒนาการบริหารจัดการเพื่อเพิ่มผลผลิตหรือ แก้ปัญหาของกลุ่ม

(7) กลุ่มมีการเรียนรู้การกระจายผลตอบแทนจากการดำเนินกิจกรรมกลุ่มแก่สมาชิก อย่างเป็นธรรม และเหมาะสม

(8) กลุ่มมีการเรียนรู้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจในแต่ละช่วงเวลาอย่างสอดคล้องกับฤดูกาลเพาะปลูกหรือเพิ่มกำลังการผลิตในช่วงเวลาที่ผลผลิตมีราคาสูง

4) ด้านผลลัพธ์การเรียนรู้ ตัวแปรที่แสดงการเพิ่มประสิทธิภาพกิจกรรมทางเศรษฐกิจ คือ

(1) สมาชิกได้รับประโยชน์สูงสุดจากการส่งเสริมการเรียนรู้ของกลุ่มออมทรัพย์

(2) กลุ่มออมทรัพย์ได้รับประโยชน์โดยตรงจากการส่งเสริมการเรียนรู้ของ หน่วยงานสนับสนุนภายนอก

ลักษณะของข้อคำถามแบบช่วง (Interval Scale) ใช้ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การแจกแจงความถี่ และค่าร้อยละ กำหนดระดับคะแนนค่าเฉลี่ยด้านการนำเข้าการเรียนรู้ กระบวนการ เรียนรู้ ผลผลิตการเรียนรู้ และผลลัพธ์การเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ดังนี้

ค่าเฉลี่ยคะแนน 0.01 – 4.99 หมายถึง มีการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ยคะแนน 5.00 – 7.99 หมายถึง การเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ยคะแนน 8.00 – 10.00 หมายถึง มีการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจในระดับมาก

วัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อวิเคราะห์ประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

การดำเนินการวิจัยตามวัตถุประสงค์นี้เป็นวิธีดำเนินการวิจัยเชิงปริมาณ และคุณภาพโดยใช้แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล (ดูภาคผนวก)

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร

ประชากรในการวิจัยนี้ ได้แก่ กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตจำนวนทั้งสิ้น 2,004 กลุ่มที่เป็นไปตามเกณฑ์การวัดประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจ เช่นเดียวกับวัตถุประสงค์ข้อที่ 1

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตจำนวน 426 กลุ่ม เพื่อการศึกษาข้อมูลเชิงปริมาณ และกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตที่เป็นกรณีศึกษา จำนวน 4 กลุ่ม เพื่อการศึกษาข้อมูลเชิงคุณภาพ เช่นเดียวกับวัตถุประสงค์ข้อที่ 1

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่ 2 นี้ ได้แก่ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ สำหรับแบบสอบถามจะนำไปแจกให้คณะกรรมการบริหารกลุ่มออมทรัพย์เป็นผู้ตอบเช่นเดียวกับวัตถุประสงค์ที่ 1 ส่วนแบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยจะใช้สัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้เกี่ยวข้องกับกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต เช่นเดียวกับวัตถุประสงค์ที่ 1 ตามแนวคิดตัวชี้วัดความมีประสิทธิภาพกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต มีเนื้อหาที่เกี่ยวข้องดังนี้

2.1 เนื้อหาของแบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดตัวชี้วัดความมีประสิทธิภาพกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

บริบทเกี่ยวกับแนวคิดตัวชี้วัดความมีประสิทธิภาพกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ได้แก่ 1) ความสามารถหรือประสิทธิผลจากการพัฒนาออมทรัพย์ที่เกิดขึ้นภายใน และภายนอกชุมชน ประสิทธิภาพที่เกิดขึ้นภายในชุมชน เช่น ผลการดำเนินธุรกิจ การจัดสรรผลประโยชน์ให้กับสมาชิก และชุมชน การพัฒนาศักยภาพของบุคลากร และการพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชน และประสิทธิผลที่เกิดขึ้น

ภายนอกชุมชน เช่น เป็นศูนย์เรียนรู้หรือแหล่งเรียนรู้ของชุมชน และการสร้างเครือข่ายกิจกรรมทางเศรษฐกิจ 2) ความสามารถในการบรรลุเป้าหมายกิจกรรมทางเศรษฐกิจ เช่น ประสิทธิภาพกิจกรรมทางเศรษฐกิจด้านการออมเพื่อการผลิต การส่งเสริมอาชีพ และการจัดสวัสดิการ (ปรับจาก Hoy and Miskel, 2001 อ้างถึงใน วิโรจน์ สารรัตนะ, 2544)

2.2 การสร้างเครื่องมือวิจัยในการวิจัย ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์เพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 มีขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ ดังนี้

1) ศึกษาแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับตัวชี้วัดความมีประสิทธิภาพกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

2) พัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยตามแนวคิดที่เกี่ยวข้องดังกล่าวในข้อ 1)

3) นำเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยที่พัฒนาขึ้นไปตรวจสอบความเที่ยงตรงด้านเนื้อหา โดยอาจารย์ที่ปรึกษา และผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งเป็นกระบวนการเดียวกันกับการสร้างเครื่องมือวิจัยในวัตถุประสงค์ข้อที่ 1

2.3 ลักษณะของเครื่องมือในการวิจัย

ผู้วิจัยศึกษาเอกสาร รายงานการวิจัย และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างเครื่องมือในการวิจัย ประกอบด้วยแบบสอบถาม ซึ่งเป็นข้อคำถามแบบตรวจคำตอบ (Check List) และแบบสัมภาษณ์ชนิดแบบมีโครงสร้าง (Structured Interview)

1) แบบสอบถามในประเด็นเกี่ยวกับประสิทธิภาพกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ในตอนที่ 3 ส่วนที่ 2

ในขั้นตอนการนำแบบสอบถามไปทดสอบก่อนใช้ (Pre-test) เพื่อวิเคราะห์ความสอดคล้องภายในด้วยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient Method) กับกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตในภาคกลาง จำนวน 30 ชุด เฉพาะข้อคำถามแบบช่วง (Interval Scale) เกี่ยวกับประสิทธิภาพกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาเท่ากับ 0.85 ซึ่งแสดงว่าข้อคำถามตอนนี้มีความเชื่อมั่นในระดับสูง เพราะมีค่าเข้าใกล้ 1

2) แบบสัมภาษณ์ใช้เป็นแนวทางการสนทนาเชิงลึกอย่างมีจุดมุ่งหมายเพื่อรวบรวมข้อมูลที่ผู้วิจัยต้องการศึกษา เช่นเดียวกันกับวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เมื่อได้ข้อมูลแล้วจะทำการตรวจสอบโดยพิจารณาความถูกต้อง ความพอเพียง และความน่าเชื่อถือ โดยใช้วิธีการตรวจสอบสามเส้า และการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงอุปนัยในประเด็นเกี่ยวกับประสิทธิภาพกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยลงพื้นที่เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือจำนวน 20 จังหวัด และการสัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตที่เป็นกรณีศึกษาจำนวน 4 กลุ่ม ซึ่งมีขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล และการลงพื้นที่ภาคสนามของกรณีศึกษา เช่นเดียวกับวัตถุประสงค์ข้อที่ 1

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล มีรายละเอียดดังนี้

1) ข้อมูลจากแบบสอบถาม ใช้โปรแกรม SPSS for window เพื่อวิเคราะห์ประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต มีตัวแปรที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

(1) ด้านการออมเพื่อการผลิต มีตัวแปรที่แสดงประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจคือ มีจำนวนเงินออมมากกว่าเงินกู้ มีการส่งเสริม และให้ความรู้เรื่องการออม และใช้สินเชื่อตรงตามวัตถุประสงค์ มีการกระจายสินเชื่อหรือเงินให้กู้ยืมแก่สมาชิกได้ครบถ้วนในแต่ละปี สามารถจัดทำบัญชีและงบการเงินได้ทันในรอบบัญชี และผ่านการตรวจสอบจากภายนอก

(2) ด้านการส่งเสริมอาชีพ มีตัวแปรที่แสดงประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจคือ มีการถ่ายทอดความรู้เพื่อพัฒนาธุรกิจชุมชนของกลุ่มในลักษณะเครือข่ายหรือรวมตัวเชื่อมโยงกิจกรรมส่งเสริมอาชีพระหว่างกลุ่ม มีจำนวนกิจกรรมส่งเสริมอาชีพหรือธุรกิจชุมชนของกลุ่มเพิ่มขึ้น มีจำนวนสมาชิกเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมอาชีพหรือธุรกิจชุมชนของกลุ่มเพิ่มขึ้น ได้รับรางวัลจากการดำเนินกิจกรรมส่งเสริมอาชีพหรือธุรกิจชุมชนของกลุ่ม และมีผลงานเป็นที่ยอมรับจากหน่วยงานภายนอก มีผลกำไรจากการดำเนินกิจกรรมส่งเสริมอาชีพหรือธุรกิจชุมชนของกลุ่มเพิ่มขึ้น

(3) ด้านการจัดสวัสดิการ มีตัวแปรที่แสดงประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจคือ มีการจัดสวัสดิการให้กับสมาชิก และชุมชน มีจำนวนสวัสดิการเพิ่มมากขึ้น มีการจ่ายเงินปันผลหรือเฉลี่ยคืนสมาชิกเป็นประจำทุกปี

(4) ด้านการดำเนินงานอื่นๆ มีตัวแปรที่แสดงประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจคือ มีการจัดสรรผลกำไรเพื่อใช้ในการดำเนินงานอย่างเพียงพอ มีจำนวนสมาชิกใหม่เพิ่มมากขึ้นทุกปี และมีการถ่ายทอดความรู้เพื่อพัฒนาศักยภาพของคณะกรรมการ และสมาชิกอย่างต่อเนื่อง

ลักษณะของข้อคำถามแบบช่วง (Interval Scale) ใช้ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การแจกแจงความถี่ และค่าร้อยละ กำหนดระดับคะแนนค่าเฉลี่ยประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจด้านการออมเพื่อการผลิต การส่งเสริมอาชีพ และการจัดสวัสดิการของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ดังนี้

ค่าเฉลี่ยคะแนน 0.01 – 4.99 หมายถึง การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่บรรลุเป้าหมายในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ยคะแนน 5.00 – 7.99 หมายถึง การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่บรรลุเป้าหมายในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ยคะแนน 8.00 – 10.00 หมายถึง การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่บรรลุเป้าหมายในระดับมาก

2) ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก มีประเด็นเกี่ยวกับประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ดังนี้

(1) ประสิทธิภาพที่เกิดขึ้นภายในชุมชน

(1.1) ผลการดำเนินธุรกิจของกลุ่มออมทรัพย์

(1.2) การจัดสรรผลประโยชน์ให้กับสมาชิก และชุมชน

(1.3) การพัฒนาศักยภาพของบุคคลในชุมชน

(1.4) การพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชน

(2) ประสิทธิภาพที่เกิดขึ้นภายนอกชุมชน

(2.1) เป็นศูนย์เรียนรู้หรือแหล่งเรียนรู้ของชุมชน

(2.2) การสร้างเครือข่ายกิจกรรมทางเศรษฐกิจ

หลังจากการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพแล้ว ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการสร้างข้อสรุปเชิงอุปนัย และนำเสนอข้อมูลด้วยการอ้างอิงการสัมภาษณ์เป็นหลัก

วัตถุประสงค์ที่ 3 เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

การดำเนินการวิจัยตามวัตถุประสงค์นี้เป็นวิธีดำเนินการวิจัยเชิงปริมาณ และคุณภาพโดยใช้แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล (คุณภาพควบ)

1. ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร

ประชากรในการวิจัยนี้ ได้แก่ กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตจำนวนทั้งสิ้น 2,004 กลุ่ม ที่เป็นไปตามเกณฑ์การวัดประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจ เช่นเดียวกับกับวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 และ 2

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตจำนวน 426 กลุ่ม เพื่อการศึกษาข้อมูลเชิงปริมาณ และกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตที่เป็นกรณีศึกษา จำนวน 4 กลุ่ม เพื่อการศึกษาข้อมูลเชิงคุณภาพ เช่นเดียวกับวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 และ 2

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่ 3 นี้ ได้แก่ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ สำหรับการแจกแบบสอบถาม และการสัมภาษณ์เชิงลึก เป็นขั้นตอนเดียวกับวัตถุประสงค์ที่ 1 และ 2 ตามแนวความคิดการเรียนรู้ และตัวชี้วัดความมีประสิทธิภาพผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต มีเนื้อหาที่เกี่ยวข้องดังนี้

2.1 เนื้อหาของแบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์เกี่ยวข้องจะปรับใช้ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จหรือความเข้มแข็งของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ ความเข้มแข็ง และพึ่งตนเอง การบริหารจัดการ และระเบียบข้อบังคับกลุ่ม การสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก และบรรยากาศ และสภาพแวดล้อม จากการศึกษาวิจัยของบังอร สิงห์ลือ, 2551; ประหยัด ปัญญาณี, 2549; จิตสุภา จำปา, 2548; จิราภรณ์ สุนทรพงษ์ภัทร, 2548; กรวิภา เทศยรัตน์, 2547; ทับทิม ชำนาญกิจ, 2545; คำรงค์ศักดิ์ แก้วเพ็ง, 2544; จรัญ พูเต็มวงศ์, 2538; อรรถวิทย์ ศิลาคุปต์, 2535; กิ่งแก้ว อินหว่าง และวีระศักดิ์ อนันตมงคล, 2532; กองวิจัยและประเมินผล กรมการพัฒนาชุมชน, 2525

2.2 การสร้างเครื่องมือวิจัยในการวิจัย ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์เพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 มีขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ ดังนี้

- 1) ศึกษาแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จหรือความเข้มแข็งของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต
- 2) พัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยตามแนวคิดที่เกี่ยวข้องดังกล่าวในข้อ 1)
- 3) นำเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยที่พัฒนาขึ้นไปตรวจสอบความเที่ยงตรงด้านเนื้อหา โดยอาจารย์ที่ปรึกษา และผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งเป็นกระบวนการเดียวกันกับการสร้างเครื่องมือวิจัยในวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 และ 2

2.3 ลักษณะของเครื่องมือวิจัยในการวิจัย

ผู้วิจัยศึกษาเอกสาร รายงานการวิจัย และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม ประกอบด้วยข้อคำถามแบบตรวจคำตอบ (Check List) และแบบสัมภาษณ์ชนิดแบบมีโครงสร้าง (Structured Interview)

- 1) แบบสอบถามในประเด็นเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ในตอนที่ 4 ส่วนที่ 2

ในขั้นตอนการนำแบบสอบถามไปทดสอบก่อนใช้ (Pre-test) เพื่อวิเคราะห์ความสอดคล้องภายในด้วยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient Method) กับกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตในภาคกลาง จำนวน 30 ชุด จากข้อคำถามแบบช่วง (Interval Scale) เกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพกิจกรรมทางเศรษฐกิจมีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาเท่ากับ 0.89 ซึ่งแสดงว่าข้อคำถามตอนนี้ มีค่าความเชื่อมั่นในระดับสูง เพราะมีค่าเข้าใกล้ 1

2) แบบสัมภาษณ์ใช้เป็นแนวทางการสนทนาเชิงลึกอย่างมีจุดมุ่งหมายเพื่อรวบรวมข้อมูลที่ผู้วิจัยต้องการศึกษา เช่นเดียวกันกับวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 และ 2 เมื่อได้ข้อมูลแล้วจะทำการตรวจสอบโดยพิจารณาความถูกต้อง ความพอเพียง และความน่าเชื่อถือ โดยใช้วิธีการตรวจสอบสามเส้า และการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงอุปนัยในประเด็นเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพกิจกรรมทางเศรษฐกิจ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยลงพื้นที่เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือจำนวน 20 จังหวัด และการสัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตที่เป็นกรณีศึกษาจำนวน 4 กลุ่ม ซึ่งมีขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล และการลงพื้นที่ภาคสนามของกรณีศึกษา เช่นเดียวกับวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 และ 2

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล มีรายละเอียดดังนี้

1) ข้อมูลจากแบบสอบถาม ใช้โปรแกรม SPSS for window เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต มีตัวแปรที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

(1.1) ด้านเศรษฐกิจ

(1.1.1) การขาดเงินทุน และแหล่งเงินทุนเพื่อการผลิต และประกอบอาชีพ

(1.1.2) ความไม่พอเพียงของทรัพยากร และวัตถุดิบในการผลิต และยังชีพ

(1.1.3) รายได้จากการประกอบอาชีพน้อยหรือต่ำกว่าค่าแรงขั้นต่ำ

(1.1.4) ขาดการส่งเสริม และพัฒนาอาชีพจากหน่วยงานภายนอก

(1.2) ด้านความเข้มแข็ง และพึ่งตนเองของกลุ่มออมทรัพย์

(1.2.1) การส่งเสริมให้สมาชิกเข้าร่วมกิจกรรมการผลิต และประกอบอาชีพ

(1.2.2) ผู้นำกลุ่มออมทรัพย์ และคณะกรรมการมีความรู้ความสามารถ

และมีคุณธรรม

(1.2.3) สมาชิกมีวินัยทางการเงิน ส่งเงินสัจจะ และเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม

สม่ำเสมอ

(1.2.4) การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มช่วยตัดพ้อค้าคนกลาง ลด

ต้นทุน และสร้างอำนาจต่อรองกับหน่วยงานภายนอก

(1.3) ด้านการบริหารจัดการ และระเบียบข้อบังคับกลุ่มออมทรัพย์

(1.3.1) มีเป้าหมายเพื่อพัฒนาศักยภาพ และคุณภาพชีวิตของสมาชิก และคนในชุมชน

(1.3.2) มีการแบ่งปันผลประโยชน์ตอบแทนแก่คณะกรรมการ และสมาชิก

(1.3.3) คณะกรรมการมีความสามารถในการบริหารจัดการแบบมีอาชีพ

(1.3.4) มีระเบียบข้อบังคับที่เป็นลายลักษณ์อักษร

(1.3.5) มีกำไรหรือผลผลิตเพิ่มขึ้นจากการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ

(1.4) ด้านการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก

(1.4.1) ได้รับการส่งเสริมการเรียนรู้ด้านวิชาการเกษตร และแปรรูปผลผลิต

(1.4.2) ได้รับเงินสนับสนุนเพื่อสร้างปัจจัยพื้นฐานในการผลิต และส่งเสริมอาชีพ

(1.4.3) ได้รับเงินสนับสนุนด้านการศึกษา และพัฒนาศักยภาพของคณะกรรมการ และสมาชิก

(1.4.4) ได้รับวัสดุ และอุปกรณ์ส่งเสริมการผลิตหรือแปรรูป

(1.5) ด้านบรรยากาศ และสภาพแวดล้อม

(1.5.1) ชุมชนมีบรรยากาศ และวัฒนธรรมที่เอื้อเพื่อเอื้อแก่ช่วยเหลือเกื้อกูล

(1.5.2) ชุมชนมีภูมิปัญญาท้องถิ่น ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น และปราชญ์ชาวบ้าน

(1.5.3) ชุมชนมีวิถีชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีความเข้มแข็ง และสามารถพึ่งตนเอง

(1.5.4) ชุมชนมีสิ่งแวดล้อมที่ดี และทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์

ลักษณะของข้อคำถามแบบช่วง (Interval Scale) ใช้ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การแจกแจงความถี่ และค่าร้อยละ กำหนดระดับคะแนนค่าเฉลี่ยปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ดังนี้

ค่าเฉลี่ยคะแนน 0.01 – 4.99 หมายถึง เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพกิจกรรมทางเศรษฐกิจในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ยคะแนน 5.00 – 7.99 หมายถึง เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพกิจกรรมทางเศรษฐกิจในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ยคะแนน 8.00 – 10.00 หมายถึง เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพกิจกรรมทางเศรษฐกิจในระดับมาก

3) ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก มีประเด็นเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของกิจกรรมเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ได้แก่ ปัจจัยภายใน และภายนอกที่ส่งผลต่อการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของกิจกรรมทางเศรษฐกิจ

หลังจากการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพแล้ว ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการสร้างข้อสรุปเชิงอุปนัย และนำเสนอข้อมูลด้วยการอ้างอิงการสัมภาษณ์เป็นหลัก

วัตถุประสงค์ที่ 4 เพื่อนำเสนอแนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

การดำเนินการวิจัยตามวัตถุประสงค์นี้ เป็นวิธีการดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 คือ สภาพการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ และสภาพการเรียนรู้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 คือ ประสิทธิภาพของกิจกรรมทางเศรษฐกิจ และผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 คือ ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของกิจกรรมทางเศรษฐกิจมาวิเคราะห์ร่วมกันเพื่อจัดทำ “ร่างแนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต” แล้วนำไปเสนอในการสนทนากลุ่มของตัวแทนที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนากลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตเพื่อรับฟังข้อเสนอแนะ แล้วนำมาปรับปรุงให้เป็น “แนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต” และทำการตรวจสอบโดยผู้ทรงคุณวุฒิในขั้นตอนสุดท้าย เพื่อนำเสนอแนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตต่อไป

1. ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร

ประชากรในการวิจัยนี้ ได้แก่ กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตจำนวนทั้งสิ้น 2,004 กลุ่ม ที่เป็นไปตามเกณฑ์การวัดประสิทธิภาพของกิจกรรมทางเศรษฐกิจ เช่นเดียวกันกับวัตถุประสงค์ข้อที่ 1, 2 และ 3

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

จัดการสนทนากลุ่มเจาะจง (Focus Group Interview) กลุ่มตัวอย่างของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตที่เป็นกรณีศึกษา จำนวน 4 กลุ่ม เรื่องแนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ประกอบด้วยผู้เกี่ยวข้องกับการพัฒนากลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ได้แก่ ตัวแทนจากกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต นักพัฒนาชุมชน นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร ผู้นำชุมชน ผู้นำกลุ่มอาชีพ และวิสาหกิจชุมชน มีรายชื่อผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม ดังนี้

- (1) นางพีรดา จริยะกุลญาติ ผู้อำนวยการกลุ่มงานส่งเสริมกองทุนชุมชน
กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย
 - (2) นางรัชณีพร ภูติจันทร์ นักวิชาการพัฒนาชุมชนชำนาญการ (วิชาการ)
สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดกาฬสินธุ์ กระทรวงมหาดไทย
 - (3) นางปฐนิกา สุจันทร์ นักวิชาการพัฒนาชุมชนชำนาญการ (พัฒนากร) สำนักงาน
พัฒนาชุมชนจังหวัดกาฬสินธุ์ กระทรวงมหาดไทย
 - (4) นายอนันต์ จันทะเขต นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ สำนักงาน
เกษตรอำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์
 - (5) นายคำมอญ ศรีพงษ์เสริฐ กำนันตำบลเจ้าท่า อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์
 - (6) นายหนูจันทร์ บุระผากา ประธานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านโจด จังหวัด
กาฬสินธุ์
 - (7) นายสวัสดิ์ แก้วบัณฑิต รองประธานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านขาม จังหวัด
ชัยภูมิ
 - (8) นายสมหมาย วงศ์ด้วง ประธานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านหนองหิน
จังหวัดอุบลราชธานี
 - (9) นายสไว ลวกไชสง กรรมการฝ่ายตรวจสอบกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต และ
ผู้จัดการศูนย์สาธิตการตลาดบ้านทัพสวาย จังหวัดนครราชสีมา
- สำหรับการตรวจสอบข้อเสนอแนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ
กิจกรรมทางเศรษฐกิจโดยผู้ทรงคุณวุฒิ ในสาขาวิชาต่างๆ ประกอบด้วย เศรษฐศาสตร์ การศึกษาตลอด
ชีวิต และการพัฒนาสังคม ซึ่งเป็นการตรวจสอบข้อเสนอแนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้ในขั้นตอน
สุดท้าย เพื่อให้ได้แนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออม
ทรัพย์เพื่อการผลิตที่สมบูรณ์ มีรายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ ดังนี้
- (1) รองศาสตราจารย์ ดร.ประเสริฐ จรรยาสุภาพ คณบดีคณะเศรษฐศาสตร์
มหาวิทยาลัยแม่โจ้
 - (2) ดร.วสิน ปัญญาวุฒตระกูล หัวหน้าภาควิชาประวัติศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร
 - (3) ดร.กาญจนา รอดแก้ว กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 4 นี้ ประกอบด้วย

2.1 เอกสารร่างแนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

2.2 แนวคำถามในการสนทนากลุ่มของกรรมการบริหารกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต นักวิชาการ และตัวแทนจากภาคส่วนต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

หลังจากผู้วิจัยลงพื้นที่ภาคสนามเพื่อเก็บแบบสอบถาม และสัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ทำการวิเคราะห์ข้อมูล และสรุปผลการวิจัยแล้ว ผู้วิจัยได้จัดการสนทนากลุ่มเจาะจง โดยเชิญคณะกรรมการบริหารกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต และผู้เกี่ยวข้องในภาคส่วนต่างๆ เข้าร่วมสนทนากลุ่มเพื่อแสดงความคิดเห็น และตรวจสอบร่างการส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต และเมื่อจบการสนทนากลุ่มแล้ว ผู้วิจัยได้นำบันทึกข้อเสนอแนะจากการสนทนากลุ่ม นำข้อมูลที่ได้จากการสังเกตแบบมีส่วนร่วม และข้อมูลสำคัญต่างๆ มาประกอบกันเพื่อสรุปผล และทำการแก้ไขร่าง และนำไปตรวจสอบโดยผู้ทรงคุณวุฒิในขั้นตอนสุดท้ายเพื่อนำเสนอเป็นแนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 4 นี้ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงอุปนัย โดยมี 4 ขั้นตอน ดังนี้

4.1 วิเคราะห์ผลที่ได้จากการศึกษาตามวัตถุประสงค์ที่ 1 คือ สภาพการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ และสภาพการเรียนรู้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ผลที่ได้จากการศึกษาตามวัตถุประสงค์ที่ 2 คือ ประสิทธิภาพกิจกรรมทางเศรษฐกิจ และผลที่ได้จากการศึกษาตามวัตถุประสงค์ที่ 3 คือ ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพกิจกรรมทางเศรษฐกิจซึ่งนำเสนอในบทที่ 5 มาใช้เป็นข้อมูลประกอบการพัฒนาร่างแนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

4.2 วิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกตัวแทนของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต และหน่วยงานสนับสนุนจากภาคส่วนต่างๆ โดยพิจารณาความถูกต้อง ความพอเพียง และความน่าเชื่อถือของข้อมูลโดยใช้วิธีการตรวจสอบสามเส้า และการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงอุปนัย ซึ่งนำเสนอในบทที่ 5

4.3 วิเคราะห์ข้อมูลจากการลงพื้นที่ด้วยการสำรวจเอกสาร สังเกตการณ์ สัมภาษณ์การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ และวิถีชีวิตของชุมชนที่ตั้งกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตที่เป็นกรณีศึกษา ซึ่งนำเสนอในบทที่ 4 โดยใช้วิธีการตรวจสอบข้อมูลเชิงคุณภาพตามที่กล่าวในข้อ 4.2

4.4 นำข้อมูลที่ได้จากข้อ 4.1, 4.2 และ 4.3 มาพัฒนาเป็นร่างแนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้ เพื่อเพิ่มประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต จากนั้นจึงนำร่างแนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้นี้ไปให้ตัวแทนของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต และจากภาคส่วนต่างๆ ที่เกี่ยวข้องร่วมกันวิพากษ์ และให้ข้อเสนอแนะ โดยวิธีการสนทนากลุ่ม ทำการวิเคราะห์ผลที่ได้จากการสนทนากลุ่มด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงอุปนัย แล้วนำมาพัฒนาเป็นข้อเสนอแนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้ และผ่านตรวจสอบแนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้โดยผู้ทรงคุณวุฒิในขั้นตอนสุดท้าย

ในส่วนของการวิเคราะห์เนื้อหา ผู้วิจัยได้ยึดกรอบในการวิเคราะห์ข้อมูลตามแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ซึ่งประกอบด้วยแนวคิดการเรียนรู้ แนวคิดตัวชี้วัดความมีประสิทธิภาพ แนวคิดการบริหารจัดการ และกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

บทที่ 4

ข้อมูลทั่วไปของพื้นที่กรณีศึกษา

บริบทเชิงพื้นที่ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

“ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ” มีชื่อเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า อีสาน มีความหมายว่า ความมั่งคั่งใหญ่โต (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2523: 1) ดินแดนของภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย ตั้งอยู่ตอนกลางคาบสมุทรอินโดจีนในส่วนที่เป็นภาคพื้นทวีป (Continental Location) และอยู่ท่ามกลางดินแดนที่เรียกว่า เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Southeast Asia) มีพื้นที่ทั้งหมด 170,226 ตารางกิโลเมตร คิดเป็นร้อยละ 33.13 หรือประมาณ 1 ใน 3 ของพื้นที่ทั้งหมดของประเทศไทย

ที่ตั้งเป็นแบบพื้นที่ทวีปที่อยู่ลึกเข้าไปในคาบสมุทรอินโดจีนเหมือนกับภาคเหนือจึงไม่มีส่วนใดที่ติดกับทะเล อาจจัดเป็นภาคที่อยู่ในลักษณะแผ่นดินล้อมรอบ (Landlocked Location) เหมือนสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว มีภูเขาอยู่โดยรอบกั้นอิทธิพลจากทะเล เป็นผลให้ภาคนี้มีลักษณะอากาศที่รุนแรงกว่าภาคอื่นๆ พืชของอุณหภูมิมาก มีระยะแห้งแล้งนาน และชัดเจนกว่า ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อการประกอบอาชีพของประชากรอย่างมาก นอกจากนั้นที่ตั้งในลักษณะที่ไม่มีทางออกทะเล ทำให้เสียเปรียบในทางเศรษฐกิจ โดยเฉพาะในอดีตการคมนาคมไม่สะดวก ทำให้ภาคนี้ล่าช้ามาตั้งแต่สมัยแรก ปัจจุบันยังเป็นอุปสรรคในด้านการลงทุนทางอุตสาหกรรม เพราะที่ตั้งโรงงานส่วนใหญ่สัมพันธ์กับแหล่งน้ำมากกว่า ส่วนระบบแม่น้ำในภาคนี้ก็เอื้ออำนวยให้ประชาชนมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนบ้าน โดยเฉพาะสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวมากกว่าส่วนกลางของประเทศ สำหรับแง่ทรัพยากร มีพื้นที่ขนาดใหญ่จึงมีดินที่มีอยู่เป็นจำนวนมาก ช่วยให้สามารถขยายแหล่งเกษตรกรรม และอุตสาหกรรมได้อย่างมาก (อภิศักดิ์ โสมอินทร์, 2525: 1 - 7)

อาณาเขตติดต่อดังนี้ ทิศเหนือ และทิศตะวันออก จด สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ทิศใต้ จด ราชอาณาจักรกัมพูชา ทิศตะวันตก จด ภาคกลาง และภาคเหนือของประเทศไทย

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือประกอบด้วย 20 จังหวัด ได้แก่ นครราชสีมา อุบลราชธานี อุดรธานี ขอนแก่น เลย ชัยภูมิ บุรีรัมย์ นครพนม สกลนคร ศรีสะเกษ สุรินทร์ ร้อยเอ็ด กาฬสินธุ์ หนองคาย มหาสารคาม ยโสธร มุกดาหาร บึงกาฬ หนองบัวลำภู และอำนาจเจริญ

ข้อมูลทั่วไปของพื้นที่การศึกษา กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

การลงพื้นที่ภาคสนามหรือชุมชนเพื่อสำรวจข้อมูลทุติยภูมิจากเอกสาร จดหมายราชการ สิ่งพิมพ์ต่างๆ และข้อมูลปฐมภูมิจากการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชน และประธานหรือกรรมการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตที่เป็นกรณีศึกษา จำนวน 4 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านขาม หมู่ที่ 2 ตำบลบ้านขาม อำเภอจตุรัส จังหวัดชัยภูมิ กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านโจด หมู่ที่ 16 ตำบลเจ้าท่า อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านทัพสวย หมู่ที่ 1 ตำบลทัพสวย อำเภอห้วยแถลง จังหวัดนครราชสีมา และกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านหนองหิน หมู่ที่ 5 ตำบลคำไฮใหญ่ อำเภอดอนมดแดง จังหวัดอุบลราชธานี มีประเด็นที่การนำเสนอตามลำดับ ดังนี้

1. บริบทของชุมชน
2. กลุ่มองค์กรชุมชนในหมู่บ้าน
3. ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

ตอนที่ 1 กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านขาม หมู่ที่ 2 ตำบลบ้านขาม อำเภอจตุรัส จังหวัดชัยภูมิ

1. บริบทของชุมชน

1.1 ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน (ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนตำบลบ้านขาม องค์การบริหารตำบลบ้านขาม สำนักงานปฏิบัติการภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน, 2555: 2)

ชุมชนบ้านขามเริ่มก่อตั้งหมู่บ้านอย่างเป็นทางการเมื่อปี พ.ศ. 2357 ชาวบ้านขามส่วนใหญ่เป็นเครือญาติกันที่อพยพมาจากอำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งมีพื้นที่ติดกับอำเภอจตุรัส และอีกส่วนหนึ่งมาจากอำเภอบำเหน็จณรงค์ จังหวัดชัยภูมิ เพื่อมาหาพื้นที่ในการทำนา ทำไร่และปลูกฝ้าย เมื่อเห็นบริเวณที่ตั้งบ้านขามปัจจุบันมีความอุดมสมบูรณ์ จึงตั้งถิ่นฐานบ้านเรือนจนถึงปัจจุบัน

เหตุที่ได้ชื่อว่าบ้านขามนั้น มีที่มาที่เล่าสืบต่อกันเป็นสองกระแส กระแสหนึ่งกล่าวว่าเพราะบริเวณที่ตั้งหมู่บ้านมีต้นมะขามขึ้นอยู่เป็นจำนวนมาก จึงนำมาตั้งเป็นชื่อหมู่บ้าน ส่วนอีกกระแสหนึ่งกล่าวว่าในการก่อตั้งชุมชนบ้านขาม ผู้นำที่เป็นผู้ปกครองหมู่บ้านมีบุคลิกเป็นที่เกรงขามของหมู่บ้านข้างเคียง จึงเรียกหมู่บ้านนี้ว่า “บ้านขาม” ตามลักษณะของผู้นำ

ชาวบ้านขามมีวัฒนธรรมวิถีชีวิตความเป็นอยู่เช่นเดียวกับชาวโคราช คือพูดภาษาท้องถิ่น “โคราช” บริโภคข้าวเจ้า นับถือศาสนาพุทธ มีประเพณีทางศาสนาเช่นเดียวกับชาวจังหวัดนครราชสีมา

1.2 ที่ตั้ง และอาณาเขต (สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดชัยภูมิ, 2554: 5)

บ้านขาม หมู่ที่ 2 ตั้งอยู่ในเขตปกครองขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านขาม ตั้งอยู่ห่างจากที่ว่าการอำเภอจตุรัสไปทางทิศใต้ ห่างจากตัวอำเภอเป็นระยะทางประมาณ 14 กิโลเมตร อยู่ทาง

ทิศตะวันตกเฉียงใต้ของจังหวัดชัยภูมิ มีระยะทางห่างจากตัวจังหวัดชัยภูมิ 50 กิโลเมตร และห่างจากจังหวัดนครราชสีมาประมาณ 76 กิโลเมตร มีอาณาเขตดังนี้

ทิศเหนือ ติดกับ บ้านหนองโคน บ้านคอนฝาย ตำบลหนองโคน

ทิศใต้ ติดกับ บ้านหนองสะแก ตำบลบ้านขาม

ทิศตะวันออก ติดกับ บ้านจิว บ้านโนนตะโก ตำบลบ้านขาม

ทิศตะวันตก ติดกับ บ้านหนองลูกช้าง บ้านโนนพะยอม ตำบลบ้านขาม

ภาพที่ 4.1 ที่ตั้งของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านขาม หมู่ที่ 2

1.3 สภาพภูมิประเทศ และทรัพยากร (ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนตำบลบ้านขาม องค์การบริหารตำบลบ้านขาม สำนักงานปฏิบัติการภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน, 2555: 22)

บ้านขามมีพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่ม ลักษณะดินเป็นดินเหนียวปนทราย และเป็นดินเค็ม มีแหล่งน้ำชื่อคลองไผ่งาม เป็นสาขาของลำน้ำชี มีดินน้ำไหลมาจากลำคันฉู ซึ่งเป็นแหล่งป่าไม้สำคัญของอำเภอจตุรัส บ้านขามมีพื้นที่ประมาณ 3,500 ไร่ แบ่งเป็นพื้นที่อยู่อาศัย 150 ไร่ เป็นที่ทำนา 1,000 ไร่ ทำไร่ 1,200 ไร่ ทำสวน 80 ไร่ และเป็นที่สาธารณะ 70 ไร่

1.4 ที่สาธารณประโยชน์ (สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดชัยภูมิ, 2554: 7)

บ้านขาม มีที่สาธารณประโยชน์ ประกอบด้วยแปลงที่ 1 จำนวน 3 งาน เป็นที่ทิ้งขยะแปลงที่ 2 จำนวน 40 ไร่ เป็นป่าชุมชนบ้านขาม แปลงที่ 3 จำนวน 4 ไร่ เป็นที่ตั้งศูนย์สาธิตการตลาด และแปลงที่ 4 จำนวน 50 ไร่ เป็นสระน้ำ และที่ตั้งของโรงสีข้าว

1.5 สถานที่สาธารณประโยชน์ (สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดชัยภูมิ, 2554: 6)

บ้านขาม มีสถานที่สาธารณประโยชน์ ประกอบด้วยศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 1 แห่ง โรงเรียน 1 แห่ง วัด 1 แห่ง พิพิธภัณฑสถาน 1 แห่ง หอกระจายข่าว 1 แห่ง ที่อ่านหนังสือพิมพ์ 1 แห่ง ศูนย์สาธิตการตลาด 2 แห่ง โรงสีข้าว 1 แห่ง ฉางเก็บผลผลิต 2 หลัง ธนาคารข้าว 1 แห่ง ศาลาประจำคุ้ม 10 หลัง ประปาหมู่บ้าน 1 แห่ง โทรศัพท์สาธารณะ 1 แห่ง ร้านอาหาร 1 แห่ง ร้านจำหน่ายหัวอาหารสุกร 1 แห่ง ลำห้วย 2 สาย และหนองน้ำ 2 แห่ง

1.6 จำนวนครัวเรือน และประชากร (สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดชัยภูมิ, 2554: 5)

บ้านขาม มีจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 194 ครัวเรือน ประชากรรวม 851 คน เป็นชาย 416 คน หญิง 435 คน ส่วนใหญ่ประชากรในท้องถิ่นมีเชื้อสายไทยโคราช พุคภาษาโคราช บริโภคข้าวเจ้านับถือศาสนาพุทธ ชาวบ้านขามมีความสัมพันธ์ในระบบเครือญาติสูง จึงอยู่กันฉันท์พี่น้อง มีอะไรก็แบ่งปันกัน มีความรัก ความสามัคคี ให้ความเคารพนับถือผู้อาวุโส และการยอมรับผู้นำ วัฒนธรรมประเพณีการลงแขกทำนอยังมีให้เห็นอยู่

1.7 ข้อมูลทางเศรษฐกิจ

ประชากรมีรายได้เฉลี่ยต่อปี 20,000 บาท / คน ตามความจำเป็นขั้นพื้นฐานปี พ.ศ. 2551 การประกอบอาชีพของประชาชน มีอาชีพหลัก คือ ทำนา ทำไร่ข้าวโพด และมันสำปะหลัง มีบางส่วนที่ไปทำงานในต่างประเทศ (สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดชัยภูมิ, 2554: 6)

2. กลุ่มองค์กรชุมชนในหมู่บ้าน

ปัจจุบันหมู่บ้านขาม มีผู้ใหญ่บ้านซึ่งนายประจวบ แต่งทรัพย์ ประกอบด้วยองค์กรชุมชน และกลุ่มต่างๆ ที่เป็นแกนหลักในหมู่บ้าน ดังตารางที่ 4.1

ตารางที่ 4.1 กลุ่มองค์กรชุมชนที่เป็นแกนหลักในหมู่บ้านขาม

ระดับความเข้มแข็ง	ชื่อกลุ่ม	ชื่อแกนนำ
A	ศูนย์สาธิตการตลาด	นายประเสริฐ ดิขุนทด
B	กลุ่มเกษตรกรบ้านขาม	นายประจวบ แต่งทรัพย์
A	กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านขาม	นายประจวบ แต่งทรัพย์
B	ธนาคารข้าวบ้านขาม	นายประดิษฐ์ เหวชัยภูมิ
B	กลุ่มโรงสีข้าวชุมชนบ้านขาม	นายเกตุ เพิ่มขุนทด
B	กลุ่มประปาหมู่บ้าน	นายถนอม วิเชียร
B	กลุ่มพัฒนาสตรีบ้านขาม	นางทิพย์ เณรชู

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

ระดับความเข้มแข็ง	ชื่อกลุ่ม	ชื่อแกนนำ
A	กลุ่มเครื่องไฟฟ้าบ้านขาม	นายสวัสดิ์ แก้วบัณฑิต
A	กองทุนหมู่บ้านบ้านขาม	นายแสง สุขมาก
B	กลุ่มผลิตปุ๋ยชีวภาพ	นายถนอม วิเชียร
-	การบูรณาการกองทุน 10 กองทุน	-

ที่มา: ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนตำบลบ้านขาม องค์การบริหารตำบลบ้านขาม สำนักงานปฏิบัติการภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน, 2555: 5-6

การดำเนินงานของกลุ่มองค์กรชุมชนที่เป็นแกนหลักในหมู่บ้านขาม มีรายละเอียดดังนี้ (สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดชัยภูมิ, 2555: 6-7)

2.1) ศูนย์สาธิตการตลาด มี 2 สาขา

สาขาที่ 1 ก่อตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2534 มีสมาชิกเริ่มแรก 217 คน จำนวนหุ้น 4,685 หุ้น หุ้นละ 20 บาท เป็นเงิน 93,700 บาท ปัจจุบันมีสมาชิก 383 คน หุ้น 8,521 หุ้น เป็นเงิน 170,420 บาท ระบบการขายให้สมาชิกมารวมกันขาย วันละ 2 คนต่อวัน ปันผลให้สมาชิกปีละ 1 ครั้ง โดยงบประมาณก่อสร้างอาคารได้จากเงินรางวัลชนะเลิศการประกวดกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตดีเด่นของกรมการพัฒนาชุมชน เป็นเงิน 300,000 บาท โดยจำหน่ายเครื่องอุปโภคบริโภคที่ใช้ในครัวเรือนทุกชนิด และน้ำมันเชื้อเพลิง ในระยะเริ่มต้นได้จำหน่ายปุ๋ยด้วย ปัจจุบันปุ๋ยเคมีมีขอลดการจำหน่ายลดลง เนื่องจากชาวบ้านลดการใช้ปุ๋ยเคมี และหันมาใช้ปุ๋ยอินทรีย์มากขึ้น

สาขาที่ 2 ตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2543 จากสมาชิก 160 คน หุ้น 1,140 หุ้น หุ้นละ 20 บาท เป็นเงิน 22,800 บาท ระบบการขายแบบผู้ขายประจำเพราะอยู่ห่างจากชุมชน ตั้งอยู่ในบริเวณโรงสี จำหน่ายสินค้าเหมือนกับสาขาที่ 1 มีการปันผลให้สมาชิกปีละ 1 ครั้ง

2.2) โรงสีชุมชน รับสีข้าวของชาวบ้านในชุมชน และหมู่บ้านใกล้เคียง สร้างเมื่อปี พ.ศ. 2543 ขนาด 3 แรงม้า งบประมาณ 919,000 บาท โดยรับการสนับสนุนงบประมาณจากกองทุนชุมชน (SIF) จำนวน 430,000 บาท องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านขาม จำนวน 189,000 บาท และชาวบ้านสมทบจำนวน 300,000 บาท มีสมาชิกเริ่มแรก 165 คน จำนวนหุ้น 3,300 หุ้น เป็นเงิน 66,000 บาท ปัจจุบันมีสมาชิก 191 คน จำนวนหุ้น 3,820 หุ้น เป็นเงิน 76,400 บาท มีการปันผลปีละ 1 ครั้ง

2.3) อ่างเก็บผลผลิตทางการเกษตร ขนาด 150 ไร่ ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากสำนักงานจังหวัดชัยภูมิ เป็นเงินจำนวน 814,000 บาท รับซื้อข้าว ข้าวโพด และผลผลิตทางการเกษตรต่างๆ จากเกษตรกรในหมู่บ้าน และหมู่บ้านใกล้เคียง ในราคายุติธรรม ก่อนนำขายให้กับพ่อค้าคนกลางต่อไป

2.4) ลานตากผลผลิต รับซื้อผลผลิต และติดตั้งตราชั่งกลาง 1 แห่ง สร้างเมื่อปี พ.ศ. 2543 โดยได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากกองทุนชุมชน เป็นเงินจำนวน 175,000 บาท และองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านขาม เป็นจำนวนเงิน 150,000 บาท มีสมาชิกลงหุ้นในลานรับซื้อผลผลิต 11 หมู่บ้าน พืชผลทางการเกษตรที่รับซื้อ ได้แก่ ข้าว ข้าวโพด และมันสำปะหลัง เพราะชุมชนจะปลูกพืช 3 ชนิดนี้เป็นหลัก จึงทำให้ชุมชนมีอำนาจในการต่อรองในการขายสินค้าในแต่ละครั้ง ปัจจุบันขยายลานรับซื้อผลผลิตเป็น 2 จุด คือ จุดที่ 1 สีข้าวโพดเป็นหลัก และจุดที่ 2 มันสำปะหลังเป็นหลัก มีผู้ผลิตส่วนใหญ่เป็นสมาชิกภายในตำบล

2.5) ธนาคารข้าว ก่อตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ.2537 มีวัตถุประสงค์เพื่อการสงเคราะห์คนยากจนในหมู่บ้าน โดยมีผู้บริจาคข้าวให้เป็นกองทุนข้าวในครั้งแรก 2,040 กิโลกรัม ปัจจุบันชุมชนได้ร่วมกันทำนาแปลงรวม เพื่อนำข้าวมาเพิ่มเติมจากที่ชาวบ้านบริจาคก่อนหน้านี้ และให้ผู้ขาดแคลนข้าวมาหยิบไปบริโภค

ปัจจุบันการขาดแคลนข้าวได้ลดน้อยลงแต่ธนาคารข้าวยังมีข้าวเพื่อการสงเคราะห์คนยากจนอยู่ตลอดเวลา

2.6) จัดตั้งฅาปนกิจหมู่บ้าน เมื่อปี พ.ศ. 2534 โดยนายประจวบ แต่งทรัพย์ ผู้ใหญ่บ้าน และชาวบ้าน มีวัตถุประสงค์เพื่อให้คนในหมู่บ้านได้ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน มีสมาชิกเริ่มก่อตั้งจำนวน 212 คน โดยแบ่งเป็นคุ้มให้แต่ละคุ้มช่วยกันดูแล เมื่อมีการเสียชีวิต และทุกคนในครัวเรือนได้รับความคุ้มครองหัวหน้าคุ้มจะเก็บเงินสมาชิกในคุ้มหลังการเรือนละ 20 บาท เริ่มต้นมี 14 คุ้ม ปัจจุบันมี 15 คุ้ม เมื่อคนในครัวเรือนเสียชีวิต คนในชุมชนจะช่วยกันเป็นเจ้าภาพในการสวดอภิธรรมศพ ในคืนสุดท้ายผู้ที่ไปร่วมงานจะช่วยกันบริจาคเงินถวายพระตามกำลังศรัทธา ปัจจุบันอัตราการเก็บเงินฅาปนกิจหมู่บ้านศพละ 50 บาท / ครัวเรือน และเป็นครัวเรือนในหมู่บ้านขามเท่านั้น

2.7) กองทุนหมู่บ้าน รัฐมอบให้จำนวนเงิน 1,100,000 บาท และสมาชิกออมรวมกันทุกวันที่ 2 ของเดือน กิจกรรมของกลุ่มเป็นการให้กู้เพื่อส่งเสริมอาชีพในชุมชนเป็นหลัก เช่น กลุ่มเลี้ยงวัว เลี้ยงหมู ปลูกผักโดยไม่ต้องคืนต้นทุน ปัจจุบันดำเนินงานร่วมกับกลุ่มต่าง ๆ ในชุมชน และทำโครงการเพื่ออนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ โดยชื่อโครงการ “1 คน 1 ต้น ต่อ 1 สัญญา” โดยสมาชิกที่มากู้เงิน 1 คน จะต้องปลูกต้นไม้ 1 ต้น โดยมีคณะกรรมการจะเป็นผู้ลงไปติดตาม

2.8) กองทุนสวัสดิการชุมชน (สัจจะวันละ 1 บาท) ตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2548 มีสมาชิกเริ่มแรก 350 คน เป็นเงิน 39,185 บาท ปัจจุบันมีสมาชิก 906 คน มีกองทุนสวัสดิการชุมชน 1,400,000 บาท ที่มาของกองทุนสวัสดิการจากกลุ่มต่าง ๆ ที่ทำกิจกรรมร่วมกันจะมอบให้กองทุนสวัสดิการทุกปี และสมาชิกออมวันละบาท สมาชิก 906 คน วันละ 906 บาทต่อวัน กองทุนนี้จะจ่ายให้ในรูปแบบสวัสดิการเท่านั้น สมาชิกจะได้รับสวัสดิการนอนโรงพยาบาลคืนละ 100 บาท ไม่เกิน 10 คืนต่อคนต่อปี หากออมเงินสวัสดิการครบ 180 วัน จะได้รับสิทธิ ดังนี้

- (1) เกิด ทำขวัญลูก 500 บาท แม่นอนโรงพยาบาลได้ 5 คืน คืนละ 100 บาท
- (2) เสียชีวิต ได้รับสวัสดิการตั้งแต่ 2,500 – 12,000 บาท
- (3) แก่ ต้องมีอายุ 60 ปีขึ้นไป ออมครบ 5,475 วัน ค่าครองชีพ เดือนละ 200 บาท
- (4) จ่ายค่าครองชีพผู้พิการ เดือนละ 200 บาท
- (5) ให้ยืมส่งสถาบันการเงินต่าง ๆ โดยไม่มีดอกเบี้ย กลุ่มละ 50,000 บาท
- (6) ยืมจัดงานต่าง ๆ ไม่มีดอกเบี้ยยืมได้ในวงเงิน 10,000 บาทต่อ 1 งาน
- (7) ยืมในสถานะฉุกเฉิน รายละ 3,000 บาท แต่ต้องส่งคืนภายใน 2 สัปดาห์
- (8) ยืมเพื่อการศึกษาทุกระดับ ตั้งแต่ประถมจนถึงอนุปริญญา

สวัสดิการดังกล่าวนี้ได้จ่ายให้กับบุคคลที่ไม่เป็นสมาชิกด้วย แต่จะต้องอยู่ในชุมชนบ้านขาม โดยจัดรูปแบบสวัสดิการที่แตกต่างกันออกไปกับกลุ่มสมาชิก

จากที่กล่าวมา เกานำชุมชนตำบลบ้านขาม มีแนวคิดในการพัฒนาองค์กรชุมชน ด้วยการรวมกลุ่มต่างๆ ได้แก่ กลุ่มออมทรัพย์ โรงสีชุมชน ธนาคารข้าว กองทุนสวัสดิการชุมชน เมื่อชาวบ้านเห็นว่า การรวมกลุ่มทำกิจกรรมในชุมชนนั้นทำให้เกิดผลดี สามารถช่วยเหลือเกื้อกูลกันได้จริง จึงให้การยอมรับ เกิดการขยายผลคิดต่อถึงการนำกลุ่มมาบูรณาการเข้าด้วยกัน ทำให้เห็นทิศทางในการแก้ไขปัญหาในหลายๆ เรื่องด้วยการร่วมกันทำให้มากขึ้น เกิดการประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐขึ้นแล้ว ค่อยๆ ขยับเป็นการทำงานร่วมกันเป็นเครือข่ายขององค์กรชุมชนระดับตำบล อำเภอ และจังหวัดต่อไป

“การพัฒนาทุกอย่างต้องเริ่มจากคนของเราภายในชุมชนก่อน
เพราะหากเริ่มจากคนอื่น ชุมชนเราก็ควบคุมได้ยาก
การทำงานพัฒนาที่ตำบลบ้านขามเราจึงเน้นการรวมกลุ่มกิจกรรมต่างๆ
เป็นกลุ่มตามความถนัด และความสนใจ”

(ประจวบ แต่งทรัพย์, สัมภาษณ์, 30 มิถุนายน 2555)

แม้ตำบลบ้านขามได้รับการยอมรับให้เป็นต้นแบบการพัฒนาของจังหวัดชัยภูมิว่า เป็นชุมชนที่จัดการตนเองได้ในหลายๆ ด้าน แต่เกานำชุมชนตำบลบ้านขาม กลับมองว่า

“ในบางครั้งก็ไม่มี ความชัดเจนในตัวเองว่าตำบลบ้านขามมีอะไรดี
มีความสามารถอะไรจึงทำให้กระบวนการพัฒนาประสบความสำเร็จ
จึงสนใจที่จะเรียนรู้จัดการความรู้ด้วยการถอดความรู้ของตนเอง
เพราะหากคนในตำบลรู้ได้ว่าความเข้มแข็งของชุมชน ความสามารถ
ในการจัดการตนเอง คนในตำบลของเราทำงานพัฒนากันมาอย่างไร
ก็จะสามารถจัดการกระบวนการเรียนรู้กับชุมชนอื่นๆ ในจังหวัดชัยภูมิได้
นำแนวคิดบทเรียนการพัฒนาตำบลบ้านขามไปปรับเปลี่ยน
ก็จะสามารถแก้ปัญหาได้อย่างมั่นคง” ประจวบ แต่งทรัพย์, สัมภาษณ์, 30 มิถุนายน 2555)

จากการถอดบทเรียนในเรื่องการจัดการตนเองของชุมชนเป็นองค์ความรู้ในครั้งนั้น พบว่าการจัดการตนเองของชุมชนบ้านขามนั้น มิใช่การจัดการเพียงแค่เรื่องใดเรื่องหนึ่ง หากแต่เป็นการจัดการตัวเองในลักษณะที่เป็นการบูรณาการที่หมายครอบคลุมถึงการจัดการวิถีชีวิต สิทธิของคนในตำบล การสร้างอนาคตที่อยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันของคนในชุมชน การประกอบอาชีพ การเลี้ยงชีพ การจัดการทุน การแก้ไขปัญหาการเงิน และหนี้สิน การจัดการทรัพยากรธรรมชาติ การศึกษาของเด็ก และเยาวชน การศึกษาเรียนรู้ร่วมกันของคนในชุมชน การจัดการการเมืองการปกครองชุมชนท้องถิ่น การจัดการกติกาการอยู่ร่วมกันในชุมชน การช่วยเหลือเกื้อกูลกันด้วยการจัดสวัสดิการชุมชน การปกครองชุมชนท้องถิ่น การจัดการกติกาการอยู่ร่วมกันในชุมชน การช่วยเหลือเกื้อกูลกันด้วยการจัดสวัสดิการชุมชน การจัดการประเพณี การสืบสานวัฒนธรรมของชาติพันธุ์ตัวเอง การเชื่อมโยงความร่วมมือกันแก้ปัญหาตนเองในย่านภูมิโนเวศน์อย่างเป็นทางการชุมชน

“การจัดการการจัดการตนเองของชุมชนตำบลบ้านขามของเรานั้น มีทั้งการร่วมมือร่วมใจกันจัดการปัญหา จัดการกับเรื่องไม่ดีไปสู่เรื่องที่ดีขึ้น เช่น ปัญหาเรื่องสิ่งแวดล้อม ประเพณีวัฒนธรรม หรือการทำบางเรื่องที่ดีอยู่แล้วๆ ยกระดับให้ดียิ่งขึ้น ไปอีก เช่น การแก้ปัญหาที่คนต้องมารวมกลุ่มกัน มาออกร่วมกัน และใช้ทุนที่มีอยู่มาจัดการปัญหาให้คลี่คลาย อย่างในเรื่องผลผลิตทางการเกษตร เราจับซื้อเอง ขายเอง แปรรูปเอง ภายใต้การบูรณาการทุนร่วมกัน ทำให้เราได้อำนาจ ได้การต่อรอง ได้คน ได้พลัง ถ้าไม่ทำครบวงจรแบบนี้ปัญหาก็ก่ไม่หมด ที่สำคัญคือ คุณธรรมของคนทั้งชุมชน ถ้าหากคนในชุมชนตำบลบ้านขามทั้งตำบล ไม่มีคุณธรรมร่วมกันแล้วงานพัฒนาของตำบลก็ยากที่จะประสบความสำเร็จ”

(ทิพย์ เณรชู, สัมภาษณ์, 29 มิถุนายน 2555)

3. ข้อมูลของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านขาม

กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านขาม หมู่ที่ 2 ได้รับการสนับสนุนการจัดตั้งโดยสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดชัยภูมิ ก่อตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 2 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2534 มีจำนวนสมาชิกครั้งแรก 212 คน จำนวนหุ้น 467 หุ้น มีเงินสัจจะสะสมครั้งแรก จำนวน 9,340 บาท ปัจจุบันมีสมาชิกทั้งหมด 858 คน มีเงินออม 6,001,918 บาท มีคณะกรรมการดำเนินงาน 15 คน มีการกำหนดร่วมกันทุกวันที่ 2 ของทุกเดือน ตั้งแต่เวลา 06.00 - 09.00 น. เป็นวันออมทรัพย์ เรียกว่า “สัจจะออมทรัพย์” ให้ชาวบ้านนำเงินมาออมทุกเดือนแล้วแต่กำลังที่หามาได้ ใครมี 100 บาท ฝาก 100 บาท หากมี 50 บาทก็ฝาก 50 บาท โดยสัจจะต่ำสุด 20 บาท และสูงสุด 1,000 บาทต่อคน ถือเป็นหน้าที่ที่ทุกคนต้องร่วมกันตั้งใจทำ และทุก 1 ปี จะมีการปันผลให้กับสมาชิก ส่งผลให้ในระยะเวลาไม่นานหมู่บ้านก็มีเงินทุนล้านกว่าบาทในการ

ดำเนินกิจกรรม มีรายละเอียดดังนี้ (ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนตำบลบ้านขาม องค์การบริหารตำบลบ้านขาม สำนักงานปฏิบัติการภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน, 2555: 51-55)

3.1 ฐานคิดสำคัญ

การจัดตั้งมาจากฐานคิดที่สำคัญคือ เพื่อให้มีกองทุนเป็นของตัวเอง ให้มีแหล่งเงินกู้ ดอกเบี้ยต่ำ และการพึ่งตนเองในอนาคตของคนในชุมชน

ส่วนใหญ่สมาชิกมาจากตำบลบ้านขามจำนวน 5 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านขาม หมู่ที่ 2 บ้านหนองลูกช้าง หมู่ที่ 3 บ้านจิว หมู่ที่ 4 บ้านโนนตะโก หมู่ที่ 10 และตำบลหนองโดนพลับ หมู่ที่ 5 ลักษณะพิเศษของสมาชิกคือ จะเป็นหมู่บ้านใกล้เคียงกัน มีความเป็นเครือญาติที่เห็นประโยชน์ และได้รับข่าวสารจากการเป็นสมาชิกใหม่ มีการดำเนินกิจกรรมการออมเพื่อการผลิต ดังนี้

1) ด้านเงินฝาก กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านขาม มีการดำเนินงานเกี่ยวกับการฝากเงินของสมาชิก ดังนี้

(1) การขยายจำนวนสมาชิกให้มีปริมาณเพิ่มขึ้น ปัจจุบันสมาชิก ประกอบด้วย

(1.1) สมาชิกสามัญ จำนวน 854 คน

(1.2) สมาชิกวิสามัญ จำนวน 12 กลุ่ม ได้แก่ กองทุนชิป กองทุนประปา หมู่บ้านกองทุนยา กองทุนปุ๋ย ตำรวจอาสา ธาราจารย์ ข้าราชการ กองทุนสวัสดิการ ฌาปนกิจหมู่บ้าน กลุ่มผู้สูงอายุ เงินกองกลางหมู่บ้าน กลุ่มแม่บ้าน และกองทุนหมู่บ้าน

(1.3) สมาชิกกิตติมศักดิ์ พระภิกษุ จำนวน 4 รูป

(2) การระดมเงินฝากจากสมาชิกทั้งรายเดือน และรายปี

(3) การฝากสัจจะพิเศษ

2) ด้านการปล่อยกู้

(1) กู้รายปี ไม่เกิน 50,000 บาท ดอกเบี้ยร้อยละ 12 ต่อปี

(2) กู้รายเดือน ไม่เกิน 100,000 บาท ดอกเบี้ยร้อยละ 12 ต่อปี

(3) กู้ไถ่ที่ดินทำกิน หรือซื้อที่ดินเพื่อทำกิน ดอกเบี้ยร้อยละ 12 ต่อปี

(4) กู้ไถ่บ้านที่จะถูกยึด ดอกเบี้ยร้อยละ 12 ต่อปี

(5) กู้ยืมส่งสถาบันการเงิน ไม่มีดอกเบี้ย ไม่เกินกลุ่มละ 50,000 บาท

(6) กู้ทำธุรกิจ ดอกเบี้ยร้อยละ 12 ต่อปี

(7) กู้ลงทุนหมุนเวียนกิจกรรมของกลุ่ม

(8) กู้ยืมจัดงานต่างๆ ไม่มีดอกเบี้ย ไม่เกิน 10,000 บาท ส่งคืนหลังจากเสร็จงาน

3.2 หลักการบริหารจัดการ

มีโครงสร้างการบริหารแบบแนวราบที่เน้นการทำงานร่วมกัน การประสานงานกันภายใน โดยทำงานตามภารกิจที่รับมอบหมายจากคณะกรรมการ มีการแบ่งงานกันทำภายใต้การทำงานของ

คณะกรรมการ 15 คน และมีวาระการดำรงตำแหน่ง 1 ปี โดยมีนายประจวบ แต่งทรัพย์ เป็นประธาน กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านขาม ซึ่งเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่มีความเข้มแข็ง อดทน เสียสละ และเป็นที่ยอมรับของคนทั้งภายใน และภายนอกชุมชน

นักวิชาการพัฒนาชุมชนอำเภอจตุรัส จังหวัดชัยภูมิ สรุปประเด็นปัญหา และแนวทางแก้ไขของกลุ่มออมทรัพย์ จากการค้นหาปัญหา อุปสรรคในการดำเนินการ ส่งเสริม สนับสนุน และระดับการเพิ่มขึ้นของเงินสะสมสะสมของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต กล่าวคือ ชุมชนยังขาดการเรียนรู้ที่จะพัฒนาตนเอง และกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต สำหรับแนวทางแก้ไขปัญหา ได้แก่ เพิ่มการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ตามแนวทางขั้นตอนการดำเนินงานขับเคลื่อนตามหลักของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ส่งเสริมกิจกรรมการพัฒนาตนเองตามหลักของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สร้างกลไกขับเคลื่อนในระดับต่างๆ ประสานภาคีการพัฒนา จัดเวทีประชาคม ค้นหาปัญหาเพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนาร่วมกัน และส่งเสริมการพัฒนากลุ่มออมทรัพย์ให้มีศักยภาพ เน้นระดับเพิ่มขึ้นของเงินสะสมสะสมของกลุ่มออมทรัพย์ร้อยละ 7 (เกษม พิงกรรม, 2534: ออนไลน์)

3.3 ระเบียบปฏิบัติร่วมกันของกลุ่มออมทรัพย์

1) การประชุมของกลุ่มออมทรัพย์

(1) ประชุมก่อนปันผลในช่วงวันที่ 25 – 31 ธันวาคมของทุกปี มีประเด็นในการประชุมหลักเพื่อพิจารณาร่วมกันคือ ชี้แจงผลการดำเนินงาน ปัญหาอุปสรรคในรอบปี ผลกำไรที่จะได้รับ และการจะใช้จ่ายร่วมกัน รวมถึงวาระพิเศษที่ต้องให้สมาชิกร่วมกันตัดสินใจ

(2) ประชุมในวันปันผลในวันที่ 2 มกราคมของทุกปี เป็นการประชุมเพื่อสมาชิกรับเงินปันผลการดำเนินงาน และสิ่งที่จะต้องดำเนินการในปีต่อไป เช่น รับสมาชิกใหม่ การร่วมกันกำหนดแผนงาน และรับประทานอาหารเข้าร่วมกันของสมาชิก และกรรมการ

(3) การประชุมของคณะกรรมการจะมีการประชุมทุกเดือนในวันที่ 2 ของเดือน โดยมีประเด็นพูดคุยร่วมกันหลักๆ คือ แก้ปัญหาเงินกู้ให้สมาชิก การพัฒนาชุมชน วางแผนงานร่วมกัน สรุปยอดเงินที่ได้รับ และจะปล่อยกู้ในรอบเดือน และรับประทานอาหารร่วมกัน

2) การประชาสัมพันธ์ทางหอกระจายข่าว

ในเช้าตรู่วันที่ 2 ของทุกเดือน ประธานกลุ่มออมทรัพย์จะเป็นผู้ประกาศเชิญชวนให้สมาชิกรนำเงินมาฝากให้ตรงเวลา นำเงินกู้พร้อมดอกเบี้ยมาส่ง และใครที่จะขอกู้ให้มายื่นคำร้องภายในเวลาที่กำหนด หลังจากระดมเงินฝากแล้ว ในเช้าตรู่ของวันที่ 3 ของทุกเดือน ประธานกลุ่มออมทรัพย์จะประชาสัมพันธ์ เพื่อรายงานผลเงินเข้า และออก และขอบคุณสมาชิกที่ให้ความร่วมมืออย่างดี

3) ข้อปฏิบัติร่วมกันของกลุ่ม

(1) เปิดรับสมัครสมาชิกเพิ่มทุกปี ระหว่างวันที่ 25 ธันวาคม – 2 มกราคม เวลา 6.00 – 09.00 น.

(2) ประชุมสามัญประจำปีทุกปี พร้อมเลี้ยงอาหารในระหว่างวันที่ 25 ธันวาคม – 2 มกราคม

(3) ฝากเงินสัจจะทุกวันที่ 2 ของเดือน เวลา 06.00 – 09.00 น.

(4) พิจารณาเงินกู้ทุกวันที่ 2 ของเดือน หลังจากรับเงินสัจจะเสร็จ

(5) สมาชิกรับเงินกู้ และทำสัญญา ทุกวันที่ 5 – 6 ของเดือน

(6) ผู้กู้ต้องอายุ 15 ปีขึ้นไป

(7) การค้ำประกันเงินกู้มี 3 ข้อ คือ

(7.1) กู้ 3,000 บาท ใช้คนค้ำ 1 คน

(7.2) กู้ 3,001 – 50,000 บาท ใช้คนค้ำเป็นกลุ่ม (5 คน) หรือใช้หลักทรัพย์ เช่น

ทะเบียนรถยนต์หรือกรรมสิทธิ์ในที่ดิน

(7.3) กรณีใช้เงินสัจจะออมทรัพย์กู้ได้ร้อยละ 80 ของเงินสัจจะ

(8) สมาชิกใหม่ (อายุการเป็นสมาชิกไม่ครบ 1 ปี) กู้ได้ 3,000 บาท

(9) สมาชิกเก่าที่ถอนบัญชีแล้วสมัครใหม่ไม่มีสิทธิ์กู้เงินใน 1 ปี

(10) สมาชิกที่ขาดส่งเงินสัจจะ 3 เดือน จะไม่ได้รับเงินปันผลในปีนั้น

(11) ค่าสมัครสมาชิกแรกเข้า 10 บาท ค่าสมุด 5 บาท ถ้าเปลี่ยนสมุดใหม่เพราะหมดให้ฟรี แต่ถ้าหายหรือขาดให้ซื้อเองในราคา 5 บาทต่อเล่ม

(12) บุคคลที่จะสมัครเป็นสมาชิกได้ต้องมีอายุ 1 ปีขึ้นไป

(13) ในหนึ่งครัวเรือนจะสมัครกี่คนก็ได้ หรือในหนึ่งคนจะสมัครกี่บัญชีก็ได้

(14) การส่งเงินกู้คืนต้องส่งคืนทั้งหมดภายในเดือนธันวาคมของทุกปี

(15) กรณีการกู้รายเดือน ถ้าขาดส่งดอกเบี้ย 3 เดือนจะถูกปรับให้เป็นกู้อย่างปี

ตอนที่ 2 กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านโจด หมู่ที่ 16 ตำบลเจ้าท่า อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์

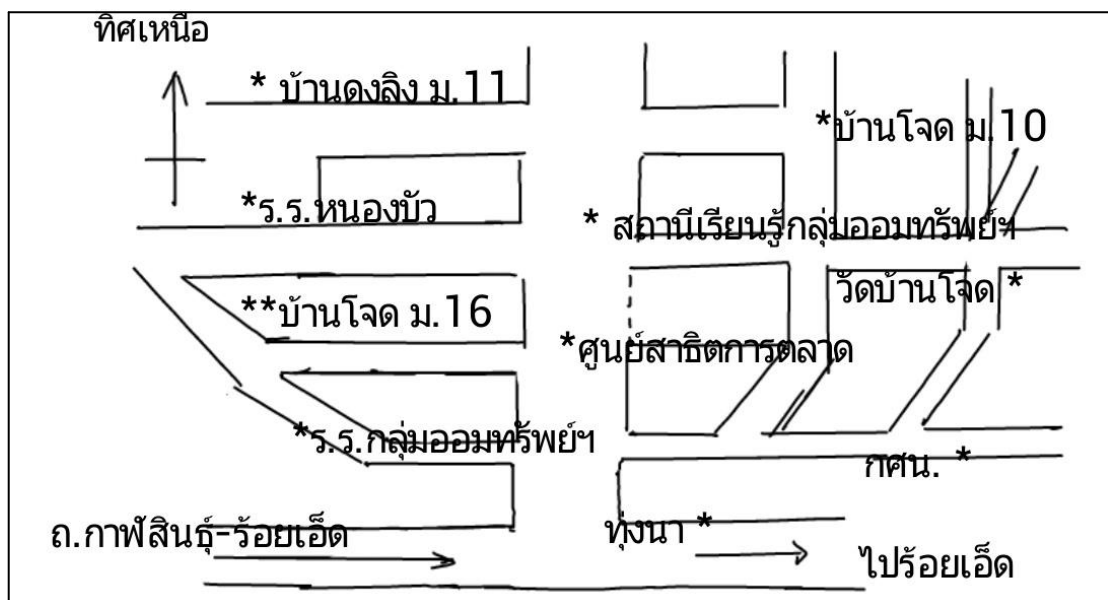
1. บริบทของชุมชน (สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอกมลาไสย, ม.ป.ป.: 2-10)

1.1 ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน

เดิมหมู่บ้านตั้งอยู่วัดคงยาง เรียกว่า “วัดป่ายาง” ข้างคลองทางไปบ้านเมฆ เกิดโรคระบาดเป็นไข้สุกฮักไส มีคนล้มตายจำนวนมาก จึงได้ย้ายมาอยู่บ้านโจดจนถึงปัจจุบัน สาเหตุที่เรียกว่า “บ้านโจด” เนื่องจากเดิมมีไม้ไผ่ เกิดในบริเวณหมู่บ้านจำนวนมาก ไม้ไผ่ชนิดนี้มีชื่อเรียกว่า “โจด” เมื่อปี พ.ศ. 2543 ได้แยกการปกครองออกเป็น 2 หมู่บ้านคือ บ้านโจดหมู่ที่ 10 และหมู่ที่ 16

1.2 ที่ตั้ง และอาณาเขต

ทิศเหนือ ติดกับบ้านดงลิง หมู่ที่ 11 ตำบลเจ้าท่า
 ทิศใต้ ติดกับบ้านท่ากลาง หมู่ที่ 8 ตำบลเจ้าท่า
 ทิศตะวันออก ติดกับบ้านโจด หมู่ที่ 10 ตำบลเจ้าท่า
 ทิศตะวันตก ติดกับบ้านหนองบัว หมู่ที่ 14 ตำบลเจ้าท่า

ภาพที่ 4.2 ที่ตั้งของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านโจด หมู่ที่ 16

1.3 สภาพภูมิประเทศ ทรัพยากร และสถานที่สาธารณะประโยชน์

บ้านโจด มีหนองคอนสวรรค์ เนื้อที่ 14 ไร่ สำหรับใช้ประโยชน์ด้านการเลี้ยงปลา ไร่บริโภคในงานประเพณีต่างๆ ทั้ง 12 เดือนของหมู่บ้าน ป่าดงคอนสวรรค์ เนื้อที่ 177 ไร่ หนองสาธารณะดอนปู่ตา เนื้อที่ 5 ไร่ และป่าดอนปู่ตา เนื้อที่ 14 ไร่

1.4 จำนวนครัวเรือน และประชากร

บ้านโจด มีจำนวน 94 ครัวเรือน ประชากรทั้งสิ้น 433 คน แยกเป็นชาย 224 คน หญิง 209 คน พื้นที่ของหมู่บ้านประมาณ 971 ไร่ มีโรงเรียน 1 แห่ง เป็นการศึกษาระดับอนุบาลถึงมัธยมศึกษา มีนักเรียนทั้งสิ้น 313 คนคือ โรงเรียนหนองบัวโจดดงลิงวิทยา ชาวบ้านส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ มีวัด 1 แห่งคือ วัดบ้านโจด และการสาธารณสุข มีสถานีอนามัยบ้านหนองบัว

1.5 ข้อมูลทางเศรษฐกิจ

ประชากรมีรายได้เฉลี่ยต่อปี 53,213 บาท / คน ตามความจำเป็นพื้นฐานปี พ.ศ. 2554 รายได้ส่วนใหญ่มาจากการเกษตร พืชเศรษฐกิจที่สำคัญคือ ข้าว สินค้าชุมชนประจำหมู่บ้าน คือ ผ้าห่ม ผ้ามัดหมี่ ผ้าถุง เสื้อผ้าสำเร็จรูป ขนมัน และกบ

สำหรับปัญหาหลักของหมู่บ้านที่ผ่านมา ได้แก่ น้ำท่วมพื้นที่ทำการเกษตร เกิดโรคระบาด ศัตรูพืช เพลี้ยกระโดด และหนูนา และในฤดูแล้ง ขาดน้ำในการทำการเกษตร มีผู้ได้รับผลกระทบจำนวนมาก ส่งผลให้รายได้ต่ำ เพราะต้องลงทุนสูง ผลผลิตต่ำ ดินเสื่อมคุณภาพ ขาดความรู้ความชำนาญ และการวางแผน คนในครัวเรือนมีการประกอบอาชีพ และมีงานไม่มั่นคง เพราะมีแต่อาชีพหลักคือ เกษตร ส่วนอาชีพเสริมมีน้อย และค่าครองชีพสูง ประกอบกับรายได้จากการจำหน่ายสินค้าชุมชนพบว่า น้อย เพราะวัตถุดิบในการจัดทำสินค้ามีราคาสูง และการตลาดไม่แน่นอน

2. กลุ่มองค์กรชุมชนในหมู่บ้าน

หมู่บ้านโจด มีผู้ใหญ่บ้านชื่อนายคำมอญ ศรีพงษ์เสริฐ ผู้ใหญ่บ้านคนแรก ตั้งแต่ปี พ.ศ.2553 จนถึงปัจจุบัน และยังคงดำรงตำแหน่งกำนันของตำบลเจ้าท่าด้วย คณะกรรมการหมู่บ้านได้กระตุ้นส่งเสริมให้สมาชิกทุกครัวเรือนสมัครเป็นสมาชิกกลุ่มเศรษฐกิจชุมชนทุกกลุ่มในหมู่บ้าน เพื่อให้ครัวเรือนเข้าสู่แหล่งทุน แหล่งปัจจัยการผลิตต่างๆ บริการแก่ครัวเรือน และมีการออมโดยการระดมหุ้น จำนวน 17 กลุ่ม จำนวนเงินทั้งสิ้น 9,032,509 บาท การออมโดยการตั้งจะรายเดือน จำนวน 4 กลุ่ม จำนวนเงิน 3,570,598 บาท ประกอบด้วยองค์กรชุมชน และกลุ่มต่างๆ ที่เป็นแกนหลักในหมู่บ้าน ดังตารางที่ 4.2

ตารางที่ 4.2 กลุ่มองค์กรชุมชนที่เป็นแกนหลักในหมู่บ้านโจด

ชื่อกลุ่ม	ชื่อประธาน	ปีที่จัดตั้ง	เงินทุน (บาท)	สมาชิก (คน)	กิจกรรม
กลุ่มฅาปนกิจสงเคราะห์หมู่บ้าน	นายทองแดง ศิริรักษ์	2523	10,850	217	เก็บเงินค่าทำศพให้กับญาติสมาชิกที่เสียชีวิตศพละ 50 บาท
กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านโจด	นายหนูจันทร์ บุระผากา	2528	3,092,280	384	1. ปล่อยกู้ยืมให้สมาชิกประกอบอาชีพ 2. สมาชิกลงทุน 3,183,730 บาท 3. จัดสรรผลกำไรตามระเบียบข้อบังคับ
กลุ่มศูนย์สาธิตการตลาดบ้านโจด	นายคำมอญ ศรีพงษ์เสริฐ	2529	296,000	99	1. จำหน่ายสินค้าราคาถูกให้กับสมาชิก 2. ลงหุ้น 3. จัดสรรผลกำไรตามระเบียบข้อบังคับ
กลุ่มกองทุนเพื่อเกษตรกร	นายคำมอญ ศรีพงษ์เสริฐ	2543	620,000	99	1. ปล่อยกู้ยืมให้สมาชิกในราคาถูก 2. ลงหุ้น เงิน 171,200 บาท 3. จัดสรรผลกำไรตามระเบียบข้อบังคับ
กองทุนหมู่บ้าน	นายคำมอญ ศรีพงษ์เสริฐ	2544	1,320,918	99	1. ปล่อยกู้ 102 ราย เป็นเงิน 1,400,000 บ. 2. ลงหุ้น 88,625 บาท

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

ชื่อกลุ่ม	ชื่อประธาน	ปีที่จัดตั้ง	เงินทุน (บาท)	สมาชิก (คน)	กิจกรรม
กองทุนหมู่บ้าน (ต่อ)					3. รับฝากเงินสัจจะรายเดือนทุกวันที่ 5 ของเดือน 4. จัดสรรผลกำไรตามระเบียบข้อบังคับ
กลุ่มออมทรัพย์สตรีบ้านโจด	นางดวงจันทร์ ปัญญา	2546	290,316	61	1. เก็บเงินสัจจะรายเดือนทุกวันที่ 5 2. ปล่อยกั๊ยม 61 ราย เป็นเงิน 290,00 บาท 3. จัดสรรผลกำไรตามระเบียบข้อบังคับ
กลุ่มวิสาหกิจชุมชนขนมจินบ้านโจด	นางดวงจันทร์ ปัญญา	2546	106,495	25	1. ผลิตขนมจินขายภายในและนอกชุมชน 2. ลงหุ้น 18,300 บาท 3. จัดสรรผลกำไรตามระเบียบข้อบังคับ
กลุ่มทอผ้าบ้านโจด	นางดวงจันทร์ ปัญญา	2548	22,500	61	1. ทอผ้า 2. ปล่อยกั๊ยมให้สมาชิกประกอบอาชีพ 3. จัดสรรผลกำไรตามระเบียบข้อบังคับ 4. สมทบพัฒนาหมู่บ้าน ปี พ.ศ. 2554 จำนวน 1,000 บาท 5. ให้เงินยืมไม่มีดอกเบี้ยแก่กลุ่มเยาวชนทำงานทุกๆ ปี ปีละ 2,000 บาท
กลุ่มตัดเย็บเสื้อผ้า	นางสุวีวรรณ ศรีเวียง	2552	36,000	25	1. ตัดเย็บเสื้อผ้า 2. ลงหุ้น 25,000 บาท 3. จัดสรรผลกำไรตามระเบียบข้อบังคับ
กลุ่มเยาวชนทำขนมบ้านโจด	นางสาวสุดา รัตน์ โปธิสาย	2553	2,000	5	ทำขนมจำหน่าย

ที่มา: สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภออมลาลัย, ม.ป.ป.: 5-6

การดำเนินงานของกลุ่มองค์กรชุมชนที่เป็นแกนหลักในหมู่บ้านโจด มีรายละเอียดดังนี้ (สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดกาฬสินธุ์, 2555: 7-9)

2.1 ศูนย์สาธิตการตลาดบ้านโจด

เริ่มจัดตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2529 สมาชิกเริ่มต้นจำนวน 87 คน ปัจจุบันมีสมาชิก จำนวน 101 คน มีนายคำมอญ ศรีพงษ์เสริฐ เป็นประธาน มีคณะกรรมการดำเนินงาน 1 คณะ จำนวน 15 คน เงินสัจจะทั้งหมด จำนวน 383,600 บาท แยกเป็นหุ้นของสมาชิก จำนวน 333,600 บาท และหุ้นของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านโจด 50,000 บาท โดยมีการจัดสรรผลกำไรทุกปี ในปี พ.ศ. 2553 มีผลกำไรจาก

การดำเนินงานทั้งสิ้น 313,138 บาท ได้จัดสรรผลกำไรตามระเบียบของกลุ่ม และมีการนำทุนสาธารณประโยชน์ไปใช้ในกิจกรรมต่างๆ เช่น สมทบพัฒนาหมู่บ้านปี พ.ศ. 2554 จำนวน 20,000 บาท และสมทบทำบุญ งานบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อน จำนวน 1,000 บาท

2.2 กลุ่มวิสาหกิจชุมชนขนมจีนบ้านโจด

เริ่มตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2546 มีสมาชิกเริ่มต้น จำนวน 25 คน มีเงินทุน 2,500 บาท ในปัจจุบันมีสมาชิก 61 คน มีนางดวงจันทร์ ปัญญา เป็นประธานกลุ่ม มีคณะกรรมการ 1 คณะ จำนวน 15 คน มีทุนดำเนินการทั้งหมด 106,495 บาท แยกเป็นหุ้นของสมาชิก จำนวน 8,300 บาท และหุ้นกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านโจด 10,000 บาท สินทรัพย์ 66,995 บาท และเงินทุนหมุนเวียน 39,500 บาท กิจกรรมของกลุ่มผลิตขนมจีน ลงทุนโดยสมาชิก และการจัดสรรผลกำไรตามระเบียบของกลุ่มทุกปี

2.3 กลุ่มทอผ้าบ้านโจด

เริ่มตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2548 มีสมาชิกเริ่มต้น 61 คน มีเงินทุน 3,500 บาท ในปัจจุบันมีสมาชิกจำนวน 61 คน มีนางดวงจันทร์ ปัญญา เป็นประธานกลุ่ม มีคณะกรรมการ 1 คณะ จำนวน 9 คน เงินทุนดำเนินการทั้งหมด 36,000 บาท แยกเป็นหุ้นของสมาชิก จำนวน 26,000 บาท และหุ้นของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านโจด จำนวน 10,000 บาท มีการจัดสรรผลกำไรตามระเบียบของกลุ่มทุกปี ในปี พ.ศ. 2553 มีผลกำไรจากการดำเนินงาน จำนวน 12,000 บาท

2.4 กลุ่มทำน้ำหมักชีวภาพ และปุ๋ยหมักชีวภาพ

ครัวเรือนมีการจัดทำน้ำหมักชีวภาพ และปุ๋ยหมักชีวภาพไว้ใช้เองในครัวเรือน รวมทั้งสารสกัดจากธรรมชาติไล่แมลง และกำจัดศัตรูพืชในการทำนาปลูกข้าวเพื่อการบริโภค และจำหน่าย การปลูกพืชผักสวนครัว สมุนไพร โดยมีการผลิตเอง และซื้อปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพที่กลุ่มวิสาหกิจชุมชนอินทรีย์ทวีผล ตำบลเจ้าท่าในราคาสมาชิก ซึ่งสามารถลดรายจ่ายได้เกือบปีละ 10,000 บาท

2.5 สถานการณ์เรียนรู้เรื่องการจัดทำบัญชีครัวเรือน

ชาวบ้านโจด มีการจัดทำบัญชีรายรับ – รายจ่ายของครัวเรือน ซึ่งทำให้ทราบถึงรายรับ – รายจ่ายของครัวเรือนอย่างชัดเจน ครัวเรือนรู้จักตนเองว่า ควรใช้จ่ายอะไร ควรลดค่าใช้จ่ายอะไร จึงเป็นการสร้างจิตสำนึกให้คนในครอบครัวรู้จักประเมินตนเอง

จากการทำบัญชีรายรับ – รายจ่าย ในเดือนมกราคม – ธันวาคม พ.ศ. 2553 ทำให้ทราบว่า มีรายจ่ายที่ไม่จำเป็นหรือรายจ่ายฟุ่มเฟือย เช่น ซื้อหวย การพนัน บุหรี่ สุรา และยาสูบ จำนวนถึง 473,200 บาท ชุมชนจึงจัดเวทีประชาคมเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว และเกิดกฎกติกาของหมู่บ้านขึ้นมา เช่น การห้ามดื่มสุรา เล่นการพนันในงานศพ งดเหล้าเข้าพรรษา และนำปัญหาเข้าสู่เวทีประชาคมเพื่อปรับปรุงแผนชุมชนในปี พ.ศ. 2554 โดยจัดทำโครงการลด ละ เลิกอบายมุข และพัฒนาหมู่บ้านตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงขึ้น

3. ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านโจด

กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านโจด ได้รับการสนับสนุนการจัดตั้งโดยสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดกาฬสินธุ์ การดำเนินงานเกิดประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่ไม่เน้นที่ตัวเงินเป็นตัวตั้ง แต่จะนำภูมิปัญญาชาวบ้าน และศาสนาเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการของกลุ่มออมทรัพย์ และมีความพร้อมในด้านต่างๆ ดังนี้ (คำมอญ ศรีพงษ์เสริฐ, สัมภาษณ์, 16 มิถุนายน 2555)

3.1 กลุ่มออมทรัพย์สร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน บรรยากาศ และสภาพแวดล้อมสวยงามเป็นธรรมชาติ ผังเมืองหรือพื้นที่ชุมชนจัดแบ่งเป็นสัดส่วน ถนนหนทางสะอาด มีต้นไม้ร่มรื่น ได้ปลูกหน้าบ้านทุกหลังคาเรือน คนในชุมชนมีน้ำใจ อภัยเสียใจ เน้นหลักเศรษฐกิจพอเพียง มีชีวิตผูกพันเข้ากับประเพณี และพิธีกรรมทางศาสนา

3.2 ความเข้มแข็งของผู้นำชุมชน มีประธานกลุ่มออมทรัพย์ชื่อพ่อหนูจันทร์ บุระผากา และเป็นปราชญ์ชาวบ้าน เป็นนักคิด นักปฏิบัติ และเป็นผู้ให้ กรรมการกลุ่มออมทรัพย์ทำงานด้วยความเข้มแข็ง เสียสละ สามัคคี มีพัฒนาการที่เข้าใจ เข้าถึง และพัฒนาด้วยความตั้งใจเพื่อพัฒนาชุมชนบ้านโจด ให้เจริญรุ่งเรือง และมีกำนันตำบลเจ้าท่าที่มีความรู้ความสามารถ และประสบการณ์ในงานพัฒนา จึงส่งผลให้กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านโจด มีความโดดเด่นในเรื่องผู้นำเป็นอย่างมาก และชาวบ้านโจด ก็มีสัจจะนำเงินมาฝากในช่วงเย็นของวันที่ 5 ของทุกเดือน โดยพร้อมเพรียงกัน

3.3 ความเชื่อมโยงของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตกับกลุ่มอาชีพ สร้างความเข้มแข็งให้กับเศรษฐกิจรากหญ้าของชุมชน โดยกรรมการของกลุ่มอาชีพ จะมีการพัฒนาศักยภาพของตนก่อน มีความใฝ่รู้ และเน้นการถ่ายทอดการเรียนรู้สู่สมาชิกอย่างต่อเนื่องแบบพี่สอนน้อง กลุ่มออมทรัพย์ส่งเสริมการผลิตของกลุ่มอาชีพ โดยให้กู้ยืมปราศจากดอกเบี้ย ถือเป็นความช่วยเหลือแบบพอให้ลูกหรือผูกพันกันทั้งในหน้าที่การงาน และเรื่องส่วนตัว สมาชิกของกลุ่มอาชีพเป็นกรรมการกลุ่มออมทรัพย์ด้วย จึงมีความรู้ความเข้าใจในเป้าหมาย และบทบาทหน้าที่ของตน ส่งผลให้เกิดการปฏิบัติเชิงสร้างสรรค์ โปร่งใส และตรวจสอบได้โดยง่าย

3.4 ความสำเร็จของกลุ่มออมทรัพย์เกิดจากหน่วยงานสนับสนุนภายนอกให้ความสำคัญในการจัดตั้งโรงเรียนกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต มีแผนการพัฒนาของกลุ่มออมทรัพย์ที่สอดคล้องกับวิถีชีวิต และนำมาปฏิบัติได้โดยการทดลองทำโดยให้สมาชิก และคนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมมากที่สุด ความสำเร็จของกลุ่มอาชีพสามารถพิจารณาจากรายได้ของครัวเรือนที่สูงขึ้น แม้จะมีปัญหาในเรื่องของน้ำท่วมส่งผลต่อผลผลิตของกลุ่มอาชีพในปีที่ผ่านมา แต่ก็ได้รับการช่วยเหลือด้วยดีทั้งจากกลุ่มออมทรัพย์ และหน่วยงานสนับสนุนภายนอก

3.5 การเรียนรู้ของกลุ่มออมทรัพย์ เน้นการถ่ายทอดความรู้แบบพี่สอนน้องดังกล่าว โดยเน้นการเรียนรู้จากการปฏิบัติ สมาชิกออกไปแสวงหาความรู้จากภายนอกแล้วนำมาถ่ายทอดความรู้ให้กับกลุ่มออมทรัพย์ ส่วนใหญ่กรรมการจะมีอายุประมาณ 50 ปี หรือวัยกลางคนจึงมีวุฒิภาวะ และความพร้อมเพียง ความตั้งใจ มีความศรัทธา เชื่อฟัง และให้เกียรติผู้นำ และผู้มาเยี่ยมชมเสมอ

ตอนที่ 3 กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านทศพวย หมู่ที่ 1 ตำบลทศพวย อำเภอห้วยแถลง จังหวัดนครราชสีมา

1. บริบทของชุมชน (คณะกรรมการหมู่บ้านทศพวย, 2555: 1, 3, 10, 13, 16)

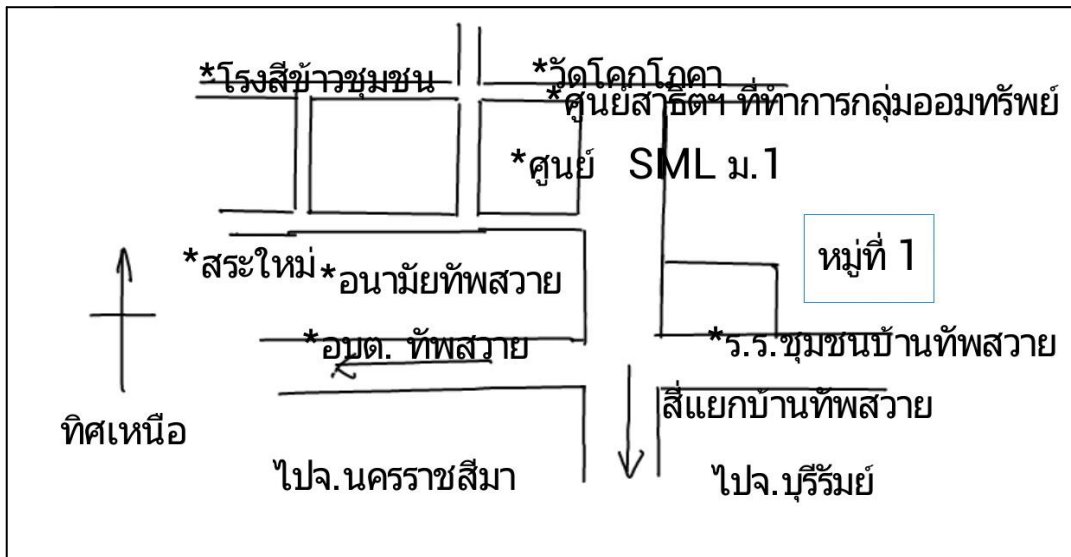
1.1 ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน

บ้านทศพวย ตามประวัติเล่าว่า มีกลุ่มชนสองกลุ่ม โดยมีนักล้าสัตว์ป่าชื่อ “พรานอ่อม” เข้ามาล่าสัตว์ และพบพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์เต็มไปด้วยต้นไม้ขนาดใหญ่ มีแหล่งน้ำเหมาะสมกับการดำรงชีวิต และประกอบอาชีพเป็นหลักแหล่ง จึงกลับไปชักชวนผู้คนเข้าอาศัยในบริเวณนี้ ซึ่งชุมชนกลุ่มแรกมาจากบ้านหนองหว้า ตำบลนาโพธิ์ อำเภอพุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์ กลุ่มที่สองมาจากบ้านเม็กดำ ตำบลปะหลาด อำเภอพยัคฆ์ภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม เดินทางมาตั้งทัพพักผ่อนอยู่บริเวณหนองน้ำแห่งหนึ่งที่มีลักษณะเป็นแอ่งกระทะล้อมรอบไปด้วยห้วย และเป็นภูมิประเทศที่อุดมสมบูรณ์เหมาะแก่การเพาะปลูก เลี้ยงสัตว์ และเรียกชื่อหนองน้ำนี้ว่า “หนองสระห้วย”

ด้วยเหตุดังกล่าวจึงมีชื่อเรียกหมู่บ้านว่า “ทศพวย” (ปัจจุบันอยู่ทางทิศเหนือของหมู่บ้าน และอยู่ห่างจากหมู่บ้านประมาณ 300 เมตร) หนองน้ำนี้มีสัตว์ลงมากินน้ำเป็นจำนวนมาก บริเวณหนองน้ำ จึงมีความสมบูรณ์ไปด้วยพืชพันธุ์นานาชนิด และดินมีความเหมาะสมแก่การเพาะปลูกมากจึงมีการจับจองพื้นที่การถากถางบริเวณป่าเป็นที่อยู่อาศัย มีการตั้งหลักแหล่งเพื่อประกอบอาชีพเกษตรกรรม และมีครัวเรือนเพิ่มมากขึ้นโดยลำดับ เกิดเป็นชุมชนใหญ่ เป็นหมู่บ้านทศพวยขึ้นมา จึงได้จัดตั้งเป็นหมู่บ้านอย่างเป็นทางการในวันที่ 12 มีนาคม พ.ศ. 2468 ซึ่งตรงกับแรม 14 ค่ำ เดือนสี่ ปีมะเส็ง และตั้งชื่อหมู่บ้านว่า “บ้านทศพวย” หมู่ที่ 12 ตำบลจิว อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา ต่อมาในปี พ.ศ. 2503 หมู่บ้านได้แยกออกมาเป็นตำบลห้วยแถลงกับตำบลทศพวย หมู่บ้านทศพวย หมู่ที่ 1 มีการพัฒนามาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2458 จนถึงปัจจุบันเป็นระยะเวลา 97 ปี

1.2 ที่ตั้ง และอาณาเขต

ทิศเหนือ	ติดกับหมู่ที่ 5 บ้านหนองหว้า ตำบลทศพวย
ทิศใต้	ติดกับหมู่ที่ 1 บ้านห้วยแถลง ตำบลห้วยแถลง
ทิศตะวันออก	ติดกับหมู่ที่ 4 บ้านเจริญผล ตำบลทศพวย
ทิศตะวันตก	ติดกับหมู่ที่ 2 บ้านทศพวย ตำบลทศพวย

ภาพที่ 4.3 ที่ตั้งของกลุ่มอมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านทัพสวย หมู่ที่ 1

1.3 สภาพภูมิประเทศ และทรัพยากร

บ้านทัพสวย หมู่ที่ 1 มีพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบสูงสลับที่ดอน มีดินร่วนปนทราย สภาพภูมิอากาศมี 3 ฤดู ประกอบด้วยฤดูร้อน ฝน และหนาว

มีพื้นที่ทั้งหมด 5,201 ไร่ แบ่งเป็นพื้นที่อยู่อาศัย 412 ไร่ และพื้นที่การเกษตร 4,789 ไร่ การใช้พื้นที่ส่วนใหญ่ทำประโยชน์ในด้านเกษตรกรรม ได้แก่ ทำนา 3,052 ไร่ ปลูกอ้อย 408 ไร่ มันสำปะหลัง 25 ไร่ และปลูกพืชผักสวนครัว ไม้ยืนต้น และเลี้ยงสัตว์

1.4 ที่สาธารณประโยชน์

มีแหล่งน้ำธรรมชาติ สระหล่งไผ่ และสระใหม่ และป่าชุมชนในพื้นที่ที่ประชาชนใช้ประโยชน์ในการหาของป่าเพื่อการบริโภค

1.5 จำนวนครัวเรือน และประชากร

ปี พ.ศ. 2554 มีจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 234 ครัวเรือน จำนวนประชากร 837 คน แยกเป็นชาย 400 คน และหญิง 437 คน ส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ

1.6 ข้อมูลทางเศรษฐกิจ

ประชากรมีรายได้เฉลี่ยต่อปี 64,108 บาท / คน ตามความจำเป็นขั้นพื้นฐานปี พ.ศ. 2554 ส่วนใหญ่ครัวเรือนประกอบอาชีพทำนา 179 ครัวเรือน รองลงมาเป็นรับราชการ 36 ครัวเรือน รับจ้าง 15 ครัวเรือน ประกอบธุรกิจส่วนตัว 5 ครัวเรือน และค้าขาย 4 ครัวเรือน สำหรับอาชีพเสริม ส่วนใหญ่ปลูกผัก 30 ครัวเรือน เลี้ยงสัตว์ และรับจ้างทั่วไป เท่ากัน 20 ครัวเรือน และค้าขาย 13 ครัวเรือน

หากพิจารณาปัญหาเฉพาะด้านเศรษฐกิจ เป็นเรื่องหนี้สินของครัวเรือน สาเหตุเพราะค่าครองชีพสูง มีการใช้จ่ายฟุ่มเฟือยเรื่องอบายมุข และต้นทุนการผลิตสูงทำให้มีหนี้สินมากขึ้น มีแนวทางการแก้ไขตามลำดับคือ ลดค่าใช้จ่ายในครัวเรือน ได้แก่ การปลูกผักสวนครัว เลี้ยงสัตว์เพื่อบริโภค และอบรมการทำน้ำยาอเนกประสงค์ใช้สอยในครัวเรือน ลดค่าใช้จ่ายเรื่องอบายมุข และสิ่งฟุ่มเฟือย และอบรมการผลิตเรื่องการพัฒนาผลิตภัณฑ์ การตลาด และการจัดทำแผน และใช้ปุ๋ยชีวภาพ รวมถึงส่งเสริมการบริหารจัดการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ชุมสระโนไรรื่นา ชื่อข้าวพันธุ์ที่ได้มาตรฐาน เป็นต้น (คณะกรรมการหมู่บ้านทศพวย, 2555: 23, 26)

สำหรับสภาพปัญหาทั่วไปของหมู่บ้านในปัจจุบัน มีปัญหาปานกลาง 4 เรื่อง ได้แก่ ด้านโครงสร้าง (น้ำดื่ม น้ำเพื่อการเกษตร และการติดต่อสื่อสาร) ด้านความเข้มแข็งของชุมชน (การได้รับการคุ้มครองทางสังคม) ด้านทรัพยากร และสิ่งแวดล้อม (การใช้ประโยชน์จากที่ดิน) ส่วนปัญหาหากไม่มี และส่วนใหญ่มีปัญหาเล็กน้อย เช่น ถนน น้ำ ไฟฟ้า การมีที่ดินทำกิน การมีงานทำ ผลผลิตจากการทำไร่ทำนา ความปลอดภัยในการทำงาน ระดับการศึกษาของประชาชน การได้รับการศึกษา การเรียนรู้โดยชุมชน การมีส่วนร่วมของชุมชน การรวมกลุ่มของประชาชน การเข้าถึงแหล่งเงินทุนของประชาชน คุณภาพดิน และน้ำ การปลูกป่าหรือไม้ยืนต้น การจัดการสภาพแวดล้อม เป็นต้น (คณะกรรมการหมู่บ้านทศพวย, 2555: 19-20)

บ้านทศพวย หมู่ที่ 1 เป็นหมู่บ้านเป้าหมายในการดำเนินงาน โครงการหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบเฉลิมพระเกียรติ 85 พรรษา ระดับ “มั่งมีศรีสุข” ของอำเภอห้วยแถลง บ้านทศพวยเป็นหมู่บ้านขนาดใหญ่ มีการดำเนินกิจกรรมในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548 เพื่อส่งเสริมให้คนในชุมชนนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินชีวิต กิจกรรมที่คนในชุมชนทำเรื่อยมาจนถึงปัจจุบันคือ กิจกรรมลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ และบ้านทศพวยยังมีการพัฒนาเป็นลำดับมีการทำกิจกรรมร่วมกันของบ้าน วัด โรงเรียน รวมทั้งได้รับการส่งเสริมการดำเนินกิจกรรมการพัฒนาต่างๆ จากภาคีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง คนในชุมชนอยู่กันอย่างเรียบง่าย และมีความรักสามัคคีของคนในชุมชน ผู้นำชุมชนยึดหลักคุณธรรมในการพัฒนาหมู่บ้าน การพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของบ้านทศพวย มีการพัฒนามาจนถึงปัจจุบัน แต่คนในชุมชนยังไม่มีกิจกรรมการดำเนินการพัฒนาอย่างเป็นรูปธรรมมากนักทั้งในระดับครัวเรือน และระดับชุมชน

จนกระทั่ง บ้านทศพวยได้รับการคัดเลือกให้เป็นหมู่บ้านเป้าหมายในปี พ.ศ. 2554 ทางผู้นำ และผู้ที่เกี่ยวข้องรวมทั้งภาคีการพัฒนา และสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอห้วยแถลงจึงได้มีการกำหนดแนวทางการพัฒนาหมู่บ้านเพื่อให้เป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบเฉลิมพระเกียรติ 85 พรรษา และเพื่อเป็นการเฉลิมพระเกียรติให้แก่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในวันที่ 5 ธันวาคม พ.ศ. 2554 และเพื่อเป็นหมู่บ้านต้นแบบในการพัฒนาตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้แก่หมู่บ้านอื่นๆ ต่อไป (สวรรณค์ เข้มกลัด, 2554: 1)

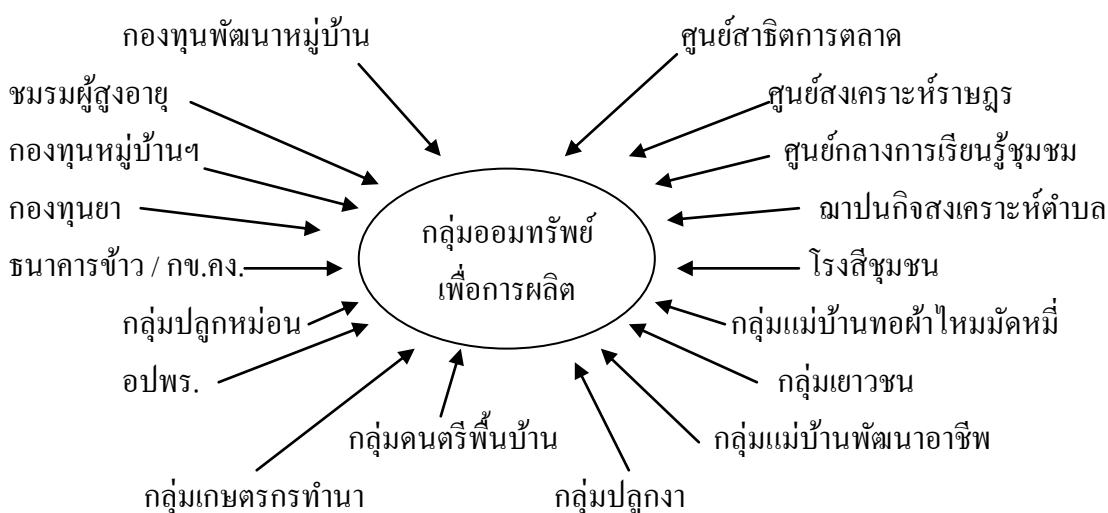
2. กลุ่มองค์กรชุมชนในหมู่บ้าน

ปัจจุบันหมู่บ้านทศพวย มีผู้ใหญ่บ้านคนปัจจุบัน ชื่อ นายสุรชัย พันธุ์รัตน์ ประกอบด้วย องค์กรชุมชน และกลุ่มต่างๆ ที่เป็นแกนหลักในหมู่บ้าน ดังตารางที่ 4.3

ตารางที่ 4.3 กลุ่มองค์กรชุมชนที่เป็นแกนหลักในหมู่บ้านทศพวย

ชื่อกลุ่ม	เดือน / ปีที่จัดตั้ง	จำนวนสมาชิก (คน)	เงินทุน (บาท)	ชื่อประธานกลุ่ม
กลุ่มฌาปนกิจสงเคราะห์ตำบล	เม.ย. 2524	4,902	62,731	นายประเทือง พาโคก
กลุ่มเยาวชน	พ.ค. 2524	35	18,157	นายฉัฐกุล อกรแก้ว
กลุ่มธนาคารข้าว	เม.ย. 2530	70	7,000	นายประจวบ เจริญศรี
กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต	ส.ค. 2534	100	1,390	นายคำพา แก้วนะรา
กลุ่มเกษตรกรทำนา	เม.ย. 2541	277	234,838.48	นายจรัส สมรุต
กลุ่มศูนย์สาธิตการตลาด	พ.ค. 2542	276	195,965	นายสไว ลวกไชสง
กลุ่มกองทุนหมู่บ้าน	ก.ค. 2544	192	133,002.69	นายถนอม บาลไชสง
กลุ่มกข.คจ.	2544	400	280,000	นายประกอบ ปิจยะเก
กลุ่มแม่บ้านพัฒนาอาชีพ	ก.ค. 2547	40	30,000	นางบัวผัน ทรพิสิงห์
กลุ่มโรงสีชุมชน	ก.พ. 2552	65	65,900	นายฉาปกรณ์ เอี่ยมรัมย์

ที่มา: คณะกรรมการหมู่บ้านทศพวย, 2555: 14

ภาพที่ 4.4 กลุ่มองค์กรชุมชน และสถาบันการจัดการเงินทุนชุมชนทศพวย

ที่มา: บอร์ดประชาสัมพันธ์ของสถาบันการจัดการเงินทุนชุมชนบ้านทศพวย

การดำเนินงานของกลุ่มองค์กรชุมชนที่เป็นแกนหลักในหมู่บ้านทศพวย มีรายละเอียดดังนี้

2.1 ศูนย์สาธิตการตลาด (สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดนครราชสีมา, มปป.: 1-6)

หลังจากปี พ.ศ. 2534 ได้มีการจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอห้วยแถลงได้เสนอผ่านคณะกรรมการกลุ่มออมทรัพย์ว่า ควรจัดตั้งศูนย์สาธิตการตลาดขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อจัดหาสินค้าอุปโภคบริโภคบริการให้กับสมาชิก บุคคลทั่วไปทั้งใน และนอกชุมชนในราคาที่ยุติธรรม สำนักงานพัฒนาชุมชนได้นำคณะกรรมการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตไปศึกษาดูงานที่บ้านหนองพลอง ตำบลหินลาด และบ้านหูล่งประดู่ ตำบลหูล่งประดู่ อำเภอห้วยแถลง หลังจากการศึกษาดูงานทั้งสองแห่งแล้ว ได้เรียกประชุมคณะกรรมการ และชาวบ้านอีกหลายครั้งเพื่อทำความเข้าใจ และหาแนวทางในการดำเนินงานร่วมกันจนสามารถจัดตั้งศูนย์สาธิตการตลาดชุมชนบ้านทศพวย และบริหารจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

หลังจากมีมติที่ประชุมว่าจะจัดตั้งจึงได้มีการคัดเลือกคณะกรรมการดำเนินงาน จำนวน 13 คน ระดมทุน และหุ้นจากสมาชิกแรกเข้า 216 คน ทุนเรือนหุ้นๆ ละ 100 บาท 1 คน 1 ครอบครัวถือหุ้นได้ไม่เกิน 2,000 บาท ทุนเรือนหุ้นแรกเริ่ม 6,400 บาท เปิดดำเนินการในวันที่ 1 มกราคม พ.ศ.2540 ปัจจุบันมีสมาชิก 299 คน ทุนเรือนหุ้น 126,712 บาท และทุนดำเนินงาน 74,924.75 บาท

รูปแบบการดำเนินงานขาย แรกเริ่มใช้กรรมการผลิตเปลี่ยนหมุนเวียนขายวันละ 2 คน โดยไม่มีค่าตอบแทน ต่อมามีการจ้างพนักงานขายเป็นรายเดือน การบันทึกการขายเดิมใช้ระบบคูปองและเปลี่ยนมาเป็นการบันทึกลงสมุดคุม ในปี พ.ศ. 2552 ได้ปรับปรุงพัฒนามาใช้ระบบบาร์โค้ดเพื่อช่วยในการบันทึกการขาย และคอมพิวเตอร์ในการจัดเก็บข้อมูล และบัญชี

กิจกรรมของศูนย์สาธิตการตลาด ได้แก่ จัดซื้อจัดหาสินค้าอุปโภคบริโภค น้ำมันดีเซลและบริการเติมเงินโทรศัพท์ระบบออนไลน์

ด้านการจัดสรรผลกำไร มีการปันผลหุ้น ร้อยละ 10 เหลือคืนเมื่อซื้อสินค้า ร้อยละ 25 เหลือคืนเมื่อเติมน้ำมัน ร้อยละ 10 ทุนประกันความเสี่ยง ร้อยละ 10 ทุนดำเนินงาน ร้อยละ 25 ทุนสาธารณประโยชน์ ร้อยละ 10 และอื่นๆ ร้อยละ 10

2.2 โรงสีชุมชนบ้านทศพวย (สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดนครราชสีมา, มปป.: 1-6)

บ้านทศพวยเป็นหมู่บ้านที่มีครัวเรือนในชุมชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำนา ที่ผ่านมามีชาวบ้านต้องนำข้าวเปลือก ซึ่งเป็นผลผลิตทางการเกษตรไปสีเป็นข้าวที่โรงสีของเอกชนทั้งในและนอกหมู่บ้าน ทำให้ประสบปัญหาหลายอย่าง ไม่ว่าจะเป็นการเสียเวลา โรงสีเอกชนให้ราคาที่ไม่เป็นธรรม และได้ผลผลิตที่เกิดขึ้นจากการสีข้าว เช่น แกลบ รำ และปลายข้าว ซึ่งทางโรงสีเอกชนสามารถนำไปจำหน่ายได้อีกทางหนึ่งด้วย

ในปี พ.ศ. 2551 ทางภาครัฐได้กำหนดให้หมู่บ้าน และชุมชนจัดทำโครงการซึ่งตอบโจทย์ ปัญหาความต้องการของชุมชนเพื่อขอรับการสนับสนุนงบประมาณ โครงการ SML ผู้นำชุมชนบ้าน ทัพสวายจึงได้จัดทำโครงการเสนอขอของบประมาณเพื่อจัดตั้งโรงสีข้าวชุมชนบ้านทัพสวายขึ้น โดย ได้รับงบประมาณจากภาครัฐจัดซื้อเครื่องสีข้าว เป็นจำนวนเงิน 300,000 บาท แต่ขาดงบประมาณใน การก่อสร้างโรงเรือน ผู้นำชุมชนบ้านทัพสวายจึงได้ช่วยกันระดมทุนจากกลุ่มกองทุนต่างๆ และจาก การบริจาคของชาวบ้าน มาใช้ในการก่อสร้างโรงเรือนของโรงสีชุมชนจนสำเร็จ โดยใช้แรงงาน ภายในชุมชนซึ่งไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย และได้เปิดทำการอย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ 9 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2551

1) วัตถุประสงค์ของการก่อตั้งโรงสีชุมชนบ้านทัพสวาย

- (1) ต้องการให้ชาวบ้านในชุมชนได้รับความเป็นธรรม และไม่ถูกเอารัดเอาเปรียบ จากพ่อค้าคนกลางหรือโรงสีเอกชน
- (2) ลดค่าใช้จ่ายในการเดินทางเพื่อนำผลผลิตทางการเกษตรไปสีในโรงสีนอกชุมชน
- (3) นำผลผลิตที่ได้จากกระบวนการผลิตของโรงสีชุมชน ซึ่งได้แก่ แกลบ รำและ ปลายข้าวมาใช้ประโยชน์ และสร้างสวัสดิการต่างๆ ในชุมชน
- (4) ส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วม และกระบวนการเรียนรู้ให้กับชุมชน โดยซื้อหุ้น เพื่อเข้าเป็นสมาชิกรายละไม่เกิน 2,000 บาท
- (5) เสริมสร้างความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจ และสังคมของชุมชน ภายใต้การน้อมนำ หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมาสู่การปฏิบัติ

2) ระเบียบการดำเนินงานของโรงสีชุมชน

- (1) คณะกรรมการบริหารจัดการโรงสีชุมชน กำหนดให้มีการประชุมเพื่อสรุปผล การดำเนินงานเป็นประจำทุกเดือน
- (2) โรงสีข้าวชุมชนมีการให้บริการสมาชิกด้วยการสีข้าวขาวธรรมดา ข้าวกล้อง ข้าว คัดพิเศษ ข้าวเหนียวดำ ข้าวแดง โดยคิดค่าใช้จ่ายต่อกระสอบ ดังนี้
 - (2.1) ข้าวขาวกระสอบใหญ่ 10 บาท กลาง 8 บาท และเล็ก 5 บาท
 - (2.2) ข้าวกล้องหอมมะลิ / ดำ / แดง กระสอบใหญ่ 60 บาท กลาง 40 บาท และ เล็ก 20 บาท
 - (2.3) ข้าวคัดพิเศษ กระสอบใหญ่ 60 บาท กลาง 40 บาท และเล็ก 20 บาท
- (3) จำหน่ายผลผลิตที่ได้จากการสีข้าว ได้แก่ รำ ปลายข้าว แกลบ และข้าวสาร โดยรา ราคาปีบละ 20 บาท ปลายข้าว กิโลกรัมละ 7 บาท แกลบถุงใหญ่ 5 บาท และถุงเล็ก 3 บาท ข้าวหอมมะลิ และข้าวเหนียว กิโลกรัมละ 35 บาท ข้าวกล้องทุกประเภท กิโลกรัมละ 40 บาท โดยราคาเปลี่ยนแปลง ไปตามกลไกตลาดที่ผ่านความเห็นของคณะกรรมการ

(4) มีการปันผลปีละ 1 ครั้งทุกเดือนเมษายนของทุกปี โดยปี พ.ศ. 2553 ปันผลให้สมาชิกร้อยละ 31 และปี พ.ศ. 2554 ปันผลให้สมาชิกร้อยละ 29

3) ประโยชน์ที่จะได้รับ

- (1) เกษตรกรในชุมชนได้รับการบริการที่เป็นธรรม
 - (2) ลดรายจ่าย และเวลาที่สูญเสียจากการนำข้าวไปสีนอกชุมชน
 - (3) เกษตรกรในชุมชนมีทางเลือกในการใช้บริการโรงสี
 - (4) นำผลผลิตที่ได้จากโรงสีมาใช้ประโยชน์ในการขยายผลกิจกรรมที่หลากหลาย
สร้างงานสร้างอาชีพเสริม มีรายได้ และสวัสดิการให้กับสมาชิก และชุมชน
 - (5) โรงสีเอกชนในชุมชน และชุมชนใกล้เคียงปรับตัวให้การบริการที่เป็นธรรม
 - (6) สร้างกระบวนการเรียนรู้ และการมีส่วนร่วมในชุมชน ด้วยการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงขยายผลมาสู่การปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม
 - (7) เกิดกิจกรรมครัวชุมชน และตั้งถิ่นฐานธรรมชาติ ซึ่งขยายผลจากการดำเนินกิจกรรมโรงสีชุมชน ตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2553 ได้แก่ กิจกรรมเลี้ยงหมู ไข่ “รำ” เป็นอาหาร กิจกรรมเลี้ยงไก่ ไข่ “ปลายข้าว” เป็นอาหาร กิจกรรมเลี้ยงปลา ไข่ “รำ” และ “ปลายข้าว” เป็นอาหาร กิจกรรมปลูกผักแปลงผักชุมชน โดยใช้มูลสัตว์ที่เลี้ยงไว้ เช่น จี๋หมู จี๋ไก่ เป็นต้น
- ทั้งนี้ ผลกำไรที่ได้จะนำมาใช้ในการสร้างสวัสดิการ และใช้เป็นค่าใช้จ่ายในกิจกรรมสาธารณประโยชน์ของหมู่บ้านต่อไป

3. ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านทศพสวย

กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านทศพสวย ได้รับการสนับสนุนการจัดตั้งโดยสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดนครราชสีมา ก่อตั้งเมื่อวันที่ 3 สิงหาคม พ.ศ. 2534 มีสมาชิกเริ่มแรก 100 คน แยกเป็นชาย 31 คน หญิง 69 คน มีเงินฝากสะสมจะสะสมเริ่มแรก 1,390 บาท ค่าธรรมเนียมแรกเข้าเก็บได้ทั้งหมด 1,000 บาท ปัจจุบันมีสมาชิกทั้งสิ้น 860 คน โดยกลุ่มมีเงินทุนหมุนเวียนทั้งหมด 13,842,369.12 บาท (สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดนครราชสีมา, มปป.: 1-6)

3.1 วิสัยทัศน์ของกลุ่มออมทรัพย์ คือ สร้างเครือข่าย กระจายเงินทุน และสวัสดิการชุมชน ยุทธศาสตร์ของกลุ่มออมทรัพย์ คือ จิตใจ สัจจกม จัดการ และความมีไมตรี

3.2 แผนการดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์

(1) จัดตั้งศูนย์การเรียนรู้การบริหารจัดการเงินทุนชุมชน และในปี พ.ศ. 2552 ได้จัดตั้งสถาบันการจัดการเงินทุนชุมชนนำร่องระดับจังหวัด มีจำนวนสมาชิก 26 คน เงินสะสมจะสะสม 100,000 บาท

(2) ระดมสมาชิก และเงินออมจากสมาชิกเครือข่ายกลุ่มออมทรัพย์ในระดับอำเภอ

(3) ส่งเสริมให้สมาชิกดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

3.3 การจัดสรรผลกำไรของกลุ่มออมทรัพย์ ได้แก่ ปันผลให้แก่สมาชิก ร้อยละ 70
ค่าตอบแทนคณะกรรมการ ร้อยละ 10 ประกันความเสี่ยง ร้อยละ 5 ทุนสาธารณประโยชน์ ร้อยละ 2
ทุนสวัสดิการชุมชน ร้อยละ 3 และทุนดำเนินงาน ร้อยละ 10

3.4 กิจกรรมของกลุ่มออมทรัพย์

(1) รับฝากเงินสัจจะสะสม และสัจจะพิเศษ ทุกวันที่ 3 ของเดือน และให้บริการสมาชิกทุกวันศุกร์ ช่วงเช้า เวลา 06.00 – 09.00 น. และช่วงเย็นเวลา 16.00 – 19.00 น.

(2) กิจกรรมปล่อยเงินกู้ให้สมาชิกกู้ยืมไปประกอบอาชีพ กู้ยืมในอัตราดอกเบี้ย ร้อยละ 1.25 บาทต่อเดือนหรือร้อยละ 15 ต่อปี ตามที่กฎหมายกำหนด

3.5 กิจกรรมเครือข่ายของกลุ่มออมทรัพย์ ได้แก่ ศูนย์สาธิตการตลาด จัดตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ. 2539 มีสมาชิกถือหุ้น 298 คน มีเงินทุนทั้งสิ้นจำนวน 121,621 บาท ปัจจุบันมีเงินทุนหมุนเวียน 410,446.10 บาท โรงสีชุมชน ธนาคารข้าว และปืมน้ำมันดีเซล

กลุ่มออมทรัพย์ได้สนับสนุนกิจกรรมต่างๆ ในชุมชน ได้แก่ งานวัด งานชุมชน กีฬางานโรงเรียน และสนับสนุนด้านสวัสดิการชุมชน ได้แก่ มอบทุนการศึกษา ช่วยเหลือคนชรา และผู้ด้อยโอกาส จัดตั้งฌาปนกิจสงเคราะห์ ส่งเสริมแนวทางการดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้แก่ชุมชน และสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์ สำหรับกิจกรรมอื่นๆ เช่น การบริจาคเงิน และเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ในชุมชน

3.6 การสนับสนุนเงินทุนต่างๆ จากภายนอก

(1) ปี พ.ศ. 2537 ได้รับงบประมาณสนับสนุนปืย 5,000 บาท จากสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอห้วยแถลง

(2) ปี พ.ศ. 2542 ได้รับเงินสนับสนุนในโครงการกระตุ้นเศรษฐกิจจากองค์การบริหารส่วนตำบลทับสวาย จำนวน 69,000 บาท

(3) ปี พ.ศ. 2551 ได้ขอสินเชื่อธนาคารออมสิน สาขาจักราช โครงการสินเชื่อเพื่อพัฒนาชนบท (สพช.) จำนวน 800,000 บาท

ตอนที่ 4 กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านหนองหิน หมู่ที่ 5 ตำบลคำไฮใหญ่ อำเภอดอนมดแดง จังหวัดอุบลราชธานี

1. บริบทของชุมชน (สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอดอนมดแดง, 2552: 9-11)

1.1 ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน

เมื่อประมาณปี พ.ศ. 2300 ได้มีชุมชนกลุ่มหนึ่งมาตั้งบ้านเรือนในบ้านหนองหินปัจจุบัน โดยคนกลุ่มนี้ได้ย้ายถิ่นฐานมาจากหนองบัวลำภู ต่อมาเมื่อเวลาผ่านไปหนึ่งได้แยกพรรคพวกมาอยู่ร่วมกัน กลุ่มคนเหล่านี้ได้พื้นที่ทำกินโดยแบ่งออกเป็น 3 เหล่า คือ เหล่าที่ 1 ตั้งถิ่นฐานที่บ้านลาดควาย เหล่าที่ 2 ตั้งถิ่นฐานที่บ้านหนองไผ่ล้อม และเหล่าที่ 3 ตั้งถิ่นฐานที่บ้านหนองเหลือง ทั้ง 3 เหล่าได้รวมตัวกันเป็นเหล่าเดียวกัน กลายเป็นหมู่บ้าน โดยหาที่ตั้งที่เหมาะสม มีหนองหิน น้ำจืดตลอดปี และมีต้นกก ต้นฝื่อ บริเวณข้างหนองหินหรือสถานที่ตั้งวัดหนองหินในปัจจุบัน ในคลองน้ำอุดมสมบูรณ์ด้วยพืชพันธุ์อาหาร และมีน้ำซับไหลใช้ดื่มกินตลอดทั้งปี จึงตั้งชื่อเป็นบ้านหนองหินในปี พ.ศ. 2400

1.2 ที่ตั้ง และอาณาเขต

บ้านหนองหินตั้งอยู่ห่างจากจังหวัดอุบลราชธานี ประมาณ 32 กิโลเมตร และอยู่ห่างจากตัวอำเภอดอนมดแดง ประมาณ 4 กิโลเมตร และห่างจากองค์การบริหารส่วนตำบล 2 กิโลเมตร

ทิศเหนือ ติดกับบ้านนาขมิ้น ตำบลหนองบก อำเภอเหล่าเสือโก้ก

ทิศใต้ ติดกับบ้านคำไฮใหญ่ หมู่ที่ 1 ตำบลคำไฮใหญ่

ทิศตะวันออก ติดกับบ้านแดง หมู่ที่ 2 ตำบลเหล่าแดง

ทิศตะวันตก ติดกับบ้านหนองหิน หมู่ที่ 9 ตำบลคำไฮใหญ่

ภาพที่ 4.5 ที่ตั้งของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านหนองหิน หมู่ที่ 5

1.3 สภาพภูมิประเทศ และทรัพยากร

ลักษณะภูมิประเทศตำบลคำไฮใหญ่ เป็นที่ราบลาดเอียงจากทิศเหนือไปทิศใต้ตามความลาดชันร้อยละ 1.2 ในพื้นที่มีลำห้วย และหนองน้ำกระจายอยู่ทั่วไป สภาพดินส่วนใหญ่เป็นดินร่วนปนทราย รองลงมาเป็นดินร่วนปนดินเหนียว การอุ้มน้ำไม่ดี มีปริมาณแร่ธาตุอาหารพืชต่ำ แหล่งน้ำผิวดิน แหล่งน้ำตามธรรมชาติ ได้แก่ ห้วยเหล็ยม ห้วยหว่า หนองหญ้าปล้อง และคุนไผ่ล้อม และมีพื้นที่ป่าสงวนประมาณ 50 ไร่ บ้านหนองหิน มีเนื้อที่รวม 3,450 ไร่ แบ่งออกเป็นพื้นที่ในการประกอบอาชีพประมาณ 3,300 ไร่ และเป็นพื้นที่ชุมชนประมาณ 100 ไร่

1.4 สถานที่สาธารณประโยชน์

สถานที่สำคัญ ประกอบด้วย วัด 1 แห่ง ภายในวัดเป็นที่ตั้งของโรงเรียนพระปริยัติธรรม และศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ในชุมชนมีโรงเรียน 2 แห่ง เป็น โรงเรียนอนุบาล และ โรงเรียนประถมศึกษาบ้านหนองหิน

1.5 จำนวนครัวเรือน และประชากร

บ้านหนองหิน มีจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 105 ครัวเรือน และมีประชากร 799 คน

1.6 ข้อมูลทางเศรษฐกิจ

ประชากรมีรายได้เฉลี่ยต่อปี 43,720 บาท / คน ตามความจำเป็นขั้นพื้นฐาน ปี พ.ศ. 2551 อาชีพหลักของคนในชุมชน คือ ทำนา อาชีพรอง คือ เลี้ยงสัตว์ และรับจ้าง

บ้านหนองหิน หมู่ที่ 5 เป็นหมู่บ้านต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียงระดับอำเภอ ในปี พ.ศ. 2551 มีกิจกรรมลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ที่บรรลุเป้าหมายยุทธศาสตร์อยู่เย็น เป็นสุขของรัฐบาลได้อย่างเป็นรูปธรรม และมีโครงการป้องกันโรคภัยไข้เจ็บระดับจังหวัด จากหน่วยงานสาธารณสุขอำเภอคอนมดแดง รวมถึงเป็นจุดศึกษาดูงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตระดับจังหวัด ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2541 จนถึงปัจจุบัน

2. กลุ่มองค์กรชุมชนในหมู่บ้าน

ปัจจุบันหมู่บ้านหนองหิน มีผู้ใหญ่บ้าน ชื่อนายอุทิศ ทองวิเศษ ประกอบด้วยองค์กรชุมชน และกลุ่มต่างๆ ที่เป็นแกนหลักในหมู่บ้าน ดังนี้

ตารางที่ 4.4 กลุ่มองค์กรชุมชนที่เป็นแกนหลักในหมู่บ้านหนองหิน

ชื่อกลุ่ม	ปีที่จัดตั้ง (พ.ศ.)	จำนวน สมาชิก (คน)	เงินทุนหมุนเวียน (บาท)	ชื่อประธานกลุ่ม
กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต	2524	3591	2,677,736	นายสมหมาย วงศ์ด้วง
ศูนย์สาธิตการตลาด	2526	84	226,000	นายสมหมาย วงศ์ด้วง
ร้านค้าวัสดุก่อสร้าง และปั้มน้ำมันหลอด	2541	352	301,700	นายสมหมาย วงศ์ด้วง
กลุ่มผลิตปุ๋ยชีวภาพ	2541	104	23,912	นายฉลวย กุมพันธ์
กลุ่มโรงสีชุมชน	2541	305	32,170	นายอุทิศ ทองวิเศษ
กลุ่มกข.คจ.	2544	95	285,000	นายอุทิศ ทองวิเศษ
กลุ่มกองทุนหมู่บ้าน	2544	107	1,105,000	นายสี สายวงศ์
สถาบันการเงินชุมชน	2551	348	4,610,000	นายสี สายวงศ์

ที่มา: สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอคอนมดแดง, 2552: 13-14

การดำเนินงานของกลุ่มองค์กรชุมชนที่เป็นแกนหลักในหมู่บ้านหนองหิน มีรายละเอียดดังนี้ (สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอคอนมดแดง, 2552: 13-14)

2.1 กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต มีวัตถุประสงค์เพื่อระดมเงินทุนในชุมชน สร้างวินัยในการเก็บออมในระดับครัวเรือน และเรียนรู้ด้านการบริหารจัดการเงินทุนของกลุ่ม

กิจกรรมหลัก ได้แก่ ฝากสัจจะสะสมรายเดือน การปล่อยสินเชื่อ ศูนย์สาธิตการตลาด ร้านค้าวัสดุ และปั้มน้ำมัน

ผลการดำเนินงาน สมาชิกมีเงินออมเพิ่มขึ้น มีทุนหมุนเวียนในชุมชน ซื้อสินค้าราคาถูก ยุติธรรม และรับผลประโยชน์ร่วมกัน

2.2 ศูนย์สาธิตการตลาด เป็นกิจกรรมเครือข่ายของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ก่อตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2526 มีสมาชิกเริ่มต้น 84 คน ทุนละ 100 บาท รวมเงินทุนเริ่มต้น 8,400 บาท ซึ่งมีอาคารที่ได้รับการสนับสนุนงบประมาณการก่อสร้างจากกรมการพัฒนาชุมชน ปัจจุบันมีสมาชิก 352 คน มีหุ้น 2,651 หุ้นๆ ละ 100 บาท รวมเป็นทุนหมุนเวียนเท่ากับ 265,100 บาท

สำหรับร้านค้าวัสดุก่อสร้าง และปั้มน้ำมันหลอด เป็นกิจกรรมเครือข่ายของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตเช่นเดียวกัน ก่อตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2541 เงินทุนหมุนเวียนเริ่มต้น 50,000 บาท ปัจจุบันมีสมาชิก 352 คน มีเงินทุนหมุนเวียน 100,000 บาท

2.3 กลุ่มผลิตปุ๋ยชีวภาพ ได้รับงบประมาณสนับสนุนจากโครงการอยู่ดี มีสุข มีวัตถุประสงค์เพื่อดันลดทุนการผลิตทางการเกษตร กิจกรรมหลักได้แก่ ผลิตปุ๋ยชีวภาพอัดเม็ด ผลการดำเนินงานมีผลผลิตข้าวเพิ่ม และลดต้นทุนการผลิต ปัจจุบันมีเงินทุนหมุนเวียน 23,912 บาท มีรายได้เฉลี่ยต่อกลุ่มต่อปี 20,000 บาท

2.4 กลุ่มกข.คจ. มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นทุนในการกู้ยืมประกอบอาชีพเสริม ผลการดำเนินงานที่ผ่านมา สมาชิกมีรายได้เพิ่มขึ้น

2.5 กลุ่มกองทุนหมู่บ้าน มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นทุนหมุนเวียนให้สมาชิกกู้ยืมไปประกอบอาชีพ สร้างงานสร้างรายได้ในครัวเรือนเพิ่มขึ้น ผลการดำเนินงาน สมาชิกมีรายได้เพิ่มขึ้น

2.6 กลุ่มโรงสีชุมชน ก่อตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2541 จากงบประมาณอุดหนุนเศรษฐกิจ ปัจจุบันมีสมาชิกร่วมกันระหว่างชาวบ้านหมู่ที่ 5 และ 9 รวม 305 คน มีเงินทุนหมุนเวียน 100,000 บาท มีวัตถุประสงค์เพื่อให้บริการสมาชิก และรวมกันซื้อขายข้าวเปลือก และข้าวสาร กิจกรรมหลัก ได้แก่ ให้บริการสีข้าวสาร รับซื้อข้าวเปลือก จำหน่ายข้าวสาร แกลบ รำอ่อนและข้าวปลาย ผลการดำเนินงาน สมาชิกมีรายได้เพิ่มขึ้น สามารถผลิตเพื่อบริโภคในครัวเรือนเพื่อลดรายจ่าย

2.7 สถาบันการเงินชุมชน โดยรวมเงินกองทุนต่างๆ ในหมู่บ้าน และบริการรับฝาก และถอนเงินรายวัน ก่อตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2551 ปัจจุบันมีสมาชิก 348 คน มีเงินทุนหมุนเวียน 4,610,000 บาท

2.8 สำหรับกลุ่มอาชีพอื่นๆ ได้แก่ กลุ่มแม่บ้าน มีสมาชิก 71 คน เงินทุนหมุนเวียน 30,000 บาท กลุ่มผลิตภัณฑ์ข้าวชุมชน มีสมาชิก 35 คน เงินทุนหมุนเวียน 82,000 บาท กลุ่มผลิตภัณฑ์สมุนไพร มีสมาชิก 22 คน เงินทุนหมุนเวียน 20,000 บาท กลุ่มเฟอร์นิเจอร์จากไม้ มีสมาชิก 16 คน เงินทุนหมุนเวียน 25,000 บาท กลุ่มน้ายาล้างจาน และน้ำสระผม มีสมาชิก 45 คน เงินทุนหมุนเวียน 30,000 บาท มีรายได้เพิ่ม 1,000 – 1,500 บาท / เดือน กลุ่มตัดเย็บเสื้อผ้าสำเร็จรูป มีสมาชิก 10 คน เงินทุนหมุนเวียน 50,000 บาท รายได้เฉลี่ยต่อคนต่อปี 30,000 บาท และกลุ่มรับซื้อไม้ยูคาลิปตัสเพื่อส่งผู้ค้าคนกลาง มีเงินทุนหมุนเวียน 100,000 บาท รายได้เฉลี่ยต่อกลุ่มต่อปี 50,000 บาท

2.9 กิจกรรมด้านสวัสดิการ ได้แก่

(1) กองทุนสงเคราะห์ โดยกรมประชาสงเคราะห์เป็นผู้จัดสรรไว้เพื่อช่วยเหลือผู้ยากไร้ และประสบภัยต่างๆ มีการช่วยเหลือราษฎรที่ได้รับความเดือดร้อน ให้ยืมเงินปลอดดอกเบี้ย โดยให้ส่งคืนภายใน 7 วัน เช่น งานศพ งานบวช งานแต่ง และอื่นๆ ตามความเหมาะสม ปัจจุบันมีเงินทุนหมุนเวียน 13,000 บาท

(2) กองทุนฌาปนกิจสงเคราะห์ โดยการรวมกลุ่มเพื่อเก็บเงินช่วยเหลือครัวเรือนผู้เสียชีวิต ครัวเรือนละ 100 บาท ปัจจุบันมีสมาชิก 150 ครัวเรือน มีเงินทุนหมุนเวียน 15,000 บาท

(3) กองทุนธนาคารข้าว ได้รับการสนับสนุนจากกรมการพัฒนาชุมชนในการสร้างฉางข้าว เป็นสถานที่เก็บข้าวเปลือก และได้รับบริจาคจากรายครัวในหมู่บ้านทุกครัวเรือนในวันพ้อ 5 ธันวาคมของทุกปี วัตถุประสงค์เพื่อการช่วยเหลือรายครัวที่ยืมข้าวไปบริโภคในครัวเรือน ปัจจุบันมีข้าวเปลือก จำนวน 3 ตัน

(4) เงินขวัญถุงเด็กแรกเกิด จากการสนับสนุนของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต มาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2551 จะเปิดบัญชีเงินฝากออมทรัพย์แก่เด็กแรกเกิดของครัวเรือนที่เป็นสมาชิกรายละ 300 บาท

3. ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านหนองหิน

กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านหนองหิน ได้ดำเนินการจัดตั้งกลุ่มขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2524 โดยการแนะนำจากนายประพันธ์ เชื้อโชติ อดีตพัฒนาการอำเภอ สมาชิกเริ่มแรก มีจำนวน 84 คน เงินทุนเริ่มต้น 8,400 บาท ปัจจุบันมีสมาชิกทั้งหมด 391 คน มีหุ้น 4,292 หุ้น เป็นจำนวนเงิน 429,000 บาท เงินสัจจะ 2,127,736 บาท เงินยืมจากองค์การบริหารส่วนตำบลคำไฮใหญ่ 60,000 บาท กองทุนข้าว 10,000 บาท กองทุนฌาปนกิจ 5,000 บาท เงินทุนสำรอง 45,800 บาท และมีเงินทุนหมุนเวียน 2,677,736 บาท โดยมีนายสมหมาย วงศ์ด้วง เป็นประธานกลุ่มออมทรัพย์คนปัจจุบัน (สมหมาย วงศ์ด้วง, สัมภาษณ์, 22 มิถุนายน 2555)

3.1 วัตถุประสงค์ของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านหนองหิน

- (1) เพื่อระดมเงินออมในชุมชนมาทำกิจกรรมร่วมกัน
- (2) เพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันในด้านบริหารเงินทุน และมีผลประโยชน์ร่วมกัน
- (3) เพื่อให้เป็นจุดศูนย์กลางในการให้บริการกู้ยืมเงินประกอบอาชีพ และจำหน่ายสินค้าอุปโภคบริโภค น้ำมันเชื้อเพลิง วัสดุก่อสร้าง ข้าว แกลบ และรำ
- (4) เพื่อส่งเสริมช่วยเหลือสมาชิกในการประกอบอาชีพ
- (5) เพื่อสร้างสวัสดิการชุมชน วัด บ้าน โรงเรียน เด็ก เยาวชน และผู้สูงอายุ

3.2 การบริหารจัดการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านหนองหิน

คณะกรรมการบริหารกลุ่มมาจากการเลือกตั้งของสมาชิก มีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละ 1 ปี จำนวน 15 คน แบ่งเป็น 5 ฝ่าย ได้แก่ ฝ่ายอำนวยการ มีประธาน รองประธาน เลขานุการ ผู้ช่วยเลขานุการ เหนรัญญิก และผู้ช่วยเหนรัญญิก ฝ่ายออมทรัพย์ มีหน้าที่รับฝากเงินสัจจะ และให้กู้ยืม ฝ่ายตรวจสอบ มีหน้าที่ตรวจสอบ และติดตามหนี้สิน ฝ่ายศูนย์สาธิตการตลาด มีหน้าที่ซื้อ ขายสินค้า วัสดุ ก่อสร้าง และน้ำมัน และฝ่ายโรงสี มีหน้าที่สีข้าว รับซื้อ ขายข้าว แกลบ รำ และแปรรูปข้าวเพื่อจำหน่าย

3.3 การจัดสรรกำไรของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านหนองหิน ได้แก่ ปันผลให้สมาชิก ร้อยละ 60 สมทบกองทุนกลุ่ม ร้อยละ 3 ค่าตอบแทนกรรมการ ร้อยละ 25 ทุนสาธารณะประโยชน์ วัด บ้าน โรงเรียน ร้อยละ 5 บริหารกลุ่ม ร้อยละ 7 และจ่ายค่าตอบแทนพนักงานขาย 2 คน เดือนละ 7,800 บาท และพนักงานบัญชี เดือนละ 3,300 บาท

3.4 กิจกรรมของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านหนองหิน

- (1) รับฝากเงินสัจจะ เป็นจำนวน 2,127,736 บาท
- (2) ให้บริการเงินกู้ เป็นจำนวน 1,745,805 บาท
- (3) ศูนย์สาธิตการตลาด มีทุนดำเนินการ 226,000 บาท
- (4) ปืมน้ำมันหลอด มีทุนดำเนินการ 35,000 บาท
- (5) วัสดุก่อสร้าง และอุปกรณ์การเกษตร มีทุนดำเนินการ 266,700 บาท
- (6) โรงสี มีทุนดำเนินการ 32,170 บาท
- (7) ผลิตปุ๋ยชีวภาพ มีทุนดำเนินการ 23,912 บาท
- (8) กิจกรรมเศรษฐกิจพอเพียง ปลูกไม้ และผักสวนครัว

3.5 ผลการดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านหนองหิน ในปี พ.ศ. 2554

- (1) สมาชิกจำนวน 377 คน หุ้น 3,459 หุ้น หุ้นๆ ละ 100 บาท เป็นเงิน 345,900 บาท
- (2) เงินทุนหมุนเวียน 2,786,536 บาท
- (3) ยอดเงินสัจจะ 2,292,836 บาท
- (4) ยอดเงินสัจจะรายเดือน 51,000 บาท
- (5) กำไร เป็นจำนวนเงิน 316,604 บาท

3.6 ทรัพย์สินของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านหนองหิน

- (1) ที่ดิน จำนวน 2 แปลง เนื้อที่ 2 ไร่ 60 ตารางวา ราคา 140,000 บาท
- (2) อาคาร 3 หลัง มูลค่าก่อสร้าง 610,000 บาท
- (3) เงินทุนหมุนเวียน 2,153,000 บาท
- (4) เครื่องสีข้าว ขนาด 3 ลูกหิน 10 แรงม้า 1 เครื่อง
- (5) เครื่องแยกข้าวคัดเกรด 1 เครื่อง
- (6) เครื่องขัดข้าวกล้อง 1 เครื่อง
- (7) ยุ้งนาง 1 หลัง

3.7 ผลประโยชน์ที่ได้รับ

- (1) ทำให้ชุมชนมีเงินทุนหมุนเวียนภายในหมู่บ้าน
- (2) ชุมชนมีความสามัคคี โดยยึดหลักคุณธรรม 5 ประการคือ ความเสียสละ ความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบ ความไว้วางใจซึ่งกัน และกัน และความเห็นอกเห็นใจ

(3) ทำให้ชุมชนมีอำนาจต่อรองในการกำหนดราคาสินค้า และผลิตภัณฑ์ เช่น ข้าวเปลือก และข้าวสาร

(4) สมาชิกมีรายได้เพิ่ม มีคุณภาพชีวิต และสามารถพึ่งตนเองได้

(5) ทำให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันในการพัฒนาอย่างยั่งยืน

3.8 แผนการดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านหนองหิน ตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2555

(1) ปรับปรุง และต่อเติมอาคารศูนย์สาธิตการตลาด งบประมาณ 10,000 บาท

(2) พัฒนาคณะกรรมการด้วยการศึกษาดูงาน งบประมาณ 12,000 บาท

(3) ส่งเสริมสนับสนุนเศรษฐกิจพอเพียงแก่ชุมชน

(4) ระดมหุ้นเพิ่ม อย่างน้อย 700 หุ้น

(5) เพิ่มประสิทธิภาพการตรวจสอบการกู้ยืม และใช้เงินให้ตรงตามวัตถุประสงค์

(6) จัดสวัสดิการแก่สมาชิกที่ประสบภัยธรรมชาติ เช่น น้ำท่วม และภัยแล้ง

(7) สนับสนุนกิจกรรมสาธารณะประโยชน์ วัด บ้าน และโรงเรียน

(8) ปรับปรุงโรงสีชุมชน

สรุปข้อมูลทั่วไปของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตที่เป็นกรณีศึกษา

กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตทั้ง 4 กรณีที่ศึกษาอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เกิดขึ้นจากผู้นำชุมชนที่มีวิสัยทัศน์ และเห็นประโยชน์ของการจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตขึ้นในชุมชน จึงเข้าร่วมกับสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดในการขับเคลื่อนการจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์ขึ้น โดยในช่วงแรกของการจัดตั้ง และหลังการจัดตั้งแล้วนั้น ทางพัฒนากรตำบลจะคอยเป็นที่ปรึกษาให้ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับสัจจะออมทรัพย์ การบริหารจัดการ และระเบียบข้อบังคับกลุ่ม การจัดทำบัญชี การดำเนินกิจกรรมเครือข่ายหรือธุรกิจของกลุ่มออมทรัพย์ และให้การสนับสนุนงบประมาณด้านวัสดุอุปกรณ์ และกิจกรรมของกลุ่มออมทรัพย์ เพื่อดึงชาวบ้านให้เข้ามามีส่วนร่วม และเห็นความสำคัญของการออมทรัพย์ร่วมกันเพื่อใช้เป็นแหล่งทุนของชุมชนเอง ทั้งนี้ การดำเนินงานในช่วงแรกๆ คณะกรรมการ และสมาชิกต่างเรียนรู้ร่วมกันโดยใช้เวทีชาวบ้านเป็นสะพานเชื่อมโยงทำให้เกิดความสัมพันธ์ สามานฉันท์ สามัคคี และกระบวนการเรียนรู้ผ่านเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ต่างๆ จนชาวบ้านมีความมั่นใจ สมัครเป็นสมาชิก เข้าร่วมกิจกรรมการออม และบริหารจัดการกลุ่มออมทรัพย์จนเกิดความเข้มแข็ง พึ่งตนเองได้เช่นในปัจจุบัน

ดังนั้นจะเห็นว่า ปัจจัยสำคัญด้านผู้นำ คณะกรรมการ และการบริหารจัดการเป็นสิ่งสำคัญต่อความสำเร็จของกลุ่มออมทรัพย์ที่เกิดจากประสบการณ์ของผู้นำ ด้วยการผสมผสานหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง แนวทางการบริหารจัดการของกรมการพัฒนาชุมชน และหลักการบริหารจัดการตามสถานการณ์เข้าไว้ด้วยกัน ส่งผลให้การดำเนินงานประสบความสำเร็จ และสามารถแก้ปัญหาชุมชนของตนเองได้ในที่สุด การเรียนรู้ด้านการจัดการที่เกิดขึ้นนี้เป็นการใช้ภูมิปัญญาชาวบ้านเพื่อสร้างองค์ความรู้

ของกลุ่มออมทรัพย์เอง ถือเป็นการพัฒนาศักยภาพของคนในชุมชนไปด้วยพร้อมกัน คณะกรรมการ และสมาชิกจึงมีความมั่นใจในผู้นำกลุ่มออมทรัพย์ของตนมากยิ่งขึ้น เกิดความพร้อมเพรียง ความสามัคคีกัน และปฏิบัติตามกฎระเบียบข้อบังคับของกลุ่ม จนกลุ่มออมทรัพย์มีความเข้มแข็ง พึ่งตนเองได้ทางสังคม เศรษฐกิจ

จากที่กล่าวมา เป็นภาพรวมของกลุ่มออมทรัพย์ที่มีการปฏิบัติงานเป็นเลิศ (Best Practice) ด้านการบริหารจัดการ ยังมีประเด็นที่เกี่ยวข้องเพิ่มเติมของกรณีศึกษา ดังนี้

1. กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านขาม หมู่ที่ 2 จังหวัดชัยภูมิ

ชุมชนบ้านขาม มีความโดดเด่นด้านผู้นำที่เป็นผู้ใหญ่บ้าน และเป็นประธานกลุ่มออมทรัพย์ เป็นผู้เสียสละ มีประสบการณ์ในงานพัฒนาหมู่บ้าน และทุ่มเทให้กับการทำงานอย่างมาก สามารถที่จะบูรณาการกองทุนต่างๆ ที่มีอยู่ในหมู่บ้านทั้งหมดได้สำเร็จ ภายใต้การบริหารจัดการของกลุ่มออมทรัพย์ เพื่อการผลิตอย่างสมบูรณ์ และสร้างผลประโยชน์ให้กับสมาชิก และชุมชนในด้านต่างๆ มากมาย ทั้งด้านคุณภาพชีวิต และความมั่นคงทางเศรษฐกิจสังคม โดยการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของในหลวงในการดำเนินงาน ส่งผลให้สมาชิกลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ และเป็นหนี้้น้อยลง ด้วยการให้กู้ยืมได้เพียง 1 สัญญาต่อสมาชิกหนึ่งคน โดยจะคำนึงถึงสภาพแวดล้อม และทรัพยากรธรรมชาติด้วยการให้ผู้ที่ต้องปลูกต้นไม้ 1 ต้น และดูแลให้เจริญเติบโต

ความสำเร็จของการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านขาม คือ กลุ่มจะมองผลประโยชน์ของสมาชิกเป็นสำคัญแบบใจเขาใจเรา และใช้การประชาสัมพันธ์แบบปากต่อปาก การให้ข่าวสารผ่านหอกระจายข่าวในช่วงเช้าตรู่ และใช้สื่อบุคคล คือ ผู้นำ และคณะกรรมการในการให้ข้อมูล และความรู้แก่สมาชิก รวมถึงการเป็นนักคิด นักวางแผน มีหัวทางธุรกิจของผู้นำที่มองเห็นปัญหาและ โอกาสของชุมชน ในช่วงผลผลิตทางการเกษตรราคาตกต่ำ จึงนำปัญหามาสร้างโอกาส และแก้ไขร่วมกันกับคนในชุมชน เช่น การสร้างลานตากผลผลิต และรับซื้อผลผลิตของสมาชิก และเกษตรกรในพื้นที่ใกล้เคียง จนเกิดอำนาจต่อรองทางการตลาด จะใช้หลักความซื่อสัตย์ และแบ่งปันผลประโยชน์ตอบแทนแก่สมาชิก การนำผลกำไรที่ได้มาลงทุนด้านวัสดุอุปกรณ์ และเครื่องจักร รวมถึงการต่อยอดทางธุรกิจอื่นๆ เช่น ศูนย์สาธิตการตลาด โรงสีชุมชน หรือสร้างสาธารณูปโภคที่สำคัญ เช่น ประปาชุมชน แหล่งน้ำทางการเกษตรหรือซื้อที่ดินารวมเพื่อให้ผู้ที่ไม่มีที่ดินทำกินได้ทำการเกษตร เป็นต้น นอกเหนือจากการขยายโอกาสทางธุรกิจของกลุ่มแล้ว ยังให้ความสำคัญกับการจัดสวัสดิการเกิด แก่ เจ็บ ตายแบบครบวงจร ด้วยการขยายเครือข่ายสวัสดิการในระดับตำบลด้วยการร่วมสมทบเข้ากองทุนฌาปนกิจสงเคราะห์ในระดับตำบล รวมถึงการขยายเครือข่ายของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตในระดับตำบลใกล้เคียงจนเป็นเครือข่ายที่ใหญ่ขึ้นในระดับอำเภอ และจังหวัด

2. กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้าน โจด หมู่ที่ 16 จังหวัดกาฬสินธุ์

ชุมชนบ้านโจด มีความโดดเด่นในด้านผู้นำเช่นเดียวกับบ้านขาม โดยเฉพาะมีประธานของกลุ่มออมทรัพย์ที่เป็นปราชญ์ชาวบ้าน และมีเหรียญกกลุ่มที่เป็นทั้งผู้ใหญ่บ้าน และกำนันของตำบลเข้าทำอีกด้วย จึงประกอบด้วยคนสองวัยมาร่วมกันบริหารจัดการกลุ่มออมทรัพย์ คุณลักษณะเด่นของคนบ้านโจดจะให้ความสำคัญกับการเคารพเชื่อฟังผู้ใหญ่ และยอมรับความคิดเห็นที่แตกต่าง การดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์จะไม่นำเงินมาเป็นตัวตั้ง แต่จะใช้ระเบียบข้อบังคับกลุ่มเป็นแนวทางการดำเนินงาน จึงทำให้เกิดการมีส่วนร่วมของสมาชิก และความพร้อมเพรียงในการดำเนินงาน และผู้นำกลุ่มออมทรัพย์มีแนวคิดที่จะบูรณาการกองทุนหรือกลุ่มต่างๆ ในชุมชนเข้าด้วยกัน เพราะเห็นโอกาสในการแก้ปัญหาการเป็นหนี้หลายทาง และเพิ่มความเข้มแข็งให้กับกลุ่มออมทรัพย์ และชุมชน

จากความหลากหลายขององค์กรชุมชน และกลุ่มอาชีพต่างๆ ในชุมชนบ้านโจด สามารถดำเนินกิจกรรมการผลิตจนประสบผลสำเร็จ และพัฒนาเป็นศูนย์เรียนรู้ของชุมชน มีการศึกษาดูงานทั้งจากภายใน และนอกชุมชนตลอดปี เช่น กลุ่มวิสาหกิจชุมชนขมมเงิน กลุ่มทอผ้า กลุ่มออมทรัพย์สตรี กลุ่มตัดเย็บเสื้อผ้า และกลุ่มน้ำหมักชีวภาพ เป็นต้น รวมถึงการที่คณะกรรมการบริหารได้รับการพัฒนาศักยภาพการเป็นวิทยากรให้กับผู้เข้ามาศึกษาอบรมกับโรงเรียนกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านโจด และการออกไปเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ภายนอกอย่างสม่ำเสมอ ส่งผลให้คณะกรรมการของกลุ่มออมทรัพย์บ้านโจดมีความเข้มแข็ง ความสามารถ และมีความพร้อมในการเรียนรู้อยู่ตลอดเวลา

3. กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านทัพสาว หมู่ที่ 1 จังหวัดนครราชสีมา

ชุมชนบ้านทัพสาว เป็นชุมชนขนาดใหญ่อยู่ใกล้เมือง มีความเจริญเติบโตในด้านต่างๆ ทั้งสาธารณูปโภค และสิ่งอำนวยความสะดวกมากมาย ในขณะที่การลงพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูลของผู้วิจัยเป็นช่วงของการเปลี่ยนถ่ายทางการเมืองท้องถิ่น กล่าวคือ ชุมชนทัพสาวมีผู้ใหญ่บ้านคนใหม่ ซึ่งมีทีมงานคนละชุดกับคณะทำงานชุดเดิมของกลุ่มออมทรัพย์ ดังนั้น การประสานการทำงานต้องใช้เวลาพอสมควรในการเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาองค์กรชุมชนของหมู่บ้าน และกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต อีกทั้งเป็นงานหนักของพัฒนากรในการประสานงานเพื่อให้เกิดความสามัคคี และความร่วมมือร่วมใจในการดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์ต่อไป

จากความหลากหลายขององค์กรชุมชน และกลุ่มอาชีพต่าง ๆ ในชุมชนทัพสาว เมื่อพิจารณาผลการดำเนินงาน ได้แก่ เงินทุนหมุนเวียน จำนวนสมาชิกเข้าร่วม และความต่อเนื่องในการดำเนินงานพบว่า นอกเหนือจากกิจกรรมของศูนย์สาธิตการตลาด กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต สถาบันการจัดการเงินทุนชุมชน กลุ่มแม่บ้านทอผ้าไหมมัดหมี่ และโรงสีชุมชนแล้ว ยังมีหลายกลุ่มอาชีพ และหลายกิจกรรมได้ล้มเลิกการดำเนินกิจกรรมไปแล้ว และมีบางกิจกรรมที่จะดำเนินงานเป็นไปตามช่วงเวลา เช่น เฉพาะฤดูกาลเพาะปลูก หรือหลังการเก็บเกี่ยว เช่น กลุ่มทำขนม กลุ่มดนตรีพื้นบ้าน และกลุ่มเยาวชน กลุ่มเกษตรกรทำนา เป็นต้น ผู้วิจัยตั้งข้อสังเกตว่า ความไม่ต่อเนื่องของการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มต่างๆ

ดังกล่าวย่อมส่งผลต่อความสนใจ การให้ความสำคัญ และการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในกิจกรรมอื่นๆ ด้วย เพราะกลุ่มองค์กรชุมชนเหล่านั้นขาดผู้นำที่เสียสละ ใส่ใจอย่างจริงจังผู้ และสืบทอดการดำเนินงาน

4. กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านหนองหิน หมู่ที่ 5 จังหวัดอุบลราชธานี

ชุมชนบ้านหนองหิน เป็นชุมชนชนบทห่างจากตัวเมืองประมาณ 32 กิโลเมตร มีความโดดเด่นด้านผู้นำคือ มีประธานกลุ่มออมทรัพย์ เป็นครู โรงเรียนประถมศึกษา และมีวุฒิการศึกษาในระดับปริญญาโท จึงมีความรู้ ความสามารถ และได้รับการยอมรับนับถือจากคนในชุมชนอย่างมาก และมีผู้ใหญ่บ้านที่ดีคิดเป็นประธานกลุ่มออมทรัพย์คอยให้การสนับสนุนการดำเนินงาน และรับผิดชอบเรื่องการประชาสัมพันธ์ จากการลงพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูลนั้น เป็นที่น่าสังเกตว่า กลุ่มออมทรัพย์อยู่ในช่วงของการปรับเปลี่ยนรูปแบบการบริหารจัดการด้วยการให้ตัวแทนของกลุ่มอาชีพกลุ่มต่างๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการประชุมกับกลุ่มออมทรัพย์มากขึ้น เพื่อเป็นการพัฒนาศักยภาพของกรรมการ และส่งเสริมการดำเนินงานของกลุ่มอาชีพด้วย สาเหตุเพราะกลุ่มอาชีพ และองค์กรชุมชนของบ้านหนองหินส่วนใหญ่ยังไม่เข้มแข็ง พึ่งตนเองยังไม่ได้ และกิจกรรมทางเศรษฐกิจขาดความหลากหลาย

ดังนั้น ผู้นำกลุ่มออมทรัพย์จึงมีแนวคิดในการพัฒนาองค์กรชุมชน และกลุ่มอาชีพต่างๆ ให้มีความเข้มแข็งเท่าทันกับกลุ่มออมทรัพย์ โดยจะมีการรื้อฟื้นกิจกรรมที่ได้ล้มเลิกไปแล้ว หรือที่ดำเนินการเฉพาะหลังฤดูการเก็บเกี่ยวผลผลิตทางการเกษตร เช่น กลุ่มผลิตปุ๋ยชีวภาพ กลุ่มทำไม้กวาด น้ำยาล้างจาน และยาสระผม เป็นต้น อีกทั้งจะจัดอบรมอาชีพเสริมเพิ่มเติมตามความถนัดของแต่ละบุคคลในช่วงเย็น หลังจากการทำงานหลักของครัวเรือนแล้ว

บทที่ 5

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตด้วยแบบสอบถามในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 20 จังหวัด การสัมภาษณ์เชิงลึกคณะกรรมการบริหารกลุ่มออมทรัพย์ที่เป็นกรณีศึกษา จำนวน 4 กลุ่ม และการสนทนากลุ่มของผู้เกี่ยวข้องกับกลุ่มออมทรัพย์ และหน่วยงานสนับสนุน โดยมีวัตถุประสงค์การวิจัยคือ เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ และสภาพการเรียนรู้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ วิเคราะห์ประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจ วิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจ และนำเสนอแนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต มีลำดับการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม และกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

ตอนที่ 2 สภาพการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ และสภาพการเรียนรู้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

ตอนที่ 3 วิเคราะห์ประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

ตอนที่ 4 วิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

ตอนที่ 5 แนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม และกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม และกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต มีลำดับการนำเสนอ ดังนี้

1.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ คณะกรรมการบริหารกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ประกอบด้วยกรรมการฝ่ายอำนวยการ กรรมการฝ่ายเงินกู้ กรรมการฝ่ายตรวจสอบหรือกรรมการฝ่ายส่งเสริม มีสถานภาพด้านต่างๆ เช่น เพศ ช่วงอายุ สถานภาพสมรส วุฒิการศึกษา อาชีพ จำนวนสมาชิกในครัวเรือน และที่เป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์ ตำแหน่งหน้าที่ในปัจจุบัน การได้รับการสนับสนุนจากบุคคลในครอบครัว และค่าตอบแทนที่ได้จากการเป็นกรรมการเฉลี่ยต่อเดือน

1.2 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ได้แก่ อายุการดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์ ระเบียบข้อบังคับว่าด้วยระยะเวลาหรือวาระการดำรงตำแหน่งของคณะกรรมการ การเลือกตั้งคณะกรรมการบริหาร จำนวนคณะกรรมการบริหารชุดปัจจุบัน จำนวนคณะกรรมการบริหารแยกตามประเภท คณะกรรมการบริหารชุดปัจจุบันที่มาจาก การเลือกตั้ง แต่งตั้ง และมาจากทั้งการเลือกตั้ง และแต่งตั้ง จำนวนสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์เมื่อเริ่มก่อตั้งกลุ่ม และจำนวนสมาชิกแต่ละประเภทในปัจจุบัน

1.3 สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลตอนที่ 1

1.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

จากตารางที่ 5.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า มีผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด จำนวน 426 คน เป็นเพศชาย และหญิงใกล้เคียงกัน จำนวน 221 คน (ร้อยละ 51.9) และ 205 คน (ร้อยละ 48.1) ตามลำดับ ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 41– 50 ปีมากที่สุด จำนวน 182 คน (ร้อยละ 42.7) รองลงมา มีอายุระหว่าง 51 – 60 ปี จำนวน 128 คน (ร้อยละ 30.1) และ 31 – 40 ปี จำนวน 48 คน (ร้อยละ 11.3) ตามลำดับ มีสถานะภาพสมรสมากที่สุด จำนวน 378 คน (ร้อยละ 88.7) รองลงมา มีสถานะภาพโสดและหม้ายหรือหย่าร้างจำนวนใกล้เคียงกัน 20 คน (ร้อยละ 4.7) และ 16 คน (ร้อยละ 3.8) ตามลำดับ มีวุฒิการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.6) หรือปวช.มากที่สุด จำนวน 158 คน (ร้อยละ 37.1) รองลงมา มีวุฒิการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (ม.3) และประถมศึกษาปีที่ 6 (ป.6) จำนวนใกล้เคียงกัน 86 คน (ร้อยละ 20.2) และ 83 คน (ร้อยละ 19.5) ตามลำดับ ส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกรมากที่สุด จำนวน 274 คน (ร้อยละ 64.3) รองลงมา มีอาชีพเกษตรกรและค้าขาย / ธุรกิจส่วนตัว จำนวน 24 คน (ร้อยละ 5.6) และค้าขาย / ธุรกิจส่วนตัว จำนวน 21 คน (ร้อยละ 4.9) ตามลำดับ

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีสมาชิกในครัวเรือน 4 – 6 คนมากที่สุด จำนวน 274 คน (ร้อยละ 64.3) รองลงมา มีสมาชิก 1 – 3 คน จำนวน 75 คน (ร้อยละ 17.6) และ 7 – 9 คน จำนวน 41 คน (ร้อยละ 9.6) ตามลำดับ มีสมาชิกในครัวเรือนที่เป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์ 1 – 3 คนมากที่สุด จำนวน 220 (ร้อยละ 51.7) รองลงมา มีสมาชิก 4 – 6 คน จำนวน 141 คน (ร้อยละ 33.1) และ 7 – 9 คน จำนวน 12

คน (ร้อยละ 2.8) ตามลำดับ ส่วนใหญ่มีตำแหน่งเป็นกรรมการอำนวยการมากที่สุด จำนวน 388 คน (ร้อยละ 91.1) เป็นประธานกลุ่มมากที่สุด จำนวน 224 คน (ร้อยละ 52.6) รองลงมาเป็นเหรียญิก จำนวน 62 คน (ร้อยละ 14.5) และเลขานุการ จำนวน 46 คน (ร้อยละ 10.8) ตามลำดับ ส่วนใหญ่ได้รับการสนับสนุนจากคนในครอบครัวในการทำงานร่วมกับกลุ่ม จำนวน 394 คน (ร้อยละ 92.5) และมี 4 คนที่ไม่ได้รับการสนับสนุนจากบุคคลในครอบครัว (ร้อยละ 0.9) กรรมการส่วนใหญ่ได้รับค่าตอบแทนจากการปฏิบัติงานมากที่สุด จำนวน 465 คน (ร้อยละ 83.0) และไม่ได้รับ จำนวน 84 คน (ร้อยละ 15) โดยได้รับค่าตอบแทนจากการบริหารงานมากที่สุด จำนวน 248 คน (ร้อยละ 44.3) รองลงมาเป็นค่าเดินทาง อาหาร ที่พัก และการประชุม จำนวนใกล้เคียงกัน 99 คน (ร้อยละ 17.7) และ 89 คน (ร้อยละ 15.9) ค่าตอบแทนเฉลี่ยต่อเดือนอยู่ระหว่าง 101 – 500 บาทมากที่สุด จำนวน 120 คน (ร้อยละ 20.3) รองลงมาได้รับไม่เกิน 100 บาท จำนวน 49 คน (ร้อยละ 11.5) และ 501 – 1,000 บาท จำนวน 23 คน (ร้อยละ 5.5)

ตารางที่ 5.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. เพศ		
-ชาย	221	51.9
-หญิง	205	48.1
รวม	426	100.0
2. ช่วงอายุ (ปี)		
-23 ถึง 30 ปี	6	1.4
-31 ถึง 40 ปี	48	11.3
-41 ถึง 50 ปี	182	42.7
-51 ถึง 60 ปี	128	30.1
-60 ขึ้นไป	33	7.7
-ไม่ตอบ	29	6.8
รวม	426	100.0
3. สถานะภาพสมรส		
-โสด	20	4.7
-สมรส	378	88.7
-หม้ายหรือหย่าร้าง	16	3.8
-แยกกันอยู่	4	0.9
-ไม่ตอบ	8	1.9
รวม	426	100.0

ตารางที่ 5.1 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
4. วุฒิการศึกษา	419	98.4
-ต่ำกว่าประถมศึกษาปีที่ 6	23	5.4
-ประถมศึกษาปีที่ 6	83	19.5
-มัธยมศึกษาตอนต้น	86	20.2
-มัธยมศึกษาตอนปลายหรือ ปวช.	158	37.1
-ปวศ. หรืออนุปริญญา	16	3.8
-ปริญญาตรี	51	12.0
-ปริญญาโทหรือสูงกว่า	2	0.5
-ไม่ตอบ	7	1.6
รวม	426	100.0
5. อาชีพ	409	96.0
-เกษตรกร	274	64.3
-ข้าราชการ	9	2.1
-พนักงานรัฐวิสาหกิจ	1	0.2
-รับจ้าง	11	2.6
-ค้าขาย / ธุรกิจส่วนตัว	21	4.9
-เกษียณอายุ	9	2.1
-อื่นๆ :	84	19.7
-เกษตรกร และพนักงานบริษัท	2	0.5
-เกษตรกร และผู้นำชุมชน	8	1.8
-เกษตรกร และพนักงานรัฐวิสาหกิจ	5	1.1
-เกษตรกร และนักการเมืองท้องถิ่น	9	2.1
-เกษตรกร และรับจ้าง	15	3.5
-เกษตรกร และเกษียณอายุ	1	0.2
-เกษตรกร ค้าขาย และธุรกิจส่วนตัว	24	5.6
-เกษตรกร รับจ้าง ค้าขาย และธุรกิจ ส่วนตัว	4	0.9
-เกษตรกร ข้าราชการ ค้าขาย และ ธุรกิจส่วนตัว	3	0.7
-รับจ้าง ค้าขาย และธุรกิจส่วนตัว	2	0.5

ตารางที่ 5.1 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
อาชีพ อื่นๆ : (ต่อ)		
-ผู้นำชุมชน / ผู้ใหญ่บ้าน พนักงาน ของรัฐ	8	1.8
-วิสาหกิจชุมชน	1	0.2
-แม่บ้าน	1	0.2
-นักการเมืองท้องถิ่น	1	0.2
-ไม่ตอบ	17	4.0
รวม	426	100.0
6. จำนวนสมาชิกในครัวเรือน	396	92.9
-1 ถึง 3 คน	75	17.6
-4 ถึง 6 คน	274	64.3
-7 ถึง 9 คน	41	9.6
-10 ถึง 12 คน	6	1.4
-ไม่ตอบ	30	7.1
รวม	426	100.0
7. จำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่เป็นสมาชิกกลุ่ม ออมทรัพย์	375	88.0
-1 ถึง 3 คน	220	51.7
-4 ถึง 6 คน	141	33.1
-7 ถึง 9 คน	12	2.8
-10 ถึง 12 คน	2	0.4
-ไม่ตอบ	51	12.0
รวม	426	100.0
8. การดำรงตำแหน่งของคณะกรรมการบริหาร		
8.1 กรรมการอำนวยการ	388	91.1
-ประธานกลุ่ม	224	52.6
-รองประธานกลุ่ม	28	6.6
-เหรัญญิก	62	14.5
-เลขานุการ	46	10.8
-กรรมการร่วมอื่นๆ	28	6.6
8.2 กรรมการเงินกู้	11	2.6
8.3 กรรมการตรวจสอบ	5	1.1

ตารางที่ 5.1 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
การดำรงตำแหน่งคณะกรรมการบริหาร (ต่อ)		
8.4 กรรมการส่งเสริม	8	1.9
-ไม่ตอบ	14	3.3
รวม	426	100.0
9. การสนับสนุนจากบุคคลในครอบครัว		
-ได้รับการสนับสนุน	394	92.5
-ไม่ได้รับการสนับสนุน	4	0.9
-ไม่ตอบ	28	6.6
รวม	426	100.0
10. ค่าตอบแทนจากการเป็นกรรมการ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
-ได้รับ	465	83.0
-จากการประชุม	89	15.9
-จากการบริหารงาน	248	44.3
-ค่าเดินทาง อาหาร และที่พัก	99	17.7
-อื่นๆ :	29	5.1
-ผลกำไรจากการดำเนินงาน	23	4.0
-จากการจัดทำบัญชี	3	0.5
-เงินเดือน	2	0.4
-โบนัส	1	0.2
-ไม่ได้รับ	84	15.0
-ไม่ตอบ	11	2.0
รวม	560	100.0
11. ค่าตอบแทนที่ได้รับเฉลี่ยต่อเดือน		
-ไม่เกิน 100 บาท	49	11.5
-101 ถึง 500 บาท	120	28.3
-501 ถึง 1,000 บาท	23	5.5
-1,001 ถึง 1,500 บาท	4	0.9
-1,501 ถึง 2,000 บาท	1	0.2
-2,001 ถึง 2,500 บาท	1	0.2
-2,501 ถึง 3,000 บาท	3	0.7
-3,001 ถึง 3,500 บาท	1	0.2

ตารางที่ 5.1 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ค่าตอบแทนที่ได้รับเฉลี่ยต่อเดือน (ต่อ)		
-3,501 ถึง 4,000 บาท	1	0.2
-4,001 ถึง 5,000 บาท	1	0.2
-ไม่ตอบ	222	52.1
รวม	426	100.0

1.2 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

จากตารางที่ 5.2 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต พบว่า กลุ่มออมทรัพย์ทั้งหมด 426 กลุ่ม ส่วนใหญ่มีอายุการดำเนินงาน ระหว่าง 11 – 15 ปีมากที่สุด จำนวน 163 กลุ่ม (ร้อยละ 38.3) รองลงมามีอายุ ระหว่าง 5 – 10 ปี จำนวน 82 กลุ่ม (ร้อยละ 19.2) และระหว่าง 16 – 20 ปี จำนวน 71 กลุ่ม (ร้อยละ 16.7) ตามลำดับ กลุ่มออมทรัพย์ส่วนใหญ่มีระเบียบข้อบังคับว่าด้วยระยะเวลาหรือวาระการดำรงตำแหน่งของคณะกรรมการ จำนวน 380 กลุ่ม (ร้อยละ 89.2) และไม่มีระเบียบข้อบังคับว่าด้วยระยะเวลา จำนวน 36 กลุ่ม (ร้อยละ 8.5) กลุ่มออมทรัพย์ส่วนใหญ่มีการเลือกตั้งคณะกรรมการบริหาร จำนวน 368 กลุ่ม (ร้อยละ 86.4) และไม่มีการเลือกตั้งคณะกรรมการบริหาร จำนวน 49 กลุ่ม (ร้อยละ 11.5) คณะกรรมการบริหารชุดปัจจุบันมาจากการเลือกตั้ง ระหว่าง 11 – 20 คน มากที่สุด จำนวน 167 กลุ่ม (ร้อยละ 39.2) มาจากการแต่งตั้ง ระหว่าง 11 – 20 คน เช่นกัน จำนวน 22 กลุ่ม (ร้อยละ 5.2) และระหว่าง 1 – 10 คน จำนวน 19 กลุ่ม (ร้อยละ 4.5) และมาจากทั้งการเลือกตั้ง และแต่งตั้ง ระหว่าง 11 – 20 คน จำนวน 51 กลุ่ม (ร้อยละ 12.0) และระหว่าง 1 – 10 คน จำนวน 27 กลุ่ม (ร้อยละ 6.3) ตามลำดับ

คณะกรรมการบริหารชุดปัจจุบันมีระหว่าง 11 – 20 คนมากที่สุด จำนวน 244 กลุ่ม (ร้อยละ 57.3) รองลงมามีระหว่าง 1 – 10 คน จำนวน 155 กลุ่ม (ร้อยละ 36.4) และ 21 – 30 คน จำนวน 20 กลุ่ม (ร้อยละ 4.7) ตามลำดับ ประกอบด้วยกรรมการตรวจสอบมากที่สุด ระหว่าง 1 – 5 คน จำนวน 366 กลุ่ม (ร้อยละ 85.9) รองลงมาเป็นกรรมการเงินกู้ ระหว่าง 1 – 5 คน จำนวน 350 กลุ่ม (ร้อยละ 82.2) ตามด้วยกรรมการส่งเสริม ระหว่าง 1 – 5 คน จำนวน 325 กลุ่ม (ร้อยละ 76.3) และกรรมการอำนวยการ ระหว่าง 1 – 5 คน จำนวน 230 กลุ่ม (ร้อยละ 54.0) ตามลำดับ

จำนวนสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์ เมื่อเริ่มก่อตั้งกลุ่ม มีน้อยกว่าหรือเท่ากับ 50 คน มากที่สุด จำนวน 207 กลุ่ม (ร้อยละ 48.6) รองลงมามีสมาชิกระหว่าง 51 – 100 คน จำนวน 138 กลุ่ม (ร้อยละ 32.4) สมาชิกสามัญในปัจจุบัน มีสมาชิกระหว่าง 101 – 200 คน มากที่สุด จำนวน 156 กลุ่ม (ร้อยละ

36.6) รองลงมา มีสมาชิกน้อยกว่าหรือเท่ากับ 100 คน จำนวน 128 กลุ่ม (ร้อยละ 30.1) สมาชิกวิสามัญหรือกลุ่มอาชีพในปัจจุบัน มีระหว่าง 1 – 5 กลุ่ม มากที่สุด จำนวน 55 กลุ่ม (ร้อยละ 12.9) รองลงมา มีสมาชิกระหว่าง 11 – 15 กลุ่ม จำนวน 11 กลุ่ม (ร้อยละ 2.6) และสมาชิกกิตติมศักดิ์ในปัจจุบัน มีระหว่าง 1 – 5 คน มากที่สุด จำนวน 57 กลุ่ม (ร้อยละ 13.4) รองลงมา มีสมาชิกระหว่าง 6 – 10 คน จำนวน 19 กลุ่ม (ร้อยละ 4.5) ตามลำดับ

ตารางที่ 5.2 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. อายุการดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์ (ปี)	375	88.0
-5 ถึง 10 ปี	82	19.2
-11 ถึง 15 ปี	163	38.3
-16 ถึง 20 ปี	71	16.7
-21 ถึง 25 ปี	19	4.5
-26 ถึง 30 ปี	33	7.7
-30 ปีขึ้นไป	7	1.6
-ไม่ตอบ	51	12.0
รวม	426	100.0
2. ระเบียบข้อบังคับว่าด้วยระยะเวลาหรือวาระการดำรงตำแหน่งของคณะกรรมการ		
-มีการกำหนดในระเบียบข้อบังคับ	380	89.2
-ไม่มีการกำหนดในระเบียบข้อบังคับ	36	8.5
-ไม่ตอบ	10	2.3
รวม	426	100.0
3. การเลือกตั้งคณะกรรมการบริหาร		
-มี	368	86.4
-ไม่มี	49	11.5
-ไม่ตอบ	9	2.1
รวม	426	100.0
4. จำนวนคณะกรรมการบริหารชุดปัจจุบัน	419	98.4
-1 ถึง 10 คน	155	36.4
-11 ถึง 20 คน	244	57.3
-21 ถึง 30 คน	20	4.7

ตารางที่ 5.2 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
จำนวนคณะกรรมการบริหารชุดปัจจุบัน (ต่อ)		
-ไม่ตอบ	7	1.6
รวม	426	100.0
5. จำนวนคณะกรรมการของกลุ่มออมทรัพย์		
5.1 กรรมการอำนวยการ	401	94.1
-1 ถึง 5 คน	230	54.0
-6 ถึง 10 คน	122	28.6
-11 ถึง 15 คน	38	8.9
-16 ถึง 20 คน	7	1.7
-21 ถึง 25 คน	4	0.9
-ไม่ตอบ	25	5.9
รวม	426	100.0
5.2 กรรมการเงินกู้	370	86.9
-1 ถึง 5 คน	350	82.2
-6 ถึง 10 คน	19	4.5
-11 ถึง 15 คน	1	0.2
-ไม่ตอบ	56	13.1
รวม	426	100.0
5.3 กรรมการตรวจสอบ	369	86.6
-1 ถึง 5 คน	366	85.9
-6 ถึง 10 คน	3	0.7
-ไม่ตอบ	57	13.4
รวม	426	100.0
5.4 กรรมการส่งเสริม	349	81.9
-1 ถึง 5 คน	325	76.3
-6 ถึง 10 คน	17	4.0
-11 ถึง 15 คน	7	1.6
-ไม่ตอบ	77	18.1
รวม	426	100.0

ตารางที่ 5.2 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
6. คณะกรรมการบริหารชุดปัจจุบัน		
6.1 มาจากการเลือกตั้ง	285	66.9
-1 ถึง 10 คน	105	24.6
-11 ถึง 20 คน	167	39.2
-21 ถึง 30 คน	13	3.1
-ไม่ตอบ	141	33.1
รวม	426	100.0
6.2 มาจากการแต่งตั้ง		
6.2 มาจากการแต่งตั้ง	43	10.1
-1 ถึง 10 คน	19	4.5
-11 ถึง 20 คน	22	5.2
-21 ถึง 30 คน	2	0.4
-ไม่ตอบ	383	89.9
รวม	426	100.0
6.3 มาจากการเลือกตั้ง และแต่งตั้ง		
6.3 มาจากการเลือกตั้ง และแต่งตั้ง	86	20.2
-1 ถึง 10 คน	27	6.3
-11 ถึง 20 คน	51	12.0
-21 ถึง 30 คน	8	1.9
-ไม่ตอบ	340	79.8
รวม	426	100.0
7. จำนวนสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์		
7.1 เมื่อเริ่มก่อตั้งกลุ่มออมทรัพย์	392	92.0
-น้อยกว่าหรือเท่ากับ 50 คน	207	48.6
-51 ถึง 100 คน	138	32.4
-101 ถึง 150 คน	35	8.2
-151 ถึง 200 คน	6	1.4
-201 ถึง 250 คน	2	0.5
-251 ถึง 300 คน	3	0.7
-301 ถึง 350 คน	1	0.2
-ไม่ตอบ	34	8.0
รวม	426	100.0

ตารางที่ 5.2 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
จำนวนสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์ (ต่อ)		
7.2 สมาชิกสามัญในปัจจุบัน	415	97.4
-น้อยกว่าหรือเท่ากับ 100 คน	128	30.1
-101 ถึง 200 คน	156	36.6
-201 ถึง 300 คน	67	15.7
-301 ถึง 400 คน	31	7.3
-401 ถึง 500 คน	10	2.4
-501 ถึง 600 คน	7	1.6
-601 ถึง 700 คน	5	1.2
-701 ถึง 800 คน	4	0.9
-801 ถึง 900 คน	4	0.9
-มากกว่า 900 คนขึ้นไป	3	0.7
-ไม่ตอบ	11	2.6
รวม	426	100.0
7.3 สมาชิกวิสามัญ หรือกลุ่มอาชีพในปัจจุบัน		
-1 ถึง 5 กลุ่ม	55	12.9
-6 ถึง 10 กลุ่ม	6	1.4
-11 ถึง 15 กลุ่ม	11	2.6
-16 ถึง 20 กลุ่ม	2	0.5
-21 ถึง 25 กลุ่ม	1	0.2
-ไม่ตอบ	351	82.4
รวม	426	100.0
7.4 สมาชิกกิตติมศักดิ์ในปัจจุบัน		
-1 ถึง 5 คน	57	13.4
-6 ถึง 10 คน	19	4.5
-11 ถึง 15 คน	13	3.0
-ไม่ตอบ	337	79.1
รวม	426	100.0

1.3 สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลของตอนที่ 1 ดังนี้

1) ผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 426 คน เป็นเพศชาย และหญิงจำนวนใกล้เคียงกัน 221 คน และ 205 คน คิดเป็นร้อยละ 51.9 และ 48.1 ตามลำดับ ส่วนใหญ่มีอายุ ระหว่าง 41– 50 ปี จำนวน 182 คน คิดเป็นร้อยละ 42.7 มีสถานภาพสมรสแล้วมากที่สุด จำนวน 378 คน คิดเป็นร้อยละ 88.7 มีวุฒิ การศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย หรือ ปวช. มากที่สุด จำนวน 158 คน คิดเป็นร้อยละ 37.1 ทำ อาชีพการเกษตรมากที่สุด จำนวน 274 คน คิดเป็นร้อยละ 64.3 มีสมาชิกในครัวเรือน ระหว่าง 4– 6 คน มากที่สุด จำนวน 274 คน คิดเป็นร้อยละ 64.3 มีสมาชิกในครัวเรือนที่เป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์ ระหว่าง 1 – 3 คนมากที่สุด จำนวน 220 คิดเป็นร้อยละ 51.7 ส่วนใหญ่มีตำแหน่งคณะกรรมการ อำนาจการมากที่สุด จำนวน 388 คน คิดเป็นร้อยละ 91.1 โดยเป็นประธานกลุ่มออมทรัพย์มากที่สุด จำนวน 224 คิดเป็นร้อยละ 52.6 ส่วนใหญ่ได้รับค่าตอบแทนจากการเป็นกรรมการ จำนวน 465 คน คิด เป็นร้อยละ 83.0 ในการทำงานด้านการบริหารงานมากที่สุด จำนวน 248 คน คิดเป็นร้อยละ 44.3 ได้ ค่าตอบแทนเฉลี่ยต่อเดือน ระหว่าง 101 – 500 บาทมากที่สุด จำนวน 120 คน คิดเป็นร้อยละ 20.3 และ ได้รับการสนับสนุนจากบุคคลในครอบครัวในการทำงานร่วมกับกลุ่มออมทรัพย์ จำนวน 394 คน คิด เป็นร้อยละ 92.5

2) จำนวนกลุ่มตัวอย่างของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือทั้งหมด 426 กลุ่ม ส่วนใหญ่มีอายุการดำเนินงาน ระหว่าง 11 – 15 ปีมากที่สุด จำนวน 163 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 38.3 มีระเบียบข้อบังคับว่าด้วยระยะเวลาหรือวาระการดำรงตำแหน่งของคณะกรรมการมากที่สุด จำนวน 380 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 89.2 มีการเลือกตั้งคณะกรรมการบริหาร จำนวน 368 กลุ่ม คิดเป็นร้อย ละ 86.4 คณะกรรมการบริหารชุดปัจจุบันส่วนใหญ่ มีจำนวนระหว่าง 11 – 20 คน จำนวนมากที่สุด 244 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 57.3 เป็นกรรมการตรวจสอบมากที่สุด และกรรมการอำนาจการน้อยที่สุด ระหว่าง 1 – 5 คน จำนวน 366 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 85.9 และ 230 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 54.0 ตามลำดับ คณะกรรมการมาจากการเลือกตั้ง ระหว่าง 11 – 20 คน จำนวน 167 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 39.2 มาจากการ แต่งตั้ง ระหว่าง 11 – 20 คน จำนวน 22 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 5.2 และมาจากทั้งการเลือกตั้ง และแต่งตั้ง ระหว่าง 11 – 20 คน จำนวน 51 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 12.0 จำนวนสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์เมื่อเริ่มก่อตั้ง กลุ่ม มีน้อยกว่าหรือเท่ากับ 50 คน มากที่สุด จำนวน 207 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 48.6 ในปัจจุบันมีจำนวน สมาชิกสามัญ ระหว่าง 101 – 200 คน มากที่สุด 156 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 36.6 มีสมาชิกวิสามัญหรือกลุ่ม อาชีพ ระหว่าง 1 – 5 กลุ่ม มากที่สุด จำนวน 55 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 12.9 และสมาชิกกิตติมศักดิ์ ระหว่าง 1 – 5 คน มากที่สุด จำนวน 57 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 13.4

ตอนที่ 2 สภาพการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ และสภาพการเรียนรู้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

สภาพการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ และสภาพการเรียนรู้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต มีลำดับการนำเสนอข้อมูล ดังนี้

2.1 สภาพการบริหารจัดการของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

- 1) ด้านการจัดทำทะเบียน และบัญชี
- 2) ด้านการดำเนินงานทั่วไป
- 3) ด้านการจัดทำระเบียบข้อบังคับ และผลประโยชน์ของสมาชิก กลุ่ม และชุมชน
- 4) การเปรียบเทียบสภาพการบริหารจัดการของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

2.2 สภาพการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

- 1) สภาพการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ
 - (1) ด้านการออมเพื่อการผลิต
 - (2) ด้านการส่งเสริมอาชีพ
 - (3) ด้านการจัดสวัสดิการ
- 2) ข้อเสนอแนะการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ
 - (1) ปัญหาการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ
 - (2) แนวทางการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย
 - (3) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมายการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ

2.3 สภาพการเรียนรู้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

- 1) ด้านการเรียนรู้เนื้อหาของกิจกรรมทางเศรษฐกิจ
 - (1) การเรียนรู้เนื้อหาการออม และการให้สินเชื่อจากกิจกรรมการเรียนรู้ต่างๆ
 - (2) การเรียนรู้เนื้อหาการประกอบอาชีพจากกิจกรรมการเรียนรู้ต่างๆ
 - (3) การเรียนรู้เนื้อหาการจัดสวัสดิการจากกิจกรรมการเรียนรู้ต่างๆ

2) ด้านวิธีการเรียนรู้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ

3) ด้านช่องทางเรียนรู้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ

- 4) ค่าใช้จ่ายในการเรียนรู้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ การเปรียบเทียบค่าใช้จ่ายในการเรียนรู้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ และจำนวนผู้เข้าร่วมกิจกรรมทางเศรษฐกิจในปี พ.ศ. 2553 - 2554 ความพอเพียงของงบประมาณสำหรับเป็นค่าใช้จ่ายในการเรียนรู้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ วิธีการจัดหาทุน และแหล่งทุนจากภายนอก

5) ปัญหา อุปสรรค และแนวทางแก้ไขการเรียนรู้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

6) สภาพการเรียนรู้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ที่เป็นกรณีศึกษา

2.4 สภาพการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

- 1) ด้านการนำเข้าการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจ
- 2) ด้านกระบวนการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจ
- 3) ด้านผลผลิตการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจ
- 4) ด้านผลลัพธ์การเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจ
- 5) การเปรียบเทียบการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจ

2.5 สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลตอนที่ 2

2.1 สภาพการบริหารจัดการของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ได้แก่ ด้านการจัดทำทะเบียน และบัญชี ด้านการดำเนินงานทั่วไป และด้านการจัดทำระเบียบข้อบังคับ และผลประโยชน์ของสมาชิก กลุ่ม และชุมชน

1) ด้านการจัดทำทะเบียน และบัญชี

จากตารางที่ 5.3 การจัดทำทะเบียน และบัญชีของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต พบว่า ในภาพรวมกลุ่มออมทรัพย์มีการปฏิบัติมาก ร้อยละ 53.7 รองลงมา มีการปฏิบัติน้อย ร้อยละ 23.1 ตามด้วยปฏิบัติปานกลาง ร้อยละ 21.0 และไม่ปฏิบัติ ร้อยละ 2.2 ตามลำดับ มีค่าเฉลี่ยการจัดทำทะเบียน และบัญชีในระดับมาก ($\bar{X} = 2.04$, S.D. = 0.86)

หากพิจารณาการจัดทำทะเบียน และบัญชีรายมิติ พบว่า กลุ่มออมทรัพย์มีการจัดทำทะเบียนในระดับมาก ($\bar{X} = 2.37$, S.D. = 0.94) มีการจัดทำบัญชี ในระดับมาก ($\bar{X} = 2.19$, S.D. = 1.02) มีการจัดทำงบการเงินในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 1.93$, S.D. = 1.20) และมีการตรวจสอบบัญชี และหลักฐานในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 1.67$, S.D. = 1.01) นั่นคือ กลุ่มออมทรัพย์มีผลการดำเนินงานด้านการจัดทำทะเบียนสูงกว่าการจัดทำบัญชี แต่มีผลการดำเนินงานด้านการจัดทำงบการเงิน และการตรวจสอบบัญชี และหลักฐานต่ำกว่าสองด้านแรก

ตารางที่ 5.3 การจัดทำทะเบียน และบัญชีของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

การบริหารจัดการ	การปฏิบัติงานของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต				\bar{X} ระดับ	S.D.
	ไม่ปฏิบัติ	น้อย	ปานกลาง	มาก		
	จำนวนกลุ่ม (ร้อยละ)	จำนวนกลุ่ม (ร้อยละ)	จำนวนกลุ่ม (ร้อยละ)	จำนวนกลุ่ม (ร้อยละ)		
1.การจัดทำทะเบียน และบัญชี						
1.1 การจัดทำทะเบียน ได้แก่ ทะเบียนสมาชิก ทะเบียนคุมเงิน สัจจะ ทะเบียนลูกหนี้ ทะเบียน เงินกู้ และทะเบียนคุมทรัพย์สิน	0 (0)	55 (12.9)	76 (17.8)	267 (62.7)	2.37	0.94
					มาก	
1.2 การจัดทำบัญชี ได้แก่ บัญชีเงินสด บัญชีรายรับ บัญชีรายจ่าย บัญชีเงินฝากธนาคาร และหลักฐานประกอบบัญชี	4 (0.9)	78 (18.3)	80 (18.8)	231 (54.2)	2.19	1.02
					มาก	
1.3 การจัดทำงบการเงิน ประกอบด้วยงบดุล และ งบกำไรขาดทุน	23 (5.4)	44 (10.3)	89 (20.9)	200 (46.9)	1.93	1.20
					ปานกลาง	
1.4 การตรวจสอบบัญชี และหลักฐาน	7 (1.6)	178 (41.8)	78 (18.3)	126 (29.6)	1.67	1.01
					ปานกลาง	
รวม	34 (2.2)	355 (23.1)	323 (21.0)	824 (53.7)	2.04	0.86
					มาก	

2) ด้านการดำเนินงานทั่วไป

จากตารางที่ 5.4 การดำเนินงานทั่วไปของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต พบว่า ในภาพรวมกลุ่มออมทรัพย์มีการปฏิบัติมาก ร้อยละ 56.0 รองลงมา มีการปฏิบัติปานกลาง ร้อยละ 32.2 ตามด้วยปฏิบัติน้อย ร้อยละ 8.9 และไม่ปฏิบัติ ร้อยละ 2.9 ตามลำดับ มีค่าเฉลี่ยการดำเนินงานทั่วไปในระดับมาก ($\bar{X} = 2.05$, S.D. = 0.72)

หากพิจารณาผลการดำเนินงานทั่วไปรายมิติ พบว่า มีการส่งชำระคืนเงินกู้ตามสัญญาของสมาชิกในระดับมาก ($\bar{X} = 2.62$, S.D. = 0.81) มีการเข้าร่วมประชุมของสมาชิกในระดับมาก ($\bar{X} = 2.45$, S.D. = 0.65) มีการนำเงินกู้ไปใช้ตามวัตถุประสงค์ในระดับมาก ($\bar{X} = 2.37$, S.D. = 0.82) มีการพิจารณาเงินกู้ การจัดสรรผลกำไร และแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบของคณะกรรมการในระดับมากเช่นกัน ($\bar{X} = 2.08$, S.D. = 1.17, $\bar{X} = 2.05$, S.D. = 1.21 และ $\bar{X} = 2.01$, S.D. = 1.24 ตามลำดับ) และมีการจัดทำแผนดำเนินงาน การส่งเงินสัจจะของสมาชิก และการประชุมของคณะกรรมการในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 1.71$, S.D. = 1.08, $\bar{X} = 1.66$, S.D. = 1.18 และ $\bar{X} = 1.49$, S.D. = 1.20 ตามลำดับ) นั่นคือ

กลุ่มออมทรัพย์มีผลการดำเนินงานด้านการชำระคืนเงินกู้ตามสัญญาของสมาชิก การเข้าร่วมประชุมของสมาชิก และการนำเงินกู้ไปใช้ตามวัตถุประสงค์สูงกว่าการพิจารณาเงินกู้ การจัดสรรผลกำไร และแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบของคณะกรรมการ แต่มีผลการจัดทำแผนดำเนินงาน การส่งเงินสัจจะของสมาชิก และการประชุมของคณะกรรมการต่ำกว่าหกด้านแรก

ตารางที่ 5.4 การดำเนินงานทั่วไปของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

การบริหารจัดการ	การปฏิบัติงานของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต				\bar{X} ระดับ	S.D.
	ไม่ปฏิบัติ จำนวนกลุ่ม (ร้อยละ)	น้อย จำนวนกลุ่ม (ร้อยละ)	ปานกลาง จำนวนกลุ่ม (ร้อยละ)	มาก จำนวนกลุ่ม (ร้อยละ)		
2. การดำเนินงานทั่วไป	1 (0.2)	46 (10.8)	52 (12.2)	235 (55.2)	2.01	1.24
2.1 การแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบของคณะกรรมการ					มาก	
2.2 การจัดทำแผนดำเนินงานของกลุ่ม	46 (10.8)	78 (18.3)	145 (34.0)	120 (28.2)	1.71	1.08
					ปานกลาง	
2.3 การประชุมของคณะกรรมการ	4 (0.9)	49 (11.5)	122 (28.6)	114 (26.8)	1.49	1.20
					ปานกลาง	
2.4 การเข้าร่วมประชุมของสมาชิก	4 (0.9)	11 (2.6)	187 (43.9)	219 (51.4)	2.45	0.65
					มาก	
2.5 การส่งเงินสัจจะสะสมของสมาชิก	7 (1.6)	34 (8.0)	142 (33.3)	130 (30.5)	1.66	1.18
					ปานกลาง	
2.6 การพิจารณาเงินกู้	5 (1.2)	7 (1.6)	111 (26.1)	219 (51.4)	2.08	1.17
					มาก	
2.7 การส่งชำระคืนเงินกู้ตามสัญญาของสมาชิก	7 (1.6)	10 (2.3)	66 (15.5)	324 (76.1)	2.62	0.81
					มาก	
2.8 การนำเงินกู้ไปใช้ตามวัตถุประสงค์	6 (1.4)	21 (4.9)	153 (35.9)	228 (53.5)	2.37	0.82
					มาก	
2.9 การจัดสรรผลกำไรของกลุ่ม	13 (3.1)	32 (7.5)	70 (16.4)	234 (54.9)	2.05	1.21
					มาก	
รวม	93 (2.9)	288 (8.9)	1,048 (32.2)	1,823 (56.0)	2.05	0.72
					มาก	

3) ด้านการจัดทำระเบียบข้อบังคับ ผลประโยชน์ของสมาชิก กลุ่ม และชุมชน

จากตารางที่ 5.5 การจัดทำระเบียบข้อบังคับ ผลประโยชน์ของสมาชิก กลุ่ม และชุมชน พบว่า ในภาพรวมกลุ่มออมทรัพย์มีการปฏิบัติมาก ร้อยละ 32.4 ใกล้เคียงกับการปฏิบัติปานกลาง ร้อยละ 30.5 และปฏิบัติน้อย ร้อยละ 21.2 และไม่ปฏิบัติร้อยละ 15.9 ตามลำดับ มีค่าเฉลี่ยด้านระเบียบข้อบังคับ และผลประโยชน์ของสมาชิก กลุ่ม และชุมชนในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 1.68$, S.D. = 0.87)

หากพิจารณาผลการจัดทำระเบียบข้อบังคับ และผลประโยชน์ของสมาชิก กลุ่มออมทรัพย์ และชุมชนรายมิติ พบว่า กลุ่มออมทรัพย์มีการจัดทำระเบียบข้อบังคับกลุ่มในระดับมาก ($\bar{X} = 2.20$, S.D. = 1.03) สามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาศักยภาพของคณะกรรมการ และสมาชิกในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 1.76$, S.D. = 1.11) สามารถจัดสวัสดิการให้แก่สมาชิกในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 1.42$, S.D. = 1.09) และสามารถจัดกิจกรรมสาธารณประโยชน์ให้กับชุมชนในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 1.32$, S.D. = 1.04) นั่นคือ กลุ่มออมทรัพย์มีผลการดำเนินงานด้านจัดทำระเบียบข้อบังคับกลุ่มสูงกว่าการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาศักยภาพของคณะกรรมการ และสมาชิก แต่สามารถจัดสวัสดิการให้แก่สมาชิก และกิจกรรมสาธารณประโยชน์ต่ำกว่าสองด้านแรก

ตารางที่ 5.5 การจัดทำระเบียบข้อบังคับ ผลประโยชน์ของสมาชิก กลุ่ม และชุมชน

การบริหารจัดการ	การปฏิบัติงานของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต				\bar{X} ระดับ	S.D.
	ไม่ปฏิบัติ	น้อย	ปานกลาง	มาก		
	จำนวนกลุ่ม (ร้อยละ)	จำนวนกลุ่ม (ร้อยละ)	จำนวนกลุ่ม (ร้อยละ)	จำนวนกลุ่ม (ร้อยละ)		
3. ระเบียบข้อบังคับ และ ผลประโยชน์	11 (2.6)	52 (12.2)	98 (23.0)	230 (54.0)	2.20	1.03
3.1 มีระเบียบข้อบังคับกลุ่ม					มาก	
3.2 สามารถจัดสวัสดิการ ให้แก่สมาชิก	108 (25.4)	108 (25.4)	119 (27.9)	86 (20.2)	1.42	1.09
					ปานกลาง	
3.3 สามารถจัดกิจกรรม สาธารณประโยชน์ให้กับชุมชน	108 (25.4)	139 (32.6)	103 (24.2)	72 (16.9)	1.32	1.04
					ปานกลาง	
3.4 สามารถจัดกิจกรรม การเรียนรู้เพื่อพัฒนาศักยภาพ ของคณะกรรมการ และสมาชิก	25 (5.9)	38 (8.9)	165 (38.7)	127 (29.8)	1.76	1.11
					ปานกลาง	
รวม	252 (15.9)	337 (21.2)	485 (30.5)	515 (32.4)	1.68	0.87
					ปานกลาง	

4) การเปรียบเทียบสภาพการบริหารจัดการของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

จากตารางที่ 5.6 การเปรียบเทียบสภาพการบริหารจัดการของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต พบว่า ในภาพรวมมีการปฏิบัติงานอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}_{รวม} = 2.31$, S.D. = 0.48) และมีผลการดำเนินงานรายมิติในระดับปานกลางทุกมิติ ซึ่งมีค่าเฉลี่ยการจัดทำทะเบียน และบัญชีใกล้เคียงกับการดำเนินงานทั่วไป ($\bar{X} = 2.04$, S.D. = 0.86 และ $\bar{X} = 2.05$, S.D. = 0.72 ตามลำดับ) และมีค่าเฉลี่ยการจัดทำระเบียบข้อบังคับ และผลประโยชน์ของสมาชิก กลุ่ม และชุมชนน้อยกว่า ($\bar{X} = 1.67$, S.D. = 0.81) สองด้านแรก

ตารางที่ 5.6 การเปรียบเทียบสภาพการบริหารจัดการของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

การบริหารจัดการ	ระดับการปฏิบัติงาน	\bar{X}	S.D.
1. ด้านจัดทำทะเบียน และบัญชี	ปานกลาง	2.04	0.86
2. ด้านการดำเนินงานทั่วไป	ปานกลาง	2.05	0.72
3. ด้านการจัดทำระเบียบข้อบังคับ และ ผลประโยชน์ ของสมาชิก กลุ่ม และ ชุมชน	ปานกลาง	1.68	0.81
รวม	ปานกลาง	2.31	0.48

2.2 สภาพการดำเนินงานกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

1) สภาพการดำเนินงานกิจกรรมทางเศรษฐกิจ

(1) ด้านการออมเพื่อการผลิต

(1.1) การรับฝากเงินสัจจะ และการให้สินเชื่อแก่สมาชิกประเภทต่างๆ

จากตารางที่ 5.7 จำนวนการรับฝากเงินสัจจะ และให้สินเชื่อแก่สมาชิกของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต พบว่า กลุ่มออมทรัพย์ทั้งหมด 426 กลุ่ม มีการรับฝากเงินสัจจะสะสมจากสมาชิก คิดเป็นร้อยละ 100 มีการให้สินเชื่อหรือกู้สามัญแก่สมาชิก จำนวน 395 กลุ่ม (ร้อยละ 92.7) และไม่มีการให้สินเชื่อหรือกู้สามัญ จำนวน 24 กลุ่ม (ร้อยละ 5.6) มีการให้กู้ฉุกเฉินแก่สมาชิก จำนวน 159 กลุ่ม (ร้อยละ 37.3) และไม่มีการให้กู้ฉุกเฉินแก่สมาชิก จำนวน 186 กลุ่ม (ร้อยละ 43.7) มีการให้สินเชื่อแก่สมาชิกวิสามัญหรือกลุ่มอาชีพ จำนวน 51 กลุ่ม (ร้อยละ 12.0) และไม่มีการให้สินเชื่อแก่สมาชิกวิสามัญหรือกลุ่มอาชีพ จำนวน 263 กลุ่ม (ร้อยละ 61.7)

ตารางที่ 5.7 จำนวนการรับฝากเงินสัจจะ และให้สินเชื่อแก่สมาชิกของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

กิจกรรม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. รับฝากเงินสัจจะสะสม		
-มี	424	99.5
-ไม่มี	0	0
-ไม่ตอบ	2	0.5
รวม	426	100.0
2. ให้สินเชื่อแก่สมาชิก		
2.1 กู้สามัญ		
-มี	395	92.7
-ไม่มี	24	5.6
-ไม่ตอบ	7	1.7
รวม	426	100.0
2.2 กู้ฉุกเฉิน		
-มี	159	37.3
-ไม่มี	186	43.7
-ไม่ตอบ	81	19.0
รวม	426	100.0
2.3 ให้สินเชื่อแก่สมาชิกวิสามัญหรือ กลุ่มอาชีพ		
-มี	51	12.0
-ไม่มี	263	61.7
-ไม่ตอบ	112	26.3
รวม	426	100.0

จากตารางที่ 5.8 การเปรียบเทียบการรับฝากเงินสัจจะ ในปี พ.ศ. 2553 – 2554 พบว่า การรับฝากเงิน เมื่อสิ้นปีทางบัญชีปี พ.ศ. 2553 กลุ่มออมทรัพย์ส่วนใหญ่มีเงินสัจจะระหว่าง 100,000 – 500,000 บาท มากที่สุด จำนวน 91 กลุ่ม (ร้อยละ 21.4, เงินสัจจะเฉลี่ย 244,760 บาท) รองลงมามีเงินสัจจะน้อยกว่า 100,000 บาท จำนวน 46 กลุ่ม (ร้อยละ 10.8, เงินสัจจะเฉลี่ย 52,591 บาท) และ 500,001 – 1,000,000 บาท จำนวน 39 กลุ่ม (ร้อยละ 9.1, เงินสัจจะเฉลี่ย 715,868 บาท) ตามลำดับ ซึ่งปี พ.ศ. 2553 มีเงินสัจจะเฉลี่ยเท่ากับ 818,134 บาท

การรับฝากเงินสัจจะปี พ.ศ. 2554 พบว่า กลุ่มออมทรัพย์ส่วนใหญ่มีเงินสัจจะระหว่าง 100,000 – 500,000 บาท มากที่สุด จำนวน 161 กลุ่ม (ร้อยละ 37.8, เงินสัจจะเฉลี่ย 257,133 บาท) รองลงมา มีเงินสัจจะน้อยกว่า 100,000 บาท และ 500,001 – 1,000,000 บาท ใกล้เคียงกัน จำนวน 72 กลุ่ม (ร้อยละ 16.9, เงินสัจจะเฉลี่ย 54,242 บาท) และ 71 กลุ่ม (ร้อยละ 16.7, เงินสัจจะเฉลี่ย 699,695 บาท) ตามลำดับ ซึ่งปี พ.ศ. 2554 มีเงินสัจจะเฉลี่ยเท่ากับ 873,434 บาท

หากเปรียบเทียบเงินสัจจะในปี พ.ศ. 2553 และ 2554 พบว่า ปี พ.ศ. 2553 มีเงินสัจจะเฉลี่ยเท่ากับ 818,134 บาท ซึ่งน้อยกว่าปี พ.ศ. 2554 ที่มีเงินสัจจะเฉลี่ยทั้งสิ้นเท่ากับ 873,434 บาท นั่นคือ กลุ่มออมทรัพย์มีเงินสัจจะเฉลี่ยเพิ่มขึ้นเท่ากับ 55,300 บาทหรือร้อยละ 6.3

จำนวนสมาชิกฝากเงินสัจจะ ปี พ.ศ. 2553 พบว่า มีสมาชิกฝากเงินระหว่าง 50 – 100 คน และ 101 – 150 คน ใกล้เคียงกัน จำนวน 57 กลุ่ม (ร้อยละ 13.4, จำนวนเฉลี่ย 77 คน) และ 51 กลุ่ม (ร้อยละ 12.0, จำนวนเฉลี่ย 120 คน) รองลงมาสมาชิกฝากเงินระหว่าง 151 – 200 คน จำนวน 30 กลุ่ม (ร้อยละ 7.0, จำนวนเฉลี่ย 183 คน) ตามลำดับ ซึ่งปี พ.ศ. 2553 มีสมาชิกฝากเงินสัจจะเฉลี่ย 179 คน

จำนวนสมาชิกฝากเงินสัจจะ ปี พ.ศ. 2554 พบว่า มีสมาชิกฝากเงินระหว่าง 101 – 150 คน และ 50 – 100 คน ใกล้เคียงกัน จำนวน 94 กลุ่ม (ร้อยละ 22.1, จำนวนเฉลี่ย 123 คน) และ 92 กลุ่ม (ร้อยละ 21.6, จำนวนเฉลี่ย 74 คน) รองลงมาสมาชิกฝากเงินระหว่าง 151 – 200 จำนวน 50 กลุ่ม (ร้อยละ 11.7, จำนวนเฉลี่ย 179 คน) ตามลำดับ ซึ่งปี พ.ศ. 2554 มีสมาชิกฝากเงินสัจจะเฉลี่ย 192 คน

หากเปรียบเทียบจำนวนสมาชิกฝากเงินสัจจะเฉลี่ยในปี พ.ศ. 2553 และ 2554 พบว่า ปี พ.ศ. 2553 มีสมาชิกฝากเงินสัจจะเฉลี่ยเท่ากับ 179 คน ซึ่งน้อยกว่าปี พ.ศ. 2554 ที่มีสมาชิกฝากเงินสัจจะเฉลี่ยเท่ากับ 192 คน นั่นคือ กลุ่มออมทรัพย์มีจำนวนสมาชิกฝากเงินสัจจะเฉลี่ยเพิ่มขึ้นเท่ากับ 13 คน หรือร้อยละ 6.8

ตารางที่ 5.8 การเปรียบเทียบการรับฝากเงินสัจจะ ในปี พ.ศ. 2553 – 2554

รับฝากเงินสัจจะสะสม	พ.ศ. 2553		พ.ศ. 2554	
	จำนวน (กลุ่ม)	ร้อยละ	จำนวน (กลุ่ม)	ร้อยละ
จำนวนเงินเมื่อสิ้นปีทางบัญชี	215	50.5	382	89.7
- น้อยกว่า 100,000 บาท	46	10.8	72	16.9
- 100,000 ถึง 500,000 บาท	91	21.4	161	37.8
- 500,001 ถึง 1,000,000 บาท	39	9.1	71	16.7
- 1,000,001 ถึง 1,500,000 บาท	12	2.8	28	6.6
- 1,500,001 ถึง 2,000,000 บาท	6	1.4	11	2.6
- 2,000,001 ถึง 2,500,000 บาท	3	0.7	5	1.2
- 2,500,001 ถึง 3,000,000 บาท	2	0.5	2	0.5
- 3,000,001 ถึง 3,500,000 บาท	5	1.2	9	2.1
- 3,500,001 ถึง 4,000,000 บาท	3	0.7	4	0.9
- 4,000,001 ถึง 4,500,000 บาท	3	0.7	6	1.4
- 4,500,001 ถึง 5,000,000 บาท	0	0	6	1.4
- มากกว่า 5,000,000 บาทขึ้นไป	5	1.2	7	1.6
- ไม่ตอบ	211	49.5	44	10.3
รวม	426	100.0	426	100.0
จำนวนสมาชิกเข้าร่วม (ต่อ)	207	48.6	371	87.1
- น้อยกว่า 50 คน	13	3.1	24	5.6
- 50 ถึง 100 คน	57	13.4	92	21.6
- 101 ถึง 150 คน	51	12.0	94	22.1
- 151 ถึง 200 คน	30	7.0	50	11.7
- 201 ถึง 250 คน	14	3.3	36	8.5
- 251 ถึง 300 คน	13	3.1	19	4.5
- 301 ถึง 350 คน	10	2.3	17	4.0
- 351 ถึง 400 คน	3	0.7	10	2.3
- 401 ถึง 450 คน	3	0.7	6	1.4
- 451 ถึง 500 คน	2	0.5	4	0.9
- ตั้งแต่ 500 คนขึ้นไป	11	2.6	19	4.5
- ไม่ตอบ	219	51.4	55	12.9
รวม	426	100.0	426	100.0

จากตารางที่ 5.9 การเปรียบเทียบการให้สินเชื่อแก่สมาชิกประเภทกึ่งสามัญ ในปี พ.ศ. 2553 – 2554 พบว่า การให้สินเชื่อแก่สมาชิกประเภทกึ่งสามัญ เมื่อสิ้นปีทางบัญชีปี พ.ศ. 2553 กลุ่มออมทรัพย์ส่วนใหญ่ให้สินเชื่อแก่สมาชิกระหว่าง 100,000 – 500,000 บาท มากที่สุด จำนวน 77 กลุ่ม (ร้อยละ 18.1, สินเชื่อเฉลี่ย 261,725 บาท) รองลงมาให้สินเชื่อ 500,001 – 1,000,000 บาท จำนวน 28 กลุ่ม (ร้อยละ 6.6, สินเชื่อเฉลี่ย 719,270 บาท) และน้อยกว่า 100,000 บาท จำนวน 23 กลุ่ม (ร้อยละ 5.4, สินเชื่อเฉลี่ย 60,424 บาท) ตามลำดับ ซึ่งปี พ.ศ. 2553 ให้สินเชื่อเฉลี่ยเท่ากับ 923,681 บาท

การให้สินเชื่อแก่สมาชิกประเภทกึ่งสามัญ ปี พ.ศ. 2554 พบว่า กลุ่มออมทรัพย์ส่วนใหญ่ให้สินเชื่อแก่สมาชิก ระหว่าง 100,000 – 500,000 บาท มากที่สุด จำนวน 138 กลุ่ม (ร้อยละ 32.4, สินเชื่อเฉลี่ย 282,964 บาท) รองลงมาให้สินเชื่อ 500,001 – 1,000,000 บาท จำนวน 62 กลุ่ม (ร้อยละ 14.6, สินเชื่อเฉลี่ย 63,768 บาท) และน้อยกว่า 100,000 บาท จำนวน 43 กลุ่ม (ร้อยละ 10.1, สินเชื่อเฉลี่ย 710,849 บาท) ตามลำดับ ซึ่งปี พ.ศ. 2554 ให้สินเชื่อเฉลี่ยเท่ากับ 938,022 บาท

หากเปรียบเทียบการให้สินเชื่อในปี พ.ศ. 2553 และ 2554 พบว่า ปี พ.ศ. 2553 ให้สินเชื่อเฉลี่ยเท่ากับ 923,681 บาท ซึ่งน้อยกว่าปี พ.ศ. 2554 ที่ให้สินเชื่อเฉลี่ยเท่ากับ 938,022 บาท นั่นคือ กลุ่มออมทรัพย์ให้สินเชื่อเฉลี่ยเพิ่มขึ้นเท่ากับ 14,341 บาทหรือร้อยละ 1.5

จำนวนสมาชิกที่กู้ยืมหรือขอสินเชื่อ พบว่า ปี พ.ศ. 2553 สมาชิกกู้ยืมหรือขอสินเชื่อระหว่าง 50 – 100 คน จำนวน 58 กลุ่ม (ร้อยละ 13.6, จำนวนเฉลี่ย 72 คน) รองลงมาสมาชิกกู้ยืมหรือขอสินเชื่อน้อยกว่า 50 คน จำนวน 42 กลุ่ม (ร้อยละ 9.9, จำนวนเฉลี่ย 28 คน) และระหว่าง 101 – 150 จำนวน 17 กลุ่ม (ร้อยละ 4.0, จำนวนเฉลี่ย 118 คน) ตามลำดับ ซึ่งปี พ.ศ. 2553 มีสมาชิกกู้ยืมหรือขอสินเชื่อเฉลี่ย 94 คน

จำนวนสมาชิกที่กู้ยืมหรือขอสินเชื่อ พบว่า ปี พ.ศ. 2554 สมาชิกกู้ยืมหรือขอสินเชื่อระหว่าง 50 – 100 คน จำนวน 71 กลุ่ม (ร้อยละ 16.7, จำนวนเฉลี่ย 74 คน) รองลงมาสมาชิกกู้ยืมหรือขอสินเชื่อน้อยกว่า 50 คน จำนวน 39 กลุ่ม (ร้อยละ 9.2, จำนวนเฉลี่ย 29 คน) และระหว่าง 101 – 150 คน จำนวน 20 กลุ่ม (ร้อยละ 4.7, จำนวนเฉลี่ย 122 คน) ตามลำดับ ซึ่งปี พ.ศ. 2554 มีสมาชิกกู้ยืมหรือขอสินเชื่อเฉลี่ย 158 คน

หากเปรียบเทียบจำนวนสมาชิกกู้ยืมหรือขอสินเชื่อเฉลี่ยในปี พ.ศ. 2553 และ 2554 พบว่า ปี พ.ศ. 2553 มีสมาชิกกู้ยืมหรือขอสินเชื่อเฉลี่ยเท่ากับ 94 คน ซึ่งน้อยกว่าปี พ.ศ. 2554 ที่มีสมาชิกกู้ยืมหรือขอสินเชื่อเฉลี่ยเท่ากับ 158 คน นั่นคือ กลุ่มออมทรัพย์มีสมาชิกกู้ยืมหรือขอสินเชื่อเฉลี่ยเพิ่มขึ้นเท่ากับ 64 คนหรือร้อยละ 40.5

ตารางที่ 5.9 การเปรียบเทียบการให้สินเชื่อแก่สมาชิกประเภทกู้สามัญ ในปี พ.ศ. 2553 – 2554

การให้สินเชื่อแก่สมาชิก	พ.ศ. 2553		พ.ศ. 2554	
	จำนวน (กลุ่ม)	ร้อยละ	จำนวน (กลุ่ม)	ร้อยละ
1. กู้สามัญ: จำนวนเงินเมื่อสิ้นปีทางบัญชี	160	37.6	304	71.4
- น้อยกว่า 100,000 บาท	23	5.4	43	10.1
- 100,000 ถึง 500,000 บาท	77	18.1	138	32.4
- 500,001 ถึง 1,000,000 บาท	28	6.6	62	14.6
- 1,000,001 ถึง 1,500,000 บาท	9	2.0	17	4.0
- 1,500,001 ถึง 2,000,000 บาท	6	1.4	9	2.1
- 2,000,001 ถึง 2,500,000 บาท	1	0.2	2	0.5
- 2,500,001 ถึง 3,000,000 บาท	3	0.7	7	1.6
- 3,000,001 ถึง 3,500,000 บาท	4	0.9	5	1.2
- 3,500,001 ถึง 4,000,000 บาท	2	0.5	5	1.2
- 4,000,001 ถึง 4,500,000 บาท	1	0.2	4	0.9
- 4,500,001 ถึง 5,000,000 บาท	1	0.2	4	0.9
- มากกว่า 5,000,000 บาทขึ้นไป	5	1.2	8	1.9
- ไม่ตอบ	266	62.4	122	28.6
รวม	426	100.0	426	100.0
จำนวนสมาชิกเข้าร่วม	138	32.4	158	37.1
- น้อยกว่า 50 คน	42	9.9	39	9.2
- 50 ถึง 100 คน	58	13.6	71	16.7
- 101 ถึง 150 คน	17	4.0	20	4.7
- 151 ถึง 200 คน	6	1.4	8	1.9
- 201 ถึง 250 คน	4	0.9	5	1.2
- 251 ถึง 300 คน	6	1.4	9	2.1
- 301 ถึง 350 คน	2	0.5	1	0.2
- 351 ถึง 400 คน	1	0.2	4	0.9
- 401 ถึง 450 คน	1	0.2	1	0.2
- ไม่ตอบ	288	67.6	268	62.9
รวม	426	100.0	426	100.0

จากตารางที่ 5.10 การเปรียบเทียบการให้สินเชื่อแก่สมาชิกประเภทผู้ถูกเงิน ในปี พ.ศ. 2553 – 2554 พบว่า การให้สินเชื่อประเภทถูกเงิน เมื่อสิ้นปีทางบัญชีปี พ.ศ. 2553 กลุ่มออมทรัพย์ส่วนใหญ่ให้สินเชื่อประเภทถูกเงินแก่สมาชิกน้อยกว่า 100,000 บาท มากที่สุด จำนวน 36 กลุ่ม (ร้อยละ 8.4, สินเชื่อเฉลี่ย 24,376 บาท) รองลงมาให้สินเชื่อ 100,000 – 500,000 บาท จำนวน 15 กลุ่ม (ร้อยละ 3.5, สินเชื่อเฉลี่ย 258,019 บาท) และ 500,001 – 1,000,000 บาท จำนวน 2 กลุ่ม (ร้อยละ 0.5, สินเชื่อเฉลี่ย 604,000 บาท) ตามลำดับ ซึ่งปี พ.ศ. 2553 ให้สินเชื่อประเภทถูกเงินเฉลี่ยเท่ากับ 112,374 บาท

การให้สินเชื่อประเภทถูกเงินปี พ.ศ. 2554 กลุ่มออมทรัพย์ส่วนใหญ่ให้สินเชื่อประเภทถูกเงินน้อยกว่า 100,000 บาท มากที่สุด จำนวน 38 กลุ่ม (ร้อยละ 8.9, สินเชื่อเฉลี่ย 28,247 บาท) รองลงมาให้สินเชื่อ 100,000 – 500,000 บาท จำนวน 11 กลุ่ม (ร้อยละ 2.6, สินเชื่อเฉลี่ย 256,309 บาท) และ 500,001 – 1,000,000 บาท จำนวน 6 กลุ่ม (ร้อยละ 1.4, สินเชื่อเฉลี่ย 770,928 บาท) ตามลำดับ ซึ่งปี พ.ศ. 2554 ให้สินเชื่อประเภทถูกเงินเฉลี่ยรวมเท่ากับ 232,117 บาท

หากเปรียบเทียบสินเชื่อประเภทถูกเงินในปี พ.ศ. 2553 และ 2554 พบว่า ปี พ.ศ. 2553 ให้สินเชื่อประเภทถูกเงินเฉลี่ยรวมเท่ากับ 112,374 บาท ซึ่งน้อยกว่าปี พ.ศ. 2554 ที่ให้สินเชื่อประเภทถูกเงินเฉลี่ยรวมเท่ากับ 232,117 บาท นั่นคือ กลุ่มออมทรัพย์ให้สินเชื่อประเภทถูกเงินเฉลี่ยเพิ่มขึ้นเท่ากับ 119,743 บาทหรือร้อยละ 51.6

จำนวนสมาชิกที่กู้ยืมประเภทถูกเงิน ปี พ.ศ. 2553 พบว่า สมาชิกกู้ยืมประเภทถูกเงินกับกลุ่มออมทรัพย์น้อยกว่า 50 คน จำนวน 36 กลุ่ม (ร้อยละ 8.5, จำนวนเฉลี่ย 13 คน) รองลงมาสมาชิกกู้ยืมประเภทถูกเงินระหว่าง 50 – 100 จำนวน 8 กลุ่ม (ร้อยละ 1.9, จำนวนเฉลี่ย 77 คน) ซึ่งปี พ.ศ. 2553 มีสมาชิกกู้ยืมประเภทถูกเงินเฉลี่ย 53 คน

จำนวนสมาชิกที่กู้ยืมประเภทถูกเงิน ปี พ.ศ. 2554 พบว่า สมาชิกกู้ยืมประเภทถูกเงินกับกลุ่มออมทรัพย์น้อยกว่า 50 คน จำนวน 34 กลุ่ม (ร้อยละ 8.0, จำนวนเฉลี่ย 14 คน) รองลงมาสมาชิกกู้ยืมประเภทถูกเงินระหว่าง 50 – 100 จำนวน 9 กลุ่ม (ร้อยละ 2.0, จำนวนเฉลี่ย 80 คน) ซึ่งปี พ.ศ. 2554 มีสมาชิกกู้ยืมประเภทถูกเงินเฉลี่ย 58 คน

หากเปรียบเทียบจำนวนสมาชิกกู้ยืมประเภทถูกเงิน ในปี พ.ศ. 2553 และ 2554 พบว่า ปี พ.ศ. 2553 มีสมาชิกกู้ยืมประเภทถูกเงินเฉลี่ยเท่ากับ 53 คน ซึ่งน้อยกว่าปี พ.ศ. 2554 ที่มีสมาชิกกู้ยืมประเภทถูกเงินเฉลี่ยเท่ากับ 58 คน นั่นคือ กลุ่มออมทรัพย์มีสมาชิกกู้ยืมประเภทถูกเงินเฉลี่ยเพิ่มขึ้นเท่ากับ 5 คนหรือร้อยละ 8.6

ตารางที่ 5.10 การเปรียบเทียบการให้สินเชื่อแก่สมาชิกประเภทกู้ฉุกเฉิน ในปี พ.ศ. 2553 – 2554

การให้สินเชื่อแก่สมาชิก	พ.ศ. 2553		พ.ศ. 2554	
	จำนวน (กลุ่ม)	ร้อยละ	จำนวน (กลุ่ม)	ร้อยละ
2. กู้ฉุกเฉิน: จำนวนเงินเมื่อสิ้นปีทางบัญชี	53	12.4	55	12.9
- น้อยกว่า 100,000 บาท	36	8.4	38	8.9
- 100,000 ถึง 500,000 บาท	15	3.5	11	2.6
- 500,001 ถึง 1,000,000 บาท	2	0.5	6	1.4
-ไม่ตอบ	373	87.6	371	87.1
รวม	426	100.0	426	100.0
จำนวนสมาชิกเข้าร่วม	48	11.2	47	11.0
- น้อยกว่า 50 คน	36	8.5	34	8.0
- 50 ถึง 100 คน	8	1.9	9	2.0
- 101 ถึง 150 คน	2	0.4	2	0.5
- 151 ถึง 200 คน	2	0.4	2	0.5
-ไม่ตอบ	378	88.8	379	89.0
รวม	426	100.0	426	100.0

จากตารางที่ 5.11 การเปรียบเทียบการให้สินเชื่อประเภทกู้วิสามันท์หรือกลุ่มอาชีพ ในปี พ.ศ. 2553 – 2554 พบว่า การให้สินเชื่อประเภทวิสามันท์ เมื่อสิ้นปีทางบัญชี ปี พ.ศ. 2553 กลุ่มออมทรัพย์ส่วนใหญ่ให้สินเชื่อประเภทวิสามันท์น้อยกว่า 100,000 บาท มากที่สุด จำนวน 7 กลุ่ม (ร้อยละ 1.6, สินเชื่อเฉลี่ย 36,172 บาท) รองลงมาให้สินเชื่อ 100,000 – 500,000 บาท จำนวน 2 กลุ่ม (ร้อยละ 0.5, สินเชื่อเฉลี่ย 300,000 บาท) ซึ่งปี พ.ศ. 2553 ให้สินเชื่อประเภทวิสามันท์เฉลี่ยเท่ากับ 150,491 บาท

การให้สินเชื่อประเภทวิสามันท์ปี พ.ศ. 2554 พบว่า กลุ่มออมทรัพย์ส่วนใหญ่ให้สินเชื่อประเภทวิสามันท์น้อยกว่า 100,000 บาท มากที่สุด จำนวน 7 กลุ่ม (ร้อยละ 1.6, สินเชื่อเฉลี่ย 36,887 บาท) รองลงมาให้สินเชื่อ 100,000 – 500,000 บาท จำนวน 3 กลุ่ม (ร้อยละ 0.7, สินเชื่อเฉลี่ย 243,083 บาท) ซึ่งปี พ.ศ. 2554 ให้สินเชื่อประเภทวิสามันท์เฉลี่ยเท่ากับ 215,988 บาท

หากเปรียบเทียบการให้สินเชื่อประเภทวิสามันท์ ในปี พ.ศ. 2553 และ 2554 พบว่า ปีพ.ศ. 2553 ให้สินเชื่อประเภทวิสามันท์เฉลี่ยเท่ากับ 150,491 บาท ซึ่งน้อยกว่าปี พ.ศ. 2554 ที่ให้สินเชื่อประเภทวิสามันท์เฉลี่ยเท่ากับ 215,988 บาท นั่นคือ กลุ่มออมทรัพย์ให้สินเชื่อประเภทวิสามันท์เฉลี่ยเพิ่มขึ้นเท่ากับ 65,497 บาทหรือร้อยละ 30.3

จำนวนกลุ่มอาชีพที่กู้ยืมประเภทวิสามัญ พบว่า ปี พ.ศ. 2553 กลุ่มอาชีพที่กู้ยืมกับกลุ่ม ออมทรัพย์ระหว่าง 1 – 5 กลุ่ม มีจำนวน 3 กลุ่ม (ร้อยละ 0.7, จำนวนเฉลี่ย 3 กลุ่ม) เท่ากันกับกลุ่มอาชีพ กู้ยืมระหว่าง 16 – 20 กลุ่ม จำนวน 3 กลุ่ม (ร้อยละ 0.7, จำนวนเฉลี่ย 17 กลุ่ม) ซึ่งปี พ.ศ. 2553 มีกลุ่ม อาชีพที่กู้ยืมประเภทวิสามัญเฉลี่ย 10 กลุ่ม

จำนวนกลุ่มอาชีพที่กู้ยืมประเภทวิสามัญ พบว่า ปี พ.ศ. 2554 มีกลุ่มอาชีพที่กู้ยืมกับกลุ่ม ออมทรัพย์ระหว่าง 16 – 20 กลุ่ม จำนวน 4 กลุ่ม (ร้อยละ 1.0, จำนวนเฉลี่ย 20 กลุ่ม) รองลงมา มีกลุ่ม อาชีพกู้ยืมระหว่าง 1 – 5 กลุ่ม จำนวน 3 กลุ่ม (ร้อยละ 0.7, จำนวนเฉลี่ย 3 กลุ่ม) ซึ่งปี พ.ศ. 2554 มีกลุ่ม อาชีพที่กู้ยืมประเภทวิสามัญเฉลี่ย 12 กลุ่ม

หากเปรียบเทียบจำนวนกลุ่มอาชีพที่กู้ยืมประเภทวิสามัญกับกลุ่มออมทรัพย์ ในปี พ.ศ. 2553 และ 2554 พบว่า ปี พ.ศ. 2553 มีกลุ่มอาชีพกู้ยืมเฉลี่ยเท่ากับ 10 กลุ่มซึ่งน้อยกว่าปี พ.ศ. 2554 ที่มี กลุ่มอาชีพกู้ยืมเฉลี่ยเท่ากับ 12 กลุ่ม นั่นคือ กลุ่มออมทรัพย์ให้กลุ่มอาชีพกู้ยืมประเภทวิสามัญเฉลี่ย เพิ่มขึ้นเท่ากับ 2 กลุ่มหรือร้อยละ 16.7

ตารางที่ 5.11 การเปรียบเทียบการให้สินเชื่อประเภทกู้วิสามัญหรือกลุ่มอาชีพ ในปี พ.ศ. 2553 – 2554

การให้สินเชื่อแก่สมาชิก	พ.ศ. 2553		พ.ศ. 2554	
	จำนวน (กลุ่ม)	ร้อยละ	จำนวน (กลุ่ม)	ร้อยละ
3. กู้วิสามัญหรือกลุ่มอาชีพ:	10	2.3	12	2.8
จำนวนเงินเมื่อสิ้นปีทางบัญชี				
- น้อยกว่า 100,000 บาท	7	1.6	7	1.6
- 100,000 ถึง 500,000 บาท	2	0.5	3	0.7
- 500,001 ถึง 1,000,000 บาท	1	0.2	2	0.5
- ไม่ตอบ	416	97.7	414	97.2
รวม	426	100.0	426	100.0
จำนวนกลุ่มอาชีพที่เข้าร่วม	8	1.8	9	2.1
- 1 ถึง 5 กลุ่ม	3	0.7	3	0.7
- 6 ถึง 10 กลุ่ม	2	0.4	1	0.2
- 11 ถึง 15 กลุ่ม	0	0	1	0.2
- 16 ถึง 20 กลุ่ม	3	0.7	4	1.0
- ไม่ตอบ	418	98.2	417	97.9
รวม	426	100.0	426	100.0

(1.2) การดำเนินกิจกรรมการออมเพื่อการผลิต ได้แก่ เงินสัจจะสะสมในปัจจุบัน

เงินให้กู้ยืมหรือสินเชื่อในปัจจุบัน การส่งเสริมการออมต่อการแก้ปัญหาความยากจน สิ้นเชื่อกับการช่วยแก้ปัญหาหนี้ในระบบ การส่งเสริมการออม และให้สินเชื่อต่อการส่งเสริมการประกอบอาชีพ และการผลิต ความพอเพียงของเงินทุนของกลุ่มสำหรับการให้สินเชื่อ วิธีการหาแหล่งทุนภายนอก และแหล่งกู้ยืมภายนอก

จากตารางที่ 5.12 การดำเนินกิจกรรมการออมเพื่อการผลิตของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต พบว่า กลุ่มออมทรัพย์มีเงินสัจจะสะสมเมื่อเริ่มแรก จำนวน 347 กลุ่ม (ร้อยละ 81.5) และไม่ตอบ จำนวน 79 กลุ่ม (ร้อยละ 18.5) โดยมีเงินสัจจะเริ่มต้นระหว่าง 1,000 – 10,000 บาท มากที่สุด จำนวน 208 กลุ่ม (ร้อยละ 48.8, สัจจะเฉลี่ย 3,578 บาท) รองลงมามีเงินสัจจะน้อยกว่า 1,000 บาท จำนวน 45 กลุ่ม (ร้อยละ 10.6, สัจจะเฉลี่ย 620 บาท) และระหว่าง 10,001 ถึง 20,000 บาท จำนวน 34 กลุ่ม (ร้อยละ 8.0, สัจจะเฉลี่ย 15,048 บาท) ซึ่งกลุ่มออมทรัพย์มีเงินสัจจะสะสมเริ่มต้นเฉลี่ย 15,782 บาท

กลุ่มออมทรัพย์มีเงินสัจจะสะสมในปัจจุบัน (พฤษภาคม พ.ศ. 2555) จำนวน 366 กลุ่ม (ร้อยละ 85.9) และไม่ตอบ จำนวน 60 กลุ่ม (ร้อยละ 14.1) โดยมีเงินสัจจะสะสมในปัจจุบันระหว่าง 100,000 – 500,000 บาท มากที่สุด จำนวน 154 กลุ่ม (ร้อยละ 36.2, สัจจะเฉลี่ย 265,790 บาท) รองลงมามีเงินสัจจะน้อยกว่า 100,000 บาท จำนวน 67 กลุ่ม (ร้อยละ 15.7, สัจจะเฉลี่ย 53,140 บาท) ใกล้เคียงกับเงินสัจจะระหว่าง 500,001 – 1,000,000 บาท จำนวน 66 กลุ่ม (ร้อยละ 15.5, สัจจะเฉลี่ย 696,558 บาท) ซึ่งกลุ่มออมทรัพย์มีเงินสัจจะสะสมในปัจจุบันเฉลี่ย 1,250,434 บาท

กลุ่มออมทรัพย์มีเงินให้กู้ยืมหรือสินเชื่อในปัจจุบัน (พฤษภาคม พ.ศ. 2555) จำนวน 291 กลุ่ม (ร้อยละ 68.3) ไม่มีให้กู้ยืม จำนวน 6 กลุ่ม (ร้อยละ 1.4) และไม่ตอบ จำนวน 129 กลุ่ม (ร้อยละ 30.3) โดยมีสินเชื่อในปัจจุบันระหว่าง 100,000 – 500,000 บาท มากที่สุด จำนวน 131 กลุ่ม (ร้อยละ 30.7, สินเชื่อเฉลี่ย 287,957 บาท) รองลงมามีสินเชื่อระหว่าง 500,001 – 1,000,000 บาท จำนวน 57 กลุ่ม (ร้อยละ 13.4, สินเชื่อเฉลี่ย 713,429 บาท) และมีเงินสินเชื่อน้อยกว่า 100,000 บาท จำนวน 37 กลุ่ม (ร้อยละ 8.7, สินเชื่อเฉลี่ย 63,981 บาท) ซึ่งกลุ่มออมทรัพย์มีเงินให้กู้ยืมหรือสินเชื่อในปัจจุบันเฉลี่ย 1,001,993 บาท

กรรมการกลุ่มออมทรัพย์มีความคิดเห็นว่า การส่งเสริมการออมของกลุ่มออมทรัพย์และการมีสัจจะของสมาชิกมีส่วนช่วยแก้ปัญหาความยากจน จำนวน 369 กลุ่ม (ร้อยละ 86.6) ไม่มีส่วนช่วยแก้ปัญหาความยากจน จำนวน 12 กลุ่ม (ร้อยละ 2.8) และไม่ตอบ จำนวน 45 กลุ่ม (ร้อยละ 10.6)

กรรมการกลุ่มออมทรัพย์มีความคิดเห็นว่า การให้สินเชื่อเพื่อการผลิตหรือประกอบอาชีพ มีส่วนช่วยแก้ปัญหาหนี้ในระบบ จำนวน 325 กลุ่ม (ร้อยละ 76.3) ไม่มีส่วนช่วยแก้ปัญหาหนี้ในระบบ จำนวน 28 กลุ่ม (ร้อยละ 6.6) และไม่ตอบ จำนวน 73 กลุ่ม (ร้อยละ 17.1)

กรรมการกลุ่มออมทรัพย์มีความคิดเห็นว่าการส่งเสริมการออม และให้สินเชื่อเพื่อการผลิตหรือประกอบอาชีพสามารถเป็นแหล่งทุนในการสร้างงาน สร้างอาชีพ จำนวน 326 กลุ่ม (ร้อยละ 76.5) ไม่สามารถเป็นแหล่งทุนในการสร้างงาน สร้างอาชีพ จำนวน 17 กลุ่ม (ร้อยละ 4.0) และไม่ตอบ จำนวน 83 กลุ่ม (ร้อยละ 19.5)

กลุ่มออมทรัพย์มีปริมาณเงินทุนสำหรับให้สินเชื่อมีเพียงพอ จำนวน 233 กลุ่ม (ร้อยละ 54.7) ไม่เพียงพอ จำนวน 148 กลุ่ม (ร้อยละ 34.7) และไม่ตอบ จำนวน 45 กลุ่ม (ร้อยละ 10.6)

วิธีการของกลุ่มออมทรัพย์ กรณีมีเงินทุนไม่เพียงพอต่อการปล่อยสินเชื่อ โดยมีการระดมทุนจากสมาชิกมากที่สุด จำนวน 102 กลุ่ม (ร้อยละ 24.0) รองลงมาเป็น การกู้ยืม จำนวน 31 กลุ่ม (ร้อยละ 7.3) และระดมทุนจากสมาชิกหรือกู้ยืม ใกล้เคียงกัน จำนวน 29 กลุ่ม (ร้อยละ 6.8) และขอเงินอุดหนุนจากหน่วยงานภายนอก 18 กลุ่ม (ร้อยละ 4.2)

กลุ่มออมทรัพย์ใช้เงินทุนจากภายนอก ได้แก่ กรรมการพัฒนาชุมชน ในปี พ.ศ. 2546 – 2555 จำนวน 10 กลุ่ม (ร้อยละ 2.3) และในปี พ.ศ. 2536 – 2545 จำนวน 9 กลุ่ม (ร้อยละ 2.1) ใกล้เคียงกัน มีจำนวนเงิน ตั้งแต่ 100,000 บาทขึ้นไป จำนวน 6 กลุ่ม (ร้อยละ 1.5, เงินเฉลี่ย 233,540 บาท) รองลงมามีจำนวนเงินระหว่าง 40,001 – 50,000 บาท จำนวน 5 กลุ่ม (ร้อยละ 1.2, เงินเฉลี่ย 50,000 บาท) และระหว่าง 1,000 – 10,000 บาท จำนวน 4 กลุ่ม (ร้อยละ 0.9, เงินเฉลี่ย 4,875 บาท) ตามลำดับ ซึ่งกลุ่มออมทรัพย์ใช้เงินทุนจากกรรมการพัฒนาชุมชนเฉลี่ย 144,293 บาท

กลุ่มออมทรัพย์มีการกู้ยืมจากธนาคารออมสิน จำนวน 43 กลุ่ม (ร้อยละ 10.2) มากที่สุด รองลงมาจากธนาคารเพื่อการเกษตร และสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) จำนวน 15 กลุ่ม (ร้อยละ 3.5) โดยดำเนินการกู้ยืมในปี พ.ศ. 2546 – 2555 จำนวน 50 กลุ่ม (ร้อยละ 11.7) และในปี พ.ศ. 2536 – 2545 จำนวน 6 กลุ่ม (ร้อยละ 1.4) มีจำนวนเงินที่กู้ยืมระหว่าง 100,000 – 500,000 บาท จำนวน 27 กลุ่ม (ร้อยละ 6.3, เงินเฉลี่ย 297,407 บาท) และระหว่าง 500,001 – 1,000,000 บาท จำนวน 25 กลุ่ม (ร้อยละ 6.0, เงินเฉลี่ย 934,560 บาท) ใกล้เคียงกัน ซึ่งกลุ่มออมทรัพย์กู้ยืมจากธนาคารเฉลี่ย 655,345 บาท

สำหรับแหล่งเงินทุนภายนอกอื่นๆ ได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) จำนวน 22 กลุ่ม (ร้อยละ 5.2) มากที่สุด และรองลงมาจากกองทุนหมู่บ้าน จำนวน 5 กลุ่ม (ร้อยละ 1.2) โดยดำเนินการกู้ยืมในปี พ.ศ. 2546 – 2555 จำนวน 31 กลุ่ม (ร้อยละ 7.3) และในปี พ.ศ. 2536 – 2545 จำนวน 6 กลุ่ม (ร้อยละ 1.4) มีจำนวนเงินที่กู้ยืมระหว่าง 100,000 – 500,000 บาท จำนวน 17 กลุ่ม (ร้อยละ 4.0, เงินเฉลี่ย 205,072 บาท) และน้อยกว่า 100,000 บาท จำนวน 16 กลุ่ม (ร้อยละ 3.8, เงินเฉลี่ย 38,885 บาท) ใกล้เคียงกัน ซึ่งกลุ่มออมทรัพย์ใช้เงินทุนจากแหล่งเงินทุนภายนอกอื่นๆ เฉลี่ย 259,228 บาท

ตารางที่ 5.12 การดำเนินกิจกรรมการออมเพื่อการผลิตของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

การออมเพื่อการผลิต	จำนวน (กลุ่ม)	ร้อยละ
1. เงินสัจจะสะสมเริ่มต้น	347	81.5
- น้อยกว่า 1,000 บาท	45	10.6
- 1,000 ถึง 10,000 บาท	208	48.8
- 10,001 ถึง 20,000 บาท	34	8.0
- 20,001 ถึง 30,000 บาท	10	2.3
- 30,001 ถึง 40,000 บาท	11	2.6
- 40,001 ถึง 50,000 บาท	14	3.3
- 50,001 ถึง 60,000 บาท	5	1.2
- 60,001 ถึง 70,000 บาท	6	1.4
- 70,001 ถึง 80,000 บาท	3	0.7
- 80,001 ถึง 90,000 บาท	2	0.5
- 90,001 ถึง 100,000 บาท	2	0.5
- มากกว่า 100,000 บาทขึ้นไป	7	1.6
- ไม่ตอบ	79	18.5
รวม	426	100.0
2. เงินสัจจะสะสมในปัจจุบัน (พฤษภาคม 2555)	366	85.9
- น้อยกว่า 100,000 บาท	67	15.7
- 100,000 ถึง 500,000 บาท	154	36.2
- 500,001 ถึง 1,000,000 บาท	66	15.5
- 1,000,001 ถึง 1,500,000 บาท	29	6.8
- 1,500,001 ถึง 2,000,000 บาท	12	2.8
- 2,000,001 ถึง 2,500,000 บาท	5	1.2
- 2,500,001 ถึง 3,000,000 บาท	2	0.5
- 3,000,001 ถึง 3,500,000 บาท	5	1.2
- 3,500,001 ถึง 4,000,000 บาท	6	1.4
- 4,000,001 ถึง 4,500,000 บาท	6	1.4
- 4,500,001 ถึง 5,000,000 บาท	4	0.9
- มากกว่า 5,000,000 บาทขึ้นไป	10	2.3
- ไม่ตอบ	60	14.1
รวม	426	100.0

ตารางที่ 5.12 (ต่อ)

การออมเพื่อการผลิต	จำนวน (กลุ่ม)	ร้อยละ
3. เงินให้กู้ยืมหรือสินเชื่อของปี	291	68.3
ปัจจุบัน (พฤษภาคม 2555)		
- น้อยกว่า 100,000 บาท	37	8.7
- 100,000 ถึง 500,000 บาท	131	30.7
- 500,001 ถึง 1,000,000 บาท	57	13.4
- 1,000,001 ถึง 1,500,000 บาท	21	4.9
- 1,500,001 ถึง 2,000,000 บาท	7	1.6
- 2,000,001 ถึง 2,500,000 บาท	5	1.2
- 2,500,001 ถึง 3,000,000 บาท	2	0.5
- 3,000,001 ถึง 3,500,000 บาท	10	2.3
- 3,500,001 ถึง 4,000,000 บาท	6	1.4
- 4,000,001 ถึง 4,500,000 บาท	3	0.7
- 4,500,001 ถึง 5,000,000 บาท	5	1.2
- มากกว่า 5,000,000 บาทขึ้นไป	7	1.6
- ไม่ตอบ	135	31.7
รวม	426	100.0
4. การส่งเสริมการออมและการมีสัจจะ		
ของสมาชิก		
- มีส่วนช่วยแก้ปัญหาความยากจน	369	86.6
- ไม่มีส่วนช่วยแก้ปัญหาความยากจน	12	2.8
- ไม่ตอบ	45	10.6
รวม	426	100.0
5. การให้สินเชื่อเพื่อการผลิตหรือ		
ประกอบอาชีพ		
- มีส่วนช่วยแก้ปัญหาหนี้ในระบบ	325	76.3
- ไม่มีส่วนช่วยแก้ปัญหาหนี้ในระบบ	28	6.6
- ไม่ตอบ	73	17.1
รวม	426	100.0

ตารางที่ 5.12 (ต่อ)

การออมเพื่อการผลิต	จำนวน (กลุ่ม)	ร้อยละ
6. การส่งเสริมการออม และให้สินเชื่อ		
เพื่อการผลิตหรือประกอบอาชีพ		
- สามารถเป็นแหล่งทุนในการสร้างงาน สร้างอาชีพ	326	76.5
- ไม่สามารถเป็นแหล่งทุนในการสร้างงาน สร้างอาชีพ	17	4.0
- ไม่ตอบ	83	19.5
รวม	426	100.0
7. ปริมาณเงินทุนของกลุ่มสำหรับให้สินเชื่อ		
- เพียงพอ	233	54.7
- ไม่เพียงพอ	148	34.7
- ไม่ตอบ	45	10.6
รวม	426	100.0
8. วิธีการของกลุ่ม กรณีเงินทุนไม่เพียงพอ		
ต่อการปล่อยสินเชื่อ		
- ระดมทุนจากสมาชิก	102	24.0
- กู้ยืม	31	7.3
- ระดมทุนจากสมาชิก และกู้ยืม	29	6.8
- ขอเงินอุดหนุนจากหน่วยงานภายนอก	18	4.2
- ระดมทุนจากสมาชิก กู้ยืม และขอเงินอุดหนุน	16	3.8
จากหน่วยงานภายนอก		
- ระดมทุนจากสมาชิก และขอเงินอุดหนุนจากหน่วยงาน	14	3.3
ภายนอก		
- กู้ยืม และขอเงินอุดหนุนจากหน่วยงานภายนอก	8	1.9
- รับบริจาค	7	1.6
- ระดมทุนจากสมาชิก และรับบริจาค	6	1.4
- ให้กู้ยืมตามทุนที่มีอยู่ในขณะนั้น	5	1.2
- ระดมทุนจากสมาชิก รับบริจาค และขอเงินอุดหนุน	4	0.9
จากหน่วยงานภายนอก		
- ระดมทุนจากสมาชิก และให้กู้กับผู้มี	4	0.9
ความจำเป็นก่อน / ให้กู้เท่าที่มี / เปิดรับสมาชิกเพิ่ม / รวมกองทุน		
ต่างๆ ในชุมชน		
- ลดวงเงินกู้ของสมาชิก	3	0.7

ตารางที่ 5.12 (ต่อ)

การออมเพื่อการผลิต	จำนวน (กลุ่ม)	ร้อยละ
8. วิธีการของกลุ่ม ครัวเรือนไม่เพียงพอ		
ต่อการปล่อยสินเชื่อ (ต่อ)		
- ให้อบรมต่อไป หมุนเวียนกู้ หรือเฉลี่ยจากผู้กู้ยืม	3	0.7
- รับบริจาค และขอเงินอุดหนุนจากหน่วยงานภายนอก	2	0.5
- ระดมทุนจากสมาชิก กู้ยืม รับบริจาค และ	2	0.5
ขอเงินอุดหนุนจากหน่วยงานภายนอก		
- เฉลี่ยเงินกู้ให้เท่ากัน	2	0.5
- กู้ยืม และรับบริจาค	1	0.2
- ตั้งโครงการกระตุ้นการออม และนำมาปล่อยกู้	1	0.2
- ไม่ตอบ	168	39.4
รวม	426	100.0
9. แหล่งเงินทุนจากภายนอกที่ใช้		
9.1 จากกรมการพัฒนาชุมชน	23	5.4
- ปีพ.ศ. 2525 – 2535	4	1.0
- ปีพ.ศ. 2536 – 2545	9	2.1
- ปีพ.ศ. 2546 – 2555	10	2.3
- ไม่ตอบ	403	94.6
รวม	426	100.0
จำนวนเงินที่ได้รับ	23	5.4
- 1,000 ถึง 10,000 บาท	4	0.9
- 10,001 ถึง 20,000 บาท	2	0.5
- 20,001 ถึง 30,000 บาท	2	0.5
- 30,001 ถึง 40,000 บาท	1	0.2
- 40,001 ถึง 50,000 บาท	5	1.2
- 50,001 ถึง 60,000 บาท	1	0.2
- 70,0001 ถึง 80,000 บาท	1	0.2
- 90,001 ถึง 100,000 บาท	1	0.2
- ตั้งแต่ 100,000 บาทขึ้นไป	6	1.5
- ไม่ตอบ	403	94.6
รวม	426	100.0

ตารางที่ 5.12 (ต่อ)

การออมเพื่อการผลิต	จำนวน (กลุ่ม)	ร้อยละ
9.2 จากธนาคาร	60	14.1
- ธนาคารออมสิน	43	10.2
- ธนาคารเพื่อการเกษตร และ	15	3.5
สหกรณ์การเกษตร (ช.ก.ส.)		
- ธนาคารออมสิน และ ช.ก.ส.	1	0.2
- ธนาคารกรุงไทย และ ช.ก.ส.	1	0.2
- ไม่ตอบ	366	85.9
รวม	426	100.0
ปีที่กู้ยืม	59	13.8
- ปีพ.ศ. 2525 – 2535	3	0.7
- ปีพ.ศ. 2536 - 2545	6	1.4
- ปีพ.ศ. 2546 – 2555	50	11.7
- ไม่ตอบ	367	86.2
รวม	426	100.0
จำนวนเงินที่กู้ยืม	58	13.6
- น้อยกว่า 100,000 บาท	3	0.7
- 100,000 ถึง 500,000 บาท	27	6.3
- 500,001 ถึง 1,000,000 บาท	25	6.0
- 1,000,001 ถึง 1,500,000 บาท	1	0.2
- 1,500,001 ถึง 2,000,000 บาท	1	0.2
- 2,000,001 ถึง 2,500,000 บาท	1	0.2
- ไม่ตอบ	368	86.4
รวม	426	100.0
9.3 อื่นๆ	40	9.4
- องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.)	22	5.2
- กองทุนหมู่บ้าน	5	1.2
- บริษัทพัฒนาธุรกิจขนาดย่อม	4	0.9
- จัดสรรจากรัฐบาล / เทศบาล	2	0.5
- กู้จากบุคคลในชุมชน	2	0.5
- กู้จากกลุ่มพัฒนาสตรี / กิจกรรม	2	0.5
เครือข่ายในชุมชน		

ตารางที่ 5.12 (ต่อ)

การออมเพื่อการผลิต	จำนวน (กลุ่ม)	ร้อยละ
9.3 อื่นๆ (ต่อ)		
- คู่ออกกลุ่มออมทรัพย์อื่น	1	0.2
- มูลนิธิศุภมิตรแห่งประเทศไทย	1	0.2
- กองทุนพัฒนาสังคม	1	0.2
- ไม่ตอบ	386	90.6
รวม	426	100.0
ปีที่ได้รับ	39	9.2
- ปีพ.ศ. 2525 – 2535	2	0.5
- ปีพ.ศ. 2536 - 2545	6	1.4
- ปีพ.ศ. 2546 – 2555	31	7.3
- ไม่ตอบ	387	90.8
รวม	426	100.0
จำนวนเงินที่ได้รับ	39	9.2
- น้อยกว่า 100,000 บาท	16	3.8
- 100,000 ถึง 500,000 บาท	17	4.0
- 500,001 ถึง 1,000,000 บาท	5	1.2
- 1,000,001 ถึง 1,500,000 บาท	1	0.2
- ไม่ตอบ	387	90.8
รวม	426	100.0

(2) ด้านการส่งเสริมอาชีพ

(2.1) จำนวนกิจกรรมส่งเสริมอาชีพของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

จากตารางที่ 5.13 จำนวนกิจกรรมส่งเสริมอาชีพของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต พบว่า มีการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจด้านต่างๆ ได้แก่ ศูนย์สาธิตการตลาด จำนวน 169 กลุ่ม (ร้อยละ 39.7) ไม่มีศูนย์สาธิตการตลาด จำนวน 202 กลุ่ม (ร้อยละ 47.4) และ ไม่ตอบ จำนวน 55 กลุ่ม (ร้อยละ 12.9)

มีการดำเนินงานร้านค้าชุมชนภายใต้การกำกับดูแลของกลุ่มออมทรัพย์ จำนวน 61 กลุ่ม (ร้อยละ 14.3) ไม่มีร้านค้าชุมชน จำนวน 266 กลุ่ม (ร้อยละ 62.5) และ ไม่ตอบ จำนวน 99 กลุ่ม (ร้อยละ 23.2)

มีการดำเนินงานยุ่งฉาง จำนวน 108 กลุ่ม (ร้อยละ 25.3) ไม่มียุ่งฉาง จำนวน 266 กลุ่ม (ร้อยละ 54.5) และไม่ตอบ จำนวน 86 (ร้อยละ 20.2)

มีการดำเนินงานป้อนน้ำมัน จำนวน 33 กลุ่ม (ร้อยละ 7.8) ไม่มีป้อนน้ำมัน จำนวน 280 กลุ่ม (ร้อยละ 65.7) และไม่ตอบ จำนวน 113 (ร้อยละ 26.5)

มีการดำเนินงานโรงสีข้าว จำนวน 53 กลุ่ม (ร้อยละ 12.4) ไม่มีโรงสีข้าว จำนวน 264 กลุ่ม (ร้อยละ 62.0) และไม่ตอบ จำนวน 109 (ร้อยละ 25.6)

มีการดำเนินงานลานตากผลผลิต จำนวน 22 กลุ่ม (ร้อยละ 5.2) ไม่มีลานตากผลผลิต จำนวน 285 กลุ่ม (ร้อยละ 66.9) และไม่ตอบ จำนวน 119 (ร้อยละ 27.9)

มีการดำเนินงานโรงผลิตน้ำดื่ม จำนวน 7 กลุ่ม (ร้อยละ 1.6) ไม่มีโรงผลิตน้ำดื่ม จำนวน 301 กลุ่ม (ร้อยละ 70.7) และไม่ตอบ จำนวน 118 (ร้อยละ 27.7)

มีการจำหน่ายปุ๋ย จำนวน 79 กลุ่ม (ร้อยละ 78.6) ไม่มีการจำหน่ายปุ๋ย จำนวน 248 กลุ่ม (ร้อยละ 58.2) และไม่ตอบ จำนวน 99 (ร้อยละ 23.2)

มีการดำเนินงานกิจกรรมอื่นๆ รวม 27 กลุ่ม (ร้อยละ 6.3) เช่น คุ้มเงินไปขายของ และทอผ้า จำนวน 3 กลุ่ม (ร้อยละ 0.7) ธนาคารข้าว 3 กลุ่ม (ร้อยละ 0.7) และ เลี้ยงวัว เลี้ยงสัตว์ 3 กลุ่ม (ร้อยละ 0.7) เป็นต้น และไม่ตอบ 152 กลุ่ม (ร้อยละ 35.7)

จากจำนวนกิจกรรมการส่งเสริมอาชีพดังกล่าว พบว่า กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตมีการดำเนินงานศูนย์สาธิตการตลาดมากที่สุด จำนวน 169 กลุ่ม (ร้อยละ 39.7) รองลงมาเป็นยุ่งฉาง จำนวน 108 กลุ่ม (ร้อยละ 25.3) จำหน่ายปุ๋ย จำนวน 79 กลุ่ม (ร้อยละ 18.6) ร้านค้าชุมชน จำนวน 61 กลุ่ม (ร้อยละ 14.3) และ โรงสีข้าว จำนวน 53 กลุ่ม (ร้อยละ 12.4) ตามลำดับ สำหรับกิจกรรมที่ดำเนินงานน้อยนอกเหนือจากกิจกรรมอื่นๆ พบว่า โรงผลิตน้ำดื่ม มีจำนวน 7 กลุ่ม (ร้อยละ 1.6) ลานตากผลผลิต จำนวน 22 กลุ่ม (ร้อยละ 5.2) และป้อนน้ำมัน จำนวน 33 กลุ่ม (ร้อยละ 7.8) ตามลำดับ

ตารางที่ 5.13 จำนวนกิจกรรมส่งเสริมอาชีพของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

กิจกรรมส่งเสริมอาชีพ	จำนวน (กลุ่ม)	ร้อยละ
1. ศูนย์สาธิตการตลาด		
- มี	169	39.7
- ไม่มี	202	47.4
- ไม่ตอบ	55	12.9
รวม	426	100.0
2. ร้านค้าชุมชน		
- มี	61	14.3

ตารางที่ 5.13 (ต่อ)

กิจกรรมส่งเสริมอาชีพ	จำนวน (กลุ่ม)	ร้อยละ
2. ร้านค้าชุมชน (ต่อ)		
- ไม่มี	266	62.5
- ไม่ตอบ	99	23.2
รวม	426	100.0
3. ชู่งฉาง		
- มี	108	25.3
- ไม่มี	232	54.5
- ไม่ตอบ	86	20.2
รวม	426	100.0
4. บั๊มน้ำมัน		
- มี	33	7.8
- ไม่มี	280	65.7
- ไม่ตอบ	113	26.5
รวม	426	100.0
5. โรงสีข้าว		
- มี	53	12.4
- ไม่มี	264	62.0
- ไม่ตอบ	109	25.6
6. ถานตากผลผลิต		
- มี	22	5.2
- ไม่มี	285	66.9
- ไม่ตอบ	119	27.9
รวม	426	100.0
7. โรงงานผลิตน้ำดื่ม		
- มี	7	1.6
- ไม่มี	301	70.7
- ไม่ตอบ	118	27.7
รวม	426	100.0
8. จำหน่ายปุ๋ย		
- มี	79	18.6
- ไม่มี	248	58.2

ตารางที่ 5.13 (ต่อ)

กิจกรรมส่งเสริมอาชีพ	จำนวน (กลุ่ม)	ร้อยละ
8. จำหน่ายปุ๋ย		
-ไม่ตอบ		
รวม	426	100.0
9. อื่นๆ	26	6.10
- กู้เงินไปขายของและทอผ้า	3	0.7
- ธนาคารข้าว	3	0.7
- เลี้ยงวัว / เลี้ยงสัตว์	3	0.7
- ผลิตน้ำยาล้างจาน	2	0.6
- ทอผ้าไหม	2	0.6
- รถนวด / สีข้าว	2	0.6
- เลี้ยงสัตว์ เกษตรกรรม และค้าขาย	1	0.2
- เลี้ยงปลา และทอผ้า	1	0.2
- ทำสมุนไพร และทอผ้า	1	0.2
- กลุ่มผลิตเมล็ดข้าว และช่างสุขภัณฑ์	1	0.2
- ให้บริการโต๊ะ แก้วน้ำ	1	0.2
- กลุ่มทำขนมจีน	1	0.2
- กลุ่มเพาะเห็ด ขายเป็น และปลา	1	0.2
- กลุ่มปุ๋ยหมักชีวภาพ	1	0.2
- กลุ่มข้าวกล้อง และปุ๋ยชีวภาพ	1	0.2
- กลุ่มทำดอกไม้จันทน์	1	0.2
- กลุ่มผลิตข้าวฮาง และเลี้ยงหมูหลุม	1	0.2
-ไม่มี	247	58.0
-ไม่ตอบ	153	35.90
รวม	426	100.0

(2.2) การเปรียบเทียบทุนดำเนินการ กำไร และจำนวนสมาชิกเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมอาชีพประเภทต่างๆ ในปี พ.ศ. 2553 – 2554

(2.2.1) ศูนย์สาธิตการตลาด

จากตารางที่ 5.14 การเปรียบเทียบการดำเนินกิจกรรมศูนย์สาธิตการตลาด ในปี พ.ศ. 2553 – 2554 พบว่า การดำเนินงานเมื่อสิ้นปีทางบัญชีปี พ.ศ. 2553 ศูนย์สาธิตการตลาดส่วนใหญ่มีเงินทุนดำเนินการระหว่าง 100,001 – 150,000 บาท จำนวน 18 กลุ่ม (ร้อยละ 4.2, เงินทุนเฉลี่ย

126,644 บาท) รองลงมามีเงินทุนดำเนินการระหว่าง 10,000 – 50,000 บาท และ 150,001 – 200,000 บาท เท่ากัน จำนวน 16 กลุ่ม (ร้อยละ 3.8, เงินทุนเฉลี่ย 36,336 บาท และ 183,815 บาท) และเงินทุนระหว่าง 50,001 – 100,000 บาท จำนวน 14 กลุ่ม (ร้อยละ 3.3, เงินทุนเฉลี่ย 74,932 บาท) ตามลำดับ ซึ่งปี พ.ศ. 2553 มีเงินทุนดำเนินการเฉลี่ยเท่ากับ 266,630 บาท

การดำเนินงานเมื่อสิ้นปีทางบัญชี ปี พ.ศ. 2554 พบว่า ศูนย์สาธิตการตลาดส่วนใหญ่มีเงินทุนดำเนินการระหว่าง 100,001 – 150,000 บาท จำนวน 20 กลุ่ม (ร้อยละ 4.7, เงินทุนเฉลี่ย 128,250 บาท) รองลงมามีเงินทุนดำเนินการระหว่าง 150,001 – 200,000 บาท จำนวน 19 กลุ่ม (ร้อยละ 4.5, เงินทุนเฉลี่ย 183,804 บาท) และเงินทุนระหว่าง 50,001 – 100,000 บาท จำนวน 15 กลุ่ม (ร้อยละ 3.5, เงินทุนเฉลี่ย 70,010 บาท) ตามลำดับ ซึ่งปี พ.ศ. 2554 มีเงินทุนดำเนินการเฉลี่ยเท่ากับ 309,772 บาท

หากเปรียบเทียบเงินทุนดำเนินการของศูนย์สาธิตการตลาดในปี พ.ศ. 2553 – 2554 พบว่า ปี พ.ศ. 2553 มีเงินทุนดำเนินการเฉลี่ยเท่ากับ 266,630 บาท ซึ่งน้อยกว่าปี พ.ศ. 2554 ที่มีเงินทุนดำเนินการเฉลี่ยเท่ากับ 309,772 บาท นั่นคือ ศูนย์สาธิตการตลาดมีเงินทุนดำเนินการเฉลี่ยเพิ่มขึ้นเท่ากับ 43,142 บาทหรือร้อยละ 13.9

สำหรับผลกำไรจากการดำเนินงานศูนย์สาธิตการตลาด พบว่า ปี พ.ศ. 2553 มีกำไรระหว่าง 50,001 – 100,000 บาท มากที่สุด จำนวน 25 กลุ่ม (ร้อยละ 5.9, กำไรเฉลี่ย 80,473 บาท) รองลงมามีกำไรระหว่าง 10,000 – 50,000 บาท จำนวน 19 กลุ่ม (ร้อยละ 4.5, กำไรเฉลี่ย 33,688 บาท) และมีกำไรระหว่าง 100,001 – 150,000 บาท จำนวน 10 กลุ่ม (ร้อยละ 2.3, กำไรเฉลี่ย 127,359 บาท) ตามลำดับ ซึ่งมีผลกำไรเฉลี่ยเท่ากับ 146,584 บาท

ผลกำไรจากการดำเนินงานศูนย์สาธิตการตลาด ปี พ.ศ. 2554 พบว่า มีกำไรระหว่าง 50,001 – 100,000 บาท มากที่สุด จำนวน 21 กลุ่ม (ร้อยละ 4.7, กำไรเฉลี่ย 76,607 บาท) รองลงมามีกำไรระหว่าง 10,000 – 50,000 บาท จำนวน 16 กลุ่ม (ร้อยละ 3.8, กำไรเฉลี่ย 38,881 บาท) และมีกำไรระหว่าง 100,001 – 150,000 บาท ใกล้เคียงกัน จำนวน 15 กลุ่ม (ร้อยละ 3.5, กำไรเฉลี่ย 128,178 บาท) ตามลำดับ ซึ่งปี พ.ศ. 2554 มีผลกำไรเฉลี่ยเท่ากับ 164,745 บาท

หากเปรียบเทียบผลกำไรของศูนย์สาธิตการตลาด ในปี พ.ศ. 2553 – 2554 พบว่า ปีพ.ศ. 2553 มีผลกำไรเฉลี่ยเท่ากับ 146,584 บาท ซึ่งน้อยกว่าปี พ.ศ. 2554 ที่มีผลกำไรเฉลี่ยเท่ากับ 164,745 บาท นั่นคือ ศูนย์สาธิตการตลาดมีผลกำไรจากการดำเนินงานเฉลี่ยเพิ่มขึ้นเท่ากับ 18,161 บาทหรือร้อยละ 11.0

สำหรับจำนวนสมาชิกของศูนย์สาธิตการตลาด ปี พ.ศ. 2553 พบว่า มีสมาชิกระหว่าง 50 – 100 คน มากที่สุด จำนวน 25 กลุ่ม (ร้อยละ 5.9, จำนวนเฉลี่ย 77 คน) รองลงมามีสมาชิกระหว่าง 101 – 150 คน จำนวน 23 กลุ่ม (ร้อยละ 5.4, จำนวนเฉลี่ย 124 คน) และระหว่าง 151 –

200 คน จำนวน 16 กลุ่ม (ร้อยละ 3.8, จำนวนเฉลี่ย 176 คน) ตามลำดับ ซึ่งปี พ.ศ. 2553 มีสมาชิกของศูนย์สาธิตการตลาดเฉลี่ย 181 คน

จำนวนสมาชิกของศูนย์สาธิตการตลาด ปี พ.ศ. 2554 พบว่า มีสมาชิกระหว่าง 50 – 100 คน มากที่สุด จำนวน 24 กลุ่ม (ร้อยละ 5.6, จำนวนเฉลี่ย 77 คน) รองลงมามีสมาชิกระหว่าง 101 – 150 คน และระหว่าง 151 – 200 คน เท่ากัน จำนวน 19 กลุ่ม (ร้อยละ 4.5, จำนวนเฉลี่ย 123 คน และ 175 คน) ตามลำดับ ซึ่งปี พ.ศ. 2554 มีสมาชิกของศูนย์สาธิตการตลาดเฉลี่ย 206 คน

หากเปรียบเทียบจำนวนสมาชิกของศูนย์สาธิตการตลาดเฉลี่ยใน ปีพ.ศ. 2553 และ 2554 พบว่า ปี พ.ศ. 2553 มีสมาชิกเข้าร่วมเฉลี่ยเท่ากับ 181 คน ซึ่งน้อยกว่าปี พ.ศ. 2554 ที่มีสมาชิกเข้าร่วมเฉลี่ยเท่ากับ 206 คน นั่นคือ ศูนย์สาธิตการตลาดมีสมาชิกเฉลี่ยเพิ่มขึ้นเท่ากับ 25 คนหรือร้อยละ 12.1

ตารางที่ 5.14 การเปรียบเทียบการดำเนินกิจกรรมศูนย์สาธิตการตลาด ในปี พ.ศ. 2553 – 2554

ศูนย์สาธิตการตลาด	พ.ศ. 2553		พ.ศ. 2554	
	จำนวน (กลุ่ม)	ร้อยละ	จำนวน (กลุ่ม)	ร้อยละ
1. จำนวนเงินทุนดำเนินการเมื่อสิ้นปีทางบัญชี	90	21.1	96	22.6
- น้อยกว่า 10,000 บาท	1	0.2	1	0.2
- 10,000 ถึง 50,000 บาท	16	3.8	11	2.6
- 50,001 ถึง 100,000 บาท	14	3.3	15	3.5
- 100,001 ถึง 150,000 บาท	18	4.2	20	4.7
- 150,001 ถึง 200,000 บาท	16	3.8	19	4.5
- 200,001 ถึง 250,000 บาท	2	0.5	5	1.2
- 250,001 ถึง 300,000 บาท	4	0.9	2	0.5
- 300,001 ถึง 350,000 บาท	3	0.7	7	1.6
- 350,001 ถึง 400,000 บาท	1	0.2	0	0
- 400,001 ถึง 450,000 บาท	4	0.9	2	0.5
- 450,001 ถึง 500,000 บาท	0	0	1	0.2
- มากกว่า 500,000 บาทขึ้นไป	11	2.6	13	3.1
- ไม่ตอบ	336	78.9	330	77.4
รวม	426	100.0	426	100.0

ตารางที่ 5.14 (ต่อ)

ศูนย์สถิติการตลาด	พ.ศ. 2553		พ.ศ. 2554	
	จำนวน (กลุ่ม)	ร้อยละ	จำนวน (กลุ่ม)	ร้อยละ
2. กำไร	87	20.4	93	21.8
- น้อยกว่า 10,000 บาท	6	1.4	7	1.7
- 10,000 ถึง 50,000 บาท	19	4.5	16	3.8
- 50,001 ถึง 100,000 บาท	25	5.9	21	4.7
- 100,001 ถึง 150,000 บาท	10	2.3	15	3.5
- 150,001 ถึง 200,000 บาท	9	2.1	10	2.3
- 200,001 ถึง 250,000 บาท	5	1.2	7	1.7
- 250,001 ถึง 300,000 บาท	2	0.5	3	0.7
- 300,001 ถึง 350,000 บาท	3	0.7	1	0.2
- 350,001 ถึง 400,000 บาท	3	0.7	5	1.2
- 400,001 ถึง 450,000 บาท	0	0	2	0.5
- 450,001 ถึง 500,000 บาท	3	0.7	2	0.5
- มากกว่า 500,000 บาทขึ้นไป	2	0.5	4	1.0
- ไม่ตอบ	339	79.6	333	78.2
รวม	426	100.0	426	100.0
3. จำนวนสมาชิกเข้าร่วม	88	20.7	93	21.8
- น้อยกว่า 50 คน	1	0.2	0	0
- 50 ถึง 100 คน	25	5.9	24	5.6
- 101 ถึง 150 คน	23	5.4	19	4.5
- 151 ถึง 200 คน	16	3.8	19	4.5
- 201 ถึง 250 คน	9	2.1	9	2.0
- 251 ถึง 300 คน	1	0.2	6	1.4
- 301 ถึง 350 คน	2	0.5	3	0.7
- 351 ถึง 400 คน	4	1.0	3	0.7
- 401 ถึง 450 คน	1	0.2	2	0.5
- 451 ถึง 500 คน	1	0.2	2	0.5
- มากกว่า 500 คนขึ้นไป	5	1.2	6	1.4
- ไม่ตอบ	338	79.3	333	78.2
รวม	426	100.0	426	100.0

(2.2.2) ร้านค้าชุมชน

จากตารางที่ 5.15 การเปรียบเทียบการดำเนินงานกิจกรรมร้านค้าชุมชน ในปี พ.ศ. 2553 – 2554 พบว่า การดำเนินงานเมื่อสิ้นปีทางบัญชี ปี พ.ศ. 2553 ร้านค้าชุมชนส่วนใหญ่มีเงินทุนดำเนินการระหว่าง 50,001 – 100,000 บาท และ 100,001 – 150,000 บาท เท่ากันจำนวน 7 กลุ่ม (ร้อยละ 1.7, เงินทุนเฉลี่ย 83,715 บาท และ 115,816 บาท) รองลงมามีเงินทุนดำเนินการระหว่าง 10,000 – 50,000 บาท จำนวน 5 กลุ่ม (ร้อยละ 1.2, เงินทุนเฉลี่ย 35,100 บาท) ตามลำดับ ซึ่งปี พ.ศ. 2553 มีเงินทุนดำเนินการเฉลี่ยเท่ากับ 141,085 บาท

การดำเนินงานเมื่อสิ้นปีทางบัญชี ปี พ.ศ. 2554 พบว่า ร้านค้าชุมชนส่วนใหญ่มีเงินทุนดำเนินการระหว่าง 50,001 – 100,000 บาท และ 100,001 - 150,000 บาท เท่ากันจำนวน 8 กลุ่ม (ร้อยละ 1.9, เงินทุนเฉลี่ย 79,431 บาท และ 118,453 บาท) รองลงมามีเงินทุนดำเนินการระหว่าง 10,000 – 50,000 บาท จำนวน 3 กลุ่ม (ร้อยละ 0.7, เงินทุนเฉลี่ย 28,833 บาท) ตามลำดับ ซึ่งปี พ.ศ. 2554 มีเงินทุนดำเนินการเฉลี่ยเท่ากับ 153,175 บาท

หากเปรียบเทียบเงินทุนดำเนินการของร้านค้าชุมชน ในปี พ.ศ. 2553 – 2554 พบว่า ปี พ.ศ. 2553 มีเงินทุนดำเนินการเฉลี่ยเท่ากับ 141,085 บาท ซึ่งน้อยกว่าปี พ.ศ. 2554 ที่มีเงินทุนดำเนินการเฉลี่ยเท่ากับ 153,175 บาท นั่นคือ ร้านค้าชุมชนมีเงินทุนดำเนินการเฉลี่ยเพิ่มขึ้นเท่ากับ 12,090 บาทหรือร้อยละ 7.9

สำหรับผลกำไรจากการดำเนินงานร้านค้าชุมชน พบว่า ปี พ.ศ. 2553 มีกำไรระหว่าง 10,000 – 50,000 บาท และ 50,001 – 100,000 บาท เท่ากันจำนวน 9 กลุ่ม (ร้อยละ 2.1, กำไรเฉลี่ย 27,163 บาท และ 74,862 บาท) รองลงมามีกำไรระหว่าง 100,001 – 150,000 บาท จำนวน 3 กลุ่ม (ร้อยละ 0.7, กำไรเฉลี่ย 119,622 บาท) ตามลำดับ ซึ่งปี พ.ศ. 2553 มีผลกำไรเฉลี่ยเท่ากับ 67,435 บาท

ผลกำไรจากการดำเนินงานร้านค้าชุมชน ปี พ.ศ. 2554 พบว่า มีกำไรระหว่าง 10,000 – 50,000 บาท มากที่สุด จำนวน 10 กลุ่ม (ร้อยละ 2.3, กำไรเฉลี่ย 31,522 บาท) รองลงมามีกำไรระหว่าง 50,001 – 100,000 บาท จำนวน 8 กลุ่ม (ร้อยละ 1.9, กำไรเฉลี่ย 76,202 บาท) และมีกำไรระหว่าง 100,001 – 150,000 บาท จำนวน 3 กลุ่ม (ร้อยละ 0.7, กำไรเฉลี่ย 127,750 บาท) ตามลำดับ ซึ่งปี พ.ศ. 2554 มีผลกำไรเฉลี่ยเท่ากับ 83,164 บาท

หากเปรียบเทียบผลกำไรของร้านค้าชุมชน ในปี พ.ศ. 2553 – 2554 พบว่า ปี พ.ศ. 2553 มีผลกำไรเฉลี่ยเท่ากับ 67,435 บาท ซึ่งน้อยกว่าปี พ.ศ. 2554 ที่มีผลกำไรเฉลี่ยเท่ากับ 83,164 บาท นั่นคือ ร้านค้าชุมชนมีผลกำไรจากการดำเนินงานเฉลี่ยเพิ่มขึ้นเท่ากับ 15,729 บาทหรือร้อยละ 18.9

สำหรับจำนวนสมาชิกของร้านค้าชุมชน ปี พ.ศ. 2553 พบว่า มีสมาชิกระหว่าง 50 – 100 คน มากที่สุด จำนวน 9 กลุ่ม (ร้อยละ 2.1, จำนวนเฉลี่ย 80 คน) รองลงมา มีสมาชิกระหว่าง 101 – 150 คน จำนวน 6 กลุ่ม (ร้อยละ 1.4, จำนวนเฉลี่ย 123 คน) ตามลำดับ ซึ่งปี พ.ศ. 2553 มีสมาชิกของร้านค้าชุมชนเฉลี่ย 131 คน

จำนวนสมาชิกของร้านค้าชุมชน ปี พ.ศ. 2554 พบว่า มีสมาชิกระหว่าง 50 – 100 คน และ 101 – 150 คนมากที่สุด เท่ากันจำนวน 8 กลุ่ม (ร้อยละ 1.9, จำนวนเฉลี่ย 81 คน และ 119 คน) รองลงมา มีสมาชิกระหว่าง 201 – 250 คน จำนวน 4 กลุ่ม (ร้อยละ 0.9, จำนวนเฉลี่ย 210 คน) ตามลำดับ ซึ่งปี พ.ศ. 2554 มีสมาชิกของร้านค้าชุมชนเฉลี่ย 137 คน

หากเปรียบเทียบจำนวนสมาชิกของร้านค้าชุมชนเฉลี่ยในปี พ.ศ. 2553 และ 2554 พบว่า ปี พ.ศ. 2553 มีสมาชิกเฉลี่ยเท่ากับ 131 คน ซึ่งน้อยกว่าปี พ.ศ. 2554 ที่มีสมาชิกเฉลี่ยเท่ากับ 137 คน นั่นคือ ร้านค้าชุมชนมีสมาชิกเฉลี่ยเพิ่มขึ้นเท่ากับ 6 คนหรือร้อยละ 4.4

ตารางที่ 5.15 การเปรียบเทียบการดำเนินกิจกรรมร้านค้าชุมชน ในปีพ.ศ. 2553 – 2554

ร้านค้าชุมชน	พ.ศ. 2553		พ.ศ. 2554	
	จำนวน (กลุ่ม)	ร้อยละ	จำนวน (กลุ่ม)	ร้อยละ
1. จำนวนเงินทุนดำเนินการ	27	6.3	29	6.8
เมื่อสิ้นปีทางบัญชี				
- น้อยกว่า 10,000 บาท	1	0.2	1	0.2
- 10,000 ถึง 50,000 บาท	5	1.2	3	0.7
- 50,001 ถึง 100,000 บาท	7	1.7	8	1.9
- 100,001 ถึง 150,000 บาท	7	1.7	8	1.9
- 150,001 ถึง 200,000 บาท	1	0.2	2	0.5
- 200,001 ถึง 250,000 บาท	1	0.2	2	0.5
- 250,001 ถึง 300,000 บาท	2	0.5	1	0.2
- 300,001 ถึง 350,000 บาท	1	0.2	2	0.5
- 350,001 ถึง 400,000 บาท	1	0.2	0	0
- 450,001 ถึง 500,000 บาท	0	0	1	0.2
- มากกว่า 500,000 บาทขึ้นไป	1	0.2	1	0.2
- ไม่ตอบ	399	93.7	397	92.2
รวม	426	100.0	426	100.0
2. กำไร	25	5.9	27	6.3
- น้อยกว่า 10,000 บาท	2	0.5	2	0.5
- 10,000 ถึง 50,000 บาท	9	2.1	10	2.3

ตารางที่ 5.15 (ต่อ)

ร้านค้าชุมชน	พ.ศ. 2553		พ.ศ. 2554	
	จำนวน (กลุ่ม)	ร้อยละ	จำนวน (กลุ่ม)	ร้อยละ
2. กำไร (ต่อ)				
- 50,001 ถึง 100,000 บาท	9	2.1	8	1.9
- 100,001 ถึง 150,000 บาท	3	0.7	3	0.7
- 150,001 ถึง 200,000 บาท	1	0.2	2	0.5
- 200,001 ถึง 250,000 บาท	1	0.2	1	0.2
- 300,001 ถึง 350,000 บาท	0	0	1	0.2
- ไม่ตอบ	401	79.6	399	78.2
รวม	426	100.0	426	100.0
3. จำนวนสมาชิกเข้าร่วม				
- น้อยกว่า 50 คน	3	0.7	3	0.7
- 50 ถึง 100 คน	9	2.1	8	1.9
- 101 ถึง 150 คน	6	1.4	8	1.9
- 151 ถึง 200 คน	3	0.7	2	0.5
รวม	426	100.0	426	100.0
จำนวนสมาชิกเข้าร่วม (ต่อ)				
- 201 ถึง 250 คน	3	0.7	4	0.9
- 251 ถึง 300 คน	1	0.2	2	0.5
- 301 ถึง 350 คน	1	0.2	0	0
- 351 ถึง 400 คน	0	0	1	0.2
- ไม่ตอบ	400	93.9	398	93.4
รวม	426	100.0	426	100.0

(2.2.3) ยุ่งฉาง

จากตารางที่ 5.16 การเปรียบเทียบการดำเนินกิจกรรมยุ่งฉาง ในปี พ.ศ. 2553 - 2554 พบว่า การดำเนินงาน เมื่อสิ้นปีทางบัญชี ปี พ.ศ. 2553 ยุ่งฉางส่วนใหญ่มีเงินทุนดำเนินการระหว่าง 10,000 – 50,000 บาทมากที่สุด จำนวน 13 กลุ่ม (ร้อยละ 3.1, เงินทุนเฉลี่ย 23,624 บาท) รองลงมา มีเงินทุนดำเนินการระหว่าง 50,001 – 100,000 บาท จำนวน 6 กลุ่ม (ร้อยละ 1.4, เงินทุนเฉลี่ย 73,978 บาท) ตามลำดับ ซึ่งปี พ.ศ. 2553 มีเงินทุนดำเนินการเฉลี่ยเท่ากับ 104,649 บาท

เมื่อสิ้นปีทางบัญชีปี พ.ศ. 2554 พบว่า ยู้งฉางส่วนใหญ่มีเงินทุนดำเนินการระหว่าง 10,000 – 50,000 บาทมากที่สุด จำนวน 15 กลุ่ม (ร้อยละ 3.5, เงินทุนเฉลี่ย 22,463 บาท) รองลงมา มีเงินทุนดำเนินการระหว่าง 50,001 – 100,000 บาท จำนวน 8 กลุ่ม (ร้อยละ 1.9, เงินทุนเฉลี่ย 77,749 บาท) ตามลำดับ ซึ่งปี พ.ศ. 2554 มีเงินทุนดำเนินการเฉลี่ยเท่ากับ 97,103 บาท

หากเปรียบเทียบเงินทุนดำเนินการของยู้งฉาง ในปี พ.ศ. 2553 – 2554 พบว่า ปี พ.ศ. 2553 มีเงินทุนดำเนินการเฉลี่ยเท่ากับ 104,649 บาท ซึ่งมากกว่าปี พ.ศ. 2554 ที่มีเงินทุนดำเนินการเฉลี่ยเท่ากับ 97,103 บาท นั่นคือ ยู้งฉางมีเงินทุนดำเนินการเฉลี่ยลดลงเท่ากับ 7,546 บาทหรือร้อยละ 7.2

สำหรับผลกำไรจากการดำเนินงานยู้งฉาง ปี พ.ศ. 2553 พบว่า มีกำไรระหว่าง 10,000 – 50,000 บาท และน้อยกว่า 10,000 บาท ใกล้เคียงกัน จำนวน 9 กลุ่ม (ร้อยละ 2.1, กำไรเฉลี่ย 19,690 บาท) และจำนวน 8 กลุ่ม (ร้อยละ 1.9, กำไรเฉลี่ย 4,213 บาท) ตามลำดับ ซึ่งปี พ.ศ. 2553 มีผลกำไรเฉลี่ยเท่ากับ 15,051 บาท

ผลกำไรจากการดำเนินงานยู้งฉาง ปี พ.ศ. 2554 พบว่า มีกำไรน้อยกว่า 10,000 บาท มากที่สุด จำนวน 12 กลุ่ม (ร้อยละ 2.9, กำไรเฉลี่ย 4,425 บาท) รองลงมา มีกำไรระหว่าง 10,000 – 50,000 บาท จำนวน 8 กลุ่ม (ร้อยละ 1.9, กำไรเฉลี่ย 22,118 บาท) ตามลำดับ ซึ่งปี พ.ศ. 2554 มีผลกำไรเฉลี่ยเท่ากับ 62,610 บาท

หากเปรียบเทียบผลกำไรของยู้งฉาง ในปี พ.ศ. 2553 – 2554 พบว่า ปี พ.ศ. 2553 มีผลกำไรเฉลี่ยเท่ากับ 15,051 บาท ซึ่งน้อยกว่าปี พ.ศ. 2554 ที่มีผลกำไรเฉลี่ยเท่ากับ 62,610 บาท นั่นคือ ยู้งฉางมีผลกำไรจากการดำเนินงานเฉลี่ยเพิ่มขึ้นเท่ากับ 47,559 บาทหรือร้อยละ 76.0

สำหรับจำนวนสมาชิกของยู้งฉาง ปี พ.ศ. 2553 พบว่า มีสมาชิกระหว่าง 50 – 100 คน มากที่สุด จำนวน 11 กลุ่ม (ร้อยละ 2.6, จำนวนเฉลี่ย 78 คน) รองลงมา มีสมาชิกระหว่าง 101 – 150 คน จำนวน 7 กลุ่ม (ร้อยละ 1.6, จำนวนเฉลี่ย 119 คน) และน้อยกว่า 50 คน จำนวน 4 กลุ่ม (ร้อยละ 0.9, จำนวนเฉลี่ย 33 คน) ตามลำดับ ซึ่งปี พ.ศ. 2553 มีสมาชิกของยู้งฉางเฉลี่ย 129 คน

จำนวนสมาชิกของยู้งฉาง ปี พ.ศ. 2554 พบว่า มีสมาชิกระหว่าง 50 – 100 คน มากที่สุด จำนวน 14 กลุ่ม (ร้อยละ 3.3, จำนวนเฉลี่ย 77 คน) รองลงมา มีสมาชิกระหว่าง 101 – 150 คน จำนวน 7 กลุ่ม (ร้อยละ 1.6, จำนวนเฉลี่ย 116 คน) และ 151 – 200 คน จำนวน 5 กลุ่ม (ร้อยละ 1.2, จำนวนเฉลี่ย 176 คน) ตามลำดับ ซึ่งปี พ.ศ. 2554 มีสมาชิกของยู้งฉางเฉลี่ย 133 คน

หากเปรียบเทียบจำนวนสมาชิกของยู้งฉางเฉลี่ยในปี พ.ศ. 2553 และ 2554 พบว่า ปี พ.ศ. 2553 มีสมาชิกเฉลี่ยเท่ากับ 129 คน ซึ่งน้อยกว่าปี พ.ศ. 2554 ที่มีสมาชิกเฉลี่ยเท่ากับ 133 คน นั่นคือ ยู้งฉางมีสมาชิกเฉลี่ยเพิ่มขึ้นเท่ากับ 4 คนหรือร้อยละ 3.0

ตารางที่ 5.16 การเปรียบเทียบการดำเนินกิจกรรมผู้จ้าง ในปี พ.ศ. 2553 – 2554

ผู้จ้าง	พ.ศ. 2553		พ.ศ. 2554	
	จำนวน (กลุ่ม)	ร้อยละ	จำนวน (กลุ่ม)	ร้อยละ
1. จำนวนเงินทุนดำเนินการ	27	6.3	30	7.0
เมื่อสิ้นปีทางบัญชี				
- 10,000 ถึง 50,000 บาท	13	3.1	15	3.5
- 50,001 ถึง 100,000 บาท	6	1.4	8	1.9
- 100,001 ถึง 150,000 บาท	1	0.2	2	0.5
- 150,001 ถึง 200,000 บาท	2	0.5	1	0.2
- 200,001 ถึง 250,000 บาท	3	0.7	2	0.5
- 250,001 ถึง 300,000 บาท	1	0.2	1	0.2
- มากกว่า 500,000 บาทขึ้นไป	1	0.2	1	0.2
- ไม่ตอบ	399	93.7	396	93.0
รวม	426	100.0	426	100.0
2. กำไร	18	4.2	23	5.4
- น้อยกว่า 10,000 บาท	8	1.9	12	2.9
- 10,000 ถึง 50,000 บาท	9	2.1	8	1.9
- 50,001 ถึง 100,000 บาท	0	0	1	0.2
- 200,001 ถึง 250,000 บาท	0	0	1	0.2
- มากกว่า 500,000 บาทขึ้นไป	1	0.2	1	0.2
- ไม่ตอบ	408	95.8	403	94.6
รวม	426	100.0	426	100.0
3. จำนวนสมาชิกเข้าร่วม	29	6.8	32	7.5
- น้อยกว่า 50 คน	4	0.9	2	0.5
- 50 ถึง 100 คน	11	2.6	14	3.3
- 101 ถึง 150 คน	7	1.6	7	1.6
- 151 ถึง 200 คน	3	0.7	5	1.2
- 201 ถึง 250 คน	1	0.2	1	0.2
- 251 ถึง 300 คน	2	0.5	2	0.5
- มากกว่า 500 คนขึ้นไป	1	0.2	1	0.2
- ไม่ตอบ	397	93.2	394	92.5
รวม	426	100.0	426	100.0

(2.2.4) ปิมน้ำมัน

จากตารางที่ 5.17 การเปรียบเทียบการดำเนินงานกิจกรรมปิมน้ำมัน ในปี พ.ศ. 2553 – 2554 พบว่า การดำเนินงานเมื่อสิ้นปีทางบัญชี ปี พ.ศ. 2553 ปิมน้ำมันส่วนใหญ่มีเงินทุนดำเนินการระหว่าง 10,000 – 50,000 บาทมากที่สุด จำนวน 5 กลุ่ม (ร้อยละ 1.2, เงินทุนเฉลี่ย 23,220 บาท) รองลงมามีเงินทุนดำเนินการระหว่าง 150,001 – 200,000 บาทและมากกว่า 500,000 บาทขึ้นไป เท่ากัน จำนวน 2 กลุ่ม (ร้อยละ 0.5, เงินทุนเฉลี่ย 180,000 บาทและ 1,869,461 บาท) ตามลำดับ ซึ่งปี พ.ศ. 2553 มีเงินทุนดำเนินการเฉลี่ยเท่ากับ 396,060 บาท

การดำเนินงานเมื่อสิ้นปีทางบัญชี ปี พ.ศ. 2554 ปิมน้ำมันส่วนใหญ่มีเงินทุนดำเนินการระหว่าง 10,000 – 50,000 บาทมากที่สุด จำนวน 4 กลุ่ม (ร้อยละ 1.0, เงินทุนเฉลี่ย 20,238 บาท) รองลงมามีเงินทุนดำเนินการระหว่าง 150,001 – 200,000 บาท และมากกว่า 500,000 บาทขึ้นไป เท่ากันจำนวน 2 กลุ่ม (ร้อยละ 0.5, เงินทุนเฉลี่ย 180,000 บาทและ 1,735,683 บาท) ตามลำดับ ซึ่งปี พ.ศ. 2554 มีเงินทุนดำเนินการเฉลี่ยเท่ากับ 403,951 บาท

หากเปรียบเทียบเงินทุนดำเนินการของปิมน้ำมันในปี พ.ศ. 2553 – 2554 พบว่า ปีพ.ศ. 2553 มีเงินทุนดำเนินการเฉลี่ยเท่ากับ 396,060 บาท ซึ่งน้อยกว่าปี พ.ศ. 2554 ที่มีเงินทุนดำเนินการเฉลี่ยเท่ากับ 403,951 บาท นั่นคือ ปิมน้ำมันมีเงินทุนดำเนินการเฉลี่ยเพิ่มขึ้นเท่ากับ 7,891 บาท หรือร้อยละ 2.0

สำหรับผลกำไรจากการดำเนินงานปิมน้ำมัน ปี พ.ศ. 2553 พบว่า มีกำไรระหว่าง 10,000 – 50,000 บาทมากที่สุด จำนวน 6 กลุ่ม (ร้อยละ 1.3, กำไรเฉลี่ย 23,224 บาท) รองลงมา มีกำไรระหว่าง 50,001 – 100,000 บาท จำนวน 3 กลุ่ม (ร้อยละ 0.8, กำไรเฉลี่ย 86,667 บาท) และน้อยกว่า 10,000 บาท จำนวน 2 กลุ่ม (ร้อยละ 0.5, กำไรเฉลี่ย 3,000 บาท) ตามลำดับ ซึ่งปี พ.ศ. 2553 มีผลกำไรเฉลี่ยเท่ากับ 48,932 บาท

ผลกำไรจากการดำเนินงานปิมน้ำมัน ปี พ.ศ. 2554 พบว่า มีกำไรระหว่าง 10,000 – 50,000 บาท มากที่สุด จำนวน 6 กลุ่ม (ร้อยละ 1.3, กำไรเฉลี่ย 24,950 บาท) รองลงมามีกำไรน้อยกว่า 10,000 บาท, ระหว่าง 50,001 – 100,000 บาท และระหว่าง 100,001 – 150,000 บาท เท่ากัน จำนวน 2 กลุ่ม (ร้อยละ 0.5, กำไรเฉลี่ย 3,250 บาท, 97,282 บาท และ 120,734 บาท) ตามลำดับ ซึ่งปี พ.ศ. 2554 มีผลกำไรเฉลี่ยเท่ากับ 49,353 บาท

หากเปรียบเทียบผลกำไรของปิมน้ำมันในปี พ.ศ. 2553 – 2554 พบว่า ปี พ.ศ. 2553 มีผลกำไรเฉลี่ยเท่ากับ 48,932 บาท ซึ่งน้อยกว่าปี พ.ศ. 2554 ที่มีผลกำไรเฉลี่ยเท่ากับ 49,353 บาท นั่นคือ ปิมน้ำมันมีผลกำไรจากการดำเนินงานเฉลี่ยเพิ่มขึ้นเท่ากับ 421 บาทหรือร้อยละ 0.85

สำหรับจำนวนสมาชิกของปั้มน้ำมัน ปี พ.ศ. 2553 พบว่า มีสมาชิกระหว่าง 151 – 200 คน มากที่สุด จำนวน 4 กลุ่ม (ร้อยละ 1.0, จำนวนเฉลี่ย 174 คน) รองลงมามีสมาชิกระหว่าง 101 – 150 คน จำนวน 3 กลุ่ม (ร้อยละ 0.8, จำนวนเฉลี่ย 120 คน) ตามลำดับ ซึ่งปี พ.ศ. 2553 มีสมาชิกของปั้มน้ำมันเฉลี่ย 203 คน

จำนวนสมาชิกของปั้มน้ำมัน ปี พ.ศ. 2554 พบว่า มีสมาชิกระหว่าง 101 – 150 คนและระหว่าง 101 – 150 คน เท่ากันจำนวน 3 กลุ่ม (ร้อยละ 0.8, จำนวนเฉลี่ย 124 คน และ 182 คน) ซึ่งปี พ.ศ. 2554 มีสมาชิกของปั้มน้ำมัน เฉลี่ย 225 คน

หากเปรียบเทียบจำนวนสมาชิกของปั้มน้ำมันในปี พ.ศ. 2553 และ 2554 พบว่า ปี พ.ศ. 2553 มีสมาชิกเฉลี่ยเท่ากับ 203 คน ซึ่งน้อยกว่าปี พ.ศ. 2554 ที่มีสมาชิกใช้บริการเฉลี่ยเท่ากับ 225 คน นั่นคือ ปั้มน้ำมันมีสมาชิกเฉลี่ยเพิ่มขึ้นเท่ากับ 22 คนหรือร้อยละ 9.8

ตารางที่ 5.17 การเปรียบเทียบการดำเนินกิจกรรมปั้มน้ำมัน ในปีพ.ศ. 2553 – 2554

ปั้มน้ำมัน	พ.ศ. 2553		พ.ศ. 2554	
	จำนวน (กลุ่ม)	ร้อยละ	จำนวน (กลุ่ม)	ร้อยละ
1. จำนวนเงินทุนดำเนินการ	12	2.8	12	2.8
เมื่อสิ้นปีทางบัญชี				
- 10,000 ถึง 50,000 บาท	5	1.2	4	1.0
- 50,001 ถึง 100,000 บาท	1	0.2	1	0.2
- 100,001 ถึง 150,000 บาท	1	0.2	1	0.2
- 150,001 ถึง 200,000 บาท	2	0.5	2	0.5
- 300,001 ถึง 350,000 บาท	1	0.2	1	0.2
- 350,001 ถึง 400,000 บาท	0	0	1	0.2
- มากกว่า 500,000 บาทขึ้นไป	2	0.5	2	0.5
- ไม่ตอบ	414	97.2	414	97.2
รวม	426	100.0	426	100.0
2. กำไร	12	2.8	12	2.8
- น้อยกว่า 10,000 บาท	2	0.5	2	0.5
- 10,000 ถึง 50,000 บาท	6	1.3	6	1.3
- 50,001 ถึง 100,000 บาท	3	0.8	2	0.5
- 100,001 ถึง 150,000 บาท	0	0	2	0.5
- 150,001 ถึง 200,000 บาท	1	0.2	0	0
- ไม่ตอบ	414	97.2	414	97.2
รวม	426	100.0	426	100.0

ตารางที่ 5.17 (ต่อ)

ปีน้ำมัน	พ.ศ. 2553		พ.ศ. 2554	
	จำนวน (กลุ่ม)	ร้อยละ	จำนวน (กลุ่ม)	ร้อยละ
3. จำนวนสมาชิกเข้าร่วม	14	3.3	14	3.3
- น้อยกว่า 50 คน	2	0.5	2	0.5
- 50 ถึง 100 คน	1	0.2	1	0.2
- 101 ถึง 150 คน	3	0.8	3	0.8
- 151 ถึง 200 คน	4	1.0	3	0.8
- 201 ถึง 250 คน	1	0.2	1	0.2
- 251 ถึง 300 คน	0	0	1	0.2
- 301 ถึง 350 คน	1	0.2	0	0
- 351 ถึง 400 คน	0	0	1	0.2
- 401 ถึง 450 คน	1	0.2	0	0
- 451 ถึง 500 คน	0	0	1	0.2
- มากกว่า 500 คนขึ้นไป	1	0.2	1	0.2
- ไม่ตอบ	397	96.7	397	96.7
รวม	426	100.0	426	100.0

(2.2.5) โรงสีข้าว

จากตารางที่ 5.18 การเปรียบเทียบการดำเนินกิจกรรมโรงสีข้าว ในปี พ.ศ. 2553 – 2554 พบว่า การดำเนินงานเมื่อสิ้นปีทางบัญชี ปี พ.ศ. 2553 โรงสีข้าวส่วนใหญ่มีเงินทุนดำเนินการระหว่าง 10,000 – 50,000 มากที่สุด จำนวน 10 กลุ่ม (ร้อยละ 2.4, เงินทุนเฉลี่ย 25,030 บาท) รองลงมามีเงินทุนดำเนินการระหว่าง 50,001 – 100,000 บาท จำนวน 3 กลุ่ม (ร้อยละ 0.7, เงินทุนเฉลี่ย 65,333 บาท) ตามลำดับ ซึ่งปี พ.ศ. 2553 มีเงินทุนดำเนินการเฉลี่ยเท่ากับ 209,000 บาท

การดำเนินงานเมื่อสิ้นปีทางบัญชี ปี พ.ศ. 2554 โรงสีข้าวส่วนใหญ่มีเงินทุนดำเนินการระหว่าง 10,000 – 50,000 มากที่สุด จำนวน 11 กลุ่ม (ร้อยละ 2.7, เงินทุนเฉลี่ย 29,891 บาท) รองลงมามีเงินทุนดำเนินการระหว่าง 150,001 – 200,000 บาท จำนวน 4 กลุ่ม (ร้อยละ 0.9, เงินทุนเฉลี่ย 70,725 บาท) ตามลำดับ ซึ่งมีเงินทุนดำเนินการเฉลี่ยเท่ากับ 262,254 บาท

หากเปรียบเทียบเงินทุนดำเนินการของโรงสีข้าว ในปี พ.ศ. 2553 – 2554 พบว่า ปีพ.ศ. 2553 มีเงินทุนดำเนินการเฉลี่ยเท่ากับ 209,000 บาท ซึ่งน้อยกว่าปีพ.ศ. 2554 ที่มีเงินทุนดำเนินการเฉลี่ยเท่ากับ 262,254 บาท นั่นคือ โรงสีข้าวมีเงินทุนดำเนินการเฉลี่ยเพิ่มขึ้นเท่ากับ 53,254 บาทหรือร้อยละ 20.3

สำหรับผลกำไรจากการดำเนินงานโรงสีข้าว ปี พ.ศ. 2553 พบว่า มีกำไรระหว่าง 10,000 – 50,000 บาทมากที่สุด จำนวน 9 กลุ่ม (ร้อยละ 2.1, กำไรเฉลี่ย 18,711 บาท) รองลงมามีกำไรน้อยกว่า 10,000 บาท จำนวน 7 กลุ่ม (ร้อยละ 1.7, กำไรเฉลี่ย 5,684 บาท) ตามลำดับ ซึ่งปี พ.ศ. 2553 มีผลกำไรเฉลี่ยเท่ากับ 56,124 บาท

ผลกำไรจากการดำเนินงานโรงสีข้าว ปี พ.ศ. 2554 พบว่า มีกำไรระหว่าง 10,000 – 50,000 บาทมากที่สุด จำนวน 11 กลุ่ม (ร้อยละ 2.6, กำไรเฉลี่ย 18,195 บาท) รองลงมามีกำไรน้อยกว่า 10,000 บาท จำนวน 6 กลุ่ม (ร้อยละ 1.4, กำไรเฉลี่ย 6,250 บาท) ตามลำดับ ซึ่งปี พ.ศ. 2554 มีผลกำไรเฉลี่ยเท่ากับ 96,878 บาท

หากเปรียบเทียบผลกำไรของโรงสีข้าว ในปี พ.ศ. 2553 – 2554 พบว่า ปี พ.ศ. 2553 มีผลกำไรเฉลี่ยเท่ากับ 56,124 บาท ซึ่งน้อยกว่าปี พ.ศ. 2554 ที่มีผลกำไรเฉลี่ยเท่ากับ 96,878 บาท นั่นคือ โรงสีข้าวมีผลกำไรจากการดำเนินงานเฉลี่ยเพิ่มขึ้นเท่ากับ 40,754 บาทหรือร้อยละ 42.1

สำหรับจำนวนสมาชิกของโรงสีข้าว ปี พ.ศ. 2553 พบว่า มีสมาชิกระหว่าง 50 – 100 คน มากที่สุด จำนวน 9 กลุ่ม (ร้อยละ 2.1, จำนวนเฉลี่ย 74 คน) รองลงมามีสมาชิกระหว่าง 101 – 150 คน จำนวน 5 กลุ่ม (ร้อยละ 1.3, จำนวนเฉลี่ย 111 คน) ตามลำดับ ซึ่งปี พ.ศ. 2553 มีสมาชิกของโรงสีข้าวเฉลี่ย 136 คน

จำนวนสมาชิกของโรงสีข้าว ปี พ.ศ. 2554 พบว่า มีสมาชิกระหว่าง 50 – 100 คน มากที่สุด จำนวน 12 กลุ่ม (ร้อยละ 2.9, จำนวนเฉลี่ย 71 คน) รองลงมามีสมาชิกระหว่าง 101 – 150 คน จำนวน 6 กลุ่ม (ร้อยละ 1.4, จำนวนเฉลี่ย 121 คน) ตามลำดับ ซึ่งปี พ.ศ. 2554 มีสมาชิกของโรงสีข้าวเฉลี่ย 140 คน

หากเปรียบเทียบจำนวนสมาชิกของโรงสีข้าว ปี พ.ศ. 2553 และ 2554 พบว่า ปีพ.ศ. 2553 มีสมาชิกเฉลี่ยเท่ากับ 136 คน ซึ่งน้อยกว่าปี พ.ศ. 2554 ที่มีสมาชิกเฉลี่ยเท่ากับ 140 คน นั่นคือ โรงสีข้าวมีสมาชิกเฉลี่ยเพิ่มขึ้นเท่ากับ 4 คนหรือร้อยละ 2.9

ตารางที่ 4.18 การเปรียบเทียบการดำเนินกิจกรรมโรงสีข้าว ในปี พ.ศ. 2553 – 2554

โรงสีข้าว	พ.ศ. 2553		พ.ศ. 2554	
	จำนวน (กลุ่ม)	ร้อยละ	จำนวน (กลุ่ม)	ร้อยละ
1. จำนวนเงินทุนดำเนินการ	20	4.7	23	5.4
เมื่อสิ้นปีทางบัญชี				
- น้อยกว่า 10,000 บาท	1	0.2	1	0.2
- 10,000 ถึง 50,000 บาท	10	2.4	11	2.7
- 50,001 ถึง 100,000 บาท	3	0.7	4	0.9
- 100,001 ถึง 150,000 บาท	0	0	1	0.2
- 150,001 ถึง 200,000 บาท	1	0.2	1	0.2
- 200,001 ถึง 250,000 บาท	2	0.5	2	0.5
- 250,001 ถึง 300,000 บาท	2	0.5	1	0.2
- มากกว่า 500,000 บาทขึ้นไป	1	0.2	2	0.5
- ไม่ตอบ	406	95.3	403	94.6
รวม	426	100.0	426	100.0
2. กำไร	17	4.0	20	4.7
- น้อยกว่า 10,000 บาท	7	1.7	6	1.4
- 10,000 ถึง 50,000 บาท	9	2.1	11	2.6
- 50,001 ถึง 100,000 บาท	0	0	1	0.2
- มากกว่า 500,000 บาทขึ้นไป	1	0.2	2	0.5
- ไม่ตอบ	409	96.0	406	95.3
รวม	426	100.0	426	100.0
3. จำนวนสมาชิกเข้าร่วม	19	4.4	23	5.4
- น้อยกว่า 50 คน	1	0.2	0	0
- 50 ถึง 100 คน	9	2.1	12	2.9
- 101 ถึง 150 คน	5	1.3	6	1.4
- 151 ถึง 200 คน	1	0.2	2	0.5
- 201 ถึง 250 คน	1	0.2	1	0.2
- 301 ถึง 350 คน	1	0.2	0	0
- 351 ถึง 400 คน	0	0	1	0.2
- มากกว่า 500 คนขึ้นไป	1	0.2	1	0.2
- ไม่ตอบ	407	95.6	403	94.6
รวม	426	100.0	426	100.0

(2.2.6) ลานตากผลผลิต

จากตารางที่ 5.19 การเปรียบเทียบการดำเนินงานกิจกรรมลานตากผลผลิต ในปี พ.ศ. 2553 – 2554 พบว่า การดำเนินงานเมื่อสิ้นปีทางบัญชี ปี พ.ศ. 2553 และ 2554 ลานตากผลผลิตส่วนใหญ่มีเงินทุนดำเนินการระหว่าง 50,001 – 100,000 บาท เท่ากัน จำนวน 2 กลุ่ม (ร้อยละ 0.5, เงินทุนเฉลี่ย 84,100 บาท และ 93,960 บาท ตามลำดับ) ซึ่งปี พ.ศ. 2553 และ 2554 มีเงินทุนดำเนินการเฉลี่ยเท่ากับ 523,640 บาท และ 727,584 บาท ตามลำดับ

หากเปรียบเทียบเงินทุนดำเนินการของลานตากผลผลิต ในปี พ.ศ. 2553 – 2554 พบว่า ปี พ.ศ. 2553 มีเงินทุนดำเนินการเฉลี่ยเท่ากับ 523,640 บาท ซึ่งน้อยกว่าปี พ.ศ. 2554 ที่มีเงินทุนดำเนินการเฉลี่ยเท่ากับ 727,584 บาท นั่นคือ ลานตากผลผลิตมีเงินทุนดำเนินการเฉลี่ยเพิ่มขึ้นเท่ากับ 203,944 บาทหรือร้อยละ 28.0

สำหรับผลกำไรจากการดำเนินงานลานตากผลผลิต ปี พ.ศ. 2553 และ 2554 พบว่า มีกำไรน้อยกว่า 10,000 บาท เท่ากัน จำนวน 2 กลุ่ม (ร้อยละ 0.5, กำไรเฉลี่ย 2,010 บาท และ 1,819 บาท ตามลำดับ) ซึ่งปี พ.ศ. 2553 และ 2554 มีผลกำไรเฉลี่ยเท่ากับ 226,312 บาท และ 347,945 บาท ตามลำดับ

หากเปรียบเทียบผลกำไรของลานตากผลผลิต ในปี พ.ศ. 2553 – 2554 พบว่า ปี พ.ศ. 2553 มีผลกำไรเฉลี่ยเท่ากับ 226,312 บาท ซึ่งน้อยกว่าปี พ.ศ. 2554 ที่มีผลกำไรเฉลี่ยเท่ากับ 347,945 บาท นั่นคือ ลานตากผลผลิตมีผลกำไรจากการดำเนินงานเฉลี่ยเพิ่มขึ้นเท่ากับ 121,633 บาทหรือร้อยละ 35.0

สำหรับจำนวนสมาชิกของลานตากผลผลิต ปี พ.ศ. 2553 – 2554 พบว่า ส่วนใหญ่มีสมาชิกระหว่าง 50 – 100 คน เท่ากันจำนวน 2 กลุ่ม (ร้อยละ 0.5, จำนวนเฉลี่ย 66 คน และ 67 คน ตามลำดับ) ซึ่งปี พ.ศ. 2553 – 2554 มีสมาชิกของลานตากผลผลิตเฉลี่ย 196 คน และ 242 คน

หากเปรียบเทียบจำนวนสมาชิกของลานตากผลผลิต ในปี พ.ศ. 2553 และ 2554 พบว่า ปี พ.ศ. 2553 มีสมาชิกเฉลี่ยเท่ากับ 196 คน ซึ่งน้อยกว่าปี พ.ศ. 2554 ที่มีสมาชิกเฉลี่ยเท่ากับ 242 คน นั่นคือ ลานตากผลผลิตมีสมาชิกเฉลี่ยเพิ่มขึ้นเท่ากับ 46 คนหรือร้อยละ 19.0

ตารางที่ 5.19 การเปรียบเทียบการดำเนินงานกิจกรรมลานตากผลผลิต ในปี พ.ศ. 2553 - 2554

ลานตากผลผลิต	พ.ศ. 2553		พ.ศ. 2554	
	จำนวน (กลุ่ม)	ร้อยละ	จำนวน (กลุ่ม)	ร้อยละ
1. จำนวนเงินทุนดำเนินการ	5	1.2	5	1.2
เมื่อสิ้นปีทางบัญชี				
- 50,001 ถึง 100,000 บาท	2	0.5	2	0.5
- 100,001 ถึง 150,000 บาท	0	0	0	0
- 150,001 ถึง 200,000 บาท	1	0.2	1	0.2
- 200,001 ถึง 250,000 บาท	1	0.2	1	0.2
- มากกว่า 500,000 บาทขึ้นไป	1	0.2	1	0.2
- ไม่ตอบ	421	98.8	421	98.8
รวม	426	100.0	426	100.0
2. กำไร	4	0.9	4	0.9
- น้อยกว่า 10,000 บาท	2	0.5	2	0.5
- 10,000 ถึง 50,000 บาท	1	0.2	1	0.2
- มากกว่า 500,000 บาทขึ้นไป	1	0.2	1	0.2
- ไม่ตอบ	422	99.1	422	99.1
รวม	426	100.0	426	100.0
3. จำนวนสมาชิกเข้าร่วม	5	1.2	5	1.2
- 50 ถึง 100 คน	2	0.5	2	0.5
- 101 ถึง 150 คน	1	0.2	0	0
- 151 ถึง 200 คน	1	0.2	1	0.2
- 201 ถึง 250 คน	0	0	1	0.2
- มากกว่า 500 คนขึ้นไป	1	0.2	1	0.2
- ไม่ตอบ	421	98.8	421	98.8
รวม	426	100.0	426	100.0

(2.2.7) โรงผลิตน้ำดื่ม

จากตารางที่ 5.20 การเปรียบเทียบการดำเนินงานกิจกรรมโรงผลิตน้ำดื่ม ในปี พ.ศ. 2553 - 2554 พบว่า การดำเนินงานเมื่อสิ้นปีทางบัญชี ปี พ.ศ. 2553 โรงผลิตน้ำดื่มมีเงินทุนดำเนินการ 30,000 บาท, 80,000 บาท, 200,000 บาท และ 250,000 บาท เท่ากัน จำนวน 1 กลุ่ม (ร้อยละ 0.2) ซึ่งปี พ.ศ. 2553 มีเงินทุนดำเนินการเฉลี่ยเท่ากับ 140,000 บาท

การดำเนินงานเมื่อสิ้นปีทางบัญชี ปี พ.ศ. 2554 โรงผลิตน้ำดื่มมีเงินทุนดำเนินการ 34,500 บาท, 115,000 บาท, 200,000 บาท และ 250,000 บาท เท่ากัน จำนวน 1 กลุ่ม (ร้อยละ 0.2) ซึ่งปี พ.ศ. 2554 มีเงินทุนดำเนินการเฉลี่ยเท่ากับ 149,875 บาท

หากเปรียบเทียบเงินทุนดำเนินการของโรงผลิตน้ำดื่ม ในปี พ.ศ. 2553 – 2554 พบว่า ปีพ.ศ. 2553 มีเงินทุนดำเนินการเฉลี่ยเท่ากับ 140,000 บาท ซึ่งน้อยกว่าปี พ.ศ. 2554 ที่มีเงินทุนดำเนินการเฉลี่ยเท่ากับ 149,875 บาท นั่นคือ โรงผลิตน้ำดื่มมีเงินทุนดำเนินการเฉลี่ยเพิ่มขึ้นเท่ากับ 9,875 บาทหรือร้อยละ 6.6

สำหรับผลกำไรจากการดำเนินงานโรงผลิตน้ำดื่ม พบว่า ปี พ.ศ. 2553 – 2554 มีกำไรระหว่าง 10,000 – 50,000 บาท มากที่สุด เท่ากัน จำนวน 2 กลุ่ม (ร้อยละ 0.4, กำไรเฉลี่ย 26,320 บาท และ 30,091 บาท ตามลำดับ) และกำไรน้อยกว่า 10,000 บาท เท่ากัน จำนวน 1 กลุ่ม (ร้อยละ 0.2, กำไร 4,500 บาท และ 5,175 บาท) ซึ่งปี พ.ศ. 2553 และ 2554 มีผลกำไรเฉลี่ยเท่ากับ 19,047 บาทและ 21,786 บาท ตามลำดับ

หากเปรียบเทียบผลกำไรของโรงผลิตน้ำดื่ม ในปี พ.ศ. 2553 – 2554 พบว่า ปี พ.ศ. 2553 มีผลกำไรเฉลี่ยเท่ากับ 19,047 บาท ซึ่งน้อยกว่าปี พ.ศ. 2554 ที่มีผลกำไรเฉลี่ยเท่ากับ 21,786 บาท นั่นคือ โรงผลิตน้ำดื่มมีผลกำไรจากการดำเนินงานเฉลี่ยเพิ่มขึ้นเท่ากับ 2,739 บาทหรือร้อยละ 12.6

สำหรับจำนวนสมาชิกของโรงผลิตน้ำดื่ม ปี พ.ศ. 2553 และ 2554 พบว่า มีสมาชิก 85 คน และ 86 คน ตามลำดับ 120 คน และ 120 คน ตามลำดับ และ 189 คน และ 189 คน ตามลำดับ เท่ากัน จำนวน 1 กลุ่ม (ร้อยละ 0.2) ซึ่งมีสมาชิกของโรงผลิตน้ำดื่มเฉลี่ย 131 คน และ 132 คน ตามลำดับ

หากเปรียบเทียบจำนวนสมาชิกของโรงผลิตน้ำดื่ม ในปี พ.ศ. 2553 และ 2554 พบว่า ปี พ.ศ. 2553 มีสมาชิกเฉลี่ยเท่ากับ 131 คน ซึ่งน้อยกว่าปี พ.ศ. 2554 ที่มีสมาชิกเฉลี่ยเท่ากับ 132 คน นั่นคือ โรงผลิตน้ำดื่มมีสมาชิกเข้าร่วมเฉลี่ยเพิ่มขึ้นเท่ากับ 1 คนหรือร้อยละ 0.75

ตารางที่ 5.20 การเปรียบเทียบการดำเนินกิจกรรมโรงผลิตน้ำดื่ม ในปี พ.ศ. 2553 – 2554

โรงผลิตน้ำดื่ม	พ.ศ. 2553		พ.ศ. 2554	
	จำนวน (กลุ่ม)	ร้อยละ	จำนวน (กลุ่ม)	ร้อยละ
1. จำนวนเงินทุนดำเนินการ	4	0.8	4	0.8
เมื่อสิ้นปีทางบัญชี				
- 10,000 ถึง 50,000 บาท	1	0.2	1	0.2
- 50,001 ถึง 100,000 บาท	1	0.2	0	0
- 100,001 ถึง 150,000 บาท	0	0	1	0.2
- 150,001 ถึง 200,000 บาท	1	0.2	1	0.2
- 200,001 ถึง 250,000 บาท	1	0.2	1	0.2
- ไม่ตอบ	422	99.2	422	99.2
รวม	426	100.0	426	100.0
2. กำไร	3	0.6	3	0.6
- น้อยกว่า 10,000 บาท	1	0.2	1	0.2
- 10,000 ถึง 50,000 บาท	2	0.4	2	0.4
- ไม่ตอบ	423	99.4	423	99.4
รวม	426	100.0	426	100.0
3. จำนวนสมาชิกเข้าร่วม	3	0.6	3	0.6
- 50 ถึง 100 คน	1	0.2	1	0.2
- 101 ถึง 150 คน	1	0.2	1	0.2
- 151 ถึง 200 คน	1	0.2	1	0.2
- ไม่ตอบ	423	98.4	423	98.4
รวม	426	100.0	426	100.0

(2.2.8) การจำหน่ายปุ๋ย

จากตารางที่ 5.21 การเปรียบเทียบการจำหน่ายปุ๋ย ในปี พ.ศ. 2553 – 2554 พบว่าการจำหน่ายปุ๋ยเมื่อสิ้นปีทางบัญชี ปี พ.ศ. 2553 กลุ่มออมทรัพย์ส่วนใหญ่มีเงินทุนดำเนินการระหว่าง 50,001 – 100,000 บาท มากที่สุด จำนวน 6 กลุ่ม (ร้อยละ 1.4, เงินทุนเฉลี่ย 82,867 บาท) รองลงมา มีเงินทุนระหว่าง 10,000 – 50,000 บาท จำนวน 5 กลุ่ม (ร้อยละ 1.2, เงินทุนเฉลี่ย 33,600 บาท) และระหว่าง 100,001 – 150,000 บาท และ 150,001 – 200,000 บาท จำนวน 3 กลุ่มเท่ากัน (ร้อยละ 0.7, เงินทุนเฉลี่ย 137,977 บาท และ 196,667 บาท ตามลำดับ) ซึ่งปี พ.ศ. 2553 มีเงินทุนดำเนินการเฉลี่ยเท่ากับ 268,050 บาท

การจำหน่ายปุ๋ยเมื่อสิ้นปีทางบัญชี ปี พ.ศ. 2554 การจำหน่ายปุ๋ยมีเงินทุนดำเนินการระหว่าง 10,001 – 50,000 บาท, ระหว่าง 100,001 – 150,000 บาท และระหว่าง 150,001 – 200,000 บาท จำนวน 5 กลุ่มเท่ากัน (ร้อยละ 1.2, เงินทุนเฉลี่ย 30,600 บาท, 135,700 บาท และ 194,440 บาท ตามลำดับ) รองลงมาเงินทุนดำเนินการระหว่าง 50,001 – 100,000 บาท จำนวน 4 กลุ่ม (ร้อยละ 0.9, เงินทุนเฉลี่ย 72,813 บาท) ซึ่งปี พ.ศ. 2554 มีเงินทุนดำเนินการเฉลี่ยเท่ากับ 318,731 บาท

หากเปรียบเทียบเงินทุนการจำหน่ายปุ๋ย ในปี พ.ศ. 2553 – 2554 พบว่า ปีพ.ศ. 2553 มีเงินทุนดำเนินการเฉลี่ยเท่ากับ 268,050 บาท ซึ่งน้อยกว่าปี พ.ศ. 2554 ที่มีเงินทุนดำเนินการเฉลี่ยเท่ากับ 318,731 บาท นั่นคือ กลุ่มออมทรัพย์มีเงินทุนดำเนินการเฉลี่ยเพิ่มขึ้นเท่ากับ 50,681 บาทหรือร้อยละ 15.9

สำหรับผลกำไรจากการจำหน่ายปุ๋ย ปี พ.ศ. 2553 พบว่า มีกำไรน้อยกว่า 10,000 บาท มากที่สุด จำนวน 13 กลุ่ม (ร้อยละ 3.1, กำไรเฉลี่ย 4,990 บาท) รองลงมากำไรระหว่าง 10,000 – 50,000 บาท จำนวน 10 กลุ่ม (ร้อยละ 2.3, กำไรเฉลี่ย 27,145 บาท) ซึ่งมีผลกำไรเฉลี่ยเท่ากับ 18,180 บาท

ผลกำไรจากการจำหน่ายปุ๋ย ปี พ.ศ. 2554 พบว่า มีกำไรจากการจำหน่ายปุ๋ยระหว่าง 10,000 – 50,000 บาท มากที่สุดจำนวน 13 กลุ่ม (ร้อยละ 3.1, กำไรเฉลี่ย 26,779 บาท) รองลงมา มีกำไรน้อยกว่า 10,000 บาท จำนวน 12 กลุ่ม (ร้อยละ 2.8, กำไรเฉลี่ย 5,413 บาท) ซึ่งปี พ.ศ. 2554 มีผลกำไรเฉลี่ยเท่ากับ 22,706 บาท

หากเปรียบเทียบผลกำไรจากการจำหน่ายปุ๋ย ในปี พ.ศ. 2553 – 2554 พบว่า ปีพ.ศ. 2553 มีผลกำไรเฉลี่ยเท่ากับ 18,180 บาท ซึ่งน้อยกว่าปีพ.ศ. 2554 ที่มีผลกำไรเฉลี่ยเท่ากับ 22,706 บาท นั่นคือ กลุ่มออมทรัพย์มีผลกำไรจากการจำหน่ายปุ๋ยเพิ่มขึ้นเฉลี่ยเท่ากับ 4,526 บาทหรือร้อยละ 19.9

สำหรับจำนวนสมาชิกที่ซื้อปุ๋ยจากกลุ่มออมทรัพย์ ปี พ.ศ. 2553 พบว่า มีสมาชิกซื้อปุ๋ยระหว่าง 50 – 100 คน มากที่สุด จำนวน 12 กลุ่ม (ร้อยละ 2.8, สมาชิกเฉลี่ย 75 คน) รองลงมาน้อยกว่า 50 คน จำนวน 6 กลุ่ม (ร้อยละ 1.4, สมาชิกเฉลี่ย 26 คน) และระหว่าง 101 – 150 คน จำนวน 4 คน (ร้อยละ 0.9, สมาชิกเฉลี่ย 112 คน) ซึ่งปี พ.ศ. 2553 มีสมาชิกซื้อปุ๋ยจากกลุ่มออมทรัพย์เฉลี่ย 91 คน

จำนวนสมาชิกที่ซื้อปุ๋ย ปี พ.ศ. 2554 พบว่า มีสมาชิกซื้อปุ๋ยระหว่าง 50 – 100 คน มากที่สุด จำนวน 12 กลุ่ม (ร้อยละ 2.8, สมาชิกเฉลี่ย 70 คน) รองลงมาน้อยกว่า 50 คน จำนวน 6 กลุ่ม (ร้อยละ 1.4, สมาชิกเฉลี่ย 35 คน) และระหว่าง 101 – 150 คน จำนวน 5 คน (ร้อยละ 1.2, สมาชิกเฉลี่ย 120 คน) ซึ่งปี พ.ศ. 2554 มีสมาชิกซื้อปุ๋ยจากกลุ่มออมทรัพย์เฉลี่ย 99 คน

หากเปรียบเทียบจำนวนสมาชิกที่ซื้อปุ๋ยจากกลุ่มออมทรัพย์ ในปี พ.ศ. 2553 และ 2554 พบว่า ปี พ.ศ. 2553 มีสมาชิกที่ซื้อปุ๋ยเฉลี่ยเท่ากับ 91 คน ซึ่งน้อยกว่าปี พ.ศ. 2554 ที่มีสมาชิกซื้อปุ๋ยเฉลี่ยเท่ากับ 99 คน นั่นคือ มีจำนวนสมาชิกที่ซื้อปุ๋ยจากกลุ่มออมทรัพย์เฉลี่ยเพิ่มขึ้นเท่ากับ 8 คนหรือร้อยละ 8.1

ตารางที่ 5.21 การเปรียบเทียบการดำเนินงานจำหน่ายปุ๋ย ในปี พ.ศ. 2553 – 2554

จำหน่ายปุ๋ย	พ.ศ. 2553		พ.ศ. 2554	
	จำนวน (กลุ่ม)	ร้อยละ	จำนวน (กลุ่ม)	ร้อยละ
1. จำนวนเงินทุนดำเนินการ	26	6.1	28	6.6
เมื่อสิ้นปีทางบัญชี				
- น้อยกว่า 10,000 บาท	2	0.5	0	0
- 10,000 ถึง 50,000 บาท	5	1.2	5	1.2
- 50,001 ถึง 100,000 บาท	6	1.4	4	0.9
- 100,001 ถึง 150,000 บาท	3	0.7	5	1.2
- 150,001 ถึง 200,000 บาท	3	0.7	5	1.2
- 200,001 ถึง 250,000 บาท	1	0.2	2	0.5
- 250,001 ถึง 300,000 บาท	1	0.2	1	0.2
- 300,001 ถึง 350,000 บาท	0	0	1	0.2
- 350,001 ถึง 400,000 บาท	2	0.5	1	0.2
- 400,001 ถึง 450,000 บาท	0	0	2	0.5
- 450,001 ถึง 500,000 บาท	1	0.2	0	0
- มากกว่า 500,000 บาทขึ้นไป	2	0.5	2	0.5
- ไม่ตอบ	400	93.9	398	93.4
รวม	426	100.0	426	100.0
2. กำไร	24	5.6	27	6.3
- น้อยกว่า 10,000 บาท	13	3.1	12	2.8
- 10,000 ถึง 50,000 บาท	10	2.3	13	3.1
- 50,001 ถึง 100,000 บาท	1	0.2	2	0.4
- ไม่ตอบ	402	94.4	423	93.7
รวม	426	100.0	426	100.0

ตารางที่ 5.21 (ต่อ)

จำหน่ายปุ๋ย	พ.ศ. 2553		พ.ศ. 2554	
	จำนวน (กลุ่ม)	ร้อยละ	จำนวน (กลุ่ม)	ร้อยละ
3. จำนวนสมาชิกเข้าร่วม	26	6.1	28	6.6
- น้อยกว่า 50 คน	6	1.4	6	1.4
- 50 ถึง 100 คน	12	2.8	12	2.8
- 101 ถึง 150 คน	4	0.9	5	1.2
- 151 ถึง 200 คน	3	0.7	3	0.7
- 201 ถึง 250 คน	0	0	1	0.2
- 351 ถึง 400 คน	1	0.2	1	0.2
- ไม่ตอบ	400	93.9	398	93.4
รวม	426	100.0	426	100.0

(2.3) กิจกรรมส่งเสริมอาชีพที่ดำเนินงานประสบความสำเร็จสูงสุด

จากตารางที่ 5.22 กิจกรรมส่งเสริมอาชีพที่ดำเนินงานประสบความสำเร็จสูงสุด พบว่า กลุ่มออมทรัพย์ส่วนใหญ่มีการดำเนินงานศูนย์สาธิตการตลาดจนประสบความสำเร็จเป็นอันดับที่หนึ่ง จำนวน 67 กลุ่ม (ร้อยละ 15.8) อันดับที่สองเป็นการดำเนินงานร้านค้าชุมชน จำนวน 18 กลุ่ม (ร้อยละ 4.2) อันดับสามเป็นการจำหน่ายปุ๋ย จำนวน 6 กลุ่ม (ร้อยละ 1.4) อันดับสี่เป็นการดำเนินงานโรงสีข้าว และกลุ่มตัดเย็บเสื้อผ้า จำนวนอย่างละ 2 กลุ่มเท่ากัน (ร้อยละ 0.5) ตามลำดับ

ตารางที่ 5.22 กิจกรรมส่งเสริมอาชีพที่ดำเนินงานประสบความสำเร็จสูงสุด

อันดับ	กิจกรรม	จำนวน (กลุ่ม)	ร้อยละ
	กิจกรรมที่ประสบความสำเร็จสูงสุด	105	24.6
1.	ศูนย์สาธิตการตลาด	67	15.8
2.	ร้านค้าชุมชน	18	4.2
3.	จำหน่ายปุ๋ย	6	1.4
4.	ทอผ้าไหม	3	0.7
5.	โรงสีข้าว	2	0.5
5.	กลุ่มตัดเย็บผ้า	2	0.5
6.	ผู้่งฉาง	1	0.2
6.	ลานตากผลผลิต	1	0.2

ตารางที่ 5.22 (ต่อ)

อันดับ	กิจกรรม	จำนวน (กลุ่ม)	ร้อยละ
	กิจกรรมที่ประสบความสำเร็จสูงสุด (ต่อ)		
6.	โรงผลิตน้ำดื่ม	1	0.2
6.	กลุ่มผลิตข้างฮาง	1	0.2
6.	กลุ่มบริการเช่าอุปกรณ์จัดเลี้ยง	1	0.2
6.	กลุ่มเลี้ยงสุกร	1	0.2
6.	ธนาคารข้าว	1	0.2
-	ไม่ตอบ	321	75.4
รวม	12	426	100.0

(2.4) การดำเนินงานของศูนย์สาธิตการตลาดที่ประสบความสำเร็จ

จากตารางที่ 5.23 การดำเนินงานของศูนย์สาธิตการตลาดที่ประสบความสำเร็จพบว่า ด้านเงินทุน และแหล่งทุน มีจำนวนหุ้นเริ่มต้นระหว่าง 100 – 1,000 หุ้น มากที่สุด จำนวน 24 กลุ่ม (ร้อยละ 35.8, จำนวนเฉลี่ย 431 หุ้น) รองลงมามีจำนวนหุ้นระหว่าง 1,001 – 2,500 หุ้น จำนวน 15 กลุ่ม (ร้อยละ 22.3, จำนวนเฉลี่ย 1,537 หุ้น) และน้อยกว่า 100 หุ้น จำนวน 5 กลุ่ม (ร้อยละ 7.5, จำนวนเฉลี่ย 55 หุ้น) ตามลำดับ ซึ่งศูนย์สาธิตการตลาดมีจำนวนหุ้นเริ่มต้นเฉลี่ยเท่ากับ 1,564 หุ้น

ศูนย์สาธิตการตลาดมีราคาหุ้นเริ่มต้นระหว่าง 100 – 250 บาท มากที่สุด จำนวน 32 กลุ่ม (ร้อยละ 47.7, ราคาหุ้นเฉลี่ย 100 บาท) รองลงมามีราคาหุ้นน้อยกว่า 100 บาท จำนวน 17 กลุ่ม (ร้อยละ 25.4, ราคาหุ้นเฉลี่ย 29 บาท) ตามลำดับ ซึ่งศูนย์สาธิตการตลาดมีราคาหุ้นเริ่มต้นเฉลี่ยเท่ากับ 149 บาท

ศูนย์สาธิตการตลาดมีเงินทุนเริ่มต้นระหว่าง 10,000 – 50,000 บาท มากที่สุด จำนวน 18 กลุ่ม (ร้อยละ 26.9, เงินทุนเฉลี่ย 27,603 บาท) รองลงมาเงินทุนระหว่าง 50,001 – 100,000 บาท จำนวน 13 กลุ่ม (ร้อยละ 19.4, เงินทุนเฉลี่ย 73,300 บาท) และระหว่าง 100,001 – 150,000 บาท และ 150,001 – 200,000 บาท เท่ากันจำนวน 7 กลุ่ม (ร้อยละ 10.4, เงินทุนเฉลี่ย 123,980 บาท และ 180,544 บาท ตามลำดับ) ซึ่งศูนย์สาธิตการตลาดมีเงินทุนเริ่มต้นเฉลี่ยเท่ากับ 126,870 บาท

ศูนย์สาธิตการตลาดได้รับเงินลงทุนจากกลุ่มออมทรัพย์ระหว่าง 10,000 – 50,000 บาท มากที่สุด จำนวน 8 กลุ่ม (ร้อยละ 11.9, เงินลงทุนเฉลี่ย 32,500 บาท) รองลงมาระหว่าง 50,001 – 100,000 บาท จำนวน 6 กลุ่ม (ร้อยละ 8.9, เงินลงทุนเฉลี่ย 79,332 บาท) และ 100,001 – 150,000 บาท จำนวน 5 กลุ่ม (ร้อยละ 7.5, เงินลงทุนเฉลี่ย 134,000 บาท) ตามลำดับ ซึ่งศูนย์สาธิตการตลาดได้รับเงินลงทุนจากกลุ่มออมทรัพย์เฉลี่ยเท่ากับ 117,819 บาท

ศูนย์สาธิตการตลาดมีแหล่งเงินทุนอื่นๆ จากองค์การบริหารส่วนตำบล โครงการ SML และเงินบริจาคหรือระดมทุน เท่ากันจำนวน 2 กลุ่ม (ร้อยละ 3.0) จำนวนเงินลงทุนอื่นๆ ดังกล่าวระหว่าง 10,000 – 50,000 บาทมากที่สุด จำนวน 4 กลุ่ม (ร้อยละ 6, เงินทุนเฉลี่ย 31,910 บาท) รองลงมามีทุนระหว่าง 200,001 – 250,000 บาท จำนวน 3 กลุ่ม (ร้อยละ 4.5, เงินทุนเฉลี่ย 224,333บาท) ตามลำดับ โดยศูนย์สาธิตการตลาดใช้เงินทุนจากแหล่งอื่นๆ (องค์การบริหารส่วนตำบล โครงการ SML และเงินบริจาคหรือระดมทุน) เฉลี่ยเท่ากับ 182,610 บาท

ศูนย์สาธิตการตลาดมีทุนดำเนินงานในปัจจุบัน (พฤษภาคม พ.ศ. 2555) มากกว่า 500,000 บาทขึ้นไป (ตั้งแต่ 500,001 – 1,283,966 บาท) มากที่สุด จำนวน 15 กลุ่ม (ร้อยละ 22.3, เงินทุนเฉลี่ย 1,176,964 บาท) รองลงมาระหว่าง 100,001 – 150,000 บาท จำนวน 12 กลุ่ม (ร้อยละ 17.9, เงินทุนเฉลี่ย 126,550 บาท) ระหว่าง 100,001 – 150,000 บาท จำนวน 12 กลุ่ม (ร้อยละ 17.9, เงินทุนเฉลี่ย 126,550 บาท) และทุนระหว่าง 50,001 – 100,000 บาท และระหว่าง 150,001 – 200,000 บาท จำนวนเท่ากัน 9 กลุ่ม (ร้อยละ 13.4, เงินทุนเฉลี่ย 72,013 บาท และ 181,361 บาท ตามลำดับ) และ ทุนระหว่าง 300,001 – 350,000 บาท จำนวน 5 กลุ่ม (ร้อยละ 7.5, เงินทุนเฉลี่ย 322,193 บาท) ตามลำดับ ซึ่งศูนย์สาธิตการตลาดมีทุนดำเนินงานในปัจจุบันเฉลี่ยเท่ากับ 425,210 บาท

ศูนย์สาธิตการตลาดมีทุนหมุนเวียนระหว่าง 100,001 – 150,000 บาท มากที่สุด จำนวน 12 กลุ่ม (ร้อยละ 17.9, เงินทุนเฉลี่ย 128,308 บาท) รองลงมามีทุนระหว่าง 150,001 – 200,000 บาท ระหว่าง 10,000 – 50,000 บาท และ 50,001 – 100,000 บาท จำนวนใกล้เคียงกัน 10, 9 และ 8 กลุ่ม ตามลำดับ (ร้อยละ 14.9, 13.4 และ 11.9 ตามลำดับ เงินทุนเฉลี่ย 183,365 บาท, 34,148 บาท และ 81,471 บาท ตามลำดับ) ซึ่งศูนย์สาธิตการตลาดมีทุนหมุนเวียนเฉลี่ยเท่ากับ 251,408 บาท

ศูนย์สาธิตการตลาดมีราคาสินทรัพย์ ที่ดิน อาคาร ครุภัณฑ์ และอุปกรณ์การผลิต ระหว่าง 10,000 – 50,000 บาท, 450,001 – 500,000 บาท และมากกว่า 500,000 บาทขึ้นไป (ตั้งแต่ 600,000 – 1,000,000 บาท) จำนวนเท่ากัน 5 กลุ่ม (ร้อยละ 7.5, ราคาเฉลี่ย 34,000 บาท, 500,000 บาท และ 798,453 บาท ตามลำดับ) รองลงมามีราคาระหว่าง 250,001 - 300,000 บาท จำนวน 4 กลุ่ม (ร้อยละ 6.0, ราคาเฉลี่ย 300,000 บาท) ตามลำดับ ซึ่งศูนย์สาธิตการตลาดมีราคาสินทรัพย์ ที่ดิน อาคาร ครุภัณฑ์ และอุปกรณ์การผลิต เฉลี่ยเท่ากับ 262,674 บาท

ศูนย์สาธิตการตลาดมีปริมาณเงินทุนเพียงพอสำหรับใช้ดำเนินกิจกรรมมากที่สุด จำนวน 41 กลุ่ม (ร้อยละ 61.2) ปริมาณเงินทุนไม่เพียงพอ จำนวน 21 กลุ่ม (ร้อยละ 31.3) และมีไม่ตอบ จำนวน 5 กลุ่ม (ร้อยละ 7.5)

กรณีเงินทุนของศูนย์สาธิตการตลาดไม่เพียงพอในการดำเนินกิจกรรม จะใช้วิธีการระดมจากสมาชิกมากที่สุด จำนวน 14 กลุ่ม (ร้อยละ 20.7) รองลงมาใช้วิธีรับบริจาค และขอเงินอุดหนุนจากหน่วยงานภายนอกใกล้เคียงกัน จำนวน 5 และ 4 กลุ่ม (ร้อยละ 7.5 และ 6.0) ตามลำดับ

สำหรับแหล่งเงินทุนภายนอกจากกรมการพัฒนาชุมชนในปี พ.ศ. 2543 จำนวน 1 กลุ่ม (ร้อยละ1.5) จำนวนเงิน 100,000 บาท ในปี พ.ศ. 2550 จำนวน 1 กลุ่ม (ร้อยละ1.5) จำนวนเงิน 300,000 บาท และในปี พ.ศ. 2552 จำนวน 1 กลุ่ม (ร้อยละ1.5) จำนวนเงิน 46,000 บาท กู้ยืมจากธนาคารออมสิน ในปี พ.ศ. 2545 จำนวน 1 กลุ่ม (ร้อยละ 1.5) จำนวนเงิน 1,000,000 บาท จากธนาคารเพื่อการเกษตร และสหกรณ์ การเกษตรในปี พ.ศ. 2555 จำนวน 1 กลุ่ม (ร้อยละ 1.5) จำนวนเงิน 80,653 บาท และจากธนาคารชุมชน ในปี พ.ศ. 2553 จำนวน 1 กลุ่ม (ร้อยละ 1.5) จำนวนเงิน 50,000 บาท สำหรับแหล่งทุนจากภายนอกอื่น ได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบล ในปี พ.ศ. 2543 จำนวน 1 กลุ่ม (ร้อยละ 1.5) จำนวนเงิน 80,000 บาท และในปี พ.ศ. 2549 จำนวน 1 กลุ่ม (ร้อยละ 1.5) จำนวนเงิน 100,000 บาท

ตารางที่ 5.23 การดำเนินงานของศูนย์สาธิตการตลาดที่ประสบความสำเร็จ

ศูนย์สาธิตการตลาด	จำนวน (กลุ่ม)	ร้อยละ
1. เงินทุน และแหล่งทุน		
1.1 จำนวนหุ้นเริ่มต้น	53	79.1
- น้อยกว่า 100 หุ้น	5	7.5
- 100 ถึง 1,000 หุ้น	24	35.8
- 1,001 ถึง 2,500 หุ้น	15	22.3
- 2,501 ถึง 5,000 หุ้น	4	6.0
- 5,001 ถึง 7,500 หุ้น	4	6.0
- 7,501 ถึง 10,000 หุ้น	1	1.5
- ไม่ตอบ	14	20.9
รวม	67	100.0
1.2 ราคาหุ้นเริ่มต้น / หุ้น	56	83.6
- น้อยกว่า 100 บาท	17	25.4
- 100 ถึง 250 บาท	32	47.7
- 251 ถึง 500 บาท	3	4.5
- 501 ถึง 750 บาท	1	1.5
- 751 ถึง 1,000 บาท	3	4.5
- ไม่ตอบ	11	16.4
รวม	67	100.0

ตารางที่ 5.23 (ต่อ)

ศูนย์สถิติการตลาด	จำนวน (กลุ่ม)	ร้อยละ
1.3 เงินทุนเริ่มต้น	55	82.1
- น้อยกว่า 10,000 บาท	3	4.5
- 10,000 ถึง 50,000 บาท	18	26.9
- 50,001 ถึง 100,000 บาท	13	19.4
- 100,001 ถึง 150,000 บาท	7	10.4
- 150,001 ถึง 200,000 บาท	7	10.4
- 250,001 ถึง 300,000 บาท	2	3.0
- 300,001 ถึง 350,000 บาท	1	1.5
- 350,001 ถึง 400,000 บาท	1	1.5
- มากกว่า 500,000 บาทขึ้นไป	3	4.5
- ไม่ตอบ	12	17.9
รวม	67	100.0
1.4 เงินลงทุนจากกลุ่มออมทรัพย์	26	38.8
- น้อยกว่า 10,000 บาท	2	3.0
- 10,000 ถึง 50,000 บาท	8	11.9
- 50,001 ถึง 100,000 บาท	6	8.9
- 100,001 ถึง 150,000 บาท	5	7.5
- 150,001 ถึง 200,000 บาท	2	3.0
- 350,001 ถึง 400,000 บาท	2	3.0
- 400,001 ถึง 450,000 บาท	1	1.5
- ไม่ตอบ	41	61.2
รวม	67	100.0
1.5 แหล่งทุนอื่นๆ	8	12.0
- องค์กรบริหารส่วนตำบล	2	3.0
- โครงการ SML	2	3.0
- เงินบริจาคและระดมทุน	2	3.0
- สนับสนุนจากรัฐ	1	1.5
- กองทุนการเงินในชุมชน	1	1.5
- ไม่ตอบ	59	88.0
รวม	67	100.0

ตารางที่ 5.23 (ต่อ)

ศูนย์สาขาจัดการตลาด	จำนวน (กลุ่ม)	ร้อยละ
1.6 จำนวนเงินทุนอื่นๆ	13	19.5
- 10,000 ถึง 50,000 บาท	4	6.0
- 50,001 ถึง 100,000 บาท	2	3.0
- 100,001 ถึง 150,000 บาท	1	1.5
- 150,001 ถึง 200,000 บาท	2	3.0
- 200,001 ถึง 250,000 บาท	3	4.5
- มากกว่า 500,000 บาทขึ้นไป	1	1.5
- ไม่ตอบ	54	80.5
รวม	67	100.0
2. ทุนดำเนินงาน		
2.1 ทุนดำเนินงานในปัจจุบัน (พฤษภาคม 2555)	64	95.5
- 10,000 ถึง 50,000 บาท	3	4.5
- 50,001 ถึง 100,000 บาท	9	13.4
- 100,001 ถึง 150,000 บาท	12	17.9
- 150,001 ถึง 200,000 บาท	9	14.9
- 200,001 ถึง 250,000 บาท	2	4.5
- 250,001 ถึง 300,000 บาท	2	4.5
- 300,001 ถึง 350,000 บาท	5	3.0
- 350,001 ถึง 400,000 บาท	3	1.5
- 400,001 ถึง 450,000 บาท	2	3.0
- 450,001 ถึง 500,000 บาท	2	4.5
- มากกว่า 500,000 บาทขึ้นไป	15	9.0
- ไม่ตอบ	3	10.4
รวม	67	100.0
2.2 เงินทุนหมุนเวียน	60	89.6
- น้อยกว่า 10,000 บาท	1	1.5
- 10,000 ถึง 50,000 บาท	9	13.4
- 50,001 ถึง 100,000 บาท	8	11.9
- 100,001 ถึง 150,000 บาท	12	17.9
- 150,001 ถึง 200,000 บาท	10	14.9

ตารางที่ 5.23 (ต่อ)

ศูนย์สถิติการตลาด	จำนวน (กลุ่ม)	ร้อยละ
2.2 เงินทุนหมุนเวียน (ต่อ)		
- 200,001 ถึง 250,000 บาท	3	4.5
- 250,001 ถึง 300,000 บาท	3	4.5
- 300,001 ถึง 350,000 บาท	2	3.0
- 350,001 ถึง 400,000 บาท	1	1.5
- 400,001 ถึง 450,000 บาท	2	3.0
- 450,001 ถึง 500,000 บาท	3	4.5
- มากกว่า 500,000 บาทขึ้นไป	6	9.0
- ไม่ตอบ	7	10.4
รวม	67	100.0
2.3 สินทรัพย์ ที่ดิน อาคาร ครุภัณฑ์		
อุปกรณ์การผลิต ฯ		
- น้อยกว่า 10,000 บาท	1	1.5
- 10,000 ถึง 50,000 บาท	5	7.5
- 50,001 ถึง 100,000 บาท	2	3.0
- 100,001 ถึง 150,000 บาท	2	3.0
- 150,001 ถึง 200,000 บาท	2	3.0
- 200,001 ถึง 250,000 บาท	2	3.0
- 250,001 ถึง 300,000 บาท	4	6.0
- 300,001 ถึง 350,000 บาท	2	3.0
- 450,001 ถึง 500,000 บาท	5	7.5
- มากกว่า 500,000 บาทขึ้นไป	5	7.5
- ไม่ตอบ	37	55.0
รวม	67	100.0
3. ปริมาณเงินทุนที่ใช้ดำเนินกิจกรรม		
- เพียงพอ	41	61.2
- ไม่เพียงพอ	21	31.3
- ไม่ตอบ	5	7.5
รวม	67	100.0

ตารางที่ 5.23 (ต่อ)

ศูนย์สวัสดิการตลาด	จำนวน (กลุ่ม)	ร้อยละ
4. วิธีการของกลุ่ม ครัวเรือนไม่เพียงพอ	36	53.7
ในการดำเนินกิจกรรม		
- ระดมทุนจากสมาชิก	14	20.7
- รับบริจาค	5	7.5
- ขอเงินอุดหนุนจากหน่วยงานภายนอก	4	6.0
- กู้ยืมและรับบริจาค	3	4.5
- ระดมทุนจากสมาชิกและรับบริจาค	2	3.0
- ระดมทุนจากสมาชิกและขอเงินอุดหนุนภายนอก	2	3.0
- กู้ยืม	1	1.5
- ระดมทุนจากสมาชิกและกู้ยืม	1	1.5
- ระดมทุนจากสมาชิก รับบริจาคและ	1	1.5
ขอเงินอุดหนุน		
- ระดมทุนจากสมาชิก กู้ยืมและ	1	1.5
ขอเงินอุดหนุน		
- ขอยืมจากกลุ่มออมทรัพย์	1	1.5
- ระดมทุนจากสมาชิก กู้ยืม รับบริจาคและ	1	1.5
ขอเงินอุดหนุนจากหน่วยงานภายนอก		
- ไม่ตอบ	31	46.3
รวม	67	100.0
5. แหล่งเงินทุนจากภายนอกที่ใช้		
5.1 โครงการพัฒนาชุมชน : ปีที่ใช้เงินทุน	3	4.5
- ปีพ.ศ. 2543 จำนวน 100,000 บาท	1	1.5
- ปีพ.ศ. 2550 จำนวน 26,000 บาท	1	1.5
- ปีพ.ศ. 2552 จำนวน 46,000 บาท	1	1.5
- ไม่ตอบ	64	95.5
รวม	67	100.0
5.2 ธนาคาร	4	6.0
- ธนาคารออมสิน	2	3.0
- ธนาคารเพื่อการเกษตรและ	1	1.5
สหกรณ์การเกษตร		

ตารางที่ 5.23 (ต่อ)

ศูนย์สถิติการตลาด	จำนวน (กลุ่ม)	ร้อยละ
5.2 ธนาคาร (ต่อ)		
- ธนาคารชุมชน	1	15
- ไม่ตอบ	63	94.0
รวม	67	100.0
5.3 ปีที่กู้		
- ปีพ.ศ. 2545 จำนวน 1,000,000 บาท	1	1.5
- ปีพ.ศ. 2553 จำนวน 50,000 บาท	1	1.5
- ปีพ.ศ. 2555 จำนวน 80,653 บาท	1	1.5
- ไม่ตอบ	64	95.5
รวม	67	100.0
5.4 อื่นๆ		
- องค์การบริหารส่วนตำบล	2	3.0
- ไม่ตอบ	65	97.0
รวม	67	100.0
ปีที่กู้ (ต่อ)		
- ปีพ.ศ. 2543	1	1.5
- ปีพ.ศ. 2549	1	1.5
- ไม่ตอบ	65	97.0
รวม	67	100.0
5.6 จำนวนเงินที่กู้		
- 80,000 บาท	1	1.5
- 100,000 บาท	1	1.5
- ไม่ตอบ	65	97.0
รวม	67	100.0

(2.5) การดำเนินงานของร้านค้าชุมชนที่ประสบความสำเร็จ

จากตารางที่ 5.24 การดำเนินงานของร้านค้าชุมชนที่ประสบความสำเร็จ พบว่าด้านเงินทุน และแหล่งทุน มีจำนวนหุ้นเริ่มต้นระหว่าง 100 – 1,000 หุ้น มากที่สุด จำนวน 8 กลุ่ม (ร้อยละ 44.4, จำนวนเฉลี่ย 327 หุ้น) รองลงมา มีหุ้นระหว่าง 1,001 – 2,500 หุ้น และน้อยกว่า 100 หุ้น ใกล้เคียงกันจำนวน 4 กลุ่ม และ 3 กลุ่ม ตามลำดับ (ร้อยละ 22.2 และ 16.7, จำนวนเฉลี่ย 327 หุ้น และ 63 หุ้น ตามลำดับ) ซึ่งร้านค้าชุมชนมีจำนวนหุ้นเริ่มต้นเฉลี่ยเท่ากับ 569 หุ้น

ร้านค้าชุมชนมีราคาหุ้นเริ่มต้น 100 บาท มากที่สุด จำนวน 13 กลุ่ม (ร้อยละ 72.3) รองลงมามีราคาหุ้นน้อยกว่า 100 บาท และ 500 บาท เท่ากัน จำนวน 1 กลุ่ม (ร้อยละ 5.5) ตามลำดับ ซึ่งร้านค้าชุมชนมีราคาหุ้นเริ่มต้นเฉลี่ยเท่ากับ 121 บาท

ร้านค้าชุมชนมีเงินทุนเริ่มต้นระหว่าง 10,000 – 50,000 บาท มากที่สุด จำนวน 7 กลุ่ม (ร้อยละ 38.9, เงินทุนเฉลี่ย 23,071 บาท) รองลงมาเงินทุนระหว่าง 50,001 – 100,000 บาท และ 100,001 – 150,000 บาท เท่ากันจำนวน 3 กลุ่ม (ร้อยละ 16.7, เงินทุนเฉลี่ย 74,833 บาท และ 123,667 บาท ตามลำดับ) ซึ่งร้านค้าชุมชนมีเงินทุนเริ่มต้นเฉลี่ยเท่ากับ 63,963 บาท

ร้านค้าชุมชนได้รับเงินลงทุนจากกลุ่มออมทรัพย์ระหว่าง 150,001 – 200,000 บาท มากที่สุด จำนวน 2 กลุ่ม (ร้อยละ 11.0, เงินลงทุนเฉลี่ย 187,500 บาท) ซึ่งร้านค้าชุมชนได้รับเงินลงทุนจากกลุ่มออมทรัพย์เฉลี่ยเท่ากับ 120,850 บาท

ร้านค้าชุมชนมีแหล่งเงินทุนอื่นๆ จากองค์การบริหารส่วนตำบล โครงการ SML และกองทุนการเงินในชุมชน กองทุนหมู่บ้าน จำนวน 2 กลุ่มเท่ากัน (ร้อยละ 11.1) มีจำนวนเงินทุนอื่นๆ ระหว่าง 10,000 – 50,000 บาท และ 50,001 – 100,000 บาท ใกล้เคียงกัน จำนวน 3 กลุ่ม และ 2 กลุ่ม ตามลำดับ (ร้อยละ 16.6 และ 11.0, เงินทุนเฉลี่ย 30,000 บาทและ 75,200 บาท ตามลำดับ) ซึ่งร้านค้าชุมชนใช้เงินทุนจากแหล่งอื่นๆ เฉลี่ย 74,238 บาท

ร้านค้าชุมชนมีทุนดำเนินงานในปัจจุบัน (พฤษภาคม พ.ศ. 2555) ระหว่าง 10,000 – 50,000, 150,001 – 200,000 บาท และ 250,001 – 300,000 บาท เท่ากัน จำนวน 3 กลุ่ม (ร้อยละ 16.7, เงินทุนเฉลี่ย 21,633 บาท, 171,000 บาท และ 288,997 บาท ตามลำดับ) และทุนระหว่าง 200,001 – 250,000 บาท และมากกว่า 500,000 บาทขึ้นไป (เงินทุน 545,000 และ 701,000 บาท) เท่ากัน จำนวน 2 กลุ่ม (ร้อยละ 11.0, เงินทุนเฉลี่ย 227,600 บาท และ 623,000 บาท) ซึ่งร้านค้าชุมชนมีทุนดำเนินงานในปัจจุบันเฉลี่ยเท่ากับ 244,125 บาท

ร้านค้าชุมชนมีทุนหมุนเวียนระหว่าง 50,001 – 100,000 บาท มากที่สุดจำนวน 4 กลุ่ม (ร้อยละ 22.2, เงินทุนเฉลี่ย 81,713 บาท) รองลงมามีทุนระหว่าง 10,000 – 50,000 บาท และระหว่าง 150,001 – 200,000 บาท เท่ากัน จำนวน 2 กลุ่ม (ร้อยละ 11.0, เงินทุนเฉลี่ย 21,500 บาท และ 189,750 บาท ตามลำดับ) ซึ่งร้านค้าชุมชนมีทุนหมุนเวียนเฉลี่ยเท่ากับ 177,104 บาท

ร้านค้าชุมชนมีราคาสินทรัพย์ ที่ดิน อาคาร ครุภัณฑ์ และอุปกรณ์การผลิต ระหว่าง 50,001 – 100,000 บาท มากที่สุด จำนวน 3 กลุ่ม (ร้อยละ 16.5, ราคาเฉลี่ย 68,650 บาท) ซึ่งร้านค้าชุมชนมีราคาสินทรัพย์ ที่ดิน อาคาร ครุภัณฑ์ และอุปกรณ์การผลิต เฉลี่ยเท่ากับ 160,664 บาท

ร้านค้าชุมชนมีปริมาณเงินทุนเพียงพอสำหรับใช้ดำเนินกิจกรรมมากที่สุด จำนวน 12 กลุ่ม (ร้อยละ 66.7) และปริมาณเงินทุนไม่เพียงพอ จำนวน 6 กลุ่ม (ร้อยละ 33.3)

กรณีเงินทุนของร้านค้าชุมชนไม่เพียงพอในการดำเนินกิจกรรม จะใช้วิธีการระดมจากสมาชิกมากที่สุด จำนวน 3 กลุ่ม (ร้อยละ 16.6) รองลงมาใช้วิธีกู้ยืม และระดมจากสมาชิกหรือรับบริจาคเท่ากัน จำนวน 2 กลุ่ม (ร้อยละ 11.1) ตามลำดับ สำหรับแหล่งเงินทุนภายนอกจากกรมการพัฒนาชุมชนในปี พ.ศ. 2550 จำนวน 1 กลุ่ม (ร้อยละ 5.6) จำนวนเงิน 30,000 บาท และทั้งหมดไม่มีการกู้ยืมจากธนาคารใด สำหรับแหล่งทุนจากภายนอกอื่น ได้แก่ องค์กรบริหารส่วนตำบล ในปีพ.ศ. 2555 จำนวน 1 กลุ่ม (ร้อยละ 5.6) จำนวนเงิน 100,000 บาท และโครงการ SML ในปี พ.ศ. 2555 จำนวน 1 กลุ่ม (ร้อยละ 5.6) จำนวนเงิน 200,000 บาท

ตารางที่ 5.24 การดำเนินงานของร้านค้าชุมชนที่ประสบความสำเร็จ

ร้านค้าชุมชน	จำนวน (กลุ่ม)	ร้อยละ
1. เงินทุน และแหล่งทุน	15	83.3
1.1 จำนวนหุ้นเริ่มต้น		
- น้อยกว่า 100 หุ้น	3	16.7
- 100 ถึง 1,000 หุ้น	8	44.4
- 1,001 ถึง 2,500 หุ้น	4	22.2
- ไม่มีตอบ	3	16.7
รวม	18	100.0
1.2 ราคาหุ้นเริ่มต้น / หุ้น	15	83.3
- 20 บาท	1	5.5
- 100 บาท	13	72.3
- 500 บาท	1	5.5
- ไม่ตอบ	3	16.7
รวม	18	100.0
1.3 เงินทุนเริ่มต้น	15	83.3
- น้อยกว่า 10,000 บาท	1	5.5
- 10,000 ถึง 50,000 บาท	7	38.9
- 50,001 ถึง 100,000 บาท	3	16.7
- 100,001 ถึง 150,000 บาท	3	16.7
- 200,001 ถึง 250,000 บาท	1	5.5
- ไม่ตอบ	3	16.7
รวม	18	100.0

ตารางที่ 5.24 (ต่อ)

ร้านค้าชุมชน	จำนวน (กลุ่ม)	ร้อยละ
1.4 เงินลงทุนจากกลุ่มออมทรัพย์	7	39.0
- น้อยกว่า 10,000 บาท	1	5.6
- 10,000 ถึง 50,000 บาท	1	5.6
- 50,001 ถึง 100,000 บาท	1	5.6
- 100,001 ถึง 150,000 บาท	1	5.6
- 150,001 ถึง 200,000 บาท	2	11.0
- 200,001 ถึง 250,000 บาท	1	5.6
- ไม่ตอบ	11	61.0
รวม	18	100.0
1.5 แหล่งทุนอื่นๆ	7	39.0
- องค์การบริหารส่วนตำบล	2	11.1
- โครงการ SML	2	11.1
- สนับสนุนจากรัฐ	1	5.7
- กองทุนการเงินในชุมชน กองทุนหมู่บ้าน	2	11.1
- ไม่ตอบ	11	61.0
รวม	18	100.0
1.6 เงินทุนอื่นๆ	8	44.4
- น้อยกว่า 10,000 บาท	1	5.6
- 10,000 ถึง 50,000 บาท	3	16.6
- 50,001 ถึง 100,000 บาท	2	11.0
- 100,001 ถึง 150,000 บาท	1	5.6
- 150,001 ถึง 200,000 บาท	1	5.6
- ไม่ตอบ	10	55.6
รวม	18	100.0
2. ทุนดำเนินงาน		
2.1 ทุนดำเนินงานในปัจจุบัน (พฤษภาคม 2555)	16	89.0
- น้อยกว่า 10,000 บาท	1	5.6
- 10,000 ถึง 50,000 บาท	3	16.7
- 150,001 ถึง 200,000 บาท	3	16.7
- 200,001 ถึง 250,000 บาท	2	11.0
- 250,001 ถึง 300,000 บาท	3	16.7

ตารางที่ 5.24 (ต่อ)

ร้านค้าชุมชน	จำนวน (กลุ่ม)	ร้อยละ
2. ทุนค้ำเนินงาน (ต่อ)		
2.1 ทุนค้ำเนินงานในปัจจุบัน (พฤษภาคม 2555) (ต่อ)		
- 300,001 ถึง 350,000 บาท	1	5.6
- 450,001 ถึง 500,000 บาท	1	5.6
- มากกว่า 500,000 บาทขึ้นไป	2	11.0
- ไม่ตอบ	2	11.0
รวม	18	100.0
2.2 เงินทุนหมุนเวียน		
- น้อยกว่า 10,000 บาท	1	5.6
- 10,000 ถึง 50,000 บาท	2	11.0
- 50,001 ถึง 100,000 บาท	4	22.2
- 100,001 ถึง 150,000 บาท	1	5.6
- 150,001 ถึง 200,000 บาท	2	11.0
- 250,001 ถึง 300,000 บาท	1	5.6
- 450,001 ถึง 500,000 บาท	1	5.6
- มากกว่า 500,000 บาทขึ้นไป	1	5.6
- ไม่ตอบ	5	27.8
รวม	18	100.0
2.3 สินทรัพย์ที่ดิน อาคาร ครุภัณฑ์อุปกรณ์การผลิต ฯ		
- 50,001 ถึง 100,000 บาท	3	16.5
- 100,001 ถึง 150,000 บาท	1	5.6
- 150,001 ถึง 200,000 บาท	1	5.6
- 200,001 ถึง 250,000 บาท	1	5.6
- 300,001 ถึง 350,000 บาท	1	5.6
- ไม่ตอบ	11	61.1
3. ปริมาณเงินทุนที่ใช้ดำเนินกิจกรรม		
- เพียงพอ	12	66.7
- ไม่เพียงพอ	6	33.3
รวม	18	100.0

ตารางที่ 5.24 (ต่อ)

ร้านค้าชุมชน	จำนวน (กลุ่ม)	ร้อยละ
4. วิธีการของกลุ่ม กรณีเงินทุนไม่เพียงพอ		
ในการดำเนินกิจกรรม	8	44.4
- ระดมทุนจากสมาชิก	3	16.6
- กู้ยืม	2	11.1
- ขอเงินอุดหนุนจากหน่วยงานภายนอก	1	5.6
- ระดมทุนจากสมาชิกและรับบริจาค	2	11.1
- ไม่ตอบ	10	55.6
รวม	18	100.0
5. แหล่งเงินทุนจากภายนอกที่ใช้		
5.1 กรรมาการพัฒนาชุมชน : ปีที่ใช้เงินทุน	1	5.6
- ปีพ.ศ. 2550 จำนวน 30,000 บาท	1	5.6
- ไม่ตอบ	17	94.4
รวม	18	100.0
5.2 ธนาคาร / ปีที่กู้ / จำนวนเงินที่กู้		
- ไม่มีการกู้ยืมจากธนาคาร	18	100.0
รวม	18	100.0
5.3 อื่นๆ	2	11.1
- องค์การบริหารส่วนตำบล	1	5.6
- โรงการ SML	1	5.6
- ไม่ตอบ	16	88.9
รวม	18	100.0
5.4 ปีที่กู้	2	11.1
- ปีพ.ศ. 2555 จำนวน 100,000 บาท	1	5.6
- ปีพ.ศ. 2555 จำนวน 200,000 บาท	1	5.6
- ไม่ตอบ	16	88.9
รวม	18	100.0

(3) การจัดสวัสดิการ

(3.1) จำนวนสวัสดิการของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

ตารางที่ 5.25 จำนวนสวัสดิการของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต พบว่า มีการจัดสวัสดิการให้แก่สมาชิก และชุมชน ได้แก่ ธนาคารข้าว จำนวน 69 กลุ่ม (ร้อยละ 16.2) ไม่มีธนาคารข้าว จำนวน 192 กลุ่ม (ร้อยละ 45.1) และไม่ตอบ จำนวน 165 กลุ่ม (ร้อยละ 38.7)

มีการจัดสวัสดิการฌาปนกิจสงเคราะห์ จำนวน 190 กลุ่ม (ร้อยละ 44.6) ไม่มีฌาปนกิจสงเคราะห์ จำนวน 150 กลุ่ม (ร้อยละ 35.2) และไม่ตอบ จำนวน 86 กลุ่ม (ร้อยละ 20.2)

มีการจัดสวัสดิการด้านค่ารักษาพยาบาล จำนวน 85 กลุ่ม (ร้อยละ 20.0) ไม่มีค่ารักษาพยาบาล จำนวน 209 กลุ่ม (ร้อยละ 49.0) และไม่ตอบ จำนวน 132 กลุ่ม (ร้อยละ 31.0)

มีการจัดสวัสดิการด้านการประกันชีวิต จำนวน 16 กลุ่ม (ร้อยละ 3.8) ไม่มีการประกันชีวิต จำนวน 250 กลุ่ม (ร้อยละ 58.7) และไม่ตอบ จำนวน 160 กลุ่ม (ร้อยละ 37.5)

มีการจัดสวัสดิการด้านการประกันภัย จำนวน 4 กลุ่ม (ร้อยละ 0.9) ไม่มีการประกันภัย จำนวน 263 กลุ่ม (ร้อยละ 61.8) และไม่ตอบ จำนวน 159 กลุ่ม (ร้อยละ 37.3)

มีการจัดสวัสดิการด้านการประกันสุขภาพ จำนวน 9 กลุ่ม (ร้อยละ 2.1) ไม่มีการประกันสุขภาพ จำนวน 261 กลุ่ม (ร้อยละ 61.3) และไม่ตอบ จำนวน 156 กลุ่ม (ร้อยละ 36.6)

มีการจัดสวัสดิการด้านทุนการศึกษา จำนวน 165 กลุ่ม (ร้อยละ 38.7) ไม่มีทุนการศึกษาจำนวน 164 กลุ่ม (ร้อยละ 38.5) และไม่ตอบ จำนวน 97 กลุ่ม (ร้อยละ 22.8)

มีการจัดสวัสดิการด้านการสงเคราะห์ผู้สูงอายุ ผู้พิการ และผู้ด้อยโอกาส จำนวน 141 กลุ่ม (ร้อยละ 33.1) ไม่มีการสงเคราะห์ผู้สูงอายุ ผู้พิการ และผู้ด้อยโอกาส จำนวน 175 กลุ่ม (ร้อยละ 41.1) และไม่ตอบ จำนวน 110 กลุ่ม (ร้อยละ 25.8)

มีการจัดสวัสดิการด้านขวัญถุงเด็กแรกเกิด จำนวน 63 กลุ่ม (ร้อยละ 14.8) ไม่มีขวัญถุงเด็กแรกเกิด จำนวน 220 กลุ่ม (ร้อยละ 51.6) และไม่ตอบ จำนวน 143 กลุ่ม (ร้อยละ 33.6)

มีการจัดสวัสดิการด้านทุนสาธารณประโยชน์ จำนวน 245 กลุ่ม (ร้อยละ 57.5) ไม่มีทุนสาธารณะประโยชน์ จำนวน 105 กลุ่ม (ร้อยละ 24.7) และไม่ตอบ จำนวน 76 กลุ่ม (ร้อยละ 17.8)

มีการจัดสวัสดิการด้านทุนสาธารณภัย จำนวน 37 กลุ่ม (ร้อยละ 8.7) ไม่มีทุนสาธารณะประโยชน์ จำนวน 230 กลุ่ม (ร้อยละ 54.0) และไม่ตอบ จำนวน 159 กลุ่ม (ร้อยละ 37.3)

มีการจัดสวัสดิการอื่นๆ จำนวน 6 กลุ่ม (ร้อยละ 1.4) ได้แก่ ทุนส่งเสริมการเรียนรู้ / ศึกษาดูงาน จำนวน 3 กลุ่ม (ร้อยละ 0.8) ทุนสำรอง / พัฒนาคูคลอง ทุนประกันความเสี่ยง และ ทุนส่งเสริมการกีฬา เท่ากันจำนวนด้านละ 1 กลุ่ม (ร้อยละ 0.2) ไม่มีการจัดสวัสดิการอื่นๆ จำนวน 190 กลุ่ม (ร้อยละ 44.6) และไม่ตอบ จำนวน 230 กลุ่ม (ร้อยละ 54.0)

จากจำนวนสวัสดิการดังกล่าว พบว่า กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตมีการจัดสวัสดิการด้านทุนสาธารณประโยชน์มากที่สุด จำนวน 245 กลุ่ม (ร้อยละ 57.5) รองลงมาเป็นฌาปนกิจสงเคราะห์ จำนวน 190 กลุ่ม (ร้อยละ 44.6) ทุนการศึกษา จำนวน 165 กลุ่ม (ร้อยละ 38.7) และการสงเคราะห์ผู้สูงอายุ ผู้พิการ และด้อยโอกาส 141 (ร้อยละ 33.1) ตามด้วยคำรักษาพยาบาล จำนวน 85 กลุ่ม (ร้อยละ 20.0) ขวัญถุงเด็กแรกเกิด จำนวน 63 กลุ่ม (ร้อยละ 14.8) และธนาคารข้าว จำนวน 69 กลุ่ม (ร้อยละ 16.2) ตามลำดับ สำหรับกิจกรรมที่จัดสวัสดิการน้อยนอกเหนือจากกิจกรรมอื่นๆ พบว่า การประกันภัย มีจำนวน 4 กลุ่ม (ร้อยละ 0.9) ประกันสุขภาพ 9 กลุ่ม (ร้อยละ 2.1) ประกันชีวิต 16 กลุ่ม (ร้อยละ 3.8) และทุนสาธารณภัย 37 กลุ่ม (ร้อยละ 8.7) ตามลำดับ

ตารางที่ 5.25 จำนวนสวัสดิการของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

กิจกรรม	จำนวน (กลุ่ม)	ร้อยละ
1. ธนาคารข้าว		
-มี	69	16.2
-ไม่มี	192	45.1
-ไม่ตอบ	165	38.7
รวม	426	100.0
2. ฌาปนกิจสงเคราะห์		
-มี	190	44.6
-ไม่มี	150	35.2
-ไม่ตอบ	86	20.2
รวม	426	100.0
3. คำรักษาพยาบาล		
-มี	85	20.0
-ไม่มี	209	49.0
-ไม่ตอบ	132	31.0
รวม	426	100.0
4. การประกันชีวิต		
-มี	16	3.8
-ไม่มี	250	58.7
-ไม่ตอบ	160	37.5
รวม	426	100.0

ตารางที่ 5.25 (ต่อ)

กิจกรรม	จำนวน (กลุ่ม)	ร้อยละ
5. การประกันภัย		
-มี	4	0.9
-ไม่มี	263	61.8
-ไม่ตอบ	159	37.3
รวม	426	100.0
6. การประกันสุขภาพ		
-มี	9	2.1
-ไม่มี	261	61.3
-ไม่ตอบ	156	36.6
รวม	426	100.0
7. ทุนการศึกษา		
-มี	165	38.7
-ไม่มี	164	38.5
-ไม่ตอบ	97	22.8
รวม	426	100.0
8. การสงเคราะห์ผู้สูงอายุ ผู้พิการ และ ผู้ด้อยโอกาส		
-มี	141	33.1
-ไม่มี	175	41.1
-ไม่ตอบ	110	25.8
รวม	426	100.0
9. ขวัญถุงเด็กแรกเกิด		
-มี	63	14.8
-ไม่มี	220	51.6
-ไม่ตอบ	143	33.6
รวม	426	100.0
10. ทุนสาธารณประโยชน์		
-มี	245	57.5
-ไม่มี	105	24.7
-ไม่ตอบ	76	17.8
รวม	426	100.0

ตารางที่ 5.25 (ต่อ)

กิจกรรม	จำนวน (กลุ่ม)	ร้อยละ
11. ทูนาซาทรรณกั๊		
- มี	37	8.7
- ไม่มี	230	54.0
- ไม่ตอบ	159	37.3
รวม	426	100.0
12. อื่นๆ	6	1.4
- ทูนส่งเสริมการเรียนรู้ / ศึกษาดูงาน	3	0.8
- ทูนสำรวจ / พัฒนาคูลากร	1	0.2
- ทูนประกันความเสี่ยง	1	0.2
- ทูนส่งเสริมการกีฬา	1	0.2
- ไม่มี	190	44.6
- ไม่ตอบ	230	54.0
รวม	426	100.0

(3.2) การเปรียบเทียบค่าใช้จ่าย และจำนวนสมาชิกเข้าร่วมหรือได้รับประโยชน์ในสวัสดิการประเภทต่างๆ ในปี พ.ศ. 2553 - 2554

(3.2.1) ธนาคารข้าว

จากตารางที่ 5.26 การเปรียบเทียบการดำเนินกิจกรรมธนาคารข้าว ในปี พ.ศ. 2553 – 2554 พบว่า เมื่อสิ้นปีทางบัญชี ปี พ.ศ. 2553 ธนาคารข้าวส่วนใหญ่มีจำนวนข้าวเปลือกระหว่าง 1,000 – 2,500 กิโลกรัมมากที่สุด จำนวน 9 กลุ่ม (ร้อยละ 2.1, จำนวนข้าวเปลือกเฉลี่ย 1,721 กิโลกรัม) รองลงมา มีข้าวเปลือกระหว่าง 2,501 – 5,000 กิโลกรัม และ 5,001 – 7,500 กิโลกรัมเท่ากัน จำนวน 5 กลุ่ม (ร้อยละ 1.2, จำนวนข้าวเปลือกเฉลี่ย 4,000 กิโลกรัม และ 6,063 กิโลกรัม) ตามลำดับ ซึ่งปี พ.ศ. 2553 มีจำนวนข้าวเปลือกเฉลี่ยเท่ากับ 8,944 กิโลกรัม

เมื่อสิ้นปีทางบัญชี ปี พ.ศ. 2554 พบว่า ธนาคารข้าวส่วนใหญ่มีจำนวนข้าวเปลือกระหว่าง 1,000 – 2,500 กิโลกรัม, ระหว่าง 2,501 – 5,000 กิโลกรัม และมากกว่า 15,000 กิโลกรัมขึ้นไป (อยู่ระหว่าง 15,470 – 57,000 กิโลกรัม) จำนวน 7 กลุ่ม เท่ากัน (ร้อยละ 1.6, จำนวนข้าวเปลือกเฉลี่ย 1,577 กิโลกรัม, 3,230 กิโลกรัม และ 35,271 กิโลกรัม ตามลำดับ) ซึ่งปี พ.ศ. 2554 มีจำนวนข้าวเปลือกเฉลี่ยเท่ากับ 10,902 กิโลกรัม

หากเปรียบเทียบจำนวนข้าวเปลือกในปี พ.ศ. 2553 – 2554 พบว่า ปี พ.ศ. 2553 มีจำนวนข้าวเปลือกเฉลี่ยเท่ากับ 8,944 กิโลกรัมซึ่งน้อยกว่าปี พ.ศ. 2554 ที่มีจำนวนข้าวเปลือกเฉลี่ยเท่ากับ 10,902 กิโลกรัม นั่นคือ ธนาคารข้าวมีจำนวนข้าวเปลือกเฉลี่ยเพิ่มขึ้นเท่ากับ 1,958 กิโลกรัม หรือร้อยละ 18.0

สำหรับการเปรียบเทียบจำนวนข้าวสาร ในปี พ.ศ. 2553 – 2554 พบว่า ปี พ.ศ. 2553 เมื่อสิ้นปีทางบัญชี มี 1 กลุ่ม มีข้าวสาร 500 กิโลกรัม และปี พ.ศ. 2554 เมื่อสิ้นปีทางบัญชี มี 2 กลุ่ม มีข้าวสาร 850 กิโลกรัม และ 1,000 กิโลกรัม นั่นคือ ธนาคารข้าวส่วนใหญ่ยังไม่มีการเก็บข้าวสาร แต่จะเก็บเป็นข้าวเปลือกแทน

สำหรับจำนวนผู้ใช้ประโยชน์จากธนาคารข้าว ในปี พ.ศ. 2553 – 2554 พบว่า มีจำนวนระหว่าง 50 – 100 คน เท่ากัน จำนวน 14 กลุ่ม (ร้อยละ 3.3, จำนวนเฉลี่ย 80 คน และ 76 คน) รองลงมา มีจำนวนระหว่าง 101 – 150 คน จำนวน 7 กลุ่ม (ร้อยละ 1.6, จำนวนเฉลี่ย 127 คน) และ 11 กลุ่ม (ร้อยละ 2.6, จำนวนเฉลี่ย 120 คน) ตามลำดับ ซึ่งปี พ.ศ. 2553 - 2554 มีจำนวนผู้ใช้ประโยชน์เฉลี่ย 107 คน และ 104 คน ตามลำดับ

หากเปรียบเทียบจำนวนผู้ใช้ประโยชน์จากธนาคารข้าว ในปี พ.ศ. 2553 และ 2554 พบว่า ปี พ.ศ. 2553 มีผู้ใช้ประโยชน์เฉลี่ย 107 คน ซึ่งมากกว่าปี พ.ศ. 2554 ที่มีผู้ใช้ประโยชน์เฉลี่ย 104 คน นั่นคือ ธนาคารข้าว มีจำนวนผู้ใช้ประโยชน์เฉลี่ยลดลงเท่ากับ 3 คนหรือร้อยละ 2.8

ตารางที่ 5.26 การเปรียบเทียบการดำเนินกิจกรรมธนาคารข้าว ในปี พ.ศ. 2553 – 2554

ธนาคารข้าว	พ.ศ. 2553		พ.ศ. 2554	
	จำนวน (กลุ่ม)	ร้อยละ	จำนวน (กลุ่ม)	ร้อยละ
1. จำนวนข้าวเปลือก เมื่อสิ้นปีทางบัญชี	31	7.2	37	8.5
- น้อยกว่า 1,000 กิโลกรัม	3	0.7	3	0.7
- 1,000 ถึง 2,500 กิโลกรัม	9	2.1	7	1.6
- 2,501 ถึง 5,000 กิโลกรัม	5	1.2	7	1.6
- 5,001 ถึง 7,500 กิโลกรัม	5	1.2	3	0.7
- 7,501 ถึง 10,000 กิโลกรัม	1	0.2	4	0.9
- 10,001 ถึง 12,500 กิโลกรัม	0	0	4	0.9
- 12,5001 ถึง 15,000 กิโลกรัม	4	0.9	2	0.5
- มากกว่า 15,000 กิโลกรัมขึ้นไป	4	0.9	7	1.6
- ไม่ตอบ	395	92.8	389	91.5
รวม	426	100.0	426	100.0

ตารางที่ 5.26 (ต่อ)

ธนาคารข้าว	พ.ศ. 2553		พ.ศ. 2554	
	จำนวน (กลุ่ม)	ร้อยละ	จำนวน (กลุ่ม)	ร้อยละ
2. จำนวนข้าวสาร เมื่อสิ้นปี	1	0.2	2	8.5
ทางบัญชี				
- 500 กิโลกรัม	1	0.2	0	0.7
- 850 กิโลกรัม	0	0	1	1.6
- 1,000 กิโลกรัม	0	0	1	1.6
- ไม่ตอบ	425	99.8	424	99.6
รวม	426	100.0	426	100.0
3. จำนวนสมาชิกที่ได้รับประโยชน์	29	6.8	38	8.9
- น้อยกว่า 50 คน	3	0.7	6	1.4
- 50 ถึง 100 คน	14	3.3	14	3.3
- 101 ถึง 150 คน	7	1.6	11	2.6
- 151 ถึง 200 คน	3	0.7	5	1.2
- 201 ถึง 250 คน	2	0.5	2	0.5
- ไม่ตอบ	397	93.2	388	91.1
รวม	426	100.0	426	100.0

(3.2.2) ฌาปนกิจสงเคราะห์

จากตารางที่ 5.27 การเปรียบเทียบการจัดสวัสดิการฌาปนกิจสงเคราะห์ ในปี พ.ศ. 2553 – 2554 พบว่า การจัดสวัสดิการเมื่อสิ้นปีทางบัญชี ปี พ.ศ. 2553 กลุ่มออมทรัพย์ส่วนใหญ่มีค่าใช้จ่ายระหว่าง 1,000 – 5,000 บาทมากที่สุด จำนวน 37 กลุ่ม (ร้อยละ 8.7, ค่าใช้จ่ายเฉลี่ย 2,327 บาท) รองลงมามีค่าใช้จ่ายระหว่าง 5,001 – 10,000 บาท จำนวน 16 กลุ่ม (ร้อยละ 3.8, ค่าใช้จ่ายเฉลี่ย 7,594 บาท) และระหว่าง 10,001 – 15,000 บาท จำนวน 6 กลุ่ม (ร้อยละ 1.4, ค่าใช้จ่ายเฉลี่ย 13,333 บาท) ตามลำดับ ซึ่งปี พ.ศ. 2553 มีค่าใช้จ่ายของฌาปนกิจสงเคราะห์เฉลี่ยเท่ากับ 9,608 บาท

การจัดสวัสดิการเมื่อสิ้นปีทางบัญชี ปี พ.ศ. 2554 มีค่าใช้จ่ายระหว่าง 1,000 – 5,000 บาทมากที่สุด จำนวน 34 กลุ่ม (ร้อยละ 7.9, ค่าใช้จ่ายเฉลี่ย 2,630 บาท) รองลงมามีค่าใช้จ่ายระหว่าง 10,001 – 15,000 บาท จำนวน 12 กลุ่ม (ร้อยละ 2.8, ค่าใช้จ่ายเฉลี่ย 13,475 บาท) และระหว่าง 5,001 – 10,000 บาท จำนวน 11 กลุ่ม (ร้อยละ 2.6, ค่าใช้จ่ายเฉลี่ย 7,452 บาท) ตามลำดับ ซึ่งปี พ.ศ. 2554 มีค่าใช้จ่ายของฌาปนกิจสงเคราะห์เฉลี่ยเท่ากับ 10,089 บาท

หากเปรียบเทียบค่าใช้จ่ายในปี พ.ศ. 2553 – 2554 พบว่าปี พ.ศ. 2553 มีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยเท่ากับ 9,608 บาทซึ่งน้อยกว่าปี พ.ศ. 2554 ที่มีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยเท่ากับ 10,089 บาท นั่นคือ ฌาปนกิจสงเคราะห์ที่มีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยเพิ่มขึ้นเท่ากับ 481 บาทหรือร้อยละ 4.8

สำหรับจำนวนสมาชิกที่ใช้สิทธิ์หรือเสียชีวิต พบว่า ในปี พ.ศ. 2553 มีจำนวน 2 คนมากที่สุด จำนวน 13 กลุ่ม (ร้อยละ 3.1, จำนวนเฉลี่ย 2 คน) รองลงมามีจำนวน 3 คน จำนวน 11 กลุ่ม (ร้อยละ 2.6, จำนวนเฉลี่ย 3 คน) และมีจำนวน 1 คน และ 4 คน จำนวน 7 กลุ่มเท่ากัน (ร้อยละ 1.6, จำนวนเฉลี่ย 1 คน และ 4 คน) ตามลำดับ ซึ่งปี พ.ศ. 2553 มีจำนวนสมาชิกที่ใช้สิทธิ์หรือเสียชีวิตเฉลี่ยเท่ากับ 5 คน

ในปี พ.ศ. 2554 มีจำนวนสมาชิกที่ใช้สิทธิ์หรือเสียชีวิต 1 และ 3 คนมากที่สุด จำนวน 12 กลุ่มเท่ากัน (ร้อยละ 2.8) รองลงมามีจำนวน 2 คน 11 กลุ่ม (ร้อยละ 2.6) และมากกว่า 10 คนขึ้นไป (12, 13, 15 และ 18 คน) จำนวน 7 กลุ่มเท่ากัน (ร้อยละ 1.7, จำนวนเฉลี่ย 15 คน) ตามลำดับ ซึ่งปี พ.ศ. 2554 มีจำนวนสมาชิกที่ใช้สิทธิ์หรือเสียชีวิตเฉลี่ยเท่ากับ 5 คน

หากเปรียบเทียบจำนวนสมาชิกที่ใช้สิทธิ์หรือเสียชีวิต ในปี พ.ศ. 2553 และ 2554 พบว่า มีผู้ใช้สิทธิ์หรือเสียชีวิตเฉลี่ย 5 คนเท่ากัน นั่นคือ การจัดสวัสดิการฌาปนกิจสงเคราะห์มีจำนวนสมาชิกที่ใช้สิทธิ์หรือเสียชีวิตเฉลี่ยคงที่ 5 คนหรือไม่เปลี่ยนแปลง

ตารางที่ 5.27 การเปรียบเทียบการจัดสวัสดิการฌาปนกิจสงเคราะห์ ในปี พ.ศ. 2553 – 2554

ฌาปนกิจสงเคราะห์	พ.ศ. 2553		พ.ศ. 2554	
	จำนวน (กลุ่ม)	ร้อยละ	จำนวน (กลุ่ม)	ร้อยละ
1. จำนวนค่าใช้จ่าย เมื่อสิ้นปีทางบัญชี	75	17.6	81	19.0
- น้อยกว่า 1,000 บาท	3	0.7	9	2.1
- 1,000 ถึง 5,000 บาท	37	8.7	34	7.9
- 5,001 ถึง 10,000 บาท	16	3.8	11	2.6
- 10,001 ถึง 15,000 บาท	6	1.4	12	2.8
- 15,001 ถึง 20,000 บาท	2	0.5	5	1.2
- 20,001 ถึง 25,000 บาท	4	0.9	0	0
- 25,001 ถึง 30,000 บาท	2	0.5	5	1.2
- 30,001 ถึง 35,000 บาท	0	0	1	0.2
- 35,001 ถึง 40,000 บาท	4	0.9	2	0.5
- มากกว่า 40,000 บาทขึ้นไป	1	0.2	2	0.5
- ไม่ตอบ	351	82.4	345	81.0
รวม	426	100.0	426	100.0

ตารางที่ 5.27 (ต่อ)

ฉาปนกิจสงเคราะห์	พ.ศ. 2553		พ.ศ. 2554	
	จำนวน (กลุ่ม)	ร้อยละ	จำนวน (กลุ่ม)	ร้อยละ
2. จำนวนสมาชิกที่ได้รับประโยชน์ (เสียชีวิต)	59	13.8	62	14.6
- 1 คน	7	1.6	12	2.8
- 2 คน	13	3.1	11	2.6
- 3 คน	11	2.6	12	2.8
- 4 คน	7	1.6	3	0.7
- 5 คน	4	0.9	3	0.7
- 6 คน	0	0	5	1.2
- 7 คน	0	0	4	0.9
- 8 คน	4	0.9	1	0.2
- 9 คน	2	0.5	2	0.5
- 10 คน	6	1.4	2	0.5
- มากกว่า 10 คนขึ้นไป	5	1.2	7	1.7
- ไม่ตอบ	367	86.2	364	85.4
รวม	426	100.0	426	100.0

(3.2.3) ค่ารักษาพยาบาล

จากตารางที่ 5.28 การเปรียบเทียบการจัดสวัสดิการค่ารักษาพยาบาล ในปี พ.ศ. 2553 – 2554 พบว่า การจัดสวัสดิการเมื่อสิ้นปีทางบัญชี ปี พ.ศ. 2553 กลุ่มออมทรัพย์ส่วนใหญ่มีค่าใช้จ่ายระหว่าง 1,000 – 5,000 บาทมากที่สุด จำนวน 21 กลุ่ม (ร้อยละ 5.0, ค่าใช้จ่ายเฉลี่ย 2,748 บาท) รองลงมาคือค่าใช้จ่ายน้อยกว่า 1,000 บาท จำนวน 4 กลุ่ม (ร้อยละ 0.9, ค่าใช้จ่ายเฉลี่ย 525 บาท) และระหว่าง 50,001 – 10,000 บาท จำนวน 3 กลุ่ม (ร้อยละ 0.7, ค่าใช้จ่ายเฉลี่ย 6,567 บาท) ตามลำดับ ซึ่งปี พ.ศ. 2553 มีค่าใช้จ่ายของค่ารักษาพยาบาลเฉลี่ยเท่ากับ 4,544 บาท

การจัดสวัสดิการเมื่อสิ้นปีทางบัญชี ปี พ.ศ. 2554 พบว่า มีค่าใช้จ่ายระหว่าง 1,000 – 5,000 บาทมากที่สุด จำนวน 24 กลุ่ม (ร้อยละ 5.7, ค่าใช้จ่ายเฉลี่ย 2,454 บาท) รองลงมาคือค่าใช้จ่ายระหว่าง 5,001 – 10,000 บาท จำนวน 3 กลุ่ม (ร้อยละ 0.7, ค่าใช้จ่ายเฉลี่ย 6,233 บาท) และน้อยกว่า 1,000 บาท จำนวน 2 กลุ่ม (ร้อยละ 0.5, ค่าใช้จ่ายเฉลี่ย 650 บาท) ตามลำดับ ซึ่งปี พ.ศ. 2554 มีค่าใช้จ่ายของค่ารักษาพยาบาลเฉลี่ยเท่ากับ 4,136 บาท

หากเปรียบเทียบค่าใช้จ่ายในปี พ.ศ. 2553 – 2554 พบว่า ปี พ.ศ. 2553 มีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยเท่ากับ 4,544 บาทซึ่งมากกว่าปี พ.ศ. 2554 ที่มีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยเท่ากับ 4,136 บาท นั่นคือค่าใช้จ่ายค่ารักษาพยาบาลเฉลี่ยลดลงเท่ากับ 408 บาทหรือร้อยละ 9.0

สำหรับจำนวนสมาชิกที่ได้รับค่ารักษาพยาบาล พบว่า ในปี พ.ศ. 2553 มีจำนวนระหว่าง 1 – 5 คน มากที่สุด จำนวน 13 กลุ่ม (ร้อยละ 3.1, จำนวนเฉลี่ย 3 คน) รองลงมามีจำนวนระหว่าง 11 – 15 คน จำนวน 5 กลุ่ม (ร้อยละ 1.2, จำนวนเฉลี่ย 14 คน) และมีจำนวนระหว่าง 6 – 10 คน จำนวน 3 กลุ่ม (ร้อยละ 0.7, จำนวนเฉลี่ย 9 คน) ตามลำดับ ซึ่งปี พ.ศ. 2553 มีจำนวนสมาชิกได้รับค่ารักษาพยาบาลเฉลี่ยเท่ากับ 12 คน

จำนวนสมาชิกที่ได้รับค่ารักษาพยาบาล ในปี พ.ศ. 2554 พบว่า มีจำนวนระหว่าง 1 – 5 คน มากที่สุด จำนวน 14 กลุ่ม (ร้อยละ 3.3, จำนวนเฉลี่ย 4 คน) รองลงมามีจำนวนระหว่าง 6 – 10 คน และ 11 – 15 คน จำนวน 3 กลุ่มเท่ากัน (ร้อยละ 0.7, จำนวนเฉลี่ย 10 คน และ 13 คน) ตามลำดับ ซึ่งปี พ.ศ. 2554 มีจำนวนสมาชิกได้รับค่ารักษาพยาบาลเฉลี่ยเท่ากับ 26 คน

หากเปรียบเทียบจำนวนสมาชิกที่ได้รับค่ารักษาพยาบาล ในปี พ.ศ. 2553 มีผู้ได้รับเฉลี่ยเท่ากับ 12 คน และปี พ.ศ. 2554 มีผู้ได้รับเฉลี่ยเท่ากับ 26 คน นั่นคือ การจัดสวัสดิการค่ารักษาพยาบาลมีจำนวนสมาชิกได้รับประโยชน์เฉลี่ยเพิ่มขึ้น 14 คนหรือร้อยละ 53.8

ตารางที่ 5.28 การเปรียบเทียบการจัดสวัสดิการค่ารักษาพยาบาล ในปี พ.ศ. 2553 – 2554

ค่ารักษาพยาบาล	พ.ศ. 2553		พ.ศ. 2554	
	จำนวน (กลุ่ม)	ร้อยละ	จำนวน (กลุ่ม)	ร้อยละ
1. จำนวนค่าใช้จ่าย เมื่อสิ้นปีทางบัญชี	30	7.0	31	7.3
- น้อยกว่า 1,000 บาท	4	0.9	2	0.5
- 1,000 ถึง 5,000 บาท	21	5.0	24	5.7
- 5,001 ถึง 10,000 บาท	3	0.7	3	0.7
- 10,001 ถึง 15,000 บาท	1	0.2	1	0.2
- มากกว่า 40,000 บาทขึ้นไป	1	0.2	1	0.2
- ไม่ตอบ	396	93.0	395	92.7
รวม	426	100.0	426	100.0
2. จำนวนสมาชิกที่ได้รับประโยชน์	26	6.1	26	6.1
- 1 ถึง 5 คน	13	3.1	14	3.3
- 6 ถึง 10 คน	3	0.7	3	0.7
- 11 ถึง 15 คน	5	1.2	3	0.7
- 16 ถึง 20 คน	2	0.5	1	0.2

ตารางที่ 5.28 (ต่อ)

คำรักษาพยาบาล	พ.ศ. 2553		พ.ศ. 2554	
	จำนวน (กลุ่ม)	ร้อยละ	จำนวน (กลุ่ม)	ร้อยละ
2. จำนวนสมาชิกที่ได้รับประโยชน์ (ต่อ)				
- 21 ถึง 25 คน	1	0.2	1	0.2
- 26 ถึง 30 คน	0	0	1	0.2
- 36 ถึง 40 คน	1	0.2	2	0.5
- มากกว่า 40 คนขึ้นไป	1	0.2	1	0.2
- ไม่ตอบ	400	93.9	400	93.9
รวม	426	100.0	426	100.0

(3.2.4) การประกันชีวิต

จากตารางที่ 5.29 เปรียบเทียบการจัดสวัสดิการประกันชีวิต ในปี พ.ศ. 2553 – 2554 พบว่า การจัดสวัสดิการเมื่อสิ้นปีทางบัญชี ปี พ.ศ. 2553 กลุ่มออมทรัพย์ส่วนใหญ่มีค่าใช้จ่าย 500 บาท และ 20,000 บาท เท่ากันจำนวน 1 กลุ่ม (ร้อยละ 0.2) โดยมีค่าใช้จ่ายของการประกันชีวิตเฉลี่ยเท่ากับ 10,250 บาท และเมื่อสิ้นปีทางบัญชี ปี พ.ศ. 2554 มีค่าใช้จ่ายค่าจ้าง 500 บาท, 5,800 บาท, 20,000 บาท, 26,040 บาท, 64,000 บาท และ 106,000 บาท เท่ากันจำนวน 1 กลุ่ม (ร้อยละ 0.2) ซึ่งมีค่าใช้จ่ายของการประกันชีวิตเฉลี่ยเท่ากับ 37,057 บาท

หากเปรียบเทียบค่าใช้จ่ายในปี พ.ศ. 2553 – 2554 พบว่า ปี พ.ศ. 2553 มีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยเท่ากับ 10,250 บาทซึ่งน้อยกว่าปี พ.ศ. 2554 ที่มีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยเท่ากับ 37,057 บาท นั่นคือการจัดสวัสดิการประกันชีวิตมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยเพิ่มขึ้นเท่ากับ 26,807 บาทหรือร้อยละ 72.3

สำหรับจำนวนสมาชิกที่ได้รับการประกันชีวิต พบว่า ในปี พ.ศ. 2553 มีจำนวน 145 คน จำนวน 1 กลุ่ม (ร้อยละ 0.2) และปี พ.ศ. 2545 มีจำนวน 10 คน, 43 คน และ 145 คน จำนวน 1 กลุ่มเท่ากัน (ร้อยละ 0.2) ซึ่งปี พ.ศ. 2553 – 2554 มีจำนวนสมาชิกได้รับการประกันชีวิตเฉลี่ยเท่ากับ 145 และ 66 คน ตามลำดับ

หากเปรียบเทียบจำนวนสมาชิกที่ได้รับการประกันชีวิต ในปี พ.ศ. 2553 มีจำนวนเฉลี่ยเท่ากับ 145 คน และปี พ.ศ. 2554 มีจำนวนเฉลี่ยเท่ากับ 66 คน นั่นคือ การจัดสวัสดิการประกันชีวิตมีจำนวนสมาชิกได้รับประโยชน์เฉลี่ยลดลง 79 คนหรือร้อยละ 119.7

ตารางที่ 5.29 เปรียบเทียบการจัดสวัสดิการประกันชีวิต ในปี พ.ศ. 2553 – 2554

การประกันชีวิต	พ.ศ. 2553		พ.ศ. 2554	
	จำนวน (กลุ่ม)	ร้อยละ	จำนวน (กลุ่ม)	ร้อยละ
1. จำนวนค่าใช้จ่าย เมื่อสิ้นปีทางบัญชี	2	0.5	6	1.4
- 500 บาท	1	0.2	1	0.2
- 5,800 บาท	0	0	1	0.2
- 20,000 บาท	1	0.2	1	0.2
- 26,040 บาท	0	0	1	0.2
- 64,000 บาท	0	0	1	0.2
- 106,000 บาท	0	0	1	0.2
- ไม่ตอบ	424	99.5	420	98.6
รวม	426	100.0	426	100.0
2. จำนวนสมาชิกที่ได้รับประโยชน์	1	0.2	3	0.6
- 10 คน	0	0	1	0.2
- 43 คน	0	0	1	0.2
- 145 คน	1	0.2	1	0.2
- ไม่ตอบ	425	99.8	423	99.3
รวม	426	100.0	426	100.0

(3.2.5) ทุนการศึกษา

จากตารางที่ 5.30 การเปรียบเทียบการจัดสวัสดิการทุนการศึกษา ในปี พ.ศ. 2553 – 2554 พบว่า การจัดสวัสดิการเมื่อสิ้นปีทางบัญชี ปี พ.ศ. 2553 กลุ่มออมทรัพย์ส่วนใหญ่มีค่าใช้จ่ายระหว่าง 1,000 – 5,000 บาทมากที่สุด จำนวน 58 กลุ่ม (ร้อยละ 13.6, ค่าใช้จ่ายเฉลี่ย 2,812 บาท) รองลงมา มีค่าใช้จ่ายระหว่าง 5,001 – 10,000 บาท จำนวน 8 กลุ่ม (ร้อยละ 1.9, ค่าใช้จ่ายเฉลี่ย 8,738 บาท) ซึ่งปี พ.ศ. 2553 มีค่าใช้จ่ายของทุนการศึกษาเฉลี่ยเท่ากับ 4,052 บาท

การจัดสวัสดิการเมื่อสิ้นปีทางบัญชี ปี พ.ศ. 2554 มีค่าใช้จ่ายระหว่าง 1,000 – 5,000 บาทมากที่สุด จำนวน 61 กลุ่ม (ร้อยละ 14.3, ค่าใช้จ่ายเฉลี่ย 2,912 บาท) รองลงมา ระหว่าง 5,001 – 10,000 บาท จำนวน 9 กลุ่ม (ร้อยละ 2.1, ค่าใช้จ่ายเฉลี่ย 7,404 บาท) ซึ่งปี พ.ศ. 2554 มีค่าใช้จ่ายของทุนการศึกษาเฉลี่ยเท่ากับ 4,581 บาท

หากเปรียบเทียบค่าใช้จ่ายในปี พ.ศ. 2553 – 2554 พบว่าปี พ.ศ. 2553 มีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยเท่ากับ 4,052 บาทซึ่งน้อยกว่าปี พ.ศ. 2554 ที่มีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยเท่ากับ 4,581 บาท นั่นคือการจัดสวัสดิการทุนการศึกษามีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยเพิ่มขึ้นเท่ากับ 529 บาทหรือร้อยละ 11.5

สำหรับจำนวนสมาชิกที่ได้รับทุนการศึกษา พบว่า ในปี พ.ศ. 2553 มีจำนวนระหว่าง 1 – 5 คน มากที่สุดจำนวน 36 กลุ่ม (ร้อยละ 8.5, จำนวนเฉลี่ย 4 คน) รองลงมา ระหว่าง 6 – 10 คน จำนวน 15 กลุ่ม (ร้อยละ 3.5, จำนวนเฉลี่ย 9 คน) ซึ่งปี พ.ศ. 2553 มีจำนวนสมาชิกได้รับทุนการศึกษาเฉลี่ยเท่ากับ 12 คน

จำนวนสมาชิกที่ได้รับทุนการศึกษา ปี พ.ศ. 2554 พบว่า มีสมาชิกที่ได้รับทุนการศึกษาระหว่าง 1 – 5 คน มากที่สุดจำนวน 35 กลุ่ม (ร้อยละ 8.2, จำนวนเฉลี่ย 4 คน) รองลงมา ระหว่าง 6 – 10 คน จำนวน 19 กลุ่ม (ร้อยละ 4.6, จำนวนเฉลี่ย 9 คน) ซึ่งปี พ.ศ. 2554 มีจำนวนสมาชิกได้รับทุนการศึกษาเฉลี่ยเท่ากับ 12 คน

หากเปรียบเทียบจำนวนสมาชิกที่ได้รับทุนการศึกษา ในปี พ.ศ. 2553 มีจำนวนเฉลี่ยเท่ากับ 12 คน และปี พ.ศ. 2554 มีจำนวนเฉลี่ยเท่ากับ 12 คน นั่นคือ การจัดสวัสดิการทุนการศึกษามีจำนวนสมาชิกได้รับประโยชน์เฉลี่ยคงที่หรือไม่เปลี่ยนแปลง

ตารางที่ 5.30 การเปรียบเทียบการจัดสวัสดิการทุนการศึกษา ในปี พ.ศ. 2553 – 2554

ทุนการศึกษา	พ.ศ. 2553		พ.ศ. 2554	
	จำนวน (กลุ่ม)	ร้อยละ	จำนวน (กลุ่ม)	ร้อยละ
1. จำนวนค่าใช้จ่าย เมื่อสิ้นปีทางบัญชี	72	16.9	81	19.0
- น้อยกว่า 1,000 บาท	3	0.7	4	0.9
- 1,000 ถึง 5,000 บาท	58	13.6	61	14.3
- 5,001 ถึง 10,000 บาท	8	1.9	9	2.1
- 10,001 ถึง 15,000 บาท	0	0	2	0.5
- 15,001 ถึง 20,000 บาท	3	0.7	5	1.2
- ไม่ตอบ	354	83.1	345	81.0
รวม	426	100.0	426	100.0
2. จำนวนสมาชิกที่ได้รับประโยชน์	59	13.8	65	15.3
- 1 ถึง 5 คน	36	8.5	35	8.2
- 6 ถึง 10 คน	15	3.5	19	4.6
- 11 ถึง 15 คน	1	0.2	1	0.2
- 16 ถึง 20 คน	3	0.7	4	0.9
- 21 ถึง 25 คน	1	0.2	3	0.7
- 26 ถึง 30 คน	1	0.2	1	0.2
- มากกว่า 40 คนขึ้นไป	2	0.5	2	0.5
- ไม่ตอบ	367	86.2	361	84.7
รวม	426	100.0	426	100.0

(3.2.6) การสงเคราะห์ผู้สูงอายุ ผู้พิการ และผู้ด้อยโอกาส

จากตารางที่ 5.31 การเปรียบเทียบการจัดสวัสดิการสงเคราะห์ผู้สูงอายุ ผู้พิการและผู้ด้อยโอกาส ในปี พ.ศ. 2553 – 2554 พบว่า การจัดสวัสดิการเมื่อสิ้นปีทางบัญชี ปี พ.ศ. 2553 กลุ่มออมทรัพย์ส่วนใหญ่มีค่าใช้จ่ายระหว่าง 1,000 – 5,000 บาทมากที่สุด จำนวน 30 กลุ่ม (ร้อยละ 7.0, ค่าใช้จ่ายเฉลี่ย 2,033 บาท) รองลงมาน้อยกว่า 1,000 บาท จำนวน 7 กลุ่ม (ร้อยละ 1.6, ค่าใช้จ่ายเฉลี่ย 457 บาท) และระหว่าง 5,001 – 10,000 บาท จำนวน 5 กลุ่ม (ร้อยละ 1.2, ค่าใช้จ่ายเฉลี่ย 7,940 บาท) ซึ่งปี พ.ศ. 2553 มีค่าใช้จ่ายของการสงเคราะห์ผู้สูงอายุ ผู้พิการ และผู้ด้อยโอกาสเฉลี่ยเท่ากับ 3,697 บาท

เมื่อสิ้นปีทางบัญชี ปี พ.ศ. 2554 มีค่าใช้จ่ายระหว่าง 1,000 – 5,000 บาทมากที่สุด จำนวน 41 กลุ่ม (ร้อยละ 9.7, ค่าใช้จ่ายเฉลี่ย 2,353 บาท) รองลงมาน้อยกว่า 1,000 บาท จำนวน 7 กลุ่ม (ร้อยละ 1.6, ค่าใช้จ่ายเฉลี่ย 500 บาท) และระหว่าง 5,001 – 10,000 บาท จำนวน 4 กลุ่ม (ร้อยละ 0.9, ค่าใช้จ่ายเฉลี่ย 7,550 บาท) ซึ่งปี พ.ศ. 2554 มีค่าใช้จ่ายของการสงเคราะห์ผู้สูงอายุ ผู้พิการ และผู้ด้อยโอกาสเฉลี่ยเท่ากับ 4,461 บาท

หากเปรียบเทียบค่าใช้จ่ายในปี พ.ศ. 2553 – 2554 พบว่าปี พ.ศ. 2553 มีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยเท่ากับ 3,697 บาทซึ่งน้อยกว่าปี พ.ศ. 2554 ที่มีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยเท่ากับ 4,461 บาท นั่นคือปี พ.ศ. 2553 ค่าใช้จ่ายของการสงเคราะห์ผู้สูงอายุ ผู้พิการ และผู้ด้อยโอกาสมีเฉลี่ยเพิ่มขึ้นเท่ากับ 764 บาทหรือร้อยละ 17.1

สำหรับจำนวนสมาชิกที่ได้รับการสงเคราะห์สงเคราะห์ผู้สูงอายุ ผู้พิการ และผู้ด้อยโอกาส พบว่า ในปี พ.ศ. 2553 มีจำนวนระหว่าง 1 – 5 คน มากที่สุด จำนวน 23 กลุ่ม (ร้อยละ 5.4, จำนวนเฉลี่ย 3 คน) รองลงมาระหว่าง 6 – 10 คน จำนวน 8 กลุ่ม (ร้อยละ 2.0, จำนวนเฉลี่ย 9 คน) และมากกว่า 40 คนขึ้นไป (จำนวน 50 คน, 60 คน, 70 คน และ 79 คน) จำนวน 4 กลุ่ม (ร้อยละ 0.9, จำนวนเฉลี่ย 65 คน) ซึ่งปี พ.ศ. 2553 มีจำนวนสมาชิกที่ได้รับการสงเคราะห์ผู้สูงอายุ ผู้พิการ และผู้ด้อยโอกาสเฉลี่ยเท่ากับ 12 คน

จำนวนสมาชิกที่ได้รับปี พ.ศ. 2545 พบว่า มีสมาชิกที่ได้รับสงเคราะห์ผู้สูงอายุ ผู้พิการ และผู้ด้อยโอกาส จำนวนระหว่าง 1 – 5 คน มากที่สุดจำนวน 24 กลุ่ม (ร้อยละ 5.6, จำนวนเฉลี่ย 3 คน) รองลงมาระหว่าง 6 – 10 คน จำนวน 8 กลุ่ม (ร้อยละ 2.0, จำนวนเฉลี่ย 9 คน) และมากกว่า 40 คนขึ้นไป (จำนวน 60 คน, 63 คน, 70 คน (มี 2 กลุ่ม), 111 คน และ 124 คน) จำนวน 6 กลุ่ม (ร้อยละ 1.4, จำนวนเฉลี่ย 83 คน) ซึ่งปี พ.ศ. 2545 มีจำนวนสมาชิกที่ได้รับการสงเคราะห์ผู้สูงอายุ ผู้พิการ และผู้ด้อยโอกาสเฉลี่ยเท่ากับ 19 คน

หากเปรียบเทียบจำนวนสมาชิกที่ได้รับการสงเคราะห์ผู้สูงอายุ ผู้พิการ และผู้ด้อยโอกาส ในปี พ.ศ. 2553 มีจำนวนเฉลี่ย 12 คน และปี พ.ศ. 2554 มีจำนวนเฉลี่ย 19 คน นั่นคือ การจัดสวัสดิการสงเคราะห์ผู้สูงอายุ ผู้พิการ และผู้ด้อยโอกาส มีจำนวนสมาชิกได้รับประโยชน์เพิ่มขึ้น 7 คน หรือร้อยละ 36.8

ตารางที่ 5.31 การเปรียบเทียบการจัดสวัสดิการสงเคราะห์ผู้สูงอายุ ผู้พิการ และผู้ด้อยโอกาส ในปี พ.ศ. 2553 – 2554

สงเคราะห์ผู้สูงอายุ ผู้พิการ และผู้ด้อยโอกาส	พ.ศ. 2553		พ.ศ. 2554	
	จำนวน (กลุ่ม)	ร้อยละ	จำนวน (กลุ่ม)	ร้อยละ
1. จำนวนค่าใช้จ่าย เมื่อสิ้นปีทางบัญชี	46	10.8	58	13.6
- น้อยกว่า 1,000 บาท	7	1.6	7	1.6
- 1,000 ถึง 5,000 บาท	30	7.0	41	9.7
- 5,001 ถึง 10,000 บาท	5	1.2	4	0.9
- 10,001 ถึง 15,000 บาท	2	0.5	3	0.7
- 15,001 ถึง 20,000 บาท	2	0.5	1	0.2
- มากกว่า 20,000 บาทขึ้นไป	0	0	2	0.5
- ไม่ตอบ	380	89.2	368	86.4
รวม	426	100.0	426	100.0
2. จำนวนสมาชิกที่ได้รับประโยชน์	40	9.4	48	11.3
- 1 ถึง 5 คน	23	5.4	24	5.6
- 6 ถึง 10 คน	8	2.0	8	2.0
- 11 ถึง 15 คน	1	0.2	1	0.2
- 16 ถึง 20 คน	1	0.2	0	0
- 21 ถึง 25 คน	2	0.5	4	1.0
- 26 ถึง 30 คน	1	0.2	4	1.0
- 31 ถึง 35 คน	0	0	1	0.2
- มากกว่า 40 คนขึ้นไป	4	0.9	6	1.4
- ไม่ตอบ	386	90.6	378	88.7
รวม	426	100.0	426	100.0

(3.2.7) ขวัญถุงเด็กแรกเกิด

จากตารางที่ 5.32 การเปรียบเทียบการจัดสวัสดิการขวัญถุงเด็กแรกเกิด ในปี พ.ศ. 2553 – 2554 พบว่า การจัดสวัสดิการเมื่อสิ้นปีทางบัญชี ปี พ.ศ. 2553 กลุ่มออมทรัพย์ส่วนใหญ่ มีค่าใช้จ่ายระหว่าง 1,000 – 5,000 บาทมากที่สุด จำนวน 9 กลุ่ม (ร้อยละ 2.1, ค่าใช้จ่ายเฉลี่ย 1,767 บาท) รองลงมาน้อยกว่า 1,000 บาท (จำนวน 200 บาท มี 2 กลุ่ม และ 500 บาท มี 1 กลุ่ม) และระหว่าง 5,001 – 10,000 บาท (6,000, 6,500 และ 6,780 บาท) จำนวน 3 กลุ่มเท่ากัน (ร้อยละ 0.7, ค่าใช้จ่ายเฉลี่ย 300 บาท และ 6,427 บาท) ตามลำดับ ซึ่งปี พ.ศ. 2553 มีค่าใช้จ่ายของขวัญถุงเด็กแรกเกิดเฉลี่ยเท่ากับ 2,406 บาท

เมื่อสิ้นปีทางบัญชี ปี พ.ศ. 2554 มีค่าใช้จ่ายระหว่าง 1,000 – 5,000 บาท มากที่สุด จำนวน 12 กลุ่ม (ร้อยละ 2.8, ค่าใช้จ่ายเฉลี่ย 2,311 บาท) รองลงมาน้อยกว่า 1,000 บาท จำนวน 7 กลุ่ม (ร้อยละ 1.6, ค่าใช้จ่ายเฉลี่ย 521 บาท) และระหว่าง 5,001 – 10,000 บาท (6,500 และ 8,660 บาท) จำนวน 2 กลุ่ม (ร้อยละ 0.5, ค่าใช้จ่ายเฉลี่ย 7,580 บาท) ตามลำดับ ซึ่งปี พ.ศ. 2554 มีค่าใช้จ่ายของขวัญถุงเด็กแรกเกิดเฉลี่ยเท่ากับ 2,216 บาท

หากเปรียบเทียบค่าใช้จ่ายในปี พ.ศ. 2553 – 2554 พบว่าปี พ.ศ. 2553 มีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยเท่ากับ 2,406 บาทซึ่งมากกว่าปี พ.ศ. 2554 ที่มีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยเท่ากับ 2,216 บาท นั่นคือ การจัดสวัสดิการขวัญถุงเด็กแรกเกิดมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยลดลงเท่ากับ 190 บาทหรือร้อยละ 7.9

สำหรับจำนวนสมาชิกที่ได้รับขวัญถุงเด็กแรกเกิด พบว่า ในปี พ.ศ. 2553 มีจำนวนระหว่าง 1 – 5 คน มากที่สุด จำนวน 10 กลุ่ม (ร้อยละ 2.4, จำนวนเฉลี่ย 3 คน) ซึ่งปี พ.ศ. 2553 มีจำนวนสมาชิกได้รับขวัญถุงเด็กแรกเกิดเฉลี่ยเท่ากับ 6 คน

จำนวนสมาชิกที่ได้รับปี พ.ศ. 2554 มีสมาชิกที่ได้รับขวัญถุงเด็กแรกเกิด จำนวนระหว่าง 1 – 5 คน มากที่สุด จำนวน 15 กลุ่ม (ร้อยละ 3.6, จำนวนเฉลี่ย 3 คน) ซึ่งปี พ.ศ. 2554 จำนวนสมาชิกที่ได้รับขวัญถุงเด็กแรกเกิดเฉลี่ยเท่ากับ 5 คน

หากเปรียบเทียบจำนวนสมาชิกที่ได้รับขวัญถุงเด็กแรกเกิด ในปี พ.ศ. 2553 มีจำนวนเฉลี่ยเท่ากับ 6 คน และปี พ.ศ. 2554 มีจำนวนเฉลี่ยเท่ากับ 5 คน นั่นคือ การจัดสวัสดิการขวัญถุงเด็กแรกเกิดมีจำนวนสมาชิกได้รับประโยชน์ลดลง 1 คน หรือร้อยละ 16.7

ตารางที่ 5.32 การเปรียบเทียบการจัดสวัสดิการขวัญถุงเด็กแรกเกิด ในปี พ.ศ. 2553 – 2554

ขวัญถุงเด็กแรกเกิด	พ.ศ. 2553		พ.ศ. 2554	
	จำนวน (กลุ่ม)	ร้อยละ	จำนวน (กลุ่ม)	ร้อยละ
1. จำนวนค่าใช้จ่าย เมื่อสิ้นปีทางบัญชี	15	3.5	21	4.9
- น้อยกว่า 1,000 บาท	3	0.7	7	1.6
- 1,000 ถึง 5,000 บาท	9	2.1	12	2.8
- 5,001 ถึง 10,000 บาท	3	0.7	2	0.5
- ไม่ตอบ	411	96.5	405	95.1
รวม	426	100.0	426	100.0
2. จำนวนสมาชิกที่ได้รับประโยชน์	14	3.3	18	4.2
- 1 ถึง 5 คน	10	2.4	15	3.6
- 6 ถึง 10 คน	1	0.2	1	0.2
- 11 ถึง 15 คน	2	0.5	1	0.2
- 16 ถึง 20 คน	1	0.2	0	0
- 21 ถึง 25 คน	0	0	1	0.2
- ไม่ตอบ	412	96.7	408	95.8
รวม	426	100.0	426	100.0

(3.2.8) ทูนาธารณประโยชน์

จากตารางที่ 5.33 การเปรียบเทียบการจัดสวัสดิการทูนาธารณประโยชน์ ในปี พ.ศ. 2553 – 2554 พบว่า การจัดสวัสดิการเมื่อสิ้นปีทางบัญชี ปี พ.ศ. 2553 กลุ่มออมทรัพย์ส่วนใหญ่มีค่าใช้จ่ายระหว่าง 1,000 – 5,000 บาทมากที่สุด จำนวน 77 กลุ่ม (ร้อยละ 18.0, ค่าใช้จ่ายเฉลี่ย 2,459 บาท) รองลงมาระหว่าง 5,001 – 10,000 บาท จำนวน 16 กลุ่ม (ร้อยละ 3.8, ค่าใช้จ่ายเฉลี่ย 7,722 บาท) ตามด้วยระหว่าง 10,001 – 15,000 บาท และน้อยกว่า 1,000 บาท จำนวนใกล้เคียงกัน มี 7 และ 6 กลุ่ม ตามลำดับ (ร้อยละ 1.6 และ 1.4, ค่าใช้จ่ายเฉลี่ย 13,318 บาท และ 582 บาท) ซึ่งปี พ.ศ. 2553 มีค่าใช้จ่ายของทูนาธารณประโยชน์เฉลี่ยเท่ากับ 6,633 บาท

การจัดสวัสดิการเมื่อสิ้นปีทางบัญชี ปี พ.ศ. 2554 มีค่าใช้จ่ายระหว่าง 1,000 – 5,000 บาทมากที่สุด จำนวน 74 กลุ่ม (ร้อยละ 17.4, ค่าใช้จ่ายเฉลี่ย 2,678 บาท) รองลงมาระหว่าง 5,001 – 10,000 บาท จำนวน 22 กลุ่ม (ร้อยละ 5.2, ค่าใช้จ่ายเฉลี่ย 7,131 บาท) ตามด้วยระหว่าง 10,001 – 15,000 บาท และน้อยกว่า 1,000 บาท เท่ากัน จำนวน 7 กลุ่ม ตามลำดับ (ร้อยละ 1.6, ค่าใช้จ่ายเฉลี่ย 12,812 บาท และ 521 บาท) ซึ่งปี พ.ศ. 2554 มีค่าใช้จ่ายของทูนาธารณประโยชน์เฉลี่ยรวมเท่ากับ 7,354 บาท

หากเปรียบเทียบค่าใช้จ่ายในปี พ.ศ. 2553 – 2554 พบว่า ปีพ.ศ. 2553 มีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยเท่ากับ 6,633 บาทซึ่งน้อยกว่าปี พ.ศ. 2554 ที่มีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยเท่ากับ 7,354 บาท นั่นคือการจัดสวัสดิการทุนสาธารณสุขประโยชน์มีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยลดลงเท่ากับ 721 บาทหรือร้อยละ 9.8

สำหรับจำนวนสมาชิกที่ได้รับสวัสดิการทุนสาธารณสุขประโยชน์ พบว่า ในปี พ.ศ. 2553 มีจำนวนระหว่าง 1 – 50 คน มากที่สุดจำนวน 18 กลุ่ม (ร้อยละ 4.3, จำนวนเฉลี่ย 9 คน) รองลงมา มีจำนวนระหว่าง 101 – 150 คน จำนวน 11 กลุ่ม (ร้อยละ 4.3, จำนวนเฉลี่ย 129 คน) ตามด้วยมีจำนวนมากกว่า 400 คนขึ้นไป จำนวน 7 กลุ่ม (ร้อยละ 1.6, จำนวนเฉลี่ย 577 คน) และระหว่าง 51 – 100 คน, 151 – 200 คน และ 201 – 250 คน เท่ากัน จำนวน 6 กลุ่ม (ร้อยละ 1.4, จำนวนเฉลี่ย 83 คน, 169 คน และ 227 คน) ซึ่งปี พ.ศ. 2553 มีจำนวนสมาชิกที่ได้รับสวัสดิการทุนสาธารณสุขประโยชน์เฉลี่ยเท่ากับ 187 คน

จำนวนสมาชิกที่ได้รับปี พ.ศ. 2545 มีสมาชิกที่ได้รับสวัสดิการทุนสาธารณสุขประโยชน์ จำนวนระหว่าง 1 – 50 คน มากที่สุดจำนวน 21 กลุ่ม (ร้อยละ 4.9, จำนวนเฉลี่ย 16 คน) รองลงมา มีจำนวนระหว่าง 101 – 150 คน จำนวน 11 กลุ่ม (ร้อยละ 2.6, จำนวนเฉลี่ย 129 คน) ตามด้วยระหว่าง 151 – 200 คนและมากกว่า 400 คนขึ้นไป เท่ากันจำนวน 8 กลุ่ม (ร้อยละ 1.9, จำนวนเฉลี่ย 175 คนและ 560 คน) และระหว่าง 201 – 250 คน จำนวน 7 กลุ่ม (ร้อยละ 1.6, จำนวนเฉลี่ย 235 คน) ซึ่งปี พ.ศ. 2545 มีจำนวนสมาชิกที่ได้รับสวัสดิการทุนสาธารณสุขประโยชน์เฉลี่ยเท่ากับ 191 คน

หากเปรียบเทียบจำนวนสมาชิกที่ได้รับประโยชน์จากทุนสาธารณสุขประโยชน์ ในปี พ.ศ. 2553 มีจำนวนเฉลี่ยเท่ากับ 187 คน และปี พ.ศ. 2554 มีจำนวนเฉลี่ยเท่ากับ 191 คน นั่นคือ การจัดสวัสดิการของทุนสาธารณสุขประโยชน์มีจำนวนสมาชิกได้รับเพิ่มขึ้น 4 คนหรือร้อยละ 2.1

ตารางที่ 5.33 การเปรียบเทียบการจัดสวัสดิการทุนสาธารณสุขประโยชน์ ในปี พ.ศ. 2553 – 2554

ทุนสาธารณสุขประโยชน์	พ.ศ. 2553		พ.ศ. 2554	
	จำนวน (กลุ่ม)	ร้อยละ	จำนวน (กลุ่ม)	ร้อยละ
1. จำนวนค่าใช้จ่าย เมื่อสิ้นปีทางบัญชี	119	27.9	126	29.6
- น้อยกว่า 1,000 บาท	6	1.4	7	1.6
- 1,000 ถึง 5,000 บาท	77	18.0	74	17.4
- 5,001 ถึง 10,000 บาท	16	3.8	22	5.2
- 10,001 ถึง 15,000 บาท	7	1.6	7	1.6
- 15,001 ถึง 20,000 บาท	4	0.9	3	0.7
- 20,001 ถึง 25,000 บาท	2	0.5	5	1.2
- 25,001 ถึง 30,000 บาท	5	1.2	3	0.7

ตารางที่ 5.33 (ต่อ)

ทุนสาธารณประโยชน์	พ.ศ. 2553		พ.ศ. 2554	
	จำนวน (กลุ่ม)	ร้อยละ	จำนวน (กลุ่ม)	ร้อยละ
1. จำนวนค่าใช้จ่าย (ต่อ)				
- 30,001 ถึง 35,000 บาท	2	0.5	0	0
- 35,001 ถึง 40,000 บาท	0	0	2	0.5
- มากกว่า 40,000 บาทขึ้นไป	0	0	3	0.7
- ไม่ตอบ	307	72.1	300	70.4
รวม	426	100.0	426	100.0
2. จำนวนสมาชิกที่ได้รับประโยชน์	65	15.3	74	17.4
- 1 ถึง 50 คน	18	4.3	21	4.9
- 51 ถึง 100 คน	6	1.4	6	1.4
- 101 ถึง 150 คน	11	2.6	11	2.6
- 151 ถึง 200 คน	6	1.4	8	1.9
- 201 ถึง 250 คน	6	1.4	7	1.6
- 251 ถึง 300 คน	3	0.7	5	1.2
- 301 ถึง 350 คน	5	1.2	5	1.2
- 351 ถึง 400 คน	3	0.7	3	0.7
- มากกว่า 400 คนขึ้นไป	7	1.6	8	1.9
- ไม่ตอบ	361	84.7	352	82.6
รวม	426	100.0	426	100.0

(3.2.9) ทุนสาธารณภัย

จากตารางที่ 5.34 การเปรียบเทียบการจัดสวัสดิการทุนสาธารณภัย ในปี พ.ศ. 2553 – 2554 พบว่า การจัดสวัสดิการเมื่อสิ้นปีทางบัญชี ปี พ.ศ. 2553 กลุ่มออมทรัพย์ส่วนใหญ่มีค่าใช้จ่ายน้อยกว่า 1,000 บาท (จำนวน 100 บาท, 500 บาท มี 2 กลุ่ม) และ 1,000 – 5,000 บาท (จำนวน 1,000 บาท, 3,000 บาท มี 2 กลุ่ม) จำนวน 3 กลุ่มเท่ากัน (ร้อยละ 0.7, ค่าใช้จ่ายเฉลี่ย 367 บาท และ 2,333 บาท) โดยมีค่าใช้จ่ายของทุนสาธารณภัยเฉลี่ยเท่ากับ 2,300 บาท และเมื่อสิ้นปีทางบัญชี ปี พ.ศ. 2554 มีค่าใช้จ่าย 1,000 – 5,000 บาท จำนวน 5 กลุ่ม (ร้อยละ 1.2, ค่าใช้จ่ายเฉลี่ย 2,400 บาท) รองลงมา น้อยกว่า 1,000 บาท จำนวน 2 กลุ่ม (ร้อยละ 0.5, ค่าใช้จ่ายเฉลี่ย 500 บาท) ซึ่งมีค่าใช้จ่ายของทุน สาธารณภัยเฉลี่ย 2,625 บาท

หากเปรียบเทียบค่าใช้จ่ายในปี พ.ศ. 2553 – 2554 พบว่าปี พ.ศ. 2553 มีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยเท่ากับ 2,300 บาท ซึ่งน้อยกว่าปี พ.ศ. 2554 ที่มีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยเท่ากับ 2,625 บาท นั่นคือการจัดสวัสดิการทุนสาธารณสุขมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยเพิ่มขึ้นเท่ากับ 325 บาทหรือร้อยละ 12.4

สำหรับจำนวนสมาชิกที่ได้รับประโยชน์จากทุนสาธารณสุข พบว่า ในปี พ.ศ. 2553 มี 1, 6, 132 และ 209 คน จำนวน 1 กลุ่มเท่านั้น (ร้อยละ 0.2) และปี พ.ศ. 2554 มี 1, 4, 132 และ 209 คน จำนวน 1 กลุ่มเท่านั้น (ร้อยละ 0.2) ซึ่งปี พ.ศ. 2553 – 2554 มีจำนวนสมาชิกได้รับประโยชน์จากทุนสาธารณสุขเฉลี่ยเท่ากับ 87 คนเท่านั้น

หากเปรียบเทียบจำนวนสมาชิกที่ได้รับประโยชน์จากทุนสาธารณสุข ในปี พ.ศ. 2553 – 2554 มีจำนวนเฉลี่ยเท่ากับ 87 คนเท่านั้น นั่นคือ การจัดสวัสดิการของทุนสาธารณสุขมีจำนวนสมาชิกได้รับประโยชน์เฉลี่ยคงที่หรือไม่เปลี่ยนแปลง

ตารางที่ 5.34 การเปรียบเทียบการจัดสวัสดิการทุนสาธารณสุข ในปี พ.ศ. 2553 – 2554

ทุนสาธารณสุข	พ.ศ. 2553		พ.ศ. 2554	
	จำนวน (กลุ่ม)	ร้อยละ	จำนวน (กลุ่ม)	ร้อยละ
1. จำนวนค่าใช้จ่าย เมื่อสิ้นปีทางบัญชี	7	1.6	8	1.9
- น้อยกว่า 1,000 บาท	3	0.7	2	0.5
- 1,000 ถึง 5,000 บาท	3	0.7	5	1.2
- 5,001 ถึง 10,000 บาท	1	0.2	1	0.2
- ไม่ตอบ	419	98.4	418	98.1
รวม	426	100.0	426	100.0
2. จำนวนสมาชิกที่ได้รับประโยชน์	4	0.8	4	0.8
- 1 คน	1	0.2	1	0.2
- 4 คน	0	0	1	0.2
- 6 คน	1	0.2	0	0
- 132 คน	1	0.2	1	0.2
- 209 คน	1	0.2	1	0.2
- ไม่ตอบ	422	99.2	422	99.2
รวม	426	100.0	426	100.0

จากการเปรียบเทียบค่าใช้จ่าย และจำนวนสมาชิกเข้าร่วมหรือได้รับประโยชน์จากสวัสดิการประเภทต่างๆ ในปี พ.ศ. 2553 – 2554 ดังกล่าว ยังมีผลการวิจัยเพิ่มเติมอีก กล่าวคือ

กลุ่มออมทรัพย์มีการจัดสวัสดิการประกันภัย ในปี พ.ศ. 2553 มีค่าใช้จ่าย 1,000 บาท (มี 1 กลุ่ม) และไม่มีข้อมูลผู้ได้รับประโยชน์ สำหรับปี พ.ศ.2554 มีค่าใช้จ่าย 1,000 บาท และ 10,000 บาท มีผู้ได้รับประโยชน์ จำนวน 20 คน (มี 1 กลุ่ม) สำหรับการประกันสุขภาพ ไม่มีทั้งข้อมูลค่าใช้จ่าย และจำนวนผู้ได้รับประโยชน์

(3.3) ความพอเพียงของทุนในการจัดสวัสดิการ วิธีการจัดหาทุน และแหล่งทุนจากภายนอก

จากตารางที่ 5.35 ความพอเพียงของทุนในการจัดสวัสดิการ วิธีการจัดหาทุน และแหล่งทุนจากภายนอก พบว่า ค่าใช้จ่ายในการจัดสวัสดิการของกลุ่มออมทรัพย์ส่วนใหญ่ไม่เกินกว่าที่ตั้งงบประมาณไว้ จำนวน 193 กลุ่ม (ร้อยละ 45.3) มากกว่าที่ตั้งงบประมาณไว้ จำนวน 32 กลุ่ม (ร้อยละ 7.5) และไม่ตอบจำนวน 201 กลุ่ม (ร้อยละ 47.2) สำหรับวิธีการที่กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตใช้กรรม ค่าใช้จ่ายมากกว่าที่ตั้งงบประมาณไว้ จะจัดสรรงบประมาณเพิ่มเติมมากที่สุด จำนวน 59 กลุ่ม (ร้อยละ 13.9) รองลงมาใช้การรับบริจาค จำนวน 19 กลุ่ม (ร้อยละ 4.5) และจัดสรรงบประมาณเพิ่มเติมหรือรับบริจาค จำนวน 16 กลุ่ม (ร้อยละ 3.8) ตามด้วยการขอเงินอุดหนุนจากหน่วยงานภายนอก และกู้ยืมใกล้เคียงกัน จำนวน 8 กลุ่ม และ 7 กลุ่ม (ร้อยละ 1.9 และ 1.6) ตามลำดับ

สำหรับแหล่งเงินทุนจากภายนอกที่ใช้จากกรมการพัฒนาชุมชน มีจำนวน 4 กลุ่ม (ร้อยละ 0.9) ในปี พ.ศ. 2546 จำนวนเงิน 10,000 บาท จำนวน 1 กลุ่ม (ร้อยละ 0.2) ปี พ.ศ. 2554 จำนวนเงิน 50,000 บาท จำนวน 1 กลุ่ม (ร้อยละ 0.2) และปี พ.ศ. 2555 จำนวนเงิน 33,000 บาท และ 100,000 บาท จำนวนอย่างละ 1 กลุ่มเท่ากัน (ร้อยละ 0.2) รวมทั้งมีการกู้ยืมจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) ในปี พ.ศ. 2555 จำนวนเงิน 1,000,000 บาท จำนวน 2 กลุ่ม (ร้อยละ 0.5)

ตารางที่ 5.35 ความพอเพียงของทุนในการจัดสวัสดิการ วิธีการจัดหาทุน และแหล่งทุนจากภายนอก

สภาพของการจัดสวัสดิการ	จำนวน (กลุ่ม)	ร้อยละ
1. ปริมาณค่าใช้จ่ายในการจัดสวัสดิการของกลุ่ม		
- ไม่เกินกว่าที่ตั้งงบประมาณไว้	193	45.3
- มากกว่าที่ตั้งงบประมาณไว้	32	7.5
- ไม่ตอบ	201	47.2
รวม	426	100.0

ตารางที่ 5.35 (ต่อ)

สภาพของการจัดสวัสดิการ	จำนวน (กลุ่ม)	ร้อยละ
2. วิธีการของกลุ่ม กรณีค่าใช้จ่ายมากกว่าที่ตั้งงบประมาณไว้	130	30.5
- จัดสรรงบประมาณเพิ่มเติม	59	13.8
- กู้ยืม	7	1.6
- รับบริจาค	19	4.5
- ของเงินอุดหนุนจากหน่วยงานภายนอก	8	1.9
- จัดสรรงบประมาณเพิ่มเติม และรับบริจาค	16	3.8
- จัดสรรงบประมาณเพิ่มเติม และขอเงิน	6	1.4
อุดหนุนจากหน่วยงานภายนอก		
- จัดสรรงบประมาณเพิ่มเติม และกู้ยืม	3	0.7
- จัดสรรงบประมาณเพิ่มเติม กู้ยืม และขอเงิน	3	0.7
อุดหนุนจากหน่วยงานภายนอก		
- จัดสรรงบประมาณเพิ่มเติม รับบริจาค และ	2	0.5
ขอเงินอุดหนุนจากหน่วยงานภายนอก		
- กู้ยืม และขอเงินอุดหนุนจากหน่วยงาน	2	0.5
ภายนอก		
- รับบริจาค และขอเงินอุดหนุนจากหน่วยงาน	2	0.5
ภายนอก		
- กู้ยืม และรับบริจาค	1	0.2
- ประชุมขอมติเปลี่ยนแปลงระเบียบใหม่	1	0.2
- ใช้ทุนสาธารณประโยชน์มาสนับสนุน	1	0.2
- ไม่ตอบ	296	69.5
รวม	426	100.0
3. แหล่งเงินทุนจากภายนอกที่ใช้		
3.1 จากกรมการพัฒนาชุมชน	4	0.9
- ปีพ.ศ. 2546 จำนวนเงิน 10,000 บาท	1	0.2
- ปีพ.ศ. 2554 จำนวนเงิน 50,000 บาท	1	0.2
- ปีพ.ศ. 2555 จำนวนเงิน 33,000 บาท	2	0.2
และ 100,000 บาท		
- ไม่ตอบ	422	99.1
รวม	426	100.0

ตารางที่ 5.35 (ต่อ)

สภาพของการจัดสวัสดิการ	จำนวน (กลุ่ม)	ร้อยละ
3.2 ธนาคาร	2	0.5
- ธนาคารเพื่อการเกษตร และ สหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.)	424	99.5
- ไม่ตอบ		
รวม	426	100.0
ปีที่กู้ยืม	2	0.5
- ปี พ.ศ. 2555 จำนวนเงิน 1,000,000 บาท	424	99.5
- ไม่ตอบ		
รวม	426	100.0

2) ข้อเสนอแนะการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ

ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อเสนอแนะจากแบบสอบถามปลายเปิด จึงนำมาเสนอด้วยตารางแจกแจงความถี่ และค่าร้อยละ ดังนี้

(1) ปัญหาในการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

จากตารางที่ 5.36 ปัญหา อุปสรรคในการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ พบว่า ปัญหา อุปสรรคในการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ได้แก่ ด้านการออมเพื่อการผลิต มีการฝากเงิน สักจะ และชำระคืนเงินกู้ยืมล่าช้า ไม่ตรงเวลา และส่งสัจจะไม่สม่ำเสมอมากที่สุด ร้อยละ 55.7 รองลงมา เงินให้กู้ยืมไม่เพียงพอต่อความต้องการ เงินออมน้อยกว่าเงินกู้ และมีเงินออมน้อย ร้อยละ 17.7 ด้านการส่งเสริมอาชีพ ขาดการรวมกลุ่มอาชีพ การมีส่วนร่วม ให้ความร่วมมือ การทำงานร่วมกัน และความสนใจมากที่สุด ร้อยละ 40.7 รองลงมาขาดเงินทุนดำเนินธุรกิจของกลุ่มอาชีพ และสมาชิก และขาดเครื่องจักร เมล็ดพันธุ์ ร้อยละ 16.0 และด้านการจัดสวัสดิการยังไม่มีการจัดสวัสดิการหรือมีสวัสดิการน้อย ขาดความหลากหลายหรือจัดสวัสดิการอย่างยังไม่ทั่วถึง และยุติธรรมมากที่สุด ร้อยละ 54.0 และขาดเงินทุนในการจัดสวัสดิการ ร้อยละ 31.0 ตามลำดับ

ตารางที่ 5.36 ปัญหา อุปสรรคในการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

กิจกรรมทางเศรษฐกิจ	ปัญหา อุปสรรคในการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ	จำนวน (กลุ่ม)	ร้อยละ	
การออมเพื่อการผลิต	-การฝากเงินสัจจะ และชำระคืนเงินกู้ยืมล่าช้า ไม่ตรงเวลา และส่งสัจจะไม่สม่ำเสมอ	88	55.7	
	-เงินให้กู้ยืม ไม่เพียงพอต่อความต้องการ เงินออมน้อยกว่าเงินกู้ และมีเงินออมน้อย	28	17.7	
	-การนำเงินออมไปใช้ไม่ก่อให้เกิดประโยชน์ และนำเงินกู้ไปใช้ผิดวัตถุประสงค์	12	7.6	
	-ขาดความเข้าใจในระเบียบข้อบังคับ ขาดระเบียบวินัยและขาดความเข้าใจในการออมสัจจะ	9	5.7	
	-การระดมเงินฝากเพิ่ม เพิ่มเงินสัจจะได้น้อย และเป็นสมาชิกไม่ครบทุกครัวเรือน	8	5.1	
	-ขาดเงินทุนสนับสนุนจากภายนอก	7	4.4	
	-สมาชิกที่มีเงินสัจจะมากก็จะลาออกหรือถอนเงินสัจจะบางส่วน	3	1.9	
	-ขาดระบบการบริหารจัดการ ขาดบุคลากรดำเนินงาน	3	1.9	
	รวม		158	100.0
	การส่งเสริมอาชีพ	-ขาดการรวมกลุ่มอาชีพ การมีส่วนร่วม ให้ความร่วมมือการทำงานร่วมกัน และความสนใจ	48	40.7
-ขาดเงินทุนดำเนินธุรกิจของกลุ่มอาชีพ และสมาชิก และขาดเครื่องจักร เมล็ดพันธุ์		19	16.0	
-ขาดการส่งเสริม สนับสนุนอาชีพจากหน่วยงานภายนอก		12	10.2	
-ต้นทุนวัตถุดิบสูง และมีค่าครองชีพสูงขึ้น		12	10.2	
-ขาดความรู้ความเข้าใจ ประสบการณ์ ความสามัคคี เชื่อใจ และความอดทน		12	10.2	
-ขาดผู้นำ บุคลากร และการบริหารจัดการที่เป็นระบบ		4	3.4	
-ขาดวิทยากรหรือนักวิชาการเกษตรมาให้ความรู้หรือสอนอาชีพเสริม		4	3.4	
-ใช้เงินผิดวัตถุประสงค์		2	1.7	
-ขาดตลาดรองรับ ผลิตภัณฑ์ขาดความหลากหลาย		2	1.7	
-สมาชิกไม่ได้รับประโยชน์จากการเข้าร่วม และกิจกรรมที่ดำเนินงานไม่ประสบความสำเร็จ		2	1.7	
-ปัญหาจากสภาพอากาศ		1	0.8	
รวม			118	100.0

ตารางที่ 5.36 (ต่อ)

กิจกรรม ทางเศรษฐกิจ	ปัญหา อุปสรรคในการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ	จำนวน (กลุ่ม)	ร้อยละ
การจัดสวัสดิการ	ขาดการจัดสวัสดิการหรือมีสวัสดิการน้อย ขาดความหลากหลาย จัดสวัสดิการอย่างทั่วถึง และยุติธรรม	80	54.0
	-ขาดเงินทุนในการจัดสวัสดิการ	46	31.0
	-ขาดระเบียบข้อบังคับกลุ่ม และแนวทางดำเนินการไม่ชัดเจน	8	5.4
	-ขาดความเข้าใจ และเห็นความสำคัญของการจัดสวัสดิการ	5	3.4
	-ขาดประสบการณ์ ศึกษาดูงานเกี่ยวกับสวัสดิการ	3	2.0
	-ขาดการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก	2	1.4
	-ขาดแรงจูงใจ และความสามัคคี	2	1.4
	-กลุ่มเป้าหมายหรือจำนวนสมาชิกมีน้อย	2	1.4
	รวม	148	100.0

(2) แนวทางการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

จากตารางที่ 5.37 แนวทางการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตให้บรรลุเป้าหมาย พบว่า ควรมีการส่งเสริมความรู้ความสามารถ การอบรม ศึกษาดูงาน การเรียนรู้ให้รู้จักพึ่งตนเอง ช่วยเหลือซึ่งกัน และกัน และเพิ่มรายได้มากที่สุด ร้อยละ 11.5 รองลงมาจะรณรงค์การส่งเสริมการออม แนะนำสมาชิกให้นำเงินมาฝาก และชำระคืนให้ตรงเวลาเป็นประจำสม่ำเสมออย่างต่อเนื่อง และพร้อมเพรียงกัน มีค่าร้อยละใกล้เคียงกับการจัดตั้งกลุ่มอาชีพ ส่งเสริมพัฒนาอาชีพให้สมาชิกสร้างงานสร้างรายได้ มีอาชีพเสริมฝึกอชีพตามความถนัดของแต่ละบุคคล ส่งเสริมการประกอบอาชีพตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอกเข้ามาส่งเสริม ประสานงานหรือกระตุ้นให้สมาชิกสนใจ และร่วมมือ ส่งเสริมการดำเนินงานในรูปแบบกลุ่ม ร้อยละ 10.6, 10.4 และ 9.7 ตามลำดับ

ตารางที่ 5.37 แนวทางการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตให้บรรลุเป้าหมาย

แนวทางการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจให้บรรลุเป้าหมาย	จำนวน (กลุ่ม)	ร้อยละ
-ส่งเสริมความรู้ความสามารถ การอบรม ศึกษาดูงาน การเรียนรู้ให้รู้จักพึ่งตนเอง ช่วยเหลือซึ่งกัน และกันและเพิ่มรายได้	51	11.5
-รณรงค์การส่งเสริมการออม แนะนำสมาชิกให้นำเงินมาฝากและชำระคืนให้ตรงเวลา เป็นประจำ สม่าเสมออย่างต่อเนื่องและพร้อมเพรียงกัน มีเงินออมมากกว่าเงินกู้ เน้นการผลิตไม่ใช่ออมอย่างเดียว	47	10.6
-จัดตั้งกลุ่มอาชีพ ส่งเสริมพัฒนาอาชีพให้สมาชิกสร้างงานสร้างรายได้ ใช้วัตถุดิบที่ผลิตได้เองมาใช้ในชุมชน ลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ มีเงินหมุนเวียน มีอาชีพเสริม ฝึกอาชีพตามความถนัดของแต่ละบุคคล ส่งเสริมการประกอบอาชีพตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงหรือที่มีต้นทุนการผลิตต่ำลง เช่น ตั้งศูนย์สาธิตการตลาด เพิ่มกิจกรรมรับซื้อผลผลิตทางการเกษตรของสมาชิก	46	10.4
-ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอกเข้ามาส่งเสริม ประสานงานหรือกระตุ้นให้สมาชิกสนใจและร่วมมือ ส่งเสริมการดำเนินงานในรูปแบบกลุ่ม เช่น ด้านเงินทุน เงินอุดหนุนด้านการอบรม กิจกรรม ให้แนวทางหรือความรู้	43	9.7
-ปรับปรุงวิธีและขยายผลการบริหารจัดการโดยเน้นให้ความรู้แก่สมาชิกให้มีสัจจะ มีความพร้อม ใช้หลักธรรมาภิบาล สร้างองค์ความรู้ใหม่ ระบบการทำงานเป็นทีม สร้างทีมงาน และใช้เทคโนโลยี การพัฒนาบุคลากรที่มาจากหลายสาขาอาชีพเพื่อแบ่งเบาภาระคณะกรรมการ และเป็นตัวอย่างที่ดี โดยเฉพาะมีความรู้ทางด้านบัญชี	36	8.1
-กำหนดกฎระเบียบข้อบังคับที่ชัดเจน และปรับเปลี่ยนตามสภาวการณ์ สมาชิกต้องปฏิบัติตามระเบียบอย่างเคร่งครัด การมีวินัย มีสัจจะในการออม และการกู้ยืม ความเข้าใจ และมีส่วนร่วม อาจใช้สิ่งสื่อใจเพื่อกระตุ้นการมีส่วนร่วม เพิ่มความร่วมมือของสมาชิก และกรรมการ เช่น รับชำระหนี้หลังฤดูเก็บเกี่ยว ทบทวนแนวทาง และหลักการของกลุ่ม ตอบสนองความต้องการของกลุ่ม และการกำหนดคบทลงโทษ	34	7.7
-จัดประชุมเวทีประชาคม ประชุมชี้แจง ปรีกษาหารือ พุดคุยถ่ายทอด แลกเปลี่ยนเรียนรู้ สร้างความเข้าใจให้เห็นถึงความสำคัญ และประโยชน์ร่วมกันอย่างต่อเนื่อง ร่วมตัดสินใจ และแสดงความคิดเห็น	32	7.2

ตารางที่ 5.37 (ต่อ)

แนวทางการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจให้บรรลุเป้าหมาย	จำนวน (กลุ่ม)	ร้อยละ
-จัดสวัสดิการเพิ่มให้แก่คณะทำงาน มีปันผลให้กับสมาชิก และเพิ่มงบสนับสนุน	29	6.6
-ระดมเงินฝากอย่างต่อเนื่อง และเป็นประจำ เพิ่มหุ้น เพิ่มสัจจะรายเดือน และรับสมาชิกใหม่เพิ่ม	24	5.4
-หาแหล่ง และทุนเพิ่มเพื่อดำเนินธุรกิจกลุ่ม สร้างความสัมพันธ์กับชุมชน ขยาย และสร้างเครือข่ายสถาบันการเงิน และภาคธุรกิจ	22	5.0
-ยึดหลักคุณธรรม 5 ประการ มีความซื่อสัตย์ เสียสละ เห็นอกเห็นใจ รับผิดชอบ และไว้วางใจ มีสัจจะในกลุ่ม สามัคคีช่วยเหลือซึ่งกัน และกัน และตรงต่อเวลา	15	3.4
-จัดสรรสวัสดิการอย่างทั่วถึง หลากหลาย เหมาะสม และเป็นธรรม	11	2.5
-หาวิทยากร มีอาคาร สถานที่ เครื่องจักร วัสดุอุปกรณ์เครื่องใช้สำนักงาน พร้อมใช้งาน และปรับปรุงเอกสาร ระบบบัญชีให้เข้าใจง่าย	10	2.3
-ประชาสัมพันธ์ เช่น ประกาศตามหอกระจายข่าว แผ่นพับ	10	2.3
-ติดตามการใช้เงินให้เป็นที่ไปตามวัตถุประสงค์ มีเงินทุนไปประกอบอาชีพ	9	2.1
อย่างเพียงพอ		
-จัดสรรงบประมาณ เพิ่มทุนเพียงพอต่อการผลิต และวางแผนงานกิจกรรม	7	1.6
-หาตลาดรองรับเพื่อจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์	6	1.4
-สร้างจิตสำนึกของคณะกรรมการ มีจิตอาสา มีความรับผิดชอบร่วมกัน	5	1.1
รู้บทบาทหน้าที่ของตนเองที่ได้รับมอบหมาย และเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม		
-ปล่อยเงินกู้ให้กับสมาชิก กำหนดวงเงินกู้ในการส่งเสริมอาชีพ และกู้ยืมได้	5	1.1
ไม่เกินหุ้นของตัวเอง		
-จัดสวัสดิการเพิ่มให้แก่คณะทำงาน มีปันผลให้กับสมาชิก และเพิ่มงบสนับสนุน	29	6.6
-ระดมเงินฝากอย่างต่อเนื่อง และเป็นประจำ เพิ่มหุ้น เพิ่มสัจจะรายเดือน และรับสมาชิกใหม่เพิ่ม	24	5.4
รวม	442	100.0

(2) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมายการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

จากตารางที่ 5.38 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมายการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตมากที่สุด ได้แก่ มีหลักคุณธรรม 5 ประการร่วมกัน มีความพร้อม ความสามัคคี ความร่วมมือร่วมใจ เคารพมติหรือเสียงส่วนใหญ่ เข้าใจ และปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับของกลุ่ม ร้อยละ 38.4 รองลงมามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการกลุ่ม วางแผนดำเนินกิจกรรม

ร่วมกัน มีความโปร่งใสในการทำงาน ร่วมตรวจสอบ ประชุมร่วมกัน และแสดงความคิดเห็น ชี้แจง
ปรึกษาหารือ แจ้งผลการดำเนินงาน ยึดหลักธรรมาภิบาล และความพอเพียง ร้อยละ 14.6 ตามด้วยผู้นำ
คณะกรรมการ และสมาชิกมีความเข้มแข็ง กำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมาย มีประสิทธิภาพ ศึกษภาพ และ
ความรู้ความสามารถ ร้อยละ 12.2 ตามลำดับ

ตารางที่ 5.38 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมายการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์
เพื่อการผลิต

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมายการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ	จำนวน (กลุ่ม)	ร้อยละ
-มีหลักคุณธรรม 5 ประการร่วมกัน มีความพร้อม ความสามัคคี ความร่วมมือร่วมใจ เคารพมติหรือเสียงส่วนใหญ่ เข้าใจ และปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับของกลุ่ม	202	38.4
-มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการกลุ่ม วางแผนดำเนินกิจกรรมร่วมกัน มีความโปร่งใส ในการทำงาน ร่วมตรวจสอบ ประชุมร่วมกัน และแสดงความคิดเห็น ชี้แจง ปรึกษาหารือ แจ้งผลการดำเนินงาน ยึดหลักธรรมาภิบาล และความพอเพียง	77	14.6
-ผู้นำ คณะกรรมการ และสมาชิกมีความเข้มแข็ง กำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมาย มีประสิทธิภาพ ศึกษภาพ และความรู้ความสามารถ	64	12.2
-จัดหาทุนดำเนินการ มีเงินทุนหมุนเวียน ที่ดินทำกินส่วนกลาง อาคารสถานที่ วัสดุ อุปกรณ์ในการประกอบอาชีพ และกิจกรรม ให้ค่าตอบแทนกรรมการ	43	8.2
-การเรียนรู้ อบรม ศึกษาดูงาน จนมีความรู้ ความเข้าใจในกิจกรรมกลุ่ม และอาชีพ	31	5.9
-แบ่งปันผลประโยชน์ที่จะได้รับร่วมกันอย่างทั่วถึง เป็นธรรม เช่น สวัสดิการ ความเป็นเจ้าของร่วมกัน ความเป็นอยู่ดีขึ้น	29	5.5
-หน่วยงานภายนอกให้การสนับสนุน แนะนำ เช่น เงินอุดหนุน ระบบบัญชี เทคโนโลยี การตลาด คุณภาพผลิตภัณฑ์ ฝึกอบรม และพาไปศึกษาดูงาน	22	4.2
-สมาชิกให้ความสำคัญกับการออม มีสัจจะ ส่งเงินออมตรงเวลา สม่ำเสมอและเพิ่มเงิน ออมทุกสิ้นปี	19	3.6
-ส่งเสริมอาชีพ สร้างงานสร้างอาชีพ และรายได้ มีอาชีพเสริม	12	2.3
-มีวิทยากรหรือหน่วยงานภายนอกมาอบรมให้ความรู้	8	1.5
-จำนวนสมาชิกและเงินออมเพิ่มขึ้น ลดการกู้ยืมเงินนอกระบบ	8	1.5
-ให้สมาชิกกู้ยืมตามความจำเป็น และใช้ตามวัตถุประสงค์ เช่น การประกอบอาชีพ	6	1.1
-ขนบธรรมเนียมประเพณีท้องถิ่น ความเป็นพี่เป็นน้องเป็นเครือญาติกันในชุมชน	3	0.6
-จัดทำบัญชีให้ถูกต้อง และเป็นปัจจุบัน การทำบัญชีครัวเรือน	2	0.4
รวม	526	100.0

2.3 สภาพการเรียนรู้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

จากตารางที่ 5.39 การเรียนรู้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต พบว่า คณะกรรมการ และสมาชิกของกลุ่มออมทรัพย์มีการเรียนรู้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจมากกว่าไม่มีการเรียนรู้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ คิดเป็นร้อยละ 51.5 และ 3.4 ตามลำดับ และไม่ตอบ ร้อยละ 45.1 หากพิจารณาการเรียนรู้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่มีจำนวนมากที่สุด ได้แก่ การออมเพื่อการผลิต มี 338 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 79.3 รองลงมาเป็นการจัดสวัสดิการ มี 280 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 65.7 และการส่งเสริมอาชีพ มี 260 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 61.0 ตามลำดับ ทั้งนี้ กลุ่มออมทรัพย์ที่ไม่มีการเรียนรู้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจใดเลย มีจำนวนทั้งสิ้น 13 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 3.1

ตารางที่ 5.39 การเรียนรู้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

การเรียนรู้การดำเนิน กิจกรรมทางเศรษฐกิจ	มี		ไม่มี		ไม่ตอบ		รวม	
	จำนวน (กลุ่ม)	ร้อยละ	จำนวน (กลุ่ม)	ร้อยละ	จำนวน (กลุ่ม)	ร้อยละ	จำนวน (กลุ่ม)	ร้อยละ
1. การออมเพื่อการผลิต (รับฝากเงินสัจจะ และ ให้สินเชื่อแก่สมาชิก)	338	79.3	0	0	88	20.7	426	100.0
2. การส่งเสริมอาชีพ เช่น ศูนย์สาธิตการตลาด ร้านค้าชุมชน โรงสีข้าวฯ	260	61.0	28	6.6	138	32.4	426	100.0
3. การจัดสวัสดิการ เช่น ธนาคารข้าว ทุนการศึกษา ฼าปนกิจสงเคราะห์	280	65.7	17	4.0	129	30.3	426	100.0
4. ไม่มีการเรียนรู้การดำเนิน กิจกรรมทางเศรษฐกิจใดเลย	0	0	13	3.1	413	96.9	426	100.0
รวม	878	51.5	58	3.4	768	45.1	1,704	100.0

1) ด้านการเรียนรู้เนื้อหาของกิจกรรมทางเศรษฐกิจ

(1) การเรียนรู้เนื้อหาการออม และการให้สินเชื่อจากกิจกรรมการเรียนรู้ต่างๆ

จากตารางที่ 5.40 การเรียนรู้เนื้อหาการออม และการให้สินเชื่อจากกิจกรรมการเรียนรู้ต่างๆ พบว่า คณะกรรมการ และสมาชิกของกลุ่มออมทรัพย์มีการเรียนรู้เนื้อหาการออม และการให้สินเชื่อจากกิจกรรมการเรียนรู้ต่างๆ มากกว่าไม่มีการเรียนรู้ คิดเป็นร้อยละ 50.2 และ 24.0 ตามลำดับ และไม่ตอบ ร้อยละ 31.9 มีการเรียนรู้เนื้อหาการออม และการให้สินเชื่อจากเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้มีมากที่สุด จำนวน 321 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 75.3 รองลงมาจากการฝึกอบรมหรือสัมมนาภายในกลุ่ม จำนวน 222 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 52.1 ตามด้วยการฝึกอบรมหรือสัมมนาภายนอกกลุ่ม และจากศึกษาดูงานหรือทัศนศึกษา จำนวน 183 กลุ่ม และ 130 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 43.0 และ 30.5 ตามลำดับ

ตารางที่ 5.40 การเรียนรู้เนื้อหาการออม และการให้สินเชื่อจากกิจกรรมการเรียนรู้ต่างๆ

กิจกรรมการเรียนรู้	มี		ไม่มี		ไม่ตอบ		รวม	
	จำนวน (กลุ่ม)	ร้อยละ	จำนวน (กลุ่ม)	ร้อยละ	จำนวน (กลุ่ม)	ร้อยละ	จำนวน (กลุ่ม)	ร้อยละ
1. เวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้	321	75.3	51	12.0	54	12.7	426	100.0
2. การฝึกอบรมหรือสัมมนา ภายในกลุ่ม	222	52.1	86	20.2	118	27.7	426	100.0
3. การฝึกอบรมหรือสัมมนา ภายนอกกลุ่ม	183	43.0	111	26.0	132	31.0	426	100.0
4. การศึกษาดูงานหรือ ทัศนศึกษา	130	30.5	160	37.6	136	31.9	426	100.0
รวม	856	50.2	408	24.0	440	25.8	1,704	100.0

(2) การเรียนรู้เนื้อหาการประกอบอาชีพจากกิจกรรมการเรียนรู้ต่างๆ

จากตารางที่ 5.41 การเรียนรู้เนื้อหาการประกอบอาชีพจากกิจกรรมการเรียนรู้ต่างๆ พบว่า คณะกรรมการ และสมาชิกของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตมีการเรียนรู้เนื้อหาการประกอบอาชีพผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ต่างๆ มากกว่าไม่มีการเรียนรู้เพียงเล็กน้อย คิดเป็นร้อยละ 33.2 และ 31.2 ตามลำดับ และไม่ตอบ ร้อยละ 35.6 มีการเรียนรู้เนื้อหาการประกอบอาชีพจากเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้มากที่สุด จำนวน 199 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 46.7 รองลงมาจากการฝึกอบรมหรือสัมมนาภายใน จำนวน 151 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 35.4 ตามด้วยการฝึกอบรมหรือสัมมนาภายนอก และจากศึกษาดูงานหรือทัศนศึกษา จำนวน 122 กลุ่ม และ 94 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 28.6 และ 22.1 ตามลำดับ

ตารางที่ 5.41 การเรียนรู้เนื้อหาการประกอบอาชีพจากกิจกรรมการเรียนรู้ต่างๆ

กิจกรรมการเรียนรู้	มี		ไม่มี		ไม่ตอบ		รวม	
	จำนวน (กลุ่ม)	ร้อยละ	จำนวน (กลุ่ม)	ร้อยละ	จำนวน (กลุ่ม)	ร้อยละ	จำนวน (กลุ่ม)	ร้อยละ
1. เวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้	199	46.7	124	29.1	103	24.2	426	100.0
2. การฝึกอบรมหรือสัมมนา ภายในกลุ่ม	151	35.4	115	27.0	160	37.6	426	100.0
3. การฝึกอบรมหรือสัมมนา ภายนอกกลุ่ม	122	28.6	134	31.5	170	39.9	426	100.0
4. การศึกษาดูงานหรือ ทัศนศึกษา	94	22.1	158	37.1	174	40.8	426	100.0
รวม	566	33.2	531	31.2	607	35.6	1,704	100.0

(3) การเรียนรู้เนื้อหาการจัดสวัสดิการจากกิจกรรมการเรียนรู้ต่างๆ

จากตารางที่ 5.42 การเรียนรู้เนื้อหาการจัดสวัสดิการจากกิจกรรมการเรียนรู้ต่างๆ พบว่า คณะกรรมการ และสมาชิกของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตมีการเรียนรู้เนื้อหาเรื่องการจัดสวัสดิการผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ต่างๆ มากกว่าไม่มีการเรียนรู้ คิดเป็นร้อยละ 38.1 และ 26.9 ตามลำดับ และไม่ตอบ ร้อยละ 35.0 มีการเรียนรู้เนื้อหาการจัดสวัสดิการจากเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้มากที่สุด จำนวน 247 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 58.0 รองลงมาจากการฝึกอบรมหรือสัมมนาภายใน จำนวน 179 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 42.0 ตามด้วยการฝึกอบรมหรือสัมมนาภายนอก และจากศึกษาดูงานหรือทัศนศึกษา จำนวน 131 กลุ่ม และ 92 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 30.7 และ ร้อยละ 21.6 ตามลำดับ

ตารางที่ 5.42 การเรียนรู้เนื้อหาการจัดสวัสดิการจากกิจกรรมการเรียนรู้ต่างๆ

กิจกรรมการเรียนรู้	มี		ไม่มี		ไม่ตอบ		รวม	
	จำนวน (กลุ่ม)	ร้อยละ	จำนวน (กลุ่ม)	ร้อยละ	จำนวน (กลุ่ม)	ร้อยละ	จำนวน (กลุ่ม)	ร้อยละ
1. เวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้	247	58.0	89	20.9	90	21.1	426	100.0
2. การฝึกอบรมหรือสัมมนา ภายในกลุ่ม	179	42.0	92	21.6	155	36.4	426	100.0
3. การฝึกอบรมหรือสัมมนา ภายนอกกลุ่ม	131	30.7	126	29.6	169	39.7	426	100.0

ตารางที่ 5.42 (ต่อ)

กิจกรรมการเรียนรู้	มี		ไม่มี		ไม่ตอบ		รวม	
	จำนวน (กลุ่ม)	ร้อยละ	จำนวน (กลุ่ม)	ร้อยละ	จำนวน (กลุ่ม)	ร้อยละ	จำนวน (กลุ่ม)	ร้อยละ
4. การศึกษาดูงานหรือ ทัศนศึกษา	92	21.6	152	35.7	182	42.7	426	100.0
รวม	649	38.1	459	26.9	596	35.0	1,704	100.0

2) ด้านวิธีการเรียนรู้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ

จากตารางที่ 5.43 วิธีการเรียนรู้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ พบว่า คณะกรรมการและสมาชิกของกลุ่มออมทรัพย์ มีวิธีการเรียนรู้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจด้วยการถ่ายทอดหรือบอกเล่ามากที่สุด จำนวน 322 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 75.6 รองลงมาเป็น การนำเสนอต่อที่ประชุมกลุ่มออมทรัพย์ จำนวน 201 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 47.2 และการสังเกต และการจดจำ จำนวน 183 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 43.0 ตามด้วยวิธีการฝึกปฏิบัติ จำนวน 176 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 41.3 และการอ่านและเรียนรู้ด้วยตนเอง จำนวน 158 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 37.1 ตามลำดับ

ตารางที่ 5.43 วิธีการเรียนรู้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ

วิธีการเรียนรู้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ	จำนวน (กลุ่ม)	ร้อยละ
1. การถ่ายทอดหรือบอกเล่า		
- มี	322	75.6
- ไม่ตอบ	104	24.4
รวม	426	100.0
2. การสังเกต และการจดจำ		
- มี	183	43.0
- ไม่ตอบ	243	57.0
รวม	426	100.0
3. การลอกเลียนแบบ		
- มี	58	13.6
- ไม่ตอบ	368	86.4
รวม	426	100.0

ตารางที่ 5.43 (ต่อ)

วิธีการเรียนรู้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ	จำนวน (กลุ่ม)	ร้อยละ
4. การเรียนการสอน		
- มี	98	23.0
- ไม่ตอบ	328	77.0
รวม	426	100.0
5. การฝึกปฏิบัติ		
- มี	176	41.3
- ไม่ตอบ	250	58.7
รวม	426	100.0
6. การลองผิดลองถูก		
- มี	104	24.4
- ไม่ตอบ	322	75.6
รวม	426	100.0
7. การนำเสนอต่อที่ประชุมกลุ่มออมทรัพย์		
- มี	201	47.2
- ไม่ตอบ	225	52.8
รวม	426	100.0
8. การอภิปราย และถาม-ตอบ		
- มี	98	23.0
- ไม่ตอบ	328	77.0
รวม	426	100.0
9. การอ่าน และเรียนรู้ด้วยตนเอง		
- มี	158	37.1
- ไม่ตอบ	268	62.9
รวม	426	100.0
10. อื่นๆ	3	0.7
- มีการแนะนำจากภาครัฐ	2	0.5
- มีการเข้าร่วมประชุมของสมาชิก	1	0.2
- ไม่ตอบ	423	99.3
รวม	426	100.0

3) ด้านช่องทางเรียนรู้หรือแหล่งเรียนรู้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ

จากตารางที่ 5.44 ช่องทางการเรียนรู้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ พบว่า คณะกรรมการ และสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์มีช่องทางการเรียนรู้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจด้วยสื่อ บุคคลมากที่สุด จำนวน 257 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 60.3 รองลงมาเข้าชมโทรทัศน์ และรับฟังข่าวสารจาก หอกระจายข่าว จำนวนใกล้เคียงกัน 179 กลุ่ม และ 178 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 42.0 และ 41.8 ตามลำดับ ตามด้วยประกาศหรือจดหมายจากหน่วยงานราชการ จำนวน 121 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 28.4 และจากวิทยุ หนังสือพิมพ์ และแผ่นพับหรือใบปลิว จำนวนใกล้เคียงกัน 93 กลุ่ม 90 กลุ่ม และ 87 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 21.8, 21.1 และ 20.4 ตามลำดับ

ตารางที่ 5.44 ช่องทางการเรียนรู้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ

ช่องทางการเรียนรู้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ	จำนวน (กลุ่ม)	ร้อยละ
1. โทรทัศน์		
- มี	179	42.0
- ไม่ตอบ	247	58.0
รวม	426	100.0
2. วิทยุ		
- มี	93	21.8
- ไม่ตอบ	333	78.2
รวม	426	100.0
3. หอกระจายข่าว		
- มี	178	41.8
- ไม่ตอบ	248	58.2
รวม	426	100.0
4. ป้ายประกาศ		
- มี	66	15.5
- ไม่ตอบ	360	84.5
รวม	426	100.0
5. แผ่นพับ / ใบปลิว		
- มี	87	20.4
- ไม่ตอบ	339	79.6
รวม	426	100.0

ตารางที่ 5.44 (ต่อ)

ช่องทางการเรียนรู้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ	จำนวน (กลุ่ม)	ร้อยละ
6. หนังสือพิมพ์		
- มี	90	21.1
- ไม่ตอบ	336	78.9
รวม	426	100.0
7. ห้องสมุดชุมชน		
- มี	33	7.7
- ไม่ตอบ	393	92.3
รวม	426	100.0
8. ประกาศหรือจดหมายจากหน่วยงานราชการ		
- มี	121	28.4
- ไม่ตอบ	305	71.6
รวม	426	100.0
9. องค์กรพัฒนาเอกชน		
- มี	67	15.7
- ไม่ตอบ	359	84.3
รวม	426	100.0
10. สื่อบุคคล		
- มี	257	60.3
- ไม่ตอบ	169	39.7
รวม	426	100.0

4) ค่าใช้จ่ายในการเรียนรู้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ การเปรียบเทียบค่าใช้จ่ายในการเรียนรู้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ และจำนวนผู้เข้าร่วมกิจกรรมทางเศรษฐกิจในปี พ.ศ. 2553 – 2554 ความพอเพียงของงบประมาณสำหรับเป็นค่าใช้จ่ายในการเรียนรู้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ วิธีการจัดหาทุน และแหล่งทุนจากภายนอก

(1) ค่าใช้จ่ายในการเรียนรู้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ

จากตารางที่ 5.45 ค่าใช้จ่ายในการเรียนรู้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ในปี พ.ศ. 2553 – 2554 พบว่า มีกลุ่มออมทรัพย์ที่ไม่มีค่าใช้จ่ายในการเรียนรู้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจมากกว่ามีค่าใช้จ่าย ในปี พ.ศ. 2553 และ 2554 ไม่มีค่าใช้จ่ายในการเรียนรู้ จำนวนใกล้เคียงกัน 178 กลุ่ม และ 174 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 41.8 และ 40.8 ตามลำดับ มีค่าใช้จ่ายในการเรียนรู้ จำนวนใกล้เคียงกัน

123 กลุ่ม และ 121 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 28.9 และ 28.4 ตามลำดับ และไม่ตอบจำนวนใกล้เคียงกัน 125 กลุ่ม และ 131 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 29.3 และ 30.8 ตามลำดับ

ตารางที่ 5.45 ค่าใช้จ่ายในการเรียนรู้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ในปี พ.ศ. 2553 – 2554

ค่าใช้จ่ายในการเรียนรู้	พ.ศ. 2553		พ.ศ. 2554	
	จำนวน (กลุ่ม)	ร้อยละ	จำนวน (กลุ่ม)	ร้อยละ
- มี	123	28.9	121	28.4
- ไม่มี	178	41.8	174	40.8
-ไม่ตอบ	125	29.3	131	30.8
รวม	426	100.0	426	100.0

(2) การเปรียบเทียบค่าใช้จ่ายในการเรียนรู้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ และจำนวนผู้เข้าร่วมกิจกรรมทางเศรษฐกิจในปี พ.ศ. 2553 – 2554

จากตารางที่ 5.46 การเปรียบเทียบค่าใช้จ่ายในการเรียนรู้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ และจำนวนผู้เข้าร่วมกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ในปี พ.ศ. 2553 – 2554 พบว่า เมื่อสิ้นปี พ.ศ. 2553 มีค่าใช้จ่ายในการเรียนรู้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจระหว่าง 1,000 – 5,000 บาท มากที่สุด จำนวน 53 กลุ่ม (ร้อยละ 12.5, มีค่าใช้จ่ายเฉลี่ย 2,453 บาท) รองลงมามีค่าใช้จ่ายน้อยกว่า 1,000 บาท และ 5,001 – 10,000 บาท จำนวนใกล้เคียงกัน 11 กลุ่ม และ 8 กลุ่ม (ร้อยละ 2.6, มีค่าใช้จ่ายเฉลี่ย 409 บาท และร้อยละ 1.9, มีค่าใช้จ่ายเฉลี่ย 8,318 บาท) ตามลำดับ ไม่มีค่าใช้จ่ายในการเรียนรู้ จำนวน 177 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 41.5 และไม่ตอบ จำนวน 164 คิดเป็นร้อยละ 38.5 ซึ่งปี พ.ศ. 2553 มีค่าใช้จ่ายในการเรียนรู้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจเฉลี่ยเท่ากับ 9,595 บาท

เมื่อสิ้นปี พ.ศ. 2554 กลุ่มออมทรัพย์มีค่าใช้จ่ายในการเรียนรู้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจระหว่าง 1,000 – 5,000 บาท มากที่สุด จำนวน 55 กลุ่ม (ร้อยละ 12.9, มีค่าใช้จ่ายเฉลี่ย 2,748 บาท) รองลงมามีค่าใช้จ่าย 5,001 – 10,000 และน้อยกว่า 1,000 บาท จำนวนใกล้เคียงกัน 10 กลุ่ม และ 9 กลุ่ม (ร้อยละ 2.3, มีค่าใช้จ่ายเฉลี่ย 8,583 บาท และร้อยละ 2.1, มีค่าใช้จ่ายเฉลี่ย 533 บาท) ตามลำดับ ไม่มีค่าใช้จ่ายในการเรียนรู้ จำนวน 172 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 40.4 และไม่ตอบ จำนวน 168 คิดเป็นร้อยละ 39.5 ซึ่งปี พ.ศ. 2554 มีค่าใช้จ่ายในการเรียนรู้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจเฉลี่ยเท่ากับ 9,631 บาท

หากเปรียบเทียบค่าใช้จ่ายในการเรียนรู้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ในปี พ.ศ. 2553 – 2554 พบว่า ปี พ.ศ. 2553 มีค่าใช้จ่ายการเรียนรู้เฉลี่ยเท่ากับ 9,595 บาท ซึ่งน้อยกว่าปี พ.ศ. 2554 ที่มีค่าใช้จ่ายการเรียนรู้เฉลี่ยเท่ากับ 9,631 บาท นั่นคือ มีค่าใช้จ่ายในการเรียนรู้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจเฉลี่ยเพิ่มขึ้นเท่ากับ 36 บาทหรือร้อยละ 0.4

สำหรับจำนวนผู้เข้าร่วมเรียนรู้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ พบว่า ในปี พ.ศ. 2553 มีระหว่าง 10 – 25 คน มากที่สุด จำนวน 22 กลุ่ม (ร้อยละ 5.3, จำนวนสมาชิกเฉลี่ย 14 คน) รองลงมา ระหว่าง 26 – 50 คน และน้อยกว่า 10 คน จำนวนใกล้เคียงกัน 19 กลุ่มและ 17 กลุ่ม (ร้อยละ 4.5, จำนวนสมาชิกเฉลี่ย 40 คน และ ร้อยละ 4.0, จำนวนสมาชิกเฉลี่ย 5 คน) ตามลำดับ ซึ่งปี พ.ศ. 2553 มีจำนวนผู้เข้าร่วมเรียนรู้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจเฉลี่ย 45 คน

ในปี พ.ศ. 2554 จำนวนผู้เข้าร่วมเรียนรู้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจมีระหว่าง 10 – 25 คน มากที่สุด จำนวน 21 กลุ่ม (ร้อยละ 4.9, จำนวนสมาชิกเฉลี่ย 13 คน) รองลงมาน้อยกว่า 10 คน จำนวน 19 กลุ่ม (ร้อยละ 4.5, จำนวนสมาชิกเฉลี่ย 5 คน) และระหว่าง 26 – 50 คน จำนวน 14 กลุ่ม (ร้อยละ 3.2, จำนวนสมาชิกเฉลี่ย 43 คน) ตามลำดับ ซึ่งปี พ.ศ. 2554 มีจำนวนผู้เข้าร่วมเรียนรู้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจเฉลี่ย 55 คน

หากเปรียบเทียบจำนวนผู้เข้าร่วมเรียนรู้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจในปี พ.ศ. 2553 มีจำนวนเฉลี่ยเท่ากับ 45 คน ซึ่งน้อยกว่าปี พ.ศ. 2554 ที่มีจำนวนเฉลี่ยเท่ากับ 55 คน นั่นคือ จำนวนผู้เข้าร่วมเรียนรู้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจเพิ่มขึ้น 10 คนหรือร้อยละ 18.2

ตารางที่ 5.46 การเปรียบเทียบค่าใช้จ่ายในการเรียนรู้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ และจำนวนผู้เข้าร่วมกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ในปี พ.ศ. 2553 – 2554

ค่าใช้จ่ายในการเรียนรู้ และผู้เข้าร่วมเรียนรู้	พ.ศ. 2553		พ.ศ. 2554	
	จำนวน (กลุ่ม)	ร้อยละ	จำนวน (กลุ่ม)	ร้อยละ
1. จำนวนค่าใช้จ่ายเมื่อสิ้นปี	85	20.0	86	20.1
- น้อยกว่า 1,000 บาท	11	2.6	9	2.1
- 1,000 ถึง 5,000 บาท	53	12.5	55	12.9
- 5,001 ถึง 10,000 บาท	8	1.9	10	2.3
- 10,001 ถึง 15,000 บาท	3	0.7	3	0.7
- 15,001 ถึง 20,000 บาท	2	0.5	3	0.7
- 20,001 ถึง 25,000 บาท	1	0.2	0	0
- 25,001 ถึง 30,000 บาท	3	0.7	1	0.2
- 35,001 ถึง 40,000 บาท	1	0.2	2	0.5
- 45,001 ถึง 50,000 บาท	1	0.2	1	0.2
- มากกว่า 50,000 บาทขึ้นไป	2	0.5	2	0.5
- ไม่มีค่าใช้จ่าย	177	41.5	172	40.4
- ไม่ตอบ	164	38.5	168	39.5
รวม	426	100.0	426	100.0

ตารางที่ 5.46 (ต่อ)

ค่าใช้จ่ายในการเรียนรู้ และผู้เข้าร่วมเรียนรู้	พ.ศ. 2553		พ.ศ. 2554	
	จำนวน (กลุ่ม)	ร้อยละ	จำนวน (กลุ่ม)	ร้อยละ
2. จำนวนสมาชิกเข้าร่วมเรียนรู้	83	19.5	84	19.7
- น้อยกว่า 10 คน	17	4.0	19	4.5
- 10 ถึง 25 คน	22	5.2	21	4.9
- 26 ถึง 50 คน	19	4.5	14	3.2
- 51 ถึง 75 คน	9	2.1	8	1.9
- 76 ถึง 100 คน	6	1.4	5	1.2
- 101 ถึง 125 คน	4	0.9	5	1.2
- 126 ถึง 150 คน	4	0.9	6	1.4
- มากกว่า 150 คนขึ้นไป	2	0.5	6	1.4
- ไม่มีสมาชิกเข้าร่วมเรียนรู้	174	40.8	173	40.6
- ไม่ตอบ	169	39.7	169	39.7
รวม	426	100.0	426	100.0

(3) ความพอเพียงของงบประมาณสำหรับเป็นค่าใช้จ่ายในการเรียนรู้การดำเนิน

กิจกรรมทางเศรษฐกิจ

จากตารางที่ 5.47 ความพอเพียงของงบประมาณสำหรับเป็นค่าใช้จ่ายในการเรียนรู้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ พบว่า ส่วนใหญ่ไม่เกินกว่างบประมาณที่ตั้งไว้มากที่สุด จำนวน 212 กลุ่ม (ร้อยละ 49.8) และเกินกว่างบประมาณที่ตั้งไว้ จำนวน 26 กลุ่ม (ร้อยละ 6.1) และไม่ตอบ จำนวน 188 กลุ่ม (ร้อยละ 44.1)

ตารางที่ 5.47 ความพอเพียงของงบประมาณสำหรับเป็นค่าใช้จ่ายในการเรียนรู้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ

ความพอเพียงของงบประมาณ	ไม่เกิน งบประมาณ		เกินงบประมาณ ที่ตั้งไว้		ไม่ตอบ		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
	(กลุ่ม)		(กลุ่ม)		(กลุ่ม)		(กลุ่ม)	
การเรียนรู้การดำเนินกิจกรรม ทางเศรษฐกิจ	212	49.8	26	6.1	188	44.1	426	100.0

(4) วิธีการจัดหาทุนเพื่อการเรียนรู้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ กรณีค่าใช้จ่ายในการเรียนรู้มากกว่างบประมาณที่ตั้งไว้

จากตารางที่ 5.48 วิธีการจัดหาทุนเพื่อการเรียนรู้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ กรณีค่าใช้จ่ายมากกว่างบประมาณที่ตั้งไว้ พบว่า กลุ่มออมทรัพย์ จำนวน 123 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 28.9 มีวิธีการจัดหาทุนเพื่อการเรียนรู้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ และไม่ตอบ จำนวน 303 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 71.1 กรณีค่าใช้จ่ายมากกว่างบประมาณที่ตั้งไว้ กลุ่มออมทรัพย์จะมีการจัดสรรงบประมาณเพิ่มเติมมากที่สุด จำนวน 60 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 14.1 รองลงมา รับบริจาค และขอเงินอุดหนุนจากหน่วยงานภายนอก จำนวนใกล้เคียงกัน 15 กลุ่ม และ 14 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 3.5 และ 3.3 ตามลำดับ ตามด้วยการจัดสรรงบประมาณเพิ่มเติม และขอเงินอุดหนุนจากหน่วยงานภายนอก จำนวน 9 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 2.1 ตามลำดับ อีกทั้งพบว่า กลุ่มออมทรัพย์ทั้งหมด ร้อยละ 100 ไม่มีการใช้แหล่งทุนจากภายนอก นั่นคือ กลุ่มออมทรัพย์ใช้เฉพาะแหล่งทุนจากภายในเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการเรียนรู้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ

ตารางที่ 5.48 วิธีการจัดหาทุนเพื่อการเรียนรู้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ กรณีค่าใช้จ่ายมากกว่างบประมาณที่ตั้งไว้

วิธีการจัดการเงินทุนเพื่อการเรียนรู้	จำนวน (กลุ่ม)	ร้อยละ
1. วิธีการของกลุ่มออมทรัพย์	123	28.9
- จัดสรรงบประมาณเพิ่มเติม	60	14.1
- รับบริจาค	15	3.5
- ขอเงินอุดหนุนจากหน่วยงานภายนอก	14	3.3
- จัดสรรงบประมาณเพิ่มเติม และขอเงินอุดหนุนจากหน่วยงานภายนอก	9	2.1
- เรียกเก็บจากสมาชิกที่เข้าร่วม	5	1.2
- จัดสรรงบประมาณเพิ่มเติม และรับบริจาค	5	1.2
- จัดสรรงบประมาณเพิ่มเติม และเรียกเก็บจากสมาชิกที่เข้าร่วม	3	0.7
- รับบริจาค และขอเงินอุดหนุนจากหน่วยงานภายนอก	3	0.7
- เรียกเก็บจากสมาชิกที่เข้าร่วม และขอเงินอุดหนุนจากหน่วยงานภายนอก	2	0.5

ตารางที่ 5.48 (ต่อ)

วิธีการจัดการเงินทุนเพื่อการเรียนรู้	จำนวน (กลุ่ม)	ร้อยละ
1. วิธีการของกลุ่มออมทรัพย์ (ต่อ)		
- จัดสรรงบประมาณเพิ่มเติม เรียกเก็บจากสมาชิกที่เข้าร่วม และ ขอเงินอุดหนุนจากหน่วยงานภายนอก	2	0.5
- จัดสรรงบประมาณเพิ่มเติม รับบริจาค และขอเงินอุดหนุนจากหน่วยงานภายนอก	2	0.5
- อื่นๆ	3	0.7
- ไม่ตอบ	303	71.1
รวม	426	100.0
2. ไม่มีการใช้แหล่งทุนจากภายนอก	426	100.0

5) ปัญหา อุปสรรค และแนวทางแก้ไขในการเรียนรู้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ

(1) ปัญหา อุปสรรคในการเรียนรู้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ

จากตารางที่ 5.49 ปัญหา อุปสรรคในการเรียนรู้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ พบว่า คณะกรรมการขาดการอบรมเรียนรู้ ขาดทักษะการบริหารจัดการ และระบบบัญชีมากที่สุด ร้อยละ 20.8 รองลงมาสมาชิกออมหรือส่งสัจจะไม่สม่ำเสมอ ไม่ครบ และชำระคืนเงินกู้ล่าช้า ร้อยละ 18.6 ตามด้วยเรื่องสมาชิกขาดความกระตือรือร้น ความร่วมมือ ความพร้อม และเข้าร่วมกิจกรรมน้อย ร้อยละ 12.0 ตามลำดับ

ตารางที่ 5.49 ปัญหา อุปสรรคในการเรียนรู้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ

ปัญหา อุปสรรคในการเรียนรู้	จำนวน (กลุ่ม)	ร้อยละ
-คณะกรรมการขาดการอบรมเรียนรู้ ขาดทักษะการบริหารจัดการ และระบบบัญชี	38	20.8
-สมาชิกออมหรือส่งสัจจะไม่สม่ำเสมอ ไม่ครบถ้วน และชำระคืนเงินกู้ล่าช้า	34	18.6
-สมาชิกขาดความกระตือรือร้น ความร่วมมือ ความพร้อม และเข้าร่วมกิจกรรมน้อย	22	12.0
-ขาดงบประมาณ และวัสดุอุปกรณ์การดำเนินงาน การส่งเสริมอาชีพ และขาดแหล่งเงินทุนสนับสนุน	16	8.8
-สมาชิกขาดความรู้ ความเข้าใจเรื่องสัจจะ และใช้สินเชื่อดีวัตถุประสงค์	13	7.1
-คณะกรรมการขาดความน่าเชื่อถือ ขาดเวลา ไม่เสียสละ ไม่ทำตามบทบาทหน้าที่ และสมาชิกไม่ปฏิบัติตามระเบียบ	12	6.6
-ขาดเงินทุนหมุนเวียนให้สมาชิกกู้ยืม และเงินออมของกลุ่มมีน้อย	11	6.0

ตารางที่ 5.49 (ต่อ)

ปัญหา อุปสรรคในการเรียนรู้	จำนวน (กลุ่ม)	ร้อยละ
-ขาดการส่งเสริม สนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก และภาครัฐ	9	4.9
-ขาดการประชาสัมพันธ์ และขาดสื่อ การสื่อสารไม่ทั่วถึง ขาดการถ่ายทอดความรู้	5	2.7
-ขาดบุคลากรในการดำเนินงาน ผู้ชายในศูนย์สาธิตการตลาด และส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุ	5	2.7
-กลุ่มจัดกิจกรรมไม่ต่อเนื่อง เวลาในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีจำกัด กิจกรรมมีน้อย	5	2.7
-ขาดการจัดสวัสดิการให้สมาชิก และชุมชน ขาดช่องทางการตลาด	4	2.2
-ขาดการพัฒนา กลุ่มจึงเติบโตช้า การให้บริการช้า ไม่นำความรู้มาใช้ประโยชน์	4	2.2
-กลุ่มถูกกล่าวหาว่าร้าย ขูข่มสร้างความแตกแยก เช่น กู้เงินตัวเองเอาดอก	3	1.6
-ขาดแหล่งข้อมูลทางวิชาการ ความรู้หรือข้อมูลที่เป็นประโยชน์	2	1.1
รวม	183	100.0

(2) แนวทางแก้ไขปัญหาการเรียนรู้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ

จากตารางที่ 5.50 แนวทางแก้ไขปัญหาการเรียนรู้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ พบว่า ควรจัดเวทีประชาคม ประชุมชี้แจง ปรีกษาหารือ สนทนากลุ่มให้ความรู้ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และสร้างความเข้าใจกับสมาชิก มีค่าร้อยละใกล้เคียงกันกับการส่งเสริม สร้างศักยภาพคณะกรรมการ และสมาชิกด้วยการหาประสบการณ์ ความรู้ การอบรม และศึกษาดูงาน ร้อยละ 19.0 และ 18.5 ตามลำดับ รองลงมาเป็นการขอรับการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก ร้อยละ 14.1 ตามลำดับ

ตารางที่ 5.50 แนวทางแก้ไขปัญหาการเรียนรู้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ

แนวทางแก้ไขปัญหาการเรียนรู้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ	จำนวน (กลุ่ม)	ร้อยละ
-จัดเวทีประชาคม ประชุมชี้แจง ปรีกษาหารือ สนทนากลุ่มให้ความรู้ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และสร้างความเข้าใจกับสมาชิก	35	19.0
-ส่งเสริม สร้างศักยภาพคณะกรรมการ และสมาชิกด้วยการหาประสบการณ์ ความรู้ การอบรม และศึกษาดูงาน	34	18.5
-ขอรับการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก	26	14.1
-กำหนด และปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับ บทบาทหน้าที่ กำหนดบทลงโทษ สมาชิกที่ไม่ปฏิบัติตามระเบียบ	16	8.7
-ระดมเงินฝากจากสมาชิก ฌรณรงค์และส่งเสริมการออม และจัดกิจกรรมเพิ่มขึ้น	15	8.2
-จัดทำสื่อ และประชาสัมพันธ์ เช่น แผ่นพับ ประกาศทางหอกระจายข่าว	13	7.1
-กำหนดแผนงาน ปรับปรุง และพัฒนาการดำเนินงานด้านบริหารจัดการ	11	6.0

ตารางที่ 5.50 (ต่อ)

แนวทางแก้ไขปัญหาการเรียนรู้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ	จำนวน (กลุ่ม)	ร้อยละ
-จัดสวัสดิการเพิ่มขึ้น ส่งเสริมอาชีพตั้งกลุ่มอาชีพ ขยายผล และเวลาการดำเนินงาน	11	6.0
-คณะกรรมการติดตามลูกหนี้ ให้ส่งสัจจะล่วงหน้า ผ่อนชำระหนี้ และมีการตรวจสอบติดตามอย่างใกล้ชิด	7	3.8
-รับฟังข่าวสารจากสื่อสาธารณะ การศึกษาด้วยตนเอง และจากหนังสือ	4	2.2
-ส่งเสริมคนรุ่นใหม่ เยาวชน สรรหาผู้มีความรู้เข้าร่วมกับกลุ่ม รับสมาชิกเพิ่ม	4	2.2
-พึ่งตนเอง ยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียง การออมแบบยั่งยืน	3	1.6
-จัดทำระบบบัญชีให้ถูกต้อง การจัดจ้างคนภายนอกดำเนินงาน	3	1.6
-ปลูกจิตสำนึก สร้างความสามัคคีในชุมชน ใช้หลักคุณธรรม 5 ประการ	2	1.0
รวม	184	100.0

6) สภาพการเรียนรู้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตที่เป็นกรณีศึกษา

จากการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงอุปนัยในประเด็นเกี่ยวกับสภาพการเรียนรู้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกคณะกรรมการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตที่เป็นกรณีศึกษา จำนวน 4 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านขาม หมู่ที่ 2 จังหวัดชัยภูมิ กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านโจด หมู่ 16 จังหวัดกาฬสินธุ์ กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านทัพสาว หมู่ที่ 1 จังหวัดนครราชสีมา และกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านหนองหิน หมู่ที่ 5 จังหวัดอุบลราชธานี มีรายละเอียดดังนี้

(1) กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านขาม หมู่ที่ 2 ตำบลจัตุรัส จังหวัดชัยภูมิ

บ้านขามเริ่มทำแผนชุมชน โดยได้แนวคิดจากการศึกษาดูงานที่ชุมชนไม้เรียง จังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งเป็นต้นแบบของการทำแผนชุมชน โดยยึดหลักของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนา บ้านขามได้ใช้แผนชุมชนเป็นเครื่องมือในการทำงาน และแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันตลอดเวลา สามารถร้อยใจชาวบ้านขามในการสร้างฐานข้อมูลชุมชนที่เป็นจริง เพื่อร่วมกำหนดอนาคตและกำหนดแผนการดำเนินงานร่วมกัน

“สิ่งที่ให้เราศึกษาเป็นผลที่เราต้องคิดหนัก ต้องค้นคว้าหาความรู้ให้มาก
ค้นหาสิ่งใหม่ ๆ และฝึกฝนวิทยาการที่ต้องหาความรู้อยู่ตลอดเวลา”

(ประจวบ แต่งทรัพย์, สัมภาษณ์, 30 มิถุนายน 2555)

ชุมชนบ้านขามมีการจัดกิจกรรมเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้โดยการจัดเวทีประชาคม อย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง เพราะเวทีประชาคมจะเป็นการเปิดโอกาสให้ทุกคนตั้งคำถาม หาคำตอบ และเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการชุมชน เช่น กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต และงานวิสาหกิจชุมชน เป็นต้น

“การเรียนรู้การผลิต ใช้ปุ๋ยคอกแทนสารเคมี การขาย จะเชื่อมโยงกับกลุ่มอย่างไร การเรียนรู้เรื่องผลกระทบจากการใช้สารเคมีมีมาก หากใช้มาก ดินเสื่อมลง ใช้ซีวีว ซังข้าว โปด จีหุม จีไก่อ เป็นการปรับสภาพดิน หากปุ๋ยแพงขึ้นเรื่อยๆ เราจะทำอย่างไร”

(สำเร็จ ปราบโจร, สัมภาษณ์, 30 มิถุนายน 2555)

ในปี พ.ศ. 2554 กรมการพัฒนาชุมชนได้คัดเลือกให้กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านขาม เป็นศูนย์การศึกษา และจัดตั้ง โรงเรียนกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตขึ้น โดยได้ส่งคณะกรรมการกลุ่มออมทรัพย์เข้ารับการอบรมเพื่อเป็นวิทยากรในการให้ความรู้เกี่ยวกับการดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์ และเริ่มดำเนินการฝึกอบรมให้ความรู้แก่กลุ่มเป้าหมายในปี พ.ศ. 2554 ซึ่งได้รับงบประมาณในการฝึกอบรมจากกรมการพัฒนาชุมชน และธนาคารออมสินในการดำเนินการให้ความรู้กับกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตในจังหวัดใกล้เคียง ซึ่งศูนย์เรียนรู้ และ โรงเรียนกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตนี้ มีคณะศึกษาดูงานจากจังหวัดต่างๆ มาศึกษาดูงาน และอบรมสัมมนาอยู่เสมอ

กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านขาม มีการพัฒนาศักยภาพของคณะกรรมการอย่างต่อเนื่อง ด้วยการออกไปเรียนรู้จากภายนอกจึงสร้างความมั่นใจ และใช้การเรียนรู้จากการปฏิบัติงานร่วมกันแบบพี่สอนน้อง

“การสอบถามจากที่ประชุม จัดคนเข้าร่วมประชุมข้างนอก มักส่งไปสองคน ไปช่วยกันเรียนรู้ เป็นตัวแทนกลุ่มเพื่อ ไปหาความรู้ ร่วมกับภาคีในการพัฒนาทำงานร่วมกัน ได้ เป็นตัวแทนได้ หากรู้บทบาทหน้าที่ของตน มีความรับผิดชอบ ก็จะดี ได้เรียนรู้ด้วยกัน มีทำงานคู่กับคนเก่าในการปฏิบัติงาน เป็นการเรียนรู้แบบพี่สอนน้อง” (ประจวบ แต่งทรัพย์, สัมภาษณ์, 30 มิถุนายน 2555)

(2) กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านโจด หมู่ที่ 16 ตำบลเจ้าท่า จังหวัดกาฬสินธุ์

หมู่บ้านโจดเป็นศูนย์เรียนรู้ชุมชน มีสถานี่การเรียนรู้เรื่องเศรษฐกิจภายในชุมชน 6 เรื่อง ได้แก่ สถานี่การเรียนรู้เรื่องการทำนมจืด การทอผ้า การทำน้ำหมักชีวภาพหรือปุ๋ยหมักชีวภาพ กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต การจัดทำบัญชีครัวเรือน และศูนย์สาธิตการตลาด จึงเป็นแหล่งศึกษาดูงานของกลุ่มออมทรัพย์อื่นๆ ที่สนใจเข้ามาศึกษาดูงานตลอดทั้งปี และมีแหล่งเรียนรู้นอกศูนย์เรียนรู้ชุมชนหรือ 10 ครอบครัวตัวอย่าง เช่น ปราชญ์ชาวบ้านด้านศิลปวัฒนธรรม และหัตถกรรมจักสาน เป็นต้น

คณะกรรมการบริหารของกลุ่มออมทรัพย์ส่วนใหญ่เป็นกรรมการ และวิทยากรของโรงเรียนกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้าน ใจด้วย โรงเรียนกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้าน ใจได้รับการสนับสนุนการจัดตั้ง และสนับสนุนการเรียนการสอน โดยกรมการพัฒนาชุมชน มีอาคารสถานที่เรียน และหลักสูตรในการเรียนการสอน ซึ่งที่มหาวิทยาลัยผ่านการอบรม และมีประสบการณ์อย่างมากในการถ่ายทอดความรู้ให้กับผู้มาศึกษาดูงานตลอดปี

ปัจจุบัน กลุ่มออมทรัพย์มีแนวคิดในการจัดการหนี้สินของสมาชิกโดยจะให้กู้ยืมที่เดียว เพื่อลดปัญหาความยากจน และเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์

“เราให้กลุ่มอาชีพหลายๆ กลุ่มเข้ามาจัดการบริหารร่วมกัน จะทำให้เกิดการบูรณาการเงินทุนของชุมชน ได้ยั่งยืนขึ้น สมาชิกไม่ต้องมีหนี้สินเหมือนเดิม”

(คำมอญ ศรีพงษ์เสริฐ, สัมภาษณ์, 16 มิถุนายน 2555)

(3) กลุ่มออมเพื่อการผลิตบ้านท้าวสวย หมู่ที่ 1 ตำบลท้าวสวย จังหวัดนครราชสีมา

หมู่บ้านท้าวสวยมีการตั้งศูนย์การเรียนรู้หรือศูนย์กลางการเรียนรู้ชุมชน มีพื้นที่ประมาณ 1 ไร่ โดยได้ขังจากโครงการ SML จำนวน 300,000 บาท และส่วนที่เหลือชาวบ้านช่วยกันบริจาคเงินในการก่อสร้าง รวมถึงแรงงาน และค่าอาหาร ปัจจุบันกลุ่มออมทรัพย์ได้ออนให้เป็นที่ตั้งของสาธารณประโยชน์ของชุมชนภายใต้การกำกับดูแลขององค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อใช้เป็นที่ตั้งของสถาบันการจัดการเงินทุนท้าวสวย ซึ่งใช้พื้นที่ และวัสดุสำนักงานเดียวกันกับกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตท้าวสวย ในบริเวณเดียวกันยังมีชมรมผู้สูงอายุ ศูนย์สาธิตการตลาด บั๊มน้ำมัน ที่อ่านหนังสือพิมพ์ชุมชน บอร์ดสำหรับติดประกาศ ใช้พื้นที่โล่งด้านหน้าจัดเป็นตลาดนัดขายสินค้า รวมถึงเป็นที่ผลิต และแสดงผลงานของกลุ่มแม่บ้านทอผ้าไหม กลุ่มเกษตรกรทำนา และใช้เป็นที่ศึกษาดูงาน

การเรียนรู้ที่เกิดจากการทดลองปฏิบัติ และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันของฝ่ายต่างๆ จึงเป็นโอกาสของสมาชิกทุกคนในกระบวนการของกลุ่มออมทรัพย์ เช่น มีการเรียนรู้ด้านการเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร จากเดิมที่กลุ่มปลูกยางประสบปัญหาไม่สามารถปลูกยางได้ผลผลิตดีเช่นเดิม จึงได้เปลี่ยนเป็นการปลูกอ้อยในพื้นที่นาของตน กลุ่มออมทรัพย์มีการส่งคณะกรรมการไปอบรมสัมมนาเรื่องการปลูกอ้อยก่อนถึงฤดูทำนา รวมถึงการให้ความรู้แก่กรรมการในด้านการบริหารจัดการ

“กลุ่มต้องให้กรรมการได้เรียนรู้ด้านการบริหารจัดการมากที่สุดเกี่ยวกับโรงสีชุมชน ศูนย์สาธิตการตลาด เดิมเคยให้สมาชิกช่วยกันขายหลายคน แต่ก็เกิดปัญหาอุปสรรคเรื่องเวลา และค่าตอบแทนสูง จึงเปลี่ยนมาจ้างลูกจ้างประจำ และผู้จัดการกำกับดูแลแทน รวมถึงการให้กลุ่มอาชีพหรือผู้นำของกองทุนต่างๆ มารายงานผลการดำเนินงานทุกสามเดือนเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้”

(สว ไชยสิทธิ์, สัมภาษณ์, 3 กรกฎาคม 2555)

จากการได้รับโอกาสจากกลุ่มออมทรัพย์ในการให้กรรมการของแต่ละกิจกรรมไปอบรมศึกษาดูงานจากภายนอก เช่น เรื่องสถาบันการเงินชุมชน การบริหารจัดการ การจัดทำบัญชี การเงิน และคอมพิวเตอร์ เป็นต้น ส่งผลให้คณะกรรมการของกลุ่มออมทรัพย์มีความรู้ความสามารถเพิ่มมากขึ้น และนำกลับมาถ่ายทอดให้กับคนในกลุ่มอีกด้วย จึงเป็นการเพิ่มคนเก่ง ต่อเติมงานให้กับกลุ่มออมทรัพย์มากขึ้น

กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านทศพวยให้การส่งเสริมการดำเนินงานในรูปแบบกลุ่มอาชีพ และให้กู้ยืมเพื่อการประกอบอาชีพ เช่น ศูนย์สาธิตการตลาด ร้านค้าชุมชน การพัฒนาเครื่องหัตถกรรมให้สอดคล้องกับศักยภาพ ทักษะ และความสามารถ รวมถึงใช้วัตถุดิบที่มีภายในชุมชนให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด ด้วยการผลิตเพื่อใช้เอง และขาย รวมถึงการหาตัวแทนเพื่อต่อยอดภูมิปัญญาของการผลิตเพื่อไม่ให้สูญหายไปจากชุมชนโดยการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก เช่น การอบรมสถานตะกร้าหรือเครื่องจักสานของการศึกษานอกโรงเรียนให้กับกลุ่มสตรีแม่บ้าน การอบรมการย้อมสี และการปลูกต้นหม่อนเลี้ยงไหมของเกษตรอำเภอ เป็นต้น

(4) กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านหนองหิน หมู่ที่ 5 ตำบลคำไฮใหญ่ จังหวัด

อุบลราชธานี

แนวทางการพัฒนาความเข้มแข็งด้านการบริหารจัดการของกลุ่มออมทรัพย์ มีการส่งตัวแทนของกลุ่มอาชีพเข้ามาร่วมกันบริหารงานกับกลุ่มออมทรัพย์ จึงเป็นการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรของกลุ่มออมทรัพย์ด้วย

“เป็นการพัฒนาศักยภาพคนในชุมชน ได้ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้

ในหลายๆ ด้านการผลิต ส่งผลให้ชุมชนน่าอยู่ ครอบคลุมอยู่พร้อมหน้ากัน
และมีความสุขเพิ่มขึ้น”

(สมหมาย วงศ์ด้วง, สัมภาษณ์, 21 มิถุนายน 2555)

กลุ่มออมทรัพย์บ้านหนองหินมีการตั้งงบประมาณด้านการศึกษาเรียนรู้ไว้ทุกๆ ปีๆ ละ 10,000 บาท เพื่อส่งตัวแทนของกลุ่มออมทรัพย์ไปทัศนศึกษา อบรมสัมมนาภายนอก และมีการชักชวนสมาชิกของกลุ่มอาชีพไปเรียนรู้จากภายนอกพร้อมกันด้วย

ที่ผ่านมา กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านหนองหินให้ความสำคัญ และสนับสนุนการสร้างเครือข่ายกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตในระดับอำเภอ แต่การดำเนินงานในปัจจุบันยังไม่มีที่คืบหน้า และเคลื่อนไหวน้อยนัก ทั้งนี้ หากสามารถรวมกลุ่มออมทรัพย์ในรูปแบบเครือข่ายได้จะสามารถช่วยเหลือซึ่งกัน และกันหลายด้าน โดยเฉพาะเรื่องของเงินทุน และการบริหารจัดการ

2.4 สภาพการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต โดยพิจารณาจากการนำเข้าการเรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้ ผลผลิตการเรียนรู้ และผลลัพธ์การเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจ

1) ด้านการนำเข้าการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจ

จากตารางที่ 5.51 การนำเข้าการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจ พบว่า ในภาพรวมกลุ่มออมทรัพย์มีความเห็นด้วยระดับปานกลางในทุกมิติของการนำเข้าการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ($\bar{X}_{รวม} = 6.86, S.D. = 1.79$) ซึ่งส่วนใหญ่มีความเห็นด้วยปานกลางกับการนำเข้าการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ร้อยละ 53.1 รองลงมาเห็นด้วยมาก ร้อยละ 38.8 และมีความเห็นด้วยน้อย ร้อยละ 8.1 ตามลำดับ

หากพิจารณาการนำเข้าการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจรายมิติ พบว่า “กลุ่มออมทรัพย์มีวิสัยทัศน์ในการส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาอาชีพ และคุณภาพชีวิตของสมาชิก และคนในชุมชน” มีความเห็นด้วยปานกลาง ค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 7.25 (S.D. = 2.12) รองลงมา “กลุ่มออมทรัพย์มีการเรียนรู้แผนงานในการส่งเสริมการประกอบอาชีพเพื่อเพิ่มผลผลิต สร้างงานสร้างอาชีพ และดำเนินงานได้ตามแผน” มีความเห็นด้วยปานกลาง ค่าเฉลี่ยรองลงมาเท่ากับ 6.72 (S.D. = 2.27) ตามด้วย “การที่กลุ่มออมทรัพย์ขาดแคลนเงินทุน และทรัพยากรที่จำเป็นสำหรับการผลิต ส่งผลให้กลุ่มออมทรัพย์ต้องแสวงหาความรู้ ข้อมูล และแหล่งสนับสนุนจากภายนอก” มีความเห็นด้วยปานกลาง ค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดเท่ากับ 6.23 (S.D. = 2.27)

ในภาพรวมกลุ่มออมทรัพย์มีความเห็นด้วยปานกลางในทุกมิติกับการนำเข้าการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดในด้าน “กลุ่มออมทรัพย์มีวิสัยทัศน์ในการส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาอาชีพ และคุณภาพชีวิตของสมาชิก และคนในชุมชน” และมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดในด้าน “การที่กลุ่มออมทรัพย์ขาดแคลนเงินทุน และทรัพยากรที่จำเป็นสำหรับการผลิต ส่งผลให้กลุ่มออมทรัพย์ต้องแสวงหาความรู้ ข้อมูล และแหล่งสนับสนุนจากภายนอก”

ตารางที่ 5.51 การนำเข้าการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพกิจกรรมทางเศรษฐกิจ

การนำเข้าการเรียนรู้	การเพิ่มประสิทธิภาพกิจกรรมทางเศรษฐกิจ			\bar{X} ระดับ	S.D.
	เห็นด้วยน้อย	เห็นด้วยปานกลาง	เห็นด้วยมาก		
	จำนวนกลุ่ม (ร้อยละ)	จำนวนกลุ่ม (ร้อยละ)	จำนวนกลุ่ม (ร้อยละ)		
1. การที่กลุ่มออมทรัพย์ขาดแคลน เงินทุน และทรัพยากรที่จำเป็น สำหรับการผลิต ส่งผลให้กลุ่มออม ทรัพย์ต้องแสวงหาความรู้ ข้อมูล และแหล่งสนับสนุนจากภายนอก	48 (11.3)	207 (48.6)	122 (28.6)	6.23 ปานกลาง	2.63
2. กลุ่มออมทรัพย์มีวิสัยทัศน์ใน การส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อพัฒนา อาชีพ และคุณภาพชีวิตของสมาชิก และคนในชุมชน	14 (3.2)	187 (43.9)	177 (41.5)	7.25 ปานกลาง	2.12
3. กลุ่มออมทรัพย์มีการเรียนรู้ แผนงาน ในการ ส่งเสริมการ ประกอบอาชีพเพื่อเพิ่มผลผลิต สร้างงานสร้างอาชีพ และดำเนินงานได้ตามแผน	30 (7.0)	206 (48.4)	140 (32.9)	6.72 ปานกลาง	2.27
รวม	92 (8.1)	600 (53.1)	439 (38.8)	6.86 ปานกลาง	1.79

2) ด้านกระบวนการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพกิจกรรมทางเศรษฐกิจ

จากตารางที่ 5.52 กระบวนการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพกิจกรรมทางเศรษฐกิจ พบว่า ในภาพรวมกลุ่มออมทรัพย์มีความเห็นด้วยปานกลางกับกระบวนการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพกิจกรรมทางเศรษฐกิจในทุกมิติ ($\bar{X}_{รวม} = 6.45$, S.D. = 1.71) ซึ่งส่วนใหญ่มีความเห็นด้วยปานกลางกับกระบวนการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ร้อยละ 53.9 รองลงมาเห็นด้วยมาก ร้อยละ 31.9 และมีความเห็นด้วยน้อย ร้อยละ 14.2 ตามลำดับ

หากพิจารณากระบวนการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพกิจกรรมทางเศรษฐกิจรายมิติ พบว่า “กลุ่มออมทรัพย์มีการตั้งใจ และกระตุ้นสมาชิกเพื่อให้เห็นถึงประโยชน์ของการเรียนรู้ร่วมกัน” มีความเห็นด้วยปานกลาง ค่าเฉลี่ยมากที่สุด เท่ากับ 7.0 (S.D. = 2.23) รองลงมา “กลุ่มออมทรัพย์มีการสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของสมาชิก และคนในชุมชน” มีความเห็นด้วยปานกลาง ค่าเฉลี่ยรองลงมา เท่ากับ 6.74 (S.D. = 2.17) ตามด้วย “กลุ่มออมทรัพย์มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การดำเนินงานกิจกรรมทางเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่อง” และ “กลุ่มออมทรัพย์มีความพร้อมด้านทุน ทรัพยากร และบุคลากรในการส่งเสริมการเรียนรู้ให้กับสมาชิก และคนในชุมชน” มีความเห็นด้วยปานกลาง ค่าเฉลี่ย

เท่ากับ 6.54 (S.D. = 2.89 และ 2.26) ตามลำดับ และ “กลุ่มออมทรัพย์นำเทคโนโลยี และสารสนเทศมาใช้ในการส่งเสริมการเรียนรู้ให้กับสมาชิก และคนในชุมชน เช่น คอมพิวเตอร์ โสตทัศนอุปกรณ์ (เครื่องฉาย / เครื่องเสียง) เป็นต้น” มีความเห็นด้วยปานกลางเช่นกัน แต่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดเท่ากับ 5.41 (S.D. = 2.89)

ในภาพรวมกลุ่มออมทรัพย์มีความเห็นด้วยปานกลางในทุกมิติกับกระบวนการเรียนรู้ เพื่อเพิ่มประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดในด้าน “กลุ่มออมทรัพย์มีการจูงใจ และกระตุ้นสมาชิกเพื่อให้เห็นถึงประโยชน์ของการเรียนรู้ร่วมกัน” และค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดในด้าน “กลุ่มออมทรัพย์นำเทคโนโลยี และสารสนเทศมาใช้ในการส่งเสริมการเรียนรู้ให้กับสมาชิก และคนในชุมชน”

ตารางที่ 5.52 กระบวนการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจ

กระบวนการเรียนรู้	การเพิ่มประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจ			\bar{X} ระดับ	S.D.
	เห็นด้วยน้อย	เห็นด้วยปานกลาง	เห็นด้วยมาก		
	จำนวนกลุ่ม (ร้อยละ)	จำนวนกลุ่ม (ร้อยละ)	จำนวนกลุ่ม (ร้อยละ)		
1. กลุ่มออมทรัพย์มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่อง	37 (8.7)	208 (48.8)	131 (30.8)	6.54	2.89
2. กลุ่มออมทรัพย์มีการสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของสมาชิก และคนในชุมชน	26 (6.1)	218 (51.2)	132 (31.0)	6.74	2.17
3. กลุ่มออมทรัพย์มีความพร้อมด้านทุน ทรัพยากร และบุคลากรในการส่งเสริมการเรียนรู้ให้กับสมาชิก และคนในชุมชน	36 (8.5)	212 (49.8)	129 (30.3)	6.54	2.26
4. กลุ่มออมทรัพย์มีสิ่งอำนวยความสะดวกที่เหมาะสมในการส่งเสริมการเรียนรู้ให้กับสมาชิก และคนในชุมชน	67 (15.7)	201 (47.2)	106 (24.9)	5.98	2.51
5. กลุ่มออมทรัพย์นำเทคโนโลยี และสารสนเทศมาใช้ในการส่งเสริมการเรียนรู้ให้กับสมาชิก และคนในชุมชน	106 (24.9)	172 (40.4)	96 (22.5)	5.41	2.89
6. กลุ่มออมทรัพย์มีการสื่อสาร และประชาสัมพันธ์กิจกรรมการเรียนรู้อย่างทั่วถึงและต่อเนื่อง	55 (12.9)	200 (46.9)	122 (28.6)	6.41	2.36

ตารางที่ 5.52 (ต่อ)

กระบวนการเรียนรู้	การเพิ่มประสิทธิภาพกิจกรรมทางเศรษฐกิจ			\bar{X} ระดับ	S.D.
	เห็นด้วยน้อย	เห็นด้วยปานกลาง	เห็นด้วยมาก		
	จำนวนกลุ่ม (ร้อยละ)	จำนวนกลุ่ม (ร้อยละ)	จำนวนกลุ่ม (ร้อยละ)		
7. กลุ่มออมทรัพย์มีบุคลากรหรือคณะทำงานที่ทำหน้าที่ส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาศักยภาพของสมาชิก	38 (8.9)	225 (52.8)	114 (26.8)	6.34	2.29
				ปานกลาง	
8. กลุ่มออมทรัพย์มีการจูงใจและกระตุ้นสมาชิกเพื่อให้เห็นถึงประโยชน์ของการเรียนรู้ร่วมกัน	22 (5.2)	199 (46.7)	155 (36.4)	7.00	2.23
				ปานกลาง	
9. กลุ่มออมทรัพย์มีการให้รางวัลหรือชมเชยแก่สมาชิกที่ผ่านการเรียนรู้กับกลุ่มหรือจากภายนอกกลุ่ม	92 (21.6)	186 (43.7)	93 (21.8)	5.52	2.74
				ปานกลาง	
รวม	479 (14.2)	1,821 (53.9)	1,078 (31.9)	6.45	1.71
				ปานกลาง	

3) ด้านผลผลิตการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพกิจกรรมทางเศรษฐกิจ

จากตารางที่ 5.53 ผลผลิตการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพกิจกรรมทางเศรษฐกิจ พบว่า ในภาพรวมกลุ่มออมทรัพย์มีความเห็นด้วยปานกลางกับผลผลิตการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพกิจกรรมทางเศรษฐกิจในทุกมิติ ($\bar{X}_{รวม} = 7.04$, S.D. = 1.81) ซึ่งส่วนใหญ่มีความเห็นด้วยปานกลางกับผลผลิตการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ร้อยละ 50.1 รองลงมาเห็นด้วยมาก ร้อยละ 42.5 และมีความเห็นด้วยน้อย ร้อยละ 7.4 ตามลำดับ

หากพิจารณาผลผลิตการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพกิจกรรมทางเศรษฐกิจรายมิติ พบว่า “สมาชิกมีความสามัคคีผูกพัน และอุดมการณ์ร่วมกันจึงส่งผลให้เกิดความร่วมมือในการเรียนรู้ร่วมกันกับกลุ่มออมทรัพย์” มีความเห็นด้วยปานกลาง ค่าเฉลี่ยมากที่สุดเท่ากับ 7.60 (S.D. = 2.19) รองลงมา “กลุ่มออมทรัพย์มีการเรียนรู้การกระจายผลตอบแทนจากการดำเนินกิจกรรมกลุ่มแก่สมาชิกอย่างเป็นธรรม และเหมาะสม” มีความเห็นด้วยปานกลาง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 7.38 (S.D. = 2.22) ตามด้วย “สมาชิกให้ความร่วมมือในการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ที่กลุ่มออมทรัพย์จัดขึ้น” มีความเห็นด้วยปานกลาง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 7.16 (S.D. = 2.30) ตามลำดับ และ “กลุ่มออมทรัพย์มีการจัดระบบความรู้ และสร้างองค์ความรู้ใหม่ที่พัฒนามาจากปัญหาของกลุ่มเอง” มีความเห็นด้วยปานกลางเช่นกัน แต่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด เท่ากับ 6.53 (S.D. = 2.26)

ในภาพรวมกลุ่มออมทรัพย์มีความเห็นด้วยปานกลางในทุกมิติกับผลผลิตการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพกิจกรรมทางเศรษฐกิจ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดในด้าน “สมาชิกมีความสามัคคีผูกพันและอุดมการณ์ร่วมกันจึงส่งผลให้เกิดความร่วมมือในการเรียนรู้ร่วมกันกับกลุ่มออมทรัพย์” และมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดในด้าน “กลุ่มออมทรัพย์มีการจัดระบบความรู้ และสร้างองค์ความรู้ใหม่ที่พัฒนามาจากปัญหาของกลุ่มเอง”

ตารางที่ 5.53 ผลผลิตการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพกิจกรรมทางเศรษฐกิจ

ผลผลิตการเรียนรู้	การเพิ่มประสิทธิภาพกิจกรรมทางเศรษฐกิจ			\bar{X} ระดับ	S.D.
	เห็นด้วยน้อย จำนวนกลุ่ม (ร้อยละ)	เห็นด้วยปานกลาง จำนวนกลุ่ม (ร้อยละ)	เห็นด้วยมาก จำนวนกลุ่ม (ร้อยละ)		
1. สมาชิกมีความสามัคคีผูกพัน และอุดมการณ์ร่วมกันจึงส่งผลให้เกิดความร่วมมือในการเรียนรู้ร่วมกันกับกลุ่มออมทรัพย์	18 (4.2)	150 (35.2)	106 (24.9)	7.60 ปานกลาง	2.19
2. สมาชิกให้ความร่วมมือในการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ที่กลุ่มออมทรัพย์จัดขึ้น	25 (5.9)	168 (39.4)	182 (42.7)	7.16 ปานกลาง	2.30
3. ในการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ สมาชิกให้ข้อเสนอแนะต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่กลุ่มออมทรัพย์จัดขึ้น	30 (7.0)	198 (46.5)	145 (34.0)	6.61 ปานกลาง	2.23
4. หลังจากสมาชิกได้เรียนรู้แล้วสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ในการเพิ่มผลผลิตหรือประกอบอาชีพของครัวเรือนสมาชิก	30 (7.0)	201 (47.2)	145 (34.0)	6.72 ปานกลาง	2.12
5. กลุ่มออมทรัพย์มีการจัดระบบความรู้และสร้างองค์ความรู้ใหม่ที่พัฒนามาจากปัญหาของกลุ่มเอง	39 (9.2)	201 (47.2)	135 (31.7)	6.53 ปานกลาง	2.26
6. กลุ่มออมทรัพย์มีการนำความรู้ที่ได้รับมาพัฒนาการบริหารจัดการการเพิ่มผลผลิตหรือแก้ปัญหาของกลุ่ม	26 (6.1)	189 (44.4)	159 (37.3)	6.93 ปานกลาง	2.28

ตารางที่ 5.53 (ต่อ)

ผลผลิตการเรียนรู้	การเพิ่มประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจ			\bar{X} ระดับ	S.D.
	เห็นด้วยน้อย จำนวนกลุ่ม (ร้อยละ)	เห็นด้วยปานกลาง จำนวนกลุ่ม (ร้อยละ)	เห็นด้วยมาก จำนวนกลุ่ม (ร้อยละ)		
7. กลุ่มออมทรัพย์มีการเรียนรู้ การกระจายผลตอบแทนจากการ ดำเนินกิจกรรมกลุ่มแก่สมาชิก อย่างเป็นธรรม และเหมาะสม	17 (4.0)	160 (37.6)	196 (46.0)	7.38	2.22
				ปานกลาง	
8. กลุ่มออมทรัพย์มีการเรียนรู้ การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ในแต่ละช่วงเวลาอย่างสอดคล้อง กับฤดูกาลเพาะปลูกหรือเพิ่ม กำลังการผลิตในช่วงเวลาที่ผลผลิต มีราคาสูง	30 (7.0)	182 (42.7)	159 (37.3)	6.93	2.28
				ปานกลาง	
รวม	215 (7.4)	1,449 (50.1)	1,227 (42.5)	7.04	1.81
				ปานกลาง	

4) ด้านผลลัพธ์การเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจ

จากตารางที่ 5.54 ผลลัพธ์การเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจ พบว่า ในภาพรวมกลุ่มออมทรัพย์มีความเห็นด้วยปานกลางกับผลลัพธ์การเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจทั้งสองมิติ ($\bar{X}_{รวม} = 6.81$, S.D. = 2.04) ซึ่งส่วนใหญ่มีความเห็นด้วยปานกลางกับผลลัพธ์การเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ร้อยละ 50.7 รองลงมาเห็นด้วยมาก ร้อยละ 37.7 และมีความเห็นด้วยน้อย ร้อยละ 11.6 ตามลำดับ

หากพิจารณาผลลัพธ์การเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจรายมิติ พบว่า “สมาชิกได้รับประโยชน์สูงสุดจากการส่งเสริมการเรียนรู้ของกลุ่มออมทรัพย์” มีความเห็นด้วยปานกลาง ค่าเฉลี่ยมากกว่า “กลุ่มออมทรัพย์ได้รับประโยชน์โดยตรงจากการส่งเสริมการเรียนรู้ของหน่วยงานสนับสนุนภายนอก” เท่ากับ 6.99 และ 6.24 ตามลำดับ (S.D. = 2.45 และ 2.51)

ในภาพรวมกลุ่มออมทรัพย์มีความเห็นด้วยปานกลางทั้งสองมิติกับผลลัพธ์การเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจ มีค่าเฉลี่ยในด้าน “สมาชิกได้รับประโยชน์สูงสุดจากการส่งเสริมการเรียนรู้ของกลุ่มออมทรัพย์” มากกว่า “กลุ่มออมทรัพย์ได้รับประโยชน์โดยตรงจากการส่งเสริมการเรียนรู้ของหน่วยงานสนับสนุนภายนอก”

ตารางที่ 5.54 ผลลัพธ์การเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพกิจกรรมทางเศรษฐกิจ

ผลลัพธ์การเรียนรู้	การเพิ่มประสิทธิภาพกิจกรรมทางเศรษฐกิจ			\bar{X} ระดับ	S.D.
	เห็นด้วยน้อย จำนวนกลุ่ม (ร้อยละ)	เห็นด้วยปานกลาง จำนวนกลุ่ม (ร้อยละ)	เห็นด้วยมาก จำนวนกลุ่ม (ร้อยละ)		
1. สมาชิกได้รับประโยชน์สูงสุด จากการส่งเสริมการเรียนรู้ของ กลุ่มออมทรัพย์	33 (7.7)	178 (41.8)	165 (38.7)	6.99	2.45
				ปานกลาง	
2. กลุ่มออมทรัพย์ได้รับประโยชน์ โดยตรงจากการส่งเสริมการเรียนรู้ ของหน่วยงานสนับสนุนภายนอก	54 (12.7)	202 (47.4)	118 (27.7)	6.24	2.51
				ปานกลาง	
รวม	87 (11.6)	380 (50.7)	283 (37.7)	6.81	2.04
				ปานกลาง	

5) การเปรียบเทียบสภาพการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพกิจกรรมทางเศรษฐกิจ

จากตารางที่ 5.55 การเปรียบเทียบสภาพการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพกิจกรรมทางเศรษฐกิจ พบว่า ในภาพรวมมีการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพกิจกรรมทางเศรษฐกิจอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}_{รวม} = 6.74$, S.D. = 1.64) มีการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพกิจกรรมทางเศรษฐกิจในระดับปานกลางในทุกมิติ กล่าวคือ มีค่าเฉลี่ยด้านผลผลิตการเรียนรู้สูงที่สุด เท่ากับ 7.04 (S.D. = 1.81) รองลงมา มีด้านการนำเข้าการเรียนรู้ และด้านผลลัพธ์การเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยใกล้เคียงกัน เท่ากับ 6.86 และ 6.81 ตามลำดับ (S.D. = 1.79 และ 2.04) ซึ่งมากกว่าด้านกระบวนการเรียนรู้ที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด เท่ากับ 6.45 (S.D. = 1.71)

ตารางที่ 5.55 การเปรียบเทียบสภาพการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพกิจกรรมทางเศรษฐกิจ

การเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิผล	ระดับค่าเฉลี่ย	\bar{X}	S.D.
1. ด้านการนำเข้าการเรียนรู้	ปานกลาง	6.86	1.79
2. ด้านกระบวนการเรียนรู้	ปานกลาง	6.45	1.71
3. ด้านผลผลิตการเรียนรู้	ปานกลาง	7.04	1.81
4. ด้านผลลัพธ์การเรียนรู้	ปานกลาง	6.81	2.04
รวม	ปานกลาง	6.74	1.64

2.5 สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลของตอนที่ 2 ดังนี้

1) สภาพการบริหารจัดการของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

จากการเปรียบเทียบสภาพการบริหารจัดการของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต พบว่า ในภาพรวมมีการปฏิบัติงานอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}_{รวม} = 2.31, S.D. = 0.48$) และมีผลการดำเนินงานรายด้านในระดับปานกลางทุกด้าน ซึ่งมีค่าเฉลี่ยการจัดทำทะเบียน และบัญชีใกล้เคียงกับการดำเนินงานทั่วไป ($\bar{X} = 2.04, S.D. = 0.86$ และ $\bar{X} = 2.05, S.D. = 0.72$ ตามลำดับ) และมีค่าเฉลี่ยการจัดทำระเบียบข้อบังคับ และผลประโยชน์ของสมาชิก กลุ่ม และชุมชนน้อยกว่า ($\bar{X} = 1.67, S.D. = 0.81$) สองด้านแรก

หากพิจารณาด้านการจัดทำทะเบียน และบัญชี พบว่า กลุ่มออมทรัพย์มีผลการดำเนินงานด้านการจัดทำทะเบียนสูงกว่าการจัดทำบัญชี และมีผลการดำเนินงานด้านการจัดทำงบการเงิน และการตรวจสอบบัญชี และหลักฐานต่ำกว่าสองด้านแรก ด้านการดำเนินงานทั่วไป พบว่า มีผลการดำเนินงานด้านการชำระคืนเงินกู้ตามสัญญาของสมาชิก การเข้าร่วมประชุมของสมาชิก และการนำเงินกู้ไปใช้ตามวัตถุประสงค์สูงกว่าการพิจารณาเงินกู้ การจัดสรรผลกำไร และแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบของคณะกรรมการ และมีผลการจัดทำแผนดำเนินงาน การส่งเงินสัจจะของสมาชิก และการประชุมของคณะกรรมการต่ำกว่าหกด้านแรก ด้านการจัดทำระเบียบข้อบังคับ และผลประโยชน์ของสมาชิก กลุ่ม และชุมชนมีผลการดำเนินงานด้านจัดทำระเบียบข้อบังคับกลุ่มสูงกว่าการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาศักยภาพของคณะกรรมการ และสมาชิก และสามารถจัดสวัสดิการให้แก่สมาชิก และกิจกรรมสาธารณประโยชน์ต่ำกว่าสองด้านแรก แสดงดังตารางที่ 5.56

ตารางที่ 5.56 สภาพการบริหารจัดการของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

การบริหารจัดการ	ระดับผลการปฏิบัติงาน (ร้อยละ)	ค่าเฉลี่ยการบริหารจัดการรายด้าน	
การจัดทำทะเบียน และบัญชี ($\bar{X} = 2.04,$ $S.D. = 0.86$)	มาก (53.7) ปานกลาง (21.0) น้อย (23.5)	<ul style="list-style-type: none"> การดำเนินงานด้านการจัดทำทะเบียน ($\bar{X} = 2.37, S.D. = 0.94$) การจัดทำบัญชี ($\bar{X} = 2.19, S.D. = 1.02$) 	<ul style="list-style-type: none"> การจัดทำงบการเงิน ($\bar{X} = 1.93, S.D. = 1.20$) การตรวจสอบบัญชี และหลักฐาน ($\bar{X} = 1.67, S.D. = 1.01$)
การดำเนินงานทั่วไป ($\bar{X} = 2.05,$ $S.D. = 0.72$)	มาก (56.0) ปานกลาง (32.2) น้อย (8.9)	<ul style="list-style-type: none"> การชำระคืนเงินกู้ตามสัญญาของสมาชิก ($\bar{X} = 2.62, S.D. = 0.81$) การเข้าร่วมประชุมของสมาชิก ($\bar{X} = 2.45, S.D. = 0.65$) 	<ul style="list-style-type: none"> การจัดทำแผนดำเนินงาน ($\bar{X} = 1.71, S.D. = 1.08$) การส่งเงินสัจจะของสมาชิก ($\bar{X} = 1.66, S.D. = 1.18$)

ตารางที่ 5.56 (ต่อ)

การบริหารจัดการ	ระดับผลการปฏิบัติงาน (ร้อยละ)	ค่าเฉลี่ยการบริหารจัดการรายด้าน	
การดำเนินงานทั่วไป (ต่อ)		<ul style="list-style-type: none"> การนำเงินกู้ไปใช้ของสมาชิก ($\bar{X} = 2.37, S.D. = 0.82$) 	<ul style="list-style-type: none"> การประชุมของคณะกรรมการ ($\bar{X} = 1.49, S.D. = 1.20$)
การจัดทำระเบียบข้อบังคับกลุ่ม และผลประโยชน์ ($\bar{X} = 1.67, S.D. = 0.81$)	มาก (32.4) ปานกลาง (30.5) น้อย (21.2)	<ul style="list-style-type: none"> การจัดทำระเบียบข้อบังคับกลุ่ม ($\bar{X} = 2.20, S.D. = 1.03$) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาศักยภาพของคณะกรรมการ และสมาชิก ($\bar{X} = 1.76, S.D. = 1.11$) 	<ul style="list-style-type: none"> การจัดสวัสดิการให้แก่สมาชิก ($\bar{X} = 1.42, S.D. = 1.09$) การจัดกิจกรรมสาธารณประโยชน์ ($\bar{X} = 1.32, S.D. = 1.04$)

2) สภาพการดำเนินงานกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

(1) สภาพการดำเนินงานกิจกรรมทางเศรษฐกิจ

(1.1) ด้านการออมเพื่อการผลิต

กลุ่มออมทรัพย์มีเงินต้นจะเริ่มต้นระหว่าง 1,000 – 10,000 บาท มากที่สุดจำนวน 208 กลุ่ม (ร้อยละ 48.8, ต้นเฉลี่ย 3,578 บาท) ซึ่งมีเงินต้นจะสะสมเริ่มต้นเฉลี่ย 15,782 บาท ต่อกลุ่ม กลุ่มออมทรัพย์ทั้งหมด 426 กลุ่ม มีการรับฝากเงินต้นจะสะสมคิดเป็นร้อยละ 100 มีการให้สินเชื่อแก่สมาชิก หรือกู้สามัญ จำนวน 395 กลุ่ม (ร้อยละ 92.7) กู้ฉุกเฉิน จำนวน 159 กลุ่ม (ร้อยละ 37.3) และกู้สามัญหรือกลุ่มอาชีพ จำนวน 51 กลุ่ม (ร้อยละ 12.0)

ในปี พ.ศ. 2553 มีเงินต้นจะสะสมเฉลี่ย 818,134 บาทต่อกลุ่ม จำนวนสมาชิกฝากเงินเฉลี่ย 179 คนต่อกลุ่ม และในปี พ.ศ. 2554 มีเงินต้นจะเฉลี่ย 873,434 บาทต่อกลุ่ม จำนวนสมาชิกฝากเงินเฉลี่ย 192 คนต่อกลุ่ม นั่นคือ กลุ่มออมทรัพย์มีเงินต้นจะสะสมเฉลี่ยเพิ่มขึ้น 55,300 บาทต่อกลุ่ม หรือร้อยละ 6.3 และจำนวนสมาชิกฝากเงินเฉลี่ยเพิ่มขึ้น 13 คนต่อกลุ่ม หรือร้อยละ 6.8 ในปีพ.ศ. 2553 ให้สินเชื่อแก่สมาชิกประเภทกู้สามัญเฉลี่ย 923,681 บาทต่อกลุ่ม จำนวนสมาชิกกู้ยืมหรือขอสินเชื่อเฉลี่ย 94 คนต่อกลุ่ม และปี พ.ศ. 2554 ให้สินเชื่อแก่สมาชิกประเภทกู้สามัญเฉลี่ย 938,022 บาทต่อกลุ่ม จำนวนสมาชิกกู้ยืมหรือขอสินเชื่อเฉลี่ย 158 คนต่อกลุ่ม นั่นคือ กลุ่มออมทรัพย์ให้สินเชื่อแก่สมาชิกประเภทกู้สามัญเฉลี่ยเพิ่มขึ้น 14,341 บาทต่อกลุ่ม หรือร้อยละ 1.5 และมีจำนวนสมาชิกกู้ยืมหรือขอสินเชื่อเฉลี่ยเพิ่มขึ้น 64 คนต่อกลุ่ม หรือร้อยละ 40.5

เงินสัจจะสะสมในปัจจุบัน (ปี พ.ศ. 2555) มีระหว่าง 100,000 – 500,000 บาท มากที่สุด จำนวน 154 กลุ่ม (ร้อยละ 36.2, เงินสัจจะสะสมเฉลี่ยต่อกลุ่ม 265,790 บาท) ซึ่งมีเงินสัจจะสะสมในปัจจุบันเฉลี่ย 1,250,434 บาทต่อกลุ่ม ให้สินเชื่อในปัจจุบันระหว่าง 100,000 – 500,000 บาท มากที่สุด จำนวน 131 กลุ่ม (ร้อยละ 30.7, สินเชื่อเฉลี่ยต่อกลุ่ม 287,957 บาท) ซึ่งเงินให้กู้ยืมหรือสินเชื่อในปัจจุบันเฉลี่ย 1,001,993 บาทต่อกลุ่ม

สำหรับสภาพการดำเนินกิจกรรมการออมเพื่อการผลิต คณะกรรมการของกลุ่มออมทรัพย์มีความเห็นว่า การส่งเสริมการออมของกลุ่มออมทรัพย์ และการมีสัจจะของสมาชิกมีส่วนช่วยแก้ปัญหาความยากจน จำนวน 369 กลุ่ม (ร้อยละ 86.6) การส่งเสริมการออม และให้สินเชื่อเพื่อการผลิตหรือประกอบอาชีพสามารถเป็นแหล่งทุนในการสร้างงาน สร้างอาชีพ จำนวน 326 กลุ่ม (ร้อยละ 76.5) การให้สินเชื่อเพื่อการผลิตหรือประกอบอาชีพ มีส่วนช่วยแก้ปัญหาหนี้ในระบบ จำนวน 325 กลุ่ม (ร้อยละ 76.3) กลุ่มออมทรัพย์มีปริมาณเงินทุนสำหรับให้สินเชื่อเพียงพอ จำนวน 233 กลุ่ม (ร้อยละ 54.7) และไม่เพียงพอ จำนวน 148 กลุ่ม (ร้อยละ 34.7) กรณีเงินทุนไม่เพียงพอต่อการปล่อยสินเชื่อ มีการระดมทุนจากสมาชิกมากที่สุด จำนวน 102 กลุ่ม (ร้อยละ 24.0) รองลงมาเป็น การกู้ยืม จำนวน 31 กลุ่ม (ร้อยละ 7.3) เช่น ธนาคารออมสิน และธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) หรือใช้แหล่งทุนภายนอกอื่นๆ เช่น กรรมการพัฒนาชุมชน องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) และกองทุนหมู่บ้าน

(1.2) ด้านการส่งเสริมอาชีพ

กลุ่มออมทรัพย์มีการดำเนินงานศูนย์สาธิตการตลาดมากที่สุด จำนวน 169 กลุ่ม (ร้อยละ 39.7) รองลงมาเป็นยู้งฉาง จำนวน 108 กลุ่ม (ร้อยละ 25.3) จำหน่ายปุ๋ย จำนวน 79 กลุ่ม (ร้อยละ 18.6) ร้านค้าชุมชน จำนวน 61 กลุ่ม (ร้อยละ 14.3) และโรงสีข้าว จำนวน 53 กลุ่ม (ร้อยละ 12.4) ตามลำดับ สำหรับกิจกรรมที่ดำเนินงานน้อยนอกเหนือจากกิจกรรมอื่นๆ พบว่า มีโรงผลิตน้ำดื่ม จำนวน 7 กลุ่ม (ร้อยละ 1.6) ลานตากผลผลิต จำนวน 22 กลุ่ม (ร้อยละ 5.2) และปั้มน้ำมัน จำนวน 33 กลุ่ม (ร้อยละ 7.8) ตามลำดับ

หากพิจารณากิจกรรมส่งเสริมอาชีพที่กลุ่มออมทรัพย์ดำเนินงานจนประสบความสำเร็จสูงสุด พบว่า ส่วนใหญ่ดำเนินงานศูนย์สาธิตการตลาดจนประสบความสำเร็จเป็นอันดับที่หนึ่ง จำนวน 67 กลุ่ม (ร้อยละ 15.8) อันดับที่สองเป็นการดำเนินงานร้านค้าชุมชน จำนวน 18 กลุ่ม (ร้อยละ 4.2) อันดับที่สามเป็นการจำหน่ายปุ๋ย จำนวน 6 กลุ่ม (ร้อยละ 1.4) อันดับที่ยี่สี่เป็นการดำเนินงานโรงสีข้าว และกลุ่มตัดเย็บเสื้อผ้า จำนวนอย่างละ 2 กลุ่มเท่ากัน (ร้อยละ 0.5) ตามลำดับ ซึ่งมีรายละเอียดของกิจกรรมการส่งเสริมอาชีพในด้านทุนดำเนินการ ผลกำไร และจำนวนสมาชิกเข้าร่วมกิจกรรม ดังนี้

(1.2.1) ศูนย์สาธิตการตลาด

ในปี พ.ศ. 2553 มีเงินทุนดำเนินการเฉลี่ย 266,630 บาทต่อกลุ่ม ผลกำไรเฉลี่ย 146,584 บาทต่อกลุ่ม และจำนวนมีสมาชิกเข้าร่วมกิจกรรมเฉลี่ย 181 คนต่อกลุ่ม และในปี พ.ศ. 2554 มีทุนดำเนินการเฉลี่ย 309,772 บาทต่อกลุ่ม ผลกำไรเฉลี่ย 164,745 บาทต่อกลุ่ม และมีจำนวนสมาชิกเข้าร่วมกิจกรรมเฉลี่ย 206 คนต่อกลุ่ม นั่นคือ ศูนย์สาธิตการตลาดมีเงินทุนดำเนินการเฉลี่ยเพิ่มขึ้น 43,142 บาทต่อกลุ่มหรือร้อยละ 13.9 มีผลกำไรจากการดำเนินงานเฉลี่ยเพิ่มขึ้น 18,161 บาทต่อกลุ่มหรือร้อยละ 11.0 และมีจำนวนสมาชิกเข้าร่วมเฉลี่ยเพิ่มขึ้น 25 คนต่อกลุ่มหรือร้อยละ 12.1

(1.2.2) ยู้งฉาง

ในปี พ.ศ. 2553 มีเงินทุนดำเนินการเฉลี่ย 104,649 บาทต่อกลุ่ม ผลกำไรเฉลี่ย 15,051 บาทต่อกลุ่ม และมีจำนวนสมาชิกเข้าร่วมกิจกรรมเฉลี่ย 129 คนต่อกลุ่ม และในปี พ.ศ. 2554 มีเงินทุนดำเนินการเฉลี่ย 97,103 บาทต่อกลุ่ม ผลกำไรเฉลี่ย 62,610 บาทต่อกลุ่ม และมีจำนวนสมาชิกเข้าร่วมกิจกรรมเฉลี่ย 133 คนต่อกลุ่ม นั่นคือ ยู้งฉางมีเงินทุนดำเนินการเฉลี่ยลดลง 7,546 บาทต่อกลุ่มหรือร้อยละ 7.2 มีผลกำไรจากการดำเนินงานเฉลี่ยเพิ่มขึ้น 47,559 บาทต่อกลุ่มหรือร้อยละ 76.0 และมีจำนวนสมาชิกเข้าร่วมเฉลี่ยเพิ่มขึ้น 4 คนต่อกลุ่มหรือร้อยละ 3.0

(1.2.3) การจำหน่ายปุ๋ย

ในปี พ.ศ. 2553 มีเงินทุนดำเนินการเฉลี่ย 268,050 บาทต่อกลุ่ม ผลกำไรเฉลี่ย 18,180 บาทต่อกลุ่ม และมีจำนวนสมาชิกเข้าร่วมกิจกรรมเฉลี่ย 91 คนต่อกลุ่ม และในปี พ.ศ. 2554 มีเงินทุนดำเนินการเฉลี่ย 318,731 บาทต่อกลุ่ม ผลกำไรเฉลี่ย 22,706 บาทต่อกลุ่ม และมีจำนวนสมาชิกเข้าร่วมกิจกรรมเฉลี่ย 99 คนต่อกลุ่ม นั่นคือ การจำหน่ายปุ๋ยมีเงินทุนดำเนินการเฉลี่ยเพิ่มขึ้น 50,681 บาทต่อกลุ่ม หรือร้อยละ 15.9 มีผลกำไรจากการดำเนินงานเฉลี่ยเพิ่มขึ้น 121,633 บาทต่อกลุ่มหรือร้อยละ 35.0 และมีจำนวนสมาชิกเข้าร่วมเฉลี่ยเพิ่มขึ้น 8 คนต่อกลุ่มหรือร้อยละ 8.1

(1.2.4) ร้านค้าชุมชน

ในปี พ.ศ. 2553 มีเงินทุนดำเนินการเฉลี่ยต่อกลุ่ม 141,085 บาท ผลกำไรเฉลี่ยต่อกลุ่ม 67,435 บาท และมีจำนวนสมาชิกเข้าร่วมกิจกรรมเฉลี่ยต่อกลุ่ม 131 คน และในปี พ.ศ. 2554 มีเงินทุนดำเนินการเฉลี่ยต่อกลุ่ม 153,175 บาท ผลกำไรเฉลี่ยต่อกลุ่ม 83,164 บาท และมีจำนวนสมาชิกเข้าร่วมกิจกรรมเฉลี่ยต่อกลุ่ม 137 คน นั่นคือ ร้านค้าชุมชนมีเงินทุนดำเนินการเฉลี่ยเพิ่มขึ้น 15,729 บาทต่อกลุ่มหรือร้อยละ 18.9 มีผลกำไรจากการดำเนินงานเฉลี่ยเพิ่มขึ้น 18,161 บาทต่อกลุ่มหรือร้อยละ 11.0 และมีจำนวนสมาชิกเข้าร่วมเฉลี่ยเพิ่มขึ้น 6 คนต่อกลุ่มหรือร้อยละ 4.4

(1.2.5) โรงสีข้าว

ในปี พ.ศ. 2553 มีเงินทุนดำเนินการเฉลี่ย 209,000 บาทต่อกลุ่ม ผลกำไรเฉลี่ย 56,124 บาทต่อกลุ่ม และมีจำนวนสมาชิกเข้าร่วมกิจกรรมเฉลี่ย 136 คนต่อกลุ่ม และในปี พ.ศ. 2554 มีเงินทุนดำเนินการเฉลี่ย 262,254 บาทต่อกลุ่ม ผลกำไรเฉลี่ย 96,878 บาทต่อกลุ่ม และมีจำนวนสมาชิกเข้าร่วมกิจกรรมเฉลี่ย 140 คนต่อกลุ่ม นั่นคือ โรงสีข้าวมีเงินทุนดำเนินการเฉลี่ยเพิ่มขึ้น 53,254 บาทต่อกลุ่มหรือร้อยละ 20.3 มีผลกำไรจากการดำเนินงานเฉลี่ยเพิ่มขึ้น 40,754 บาทต่อกลุ่มหรือร้อยละ 42.1 และมีจำนวนสมาชิกเข้าร่วมเฉลี่ยเพิ่มขึ้น 4 คนต่อกลุ่มหรือร้อยละ 2.9

(1.2.6) บีมน้ำมัน

ในปี พ.ศ. 2553 มีเงินทุนดำเนินการเฉลี่ย 396,060 บาทต่อกลุ่ม ผลกำไรเฉลี่ย 48,932 บาทต่อกลุ่ม และมีจำนวนสมาชิกเข้าร่วมกิจกรรมเฉลี่ย 203 คนต่อกลุ่ม และในปี พ.ศ. 2554 มีเงินทุนดำเนินการเฉลี่ย 403,951 บาทต่อกลุ่ม ผลกำไรเฉลี่ย 49,353 บาทต่อกลุ่ม และมีจำนวนสมาชิกเข้าร่วมกิจกรรมเฉลี่ย 225 คนต่อกลุ่ม นั่นคือ บีมน้ำมันมีเงินทุนดำเนินการเฉลี่ยเพิ่มขึ้น 7,891 บาทต่อกลุ่มหรือร้อยละ 2.0 มีผลกำไรจากการดำเนินงานเฉลี่ยเพิ่มขึ้น 421 บาทต่อกลุ่มหรือร้อยละ 0.85 และมีจำนวนสมาชิกเข้าร่วมเฉลี่ยเพิ่มขึ้น 22 คนต่อกลุ่มหรือร้อยละ 9.8

(1.2.7) ลานตากผลผลิต

ในปี พ.ศ. 2553 มีเงินทุนดำเนินการเฉลี่ย 523,640 บาทต่อกลุ่ม ผลกำไรเฉลี่ย 226,312 บาทต่อกลุ่ม และมีจำนวนสมาชิกเข้าร่วมกิจกรรมเฉลี่ย 196 คนต่อกลุ่ม และในปี พ.ศ. 2554 มีเงินทุนดำเนินการเฉลี่ย 727,584 บาทต่อกลุ่ม ผลกำไรเฉลี่ย 347,945 บาทต่อกลุ่ม และมีจำนวนสมาชิกเข้าร่วมกิจกรรมเฉลี่ย 242 คนต่อกลุ่ม นั่นคือ ลานตากผลผลิตมีเงินทุนดำเนินการเฉลี่ยเพิ่มขึ้น 203,944 บาทต่อกลุ่มหรือร้อยละ 28.0 มีผลกำไรจากการดำเนินงานเฉลี่ยเพิ่มขึ้น 121,633 บาทต่อกลุ่มหรือร้อยละ 35.0 และมีจำนวนสมาชิกเข้าร่วมเฉลี่ยเพิ่มขึ้น 46 คนต่อกลุ่มหรือร้อยละ 19.0

(1.2.8) โรงผลิตน้ำดื่ม

ในปี พ.ศ. 2553 มีเงินทุนดำเนินการเฉลี่ย 140,000 บาทต่อกลุ่ม ผลกำไรเฉลี่ย 19,047 บาทต่อกลุ่ม และจำนวนมีสมาชิกเข้าร่วมกิจกรรมเฉลี่ย 196 คนต่อกลุ่ม และในปี พ.ศ. 2554 มีเงินทุนดำเนินการเฉลี่ย 149,875 บาทต่อกลุ่ม ผลกำไรเฉลี่ย 21,786 บาทต่อกลุ่ม และมีจำนวนสมาชิกเข้าร่วมกิจกรรมเฉลี่ย 242 คนต่อกลุ่ม นั่นคือ โรงผลิตน้ำดื่มมีเงินทุนดำเนินการเฉลี่ยเพิ่มขึ้น 9,875 บาทต่อกลุ่มหรือร้อยละ 6.6 มีผลกำไรจากการดำเนินงานเฉลี่ยเพิ่มขึ้น 2,739 บาทต่อกลุ่มหรือร้อยละ 12.6 และจำนวนมีสมาชิกเข้าร่วมเฉลี่ยเพิ่มขึ้น 1 คนต่อกลุ่มหรือร้อยละ 0.75

(1.3) ด้านการจัดสวัสดิการ

กลุ่มออมทรัพย์มีการจัดสวัสดิการด้านทุนสาธารณสุขประโยชน์มากที่สุด จำนวน 245 กลุ่ม (ร้อยละ 57.5) รองลงมาเป็นฌาปนกิจสงเคราะห์ จำนวน 190 กลุ่ม (ร้อยละ 44.6) ทุนการศึกษา จำนวน 165 กลุ่ม (ร้อยละ 38.7) และการสงเคราะห์ผู้สูงอายุ ผู้พิการ และผู้ด้อยโอกาส จำนวน 141 กลุ่ม (ร้อยละ 33.1) ตามด้วยค่ารักษาพยาบาล จำนวน 85 กลุ่ม (ร้อยละ 20.0) ขวัญถุงเด็ก แรกเกิด จำนวน 63 กลุ่ม (ร้อยละ 14.8) และธนาคารข้าว จำนวน 69 กลุ่ม (ร้อยละ 16.2) ตามลำดับ สำหรับกิจกรรมที่จัดสวัสดิการน้อยนอกเหนือจากกิจกรรมอื่นๆ พบว่า การประกันภัย ประกันสุขภาพ ประกันชีวิต และทุนสาธารณสุข มีจำนวน 4 กลุ่ม (ร้อยละ 0.9), 9 กลุ่ม (ร้อยละ 2.1), 16 กลุ่ม (ร้อยละ 3.8) และ 37 กลุ่ม (ร้อยละ 8.7) ตามลำดับ ซึ่งมีรายละเอียดของกิจกรรมการจัดสวัสดิการในด้าน ค่าใช้จ่าย และจำนวนผู้ได้รับประโยชน์หรือสมาชิกเข้าร่วมกิจกรรม ดังนี้

(1.3.1) ทุนสาธารณสุขประโยชน์

ในปี พ.ศ. 2553 มีค่าใช้จ่ายเฉลี่ย 6,633 บาทต่อกลุ่ม มีจำนวนผู้ได้รับประโยชน์เฉลี่ย 187 คนต่อกลุ่ม ในปี พ.ศ. 2554 มีค่าใช้จ่ายเฉลี่ย 7,354 บาทต่อกลุ่ม มีจำนวนผู้ได้รับประโยชน์เฉลี่ย 191 คนต่อกลุ่ม นั่นคือ การจัดทุนสาธารณสุขประโยชน์มีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยลดลงเท่ากับ 721 บาทต่อกลุ่มหรือร้อยละ 9.8 และมีจำนวนผู้ได้รับทุนสาธารณสุขประโยชน์เพิ่มขึ้น 4 คนต่อกลุ่มหรือร้อยละ 2.1

(1.3.2) ฌาปนกิจสงเคราะห์

ในปี พ.ศ. 2553 มีค่าใช้จ่ายเฉลี่ย 9,608 บาทต่อกลุ่ม ผู้ใช้สิทธิหรือเสียชีวิตเฉลี่ย 5 คนต่อกลุ่ม ในปี พ.ศ. 2554 มีค่าใช้จ่ายเฉลี่ย 10,089 บาทต่อกลุ่ม ผู้ใช้สิทธิหรือเสียชีวิตเฉลี่ย 5 คนต่อกลุ่มเช่นกัน นั่นคือ การจัดฌาปนกิจสงเคราะห์มีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยเพิ่มขึ้น 481 บาทต่อกลุ่มหรือร้อยละ 4.8 และมีสมาชิกผู้ใช้สิทธิหรือเสียชีวิตเฉลี่ยคงที่ 5 คนต่อกลุ่มหรือไม่เปลี่ยนแปลง

(1.3.3) ทุนการศึกษา

ในปี พ.ศ. 2553 มีค่าใช้จ่ายเฉลี่ย 4,052 บาทต่อกลุ่ม มีจำนวนผู้ได้รับประโยชน์เฉลี่ย 12 คนต่อกลุ่ม ในปี พ.ศ. 2554 มีค่าใช้จ่ายเฉลี่ย 4,581 บาทต่อกลุ่ม มีจำนวนผู้ได้รับประโยชน์เฉลี่ย 12 คนต่อกลุ่มเช่นกัน นั่นคือ การจัดทุนการศึกษามีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยเพิ่มขึ้นเท่ากับ 529 บาทต่อกลุ่ม หรือร้อยละ 11.5 และมีจำนวนสมาชิกได้รับทุนการศึกษาเฉลี่ยคงที่ต่อกลุ่มหรือไม่เปลี่ยนแปลง

(1.3.4) การสงเคราะห์ผู้สูงอายุ ผู้พิการ และผู้ด้อยโอกาส

ในปี พ.ศ. 2553 มีค่าใช้จ่ายเฉลี่ย 3,697 บาทต่อกลุ่ม มีจำนวนผู้ได้รับประโยชน์เฉลี่ย 12 คนต่อกลุ่ม ในปี พ.ศ. 2554 มีค่าใช้จ่ายเฉลี่ย 4,461 บาทต่อกลุ่ม มีจำนวนผู้ได้รับประโยชน์เฉลี่ย 19 คน ต่อกลุ่ม นั่นคือ การจัดการสงเคราะห์ผู้สูงอายุ ผู้พิการ และผู้ด้อยโอกาสมี

ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยเพิ่มขึ้นเท่ากับ 764 บาทต่อกลุ่ม หรือร้อยละ 17.1 และมีจำนวนสมาชิกได้รับการสงเคราะห์ผู้สูงอายุ ผู้พิการ และผู้ด้อยโอกาสเฉลี่ยเพิ่มขึ้น 7 คนต่อกลุ่มหรือร้อยละ 36.8

(1.3.5) ค่ารักษาพยาบาล

ในปี พ.ศ. 2553 มีค่าใช้จ่ายเฉลี่ย 4,544 บาทต่อกลุ่ม มีจำนวนผู้ได้รับประโยชน์เฉลี่ย 12 คนต่อกลุ่ม ในปี พ.ศ. 2554 มีค่าใช้จ่ายเฉลี่ย 4,136 บาทต่อกลุ่ม มีจำนวนผู้ได้รับประโยชน์เฉลี่ย 26 คน ต่อกลุ่มเช่นกัน นั่นคือ การจัดค่ารักษาพยาบาลมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยลดลงเท่ากับ 408 บาทต่อกลุ่ม หรือร้อยละ 9.0 และมีจำนวนสมาชิกได้รับค่ารักษาพยาบาลเฉลี่ยเพิ่มขึ้น 14 คนต่อกลุ่มหรือร้อยละ 53.8

(1.3.6) ขวัญถุงเด็กแรกเกิด

ในปี พ.ศ. 2553 มีค่าใช้จ่ายเฉลี่ย 2,406 บาทต่อกลุ่ม มีจำนวนผู้ได้รับประโยชน์เฉลี่ย 6 คนต่อกลุ่ม ในปี พ.ศ. 2554 มีค่าใช้จ่ายเฉลี่ย 2,216 บาทต่อกลุ่ม มีจำนวนผู้ได้รับประโยชน์เฉลี่ย 5 คนต่อกลุ่ม นั่นคือ การจัดขวัญถุงเด็กแรกเกิดมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยลดลงเท่ากับ 190 บาทต่อกลุ่ม หรือร้อยละ 7.9 และมีจำนวนสมาชิกได้รับขวัญถุงเด็กแรกเกิดเฉลี่ยลดลง 1 คนต่อกลุ่มหรือร้อยละ 16.7

(1.3.7) ธนาคารข้าว

ในปี พ.ศ. 2553 มีจำนวนข้าวเปลือกเฉลี่ย 8,944 กิโลกรัมต่อกลุ่ม (จำนวน 31 กลุ่ม) มีจำนวนข้าวสาร 500 กิโลกรัมต่อกลุ่ม (จำนวน 1 กลุ่ม) และมีจำนวนผู้เข้าร่วมเฉลี่ย 107 คนต่อกลุ่ม ในปี พ.ศ. 2554 มีจำนวนข้าวเปลือกเฉลี่ย 10,902 กิโลกรัมต่อกลุ่ม (จำนวน 37 กลุ่ม) มีจำนวนข้าวสาร 850 และ 1,000 กิโลกรัมต่อกลุ่ม (จำนวน 2 กลุ่ม) และมีผู้เข้าร่วมเฉลี่ย 104 คนต่อกลุ่ม นั่นคือ ธนาคารข้าวมีจำนวนข้าวเปลือกเฉลี่ยเพิ่มขึ้น 1,958 กิโลกรัมต่อกลุ่ม หรือร้อยละ 18.0 มีการเก็บเป็นข้าวสารน้อย แต่จะเก็บเป็นข้าวเปลือกแทน และมีจำนวนผู้เข้าร่วมเฉลี่ยลดลง 3 คนต่อกลุ่มหรือร้อยละ 2.8

(1.3.8) ทุนสาธารณภัย

ในปี พ.ศ. 2553 มีค่าใช้จ่ายเฉลี่ย 2,300 บาทต่อกลุ่ม รวมจำนวน 7 กลุ่ม เป็นเงินเท่ากับ 100 บาท (จำนวน 1 กลุ่ม) 500 บาท (จำนวน 2 กลุ่ม) 1,000 บาท (จำนวน 1 กลุ่ม) 3,000 บาท (จำนวน 2 กลุ่ม) และ 8,000 บาท (จำนวน 1 กลุ่ม) มีจำนวนผู้ได้รับประโยชน์เฉลี่ย 87 คนต่อกลุ่ม ในปี พ.ศ. 2554 มีค่าใช้จ่ายเฉลี่ย 2,625 บาทต่อกลุ่ม รวมจำนวน 8 กลุ่ม เป็นเงินเฉลี่ยต่อกลุ่ม 2,400 บาทต่อกลุ่ม (จำนวน 5 กลุ่ม) และ 500 บาทต่อกลุ่ม (จำนวน 2 กลุ่ม) 8,000 บาทต่อกลุ่ม (จำนวน 1 กลุ่ม) มีจำนวนผู้ได้รับประโยชน์ 87 คนต่อกลุ่มเท่ากัน นั่นคือ การจัดทุนสาธารณภัยมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยเพิ่มขึ้น 325 บาทต่อกลุ่มหรือร้อยละ 12.4 และมีจำนวนผู้ได้รับทุนสาธารณภัยคงที่ต่อกลุ่มหรือไม่เปลี่ยนแปลง

(1.3.9) ประกันชีวิต

ในปี พ.ศ. 2553 มีค่าใช้จ่าย 500 บาทต่อกลุ่ม (จำนวน 1 กลุ่ม) และ 20,000 บาทต่อกลุ่ม (จำนวน 2 กลุ่ม ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อกลุ่ม 10,250 บาท) มีจำนวนผู้ได้รับประโยชน์ 145 คนต่อกลุ่ม (จำนวน 1 กลุ่ม) ในปี พ.ศ. 2554 มีค่าใช้จ่าย 500 บาท 5,800 บาท 20,000 บาท 26,040 บาท 64,000 บาท และ 106,000 บาท (จำนวน 6 กลุ่ม ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อกลุ่ม 37,057 บาท) มีจำนวนผู้ได้รับประโยชน์ 10 คน 43 คน และ 145 คน (จำนวน 3 กลุ่ม) นั่นคือ การจัดสวัสดิการประกันชีวิตมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยเพิ่มขึ้น 26,807 บาทต่อกลุ่ม หรือร้อยละ 72.3 และมีจำนวนสมาชิกได้รับการประกันชีวิตเฉลี่ยลดลง 79 คนต่อกลุ่ม หรือร้อยละ 119.7

(1.3.10) ประกันภัย

ในปี พ.ศ. 2553 มีค่าใช้จ่าย 1,000 บาทต่อกลุ่ม (จำนวน 1 กลุ่ม) และไม่มีข้อมูลจำนวนผู้ได้รับประโยชน์ ในปี พ.ศ.2554 มีค่าใช้จ่าย 1,000 บาท และ 10,000 บาท มีจำนวนผู้ได้รับประโยชน์ 20 คนต่อกลุ่ม (จำนวน 1 กลุ่ม)

สำหรับการจัดสวัสดิการประกันสุขภาพ ไม่มีผู้ให้ข้อมูลค่าใช้จ่าย และจำนวนผู้ได้รับประโยชน์ ในการจัดสวัสดิการ คณะกรรมการกลุ่มออมทรัพย์มีความเห็นว่า ค่าใช้จ่ายในการจัดสวัสดิการส่วนใหญ่ไม่เกินกว่าที่ตั้งงบประมาณไว้ จำนวน 193 กลุ่ม (ร้อยละ 45.3) และมากกว่าที่ตั้งงบประมาณไว้ มีจำนวน 32 กลุ่ม (ร้อยละ 7.5) กรณีค่าใช้จ่ายมากกว่าที่ตั้งงบประมาณไว้ จะจัดสรรงบประมาณเพิ่มเติมมากที่สุด จำนวน 59 กลุ่ม (ร้อยละ 13.9) รองลงมาใช้การรับบริจาค จำนวน 19 กลุ่ม (ร้อยละ 4.5) และจัดสรรงบประมาณเพิ่มเติมหรือรับบริจาค จำนวน 16 กลุ่ม (ร้อยละ 3.8) ตามด้วยการขอเงินอุดหนุนจากหน่วยงานภายนอก เช่น กรมการพัฒนาชุมชน และกู้ยืม ใกล้เคียงกัน จำนวน 8 กลุ่ม และ 7 กลุ่ม (ร้อยละ 1.9 และ 1.6) ตามลำดับ เช่น ธนาคารเพื่อการเกษตร และสหกรณ์การเกษตร

(2) ข้อเสนอแนะการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ

(2.1) ปัญหาการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ

ปัญหา อุปสรรคในการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ได้แก่ ด้านการออมเพื่อการผลิต มีการฝากเงินสัจจะ และชำระคืนเงินกู้ยืมล่าช้า ไม่ตรงเวลา และส่งสัจจะไม่สม่ำเสมอมากที่สุด ร้อยละ 55.7 รองลงมาเงินให้กู้ยืมไม่เพียงพอต่อความต้องการ เงินออมน้อยกว่าเงินกู้ และมีเงินออมน้อย ร้อยละ 17.7 ด้านการส่งเสริมอาชีพ ขาดการรวมกลุ่มอาชีพ การมีส่วนร่วม ให้ความร่วมมือ การทำงานร่วมกัน และความสนใจมากที่สุด ร้อยละ 40.7 รองลงมาขาดเงินทุนดำเนินธุรกิจของกลุ่มอาชีพ และสมาชิก และขาดเครื่องจักร เมล็ดพันธุ์ ร้อยละ 16.0 และด้านการจัดสวัสดิการยังไม่มีการจัดสวัสดิการหรือมีสวัสดิการน้อย ขาดความหลากหลายหรือจัดสวัสดิการยังไม่ทั่วถึง และยุติธรรมมากที่สุด ร้อยละ 54.0 และขาดเงินทุนในการจัดสวัสดิการ ร้อยละ 31.0 ตามลำดับ

(2.2) แนวทางการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย

ควรมีการส่งเสริมความรู้ ความสามารถ การอบรม ศึกษาดูงาน การเรียนรู้ให้ รู้จักพึ่งตนเอง ช่วยเหลือซึ่งกัน และกัน และเพิ่มรายได้มากที่สุด ร้อยละ 11.5 รองลงมารณรงค์การ ส่งเสริมการออม แนะนำสมาชิกให้นำเงินมาฝาก และชำระคืนให้ตรงเวลาเป็นประจำ สม่ำเสมออย่างต่อเนื่อง และพร้อมเพรียงกัน มีค่าร้อยละใกล้เคียงกับการจัดตั้งกลุ่มอาชีพ การส่งเสริมพัฒนาอาชีพให้ สมาชิกสร้างงาน สร้างรายได้ และมีอาชีพเสริม ฝึกอาชีพตามความถนัดของแต่ละบุคคล การส่งเสริม การประกอบอาชีพตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก เข้ามาส่งเสริม ประสานงานหรือกระตุ้นให้สมาชิกสนใจ และร่วมมือ ส่งเสริมการดำเนินงานในรูปแบบ กลุ่ม ร้อยละ 10.6, 10.4 และ 9.7 ตามลำดับ

(2.3) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมายการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมายการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ได้แก่ การมีหลักคุณธรรม 5 ประการร่วมกัน มีความพร้อม ความสามัคคี ความร่วมมือร่วมใจ เคารพมติหรือ เสียงส่วนใหญ่ เข้าใจ และปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับของกลุ่ม ร้อยละ 38.4 รองลงมาการมีส่วนร่วมใน การบริหารจัดการกลุ่ม วางแผนดำเนินกิจกรรมร่วมกัน มีความโปร่งใสในการทำงาน ร่วมตรวจสอบ ประชุมร่วมกัน และแสดงความคิดเห็น ชี้แจง ปรีกษาหารือ แจ้งผลการดำเนินงาน ยึดหลักธรรมาภิบาล และความพอเพียง ร้อยละ 14.6 ตามด้วยผู้นำ คณะกรรมการ และสมาชิกมีความเข้มแข็ง กำหนด วิสัยทัศน์ เป้าหมาย มีประสบการณ์ ศักยภาพ และความรู้ความสามารถ ร้อยละ 12.2 ตามลำดับ

3) สภาพการเรียนรู้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

(1) ด้านการเรียนรู้เนื้อหาของกิจกรรมทางเศรษฐกิจ

คณะกรรมการ และสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์ มีการเรียนรู้เนื้อหาการออมเพื่อการผลิต การจัดสวัสดิการ และการส่งเสริมอาชีพ ผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ต่างๆ มากกว่าไม่มีการเรียนรู้ คิดเป็น ร้อยละ 50.2 และ 24.0, ร้อยละ 38.1 และ 26.9 และร้อยละ 33.2 และ 31.2 ตามลำดับ

มีการเรียนรู้เนื้อหาเรื่องการออม และการให้สินเชื่อ การจัดสวัสดิการ และการ ส่งเสริมอาชีพจากเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้มีมากที่สุด จำนวน 321 กลุ่ม (ร้อยละ 75.3), 247 กลุ่ม (ร้อยละ 58.0) และ 199 กลุ่ม (ร้อยละ 46.7) รองลงมาจากการฝึกอบรมหรือสัมมนาภายในกลุ่มด้านการออม และ การให้สินเชื่อ การจัดสวัสดิการ และการส่งเสริมอาชีพ จำนวน 222 กลุ่ม (ร้อยละ 52.1), 179 กลุ่ม (ร้อยละ 42.0) และ 151 กลุ่ม (ร้อยละ 35.4) ตามด้วยการฝึกอบรมหรือสัมมนาภายนอกด้านการออม และการ ให้สินเชื่อ การจัดสวัสดิการ และการส่งเสริมอาชีพ จำนวน 183 กลุ่ม (ร้อยละ 43.0), 131 กลุ่ม (ร้อยละ 30.7) และ 122 กลุ่ม (ร้อยละ 28.6) และจากศึกษาดูงานหรือทัศนศึกษาด้านการออม และการให้สินเชื่อ

การจัดสวัสดิการ และการส่งเสริมอาชีพ จำนวน 130 กลุ่ม (ร้อยละ 30.5), 92 กลุ่ม (ร้อยละ 21.6) และ 94 กลุ่ม (ร้อยละ 22.1) ตามลำดับ

(2) ด้านวิธีการเรียนรู้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ

คณะกรรมการ และสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์มีวิธีการเรียนรู้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจด้วยการถ่ายทอดหรือบอกเล่ามากที่สุด จำนวน 322 กลุ่ม (ร้อยละ 75.6) รองลงมาเป็น การนำเสนอต่อที่ประชุมกลุ่มออมทรัพย์ จำนวน 201 กลุ่ม (ร้อยละ 47.2) และการสังเกต และการจดจำ จำนวน 183 กลุ่ม (ร้อยละ 43.0) ตามด้วยวิธีการฝึกปฏิบัติ จำนวน 176 กลุ่ม (ร้อยละ 41.3) และการอ่าน และเรียนรู้ด้วยตนเอง จำนวน 158 กลุ่ม (ร้อยละ 37.1) ตามลำดับ

(3) ด้านช่องทางเรียนรู้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ

คณะกรรมการ และสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์มีช่องทางการเรียนรู้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจด้วยสื่อบุคคลมากที่สุด จำนวน 257 กลุ่ม (ร้อยละ 60.3) รองลงมา รับชมโทรทัศน์ และรับฟังข่าวสารจากหอกระจายข่าว จำนวนใกล้เคียงกัน 179 กลุ่ม และ 178 กลุ่ม (ร้อยละ 42.0 และ 41.8) ตามลำดับ ตามด้วยประกาศหรือจดหมายจากหน่วยงานราชการ จำนวน 121 กลุ่ม (ร้อยละ 28.4) และจากวิทยุ หนังสือพิมพ์ และแผ่นพับหรือใบปลิว จำนวนใกล้เคียงกัน 93 กลุ่ม, 90 กลุ่ม และ 87 กลุ่ม (ร้อยละ 21.8, 21.1 และ 20.4) ตามลำดับ

(4) ค่าใช้จ่ายในการเรียนรู้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ การเปรียบเทียบค่าใช้จ่ายในการเรียนรู้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ และจำนวนผู้เข้าร่วมกิจกรรมทางเศรษฐกิจในปี พ.ศ. 2553 – 2554 ความพอเพียงของงบประมาณสำหรับเป็นค่าใช้จ่ายในการเรียนรู้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ วิธีการจัดหาทุน และแหล่งทุนจากภายนอก

ค่าใช้จ่ายในการเรียนรู้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ในปี พ.ศ. 2553 – 2554 พบว่า กลุ่มออมทรัพย์ไม่มีค่าใช้จ่ายในการเรียนรู้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจมากกว่ามีค่าใช้จ่าย ในปี พ.ศ. 2553 และ 2554 ไม่มีค่าใช้จ่ายในการเรียนรู้ จำนวนใกล้เคียงกัน 178 กลุ่ม และ 174 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 41.8 และ 40.8 ตามลำดับ มีค่าใช้จ่ายในการเรียนรู้ จำนวนใกล้เคียงกัน 123 กลุ่ม และ 121 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 28.9 และ 28.4 ตามลำดับ และไม่ตอบจำนวนใกล้เคียงกัน 125 กลุ่ม และ 131 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 29.3 และ 30.8 ตามลำดับ

หากเปรียบเทียบค่าใช้จ่ายในการเรียนรู้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ในปี พ.ศ. 2553 – 2554 พบว่า ปี พ.ศ. 2553 มีค่าใช้จ่ายการเรียนรู้เฉลี่ย 9,595 บาท ซึ่งน้อยกว่าปี พ.ศ. 2554 ที่มีค่าใช้จ่ายการเรียนรู้เฉลี่ย 9,631 บาท นั่นคือ มีค่าใช้จ่ายในการเรียนรู้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ เฉลี่ยเพิ่มขึ้น 36 บาทหรือร้อยละ 0.4

สำหรับการเปรียบเทียบจำนวนผู้เข้าร่วมเรียนรู้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจในปี พ.ศ. 2553 มีจำนวนเฉลี่ย 45 คน ซึ่งน้อยกว่าปี พ.ศ. 2554 ที่มีจำนวนเฉลี่ย 55 คน นั่นคือ จำนวนผู้เข้าร่วมเรียนรู้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจเพิ่มขึ้น 10 คนหรือร้อยละ 18.2

ความพอเพียงของงบประมาณสำหรับเป็นค่าใช้จ่ายในการเรียนรู้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ พบว่า ส่วนใหญ่ไม่เกินกว่างบประมาณที่ตั้งไว้มากที่สุด จำนวน 212 กลุ่ม (ร้อยละ 49.8) และเกินกว่างบประมาณที่ตั้งไว้ จำนวน 26 กลุ่ม (ร้อยละ 6.1) และไม่ตอบ จำนวน 188 กลุ่ม (ร้อยละ 44.1)

วิธีการจัดหาทุนเพื่อการเรียนรู้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ กรณีค่าใช้จ่ายมากกว่างบประมาณที่ตั้งไว้ พบว่า กลุ่มออมทรัพย์ จำนวน 123 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 28.9 มีวิธีการจัดหาทุนเพื่อการเรียนรู้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ และไม่ตอบ จำนวน 303 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 71.1 กรณีค่าใช้จ่ายมากกว่างบประมาณที่ตั้งไว้ กลุ่มออมทรัพย์จะมีการจัดสรรงบประมาณเพิ่มเติมมากที่สุด จำนวน 60 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 14.1 รองลงมา รับบริจาค และขอเงินอุดหนุนจากหน่วยงานภายนอก จำนวนใกล้เคียงกัน 15 กลุ่ม และ 14 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 3.5 และ 3.3 ตามลำดับ ตามด้วยการจัดสรรงบประมาณเพิ่มเติม และขอเงินอุดหนุนจากหน่วยงานภายนอก จำนวน 9 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 2.1 ตามลำดับ อีกทั้งพบว่า กลุ่มออมทรัพย์ส่วนใหญ่ไม่ใช้แหล่งทุนจากภายนอก นั่นคือ กลุ่มออมทรัพย์ใช้เฉพาะแหล่งทุนจากภายในเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการเรียนรู้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ

(5) ปัญหา อุปสรรค และแนวทางแก้ไขการเรียนรู้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

ปัญหา อุปสรรคการเรียนรู้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ พบว่า คณะกรรมการขาดการอบรมเรียนรู้ ขาดทักษะการบริหารจัดการ และระบบบัญชีมากที่สุด ร้อยละ 20.8 รองลงมา สมาชิกออมหรือส่งสัจจะไม่สม่ำเสมอ ไม่ครบ และชำระคืนเงินกู้ล่าช้า ร้อยละ 18.6 ตามด้วยสมาชิกขาดความกระตือรือร้น ความร่วมมือ ความพร้อม และเข้าร่วมกิจกรรมน้อย ร้อยละ 12.0 ตามลำดับ

แนวทางแก้ไขปัญหาการเรียนรู้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ พบว่า ควรจัดเวทีประชาคม ประชุมชี้แจง ปรีกษาหารือ สนทนากลุ่มให้ความรู้ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และสร้างความเข้าใจกับสมาชิก มีค่าร้อยละใกล้เคียงกันกับการส่งเสริม สร้างศักยภาพคณะกรรมการ และสมาชิกด้วยการหาประสบการณ์ ความรู้ การอบรม และศึกษาดูงาน ร้อยละ 19.0 และ 18.5 ตามลำดับ รองลงมาเป็นการขอรับการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก ร้อยละ 14.1 ตามลำดับ

(6) สภาพการเรียนรู้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตที่เป็นกรณีศึกษา สรุปลงตารางที่ 5.57 มีรายละเอียดของแต่ละกรณีศึกษาดังนี้

(6.1) กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านขาม

บ้านขามใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนา เริ่มทำแผนชุมชน โดยได้แนวคิดจากการศึกษาดูงานที่ชุมชนไม้เรียง จังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งเป็นต้นแบบของการทำแผนชุมชน เพื่อใช้เป็นแผนในการดำเนินงาน จึงมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันตลอดเวลา สามารถร้อยใจชาวบ้านขามในการสร้างฐานข้อมูลชุมชนที่เป็นจริง เพื่อร่วมกันกำหนดอนาคต และกำหนดแผนการดำเนินงานร่วมกัน

“สิ่งที่ให้เราศึกษาเป็นผลที่เราต้องคิดหนัก ต้องค้นคว้าหาความรู้ให้มากขึ้น
ค้นหาสิ่งใหม่ ๆ และฝึกฝนวิทยาการที่ต้องหาความรู้อยู่ตลอดเวลา”

(ประจวบ แต่งทรัพย์, สัมภาษณ์, 30 มิถุนายน 2555)

ชุมชนบ้านขามมีการจัดกิจกรรมเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้โดยการจัดเวทีประชาคมอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง เพราะเวทีประชาคมจะเป็นการเปิดโอกาสให้ทุกคนตั้งคำถาม หาคำตอบ และเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการชุมชน

“การเรียนรู้การผลิต ใช้ปุ๋ยคอกแทนสารเคมี การขาย จะเชื่อมโยงกับกลุ่มอย่างไร
การเรียนรู้เรื่องผลกระทบจากการใช้สารเคมีมีมาก หากใช้มาก ดินเสื่อมลง ใช้จี้วัว
ซังข้าว โปด จี๋หมู จี๋ไก่ เป็นการปรับสภาพดิน หากปุ๋ยแพงขึ้นเรื่อยๆ เราจะทำ
อย่างไร”

(สำเร็จ ปราบโจร, สัมภาษณ์, 30 มิถุนายน 2555)

บ้านขามมีการพัฒนาศักยภาพของคณะกรรมการอย่างต่อเนื่อง ด้วยการออกไปเรียนรู้จากภายนอกจึงสร้างความมั่นใจ และใช้การเรียนรู้จากการปฏิบัติงานร่วมกันแบบพี่สอนน้อง จึงเป็นศูนย์การศึกษา และจัดตั้งโรงเรียนกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตขึ้น มีคณะศึกษาดูงานจากจังหวัดต่างๆ มาศึกษาดูงาน และอบรมสัมมนาอยู่เสมอ

(6.2) กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านโจด

บ้านโจดเป็นศูนย์เรียนรู้ชุมชน มีสถานการเรียนรู้เรื่องเศรษฐกิจภายในชุมชน ได้แก่ การทำขนมจีน การทอผ้า การทำน้ำหมักชีวภาพหรือปุ๋ยหมักชีวภาพ กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต การจัดทำบัญชีครัวเรือน และศูนย์สาธิตการตลาด จึงเป็นแหล่งศึกษาดูงานของกลุ่มออมทรัพย์อื่นๆ ที่สนใจเข้ามาศึกษาดูงานตลอดทั้งปี และมีแหล่งเรียนรู้นอกศูนย์เรียนรู้ชุมชนหรือ 10 ครอบครัวตัวอย่าง เช่น ปราชญ์ชาวบ้านด้านศิลปวัฒนธรรม และหัตถกรรม

คณะกรรมการบริหารของกลุ่มออมทรัพย์ส่วนใหญ่เป็นกรรมการ และวิทยากรของโรงเรียนกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านโจดด้วย ทีมวิทยากรผ่านการอบรม และมีประสบการณ์อย่างมากในการถ่ายทอดความรู้ให้กับผู้มาศึกษาดูงานตลอดปี ปัจจุบัน กลุ่มออมทรัพย์มีแนวคิดในการ

จัดการหนี้สินของสมาชิกโดยจะให้กู้ยืมที่เดียว เพื่อลดปัญหาความยากจน และเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์

“เราให้กลุ่มอาชีพหลายๆ กลุ่มเข้ามาจัดการบริหารร่วมกัน
จะทำให้เกิดการบูรณาการเงินทุนของชุมชน ได้ยั่งยืนขึ้น
สมาชิกไม่ต้องมีหนี้สินเหมือนเดิม”

(คำมอญ ศรีพงษ์เสริฐ, สัมภาษณ์, 16 มิถุนายน 2555)

(6.3) กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านทศพวย

บ้านทศพวยเป็นศูนย์การเรียนรู้หรือศูนย์กลางการเรียนรู้ชุมชน ประกอบด้วย ชุมชนผู้สูงอายุ ศูนย์สาธิตการตลาด บั๊มน้ำมัน ที่อ่านหนังสือพิมพ์ชุมชน บอร์ดสำหรับติดประกาศ มีการใช้พื้นที่โล่งด้านหน้าจัดเป็นตลาดนัดขายสินค้า รวมถึงเป็นที่ผลิต และแสดงผลงานของกลุ่มแม่บ้านทศพวย ฝ้ายไหม กลุ่มเกษตรกรทำนา และใช้เป็นที่ศึกษาดูงานของบุคคลภายนอกด้วย

การเรียนรู้ที่เกิดจากการทดลองปฏิบัติ และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันของฝ่ายต่างๆ จึงเป็นโอกาสของสมาชิกทุกคนในกระบวนการของกลุ่มออมทรัพย์ เช่น มีการเรียนรู้ด้านการเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร จากเดิมที่กลุ่มปลูกยางประสบปัญหาไม่สามารถปลูกยางให้ได้ผลผลิตดีเช่นเดิม จึงได้เปลี่ยนเป็นการปลูกอ้อยแทนในพื้นที่นาของตน กลุ่มออมทรัพย์มีการส่งคณะกรรมการไปอบรมสัมมนาเรื่องการปลูกอ้อยก่อนถึงฤดูทำนา รวมถึงการให้ความรู้แก่กรรมการในด้านการบริหารจัดการ

“ต้องให้กรรมการได้เรียนรู้ด้านการบริหารจัดการมากที่สุด
เกี่ยวกับโรงสีชุมชน ศูนย์สาธิตการตลาด
การให้กลุ่มอาชีพหรือผู้นำของกองทุนต่างๆ
มารายงานผลการดำเนินงานทุกสามเดือนเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้
และร่วมมือกันปรับปรุงแก้ไขการดำเนินงาน”

(สว ไชยสง, สัมภาษณ์, 3 กรกฎาคม 2555)

คณะกรรมการของกลุ่มออมทรัพย์ไปอบรมศึกษาดูงานจากภายนอก เช่น เรื่องสถาบันการเงินชุมชน การบริหารจัดการ การจัดทำบัญชี การเงิน และคอมพิวเตอร์ เป็นต้น ส่งผลให้คณะกรรมการของกลุ่มออมทรัพย์มีความรู้ความสามารถเพิ่มมากขึ้น และนำกลับมาถ่ายทอดให้กับคนในกลุ่มอีกด้วย จึงเป็นการเพิ่มคนเก่ง ต่อเติมงานให้กับกลุ่มออมทรัพย์มากขึ้น

(6.4) กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านหนองหิน

บ้านหนองหินมีแนวทางการพัฒนาความเข้มแข็งด้านการบริหารจัดการของกลุ่มออมทรัพย์ มีการส่งตัวแทนของกลุ่มอาชีพเข้ามาร่วมกันบริหารงานกับกลุ่มออมทรัพย์ จึงเป็นการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรของกลุ่มออมทรัพย์ด้วย

“เป็นการพัฒนาศักยภาพคนในชุมชน ได้ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้
ในหลายๆ ด้านการผลิต ส่งผลให้ชุมชนน่าอยู่ ครอบคลุมอยู่พร้อมหน้ากัน
และลูกหลานมีความสุขเพิ่มขึ้น”

(สมหมาย วงศ์ด้วง, สัมภาษณ์, 21 มิถุนายน 2555)

กลุ่มออมทรัพย์บ้านหนองหินมีการตั้งงบประมาณด้านการศึกษาเรียนรู้ไว้ทุกๆ
ปีๆ ละ 10,000 บาท เพื่อส่งตัวแทนของกลุ่มออมทรัพย์ไปทัศนศึกษา อบรมสัมมนาภายนอก

ตารางที่ 5.57 สภาพการเรียนรู้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์ที่เป็นกรณีศึกษา

ประเด็นที่ศึกษา	กลุ่มออมทรัพย์เพื่อ การผลิตบ้านขาม	กลุ่มออมทรัพย์เพื่อ การผลิตบ้านโจด	กลุ่มออมทรัพย์เพื่อ การผลิตบ้านทัพ สวาย	กลุ่มออมทรัพย์เพื่อ การผลิตบ้านหนอง หิน
การเรียนรู้ การดำเนินกิจกรรม ทางเศรษฐกิจ	เริ่มจากศึกษาดูงาน กลุ่มอื่น นำมาปรับ ใช้ และวางแผนการ พัฒนาชุมชน ใช้การ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ด้วยเวทีประชาคม มุ่งพัฒนาศักยภาพ กรรมการเป็นหลัก	การเรียนรู้เพื่อพัฒนา ศักยภาพของผู้นำ และเพิ่มมูลค่า ผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม อาชีพ	การเรียนรู้ด้านการ เพิ่มผลผลิตทาง การเกษตรจาก การศึกษาดูงานจาก ภายนอก และ หน่วยงานสนับสนุน เข้ามาสอนอาชีพ เสริมภายในชุมชน	ให้ตัวแทนของกลุ่ม อาชีพเข้าร่วมบริหาร กลุ่มออมทรัพย์ เพื่อ ร่วมแลกเปลี่ยน เรียนรู้ด้านการผลิต จัดทัศนศึกษา และ อบรมสัมมนา ภายนอก

4) สภาพการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อ

การผลิต

การเปรียบเทียบสภาพการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพกิจกรรมทางเศรษฐกิจ พบว่า ใน
ภาพรวมมีการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพกิจกรรมทางเศรษฐกิจอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}_{รวม} = 6.74$,
S.D. = 1.64) มีการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพกิจกรรมทางเศรษฐกิจในระดับปานกลางทุกด้านกล่าวคือ
มีค่าเฉลี่ยด้านผลผลิตการเรียนรู้สูงที่สุด เท่ากับ 7.04 (S.D. = 1.81) รองลงมามีด้านการนำเข้าการเรียนรู้
และด้านผลลัพธ์การเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยใกล้เคียงกัน เท่ากับ 6.86 และ 6.81 ตามลำดับ (S.D. = 1.79 และ
2.04) ซึ่งมากกว่าด้านกระบวนการเรียนรู้ที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด เท่ากับ 6.45 (S.D. = 1.71)

(1) กลุ่มออมทรัพย์มีความเห็นด้วยปานกลางในทุกด้านของผลผลิตการเรียนรู้เพื่อ
เพิ่มประสิทธิภาพกิจกรรมทางเศรษฐกิจ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดในด้าน “สมาชิกมีความสามัคคีผูกพัน
และอุดมการณ์ร่วมกันจึงส่งผลให้เกิดความร่วมมือในการเรียนรู้ร่วมกันกับกลุ่มออมทรัพย์” และมี

ค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดในด้าน “กลุ่มออมทรัพย์มีการจัดระบบความรู้ และสร้างองค์ความรู้ใหม่ที่พัฒนามาจากปัญหาของกลุ่มเอง”

หากพิจารณาผลผลิตการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพกิจกรรมทางเศรษฐกิจรายด้าน พบว่า “สมาชิกมีความสามัคคีผูกพัน และอุดมการณ์ร่วมกันจึงส่งผลให้เกิดความร่วมมือในการเรียนรู้ร่วมกันกับกลุ่มออมทรัพย์” มีความเห็นด้วยปานกลาง ค่าเฉลี่ยมากที่สุดเท่ากับ 7.60 (S.D. = 2.19) รองลงมา “กลุ่มออมทรัพย์มีการเรียนรู้การกระจายผลตอบแทนจากการดำเนินกิจกรรมกลุ่มแก่สมาชิกอย่างเป็นธรรม และเหมาะสม” มีความเห็นด้วยปานกลาง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 7.38 (S.D. = 2.22) ตามด้วย “สมาชิกให้ความร่วมมือในการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ที่กลุ่มออมทรัพย์จัดขึ้น” มีความเห็นด้วยปานกลาง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 7.16 (S.D. = 2.30) ตามลำดับ และ “กลุ่มออมทรัพย์มีการจัดระบบความรู้ และสร้างองค์ความรู้ใหม่ที่พัฒนามาจากปัญหาของกลุ่มเอง” มีความเห็นด้วยปานกลางเช่นกัน แต่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด เท่ากับ 6.53 (S.D. = 2.26)

(2) กลุ่มออมทรัพย์มีความเห็นด้วยปานกลางในทุกด้านของการนำเข้าการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพกิจกรรมทางเศรษฐกิจ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดในด้าน “กลุ่มออมทรัพย์มีวิสัยทัศน์ในการส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาอาชีพ และคุณภาพชีวิตของสมาชิก และคนในชุมชน” และมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดในด้าน “การที่กลุ่มออมทรัพย์ขาดแคลนเงินทุน และทรัพยากรที่จำเป็นสำหรับการผลิต ส่งผลให้กลุ่มออมทรัพย์ต้องแสวงหาความรู้ ข้อมูล และแหล่งสนับสนุนจากภายนอก”

หากพิจารณาการนำเข้าการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพกิจกรรมทางเศรษฐกิจรายด้าน พบว่า “กลุ่มออมทรัพย์มีวิสัยทัศน์ในการส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาอาชีพ และคุณภาพชีวิตของสมาชิก และคนในชุมชน” มีความเห็นด้วยปานกลาง ค่าเฉลี่ยสูงที่สุดเท่ากับ 7.25 (S.D. = 2.12) รองลงมา “กลุ่มออมทรัพย์มีการเรียนรู้แผนงานในการส่งเสริมการประกอบอาชีพเพื่อเพิ่มผลผลิต สร้างงานสร้างอาชีพ และดำเนินงานได้ตามแผน” มีความเห็นด้วยปานกลาง ค่าเฉลี่ยรองลงมาเท่ากับ 6.72 (S.D. = 2.27) ตามด้วย “การที่กลุ่มออมทรัพย์ขาดแคลนเงินทุน และทรัพยากรที่จำเป็นสำหรับการผลิต ส่งผลให้กลุ่มออมทรัพย์ต้องแสวงหาความรู้ ข้อมูล และแหล่งสนับสนุนจากภายนอก” มีความเห็นด้วยปานกลาง ค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดเท่ากับ 6.23 (S.D. = 2.27)

(3) กลุ่มออมทรัพย์มีความเห็นด้วยปานกลางทั้งสองในด้านผลลัพธ์การเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพกิจกรรมทางเศรษฐกิจ มีค่าเฉลี่ยในด้าน “สมาชิกได้รับประโยชน์สูงสุดจากการส่งเสริมการเรียนรู้ของกลุ่มออมทรัพย์” มากกว่า “กลุ่มออมทรัพย์ได้รับประโยชน์โดยตรงจากการส่งเสริมการเรียนรู้ของหน่วยงานสนับสนุนภายนอก”

หากพิจารณาผลลัพธ์การเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพกิจกรรมทางเศรษฐกิจรายด้าน พบว่า “สมาชิกได้รับประโยชน์สูงสุดจากการส่งเสริมการเรียนรู้ของกลุ่มออมทรัพย์” มีความเห็นด้วย

ปานกลาง มีค่าเฉลี่ยมากกว่า “กลุ่มอ้อมทรัพย์ได้รับประโยชน์โดยตรงจากการส่งเสริมการเรียนรู้ของหน่วยงานสนับสนุนภายนอก” เท่ากับ 6.99 และ 6.24 ตามลำดับ (S.D. = 2.45 และ 2.51)

(4) กลุ่มอ้อมทรัพย์มีความเห็นด้วยปานกลางในทุกด้านของกระบวนการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดในด้าน “กลุ่มอ้อมทรัพย์มีการจูงใจ และกระตุ้นสมาชิกเพื่อให้เห็นถึงประโยชน์ของการเรียนรู้ร่วมกัน” และค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดในด้าน “กลุ่มอ้อมทรัพย์นำเทคโนโลยี และสารสนเทศมาใช้ในการส่งเสริมการเรียนรู้ให้กับสมาชิก และคนในชุมชน”

หากพิจารณากระบวนการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจรายด้าน พบว่า “กลุ่มอ้อมทรัพย์มีการจูงใจ และกระตุ้นสมาชิกเพื่อให้เห็นถึงประโยชน์ของการเรียนรู้ร่วมกัน” มีความเห็นด้วยปานกลาง ค่าเฉลี่ยมากที่สุด เท่ากับ 7.0 (S.D. = 2.23) รองลงมา “กลุ่มอ้อมทรัพย์มีการสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของสมาชิก และคนในชุมชน” มีความเห็นด้วยปานกลาง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 6.74 (S.D. = 2.17) ตามด้วย “กลุ่มอ้อมทรัพย์มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่อง” และ “กลุ่มอ้อมทรัพย์มีความพร้อมด้านทุน ทรัพยากร และบุคลากรในการส่งเสริมการเรียนรู้ให้กับสมาชิก และคนในชุมชน” มีความเห็นด้วยปานกลาง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 6.54 (S.D. = 2.89 และ 2.26) ตามลำดับ และ “กลุ่มอ้อมทรัพย์นำเทคโนโลยี และสารสนเทศมาใช้ในการส่งเสริมการเรียนรู้ให้กับสมาชิก และคนในชุมชน เช่น คอมพิวเตอร์ โสตทัศนูปกรณ์ (เครื่องฉาย / เครื่องเสียง) เป็นต้น” มีความเห็นด้วยปานกลางเช่นกัน แต่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดเท่ากับ 5.41 (S.D. = 2.89) ดังตารางที่ 5.58

ตารางที่ 5.58 สภาพการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจ

สภาพการเรียนรู้	ค่าเฉลี่ยการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจรายด้าน	
ผลผลิต ($\bar{X} = 7.04$, S.D. = 1.81)	<ul style="list-style-type: none"> สมาชิกมีความสามัคคี ผูกพัน และอุดมการณ์ร่วมกันจึงส่งผลให้เกิดความร่วมมือในการเรียนรู้ร่วมกันกับกลุ่มอ้อมทรัพย์ ($\bar{X} = 7.60$, S.D. = 2.19) 	<ul style="list-style-type: none"> การจัดระบบความรู้ และสร้างองค์ความรู้ใหม่ที่พัฒนามาจากปัญหาของกลุ่มเอง ($\bar{X} = 6.53$, S.D. = 2.26)
การนำเข้า ($\bar{X} = 6.86$, S.D. = 1.79)	<ul style="list-style-type: none"> กลุ่มมีวิสัยทัศน์ในการส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาอาชีพและคุณภาพชีวิตของสมาชิกและคนในชุมชน ($\bar{X} = 7.25$, S.D. = 2.12) 	<ul style="list-style-type: none"> การขาดแคลนเงินทุนและทรัพยากรที่จำเป็นสำหรับการผลิต ส่งผลให้กลุ่มอ้อมทรัพย์ต้องแสวงหาความรู้ ข้อมูลและแหล่งสนับสนุนจากภายนอก ($\bar{X} = 6.23$, S.D. = 2.63)

ตารางที่ 5.58 (ต่อ)

สภาพการ เรียนรู้	ค่าเฉลี่ยการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจรายด้าน	
ผลลัพธ์ (\bar{X} = 6.81, S.D. = 2.04)	<ul style="list-style-type: none"> สมาชิกได้รับประโยชน์สูงสุดจากการส่งเสริมการเรียนรู้ของกลุ่มออมทรัพย์ (\bar{X} = 6.99, S.D. = 2.45) กลุ่มออมทรัพย์ได้รับประโยชน์โดยตรงจากการส่งเสริมการเรียนรู้ของหน่วยงานสนับสนุนภายนอก (\bar{X} = 6.24, S.D. = 2.51) 	-
กระบวนการ (\bar{X} = 6.45, S.D. = 1.71)	<ul style="list-style-type: none"> การจูงใจและกระตุ้นสมาชิกให้เห็นถึงประโยชน์ของการเรียนรู้ร่วมกัน (\bar{X} = 7.0, S.D. = 2.23) 	<ul style="list-style-type: none"> การนำเทคโนโลยีและสารสนเทศมาใช้ในการส่งเสริมการเรียนรู้ให้กับสมาชิกและคนในชุมชน (\bar{X} = 5.41, S.D. = 2.89)

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์ประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

การวิเคราะห์ประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจ จะพิจารณาจากการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต มีลำดับการนำเสนอข้อมูล ดังนี้

3.1 การวิเคราะห์ประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจ

- 1) ประสิทธิภาพการออมเพื่อการผลิต
- 2) ประสิทธิภาพการส่งเสริมอาชีพ
- 3) ประสิทธิภาพการจัดสวัสดิการ
- 4) ประสิทธิภาพการดำเนินงานอื่นๆ
- 5) การเปรียบเทียบประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจ
- 6) ประสิทธิภาพกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตที่เป็นกรณีศึกษา

3.2 การวิเคราะห์กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต จำแนกตามกลุ่มประสิทธิผลสูง ปานกลาง และต่ำ

- 1) การเปรียบเทียบการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ
- 2) การเปรียบเทียบการเรียนรู้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ
- 3) การเปรียบเทียบการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจ
- 4) การเปรียบเทียบปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจ

3.3 สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลตอนที่ 3

3.1 การวิเคราะห์ประสิทธิภาพกิจกรรมทางเศรษฐกิจ

1) ประสิทธิภาพการออมเพื่อการผลิต

(1) จำนวนการออมเพื่อการผลิตของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

จากตารางที่ 5.59 จำนวนการออมเพื่อการผลิตของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตพบว่า กลุ่มออมทรัพย์ส่วนใหญ่มีประสิทธิภาพการออมเพื่อการผลิตมากกว่าไม่มีประสิทธิภาพการออมเพื่อการผลิต คิดเป็นร้อยละ 80.3 และ 8.7 ตามลำดับ และไม่ตอบ ร้อยละ 11.0 หากพิจารณาประสิทธิภาพการออมเพื่อการผลิตรายด้าน พบว่า กลุ่มออมทรัพย์มีการกระจายสินเชื่อหรือเงินให้กู้ยืมแก่สมาชิกได้ครบถ้วนในแต่ละปีมากที่สุด จำนวน 356 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 83.6 รองลงมาคือกลุ่มออมทรัพย์ที่มีจำนวนเงินออมมากกว่ากู้ ตามด้วยมีความสามารถจัดทำบัญชี และงบการเงินได้ทันในรอบบัญชี และผ่านการตรวจสอบจากภายนอก มีการส่งเสริม และให้ความรู้เรื่องการออม และการใช้สินเชื่อให้ตรงตามวัตถุประสงค์ จำนวนใกล้เคียงกัน 340 กลุ่ม (ร้อยละ 79.8), 339 กลุ่ม (ร้อยละ 79.6) และ 334 กลุ่ม (ร้อยละ 78.4) ตามลำดับ

ตารางที่ 5.59 จำนวนการออมเพื่อการผลิตของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

การออมเพื่อการผลิต	มี		ไม่มี		ไม่ตอบ		รวม	
	จำนวน (กลุ่ม)	ร้อยละ	จำนวน (กลุ่ม)	ร้อยละ	จำนวน (กลุ่ม)	ร้อยละ	จำนวน (กลุ่ม)	ร้อยละ
1. กลุ่มออมทรัพย์มีจำนวนเงิน ออมมากกว่ากู้	340	79.8	45	10.6	41	9.6	426	100.0
2. กลุ่มออมทรัพย์มีการส่งเสริม และให้ความรู้เรื่องการออม และ การใช้สินเชื่อให้ตรงตาม วัตถุประสงค์	334	78.4	18	4.2	74	17.4	426	100.0
3. กลุ่มออมทรัพย์มีการกระจาย สินเชื่อหรือเงินให้กู้ยืมแก่สมาชิก ได้ครบถ้วนในแต่ละปี	356	83.6	35	8.2	35	8.2	426	100.0
4. กลุ่มออมทรัพย์สามารถจัดทำ บัญชี และงบการเงินได้ทัน ในรอบบัญชี และผ่านการ ตรวจสอบจากภายนอก	339	79.6	50	11.7	37	8.7	426	100.0
รวม	1,369	80.3	148	8.7	187	11.0	1,704	100.0

(2) ประสิทธิภาพการออมเพื่อการผลิตของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

จากตารางที่ 5.60 ประสิทธิภาพการออมเพื่อการผลิตของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตพบว่า ในภาพรวมกลุ่มออมทรัพย์ประสบความสำเร็จปานกลาง ร้อยละ 50.0 รองลงมาประสบความสำเร็จมาก ร้อยละ 40.5 และประสบความสำเร็จน้อย ร้อยละ 9.5 ตามลำดับ มีค่าเฉลี่ยรวมของประสิทธิภาพการออมเพื่อการผลิตในระดับปานกลาง ($\bar{X}_{รวม} = 6.91$, S.D. = 1.69)

หากพิจารณาประสิทธิภาพการออมเพื่อการผลิตรายด้าน พบว่า กลุ่มออมทรัพย์มีการกระจายสินเชื่อหรือเงินให้กู้ยืมแก่สมาชิกได้ครบถ้วนในแต่ละปีในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 7.01$, S.D. = 2.60) มีการส่งเสริม และให้ความรู้เรื่องการออม และการใช้สินเชื่อให้ตรงตามวัตถุประสงค์ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 6.61$, S.D. = 2.08) มีจำนวนเงินออมมากกว่ากู้ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 6.49$, S.D. = 2.55) และมีความสามารถจัดทำบัญชี และงบการเงินได้ทันในรอบบัญชี และผ่านการตรวจสอบจากภายนอกในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 6.41$, S.D. = 2.58)

นั่นคือ กลุ่มออมทรัพย์มีประสิทธิภาพของการกระจายสินเชื่อหรือเงินให้กู้ยืมแก่สมาชิกได้ครบถ้วนในแต่ละปีสูงกว่าการส่งเสริม และให้ความรู้เรื่องการออม และการใช้สินเชื่อให้ตรงตามวัตถุประสงค์ แต่มีประสิทธิผลของจำนวนเงินออมมากกว่ากู้ และสามารถจัดทำบัญชี และงบการเงินได้ทันในรอบบัญชี และผ่านการตรวจสอบจากภายนอกต่ำกว่า

ตารางที่ 5.60 ประสิทธิภาพการออมเพื่อการผลิตของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

การออมเพื่อการผลิต	การบรรลุเป้าหมายของการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ			\bar{X} ระดับ	S.D.
	น้อย จำนวนกลุ่ม (ร้อยละ)	ปานกลาง จำนวนกลุ่ม (ร้อยละ)	มาก จำนวนกลุ่ม (ร้อยละ)		
1. กลุ่มออมทรัพย์มีจำนวนเงินออมมากกว่ากู้	31 (7.3)	177 (41.5)	130 (30.5)	6.49	2.55
2. กลุ่มออมทรัพย์มีการส่งเสริม และให้ความรู้เรื่องการออม และการใช้สินเชื่อให้ตรงตามวัตถุประสงค์	21 (4.9)	179 (42.0)	113 (26.5)	6.61	2.08

ตารางที่ 5.60 (ต่อ)

การออมเพื่อการผลิต	การบรรลุเป้าหมายของการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ			\bar{X} ระดับ	S.D.
	น้อย	ปานกลาง	มาก		
	จำนวนกลุ่ม (ร้อยละ)	จำนวนกลุ่ม (ร้อยละ)	จำนวนกลุ่ม (ร้อยละ)		
3. กลุ่มออมทรัพย์มีการกระจาย สินเชื่อหรือเงินให้กู้ยืมแก่สมาชิก ได้ครบถ้วนในแต่ละปี	38 (8.9)	126 (29.6)	176 (41.3)	7.01	2.60
				ปานกลาง	
4. กลุ่มออมทรัพย์สามารถจัดทำ บัญชี และงบการเงินได้ทันใน รอบบัญชี และผ่านการ ตรวจสอบจากภายนอก	36 (8.5)	182 (42.7)	120 (28.2)	6.41	2.58
				ปานกลาง	
รวม	126 (9.5)	664 (50.0)	539 (40.5)	6.91	1.69
				ปานกลาง	

2) ประสิทธิภาพการส่งเสริมอาชีพ

(1) จำนวนการส่งเสริมอาชีพของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

จากตารางที่ 5.61 จำนวนการส่งเสริมอาชีพของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตพบว่า กลุ่มออมทรัพย์ส่วนใหญ่มีประสิทธิภาพการส่งเสริมอาชีพมากกว่าไม่มีประสิทธิภาพการส่งเสริมอาชีพ คิดเป็นร้อยละ 59.8 และ 31.9 ตามลำดับ และมีไม่ตอบ ร้อยละ 8.3 หากพิจารณาประสิทธิภาพการส่งเสริมอาชีพรายด้าน พบว่า กลุ่มออมทรัพย์มีจำนวนสมาชิกเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมอาชีพหรือธุรกิจชุมชนของกลุ่มเพิ่มมากขึ้น มีผลกำไรหรือส่วนเหลือจากการดำเนินกิจกรรมส่งเสริมอาชีพหรือธุรกิจชุมชนของกลุ่มเพิ่มมากขึ้น มีจำนวนกิจกรรมส่งเสริมอาชีพหรือธุรกิจชุมชนของกลุ่มเพิ่มมากขึ้น และมีการถ่ายทอดความรู้เพื่อพัฒนาธุรกิจชุมชนของกลุ่มในลักษณะเครือข่ายหรือรวมตัวเชื่อมโยงกิจกรรมส่งเสริมอาชีพระหว่างกลุ่ม จำนวนใกล้เคียงกัน 279 กลุ่ม (ร้อยละ 65.5), 277 กลุ่ม (ร้อยละ 65.0), 271 กลุ่ม (ร้อยละ 63.6) และ 270 กลุ่ม (ร้อยละ 63.4) ตามลำดับ แต่ได้รับรางวัลจากการดำเนินกิจกรรมส่งเสริมอาชีพหรือธุรกิจชุมชนของกลุ่ม และมีผลงานเป็นที่ยอมรับจากหน่วยงานภายนอก จำนวนน้อยกว่า มีจำนวน 177 กลุ่ม (ร้อยละ 41.5)

ตารางที่ 5.61 จำนวนการส่งเสริมอาชีพของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

การส่งเสริมอาชีพ	มี		ไม่มี		ไม่ตอบ		รวม	
	จำนวน (กลุ่ม)	ร้อยละ	จำนวน (กลุ่ม)	ร้อยละ	จำนวน (กลุ่ม)	ร้อยละ	จำนวน (กลุ่ม)	ร้อยละ
1. กลุ่มออมทรัพย์มีการถ่ายทอด ความรู้เพื่อพัฒนาธุรกิจชุมชน ของกลุ่มในลักษณะเครือข่าย หรือรวมตัวเชื่อมโยงกิจกรรม ส่งเสริมอาชีพระหว่างกลุ่ม	270	63.4	119	27.9	37	8.7	426	100.0
2. กลุ่มออมทรัพย์มีจำนวน กิจกรรมส่งเสริมอาชีพหรือธุรกิจ ของกลุ่มเพิ่มมากขึ้น	271	63.6	121	28.4	34	17.4	426	100.0
3. กลุ่มออมทรัพย์มีจำนวน สมาชิกเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริม อาชีพหรือธุรกิจของกลุ่มเพิ่ม มากขึ้น	279	65.5	112	26.3	35	8.2	426	100.0
4. กลุ่มออมทรัพย์ได้รับรางวัล จากการดำเนินกิจกรรมส่งเสริม อาชีพหรือธุรกิจของกลุ่ม และมี ผลงานเป็นที่ยอมรับจาก หน่วยงานภายนอก	177	41.5	218	51.2	31	7.3	426	100.0
5. กลุ่มออมทรัพย์มีผลกำไร หรือส่วนเหลือจากการดำเนิน กิจกรรมส่งเสริมอาชีพหรือ ธุรกิจของกลุ่มเพิ่มมากขึ้น	277	65.0	110	25.8	39	9.2	426	100.0
รวม	1,274	59.8	680	31.9	176	8.3	2,130	100.0

(2) ประสิทธิภาพการส่งเสริมอาชีพของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

จากตารางที่ 5.62 ประสิทธิภาพการส่งเสริมอาชีพของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตพบว่า ในภาพรวมกลุ่มออมทรัพย์ประสบความสำเร็จปานกลาง ร้อยละ 43.2 รองลงมาประสบความสำเร็จน้อย ร้อยละ 34.6 และประสบความสำเร็จมาก ร้อยละ 22.2 ตามลำดับ มีค่าเฉลี่ยรวมของประสิทธิภาพการส่งเสริมอาชีพในระดับปานกลาง ($\bar{X}_{รวม} = 5.94$, S.D. = 1.98)

หากพิจารณาประสิทธิผลการส่งเสริมอาชีพรายด้าน พบว่า กลุ่มออมทรัพย์มีผลกำไรหรือส่วนเหลือจากการดำเนินกิจกรรมส่งเสริมอาชีพหรือธุรกิจชุมชนของกลุ่มเพิ่มมากขึ้นในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 5.21$, S.D. = 3.15) มีจำนวนสมาชิกเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมอาชีพหรือธุรกิจชุมชนของกลุ่มเพิ่มมากขึ้นในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 5.04$, S.D. = 2.96) มีการถ่ายทอดความรู้เพื่อพัฒนาธุรกิจชุมชนของกลุ่มในลักษณะเครือข่ายหรือรวมตัวเชื่อมโยงกิจกรรมส่งเสริมอาชีพระหว่างกลุ่มในระดับน้อย ($\bar{X} = 4.95$, S.D. = 3.07) มีจำนวนกิจกรรมส่งเสริมอาชีพหรือธุรกิจชุมชนของกลุ่มเพิ่มมากขึ้นในระดับน้อย ($\bar{X} = 4.74$, S.D. = 2.92) และได้รับรางวัลจากการดำเนินกิจกรรมส่งเสริมอาชีพหรือธุรกิจชุมชนของกลุ่ม และมีผลงานเป็นที่ยอมรับจากหน่วยงานภายนอกในระดับน้อย ($\bar{X} = 3.93$, S.D. = 3.65)

นั่นคือ กลุ่มออมทรัพย์มีประสิทธิผลของกำไรหรือส่วนเหลือจากการดำเนินกิจกรรมส่งเสริมอาชีพหรือธุรกิจชุมชนของกลุ่มสูงกว่ามีจำนวนสมาชิกเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมอาชีพหรือธุรกิจชุมชนของกลุ่ม แต่มีประสิทธิผลของการถ่ายทอดความรู้เพื่อพัฒนาธุรกิจชุมชนของกลุ่มในลักษณะเครือข่ายหรือรวมตัวเชื่อมโยงกิจกรรมส่งเสริมอาชีพระหว่างกลุ่ม จำนวนกิจกรรมส่งเสริมอาชีพหรือธุรกิจชุมชนของกลุ่ม และได้รับรางวัลจากการดำเนินกิจกรรมส่งเสริมอาชีพหรือธุรกิจชุมชนของกลุ่ม และมีผลงานเป็นที่ยอมรับจากหน่วยงานภายนอกในระดับน้อยหรือมีค่าเฉลี่ยต่ำกว่า

ตารางที่ 5.62 ประสิทธิผลการส่งเสริมอาชีพของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

การส่งเสริมอาชีพ	การบรรลุเป้าหมายของการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ			\bar{X} ระดับ	S.D.
	น้อย จำนวนกลุ่ม (ร้อยละ)	ปานกลาง จำนวนกลุ่ม (ร้อยละ)	มาก จำนวนกลุ่ม (ร้อยละ)		
1. กลุ่มออมทรัพย์มีการถ่ายทอดความรู้เพื่อพัฒนาธุรกิจชุมชนของกลุ่มในลักษณะเครือข่ายหรือรวมตัวเชื่อมโยงกิจกรรมส่งเสริมอาชีพระหว่างกลุ่ม	111 (26.1)	144 (33.8)	77 (18.1)	4.95 น้อย	3.07
2. กลุ่มออมทรัพย์มีจำนวนกิจกรรมส่งเสริมอาชีพหรือธุรกิจของกลุ่มเพิ่มมากขึ้น	102 (23.9)	169 (39.7)	55 (12.9)	4.74 น้อย	2.92
3. กลุ่มออมทรัพย์มีจำนวนสมาชิกเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมอาชีพหรือธุรกิจของกลุ่มเพิ่มมากขึ้น	95 (22.3)	159 (37.3)	72 (16.9)	5.04 ปาน กลาง	2.96

ตารางที่ 5.62 (ต่อ)

การส่งเสริมอาชีพ	การบรรลุเป้าหมายของการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ			\bar{X} ระดับ	S.D.
	น้อย จำนวนกลุ่ม (ร้อยละ)	ปานกลาง จำนวนกลุ่ม (ร้อยละ)	มาก จำนวนกลุ่ม (ร้อยละ)		
4. กลุ่มออมทรัพย์ที่ได้รับรางวัล จากการดำเนินกิจกรรมส่งเสริม อาชีพหรือธุรกิจของกลุ่ม และมี ผลงานเป็นที่ยอมรับจาก หน่วยงานภายนอก	155 (36.4)	86 (20.2)	70 (16.4)	3.93 น้อย	3.65
5. กลุ่มออมทรัพย์มีผลกำไร หรือส่วนเหลือจากการดำเนิน กิจกรรมส่งเสริมอาชีพหรือ ธุรกิจของกลุ่มเพิ่มมากขึ้น	94 (22.1)	139 (32.6)	84 (19.7)	5.21 ปานกลาง	3.15
รวม	557 (34.6)	697 (43.2)	358 (22.2)	5.94 ปานกลาง	1.98

3) ประสิทธิภาพการจัดสวัสดิการ

(1) จำนวนการจัดสวัสดิการของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

จากตารางที่ 5.63 จำนวนการจัดสวัสดิการของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต พบว่า กลุ่มออมทรัพย์ส่วนใหญ่มีประสิทธิภาพการจัดสวัสดิการมากกว่าไม่มีประสิทธิภาพการจัดสวัสดิการ คิดเป็นร้อยละ 73.5 และ 18.5 ตามลำดับ และไม่ตอบ ร้อยละ 8.0 หากพิจารณาประสิทธิภาพการจัดสวัสดิการรายด้าน พบว่า กลุ่มออมทรัพย์มีการจ่ายเงินปันผลหรือเฉลี่ยคืนสมาชิกเป็นประจำทุกปีมากที่สุด จำนวน 369 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 86.6 รองลงมามีการจัดสวัสดิการให้กับสมาชิก และชุมชน จำนวน 310 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 72.7 ตามด้วยมีการจัดสวัสดิการเพิ่มมากขึ้น จำนวน 260 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 610 ตามลำดับ

ตารางที่ 5.63 จำนวนการจัดสวัสดิการของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

การจัดสวัสดิการ	มี		ไม่มี		ไม่ตอบ		รวม	
	จำนวน (กลุ่ม)	ร้อยละ	จำนวน (กลุ่ม)	ร้อยละ	จำนวน (กลุ่ม)	ร้อยละ	จำนวน (กลุ่ม)	ร้อยละ
1. กลุ่มออมทรัพย์มีการจัด สวัสดิการให้กับสมาชิก และ ชุมชน	310	72.7	85	20.0	31	7.3	426	100.0
2. กลุ่มออมทรัพย์มีจำนวน สวัสดิการเพิ่มมากขึ้น	260	61.0	125	29.4	41	9.6	426	100.0
3. กลุ่มออมทรัพย์มีการจ่ายเงิน ปันผลหรือเฉลี่ยคืนสมาชิกเป็น ประจำทุกปี	369	86.6	26	6.1	31	7.3	426	100.0
รวม	939	73.5	236	18.5	103	8.0	1,278	100.0

(2) ประสิทธิภาพการจัดสวัสดิการของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

จากตารางที่ 5.64 ประสิทธิภาพการจัดสวัสดิการของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตพบว่า ในภาพรวมกลุ่มออมทรัพย์ประสบความสำเร็จปานกลาง และมาก ร้อยละ 39.1 เท่ากัน รองลงมาประสบความสำเร็จน้อย ร้อยละ 21.8 ตามลำดับ มีค่าเฉลี่ยรวมของประสิทธิผลการจัดสวัสดิการในระดับปานกลาง ($\bar{X}_{รวม} = 6.93$, S.D. = 1.99)

หากพิจารณาประสิทธิผลการจัดสวัสดิการรายด้าน พบว่า กลุ่มออมทรัพย์มีการจ่ายเงินปันผลหรือเฉลี่ยคืนสมาชิกเป็นประจำทุกปีในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 7.76$, S.D. = 2.66) มีการจัดสวัสดิการให้กับสมาชิก และชุมชนในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 5.69$, S.D. = 3.12) และมีจำนวนสวัสดิการเพิ่มมากขึ้นในระดับน้อย ($\bar{X} = 4.88$, S.D. = 3.11)

นั่นคือ กลุ่มออมทรัพย์มีประสิทธิผลของการจ่ายเงินปันผลหรือเฉลี่ยคืนสมาชิกเป็นประจำทุกปีสูงกว่าการจัดสวัสดิการให้กับสมาชิก และชุมชน แต่มีประสิทธิผลของจำนวนสวัสดิการเพิ่มมากขึ้นในระดับน้อยหรือมีค่าเฉลี่ยต่ำกว่า

ตารางที่ 5.64 ประสิทธิภาพการจัดสวัสดิการของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

การจัดสวัสดิการ	การบรรลุเป้าหมายของการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ			\bar{X} ระดับ	S.D.
	น้อย จำนวนกลุ่ม (ร้อยละ)	ปานกลาง จำนวนกลุ่ม (ร้อยละ)	มาก จำนวนกลุ่ม (ร้อยละ)		
1. กลุ่มออมทรัพย์มีการจัด สวัสดิการให้กับสมาชิก และ ชุมชน	80 (18.8)	147 (34.5)	105 (24.6)	5.69	3.12
				ปานกลาง	
2. กลุ่มออมทรัพย์มีจำนวน สวัสดิการเพิ่มมากขึ้น	110 (25.8)	143 (33.6)	68 (16.0)	4.88	3.11
				น้อย	
3. กลุ่มออมทรัพย์มีการจ่ายเงิน ปันผลหรือเฉลี่ยคืนสมาชิกเป็น ประจำทุกปี	26 (6.1)	97 (22.8)	214 (50.2)	7.76	2.66
				ปานกลาง	
รวม	216 (21.8)	387 (39.1)	387 (39.1)	6.93	1.99
				ปานกลาง	

4) ประสิทธิภาพการดำเนินงานอื่นๆ

(1) จำนวนการดำเนินงานอื่นๆ ของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

จากตารางที่ 5.65 จำนวนการดำเนินงานอื่นๆ ของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต พบว่า กลุ่มออมทรัพย์ส่วนใหญ่มีประสิทธิภาพการดำเนินงานอื่นๆ มากกว่าไม่มีประสิทธิภาพการดำเนินงานอื่นๆ คิดเป็นร้อยละ 82.4 และ 10.6 ตามลำดับ และไม่ตอบ ร้อยละ 7.0 หากพิจารณา ประสิทธิภาพการดำเนินงานอื่นๆ รายด้าน พบว่า กลุ่มออมทรัพย์มีการจัดสรรผลกำไรเพื่อใช้ในการดำเนินงานอย่างเพียงพอ มีจำนวนสมาชิกใหม่เพิ่มมากขึ้นทุกปี และมีการถ่ายทอดความรู้เพื่อพัฒนา ศักยภาพของคณะกรรมการ และสมาชิกอย่างต่อเนื่อง จำนวนใกล้เคียงกัน 354 กลุ่ม (ร้อยละ 83.1), 353 กลุ่ม (ร้อยละ 82.8) และ 347 กลุ่ม (ร้อยละ 81.5) ตามลำดับ

ตารางที่ 5.65 จำนวนการดำเนินงานอื่นๆ ของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

การดำเนินงานอื่นๆ	มี		ไม่มี		ไม่ตอบ		รวม	
	จำนวน (กลุ่ม)	ร้อยละ	จำนวน (กลุ่ม)	ร้อยละ	จำนวน (กลุ่ม)	ร้อยละ	จำนวน (กลุ่ม)	ร้อยละ
1. กลุ่มออมทรัพย์มีการจัดสรร ผลกำไรเพื่อใช้ในการดำเนินงาน อย่างเพียงพอ	354	83.1	43	10.1	29	6.8	426	100.0
2. กลุ่มออมทรัพย์มีจำนวน สมาชิกใหม่เพิ่มมากขึ้นทุกปี	353	82.8	42	9.9	31	7.3	426	100.0
3. กลุ่มออมทรัพย์มีการถ่ายทอด ความรู้เพื่อพัฒนาศักยภาพของ คณะกรรมการ และสมาชิกอย่าง ต่อเนื่อง	347	81.5	50	11.7	29	6.8	426	100.0
รวม	1,054	82.4	135	10.6	89	7.0	1,278	100.0

(2) ประสิทธิภาพการดำเนินงานอื่นๆ ของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

จากตารางที่ 5.66 ประสิทธิภาพการดำเนินงานอื่นๆ ของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต พบว่า กลุ่มออมทรัพย์ประสบความสำเร็จปานกลาง ร้อยละ 44.0 รองลงมาประสบความสำเร็จมาก ร้อยละ 39.8 และประสบความสำเร็จน้อย ร้อยละ 16.7 มีค่าเฉลี่ยของประสิทธิผลการดำเนินงานอื่นๆ ในระดับปานกลาง ($\bar{X}_{รวม} = 6.78$, S.D. = 1.97)

หากพิจารณาประสิทธิผลการดำเนินงานอื่นๆ รายด้าน พบว่า กลุ่มออมทรัพย์มีการจัดสรรผลกำไรเพื่อใช้ในการดำเนินงานอย่างเพียงพอในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 6.79$, S.D. = 2.87) มีจำนวนสมาชิกใหม่เพิ่มมากขึ้นทุกปีในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 6.16$, S.D. = 2.93) และมีการถ่ายทอดความรู้เพื่อพัฒนาศักยภาพของคณะกรรมการ และสมาชิกอย่างต่อเนื่องในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 6.13$, S.D. = 2.73)

นั่นคือ กลุ่มออมทรัพย์มีประสิทธิผลของการจัดสรรผลกำไรเพื่อใช้ในการดำเนินงานอย่างเพียงพอสูงกว่ามีจำนวนสมาชิกใหม่เพิ่มมากขึ้นทุกปี แต่มีประสิทธิผลของการถ่ายทอดความรู้เพื่อพัฒนาศักยภาพของคณะกรรมการ และสมาชิกอย่างต่อเนื่องต่ำกว่า

ตารางที่ 5.66 ประสิทธิภาพการดำเนินงานอื่นๆ ของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

การดำเนินงานอื่นๆ	การบรรลุเป้าหมายของการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ			\bar{X} ระดับ	S.D.
	น้อย จำนวนกลุ่ม (ร้อยละ)	ปานกลาง จำนวนกลุ่ม (ร้อยละ)	มาก จำนวนกลุ่ม (ร้อยละ)		
1. กลุ่มออมทรัพย์มีการจัดสรร ผลกำไรเพื่อใช้ในการดำเนินงาน อย่างเพียงพอ	45 (10.6)	126 (29.6)	166 (39.0)	6.79 ปานกลาง	2.87
2. กลุ่มออมทรัพย์มีจำนวน สมาชิกใหม่เพิ่มมากขึ้นทุกปี	65 (15.3)	147 (34.5)	119 (27.9)	6.16 ปานกลาง	2.93
3. กลุ่มออมทรัพย์มีการถ่ายทอด ความรู้เพื่อพัฒนาศักยภาพของ คณะกรรมการ และสมาชิกอย่าง ต่อเนื่อง	58 (13.6)	170 (39.9)	111 (26.1)	6.13 ปานกลาง	2.73
รวม	168 (16.7)	443 (44.0)	396 (39.3)	6.78 ปานกลาง	1.97

5) การเปรียบเทียบประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

จากตารางที่ 5.67 การเปรียบเทียบประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต พบว่า ในภาพรวมมีประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจในระดับปานกลาง ($\bar{X}_{รวม} = 6.67$, S.D. = 1.64) โดยมีประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจรายด้าน ในระดับปานกลางทุกมิติ มีค่าเฉลี่ยการออมเพื่อการผลิต และการจัดสวัสดิการใกล้เคียงกัน ($\bar{X} = 6.91$, S.D. = 1.69 และ $\bar{X} = 6.93$, S.D. = 1.99 ตามลำดับ) ซึ่งมากกว่าการดำเนินงานอื่นๆ และการส่งเสริมอาชีพที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ($\bar{X} = 6.78$, S.D. = 1.97 และ $\bar{X} = 5.94$, S.D. = 1.98 ตามลำดับ)

ตารางที่ 5.67 การเปรียบเทียบประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

กิจกรรมทางเศรษฐกิจ	ระดับประสิทธิผล	\bar{X}	S.D.
1. การออมเพื่อการผลิต	ปานกลาง	6.91	1.69
2. การส่งเสริมอาชีพ	ปานกลาง	5.94	1.98
3. การจัดสวัสดิการ	ปานกลาง	6.93	1.99
4. การดำเนินงานอื่นๆ	ปานกลาง	6.78	1.97
รวม	ปานกลาง	6.67	1.64

6) ประสิทธิภาพกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตที่เป็นกรณีศึกษา

จากการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงอุปนัยในประเด็นเกี่ยวกับประสิทธิภาพกิจกรรมทางเศรษฐกิจด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกคณะกรรมการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตที่เป็นกรณีศึกษา จำนวน 4 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านขาม หมู่ที่ 2 จังหวัดชัยภูมิ กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านโจด หมู่ 16 จังหวัดกาฬสินธุ์ กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านทัพสวย หมู่ที่ 1 จังหวัดนครราชสีมา และกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านหนองหิน หมู่ที่ 5 จังหวัดอุบลราชธานี มีเนื้อหาดังนี้

(1) ประสิทธิภาพกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านขาม

ประสิทธิผลของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านขามเกิดขึ้นภายในชุมชน และภายนอกชุมชน ดังนี้

(1.1) ประสิทธิภาพกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่เกิดภายในชุมชน ได้แก่ ผลการ

ดำเนินธุรกิจของกลุ่มออมทรัพย์ การจัดสรรผลประโยชน์ให้กับสมาชิกและชุมชน การพัฒนาศักยภาพของบุคคลในชุมชน การพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชน การดำเนินงานของกองทุนพัฒนาหมู่บ้าน การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม และการเห็นความสำคัญของกลุ่มออมทรัพย์

(1.1.1) ผลการดำเนินธุรกิจของกลุ่มออมทรัพย์ เกิดประสิทธิผลกิจกรรมต่างๆ ได้แก่

(1.1.1.1) โรงสีข้าวชุมชน มีคณะกรรมการ 9 คนดูแล ดอกผลที่เกิดขึ้น กลุ่มได้จัดสรรให้กับสมาชิก ครอบครัวยุติธรรม ใช้ในการบริหารจัดการ และพัฒนาหมู่บ้าน และปันผลให้กับผู้นำชาวมาศีเพื่อเป็นแรงจูงใจให้นำชาวมาศีมากขึ้น

(1.1.1.2) ลานตากข้าวโพด ทำให้ชุมชนได้ทำกิจกรรมร่วมกัน โดยมีคณะกรรมการดูแลการรับซื้อข้าวโพด และจำหน่ายข้าวโพดให้กับพ่อค้าหรือโรงงานอาหารสัตว์

(1.1.1.3) การจัดจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ข้าวโพด และปุ๋ย สมาชิกจะได้ดอกผลจากการจำหน่าย และให้เครดิตดอกเบี้ยต่ำตลอดทั้งปี โดยกลุ่มได้ซื้อเมล็ดพันธุ์ข้าวโพด และปุ๋ยมาปล่อยเครดิตให้สมาชิกนำไปเพาะปลูกก่อน และหลังจากเก็บเกี่ยว เมื่อขายข้าวโพดให้กับลานตากแล้วจึงหักลบหนี้กัน ทำให้สมาชิกไม่ไปกู้เงินนอกระบบมาประกอบอาชีพหรือกู้ไปทำงานในต่างประเทศ

(1.1.1.4) ศูนย์สาธิตการตลาด จำหน่ายสินค้าอุปโภคบริโภคที่ใช้ในชีวิตประจำวัน รวมทั้งน้ำมันเชื้อเพลิง

“ใครก็ขายได้โดยใช้กรรมการ และสมาชิกขายร่วมกัน ให้ค่าตอบแทน

วันละ 100 บาท หากสมาชิกเสียสละ 1 วันเพื่อกิจกรรมชุมชน ร้านค้า

ของเราเดือนละ 1 วัน หากเสียสละแล้วกลุ่มก็ต้องให้เขา

มีรายได้ พอให้คุ้มค่าอยู่บ้าง” (ประเสริฐ ดิขุนทด, สัมภาษณ์, 29 มิถุนายน 2555)

“วิธีการสร้างอาชีพภายในชุมชน ลานผลผลิตจะรับซื้อผลผลิต
สร้างอำนาจต่อรองจากลานรับซื้อ มัน ข้าว อ้อย สามารถจัดการได้
ในขั้นตอนเดียว แตกต่างจากอดีต พาชชาวบ้านทำภาพใหญ่
เห็นมูลค่าของซังข้าวโพด หากนำข้าวโพดมาขายที่กลุ่ม
ได้เงินเฉลี่ยคืนร้อยละ 3 บาท ซังข้าวโพดเก็บไปขายได้กำไร
มีมูลค่า 4 ถึง 5 แสบบาท คนที่มีข้าว มีข้าวโพด ก็มาแลกกัน”

(ประจวบ แต่งทรัพย์, สัมภาษณ์, 30 มิถุนายน 2555)

“กิจกรรมส่งเสริมอาชีพมีความต่อเนื่อง สำเร็จได้เพราะทำแล้ว
ชาวบ้านมีโอกาส รายได้เพิ่มขึ้น ทำให้อยู่ได้ และมีอำนาจ
ต่อรองกับนายทุนหรือผู้ซื้อ เป็นการบริหารจัดการตามแผนร่วมกัน
ทำให้เกิดผลต่อชุมชน ทำตามความต้องการของชุมชนอย่างยั่งยืน”

(ประจวบ แต่งทรัพย์, สัมภาษณ์, 30 มิถุนายน 2555)

(1.1.1.5) การแก้ไขปัญหาหนี้สิน และความยากจน เงินสัจจะสะสม
ทรัพย์ของสมาชิกสามารถนำมาปล่อยให้สมาชิกกู้ยืมเป็นรายปีหรือรายเดือนเพื่อหมุนเวียนใช้จ่าย การ
อุปโภคบริโภค และการประกอบอาชีพของครัวเรือน และสมาชิกวิสาหกิจหรือกลุ่มอาชีพ สามารถกู้ยืม
ไปเป็นทุนในการดำเนินกิจกรรมการผลิต เมื่อเกิดผลกำไรจึงส่งคืนเงินต้น และไม่ต้องเสียดอกเบี้ย

“กลุ่มอาชีพในชุมชน ดำเนินงานขาดความต่อเนื่อง เช่น กลุ่มแม่บ้าน
กลุ่มปลูกเห็ด เพราะคนที่ทำไม่สนใจเท่าที่ควร...เขามีอาชีพหลักแล้ว
เขาไปทำงานในไร่ในนาอยู่....การเลี้ยงวัวของกลุ่มจะได้เงินคนละไม่มากนัก
จึงไม่อยากทำ การดำเนินงานของกลุ่มอาชีพจึงไม่ต่อเนื่อง
เหมือนการทำไร่นา ข้าวโพด ชูคมัน หวานพริก.....คนจึงไม่มีเวลาว่างมาก”

(สวัสดิ์ แก้วบัณฑิต, สัมภาษณ์, 28 มิถุนายน 2555)

กลุ่มออมทรัพย์บ้านขามเป็นแหล่งเงินทุน และสะสมทุนสำหรับสมาชิก
เพื่อเข้าไปประกอบอาชีพ โดยกลุ่มออมทรัพย์ได้ยึดหลักคุณธรรม 5 ประการในการบริหารจัดการ ได้แก่
ความซื่อสัตย์ เสียสละ รับผิดชอบ เห็นอกเห็นใจ และไว้ว่างใจซึ่งกัน และกัน มีความโปร่งใสสามารถ
ดำเนินงานได้อย่างราบรื่นภายใต้การบริหารงานของคณะกรรมการ 4 คณะ ได้แก่ กรรมการฝ่าย
อำนวยการ กรรมการฝ่ายเงินกู้ กรรมการฝ่ายตรวจสอบ และกรรมการฝ่ายส่งเสริม ซึ่งประธานกลุ่มเป็น
บุคคลสำคัญที่ชาวบ้านให้การยอมรับนับถือ การบริหารเงินของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อเพิ่มพูนรายได้

“การบริหารเงิน ถ้ามีเงินในธนาคารมาก ... ก็ต้องหมุนออกให้กับ
กลุ่มธุรกิจภายนอกที่ยืมที่มีผู้ค้ำประกันที่มั่นคง เราต้องหาเงินด้วยวิธีการนี้
หากลู่ทางนอกทำธุรกิจให้เงินหมุนมา กลุ่มเหมือนธนาคารในแง่ที่จะเอาเงิน
ไปลงทุนเรื่องใด แม้จะไม่เป็นตามระเบียบของพัฒนาชุมชนก็ตาม”

(ประจวบ แต่งทรัพย์, สัมภาษณ์, 30 มิถุนายน 2555)

(1.1.1.6) การสร้างวินัยทางการเงิน ด้านสัจจะการออม และการลด
รายจ่ายเพิ่มรายได้ ชาวบ้านขามส่วนใหญ่ประกอบอาชีพด้านการเกษตร ทำนาข้าวหอมมะลิมากถึงร้อยละ
90 จึงหาวิธีลดรายจ่ายโดยลดการใช้สารเคมี หันมาทำปุ๋ยหมัก ใช้ปุ๋ยคอกในไร่นา และทำน้ำหมัก
ชีวภาพไว้ใช้เอง ปลูกพืชผักสวนครัวตามพื้นที่ว่าง เลี้ยงไก่เพื่อไว้บริโภค เมื่อเหลือก็จะขายเป็นการเพิ่ม
รายได้ให้กับครอบครัวแล้วนำเงินไปฝากกับกลุ่มออมทรัพย์เป็นประจำทุกเดือน ทั้งนี้ ชาวบ้านยังปลูก
พืชผักสวนครัว การเพาะเห็ด เลี้ยงปลา ทำน้ำยาล้างจาน และแชมพูสระผม ซึ่งเป็นของใช้ใน
ชีวิตประจำวันจึงไม่ต้องซื้อหรือซื้อน้อยลง นอกจากทำเองใช้เองแล้ว หากเหลือก็นำไปขาย สิ่งเหล่านี้
ล้วนแล้วแต่เป็นการเพิ่มรายได้ให้แก่ครอบครัว และชุมชนทั้งสิ้น

(1.1.2) การจัดสรรผลประโยชน์ให้กับสมาชิก และชุมชน

เมื่อดำเนินการกลุ่มออมทรัพย์ครบหนึ่งปี จะมีการจัดสรร
ผลประโยชน์ให้แก่สมาชิก และชาวบ้าน โดยมีการนำกำไรที่ได้มาจัดสรรดังนี้

(1.1.2.1) การคืนสู่ชุมชน คือ การนำผลประโยชน์แต่ละส่วนมาสมทบ
กันแล้วจัดสรรให้กับการพัฒนาชุมชน โดยกลุ่มออมทรัพย์มีการจัดสรรผลประโยชน์ในแต่ละปี ดังนี้

(1.1.2.1.1) เริ่มนำดอกผลมาจัดสรรผลประโยชน์ให้แก่สมาชิกและ
ชุมชน ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2535 มีรูปธรรมของการจัดสรรผลประโยชน์เพื่อช่วยเหลือสมาชิก และชุมชนคือ มี
การสมทบสร้างศูนย์สังเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน ซ่อมถนน ซื่ออุปกรณ์กลางให้ชาวบ้านยืมเพื่อ
ซ่อมไฟฟ้า ก่อสร้างธนาคารข้าว ซ่อมแซมถนนในหมู่บ้าน ซื่อที่ดินขุดสระเพื่อทำประปาหมู่บ้าน ซื่อ
ที่ดินสร้างประปาหมู่บ้าน ตัดเชื้อให้คณะกรรมการและผู้นำหมู่บ้าน ซื่อถังขยะให้หมู่บ้าน ซื่อเครื่องตัด
หญ้า สร้างศาลาเฉลิมพระเกียรติเพื่อเป็นศูนย์ศึกษาดูงาน จัดเป็นกองทุนสวัสดิการช่วยเหลือคนพิการ
เด็กกำพร้า ผู้ด้อยโอกาส ผู้สูงอายุ และจัดสวัสดิการคำรักษาพยาบาลช่วยเหลือสมาชิก สนับสนุน
ทุนการศึกษา และพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก กองทุนบำรุงวัด รวมเงินที่จัดสรรเพื่อใช้ในการพัฒนา
ชุมชน และช่วยเหลือสมาชิกนับล้านกว่าบาท

(1.1.2.1.2) การแก้ปัญหาหนี้ โดยในปี พ.ศ. 2537 ใช้เงินปันผลจาก
การออมทรัพย์คือ ดอกเบี้ยทั้งหมดที่ได้รับนำมาซื้อที่ดิน ขุดสระ จำนวน 4 ไร่ 2 งาน เพื่อกักเก็บน้ำ และ
จัดสร้างสถานที่ตั้งประปาของกรมอนามัย ในปี พ.ศ. 2547 ก็ซื้อที่ดินเพิ่มอีก 11 ไร่ ขุดสระใหญ่ ๒ ไร่

จากคลองไผ่งามไปที่อ่างบนเนินซึ่งมีกรมชลประทานช่วยจัดการสูบน้ำด้วยพลังไฟฟ้า เพื่อต่อน้ำมาใช้ในการเกษตร

“ขอปันผลสมาชิกไปซื้อที่ดิน ขุดสระน้ำ เพื่อแก้ปัญหาขาดน้ำ
ชาวบ้านอยากได้ โดยสละดอกเบ็ญ 9 หมื่นก็ได้เลย เพื่อมาซื้อที่ดิน
ปี พ.ศ. 2537 ไม่มีการปันผลให้ใคร และ อด.จัดงบประมาณ 270,000 บาท
และสร้างประปาแรงดัน สร้างศาลากลางน้ำ ในบางปีต้องขอความร่วมมือ
จากพี่น้อง หากเป็นปัญหาที่เกิดในภาพรวม ทุกคนก็อยากแก้ปัญหาด้วยกัน”

(ประจวบ แต่งทรัพย์, สัมภาษณ์, 30 มิถุนายน 2555)

(1.1.2.1.3) กลุ่มเลี้ยงวัว โดยการนำเงินจากกองทุนต่างๆ มารวมกันเป็นกองกลางเพื่อมาซื้อวัวจำนวน 36 ตัว เป็นวัวออมทรัพย์ 12 ตัว และอีก 24 ตัว ให้ชาวบ้านที่มีปัญหาหนี้สินจากการกู้เงินออมทรัพย์ นำวัวไปเลี้ยงโดยไม่คิดดอกเบ็ญ ซึ่งในปีแรกไม่ต้องส่งเงินต้น ปีที่ 2 ส่งคืนครึ่งหนึ่งของเงินต้น ปีที่ 3 ส่งจำนวนเงินที่เหลือ เป็นการฝึกให้คนขยันขึ้น และเมื่อวัวมีลูกก็จะมี การตกลงเรื่องความเป็นเจ้าของ และสามารถใช้จ่ายประโยชน์ร่วมกันระหว่างกลุ่มออมทรัพย์กับชาวบ้าน จนวันนี้มีวัวเพิ่มขึ้นเป็น 40 ตัว โดยจะไม่มีการนำวัวไปขายแต่จะเลี้ยงดูให้ขยายผลต่อไปเรื่อยๆ ปัจจุบัน การเลี้ยงวัวเป็นกลุ่มนี้ได้เลิกดำเนินการไปแล้วเพราะติดปัญหาเรื่องคนเลี้ยง และราคาวัวในช่วงนั้น ตกต่ำ แต่จะมีการเลี้ยงวัวของแต่ละครัวเรือนแทน

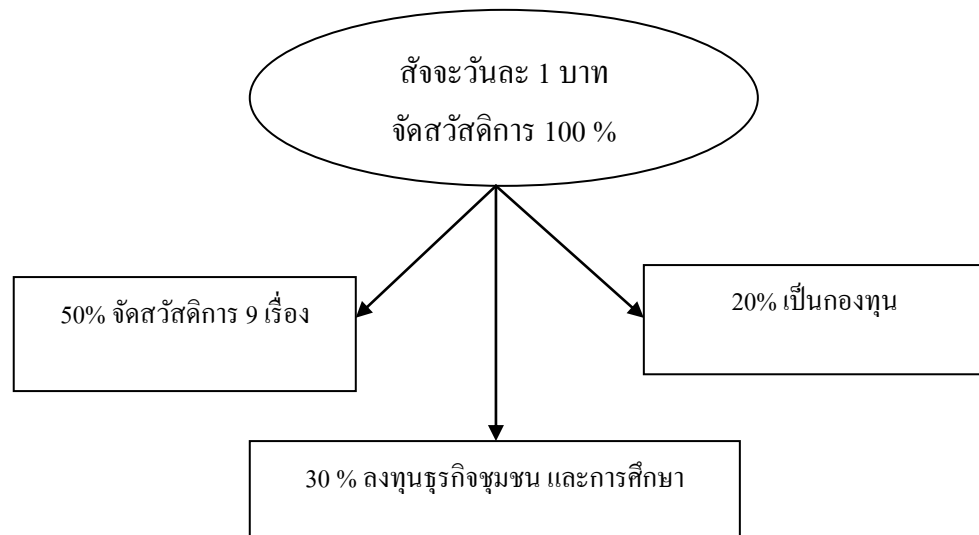
(1.1.2.1.4) ศูนย์สาธิตการตลาดหรือซูเปอร์มาร์เก็ตของท้องถิ่น ที่ชาวบ้านทุกคนสามารถจับจ่ายใช้สอยสินค้าต่างๆ ตามต้องการ มีการรับสมัครสมาชิกโดยซื้อเป็นหุ้นๆ ละ 20 บาท ไม่เกินคนละ 25 หุ้น หรือ 500 บาท เพื่อกันการผูกขาดไม่ให้ใครถือครองเป็นเจ้าของผู้เดียว การปันผลทุกปีตามกำลังซื้อของแต่ละคน เฉลี่ยคืนตามคูปอง ร้อยละ 3 บาท อีกทั้งลูกค้าสามารถซื้อแบบแปะโป่งหรือซื้อเชื่อได้ไม่เกินคนละ 500 บาท และต้องใช้เงินคืนภายใน 3 เดือน

(1.1.2.1.5) กองทุนสวัสดิการออมวันละบาท เริ่มก่อตั้งเมื่อวันที่ 7 มกราคม พ.ศ. 2548 เพื่อจัดสวัสดิการภาคประชาชนเป็นรูปแบบเกี่ยวข้องกับชีวิต ตั้งแต่เกิดจนถึงตาย ซึ่งถือได้ว่าเป็นการออมเพื่อการลงทุนระยะยาวในรูปแบบสวัสดิการ สมาชิกก่อตั้งมีจำนวน 350 คน ผู้สมัครเป็นสมาชิกต้องจ่ายค่าธรรมเนียมคนละ 15 บาท ปัจจุบันมีสมาชิกรวม 906 คน มีกองทุนจากการระดมสัจจะจำนวน 39,185 บาท และรัฐสนับสนุนอีก 100,000 บาท กิจกรรมจัดสวัสดิการแบบครบวงจรสำหรับสมาชิก ได้แก่

(1.1.2.1.5.1) บุตรของสมาชิกที่เกิดใหม่ได้ 500 บาท แม่ของเด็กนอนโรงพยาบาลได้คืนละ 100 บาท แต่ไม่เกิน 5 คืน

(1.1.2.1.5.2) สมาชิกเจ็บป่วยนอนโรงพยาบาลได้คืนละ 100 บาท แต่ไม่เกิน 10 คืน

(1.1.2.1.5.3) กรณีสมาชิกเสียชีวิต ส่งสัจจะครบ 180 วัน ได้ค่าทำศพ 2,500 บาท ส่งสัจจะครบ 360 วัน ได้ค่าทำศพ 5,000 บาท ส่งสัจจะครบ 1,460 วัน ได้ค่าทำศพ 10,000 บาท และส่งสัจจะครบ 1,825 วันขึ้นไป ได้ค่าทำศพ 12,000 บาท มีแนวทางการจัดสรรสวัสดิการของกองทุนสวัสดิการออมวันละบาท แสดงได้ดังภาพนี้

ภาพที่ 5.1 การจัดสรรสวัสดิการของกองทุนสวัสดิการออมวันละบาท

ที่มา: การพัฒนาชุมชนท้องถิ่น พื้นที่ระดับตำบล ผู้จัดการตนเอง กรณี ตำบลบ้านขาม อำเภอจตุรัส จังหวัดชัยภูมิ, ป.ป.ป: 2553

สำหรับการจัดสวัสดิการที่จัดสรรแก่สมาชิก และชุมชน มีการจัดสวัสดิการตั้งแต่เกิด แก่ (อายุ 60 ปี) เจ็บ และตาย ในปัจจุบันยังจัดได้ไม่ครบทั้ง 9 เรื่อง เนื่องจากกองทุนยังมีงบประมาณจำกัด

จากการที่ชุมชนได้ทำสวัสดิการชุมชนเพื่อชุมชนมีการช่วยเหลือซึ่งกัน และกัน จึงเกิดความรัก สัมผัสสามัคคีมากขึ้น เพราะคนในชุมชนหันมาดูแลคนในชุมชนเอง จึงเป็นชุมชนที่มีความเอื้ออาทร ครอบคลุมอบอุ่น ชุมชนเข้มแข็ง จึงเป็นที่มาของคำว่า “สวัสดิการชุมชน”

(1.1.2.2) ปันผลคืนสมาชิกที่ฝากเงินสัจจะประจำ ได้ปันผลตอนสิ้นปี ในช่วงที่ผ่านมาสมาชิกจะได้รับเงินปันผลร้อยละ 5 – 7 บาท / ปี ได้แก่ ฝากรายเดือน ร้อยละ 7 บาท ต่อปี ฝากรายปี ร้อยละ 6 บาทต่อปี ฝากสัจจะพิเศษ ร้อยละ 5 บาทต่อปี และกลุ่มเครือข่าย ร้อยละ 6 บาทต่อปี

(1.1.2.3) ค่าบริหารจัดการ การจัดสรรผลประโยชน์ให้กับ คณะกรรมการโดยจ่ายค่าตอบแทนคณะกรรมการตามวันที่ปฏิบัติงานจริง จะมีการลงทะเบียนจำนวน วันที่มาทำงาน คณะกรรมการจะได้รับค่าตอบแทนปีละครั้งโดยจ่ายตามอัตราค่าแรงของท้องถิ่น ซึ่ง คณะกรรมการจะได้รับค่าตอบแทนวันละ 120 – 130 บาท / วัน

(1.1.2.4) ค่าดำเนินการ เป็นค่าสมุดฝาก อุปกรณ์ พาหนะ ค่าอาหาร และอื่นๆ หรือกองทุนพัฒนาหมู่บ้าน

(1.1.2.5) กองทุนเพื่อการพัฒนาสาธารณประโยชน์ และจัดสวัสดิการ หมู่บ้าน เป็นการพัฒนาหมู่บ้านตามแต่ข้อตกลงร่วมกันของชุมชน

(1.1.2.6) เงินส่วนที่เหลือจากการปันผลจะใช้เป็นทุนขยายกิจการของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

(1.1.3) การพัฒนาศักยภาพของบุคคลในชุมชน

(1.1.3.1) ผู้นำสำคัญในชุมชน การทำกิจกรรมร่วมกันทำให้เกิดผู้นำ ทั้งชาย และหญิง มีลำดับขั้นของการนำอย่างไม่เป็นทางการ มีผู้นำหลัก ผู้นำรองที่แสดงออกถึงศักยภาพ ของผู้นำ อยู่ในกติกา และระเบียบข้อบังคับกลุ่ม เคารพผู้อาวุโส พึ่งเหตุ และผลของกัน และกัน มีความ นุ่มนวลอ่อนโยนต่อกัน จริงใจ และไม่แย่งชิงผลประโยชน์กัน

(1.1.3.2) การพัฒนาประสบการณ์คนทำงานให้เรียนรู้ตามความ ถนัด เช่น นักการตลาด นักบัญชีและการเงิน ช่างฝีมือของชุมชน

(1.1.4) การพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชน จะมีการแบ่งความรับผิดชอบ อย่างไม่หลีกเลี่ยง ในส่วนของสมาชิกจะฝากเงิน และใช้หนี้ตรงเวลา รวมทั้งปฏิบัติตามกติกา และ ระเบียบข้อบังคับกลุ่มอย่างจริงจัง

(1.1.5) การดำเนินงานของกองทุนพัฒนาหมู่บ้าน

ชุมชนมีกองทุนเป็นกองกลางในการทำกิจกรรมของชุมชน เช่น ค่า น้ำ ค่าไฟ ค่าประสานงาน และค่าซ่อมบำรุงต่างๆ กองทุนนี้ได้เกิดมาจากผลกำไรทางธุรกิจ เงินปันผล ของกลุ่มออมทรัพย์ ค่าวิทยากรของผู้นำ คณะกรรมการ และสมาชิกที่มีส่วนร่วมในการจัดการ ค่า สถานที่ และค่าอาหารที่มาศึกษาดูงาน

(1.1.6) การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

มีกิจกรรม “1 คน 1 ต้นต่อ 1 สัญญา” สำหรับคนที่อยู่กับกลุ่มออม ทรัพย์เพื่อการผลิตจะต้องปลูกต้นไม้อย่างน้อย 1 ต้นต่อการทำ 1 สัญญา โดยไม่ระบุว่าจะเป็นต้นไม้ ชนิดใด โดยให้ผู้กู้เงินต้องดูแลบำรุงรักษาต้นไม้ให้เติบโต หากต้นไม้ตายก็ให้ปลูกทดแทน โดยจะมี คณะกรรมการของกลุ่มออมทรัพย์ไปติดตามการปลูกต้นไม้ของสมาชิกที่กู้เงิน ซึ่งในแต่ละปีจะมีการ

ประชุมสมาชิกเพื่อพิจารณาวางแผนในการปลูกต้นไม้ว่าจะดำเนินการปลูกในบริเวณใด เช่น ป่าชุมชน ที่สาธารณะหรือบริเวณบ้าน ไร่เนาของผู้ถู

คนในชุมชนบ้านขามมีการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ไม่ทำลาย สิ่งแวดล้อม มีการดูแลรักษาความสะอาดของชุมชน การปลูกป่าทดแทนตามหัวไร่ปลายนา ซึ่งเป็นการ เชื่อมโยงการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมกับการบูรณาการกองทุนของบ้านขาม ดังกล่าว ร่วมกันฟื้นฟูป่าชุมชน มีการปลูกต้นไม้เพิ่มเติมทุกปี จนทำให้ชุมชนมีป่าที่อุดมสมบูรณ์ จำนวน 40 ไร่ และหันมาใช้ปุ๋ยชีวภาพมากขึ้น ลดการใช้ปุ๋ยเคมี และไม่ทำลายสภาพดิน

“การรักษาสิ่งแวดล้อม อาศัยความอยากของคนไปเชื่อมโยงกับการอนุรักษ์
เอาความอยากของคนไปปลูกต้นไม้ โครงการหนึ่งคนต่อหนึ่งต้นหนึ่งสัญญา
คนถูก็ไปดูแล ซึ่งเป็นโครงการที่ดี ขอร้องสมาชิกไปปลูกต้นไม้ได้ไหม
เพราะบ้านเรานั้นไม้ไม่มี ความชุ่มชื้นก็น้อยลงไป”

(ประจวบ แต่งทรัพย์, สัมภาษณ์, 30 มิถุนายน 2555)

(1.1.7) การเห็นความสำคัญของกลุ่มออมทรัพย์

“กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตประจำหมู่บ้าน คือรากฐานของการพึ่งตนเอง
พยายามให้คำขวัญกรรมการ และสมาชิก ไม่มีกลุ่มใดที่จะสามารถรวบรวม
ทรัพยากรได้มากมายขนาดนี้ ฐานเงินใหญ่สุดอยู่ที่ชุมชนของเรา เราต้องหาให้เจอ
เพื่อแก้ไขให้ได้ในระดับชุมชน มีวิธีคิด กระบวนการมีอยู่แล้วเอามารวมกัน
จะเป็นพลังมาก จับในสิ่งที่ทุกคนมีอยู่เล็กๆ น้อยๆ มารวมกัน
ไม่มีหน่วยงานที่ไหนให้เราได้มากมาย ทรัพยากรใหญ่อยู่ในมือเรา
ครอบครัวเรา ในชุมชนเรา และจำเป็นต้องมีกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตต่อไป”

(ประจวบ แต่งทรัพย์, สัมภาษณ์, 30 มิถุนายน 2555)

(1.2) ประสิทธิภาพกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่เกิดภายนอกชุมชน เป็นผลกระทบที่
เกิดขึ้นต่อระบบสังคม ได้แก่ การจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ของชุมชนแบบบูรณาการ และสร้างเครือข่าย
กิจกรรมทางเศรษฐกิจในระดับตำบล

(1.2.1) การจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ของชุมชนแบบบูรณาการ

ศูนย์การเรียนรู้ของชุมชนแบบบูรณาการจากฐานการออมนร่วมกัน
ในชุมชน ทำให้ขยายผลไปทำกิจกรรมอื่นๆ เช่น โรงเรียนกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ธุรกิจ โรงสีข้าว
ศูนย์เรียนรู้ธุรกิจข้าวโพด ศูนย์เรียนรู้การออมทรัพย์ชุมชน ศูนย์สาธิตการตลาด ซึ่งสามารถเรียนรู้อย่าง
ครบวงจร และในเชิงบูรณาการการบริหารจัดการ

(1.2.2) สร้างเครือข่ายกิจกรรมทางเศรษฐกิจในระดับตำบล

มีผู้นำในการประสานเชื่อมโยงกับสังคมภายนอก กลุ่มออมทรัพย์ ได้เป็นสมาชิกชมรมกลุ่มออมทรัพย์ระดับตำบลในปี พ.ศ. 2544 เชื่อมโยงให้สมาชิก และบุคคลในชุมชนอื่นมาเป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์ กลุ่ม โรงเรียนข้าวชุมชน และลานตากข้าวโพด นอกจากนี้ยังเชื่อมโยงกับชุมชนข้างเคียงภายในตำบล อำเภอ และในจังหวัดอื่นๆ ด้วย

“ลานรับซื้อผลผลิตของเราเป็นผู้ซื้อผู้ขายเบ็ดเสร็จ มาจาก 4-5 ตำบลใกล้เคียง เมื่อสิ้นปีจะมีเงินปันผลเฉลี่ยคืนผู้ขาย คิตรี้อยละสามบาท ทำให้เกิดความภาคภูมิใจกับกลุ่มออมทรัพย์”

(สำเร็จ ปราบ โจร, สัมภาษณ์, 30 มิถุนายน 2555)

(2) ประสิทธิภาพกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านโจด

ประสิทธิภาพของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านโจดเกิดขึ้นภายในชุมชน และภายนอกชุมชน ดังนี้

(2.1) ประสิทธิภาพกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่เกิดภายในชุมชน ได้แก่ ผลการ

ดำเนินธุรกิจของกลุ่มออมทรัพย์ การจัดสรรผลประโยชน์ให้กับสมาชิก และชุมชน การพัฒนาศักยภาพของบุคคลในชุมชน และการพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชน

(2.1.1) ผลการดำเนินธุรกิจของกลุ่มออมทรัพย์ เกิดประสิทธิผลกิจกรรม

ต่างๆ ได้แก่

(2.1.1.1) การจัดสวัสดิการชุมชน ส่งผลให้คนในชุมชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นกว่าแต่ก่อน สามารถดูแลกันได้อย่างทั่วถึงมากยิ่งขึ้น

(2.1.1.2) ความเข้มแข็งของกลุ่มอาชีพ บ้านโจดมีกลุ่มอาชีพที่มีความเข้มแข็งอยู่หลายกลุ่มซึ่งสมาชิกกลุ่มอาชีพเป็นคณะกรรมการของกลุ่มออมทรัพย์ด้วย จึงทำให้เป็นผู้นำที่มีคุณภาพ และมีประสบการณ์ในการบริหารจัดการ เช่น กลุ่มขนมจีน กลุ่มทอผ้าไหม และผ้าขาวม้า กลุ่มทอเสื่อกก กลุ่มผลิตปุ๋ยหมัก และน้ำหมักชีวภาพ และศูนย์สาธิตการตลาด

กลุ่มขนมจีน ผลิต และขายทั้งใน และนอกชุมชน โดยรับคำสั่งซื้อเป็นจำนวนมากในช่วงเทศกาลงานบุญ มีกลยุทธ์การขายแบบปากต่อปาก เมื่อไปขายตลาดต่างถิ่นก็จะให้เบอร์ติดต่อไว้เพื่อการสั่งซื้อ รวมถึงเพิ่มขนมจีนให้หากมารับเองที่หมู่บ้านหรือให้ขนมจีนเป็นของแถมกับผู้แนะนำลูกค้าให้กลุ่ม เป็นต้น

กลุ่มทอผ้าไหม เดิมทอผ้าไว้ใช้เอง ช่วงหลังต้นทุนไหมราคาแพงจึงเปลี่ยนไปทอผ้าขาวม้า และผ้าห่มเป็นหลัก กลุ่มมีการพัฒนาสาย และสีสันทันเพิ่มมากขึ้น พร้อมปรับปรุงบรรจุภัณฑ์หรือหีบห่อเพื่อให้เป็นของขวัญในช่วงเทศกาล

กลุ่มทอเสื่อกก มีการพัฒนาแบบลาย และสีสันความสวยงามแปลกตา มากขึ้น และแนวทางพัฒนาเสื่อกกมาประดิษฐ์เป็นของใช้บนโต๊ะอาหารเพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์

กลุ่มผลิตปุ๋ยหมัก และน้ำหมักชีวภาพ มีการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ ภายนอกชุมชนแล้วนำมาทดลองใช้ภายใน ไร่นาของตน ทำให้ผลผลิตทางการเกษตรมีปริมาณเพิ่มมากขึ้น สามารถลดต้นทุนในการใช้สารเคมี และเพิ่มผลกำไรจากการขายผลผลิต รวมถึงมีการเผยแพร่ ความรู้การผลิตปุ๋ยสูตรต่างๆ แก่สมาชิก และทำขายเพื่อนำรายได้เข้ากลุ่ม

ศูนย์สาธิตการตลาด ใช้วิธีการจ้างคนในชุมชนมาขายเป็นระยะเวลา หนึ่งปี โดยจะให้ผลตอบแทนแก่ผู้ขายเป็นรายเดือน เฉลี่ยร้อยละ 24 ของยอดขายซึ่งที่ผ่านมาผู้ขายมีราย เดือนเฉลี่ยต่อเดือนหลังหักค่าใช้จ่ายแล้ว ประมาณหมื่นกว่าบาททุกเดือน โดยผู้ขายต้องเป็นผู้รับผิดชอบ หากของหาย เงินหายหรือขาดทุน จะมีการตรวจนับสินค้าเดือนละหนึ่งครั้งจากใบส่งของ ถือเป็น การสร้างงาน เพิ่มรายได้ให้ครอบครัว และการอยู่ร่วมกัน โดยไม่ต้องออกไปหางานทำภายนอกชุมชน

(2.1.2) การจัดสรรผลประโยชน์ให้กับสมาชิก และชุมชน

นอกเหนือจากการจัดสวัสดิการด้านเกิด แก่ เจ็บ และตายให้กับ สมาชิก และชุมชนที่มีอยู่เดิมแล้ว กลุ่มยังมีแนวคิดในการจัดสวัสดิการเพิ่มเติมคือ ทุนการศึกษา ประกัน อุบัติเหตุ อุบัติภัย และภัยธรรมชาติจากน้ำท่วม ลมพายุ และไฟไหม้ เป็นต้น

(2.1.3) การพัฒนาศักยภาพของบุคคลในชุมชน

(2.1.3.1) กลุ่มออมทรัพย์ให้โอกาสกรรมการออกไปอบรมสัมมนา ภายนอกปีละ 3 – 4 ครั้ง เพื่อนำความรู้กลับมาถ่ายทอด กลับมาคิดทบทวน และปรับปรุงการดำเนินงาน ของกลุ่มออมทรัพย์

(2.1.3.2) กรรมการส่วนใหญ่ของกลุ่มออมทรัพย์เป็นวิทยากรที่ให้ความรู้แก่ผู้ที่สนใจมาศึกษาดูงานกลุ่มออมทรัพย์ และ โรงเรียนกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต จึงเป็นการ พัฒนาทั้งบุคลิกภาพ ทักษะ และความรู้เชิงวิชาการ รวมถึงต่อยอดประสบการณ์ทางธุรกิจร่วมกับกับ กลุ่มออมทรัพย์กลุ่มอื่นๆ ด้วย

(2.1.3.3) การที่กรรมการพัฒนาชุมชนมองเห็นศักยภาพของ คณะกรรมการ และชุมชนบ้านโจด จึงใช้พื้นที่ของหมู่บ้านเป็นที่ตั้งของ โรงเรียนกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการ ผลิต ส่งผลให้ได้รับการยอมรับจากหน่วยงานราชการ การสนับสนุนงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ อาคาร สถานที่ และความรู้ด้านการบริหารจัดการจากหน่วยงานสนับสนุนภายนอกอย่างต่อเนื่อง

จากการที่กลุ่มออมทรัพย์บ้านโจดมีผู้นำที่เข้มแข็ง และเป็นที่ยอมรับ ของชาวบ้าน อีกทั้งยังเป็นปราชญ์ชาวบ้านที่มีความรู้ความสามารถด้านวัฒนธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมถึงมีกำนันตำบลเจ้าท่าที่ทำหน้าที่เป็นเหรียญของของกลุ่มออมทรัพย์ จึงส่งผลให้กลุ่มออมทรัพย์บ้าน โจดมีความโดดเด่นในด้านผู้นำอย่างมาก สำหรับผู้ตามก็มีศักยภาพ กล้าคิด กล้าทำ และปฏิบัติตาม

ระเบียบข้อบังคับของกลุ่ม ชาวบ้านมีวิถีชีวิตแบบพอเพียง และอยู่กันแบบเครือญาติ ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ด้วยดีตลอดมา ส่งผลให้คนในบ้าน ใจดีมีฐานะทางเศรษฐกิจแบบพออยู่พอกิน ไม่ฟุ้งเฟ้อ ประหยัด เก็บออม และชอบทำบุญ มักเข้าร่วมกิจกรรมของกลุ่มออมทรัพย์ และประเพณีท้องถิ่นอย่างสม่ำเสมอ

(2.1.4) พัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชน

(2.1.4.1) การประชาสัมพันธ์การดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์อย่างต่อเนื่อง และการใช้เวทีการประชุมร่วมกันเพื่อปรึกษาหารือ โดยจะยึดถือระเบียบข้อบังคับอย่างเคร่งครัด เช่น มีจำนวนผู้เข้าร่วมประชุมต้องเกินกว่ากึ่งหนึ่ง เป็นต้น

“ขออนุญาตประธานกลุ่มเรียกประชุม ใช้ที่ประชุมเป็นหลัก
ผ่านที่ประชุมทุกเรื่อง หากสมาชิกน้อยกว่าครึ่งหนึ่งบางครั้ง
ก็ต้องยกเลิกประชุมไปก็มี การทำงานต้องยึดระเบียบ
ต้องมีคุณธรรมจริยธรรม ก่อนทำงานทุกเรื่อง สมาชิกต้องรู้ทุกเรื่องก่อน”

(คำมอญ ศรีพงษ์เสริฐ, สัมภาษณ์, 16 มิถุนายน 2555)

(2.1.4.2) รมรงค์ให้คนในชุมชนสมัครเป็นสมาชิก เพราะอายุไม่ใช่ข้อจำกัดในการเป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์ เท่าที่ผ่านมาแม้ทุกครัวเรือนในชุมชนเป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์แต่ไม่ครบทุกคน เพราะบางครอบครัวเดินทางไปทำงานต่างจังหวัด หากสมัครสมาชิกแล้วไม่สามารถส่งสัจจะได้ครบทุกเดือน ทางกลุ่มก็ไม่อยากรับสมัครเป็นสมาชิก ปัจจุบันมีสมาชิกสามัญจำนวน 400 กว่าคน เงินสัจจะสะสมกว่า 4,300,000 บาท ปีที่ผ่านมาได้เงินปันผลต่อหุ้น 20 สตางค์ ราคาหุ้นละ 20 บาท

(2.1.4.3) ใช้ประโยชน์จากสวัสดิการเป็นตัวตั้งให้คนในชุมชนเห็นความสำคัญของการเป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์ และเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อแสดงความเป็นเจ้าของร่วมกัน และช่วยเหลือเกื้อกูลกัน เช่น การใช้ผลกำไรปันส่วนเพื่อจัดสวัสดิการให้กับสมาชิก และชุมชน

(2.2) ประสิทธิภาพกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นภายนอกชุมชน

บ้านใจดีมีสถานีวิจัยการดำเนินธุรกิจ และส่งเสริมอาชีพแบบครบวงจร จึงเป็นฐานการเรียนรู้ศึกษาดูงานของบุคคลภายนอกที่มีชื่อเสียงของจังหวัด รวมถึงมีโรงเรียนกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตที่ได้รับการสนับสนุนของกรมการพัฒนาชุมชน มีการฝึกอบรมให้แก่กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตในจังหวัดใกล้เคียง หมู่บ้านใจดีจึงเป็นหมู่บ้านในฝันของภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่หน่วยงานราชการให้การยอมรับ และให้การสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง

(3) ประสิทธิภาพกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านทึบสวย ประสิทธิภาพของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านทึบสวยเกิดขึ้นภายในชุมชน และภายนอกชุมชน ดังนี้

(3.1) ประสิทธิภาพกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่เกิดภายในชุมชน ได้แก่ ผลการดำเนินงานของกิจกรรมของกลุ่มออมทรัพย์ การจัดสรรผลประโยชน์ให้กับสมาชิกและชุมชน การพัฒนาศักยภาพของบุคคลในชุมชนและการพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชน

(3.1.1) ผลการดำเนินงานของกิจกรรมของกลุ่มออมทรัพย์ เกิดประสิทธิผลกิจกรรมต่างๆ ได้แก่

ปัจจุบัน กลุ่มออมทรัพย์มีเงินทุนหมุนเวียน 13,800,000 บาท เงินสะสมสะสม 1,000,000 กว่าบาท เงินสะสมสะสมเฉลี่ยขึ้นกับฤดูกาล แต่ประมาณเกือบ 100,000 บาททุกเดือน ในช่วงหลังฤดูกาลการเก็บเกี่ยวสมาชิกจะนำเงินมาฝากมากขึ้น ในปีที่ผ่านมา กลุ่มออมทรัพย์มีกำไรจากดอกเบี้ยเงินกู้เป็นเงิน 1,000,000 กว่าบาท ซึ่งมีตัวชี้วัดผลการดำเนินงานได้ชัดเจนคือ มีจำนวนสมาชิก และเงินทุนเพิ่มขึ้น

นอกเหนือจากศูนย์สาธิตการตลาด และปั้มน้ำมันแล้ว ในชุมชนยังมีกลุ่มอาชีพ และกองทุนต่างๆ จำนวนมากถึง 21 กองทุน พบว่า มีบางส่วนไม่มีการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ แต่มีเงินฝากกับกลุ่มออมทรัพย์ จึงไม่ได้สร้างผลิตภาพต่อสมาชิก และชุมชน ซึ่งกลุ่มอาชีพเหล่านี้จะได้รับเงินปันผลเมื่อตอนสิ้นปี เช่น ศูนย์ส่งเสริมการเลี้ยงสัตว์ที่ช่วยเหลือคนในชุมชน หากเกิดภัยพิบัติ ปัจจุบันมีเงินเหลืออยู่ 15,580 บาท แต่ไม่ได้นำไปทำอะไร กลุ่มคนตรีพื้นบ้าน เป็นวงดนตรีประจำหมู่บ้านเป็นเอกลักษณ์วัฒนธรรมพื้นบ้าน มีสมาชิก 20 กว่าคน จะกู้ยืมเมื่อขาดเงินทุนสำหรับปรับปรุงซ่อมแซมเครื่องดนตรี กลุ่มปลูกหม่อน ไม่มีการดำเนินงานของกลุ่ม ปัจจุบันขาดคนพื้นฟูดูแล แต่สำหรับกลุ่มชวนาภูมิปัญญาไทย แม้จะเป็นเพียงกลุ่มเล็กๆ สมาชิก 30 กว่าคน โดยจะร่วมกันทำแปลงนารวม มีการลงทุน ลงแขกค่านา ปักดำ ถอนกล้า เก็บเกี่ยว สีข้าว นวดข้าว และแบ่งผลกำไร คณะกรรมการสามารถร่วมกันรักษาประเพณีเดิมไว้ได้ เป็นต้น

เป็นที่สังเกตว่า การดำเนินกิจกรรมของกลุ่มอาชีพภายในชุมชนมีหลายกลุ่มที่ขาดความต่อเนื่องในการดำเนินกิจกรรมดังกล่าว ส่วนหนึ่งเป็นเพราะหัวหน้ากลุ่มขาดจิตสำนึก ขาดจิตอาสาหรือคิดว่าทำกิจกรรมอย่างอื่นได้เงินมากกว่า และบางครั้งหน่วยงานภายนอกสนับสนุนสิ่งของวัสดุมาให้ ก็ไม่สามารถดำเนินงานได้อย่างต่อเนื่อง

“ยังมีความจำเป็นต้องรวมกลุ่มอาชีพขึ้นในชุมชน
 เพราะจะเอื้อประโยชน์กับชุมชน กลุ่มจะได้รับความช่วยเหลือ
 และการสนับสนุนจากภายนอก ทั้งนี้ กลุ่มจะอยู่รอดได้
 ขึ้นกับหัวหน้ากลุ่มที่มีความสำคัญมาก กลุ่มอาชีพที่เหลือยู่
 จะเอื้อเพื่อกัน มีความผูกพันกันมานาน”

(คำพา แก้วระนา, สัมภาษณ์, 3 กรกฎาคม 2555)

(3.1.2) การจัดสรรผลประโยชน์ให้กับสมาชิก และชุมชน

กลุ่มออมทรัพย์มีการจัดทุนการศึกษาทุกปี ปีละ 6 ทุนๆ ละ 500 บาท และจัดสวัสดิการสาธารณประโยชน์ ร้อยละ 2 ใ้งานละ 1,000 บาทกับวัด โรงเรียน และชุมชน เช่น งานวันเด็ก งานวัด และงานประจำปีต่างๆ มีแนวทางจัดสวัสดิการเพิ่มเติม เช่น เงินขวัญถุงเด็กแรกเกิดหรือสมาชิกแรกคลอด โดยจะเปิดบัญชีให้เด็ก 200 บาท และเงินสงเคราะห์สำหรับผู้สูงอายุ โดยจะให้หมุนเวียนกันไป โดยพิจารณาจากการเข้าร่วมกิจกรรมของผู้สูงอายุ ซึ่งแม้จะมีความซ้ำกันกับของรัฐ แต่เป็นความพยายามของกลุ่มที่จะดำเนินการเพิ่มสวัสดิการมากขึ้น

ปัจจุบัน กลุ่มออมทรัพย์บังคับให้ผู้กู้ทุกคนที่อายุน้อยกว่า 50 ปีลงมา ต้องสมัครกองทุนฌาปนกิจสงเคราะห์ ซึ่งจะเก็บเงินล่วงหน้า คนละ 100 บาท หรือจำนวนศพละ 20 บาท การเก็บเงินนี้จะมีการประกาศให้ทราบล่วงหน้า

“ฌาปนกิจสงเคราะห์รับมาสามปีแล้ว เงินประมาณแสนกว่าๆ
 ที่จ่ายไป เป็นค่าทำศพละ 14,000 บาท จะเก็บล่วงหน้า 5 ศพๆ 20 บาท
 เป็นเงิน 100 บาท หากตายไม่ครบ 5 ศพก็ไม่ต้องเก็บเพิ่ม
 แต่ต้องจัดสรรเงินให้คงเหลือสำหรับศพสุดท้ายด้วย...
 ปัจจุบันมีสมาชิก 200 คนเศษ”

(คำพา แก้วระนา, สัมภาษณ์, 3 กรกฎาคม 2555)

สำหรับฌาปนกิจตำบลท้าวสวย มีการเก็บเงินจากสมาชิกศพละ 20 บาทเช่นกันซึ่งจะไม่มีงบบังคับ จะจ่ายศพละ 90,000 กว่าบาท เก็บเงินโดยกรรมการที่รับผิดชอบในแต่ละหมู่บ้าน เริ่มต้นครั้งแรกมี 2 – 3 หมู่บ้าน มีสมาชิกในปัจจุบัน 4,900 คน เป็นที่น่าสังเกตว่า แต่ละชุมชนจะมีกลุ่มฌาปนกิจอยู่หลายกองทุน จึงทำให้เกิดการแข่งขันในการดำเนินงานหรือสมาชิกต้องส่งเงินหลายกลุ่ม และมีหลายกลุ่มที่เสื่อมศรัทธาไป

กองทุนพัฒนาหมู่บ้านก่อตั้งขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ. 2535 เป็นเงินส่วนกลางจากการขายพืชพันธุ์ที่ปลูกในที่สาธารณะ เช่น ต้นยูคาลิปตัส และขายปลา ก่อนนี้ยังไม่มี องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) จะใช้เงินส่วนนี้เพื่อกิจกรรมพัฒนาสาธารณประโยชน์ เช่น ซ่อมท่อประปา ระบบไฟฟ้าแสงสว่าง และเป็นเงินที่ได้จากรับบริจาคด้วย

(3.1.3) การพัฒนาศักยภาพของบุคคลในชุมชน

กลุ่มออมทรัพย์ส่งเสริมการประกอบอาชีพของสมาชิก เช่น การให้สมาชิกกู้ยืมเพื่อเป็นทุนในการผลิต เช่น ซื่อวัตตุคิบบ เมล็ดพันธุ์ ปุ๋ย เครื่องจักร รถไถนาหรือเป็นค่าแรงงาน เป็นต้น จึงเป็นการสร้างโอกาสในการประกอบอาชีพของเกษตรกร และส่งเสริมให้หน่วยงานสนับสนุนเข้ามาให้ความรู้การผลิตภาคการเกษตรกับสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์ เช่น นักวิชาการเกษตร และการศึกษานอกโรงเรียนที่เข้ามาอบรมให้ความรู้อย่างต่อเนื่อง

“ต้องการพัฒนาอาชีพของสมาชิกให้มีความยั่งยืน ทางด้านบุคลากร จะสรรหาบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ และส่งไปเรียนรู้จากภายนอก เพิ่มอุปกรณ์การทำงาน และเทคโนโลยีมากขึ้น เช่น เครื่องคอมพิวเตอร์ ระบบบัญชีหรือมีแนวคิดส่งเสริมโครงการลงทุนใหม่ๆ เช่น โรงผลิตน้ำดื่มหรือรับจัดไฟแนนซ์โดยกลุ่มออมทรัพย์เป็นผู้ลงทุน เป็นต้น”

(สไวกว ไชสง, สัมภาษณ์, 3 กรกฎาคม 2555)

(3.1.4) การพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชน

การประชาสัมพันธ์กิจกรรมของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อให้สมาชิกเข้าร่วมกิจกรรมมากขึ้น ด้วยการจัดกิจกรรมพัฒนาหมู่บ้าน งานบุญประเพณีประจำปี การเข้าร่วมประชุมใหญ่สามัญหรือวิสามัญประจำปีของสมาชิก การพิจารณาสมาชิกที่มาขอกู้โดยองค์กรประกอบจากการให้ความร่วมมือเข้าร่วมกิจกรรม นิสัย อาชีพ และการมีสัจจะของผู้กู้ร่วมด้วย

(3.2) ประสิทธิภาพที่เกิดขึ้นภายนอกชุมชน

บ้านทัพสวายเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ของชุมชนจึงใช้เป็นแหล่งศึกษาดูงานของบุคคลภายนอก และเป็นที่ตั้งของกิจกรรมทางเศรษฐกิจของชุมชน จึงเป็นทั้งตลาด แหล่งธุรกิจ และเป็นที่จัดแสดงสินค้า ผลงานของกลุ่มออมทรัพย์ และกลุ่มอาชีพ โดยยังไม่มีการจัดตั้งโรงเรียนกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตขึ้นในชุมชน

จากการดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์บ้านทัพสวายส่งผลผลักดันให้เกิดความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจรากหญ้าของชุมชน และคนในชุมชนพึ่งพาเงินนอกระบบน้อยลง โดยมีเงินหมุนเวียนอยู่ภายในศูนย์กลางการเรียนรู้ปีละหลายล้านบาท สำหรับการสร้างเครือข่ายกิจกรรมทางเศรษฐกิจของสถาบันการจัดการเงินชุมชนทัพสวาย สามารถขยายการดำเนินงานในระดับตำบลได้ โดยการปล่อยกู้ให้กับสมาชิกในชุมชนข้างเคียง จึงได้รับผลกำไรจากดอกเบี้ยเป็นจำนวนมาก

“ตราบไคที่โครงการพ่อหลวงไม่ล้มหายไป ยังจำเป็นต้องมีกลุ่มออมทรัพย์ เพราะจะเป็นตัวขับเคลื่อนที่สำคัญ หากไม่มีกลุ่มออมทรัพย์ ก็ยังคงมีกลุ่มรองๆ อยู่เหมือนกัน เช่น กองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง ซึ่งจะทำให้เงินทุนภายนอก ไม่ถือโอกาสปล่อยดอกเบี้ยสูงเกินไป และสร้างภาระหนี้สินให้กับผู้กู้ในระบบ”

(คำปา แก้วระนา, สัมภาษณ์, 3 กรกฎาคม 2555)

(4) ประสิทธิภาพกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านหนองหิน

ประสิทธิภาพของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านหนองหินเกิดขึ้นภายในชุมชน และภายนอกชุมชน ดังนี้

(4.1) ประสิทธิภาพกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่เกิดภายในชุมชน ได้แก่ ผลการดำเนินงานของกิจกรรมของกลุ่มออมทรัพย์ การจัดสรรผลประโยชน์ให้กับสมาชิก และชุมชน การพัฒนาศักยภาพของบุคคลในชุมชน และการพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชน

(4.1.1) ผลการดำเนินงานของกิจกรรมของกลุ่มออมทรัพย์ เกิดประสิทธิภาพกิจกรรมต่างๆ ได้แก่ สร้างความตระหนัก และเห็นความสำคัญของการรวมกลุ่มองค์กรชุมชน การแก้ไขปัญหาหนี้สิน และความยากจน การฟื้นฟูการรวมกลุ่มอาชีพเพื่อร่วมกันเป็นพลังขับเคลื่อนชุมชน ร้านค้าชุมชน ศูนย์สาธิตการตลาด บัณฑิตน้ำมันปลอด โรงสีชุมชน และสถาบันการเงินหนองหินพัฒนา

(4.1.1.1) สร้างความตระหนัก และเห็นความสำคัญของการรวมกลุ่มองค์กรชุมชน ด้วยการวางแผนการพัฒนา และร่วมกันดำเนินงาน

“ถึงเวลาแล้วที่ควรหันมามองเรื่องทอผ้า ขันเงิน ตู้ใบลาน ประเพณีวัฒนธรรมของชุมชน ต้องเกิดจากความร่วมมือของคน ในชุมชนต่อไป เราสามารถทำเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์หรือเชิงนิเวศน์ เพื่อเพิ่มรายได้ หรือทำโฮมสเตย์ การออกไปอบรมเรียนรู้ภายนอก เพื่อกลับมาพัฒนาคนในหมู่บ้าน”

(ผู้ใหญ่อุทิศ ทองพิเศษ, สัมภาษณ์, 20 มิถุนายน 2555)

(4.1.1.2) การแก้ไขปัญหาหนี้สิน และความยากจน

“หมู่บ้านหนองหินเก่งเรื่องของกลุ่มออมทรัพย์ แต่กลุ่มอาชีพ และองค์กรอื่นๆ จะไม่เก่งไม่ได้ จึงต้องดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง อาจขาดเวลาทำงาน หรือขาดวัตถุดิบ จึงต้องจัดเตรียมไว้ในช่วงขาดแคลน”

(สมหมาย วงศ์ด้วง, สัมภาษณ์, 21 มิถุนายน 2555)

ชุมชน

(4.1.1.3) การฟื้นฟูการรวมกลุ่มอาชีพเพื่อร่วมกันเป็นพลังขับเคลื่อน

“ในชุมชนไม่ค่อยจะมีกลุ่มอาชีพมากนัก จะมีก็เช่น กลุ่มทอผ้าพื้นเมือง กลุ่มไม้กวาดหรือประกอบอาชีพพวกจักรเย็บผ้า โหล ขายของชำ พ่อค้าหาบเร่ ชาวบ้านมีการเลี้ยงไก่ เลี้ยงหมูของแต่ละครัวเรือน ตอนหลังเพิ่มการเลี้ยงวัวควายเพื่อขยายพันธุ์ และที่เชียงนามีต้นมะม่วงหิมพานต์ มะขามเปรี้ยว มะม่วง และกล้วย ปลูก และเจริญเติบโตตามธรรมชาติ สามารถนำไปขายเพิ่มรายได้ให้ครอบครัว หากจะลงมันสำปะหลัง มักไม่มีกำไรเพราะมีต้นทุนสูง และมีแมลงศัตรูพืชมาก การหากินตามธรรมชาติแบบเดิมไม่ค่อยมีให้เห็นเหมือนอดีต เพราะทรัพยากรธรรมชาติลดน้อยลง”

(อนันต์ บุญก้อ, สัมภาษณ์, 20 มิถุนายน 2555)

“รายจ่ายของครัวเรือนสูงกว่าเดิม กลุ่มอาชีพที่เหลืออยู่มีการผลิตบ้าง จึงไม่สามารถอุดหนุนเงินไหลออกจากชุมชนได้มากนัก หากไม่มีร้านค้าชุมชน ราคาข้าวของก็จะแพงมากขึ้น ส่วนใหญ่สมาชิกจะซื้อจากร้านค้าออมทรัพย์ ซื้อครบร้อย ได้คืนสามบาท หากมีกำไรมากก็คืนมากขึ้น ตามผลประกอบการ”

(สมหมาย วงศ์ด้วง, สัมภาษณ์, 21 มิถุนายน 2555)

(4.1.1.4) ร้านค้าชุมชน ศูนย์สาธิตการตลาด และปั้มน้ำมันปลอด

“สินค้าวัสดุ ใช้เงินทุนมากกว่าส่วนของสินค้าอุปโภคบริโภค ในศูนย์สาธิตการตลาด ส่วนใหญ่ถูกคำสั่ง และให้ซื้อมาขาย การซื้อมาขายไปจึงมีกำไรมากกว่าแต่ของมันขายช้ากว่า เราต้องมีของหลากหลายรายการ และไม่ซ้ำแบบกัน ไว้บริการ พอมีกำไร พออยู่ได้ เพราะต้องจ่ายค่าจ้างพนักงานขายประจำ มีการตรวจสอบ และนับเงินทุกวัน โดยผู้ขาย และเจ้าหน้าที่บัญชี”

(สมหมาย วงศ์ด้วง, สัมภาษณ์, 21 มิถุนายน 2555)

“ศูนย์สาธิตการตลาดของหมู่บ้านมีสินค้าครบถ้วน หลักการค้าขาย คือ การลงทุน ต้องวางของไว้ให้มาก ดีที่ของมันไม่เสีย ลงทุนก็มีกำไรในตัว ก็ได้ขายอยู่ ส่วนปั้มน้ำมันปลอดมีไว้บริการสมาชิกเพื่ออำนวยความสะดวก”

(ฉลวย กุมพันธ์, สัมภาษณ์, 19 มิถุนายน 2555)

(4.1.1.5) กลุ่มโรงสีชุมชน รับสีข้าว และซื้อข้าวเปลือกจากคนในชุมชน มีปัญหาเรื่องเครื่องสีเก่ามาก จึงส่งผลกระทบต่อคุณภาพการสีข้าว และรายได้ของกลุ่ม

“ในปีแรกๆ จ้างคนมาประจำเสียค่าจ้างเป็นรายเดือน เดือนละ 4,000 บาท ซึ่งทำให้ไม่มีกำไร ตอนหลังให้หัวหน้าโรงสีมาทำงาน และจ่ายให้ร้อยละ 30 โรงสีจึงพอมีกำไร และอยู่มาได้”

(พัว วงศ์ด้วง, สัมภาษณ์, 19 มิถุนายน 2555)

(4.1.1.6) สถาบันการเงินหนองหินพัฒนา เป็นเสมือนธนาคารชุมชนที่ยังมีบทบาทน้อยในปัจจุบัน ซึ่งเกิดจากการส่งเสริมการจัดตั้งของกรมการพัฒนาชุมชน

“ยังไม่บรรลุเป้าหมายตามวัตถุประสงค์นัก แต่การดำเนินงานจะปรับไปตามสภาวะการณ์ของชุมชน การบริการจะเปิดทุกวัน เป็นเหมือนธนาคารทั่วไปในการระดมทุนจากคนในหมู่บ้าน จำนวนเงิน และสมาชิกยังไม่เคลื่อนไหวมากนัก มีการทำงานต่างกันกับกลุ่มออมทรัพย์ คณะกรรมการมีส่วนร่วมน้อยกว่า และไม่สัมพันธ์กันเท่าที่ควร แต่ก็มีเงินฝากมากกว่ากลุ่มออมทรัพย์”

(ลี สายวงศ์, สัมภาษณ์, 19 มิถุนายน 2555)

ในภาพรวมของการดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์ แม้จะยังไม่ประสบความสำเร็จมากนัก เพราะเงินสัจจะน้อยแต่มีสมาชิกมากกว่า กิจกรรมกลุ่มออมทรัพย์ เช่น ศูนย์สาธิตการตลาด ร้านค้าชุมชน และโรงสีชุมชน มีการจัดสวัสดิการ และส่งเสริมอาชีพเสริมในแต่ละครัวเรือน สำหรับกิจกรรมที่ต้องพัฒนา เช่น กลุ่มปุ๋ยชีวภาพ โรงสีชุมชน และกลุ่มสตรีแม่บ้าน เป็นต้น

“เมื่อสมาชิกเห็นประโยชน์จากการเข้าร่วมกลุ่มอาชีพ กลุ่มออมทรัพย์อาจหาเงินทุนในการผลิต และให้สมาชิกกลุ่มอาชีพมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการมากขึ้น โดยจะให้ข้อเสนอแนะพาไปศึกษาอบรมจากภายนอกเพื่อให้พัฒนาได้ทุกกลุ่ม แม้ยังติดเรื่องของชุมชน ด้านเศรษฐกิจ และความเป็นอยู่ที่เร่งรัดตัวเอง ส่งผลให้ความเสียสละเริ่มลดลงเพราะผลประโยชน์ที่ได้รับไม่คุ้มค่าจากการดำเนินงานเป็นกลุ่ม โดยต้องการให้กิจกรรมดำเนินงานอย่างต่อเนื่องทำบ่อยๆ น่าจะดีกว่า กิจกรรมจะได้มากขึ้น”

(สมหมาย วงศ์ด้วง, สัมภาษณ์, 21 มิถุนายน 2555)

(4.1.2) การจัดสรรผลประโยชน์ให้กับสมาชิก และชุมชน

เงินปันผลให้สมาชิกจากการฝากเงินสัจจะ การซื้อสินค้าที่ศูนย์สาธิต การตลาด วัสดุจากร้านค้าชุมชน และการจัดสรรงบประมาณเพื่อดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์ เช่น งบประมาณด้านการศึกษาชุมชน สวัสดิการชุมชน และงบการดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์

“ส่วนสัจจะจะฝากเท่ากันทุกเดือน ไม่ต่ำกว่า 50 บาท ซึ่งจะถอนได้ครั้งเดียวตอนสิ้นปี ได้ร้อยละ 70 ที่เหลือจะกันไว้ ส่วนเงินลงทุนถอนไม่ได้ เว้นจะลาออกจะได้เงินคืน หากสมัครใหม่ต้องรอถึงสามปี การออมทรัพย์จะปันผลเฉลี่ยร้อยละ 6 บาท สิ้นปีก็มีการฝากเพิ่มหุ้น ส่วนใหญ่หุ้นจะเพิ่มขึ้นทุกปี ปีที่ผ่านมา ได้ 70,000 – 80,000 บาท สำหรับการกู้ยืมนี้ ผู้กู้จะถูกหักเพื่อฝากเป็นหุ้นไว้กับกลุ่มออมทรัพย์ ตั้งระเบียบไว้ให้หักร้อยละ 4 หากได้ 400 บาท ก็ถือเป็นหุ้นของเขาที่เพิ่มขึ้นไป โดยเงินค่าหุ้นนี้จะนำไปลงทุนในร้านค้าชุมชน”

(สามารถ คำทอง, สัมภาษณ์, 21 มิถุนายน 2555)

(4.1.3) การพัฒนาศักยภาพของกลุ่มอาชีพในชุมชน

การถ่ายทอดความรู้ผ่านการประชุม โดยประธานจะเป็นผู้มอบหมายงาน และอธิบายบทบาทหน้าที่ของกรรมการแต่ละคน ถือเป็นกรอบมให้ความรู้ และร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภายในกลุ่ม มีการลงบัญชีการทำงาน และร่วมกันซ่อมแซมทำความสะอาดสถานที่ของกลุ่มออมทรัพย์

สำหรับกลุ่มปุ๋ยชีวภาพเป็นตัวอย่างหนึ่งที่ปัจจุบันได้หยุดการดำเนินงาน ซึ่งยังคงมีผลผลิตเหลืออยู่จากปีที่แล้ว คณะกรรมการกลุ่มออมทรัพย์จึงนำเข้ามาบริหารภายใต้กลุ่มออมทรัพย์ซึ่งเป็นคณะกรรมการชุดเดียวกัน เพื่อไม่ให้ทุนหาย และจะนำกลับมาดำเนินงานอีกครั้ง

“การพัฒนาศักยภาพของผู้นำกลุ่มอาชีพ ผู้นำกลุ่มต้องมีความเสียสละอดทนเพื่อพัฒนาลูกทีม และทำงานร่วมกัน”

(สมหมาย วงศ์ด้วง, สัมภาษณ์, 21 มิถุนายน 2555)

สิ่งสำคัญหนึ่งคือ การเรียนรู้เทคโนโลยีด้านการบริหารจัดการ ระบบโปรแกรมคอมพิวเตอร์ ระบบบัญชี และส่งเสริมกิจกรรมให้มีความหลากหลาย เช่น กิจกรรมปลูกไม้ผลประโยชน์ที่ได้ แม้จะไม่มากนักแต่มีประโยชน์กับครัวเรือน รวมถึงอาจนำมาใช้เป็นวัตถุดิบในงานหัตถกรรมต่างๆ อีกทั้ง กลุ่มออมทรัพย์เองมีแนวคิดเพิ่มกิจกรรมที่ชุมชนต้องการ เช่น บริการจ่ายค่าน้ำประปา ไฟฟ้า และประกันรถจักรยานยนต์ เป็นต้น

(4.1.4) การพัฒนาการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนด้วยกลุ่มอาชีพ
 “แม้กลุ่มอาชีพของชุมชนยังไม่เข้มแข็งหรือยังทำการผลิตได้ไม่ต่อเนื่อง
 จึงต้องอาศัยหัวหน้ากลุ่ม และกลุ่มออมทรัพย์ในการผลักดัน
 ให้เข้ามามีส่วนร่วมกับกลุ่มมากขึ้น”

(อนันต์ บุญก้อ, สัมภาษณ์, 20 มิถุนายน 2555)

การส่งเสริมการออมของเด็กนักเรียน โดยครูจะนำเงินของเด็กๆ ไปฝากที่กลุ่มออมทรัพย์ เมื่อเด็กจบการศึกษาในระดับประถมศึกษาปีที่หกแล้วก็จะถอนคืนให้เพื่อใช้เป็นทุนต่อไป

ในภาพรวมกลุ่มออมทรัพย์มีทุนดำเนินงานมากขึ้น ให้บริการ จัดสวัสดิการมากขึ้น และจ่ายเงินปันผลทุกสิ้นปีเพื่อผลประโยชน์ของสมาชิก และชุมชน ถ้าใครส่วนหนึ่งใช้เป็นทุนในการตกแต่ง ขยายร้านค้าชุมชน และเพิ่มสิ่งอำนวยความสะดวกในสถานที่ทำงาน เช่น พัฒลมอเตอร์ และโปรแกรมบัญชีช่วยในการดำเนินงาน เป็นต้น

(4.2) ประสิทธิภาพกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นภายนอกชุมชน

การดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์ และกลุ่มอาชีพในชุมชนบ้านหนองหิน ส่งผลให้สมาชิก และชุมชนมีรายได้เพิ่มขึ้นกว่าในอดีต เพราะเงินทองไม่รั่วไหลออกนอกชุมชนแต่หมุนเวียนอยู่ภายในชุมชน โดยรายได้ภาคครัวเรือนไม่ตกเกณฑ์ความจำเป็นขั้นพื้นฐาน (จปฐ.) จึงส่งผลให้ภาพรวมของชุมชนบ้านหนองหินมีความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจ และสังคมเพิ่มขึ้น จึงเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงตัวอย่างที่ได้รับรางวัล และเป็นที่ยอมรับของหน่วยงานราชการ

3.2 การวิเคราะห์กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต จำแนกตามกลุ่มประสิทธิผล

การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม เพื่อจำแนกประสิทธิภาพกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตซึ่งแบ่งเป็นกลุ่มประสิทธิผลสูง ปานกลาง และต่ำ กำหนดเกณฑ์การจำแนกด้วยค่าเฉลี่ยของประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์ที่เป็นตัวอย่าง ได้แก่ กลุ่มประสิทธิผลต่ำ มีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 0.01 – 4.99 คะแนน กลุ่มประสิทธิผลปานกลาง มีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 5.0 – 7.99 คะแนน และกลุ่มประสิทธิผลสูง มีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 8.0 – 10.0 คะแนน ตามลำดับ

จากตารางที่ 5.68 จำนวนกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต จำแนกตามกลุ่มประสิทธิผล พบว่ากลุ่มออมทรัพย์ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มที่มีประสิทธิผลในระดับปานกลาง จำนวน 173 กลุ่ม (ร้อยละ 40.6) รองลงมาเป็นกลุ่มออมทรัพย์ที่มีประสิทธิผลในระดับสูง จำนวน 73 กลุ่ม (ร้อยละ 17.1) และเป็นกลุ่มออมทรัพย์ที่มีประสิทธิผลในระดับต่ำ จำนวน 46 กลุ่ม (ร้อยละ 10.8) ตามลำดับ รวมกลุ่มออมทรัพย์ที่

จำแนกตามระดับประสิทธิผลกันดังกล่าว จำนวน 292 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 68.5 และไม่สามารถจัดกลุ่มประสิทธิผลได้ เนื่องจากข้อมูลขาดความสมบูรณ์ จำนวนทั้งสิ้น 134 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 31.5

ตารางที่ 5.68 จำนวนกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต จำแนกตามกลุ่มประสิทธิผลสูง ปานกลาง และต่ำ

ระดับประสิทธิผล	มี	ไม่สามารถจัดระดับได้	รวม
	จำนวนกลุ่ม (ร้อยละ)	จำนวนกลุ่ม (ร้อยละ)	จำนวนกลุ่ม (ร้อยละ)
1. ประสิทธิภาพต่ำ	46 (10.8)	-	46 (10.8)
2. ประสิทธิภาพปานกลาง	173 (40.6)	-	173 (40.6)
3. ประสิทธิภาพสูง	73 (17.1)	-	73 (17.1)
รวม	292 (68.5)	134 (31.5)	426 (100.0)

1) การเปรียบเทียบการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ จำแนกตามกลุ่มประสิทธิผล

(1) การดำเนินกิจกรรมการออมเพื่อการผลิต

จากตารางที่ 5.69 การดำเนินกิจกรรมการออมเพื่อการผลิต จำแนกตามกลุ่มประสิทธิผล พบว่า ในภาพรวมมีการดำเนินกิจกรรมการออมเพื่อการผลิต ร้อยละ 69.6 และไม่มีกิจกรรม ร้อยละ 30.7 มีจำนวนกลุ่มออมทรัพย์ที่รับฝากเงินสัจจะมากกว่าให้สินเชื่อประเภทกู้สามัญเล็กน้อย 291 กลุ่ม และ 280 กลุ่ม (ร้อยละ 28.3 และ 27.3) ตามลำดับ

สำหรับการให้สินเชื่อของกลุ่มออมทรัพย์ พบว่า มีจำนวนกลุ่มออมทรัพย์ให้สินเชื่อประเภทกู้สามัญมากที่สุด 280 กลุ่ม (ร้อยละ 27.3) รองลงมาเป็นการให้สินเชื่อประเภทกู้ฉุกเฉิน จำนวน 111 กลุ่ม (ร้อยละ 10.8) และให้สินเชื่อประเภทกู้วิสามัญหรือกลุ่มอาชีพจำนวนน้อยที่สุด 33 กลุ่ม (ร้อยละ 3.2) ตามลำดับ นั่นคือ มีจำนวนกลุ่มออมทรัพย์ให้สินเชื่อประเภทกู้สามัญมากกว่ากู้ฉุกเฉิน และกู้วิสามัญหรือกลุ่มอาชีพ

หากพิจารณาการดำเนินกิจกรรมด้านการออมเพื่อการผลิต จำแนกตามกลุ่มประสิทธิผล พบว่า กลุ่มประสิทธิภาพต่ำ มีจำนวนกลุ่มออมทรัพย์ที่รับฝากเงินสัจจะเท่ากับให้สินเชื่อประเภทกู้สามัญ จำนวน 45 กลุ่ม เท่ากัน (ร้อยละ 97.8) และให้สินเชื่อประเภทกู้ฉุกเฉิน และกู้วิสามัญน้อยกว่า จำนวน 19 กลุ่ม และ 2 กลุ่ม ตามลำดับ (ร้อยละ 41.3 และ 4.3) สำหรับกลุ่มประสิทธิภาพปานกลาง และสูง มีจำนวนกลุ่มออมทรัพย์ที่รับฝากเงินสัจจะมากกว่าการให้สินเชื่อประเภทกู้สามัญเล็กน้อย จำนวน 173 กลุ่ม และ 164 กลุ่ม, 73 กลุ่ม และ 71 กลุ่ม ตามลำดับ (ร้อยละ 100, 94.8 และ 100, 97.3) และให้สินเชื่อประเภทกู้ฉุกเฉิน และกู้วิสามัญน้อยกว่าเช่นเดียวกับกลุ่มประสิทธิภาพต่ำ

สำหรับการให้สินเชื่อในทุกประเภทในทุกกลุ่มประสิทธิผล พบว่า มีจำนวนกลุ่มออมทรัพย์ให้สินเชื่อประเภทกู้สามัญมากกว่ากู้ฉุกเฉิน และกู้วิสามัญหรือกลุ่มอาชีพ

ตารางที่ 5.69 การดำเนินกิจกรรมการออมเพื่อการผลิต จำแนกตามกลุ่มประสิทธิผล

การออมเพื่อการผลิต	ระดับ			รวม จำนวนกลุ่ม (ร้อยละ)
	ประสิทธิผลต่ำ จำนวนกลุ่ม (ร้อยละ)	ประสิทธิผลปานกลาง จำนวนกลุ่ม (ร้อยละ)	ประสิทธิผลสูง จำนวนกลุ่ม (ร้อยละ)	
1. รับฝากเงินสัจจะสะสม	45 (97.8)	173 (100.0)	73 (100.0)	291 (28.3)
- ไม่มีกิจกรรม	-	-	-	-
2. ให้สินเชื่อ :				
2.1 กู้สามัญ	45 (97.8)	164 (94.8)	71 (97.3)	280 (27.3)
- ไม่มีกิจกรรม	-	6 (3.5)	1 (1.4)	7 (0.7)
2.2 กู้ฉุกเฉิน	19 (41.3)	61 (35.3)	31 (42.5)	111 (10.8)
- ไม่มีกิจกรรม	22 (47.8)	78 (45.1)	21 (28.8)	121 (11.9)
2.3 กู้สามัญ (กลุ่มอาชีพ)	2 (4.3)	22 (12.7)	9 (12.3)	33 (3.2)
- ไม่มีกิจกรรม	36 (78.3)	110 (63.6)	39 (53.4)	185 (18.1)
รวม	111 (10.8)	420 (40.9)	184 (17.9)	715 (69.6)
- ไม่มีกิจกรรม	58 (5.6)	194 (18.8)	61 (5.9)	313 (30.7)

(2) การดำเนินกิจกรรมการส่งเสริมอาชีพ

จากตารางที่ 5.70 การดำเนินกิจกรรมการส่งเสริมอาชีพ จำแนกตามกลุ่มประสิทธิผล พบว่า ในภาพรวมมีการดำเนินกิจกรรมการส่งเสริมอาชีพ ร้อยละ 20.7 และไม่มีกิจกรรม ร้อยละ 79.3 มีการดำเนินกิจกรรมศูนย์สาธิตการตลาดมากที่สุด จำนวน 129 กลุ่ม (ร้อยละ 6.4) รองลงมาดำเนินกิจกรรมยุงฉาง จำนวน 81 กลุ่ม (ร้อยละ 4.0) และตามด้วยการจำหน่ายปุ๋ย และร้านค้าชุมชน จำนวน 57 กลุ่มและ 45 กลุ่ม (ร้อยละ 2.8 และ 2.2) ตามลำดับ สำหรับกิจกรรมที่มีการดำเนินงานน้อยที่สุด พบว่า โรงผลิตน้ำคั้น มีจำนวน 6 กลุ่ม (ร้อยละ 0.3) และลานตากผลผลิต จำนวน 14 กลุ่ม (ร้อยละ 0.7) และบิ๊มน้ำมัน จำนวน 24 กลุ่ม (ร้อยละ 1.2) ตามลำดับ

หากพิจารณาการดำเนินกิจกรรมด้านการส่งเสริมอาชีพ จำแนกตามกลุ่มประสิทธิผล พบว่า กลุ่มประสิทธิผลต่ำ มีการดำเนินกิจกรรมศูนย์สาธิตการตลาดมากที่สุด จำนวน 14 กลุ่ม (ร้อยละ 30.4) รองลงมาดำเนินกิจกรรมยุงฉาง จำนวน 8 กลุ่ม (ร้อยละ 17.4) และตามด้วยร้านค้าชุมชน และโรงสีข้าว จำนวนเท่ากัน 4 กลุ่ม (ร้อยละ 8.7) ตามลำดับ สำหรับกิจกรรมที่มีการดำเนินงานน้อยที่สุด พบว่า โรงผลิตน้ำคั้น มีจำนวน 1 กลุ่ม (ร้อยละ 2.2) และไม่มีลานตากผลผลิต

การพิจารณากลุ่มประสิทธิผลปานกลาง มีการดำเนินกิจกรรมศูนย์สาธิตการตลาดมากที่สุด จำนวน 78 กลุ่ม (ร้อยละ 45.1) รองลงมาดำเนินกิจกรรมยุ่งฉาง จำนวน 47 กลุ่ม (ร้อยละ 27.2) ตามด้วยการจำหน่ายปุ๋ย จำนวน 37 กลุ่ม (ร้อยละ 21.4) ร้านค้าชุมชน และโรงสีข้าว จำนวน 26 กลุ่ม เท่ากัน (ร้อยละ 15.0) ตามลำดับ สำหรับกิจกรรมที่มีการดำเนินงานน้อยที่สุด พบว่า โรงผลิตน้ำดื่ม มีจำนวน 4 กลุ่ม (ร้อยละ 2.3) และลานตากผลผลิต จำนวน 9 กลุ่ม (ร้อยละ 5.2)

การพิจารณากลุ่มประสิทธิผลสูง มีการดำเนินกิจกรรมศูนย์สาธิตการตลาดมากที่สุด จำนวน 37 กลุ่ม (ร้อยละ 50.7) รองลงมาดำเนินกิจกรรมยุ่งฉาง จำนวน 26 กลุ่ม (ร้อยละ 35.6) และตามด้วยการจำหน่ายปุ๋ย และร้านค้าชุมชน จำนวนใกล้เคียงกัน 17 กลุ่ม และ 15 กลุ่ม (ร้อยละ 23.3 และ 20.5) ตามลำดับ สำหรับกิจกรรมที่มีการดำเนินงานน้อยที่สุด พบว่า โรงผลิตน้ำดื่ม มีจำนวน 1 กลุ่ม (ร้อยละ 1.4) และลานตากผลผลิต จำนวน 5 กลุ่ม (ร้อยละ 6.8)

ตารางที่ 5.70 การดำเนินกิจกรรมการส่งเสริมอาชีพ จำแนกตามกลุ่มประสิทธิผล

การส่งเสริมอาชีพ	ระดับ			รวม จำนวนกลุ่ม (ร้อยละ)
	ประสิทธิผลต่ำ จำนวนกลุ่ม (ร้อยละ)	ประสิทธิผลปานกลาง จำนวนกลุ่ม (ร้อยละ)	ประสิทธิผลสูง จำนวนกลุ่ม (ร้อยละ)	
1. ศูนย์สาธิตการตลาด	14 (30.4)	78 (45.1)	37 (50.7)	129 (6.4)
- ไม่มีกิจกรรม	30 (65.2)	77 (44.5)	24 (32.9)	131 (6.5)
2. ร้านค้าชุมชน	4 (8.7)	26 (15.0)	15 (20.5)	45 (2.2)
- ไม่มีกิจกรรม	36 (78.3)	109 (63.0)	39 (53.4)	184 (9.1)
3. ยุ่งฉาง	8 (17.4)	47 (27.2)	26 (35.6)	81 (4.0)
- ไม่มีกิจกรรม	31 (67.4)	92 (53.2)	32 (43.8)	155 (7.7)
4. ป้อนน้ำมัน	3 (6.5)	13 (7.5)	8 (11.0)	24 (1.2)
- ไม่มีกิจกรรม	35 (76.1)	117 (67.6)	42 (57.5)	194 (9.6)
5. โรงสีข้าว	4 (8.7)	26 (15.0)	9 (12.3)	39 (1.9)
- ไม่มีกิจกรรม	35 (76.1)	105 (60.7)	43 (58.9)	183 (9.1)
6. ลานตากผลผลิต	0 (0)	9 (5.2)	5 (6.8)	14 (0.7)
- ไม่มีกิจกรรม	38 (82.6)	116 (67.1)	45 (61.6)	199 (9.9)

ตารางที่ 5.70 (ต่อ)

การส่งเสริมอาชีพ	ระดับ			รวม
	ประสิทธิผลต่ำ จำนวนกลุ่ม (ร้อยละ)	ประสิทธิผลปานกลาง จำนวนกลุ่ม (ร้อยละ)	ประสิทธิผลสูง จำนวนกลุ่ม (ร้อยละ)	
7. โรงผลิตน้ำดื่ม	1 (2.2)	4 (2.3)	1 (1.4)	6 (0.3)
- ไม่มีกิจกรรม	38 (82.6)	124 (71.7)	48 (65.8)	210 (10.4)
8. จำหน่ายปุ๋ย	3 (6.5)	37 (21.4)	17 (23.3)	57 (2.8)
- ไม่มีกิจกรรม	34 (73.9)	99 (57.2)	39 (53.4)	173 (86.0)
9. อื่นๆ	1 (2.2)	9 (5.2)	13 (17.9)	23 (1.1)
- ไม่มีกิจกรรม	34 (73.9)	102 (59.0)	35 (47.9)	171 (8.5)
รวม	38 (1.9)	249 (12.3)	131 (6.5)	418 (20.7)
- ไม่มีกิจกรรม	312 (15.5)	941 (46.6)	347 (17.2)	1,600 (79.3)

(3) การจัดสวัสดิการ

จากตารางที่ 5.71 การจัดสวัสดิการ จำแนกตามกลุ่มประสิทธิผล พบว่า ในภาพรวม มีการจัดสวัสดิการ ร้อยละ 32.5 และไม่มีกิจกรรม ร้อยละ 67.5 มีการจัดสวัสดิการทุน สาธารณประโยชน์มากที่สุด จำนวน 188 กลุ่ม (ร้อยละ 7.5) รองลงมาจัดสวัสดิการฌาปนกิจสงเคราะห์ จำนวน 144 กลุ่ม (ร้อยละ 5.8) ตามด้วยการจัดทุนการศึกษา และการสงเคราะห์ผู้สูงอายุ ผู้พิการ และผู้ด้อยโอกาส จำนวน 135 กลุ่มและ 115 กลุ่ม (ร้อยละ 5.4 และ 4.6) ตามลำดับ สำหรับการจัดสวัสดิการที่น้อยที่สุด คือ การประกันภัย ประกันสุขภาพ และประกันชีวิต จำนวน 3 กลุ่ม, 8 กลุ่มและ 11 กลุ่ม (ร้อยละ 0.1, 0.3 และ 0.4) ตามลำดับ

การพิจารณาการจัดสวัสดิการ จำแนกตามกลุ่มประสิทธิผลต่ำ พบว่า มีการจัดทุน สาธารณประโยชน์มากที่สุด จำนวน 30 กลุ่ม (ร้อยละ 65.2) รองลงมาจัดฌาปนกิจสงเคราะห์ และ ทุนการศึกษา จำนวนเท่ากัน 13 กลุ่ม (ร้อยละ 28.3) ตามด้วยการสงเคราะห์ผู้สูงอายุ ผู้พิการ และผู้ด้อยโอกาส จำนวน 12 กลุ่ม (ร้อยละ 26.1) ตามลำดับ สำหรับการจัดสวัสดิการที่น้อยที่สุด คือ การประกันสุขภาพ ขวัญเด็กแรกเกิด และทุนสาธารณภัย จำนวน 1, 1 และ 2 กลุ่ม (ร้อยละ 2.2, 2.2 และ 4.3) ตามลำดับ และไม่มีประกันชีวิต และการประกันภัย

การพิจารณากลุ่มประสิทธิผลปานกลาง มีการจัดทุนสาธารณประโยชน์มากที่สุด จำนวน 111 กลุ่ม (ร้อยละ 64.2) รองลงมาจัดฌาปนกิจสงเคราะห์ และทุนการศึกษา จำนวนใกล้เคียงกัน เท่ากัน 84 กลุ่มและ 83 กลุ่ม (ร้อยละ 48.6 และ 48.0) ตามลำดับ ตามด้วยการสงเคราะห์ผู้สูงอายุ ผู้พิการ และผู้ด้อยโอกาส จำนวน 66 กลุ่ม (ร้อยละ 38.2) ตามลำดับ สำหรับการจัดสวัสดิการที่น้อยที่สุด คือ การ

ประกันภัย การประกันสุขภาพ และการประกันชีวิต จำนวน 2, 4 และ 5 กลุ่ม (ร้อยละ 1.2, 2.3 และ 2.9) ตามลำดับ

การพิจารณากลุ่มประสิทธิผลสูง มีการจัดสวัสดิการฌาปนกิจสงเคราะห์ และทุนสาธารณประโยชน์มากที่สุด จำนวน 47 กลุ่มเท่ากัน (ร้อยละ 64.4) รองลงมาจัดทุนการศึกษา และการสงเคราะห์ผู้สูงอายุ ผู้พิการ และผู้ด้อยโอกาส จำนวนใกล้เคียงกัน 39 กลุ่ม และ 37 กลุ่ม (ร้อยละ 53.4 และร้อยละ 50.7) ตามลำดับ สำหรับการจัดสวัสดิการที่น้อยที่สุด คือ การประกันภัย การประกันสุขภาพ และการประกันชีวิต จำนวน 2, 3 และ 6 กลุ่ม (ร้อยละ 1.4, 4.1 และ 8.2) ตามลำดับ

ตารางที่ 5.71 การจัดสวัสดิการ จำแนกตามกลุ่มประสิทธิผล

การจัดสวัสดิการ	ระดับ			รวม
	ประสิทธิผลต่ำ	ประสิทธิผลปานกลาง	ประสิทธิผลสูง	
	จำนวนกลุ่ม (ร้อยละ)	จำนวนกลุ่ม (ร้อยละ)	จำนวนกลุ่ม (ร้อยละ)	จำนวนกลุ่ม (ร้อยละ)
1. ธนาคารข้าว	5 (10.9)	35 (20.2)	16 (21.9)	56 (2.2)
- ไม่มีกิจกรรม	24 (52.2)	86 (49.7)	27 (37.0)	137 (5.5)
2. ฌาปนกิจสงเคราะห์	13 (28.3)	84 (48.6)	47 (64.4)	144 (5.8)
- ไม่มีกิจกรรม	26 (56.5)	65 (37.6)	8 (11.0)	99 (4.0)
3. ค่ารักษาพยาบาล	3 (6.5)	39 (22.5)	25 (34.2)	67 (2.7)
- ไม่มีกิจกรรม	33 (71.7)	87 (50.3)	25 (43.2)	145 (5.8)
4. การประกันชีวิต	0 (0)	5 (2.9)	6 (8.2)	11 (0.4)
- ไม่มีกิจกรรม	35 (76.1)	112 (64.7)	33 (45.2)	180 (7.2)
5. การประกันภัย	0 (0)	2 (1.2)	1 (1.4)	3 (0.1)
- ไม่มีกิจกรรม	35 (76.1)	116 (67.1)	38 (52.1)	189 (7.6)
6. การประกันสุขภาพ	1 (2.2)	4 (2.3)	3 (4.1)	8 (0.3)
- ไม่มีกิจกรรม	35 (76.1)	115 (66.5)	37 (50.7)	187 (7.5)
7. ทุนการศึกษา	13 (28.3)	83 (48.0)	39 (53.4)	135 (5.4)
- ไม่มีกิจกรรม	22 (47.8)	67 (38.7)	19 (26.0)	108 (43.0)
8. การสงเคราะห์ผู้สูงอายุ				
ผู้พิการ และผู้ด้อยโอกาส	12 (26.1)	66 (38.2)	37 (50.7)	115 (4.6)
- ไม่มีกิจกรรม	28 (60.9)	74 (42.8)	17 (23.3)	119 (4.8)
9. ขวัญถุงเด็กแรกเกิด	1 (2.2)	25 (14.5)	23 (31.5)	49 (2.0)
- ไม่มีกิจกรรม	33 (71.7)	97 (56.1)	25 (34.2)	155 (6.2)
10. ทุนสาธารณประโยชน์	30 (65.2)	111 (64.2)	47 (64.4)	188 (7.5)
- ไม่มีกิจกรรม	10 (21.7)	45 (26.0)	10 (13.7)	65 (2.6)

ตารางที่ 5.71 (ต่อ)

การจัดสวัสดิการ	ระดับ			รวม
	ประสิทธิผลต่ำ	ประสิทธิผลปานกลาง	ประสิทธิผลสูง	
	จำนวนกลุ่ม (ร้อยละ)	จำนวนกลุ่ม (ร้อยละ)	จำนวนกลุ่ม (ร้อยละ)	จำนวนกลุ่ม (ร้อยละ)
9. ขวัญถุงเด็กแรกเกิด	1 (2.2)	25 (14.5)	23 (31.5)	49 (2.0)
- ไม่มีกิจกรรม	33 (71.7)	97 (56.1)	25 (34.2)	155 (6.2)
10. ทูนสาธารณประโยชน์	30 (65.2)	111 (64.2)	47 (64.4)	188 (7.5)
- ไม่มีกิจกรรม	10 (21.7)	45 (26.0)	10 (13.7)	65 (2.6)
11. ทูนสาธารณภัย	2 (4.3)	15 (8.7)	12 (16.4)	29 (1.1)
- ไม่มีกิจกรรม	33 (71.7)	99 (57.2)	32 (43.8)	164 (6.6)
12. อื่นๆ	0 (0)	5 (2.9)	1 (1.4)	6 (0.2)
- ไม่มีกิจกรรม	26 (56.5)	81 (46.8)	27 (37.0)	134 (5.4)
รวม	80 (3.2)	474 (19.0)	257 (10.3)	811 (32.5)
- ไม่มีกิจกรรม	340 (13.6)	1,044 (41.9)	298 (12.0)	1,682 (67.5)

(4) การเปรียบเทียบการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ จำแนกตามกลุ่มประสิทธิผล

จากตารางที่ 5.72 การเปรียบเทียบการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ จำแนกตามกลุ่มประสิทธิผล พบว่า ในภาพรวมกลุ่มออมทรัพย์มีค่าเฉลี่ยการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจในระดับปานกลาง ($\bar{X}_{รวม} = 6.61$ และ S.D. = 1.61) หากพิจารณารายด้าน พบว่า มีการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจด้านการออมเพื่อการผลิต การส่งเสริมอาชีพ และการจัดสวัสดิการในระดับปานกลางเช่นกัน โดยมีค่าเฉลี่ยการออมเพื่อการผลิต และการจัดสวัสดิการใกล้เคียงกัน ($\bar{X} = 6.95$ และ 6.92 และ S.D. = 1.67 และ 1.97) และมีค่าเฉลี่ยการส่งเสริมอาชีพน้อยกว่า ($\bar{X} = 5.95$ และ S.D. = 1.96)

หากพิจารณากลุ่มประสิทธิผลต่ำ ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจในระดับน้อย ($\bar{X}_{รวม} = 4.38$ และ S.D. = 0.63) หากพิจารณารายด้าน มีการส่งเสริมอาชีพน้อยกว่าทุกด้าน ($\bar{X} = 3.35$ และ S.D. = 0.99) มีการออมเพื่อการผลิตมากกว่าการจัดสวัสดิการ ($\bar{X} = 5.18$ และ 4.61, S.D. = 0.85 และ 1.45) นั่นคือ กลุ่มประสิทธิผลต่ำให้ความสำคัญกับการดำเนินกิจกรรมด้านการออมเพื่อการผลิตมากกว่าการจัดสวัสดิการ และการส่งเสริมอาชีพจะสำคัญน้อยกว่า

การพิจารณากลุ่มประสิทธิผลปานกลาง ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจในระดับปานกลาง ($\bar{X}_{รวม} = 6.33$ และ S.D. = 0.93) หากพิจารณารายด้าน มีการส่งเสริมอาชีพน้อยกว่าทุกด้าน ($\bar{X} = 5.68$ และ S.D. = 1.24) มีการจัดสวัสดิการ และการออมเพื่อการผลิตมีค่าเฉลี่ยใกล้เคียงกัน ($\bar{X} = 6.68$ และ 6.63, S.D. = 1.54 และ 1.29) นั่นคือ กลุ่มประสิทธิผลปานกลางให้

ความสำคัญกับการจัดสวัสดิการ และการออมเพื่อการผลิตใกล้เคียงกัน และการส่งเสริมอาชีพจะสำคัญน้อยกว่า

การพิจารณากลุ่มประสิทธิผลสูง ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจในระดับมาก ($\bar{X}_{รวม} = 8.66$ และ S.D. = 0.74) หากพิจารณารายด้าน มีการส่งเสริมอาชีพน้อยกว่าทุกด้าน ($\bar{X} = 8.19$ และ S.D. = 1.26) มีการจัดสวัสดิการมากกว่าการออมเพื่อการผลิต ($\bar{X} = 8.93$ และ 8.85, S.D. = 1.0 และ 0.92) นั่นคือ กลุ่มประสิทธิผลสูงให้ความสำคัญกับการจัดสวัสดิการมากกว่าการออมเพื่อการผลิต และการส่งเสริมอาชีพจะสำคัญน้อยกว่า

ตารางที่ 5.72 การเปรียบเทียบการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ จำแนกตามกลุ่มประสิทธิผล

กิจกรรมทางเศรษฐกิจ	ระดับ			รวม
	ประสิทธิผลต่ำ	ประสิทธิผลปานกลาง	ประสิทธิผลสูง	จำนวนกลุ่ม (ร้อยละ)
	จำนวนกลุ่ม (ร้อยละ) \bar{X} , S.D.	จำนวนกลุ่ม (ร้อยละ) \bar{X} , S.D.	จำนวนกลุ่ม (ร้อยละ) \bar{X} , S.D.	\bar{X} , S.D. ระดับ
1. การออมเพื่อการผลิต	46 (100.0) 5.18, 0.85 ปานกลาง	173 (100.0) 6.63, 1.29 ปานกลาง	73 (100.0) 8.85, 0.92 มาก	292 (33.3) 6.95, 1.67 ปานกลาง
- ไม่มีกิจกรรม	-	-	-	-
2. การส่งเสริมอาชีพ	45 (78.9) 3.35, 0.99 น้อย	172 (99.4) 5.68, 1.24 ปานกลาง	73 (100.0) 8.19, 1.26 มาก	290 (33.1) 5.95, 1.96 ปานกลาง
- ไม่มีกิจกรรม	1 (2.2)	1 (0.6)	-	2 (2.8)
3. การจัดสวัสดิการ	46 (100.0) 4.61, 1.45 น้อย	172 (99.4) 6.68, 1.54 ปานกลาง	73 (100.0) 8.93, 1.0 มาก	291 (33.2) 6.92, 1.97 ปานกลาง
- ไม่มีกิจกรรม	-	1 (0.6)	-	1 (0.6)
รวม	45 (15.5) 4.38, 0.63 น้อย	171 (59.0) 6.33, 0.93 ปานกลาง	73 (25.2) 8.66, 0.74 มาก	289 (99.7) 6.61, 1.61 ปานกลาง
- ไม่มีกิจกรรม	1 (0.1)	2 (0.2)	-	3 (0.3)

1) การเปรียบเทียบการเรียนรู้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ จำแนกตามกลุ่ม ประสิทธิผล

(1) การเรียนรู้เนื้อหากิจกรรมทางเศรษฐกิจผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ต่างๆ

จากตารางที่ 5.73 การเรียนรู้เนื้อหากิจกรรมทางเศรษฐกิจผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ต่างๆ จำแนกตามกลุ่มประสิทธิผล พบว่า ในภาพรวมกลุ่มมัธยมศึกษาส่วนใหญ่มีการเรียนรู้เนื้อหา กิจกรรมทางเศรษฐกิจผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ต่างๆ คิดเป็นร้อยละ 61.4 มากกว่าไม่มีการเรียนรู้เนื้อหา กิจกรรมใดเลย คิดเป็นร้อยละ 38.6 ตามลำดับ มีการเรียนรู้เนื้อหากิจกรรมทางเศรษฐกิจผ่านกิจกรรม การเรียนรู้ต่างๆ ด้านการออมเพื่อการผลิตมากที่สุด ร้อยละ 24.4 รองลงมาเป็นด้านการจัดสวัสดิการ และด้านการส่งเสริมอาชีพ ร้อยละ 19.6 และ 17.4 ตามลำดับ

หากพิจารณากลุ่มประสิทธิผลต่ำ พบว่า ในภาพรวมมีการเรียนรู้เนื้อหา กิจกรรมทางเศรษฐกิจผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ต่างๆ ด้านการออมเพื่อการผลิต การจัดสวัสดิการ และการส่งเสริม อาชีพ ร้อยละ 3.0, 2.1 และ 1.9 ตามลำดับ หากพิจารณารายด้านมีการเรียนรู้เนื้อหา กิจกรรมด้านการออม เพื่อการผลิตมากที่สุดผ่านเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ร้อยละ 1.2 รองลงมาเรียนรู้เนื้อหา ด้านการจัดสวัสดิการ ผ่านเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการฝึกอบรมหรือสัมมนาภายในกลุ่ม ใกล้เคียงกัน ร้อยละ 0.8 และ 0.7 ตามด้วยการเรียนรู้เนื้อหา ด้านการส่งเสริมอาชีพผ่านเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการฝึกอบรมหรือ สัมมนาภายในกลุ่ม ร้อยละ 0.6 เท่ากัน ตามลำดับ

การพิจารณากลุ่มที่มีประสิทธิผลปานกลาง และสูง พบว่า ในภาพรวมมีการเรียนรู้ เนื้อหา กิจกรรมทางเศรษฐกิจด้านการออมเพื่อการผลิต การจัดสวัสดิการ และการส่งเสริมอาชีพ ร้อยละ 13.2, 10.5, 8.5 และ 8.2, 7.0, 6.7 ตามลำดับ หากพิจารณารายด้าน มีการเรียนรู้เนื้อหา กิจกรรมด้านการ ออมเพื่อการผลิต การจัดสวัสดิการ และการส่งเสริมอาชีพผ่านเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้มากที่สุด ร้อยละ 5.0, 4.1, 3.3 และ 2.6, 2.4, 2.2 ตามลำดับ

ตารางที่ 5.73 การเรียนรู้เนื้อหากิจกรรมทางเศรษฐกิจผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ต่างๆ จำแนกตามกลุ่ม
ประสิทธิผล

การเรียนรู้เนื้อหากิจกรรมทาง เศรษฐกิจผ่านกิจกรรมการเรียนรู้	ระดับ			รวม จำนวนกลุ่ม (ร้อยละ)
	ประสิทธิผลต่ำ จำนวนกลุ่ม (ร้อยละ)	ประสิทธิผลปานกลาง จำนวนกลุ่ม (ร้อยละ)	ประสิทธิผลสูง จำนวนกลุ่ม (ร้อยละ)	
1. การออมเพื่อการผลิต	81 (3.0)	352 (13.2)	218 (8.2)	651 (24.4)
- เวกิแลกเปลี่ยนเรียนรู้	31 (1.2)	135 (5.0)	69 (2.6)	235 (8.8)
- ฝึกรวมหรือสัมมนา ภายใน	22 (0.8)	96 (3.6)	59 (2.2)	177 (6.6)
- ฝึกรวมหรือสัมมนา ภายนอก	25 (0.9)	71 (2.7)	46 (1.7)	142 (5.3)
- ศึกษาดูงาน หรือทัศนศึกษา	3 (0.1)	50 (1.9)	44 (1.6)	97 (3.6)
- ไม่มีกิจกรรม	70 (2.6)	195 (7.3)	34 (1.3)	299 (1.2)
2. การส่งเสริมอาชีพ	52 (1.9)	235 (8.8)	177 (6.7)	464 (17.4)
- เวกิแลกเปลี่ยนเรียนรู้	17 (0.6)	88 (3.3)	57 (2.2)	162 (6.1)
- ฝึกรวมหรือสัมมนา ภายใน	16 (0.6)	62 (2.3)	47 (1.8)	125 (4.7)
- ฝึกรวมหรือสัมมนา ภายนอก	14 (0.5)	47 (1.8)	40 (1.5)	101 (3.8)
- ศึกษาดูงาน หรือทัศนศึกษา	5 (0.2)	38 (1.4)	33 (1.2)	76 (2.8)
- ไม่มีกิจกรรม	91 (3.4)	257 (9.6)	44 (1.7)	392 (14.7)
3. การจัดสวัสดิการ	56 (2.1)	280 (10.5)	185 (7.0)	521 (19.6)
- เวกิแลกเปลี่ยนเรียนรู้	22 (0.8)	109 (4.1)	62 (2.4)	193 (7.3)
- ฝึกรวมหรือสัมมนา ภายใน	19 (0.7)	82 (3.1)	49 (1.8)	150 (5.6)
- ฝึกรวมหรือสัมมนา ภายนอก	10 (0.4)	54 (2.0)	39 (1.5)	103 (3.9)
- ศึกษาดูงาน หรือทัศนศึกษา	5 (0.2)	35 (1.3)	35 (1.3)	75 (2.8)
- ไม่มีกิจกรรม	92 (3.5)	208 (7.8)	37 (1.4)	337 (12.7)
รวม	189 (7.1)	867 (32.5)	580 (21.8)	1,636 (61.4)
- ไม่มีกิจกรรม	253 (9.5)	660 (24.8)	115 (4.3)	1,028 (38.6)

(2) วิธีการเรียนรู้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ

จากตารางที่ 5.74 วิธีการเรียนรู้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ จำแนกตามกลุ่มประสิทธิผล พบว่า ในภาพรวมกลุ่มออมทรัพย์ส่วนใหญ่มีวิธีการเรียนรู้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจจากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้วยการถ่ายทอดหรือบอกเล่า ร้อยละ 22.5 รองลงมาด้วยวิธีการนำเสนอต่อที่ประชุมกลุ่มออมทรัพย์ ร้อยละ 14.6 ตามด้วยวิธีการสังเกต และจดจำ การฝึกปฏิบัติ และการอ่าน และเรียนรู้ด้วยตนเอง ค่าร้อยละใกล้เคียงกัน 13.3, 12.6 และ 11.4 ตามลำดับ

หากพิจารณากลุ่มประสิทธิผลต่ำ พบว่า มีวิธีการเรียนรู้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจจากวิธีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้วยการถ่ายทอดหรือบอกเล่ามากที่สุด ร้อยละ 3.6 รองลงมาด้วยวิธีการฝึกปฏิบัติ ร้อยละ 1.7 และการสังเกต และจดจำ ร้อยละ 1.4 ตามด้วยวิธีการนำเสนอต่อที่ประชุมกลุ่มออมทรัพย์ การอ่าน และเรียนรู้ด้วยตนเอง ร้อยละ 1.2 เท่ากัน

การพิจารณากลุ่มที่มีประสิทธิผลปานกลาง และสูง มีวิธีการเรียนรู้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจจากวิธีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้วยการถ่ายทอดหรือบอกเล่ามากที่สุด ร้อยละ 13.1 และ 5.8 รองลงมาจากวิธีการนำเสนอต่อที่ประชุมกลุ่มออมทรัพย์ ร้อยละ 9.0 และ 4.4 ตามด้วยการสังเกต และจดจำ ร้อยละ 7.6 และ 4.3 และการฝึกปฏิบัติ ร้อยละ 6.7 และ 4.2 ตามลำดับ

ตารางที่ 5.74 วิธีการเรียนรู้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ จำแนกตามกลุ่มประสิทธิผล

วิธีการเรียนรู้ การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ	ระดับ			รวม จำนวนกลุ่ม (ร้อยละ)
	ประสิทธิผลต่ำ จำนวนกลุ่ม (ร้อยละ)	ประสิทธิผลปานกลาง จำนวนกลุ่ม (ร้อยละ)	ประสิทธิผลสูง จำนวนกลุ่ม (ร้อยละ)	
1. การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ด้วยการถ่ายทอดหรือบอกเล่า	38 (3.6)	139 (13.1)	61 (5.8)	238 (22.5)
2. การสังเกต และการจดจำ	15 (1.4)	81 (7.6)	45 (4.3)	141 (13.3)
3. การลอกเลียนแบบ	8 (0.8)	16 (1.5)	18 (1.7)	42 (4.0)
4. การเรียนการสอน	11 (1.0)	35 (3.4)	32 (3.0)	78 (7.4)
5. การฝึกปฏิบัติ	18 (1.7)	71 (6.7)	44 (4.2)	133 (12.6)
6. การลองผิดลองถูก	8 (0.8)	37 (3.5)	31 (2.9)	76 (7.2)
7. การนำเสนอต่อที่ประชุม กลุ่ม	13 (1.2)	95 (9.0)	47 (4.4)	155 (14.6)
8. การอภิปรายและถาม-ตอบ	2 (0.2)	37 (3.5)	35 (3.3)	74 (7.0)
9. การอ่าน และเรียนรู้ด้วย ตนเอง	13 (1.2)	71 (6.7)	37 (3.4)	121 (11.4)
รวม	126 (11.9)	582 (55.0)	350 (33.1)	1,058 (100.0)

(3) ช่องทางการเรียนรู้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ

จากตารางที่ 5.75 ช่องทางการเรียนรู้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ จำแนกตามกลุ่มประสิทธิผล พบว่า ในภาพรวมกลุ่มอ้อมทรัพย์ส่วนใหญ่มีช่องทางการเรียนรู้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจด้วยสื่อบุคคล ร้อยละ 19.8 รองลงมาจากช่องทางโทรทัศน์ ร้อยละ 16.0 ตามด้วยช่องทางหอกระจายข่าว และประกาศหรือจดหมายจากหน่วยงานราชการ ร้อยละ 14.8 และ 9.7 ตามลำดับ

หากพิจารณากลุ่มประสิทธิผลต่ำ พบว่า มีช่องทางการเรียนรู้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจโดยเรียงลำดับจากมากไปน้อยคือ สื่อบุคคล หอกระจายข่าว และโทรทัศน์ ที่มีค่าร้อยละใกล้เคียงกัน 2.5, 2.3 และ 2.2 ตามลำดับ

การพิจารณากลุ่มที่มีประสิทธิผลปานกลาง และสูง มีช่องทางการเรียนรู้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจโดยเรียงลำดับจากมากไปน้อยคือ สื่อบุคคล โทรทัศน์ และหอกระจายข่าว ร้อยละ 11.2, 9.6, 8.6 และ 6.1, 4.2 และ 3.9 และจากประกาศหรือจดหมายจากหน่วยงานราชการ ของประสิทธิผลปานกลาง ร้อยละ 5.8 จากองค์กรพัฒนาเอกชนของประสิทธิผลสูง ร้อยละ 2.8 ตามลำดับ

ตารางที่ 5.75 ช่องทางการเรียนรู้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ จำแนกตามกลุ่มประสิทธิผล

ช่องทางการเรียนรู้ การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ	ระดับ			
	ประสิทธิผลต่ำ	ประสิทธิผลปานกลาง	ประสิทธิผลสูง	รวม
	จำนวนกลุ่ม (ร้อยละ)	จำนวนกลุ่ม (ร้อยละ)	จำนวนกลุ่ม (ร้อยละ)	จำนวนกลุ่ม (ร้อยละ)
1. โทรทัศน์	21 (2.2)	92 (9.6)	40 (4.2)	153 (16.0)
2. วิทยุ	11 (1.2)	49 (5.1)	24 (2.5)	84 (8.8)
3. หอกระจายข่าว	22 (2.3)	82 (8.6)	37 (3.9)	141 (14.8)
4. ป้ายประกาศ	3 (0.3)	28 (3.0)	24 (2.5)	55 (5.8)
5. แผ่นพับ / โบปลิว	7 (0.7)	46 (4.9)	24 (2.5)	77 (8.1)
6. หนังสือพิมพ์	15 (1.6)	42 (4.4)	22 (2.3)	79 (8.3)
7. หีองสมุชชุมชน	8 (0.9)	11 (1.1)	11 (1.1)	30 (3.1)
8. ประกาศหรือจดหมาย จากหน่วยงานราชการ	12 (1.3)	56 (5.8)	25 (2.6)	93 (9.7)
9. องค์กรพัฒนาเอกชน	4 (0.4)	23 (2.4)	26 (2.8)	53 (5.6)
10. สื่อบุคคล	24 (2.5)	107 (11.2)	58 (6.1)	189 (19.8)
รวม	127 (13.3)	536 (56.2)	291 (30.5)	954 (100.0)

(4) การเปรียบเทียบการเรียนรู้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ จำแนกตามกลุ่ม

ประสิทธิผล

จากตารางที่ 5.76 การเปรียบเทียบการเรียนรู้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ จำแนกตามกลุ่มประสิทธิผล พบว่า ในภาพรวมกลุ่มออมทรัพย์ส่วนใหญ่มีการเรียนรู้ด้านการออมเพื่อการผลิต (รับฝากเงินสัจจะ และให้กู้ยืม) จำนวน 278 กลุ่ม (ร้อยละ 36.6) รองลงมาเรียนรู้ด้านสวัสดิการ และการส่งเสริมอาชีพ จำนวนใกล้เคียงกัน 218 กลุ่ม และ 203 กลุ่ม (ร้อยละ 29.5 และ 27.4) ตามลำดับ และไม่มีการเรียนรู้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจเรื่องใดเลย จำนวน 10 กลุ่ม (ร้อยละ 1.3)

หากพิจารณาตามกลุ่มประสิทธิผล พบว่า กลุ่มที่มีประสิทธิผลปานกลางมีการเรียนรู้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ร้อยละ 58.3 กลุ่มที่มีประสิทธิผลสูงมีการเรียนรู้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ร้อยละ 27.4 และกลุ่มที่มีประสิทธิผลต่ำมีการเรียนรู้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ร้อยละ 14.3

หากพิจารณาการเรียนรู้ของกลุ่มประสิทธิผลต่ำ ปานกลาง และสูงส่วนใหญ่มีการเรียนรู้กิจกรรมด้านการออมเพื่อการผลิต จำนวน 43 กลุ่ม, 163 กลุ่มและ 72 กลุ่ม (ร้อยละ 40.6, 37.8 และ 35.5) ตามลำดับ รองลงมาที่มีการเรียนรู้ด้านการจัดสวัสดิการ และการส่งเสริมอาชีพ จำนวนใกล้เคียงกัน 27 กลุ่มและ 25 กลุ่ม (ร้อยละ 25.5 และ 23.6), 128 กลุ่มและ 117 กลุ่ม (ร้อยละ 29.7 และ 27.1) และ 63 กลุ่ม และ 61 กลุ่ม (ร้อยละ 31.0 และ 30.0) ตามลำดับ และมีส่วนน้อยไม่มีการเรียนรู้ใดเลย จำนวนใกล้เคียงกัน 3, 5 และ 2 กลุ่ม (ร้อยละ 2.8, 1.2 และ 1.0) ตามลำดับ

ตารางที่ 5.76 การเปรียบเทียบการเรียนรู้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ จำแนกตามกลุ่มประสิทธิผล

การเรียนรู้การดำเนิน กิจกรรมทางเศรษฐกิจ	ระดับ			รวม
	ประสิทธิผลต่ำ	ประสิทธิผลปานกลาง	ประสิทธิผลสูง	
	จำนวนกลุ่ม (ร้อยละ)	จำนวนกลุ่ม (ร้อยละ)	จำนวนกลุ่ม (ร้อยละ)	
1. การออมเพื่อการผลิต	43 (40.6)	163 (37.8)	72 (35.5)	278 (37.6)
- ไม่มีกิจกรรม	-	2 (0.5)	-	2 (0.3)
2. การส่งเสริมอาชีพ	25 (23.6)	117 (27.1)	61 (30.0)	203 (27.4)
- ไม่มีกิจกรรม	5 (4.7)	11 (2.6)	3 (1.5)	19 (2.6)
3. การจัดสวัสดิการ	27 (25.5)	128 (29.7)	63 (31.0)	218 (29.5)
- ไม่มีกิจกรรม	3 (2.8)	5 (1.2)	2 (1.0)	10 (1.3)
4. ไม่มีการเรียนรู้ใดเลย	3 (2.8)	5 (1.2)	2 (1.0)	10 (1.3)
รวม	106 (14.3)	431 (58.3)	203 (27.4)	740 (100.0)

2) การเปรียบเทียบการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจ จำแนกตามกลุ่มประสิทธิผล

จากตารางที่ 5.77 การเปรียบเทียบการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจ จำแนกตามกลุ่มประสิทธิผล พบว่า ในภาพรวมกลุ่มออมทรัพย์มีการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจในระดับปานกลาง ($\bar{X}_{รวม} = 6.82$, S.D. = 1.64) หากพิจารณาตามกลุ่มประสิทธิผล พบว่า กลุ่มประสิทธิผลปานกลางมีการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิผลมากกว่ากลุ่มประสิทธิผลสูง และกลุ่มประสิทธิผลต่ำ คิดเป็นร้อยละ 55.9, 23.4 และ 15.7 ตามลำดับ

หากเปรียบเทียบการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจรายด้าน พบว่า มีค่าเฉลี่ยผลผลิตการเรียนรู้สูงสุดใกล้เคียงกับผลลัพธ์การเรียนรู้ ($\bar{X} = 7.09, 6.94$ และ S.D. = 1.79, 2.01) ตามด้วยการนำเข้าการเรียนรู้ ($\bar{X} = 6.84$, S.D. = 1.78) และกระบวนการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ($\bar{X} = 6.54$, S.D. = 1.72) ตามลำดับ นั่นคือ ผลผลิตการเรียนรู้เพิ่มประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจมากที่สุด ใกล้เคียงกับผลลัพธ์การเรียนรู้ ตามด้วยการนำเข้าการเรียนรู้ และกระบวนการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่น้อยกว่าทุกด้าน

หากพิจารณาตามกลุ่มประสิทธิผล พบว่า ในภาพรวมกลุ่มประสิทธิผลต่ำ มีการเรียนเพื่อเพิ่มประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจในระดับปานกลาง ($\bar{X}_{รวม} = 5.64$, S.D. = 1.43) มีค่าเฉลี่ยผลลัพธ์การเรียนรู้ใกล้เคียงกับผลผลิตการเรียนรู้ ($\bar{X} = 5.86, 5.84$ และ S.D. = 1.93, 1.57) รองลงมาเป็น การนำเข้าการเรียนรู้ และกระบวนการเรียนรู้ ($\bar{X} = 5.73, 5.38$ และ S.D. = 1.49, 1.39) ตามลำดับ

ในภาพรวมกลุ่มประสิทธิผลปานกลาง มีการเรียนเพื่อเพิ่มประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจในระดับปานกลาง ($\bar{X}_{รวม} = 6.56$, S.D. = 1.43) มีค่าเฉลี่ยผลผลิตการเรียนรู้มากที่สุด ($\bar{X} = 6.85$, S.D. = 1.63) รองลงมาเป็น การนำเข้าการเรียนรู้มีค่าเฉลี่ยใกล้เคียงกับผลลัพธ์การเรียนรู้ ($\bar{X} = 6.66, 6.61$ และ S.D. = 1.72, 1.88) ตามด้วยกระบวนการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ($\bar{X} = 6.25$, S.D. = 1.51) ตามลำดับ

ในภาพรวมกลุ่มประสิทธิผลสูง มีการเรียนเพื่อเพิ่มประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจในระดับมาก ($\bar{X}_{รวม} = 8.24$, S.D. = 1.28) มีค่าเฉลี่ยผลผลิตการเรียนรู้ใกล้เคียงกับผลลัพธ์การเรียนรู้ ($\bar{X} = 8.50, 8.47$ และ S.D. = 1.38, 1.48) รองลงมาเป็นกระบวนการเรียนรู้มีค่าเฉลี่ยใกล้เคียงกับการนำเข้าการเรียนรู้ ($\bar{X} = 8.02, 8.01$ และ S.D. = 1.44, 1.48) ตามลำดับ

ตารางที่ 5.77 การเปรียบเทียบการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจ จำแนกตามกลุ่มประสิทธิผล

การเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิผล กิจกรรมทางเศรษฐกิจ	ระดับ			รวม
	ประสิทธิผลต่ำ	ประสิทธิผลปานกลาง	ประสิทธิผลสูง	จำนวนกลุ่ม (ร้อยละ)
	จำนวนกลุ่ม (ร้อยละ) \bar{X} , S.D.	จำนวนกลุ่ม (ร้อยละ) \bar{X} , S.D.	จำนวนกลุ่ม (ร้อยละ) \bar{X} , S.D.	\bar{X} , S.D. ระดับ
1. การนำเข้าการเรียนรู้	45 (97.8)	164 (94.8)	68 (93.2)	277 (23.7)
	5.73, 1.49	6.66, 1.72	8.01, 1.48	6.84, 1.78
	ปานกลาง	ปานกลาง	มาก	ปานกลาง
- ไม่ตอบ	1 (2.2)	9 (5.2)	5 (6.8)	15 (1.3)
2. กระบวนการเรียนรู้	46 (100.0)	166 (96.0)	69 (94.5)	281 (24.1)
	5.38, 1.39	6.25, 1.51	8.02, 1.44	6.54, 1.72
	ปานกลาง	ปานกลาง	มาก	ปานกลาง
- ไม่ตอบ	-	7 (4.0)	4 (5.5)	11 (0.9)
3. ผลผลิตการเรียนรู้	46 (100.0)	162 (93.6)	69 (94.5)	277 (23.7)
	5.84, 1.57	6.85, 1.63	8.50, 1.38	7.09, 1.79
	ปานกลาง	ปานกลาง	มาก	ปานกลาง
- ไม่ตอบ	-	11 (6.4)	4 (5.5)	15 (1.3)
4. ผลลัพธ์การเรียนรู้	46 (100.0)	161 (93.1)	68 (93.2)	275 (23.5)
	5.86, 1.93	6.61, 1.88	8.47, 1.48	6.94, 2.01
	ปานกลาง	ปานกลาง	มาก	ปานกลาง
- ไม่ตอบ	-	12 (6.9)	5 (6.8)	17 (1.5)
รวม	183 (15.7)	653 (55.9)	274 (23.4)	1,110 (95.0)
	5.64, 1.43	6.56, 1.43	8.24, 1.28	6.82, 1.64
	ปานกลาง	ปานกลาง	มาก	ปานกลาง
- ไม่ตอบ	1 (0.1)	39 (3.4)	18 (1.5)	58 (5.0)

3) การเปรียบเทียบปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจ จำแนกตามกลุ่มประสิทธิผล

จากตารางที่ 5.78 การเปรียบเทียบปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจ จำแนกตามกลุ่มประสิทธิผล พบว่า ในภาพรวมกลุ่มออมทรัพย์มีปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจในระดับปานกลาง ($\bar{X}_{รวม} = 7.14$, S.D. = 1.54) หากพิจารณาตามกลุ่มประสิทธิผล พบว่า กลุ่มประสิทธิผลปานกลาง มีปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิผลมากกว่ากลุ่มประสิทธิผลสูง และต่ำ คิดเป็นร้อยละ 56.5, 23.1 และ 15.7 ตามลำดับ

หากเปรียบเทียบปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจ รายด้าน พบว่า มีค่าเฉลี่ยด้านบรรยากาศ และสภาพแวดล้อมมากที่สุด ($\bar{X} = 7.74$, S.D. = 1.79) รองลงมา ด้านการบริหารจัดการ และระเบียบข้อบังคับ ($\bar{X} = 7.61$, S.D. = 1.82) ตามด้วยด้านความเข้มแข็งและพึ่งตนเองของกลุ่มออมทรัพย์ ($\bar{X} = 7.42$, S.D. = 1.76) และด้านเศรษฐกิจ ($\bar{X} = 6.57$, S.D. = 1.94) และด้านการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ($\bar{X} = 5.98$, S.D. = 2.14) ตามลำดับ นั่นคือ ด้านบรรยากาศ และสภาพแวดล้อมเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจมากที่สุด รองลงมาคือ การบริหารจัดการ และระเบียบข้อบังคับ ตามด้วยความเข้มแข็ง และพึ่งตนเอง และด้านเศรษฐกิจ และลำดับสุดท้าย การสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอกเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ต่ำกว่าทุกด้าน

หากพิจารณาตามกลุ่มประสิทธิผล พบว่า ในภาพรวมกลุ่มประสิทธิผลต่ำ มีปัจจัยการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจในระดับปานกลาง ($\bar{X}_{รวม} = 6.06$, S.D. = 1.39) มีค่าเฉลี่ยด้านบรรยากาศ และสภาพแวดล้อมมากที่สุด ($\bar{X} = 6.06$, S.D. = 1.56) รองลงมาด้านการบริหารจัดการ และระเบียบข้อบังคับ ($\bar{X} = 6.38$, S.D. = 1.55) ตามด้วยด้านความเข้มแข็ง และพึ่งตนเองของกลุ่มออมทรัพย์ ($\bar{X} = 6.17$, S.D. = 1.58) และด้านเศรษฐกิจ ($\bar{X} = 6.02$, S.D. = 1.76) และด้านการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ($\bar{X} = 5.05$, S.D. = 2.05) ตามลำดับ นั่นคือ ด้านบรรยากาศ และสภาพแวดล้อมเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจมากที่สุด รองลงมาคือ การบริหารจัดการ และระเบียบข้อบังคับ ตามด้วยความเข้มแข็ง และพึ่งตนเอง และด้านเศรษฐกิจ และลำดับสุดท้าย การสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอกเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ต่ำกว่าทุกด้านซึ่งเหมือนการเปรียบเทียบในภาพรวม

ในภาพรวมกลุ่มประสิทธิผลปานกลาง มีปัจจัยการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจในระดับปานกลาง ($\bar{X}_{รวม} = 6.91$, S.D. = 1.35) มีค่าเฉลี่ยด้านบรรยากาศ และสภาพแวดล้อมมากที่สุด ($\bar{X} = 7.58$, S.D. = 1.70) รองลงมาเป็นด้านการบริหารจัดการ และระเบียบข้อบังคับ ($\bar{X} = 7.38$, S.D. = 1.75) ตามด้วยด้านความเข้มแข็ง และพึ่งตนเองของกลุ่มออมทรัพย์ ($\bar{X} = 7.20$, S.D. = 1.63) และด้านเศรษฐกิจ ($\bar{X} = 6.34$, S.D. = 1.82) และด้านการสนับสนุนจากหน่วยงาน

ภายนอก มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ($\bar{X} = 5.70$, S.D. = 1.99) ตามลำดับ นั่นคือ ด้านบรรยากาศ และสภาพแวดล้อมเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจมากที่สุด รองลงมาคือ การบริหารจัดการ และระเบียบข้อบังคับ ตามด้วยความเข้มแข็ง และพึงตนเอง และด้านเศรษฐกิจ และลำดับสุดท้าย การสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอกเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ต่ำกว่าทุกด้านซึ่งเหมือนการเปรียบเทียบในภาพรวม และกลุ่มประสิทธิผลต่ำ

ในภาพรวมกลุ่มประสิทธิผลสูง มีปัจจัยการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจในระดับมาก ($\bar{X}_{รวม} = 7.14$, S.D. = 1.54) หากพิจารณารายมิติเฉพาะปัจจัยด้านเศรษฐกิจ และการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอกมีค่าเฉลี่ยในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยด้านการบริหารจัดการ และระเบียบข้อบังคับมากที่สุด ($\bar{X} = 8.96$, S.D. = 1.24) รองลงมาเป็นด้านบรรยากาศ และสภาพแวดล้อม ($\bar{X} = 8.88$, S.D. = 1.51) ตามด้วยด้านความเข้มแข็ง และพึงตนเองของกลุ่มออมทรัพย์ ($\bar{X} = 8.76$, S.D. = 1.31) และด้านเศรษฐกิจ ($\bar{X} = 7.57$, S.D. = 2.03) และด้านการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ($\bar{X} = 7.32$, S.D. = 1.99) ตามลำดับ นั่นคือ ด้านการบริหารจัดการ และระเบียบข้อบังคับเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจมากที่สุด รองลงมาคือ บรรยากาศ และสภาพแวดล้อม ตามด้วยความเข้มแข็ง และพึงตนเอง และด้านเศรษฐกิจ และลำดับสุดท้ายการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอกเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ต่ำกว่าทุกด้าน

ดังนั้น การเปรียบเทียบปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจ พบว่า ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ และการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอกเป็นสองปัจจัยที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่กว่าทุกด้านในทุกกลุ่มประสิทธิผล ซึ่งการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอกเป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด สำหรับกลุ่มประสิทธิผลต่ำ และปานกลาง มีปัจจัยด้านบรรยากาศ และสภาพแวดล้อมเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจมากที่สุด ซึ่งแตกต่างจากกลุ่มประสิทธิผลสูง ที่มีปัจจัยด้านการบริหารจัดการ และระเบียบข้อบังคับเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจมากที่สุด

ตารางที่ 5.78 การเปรียบเทียบปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจ
จำแนกตามกลุ่มประสิทธิผล

ปัจจัยการเรียนรู้เพื่อเพิ่ม ประสิทธิผลกิจกรรมทาง	ระดับ			รวม
	ประสิทธิผลต่ำ	ประสิทธิผลปานกลาง	ประสิทธิผลสูง	จำนวนกลุ่ม (ร้อยละ)
	จำนวนกลุ่ม (ร้อยละ) \bar{X} , S.D.	จำนวนกลุ่ม (ร้อยละ) \bar{X} , S.D.	จำนวนกลุ่ม (ร้อยละ) \bar{X} , S.D.	\bar{X} , S.D. ระดับ
1. เศรษฐกิจ	46 (100.0) 6.02, 1.76 ปานกลาง	163 (94.2) 6.34, 1.82 ปานกลาง	65 (89.0) 7.57, 2.03 ปานกลาง	274 (18.8) 6.57, 1.94 ปานกลาง
- ไม่ตอบ	-	10 (5.8)	8 (11.0)	18 (1.2)
2. ความเข้มแข็ง และ พึ่งตนเอง	46 (100.0) 6.17, 1.58 ปานกลาง	169 (97.7) 7.20, 1.63 ปานกลาง	70 (95.9) 8.76, 1.31 มาก	285 (19.5) 7.42, 1.76 ปานกลาง
- ไม่ตอบ	-	4 (2.3)	3 (4.1)	7 (0.5)
3. การบริหารจัดการ และ ระเบียบข้อบังคับ	46 (100.0) 6.38, 1.55 ปานกลาง	169 (97.7) 7.38, 1.75 ปานกลาง	70 (95.9) 8.96, 1.24 มาก	285 (19.5) 7.61 (1.82) ปานกลาง
- ไม่ตอบ	-	4 (2.3)	3 (4.1)	7 (0.5)
4. การสนับสนุนจาก หน่วยงานภายนอก	45 (97.8) 5.05, 2.05 ปานกลาง	160 (92.5) 5.70, 1.99 ปานกลาง	64 (87.7) 7.32, 1.99 ปานกลาง	269 (18.4) 5.98, 2.14 ปานกลาง
- ไม่ตอบ	1 (2.2)	13 (7.5)	9 (12.3)	23 (1.6)
5. บรรยากาศ และ สภาพแวดล้อม	46 (100.0) 6.60, 1.56 ปานกลาง	164 (94.8) 7.58, 1.70 ปานกลาง	69 (94.5) 8.88, 1.51 มาก	279 (19.1) 7.74 (1.79) ปานกลาง
- ไม่ตอบ	-	9 (5.2)	4 (5.5)	13 (0.9)
รวม	229 (15.7) 6.06, 1.39 ปานกลาง	825 (56.5) 6.91, 1.35 ปานกลาง	338 (23.1) 8.39, 1.24 มาก	1,392 (95.3) 7.14, 1.54 ปานกลาง
- ไม่ตอบ	1 (0.1)	40 (2.8)	27 (1.8)	68 (4.7)

3.3 สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลของตอนที่ 3 ดังนี้

1) การวิเคราะห์ประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจ

(1) ประสิทธิภาพการออมเพื่อการผลิต

(1.1) จำนวนการออมเพื่อการผลิต

กลุ่มออมทรัพย์ส่วนใหญ่มีประสิทธิภาพการออมเพื่อการผลิตมากกว่าไม่มีประสิทธิภาพการออมเพื่อการผลิต คิดเป็นร้อยละ 80.3 และ 8.7 ตามลำดับ หากพิจารณาประสิทธิภาพการออมเพื่อการผลิตรายด้าน พบว่า กลุ่มออมทรัพย์มีการกระจายสินเชื่อหรือเงินให้กู้ยืมแก่สมาชิกได้ครบถ้วนในแต่ละปีมากที่สุด จำนวน 356 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 83.6 รองลงมาคือกลุ่มออมทรัพย์ที่มีจำนวนเงินออมมากกว่ากู้ ตามด้วยมีความสามารถจัดทำบัญชี และงบการเงินได้ทันในรอบบัญชี และผ่านการตรวจสอบจากภายนอก มีการส่งเสริม และให้ความรู้เรื่องการออม และการใช้สินเชื่อให้ตรงตามวัตถุประสงค์ จำนวนใกล้เคียงกัน 340 กลุ่ม (ร้อยละ 79.8), 339 กลุ่ม (ร้อยละ 79.6) และ 334 กลุ่ม (ร้อยละ 78.4) ตามลำดับ

(1.2) ประสิทธิภาพการออมเพื่อการผลิต

ในภาพรวมกลุ่มออมทรัพย์ประสบความสำเร็จปานกลาง ร้อยละ 50.0 รองลงมาประสบความสำเร็จมาก ร้อยละ 40.5 และประสบความสำเร็จน้อย ร้อยละ 9.5 ตามลำดับ มีค่าเฉลี่ยรวมของประสิทธิภาพการออมเพื่อการผลิตในระดับปานกลาง ($\bar{X}_{รวม} = 6.91$, S.D. = 1.69)

หากพิจารณาประสิทธิภาพการออมเพื่อการผลิตรายด้าน พบว่า กลุ่มออมทรัพย์มีการกระจายสินเชื่อหรือเงินให้กู้ยืมแก่สมาชิกได้ครบถ้วนในแต่ละปีในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 7.01$, S.D. = 2.60) มีการส่งเสริม และให้ความรู้เรื่องการออม และการใช้สินเชื่อให้ตรงตามวัตถุประสงค์ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 6.61$, S.D. = 2.08) มีจำนวนเงินออมมากกว่ากู้ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 6.49$, S.D. = 2.55) และมีความสามารถจัดทำบัญชี และงบการเงินได้ทันในรอบบัญชี และผ่านการตรวจสอบจากภายนอกในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 6.41$, S.D. = 2.58) นั่นคือ กลุ่มออมทรัพย์มีประสิทธิภาพของการกระจายสินเชื่อหรือเงินให้กู้ยืมแก่สมาชิกได้ครบถ้วนในแต่ละปีสูงกว่าการส่งเสริม และให้ความรู้เรื่องการออม และการใช้สินเชื่อให้ตรงตามวัตถุประสงค์ แต่มีประสิทธิผลของจำนวนเงินออมมากกว่ากู้ และสามารถจัดทำบัญชี และงบการเงินได้ทันในรอบบัญชี และผ่านการตรวจสอบจากภายนอกต่ำกว่า

(2) ประสิทธิภาพการส่งเสริมอาชีพ

(2.1) จำนวนการส่งเสริมอาชีพ

กลุ่มออมทรัพย์ส่วนใหญ่มีประสิทธิภาพการส่งเสริมอาชีพมากกว่าไม่มีประสิทธิภาพการส่งเสริมอาชีพ คิดเป็นร้อยละ 59.8 และ 31.9 ตามลำดับ หากพิจารณาประสิทธิภาพการส่งเสริมอาชีพรายด้าน พบว่า กลุ่มออมทรัพย์มีจำนวนสมาชิกเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมอาชีพหรือธุรกิจของกลุ่มเพิ่มมากขึ้น มีผลกำไรหรือส่วนเหลือจากการดำเนินกิจกรรมส่งเสริมอาชีพหรือธุรกิจของ

กลุ่มเพิ่มมากขึ้น มีจำนวนกิจกรรมส่งเสริมอาชีพหรือธุรกิจของกลุ่มเพิ่มมากขึ้น และมีการถ่ายทอดความรู้เพื่อพัฒนาธุรกิจของกลุ่มในลักษณะเครือข่ายหรือรวมตัวเชื่อมโยงกิจกรรมส่งเสริมอาชีพระหว่างกลุ่ม จำนวนใกล้เคียงกัน 279 กลุ่ม (ร้อยละ 65.5), 277 กลุ่ม (ร้อยละ 65.0), 271 กลุ่ม (ร้อยละ 63.6) และ 270 กลุ่ม (ร้อยละ 63.4) ตามลำดับ แต่ได้รับรางวัลจากการดำเนินกิจกรรมส่งเสริมอาชีพหรือธุรกิจของกลุ่ม และมีผลงานเป็นที่ยอมรับจากหน่วยงานภายนอกจำนวนน้อยกว่าทุกด้าน มีจำนวน 177 กลุ่ม (ร้อยละ 41.5)

(2.2) ประสิทธิภาพการส่งเสริมอาชีพ

ในภาพรวมกลุ่มออมทรัพย์ประสบความสำเร็จปานกลาง ร้อยละ 43.2 รองลงมาประสบความสำเร็จน้อย ร้อยละ 34.6 และประสบความสำเร็จมาก ร้อยละ 22.2 ตามลำดับ มีค่าเฉลี่ยของประสิทธิผลการส่งเสริมอาชีพในระดับปานกลาง ($\bar{X}_{รวม} = 5.94$, S.D. = 1.98)

หากพิจารณาประสิทธิผลการส่งเสริมอาชีพรายด้าน พบว่า กลุ่มออมทรัพย์มีผลกำไรหรือส่วนเหลือจากการดำเนินกิจกรรมส่งเสริมอาชีพหรือธุรกิจของกลุ่มเพิ่มมากขึ้นในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 5.21$, S.D. = 3.15) มีจำนวนสมาชิกเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมอาชีพหรือธุรกิจของกลุ่มเพิ่มมากขึ้นในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 5.04$, S.D. = 2.96) มีการถ่ายทอดความรู้เพื่อพัฒนาธุรกิจของกลุ่มในลักษณะเครือข่ายหรือรวมตัวเชื่อมโยงกิจกรรมส่งเสริมอาชีพระหว่างกลุ่มในระดับน้อย ($\bar{X} = 4.95$, S.D. = 3.07) มีจำนวนกิจกรรมส่งเสริมอาชีพหรือธุรกิจของกลุ่มเพิ่มมากขึ้นในระดับน้อย ($\bar{X} = 4.74$, S.D. = 2.92) และได้รับรางวัลจากการดำเนินกิจกรรมส่งเสริมอาชีพหรือธุรกิจของกลุ่ม และมีผลงานเป็นที่ยอมรับจากหน่วยงานภายนอกในระดับน้อย ($\bar{X} = 3.93$, S.D. = 3.65) นั่นคือ กลุ่มออมทรัพย์มีประสิทธิผลของกำไรหรือส่วนเหลือจากการดำเนินกิจกรรมส่งเสริมอาชีพหรือธุรกิจของกลุ่มสูงกว่ามีจำนวนสมาชิกเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมอาชีพหรือธุรกิจของกลุ่ม แต่มีประสิทธิผลของการถ่ายทอดความรู้เพื่อพัฒนาธุรกิจของกลุ่มในลักษณะเครือข่ายหรือรวมตัวเชื่อมโยงกิจกรรมส่งเสริมอาชีพระหว่างกลุ่ม จำนวนกิจกรรมส่งเสริมอาชีพหรือธุรกิจของกลุ่ม และได้รับรางวัลจากการดำเนินกิจกรรมส่งเสริมอาชีพหรือธุรกิจของกลุ่ม และมีผลงานเป็นที่ยอมรับจากหน่วยงานภายนอกในระดับน้อยหรือมีค่าเฉลี่ยต่ำกว่า

(3) ประสิทธิภาพการจัดสวัสดิการ

(3.1) จำนวนการจัดสวัสดิการ

กลุ่มออมทรัพย์ส่วนใหญ่มีประสิทธิผลการจัดสวัสดิการมากกว่าไม่มีประสิทธิผลการจัดสวัสดิการ คิดเป็นร้อยละ 73.5 และ 18.5 ตามลำดับ หากพิจารณาประสิทธิผลการจัดสวัสดิการรายด้าน พบว่า กลุ่มออมทรัพย์มีการจ่ายเงินปันผลหรือเฉลี่ยคืนสมาชิกเป็นประจำทุกปีมากที่สุด จำนวน 369 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 86.6 รองลงมา มีการจัดสวัสดิการให้กับสมาชิก และชุมชน จำนวน 310

กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 72.7 ตามด้วยมีการจัดสวัสดิการเพิ่มมากขึ้น จำนวน 260 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 610 ตามลำดับ

(3.2) ประสิทธิภาพการจัดสวัสดิการ

ในภาพรวมกลุ่มออมทรัพย์ประสบความสำเร็จปานกลาง และมาก ร้อยละ 39.1 เท่ากัน รองลงมาประสบความสำเร็จน้อย ร้อยละ 21.8 ตามลำดับ มีค่าเฉลี่ยรวมของประสิทธิผลการจัดสวัสดิการในระดับปานกลาง ($\bar{X}_{รวม} = 6.93$, S.D. = 1.99)

หากพิจารณาประสิทธิผลการจัดสวัสดิการรายด้าน พบว่า กลุ่มออมทรัพย์มีการจ่ายเงินปันผลหรือเฉลี่ยคืนสมาชิกเป็นประจำทุกปีในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 7.76$, S.D. = 2.66) มีการจัดสวัสดิการให้กับสมาชิก และชุมชนในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 5.69$, S.D. = 3.12) และมีจำนวนสวัสดิการเพิ่มมากขึ้นในระดับน้อย ($\bar{X} = 4.88$, S.D. = 3.11) นั่นคือ กลุ่มออมทรัพย์มีประสิทธิผลของการจ่ายเงินปันผลหรือเฉลี่ยคืนสมาชิกเป็นประจำทุกปีสูงกว่าการจัดสวัสดิการให้กับสมาชิก และชุมชน แต่มีประสิทธิผลของจำนวนสวัสดิการเพิ่มมากขึ้นในระดับน้อยหรือมีค่าเฉลี่ยต่ำกว่า

(4) ประสิทธิภาพการดำเนินงานอื่นๆ

(4.1) จำนวนการดำเนินงานอื่นๆ

กลุ่มออมทรัพย์ส่วนใหญ่มีประสิทธิผลการดำเนินงานอื่นๆ มากกว่าไม่มี ประสิทธิภาพการดำเนินงานอื่นๆ คิดเป็นร้อยละ 82.4 และ 10.6 ตามลำดับ หากพิจารณาประสิทธิผลการดำเนินงานอื่นๆ รายด้าน พบว่า กลุ่มออมทรัพย์มีการจัดสรรผลกำไรเพื่อใช้ในการดำเนินงานอย่างเพียงพอ มีจำนวนสมาชิกใหม่เพิ่มมากขึ้นทุกปี และมีการถ่ายทอดความรู้เพื่อพัฒนาศักยภาพของคณะกรรมการ และสมาชิกอย่างต่อเนื่อง จำนวนใกล้เคียงกัน 354 กลุ่ม (ร้อยละ 83.1), 353 กลุ่ม (ร้อยละ 82.8) และ 347 กลุ่ม (ร้อยละ 81.5) ตามลำดับ

(4.2) ประสิทธิภาพการดำเนินงานอื่นๆ

ในภาพรวมกลุ่มออมทรัพย์ประสบความสำเร็จปานกลาง ร้อยละ 44.0 รองลงมาประสบความสำเร็จมาก ร้อยละ 39.8 และประสบความสำเร็จน้อย ร้อยละ 16.7 มีค่าเฉลี่ยของประสิทธิผลการดำเนินงานอื่นๆ ในระดับปานกลาง ($\bar{X}_{รวม} = 6.78$, S.D. = 1.97)

หากพิจารณาประสิทธิผลการดำเนินงานอื่นๆ รายด้าน พบว่า กลุ่มออมทรัพย์มีการจัดสรรผลกำไรเพื่อใช้ในการดำเนินงานอย่างเพียงพอในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 6.79$, S.D. = 2.87) มีจำนวนสมาชิกใหม่เพิ่มมากขึ้นทุกปีในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 6.16$, S.D. = 2.93) และมีการถ่ายทอดความรู้เพื่อพัฒนาศักยภาพของคณะกรรมการ และสมาชิกอย่างต่อเนื่องในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 6.13$, S.D. = 2.73) นั่นคือ กลุ่มออมทรัพย์มีประสิทธิผลของการจัดสรรผลกำไรเพื่อใช้ในการดำเนินงานอย่างเพียงพอสูงกว่ามีจำนวนสมาชิกใหม่เพิ่มมากขึ้นทุกปี แต่มีประสิทธิผลของการถ่ายทอดความรู้เพื่อพัฒนาศักยภาพของคณะกรรมการ และสมาชิกอย่างต่อเนื่องต่ำกว่าหรือมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด

(5) การเปรียบเทียบประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจ

ในภาพรวมมีประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจในระดับปานกลาง ($\bar{X}_{รวม} = 6.67$, S.D. = 1.64) โดยมีประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจรายมิติ ในระดับปานกลางทุกด้าน มีค่าเฉลี่ยการออมเพื่อการผลิต และการจัดสวัสดิการใกล้เคียงกัน ($\bar{X} = 6.91, 6.93$ และ S.D. = 1.69, 1.99) ซึ่งมากกว่าการดำเนินงานอื่นๆ และการส่งเสริมอาชีพที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ($\bar{X} = 6.78, 5.94$ และ S.D. = 1.97, 1.98) แสดงรายละเอียดดังตารางที่ 5.79

ตารางที่ 5.79 การเปรียบเทียบประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

กิจกรรมทางเศรษฐกิจ	ระดับความสำเร็จ (ร้อยละ)	ค่าเฉลี่ยของประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจรายด้าน	
การออมเพื่อการผลิต ($\bar{X} = 6.91$, S.D. = 1.69)	มาก (40.5) ปานกลาง (50.0) น้อย (9.5)	<ul style="list-style-type: none"> การกระจายสินเชื่อหรือเงินให้กู้ยืมแก่สมาชิกได้ครบถ้วนในแต่ละปี ($\bar{X} = 7.01$, S.D. = 2.60) การส่งเสริม และให้ความรู้เรื่องการออม และการใช้สินเชื่อให้ตรงตามวัตถุประสงค์ ($\bar{X} = 6.61$, S.D. = 2.08) 	<ul style="list-style-type: none"> จำนวนเงินออมมากกว่าเงินกู้ ($\bar{X} = 6.49$, S.D. = 2.55) สามารถจัดทำบัญชีและงบการเงินได้ทันในรอบบัญชี และผ่านการตรวจสอบจากภายนอก ($\bar{X} = 6.41$, S.D. = 2.58)
การส่งเสริมอาชีพ ($\bar{X} = 5.94$, S.D. = 1.98)	มาก (56.0) ปานกลาง (32.2) น้อย (8.9)	<ul style="list-style-type: none"> กำไรหรือส่วนเหลือจากการดำเนินกิจกรรมส่งเสริมอาชีพหรือธุรกิจชุมชนของกลุ่ม ($\bar{X} = 5.21$, S.D. = 3.15) จำนวนสมาชิกเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมอาชีพหรือธุรกิจชุมชนของกลุ่ม ($\bar{X} = 5.04$, S.D. = 2.96) การถ่ายทอดความรู้เพื่อพัฒนาธุรกิจชุมชนของกลุ่มในลักษณะเครือข่ายหรือรวมตัวเชื่อมโยงกิจกรรมส่งเสริมอาชีพระหว่างกลุ่ม ($\bar{X} = 4.95$, S.D. = 3.07) 	<ul style="list-style-type: none"> จำนวนกิจกรรมส่งเสริมอาชีพหรือธุรกิจชุมชนของกลุ่ม ($\bar{X} = 4.74$, S.D. = 2.92) ได้รับรางวัลจากการดำเนินกิจกรรมส่งเสริมอาชีพหรือธุรกิจชุมชนของกลุ่ม มีผลงานเป็นที่ยอมรับจากหน่วยงานภายนอก ($\bar{X} = 3.93$, S.D. = 3.65)

ตารางที่ 5.79 (ต่อ)

กิจกรรมทางเศรษฐกิจ	ระดับความสำเร็จ (ร้อยละ)	ค่าเฉลี่ยของประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจรายด้าน	
การจัดสวัสดิการ ($\bar{X} = 6.93$, S.D. = 1.99)	มาก (32.4) ปานกลาง (30.5) น้อย (21.2)	<ul style="list-style-type: none"> การจ่ายเงินปันผลหรือเฉลี่ยคืนสมาชิกเป็นประจำทุกปี ($\bar{X} = 7.76$, S.D. = 2.66) การจัดสวัสดิการให้กับสมาชิก และชุมชน ($\bar{X} = 5.69$, S.D. = 3.12) 	<ul style="list-style-type: none"> การจัดสวัสดิการเพิ่มมากขึ้น ($\bar{X} = 4.88$, S.D. = 3.11)

(6) ประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตที่เป็นกรณีศึกษา

(1) ประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านขาม

(1.1) ประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจเกิดขึ้นภายในชุมชน

การดำเนินธุรกิจของกลุ่มออมทรัพย์ เช่น ศูนย์สาธิตการตลาด โรงสีชุมชน ลานตากข้าวโพด การให้เครดิตปุ๋ย และเมล็ดพันธุ์ สามารถสร้างผลกำไรให้กับกลุ่มออมทรัพย์ และสมาชิกซึ่งต่างก็ได้รับเงินปันผล สวัสดิการ โดยเฉพาะกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตสามารถพัฒนาศักยภาพของคนในชุมชนให้เกิดวินัยทางการเงิน มีสัจจะ และเสียสละเพื่อส่วนรวม สามารถแก้ไขปัญหาหนี้สิน และความยากจนด้วยการให้สมาชิกกู้ยืมไปประกอบอาชีพ หรือขยายกำลังการผลิต

การจัดสรรผลประโยชน์ให้กับสมาชิก และชุมชน เป็นการคืนสู่ชุมชนจากดอกผลของการดำเนินงาน เช่น การปันผล การจัดสวัสดิการ กิจกรรมสาธารณประโยชน์ จะพิจารณาตามสถานการณ์หรือความเดือดร้อนของชุมชนก่อน จึงก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน และการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม เป็นปรับฐานคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนให้ดีขึ้นโดยไม่ต้องรอรับความช่วยเหลือจากหน่วยงานภายนอก

การพัฒนาศักยภาพของบุคคลในชุมชน มุ่งเน้นการพัฒนาผู้นำ และทำกิจกรรมร่วมกันของสมาชิกด้วยการเรียนรู้ตามความถนัดของแต่ละคน มีการสอนงานแบบพี่สอนน้อง คนแก่อยู่กับคนใหม่ควบคู่กันไป และสร้างบรรยากาศเพื่อให้มีความสุขกับการทำงาน

การพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชน มีการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบอย่างชัดเจน ทุกคนจึงรู้หน้าที่ และระเบียบข้อบังคับของกลุ่ม มีวินัย และสัจจะต่อตนเอง และส่วนรวม

นอกจากนี้ กลุ่มออมทรัพย์ยังมองเห็นความสำคัญของการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม โดยผู้กู้ยืมต้องปลูกต้นไม้ 1 ต้น และกู้ยืมได้เพียง 1 สัญญาเท่านั้น

จากที่กล่าวมา ผู้นำกลุ่มออมทรัพย์ให้ความสำคัญกับการระดมทรัพยากรของชุมชน โดยชุมชนเอง โดยมีกลุ่มออมทรัพย์เป็นแกนหลักสำคัญ และมีมองถึงความจำเป็นที่ต้องมีกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตภายในชุมชนต่อไป

(1.2) ประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นภายนอกชุมชน

การตั้งศูนย์การเรียนรู้ของชุมชนแบบบูรณาการจากฐานการออมร่วมกันในชุมชนทำให้ขยายผลไปดำเนินกิจกรรมอื่นๆ เช่น โรงสีข้าวชุมชน ศูนย์การเรียนรู้ธุรกิจข้าวโพด ศูนย์การเรียนรู้การออมทรัพย์ชุมชน ศูนย์สาธิตการตลาด และโรงเรียนกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต เป็นต้น รวมถึงการสร้างเครือข่ายกิจกรรมทางเศรษฐกิจในระดับตำบล เป็นการเชื่อมโยงกิจกรรมทางเศรษฐกิจระหว่างกลุ่มออมทรัพย์ภายในตำบล และขยายไปในระดับอำเภอ และจังหวัด

(2) ประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านใจดี

(2.1) ประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นภายในชุมชน

การดำเนินธุรกิจของกลุ่มออมทรัพย์ สามารถขยายการดำเนินงาน และสร้างความเข้มแข็งของกลุ่มอาชีพ เช่น กลุ่มขนมจีน กลุ่มทอผ้าไหม และผ้าขาวม้า กลุ่มทอเสื่อกก กลุ่มผลิตปุ๋ยหมัก และน้ำหมักชีวภาพ และศูนย์สาธิตการตลาด เป็นต้น มุ่งเน้นการจัดสวัสดิการ ส่งผลให้สมาชิกและชุมชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นกว่าอดีต

การจัดสรรผลประโยชน์ให้กับสมาชิก และชุมชนด้วยสวัสดิการเกิด แก่ เจ็บ และตาย ยังมีแนวคิดในการเพิ่มสวัสดิการมากขึ้นที่สอดคล้องกับสภาวการณ์ของชุมชน และความต้องการของเหล่าสมาชิกอีกด้วย

การพัฒนาศักยภาพของบุคคลในชุมชนด้วยการเน้นการพัฒนาผู้นำ และคณะกรรมการของกลุ่มออมทรัพย์จากการไปอบรมสัมมนาภายนอกเพื่อนำความรู้ที่ได้กลับมาทบทวนถ่ายทอด และปรับปรุงการทำงานของกลุ่มออมทรัพย์ต่อไป

การพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนด้วยการประชาสัมพันธ์การดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์อย่างต่อเนื่อง การหาสมาชิกใหม่ และใช้เวทีประชาคมเพื่อปรึกษาหารือ และแก้ปัญหาาร่วมกัน มีแนวทางการดึงคนด้วยประโยชน์จากสวัสดิการเพื่อให้สมาชิกเห็นความสำคัญของการเข้าร่วมกิจกรรม และการเสียสละ ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน

(2.2) ประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นภายนอกชุมชน

บ้านใจดีมีสถานี่การเรียนรู้การดำเนินธุรกิจ และส่งเสริมอาชีพแบบครบวงจร จึงเป็นฐานการเรียนรู้ และศึกษาดูงานของบุคคลภายนอก รวมถึงมีโรงเรียนกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านใจดีที่ให้การอบรมแก่กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตในจังหวัดใกล้เคียงจากการสนับสนุนของกรมการพัฒนาชุมชน

(3) ประสิทธิภาพกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านทัพสวาย

(3.1) ประสิทธิภาพกิจกรรมทางเศรษฐกิจเกิดขึ้นภายในชุมชน

การดำเนินธุรกิจของกลุ่มออมทรัพย์ มีการช่วยเหลืออย่างเกื้อกูล และประชุมร่วมกับกลุ่มอาชีพ และกองทุนต่างๆ ทุกสามเดือน ทั้งนี้ กลุ่มอาชีพ และกองทุนต่างๆ บางส่วนได้ล้มเลิก และขาดความต่อเนื่องในการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ

การจัดสรรผลประโยชน์ให้กับสมาชิก และชุมชน มุ่งเน้นการจัดสวัสดิการสาธารณประโยชน์ด้านต่างๆ เช่น ทุนการศึกษา เงินขวัญถุงเด็กแรกเกิด การบังคับให้สมาชิกที่กู้ยืมกับกลุ่มต้องสมัครกองทุนฌาปนกิจสงเคราะห์เพื่อผลประโยชน์ต่อสมาชิกเอง

การพัฒนาศักยภาพของบุคคลในชุมชนด้วยการส่งเสริมการประกอบอาชีพด้วยการให้กู้ยืม และจัดให้หน่วยงานสนับสนุนภายนอกเข้ามาอบรมให้ความรู้การผลิต และแปรรูปทางการเกษตร

การพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนจะมุ่งเน้นการประชาสัมพันธ์เพื่อให้สมาชิกเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมมากยิ่งขึ้น

(3.2) ประสิทธิภาพกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นภายนอกชุมชน

บ้านทัพสวายสามารถจัดตั้งสถาบันการจัดการเงินทุนชุมชนขึ้นได้สำเร็จตามคำแนะนำของกรมการพัฒนาชุมชน สามารถขยายการดำเนินงานในระดับตำบลได้ด้วยการปล่อยกู้กับสมาชิกในชุมชนข้างเคียง ส่งผลให้ได้รับผลกำไรจากดอกเบี้ยเงินกู้จำนวนมาก

(4) ประสิทธิภาพกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านหนองหิน

(4.1) ประสิทธิภาพกิจกรรมทางเศรษฐกิจเกิดขึ้นภายในชุมชน

การดำเนินธุรกิจของกลุ่มออมทรัพย์สามารถสร้างความตระหนัก และเห็นความสำคัญของการรวมกลุ่มเพื่อสร้างอำนาจต่อรอง ร่วมวางแผน ร่วมดำเนินงาน จนสามารถแก้ไขปัญหาหนี้สิน และความยากจนของสมาชิกได้ แต่กลุ่มอาชีพภายในชุมชนยังขาดความเข้มแข็ง ทำให้ผู้นำกลุ่มออมทรัพย์เห็นปัญหา และพยายามผลักดันการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มอาชีพต่างๆ ด้วยการให้สินเชื่อเพื่อการลงทุน พัฒนาศักยภาพของผู้นำกลุ่มด้วยการจัดการเรียนรู้ ศึกษาดูงานจากภายนอก และตั้งงบประมาณเพื่อการเรียนรู้ทุกปี

การพัฒนาศักยภาพของบุคคลในชุมชน มุ่งเน้นการเรียนรู้จากกลุ่มด้วยการเข้าร่วมประชุม และการถ่ายทอดแบบบอกเล่าเพื่อให้กรรมการได้ร่วมแสดงความคิดเห็น และนำเสนอแนวทางการดำเนินงาน โดยผู้นำจะต้องมีส่วนผลักดันให้เกิดการมีส่วนร่วมมากขึ้นของสมาชิกซึ่งถือเป็นภาระหน้าที่ และสัญญาร่วมกัน

(4.2) ประสิทธิภาพกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นภายนอกชุมชน

บ้านหนองหินยังไม่มีทั้งศูนย์การเรียนรู้ และ โรงเรียนกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต เหตุผลเพราะกรมการพัฒนาชุมชนยังไม่ให้การสนับสนุนส่งเสริมในปัจจุบัน แต่ชุมชนบ้านหนองหินมีบุคลากรที่มีศักยภาพ และมีกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตที่มีความเข้มแข็ง จึงเป็น โอกาสที่ผู้นำกลุ่มออมทรัพย์จะพัฒนาศักยภาพของบุคลากร และการบริหารจัดการกลุ่มออมทรัพย์ให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น

จากที่กล่าวมา สามารถสรุปประสิทธิภาพกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นภายใน และ ภายนอกชุมชนของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตที่เป็นกรณีศึกษา ดังตารางที่ 5.80 กล่าวคือ

ประสิทธิภาพที่เกิดขึ้นภายในชุมชนนี้ เกิดจากผู้นำกลุ่มออมทรัพย์ได้น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของในหลวงมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินงาน สามารถรู้ว่ชุมชนมีรูรั้วตรงไหนเงินไหลออกหรือเสียไปในเรื่องใดมาก จึงหาวิธีการแก้ไขปัญหของชุมชนร่วมกันจนครัวเรือนสมาชิกสามารถลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ และมีเงินเหลือจึงนำมาออมไว้กับกลุ่มออมทรัพย์เป็นประจำทุกเดือน

การบริหารจัดการภายในของกลุ่มออมทรัพย์มุ่งเน้นการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรเป็นหลัก โดยเฉพาะกรรมการของกลุ่มออมทรัพย์ มีการเรียนรู้ภายในกลุ่มด้วยเทคนิคการแบบที่สอนน้อง การเรียนรู้จากการปฏิบัติ หรือการแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากการประชุม สัมมนา หรือเวทีประชาคมของหมู่บ้าน เป็นต้น ดังจะเห็นว่า การเรียนรู้ภายในกลุ่มเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อต่อยอดองค์ความรู้ของกลุ่มเอง และผสมผสานเข้ากับความรู้ใหม่ๆ จากภายนอก ซึ่งผู้นำกลุ่มออมทรัพย์สามารถใช้การเรียนรู้เพื่อเพิ่มศักยภาพของคนในชุมชนดังกล่าว และเพิ่มการมีส่วนร่วมของสมาชิกมากขึ้น นอกเหนือจากการจัดสรรผลประโยชน์ให้กับสมาชิก และชุมชนอย่างเป็นธรรม และเสมอภาคแล้ว

การจัดตั้งศูนย์เรียนรู้หรือแหล่งเรียนรู้ภายในชุมชนส่งผลให้เกิดการพัฒนาจากภายในสู่ภายนอก เพราะเป็นการนำจุดขายหรือภูมิปัญญาชาวบ้าน ไปสู่กลุ่มออมทรัพย์กลุ่มอื่นๆ จึงเป็นประโยชน์ในด้านการขยายเครือข่ายการเรียนรู้ และช่องทางการเรียนรู้ของกลุ่มออมทรัพย์ให้มากยิ่งขึ้น ซึ่งจะส่งผลดีต่อการพัฒนากลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตอย่างยั่งยืน เป็นที่น่าสังเกตว่า การจัดตั้งโรงเรียนกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตโดยการสนับสนุนของกรมการพัฒนาชุมชนนั้นอาจประสบปัญหาเรื่องความต่อเนื่อง ความพร้อมในการดำเนินการ และคุณภาพการเรียนการสอน เพราะการบริหารจัดการรูปแบบการเรียนการสอน และงบประมาณของ โรงเรียนมาจากหน่วยงานภายนอกทั้งสิ้น จึงควรให้คณะกรรมการของโรงเรียนมีบทบาทมากขึ้นในงานพัฒนาหลักสูตร และการเรียนการสอนอย่างเต็มที่ ควรใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น และจุดเด่นทางวัฒนธรรมของแต่ละชุมชนมาปรับใช้ในการเรียนการสอน โดยมีหน่วยงานสนับสนุนคอยเป็นที่เลี้ยงให้การสนับสนุนในด้านเทคนิควิธีการเป็นวิทยากร การใช้สื่อ และวัสดุการเรียนรู้ที่มีภายในท้องถิ่น และใช้เทคโนโลยีอย่างเหมาะสม เป็นต้น

ตารางที่ 5.80 ประสิทธิภาพกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตที่เป็นกรณีศึกษา

ประสิทธิผล กิจกรรมที่เกิด ภายในชุมชน	กลุ่มออมทรัพย์เพื่อ การผลิตบ้านขาม	กลุ่มออมทรัพย์เพื่อ การผลิตบ้านโจด	กลุ่มออมทรัพย์เพื่อ การผลิตบ้านทัพสวย	กลุ่มออมทรัพย์เพื่อ การผลิตบ้านหนอง หิน
1. ผลการ ดำเนินธุรกิจ	-สร้างผลกำไรให้กับ กลุ่มออมทรัพย์ และ สมาชิก ได้รับเงินปัน ผล สวัสดิการ และ สร้างวินัยทางการเงิน การมีสัจจะ และ เสียสละเพื่อส่วนรวม -ใช้แนวคิดปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียง ในการดำเนินงาน	-มุ่งจัดสวัสดิการ ชุมชนเพื่อคุณภาพ ชีวิต และสร้างความ เข้มแข็งของกลุ่ม อาชีพเพื่อเพิ่มรายได้ ลดรายจ่ายตาม แนวคิดปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง	-การช่วยเหลือเกื้อกูล กับกลุ่มอาชีพ และ กองทุนต่างๆ ซึ่ง บางส่วนไม่ได้ดำเนิน กิจกรรมแล้ว จึงไม่ได้ สร้างผลิตภาพต่อ สมาชิก และชุมชน -ใช้แนวคิดปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียง ในการดำเนินงาน	-แก้ไขปัญหาหนี้สิน และความยากจน ตามแนวคิดปรัชญา ของเศรษฐกิจ พอเพียง -สร้างความตระหนัก และเห็นความสำคัญ ของกลุ่มออมทรัพย์ และฟื้นฟู กลุ่มอาชีพ ขึ้นภายในชุมชน
2. การจัดสรร ผลประโยชน์ ให้กับสมาชิก และชุมชน	การปันผล การจัด สวัสดิการ กิจกรรม สาธารณประโยชน์ ซึ่งเป็นไปตาม สถานการณ์หรือความ เดือดร้อนของชุมชน ก่อให้เกิดการ มีส่วนร่วมในการ พัฒนาชุมชน และการ อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม	การจัดสวัสดิการที่ สอดคล้องกับ สภาพการณ์ของ ชุมชน และความ ต้องการของสมาชิก เป็นหลัก	การปันผลจากกลุ่ม ออมทรัพย์ และเน้น กิจกรรม สาธารณประโยชน์ ของหมู่บ้าน	การปันผลจากการ ดำเนินกิจกรรมทาง เศรษฐกิจ และการ จัดสรรงบประมาณ เพื่อดำเนินงานด้าน การศึกษาดูงาน และ สวัสดิการชุมชน
3. การพัฒนา ศักยภาพของ บุคคลในชุมชน	เน้นการพัฒนาผู้นำ และการทำกิจกรรม ร่วมกันของสมาชิก ด้วยการเรียนรู้ตาม ความถนัดของแต่ละ คน	เน้นการพัฒนาผู้นำ การได้ไปอบรม สัมมนาจากภายนอก เพื่อกลับมาทบทวน ถ่ายทอด และ ปรับปรุงการทำงาน	ส่งเสริมการประกอบ อาชีพโดยให้กู้ยืม และจัดหน่วยงาน สนับสนุนภายนอก เข้ามาให้ความรู้การ ผลิต และแปรรูป ทางการเกษตร	การถ่ายทอดความรู้ ผ่านการประชุม และ ร่วมแลกเปลี่ยน เรียนรู้ภายในกลุ่ม การพัฒนาศักยภาพ ของผู้นำ และฟื้นฟู กลุ่มอาชีพขึ้นมาใหม่
4. การ พัฒนาการมี ส่วนร่วมของ ชุมชน	การแบ่งหน้าที่ความ รับผิดชอบ มีวินัย และสัจจะต่อตน และ ส่วนรวม	การประชาสัมพันธ์ การใช้ประโยชน์จาก สวัสดิการเพื่อดึงคน เข้าร่วมกิจกรรม	การประชาสัมพันธ์ กิจกรรมของกลุ่ม เพื่อให้สมาชิกเข้าร่วม กิจกรรมมากขึ้น	กลุ่มออมทรัพย์ และ กลุ่มอาชีพร่วมกัน ผลักดันการมีส่วน ร่วมของสมาชิก

ตารางที่ 5.80 (ต่อ)

ประสิทธิผล กิจกรรมที่เกิด ภายนอกชุมชน	กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการ ผลิตบ้านขาม	กลุ่มออมทรัพย์เพื่อ การผลิตบ้านโจด	กลุ่มออมทรัพย์เพื่อ การผลิตบ้านทัพ สวาย	กลุ่มออมทรัพย์เพื่อ การผลิตบ้านหนอง หิน
5. เป็นศูนย์เรียนรู้ หรือแหล่งเรียนรู้ ของชุมชน	-ศูนย์เรียนรู้ชุมชนแบบ บูรณาการ เรียนรู้ได้ อย่างครบวงจรด้านการ จัดการ มีฐานการเรียนรู้ จากการออมแล้วขยาย ผลสู่กิจกรรมทางธุรกิจ และกิจกรรมของกลุ่ม ออมทรัพย์ -มีโรงเรียนกลุ่มออม ทรัพย์เพื่อการผลิต	-สถานการเรียนรู้ การดำเนินธุรกิจ และส่งเสริมอาชีพ และเป็นฐาน การศึกษาดูงานของ บุคคลภายนอก -มีโรงเรียนกลุ่มออม ทรัพย์เพื่อการผลิต	-ศูนย์กลางการ เรียนรู้ชุมชน ใช้เป็น แหล่งศึกษาดูงาน ของบุคคลภายนอก และเป็นที่ตั้งของ กิจกรรมทาง เศรษฐกิจของชุมชน -ไม่มีโรงเรียนกลุ่ม ออมทรัพย์เพื่อการผลิต	-ไม่มีศูนย์เรียนรู้ ชุมชน -ไม่มีโรงเรียนกลุ่ม ออมทรัพย์เพื่อการผลิต
6. สร้างเครือข่าย กิจกรรมทาง เศรษฐกิจ	ดำเนินการในระดับ ตำบล เชื่อมโยง กิจกรรมทางเศรษฐกิจ ระหว่างกลุ่มออมทรัพย์ ผู้ระดับอำเภอ และ จังหวัด	มีเฉพาะกิจกรรม เครือข่ายของกลุ่ม ออมทรัพย์ มีการดำเนินงาน แบบพอเพียง มีผู้นำ เป็นข้าราชการใน ระดับตำบลจึงเป็นผู้ ประสานงาน และ เชื่อมโยงกลุ่มกับ หน่วยงานสนับสนุน ภายนอก	เป็นสถาบันการ จัดการเงินทุน ชุมชน สามารถ ขยายการดำเนินงาน รูปแบบเครือข่ายใน ระดับตำบลเพื่อ ปล่อยกู้ให้กับ สมาชิกในชุมชน ข้างเคียง	อยู่ในกระบวนการ เข้าร่วมเครือข่าย กิจกรรมทาง เศรษฐกิจของกลุ่ม ออมทรัพย์ในระดับ อำเภอ

2) การวิเคราะห์กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต จำแนกตามกลุ่มประสิทธิผลสูง ปานกลาง และต่ำ

การวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนนี้ เพื่อจำแนกประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ซึ่งแบ่งเป็นกลุ่มประสิทธิผลสูง ปานกลาง และต่ำ กำหนดเกณฑ์การจำแนกด้วยค่าเฉลี่ยของประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์ที่เป็นตัวอย่าง ได้แก่ กลุ่มประสิทธิผลต่ำ มีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 0.01 – 4.99 คะแนน กลุ่มประสิทธิผลปานกลาง มีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 5.0 – 7.99 คะแนน และกลุ่มประสิทธิผลสูง มีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 8.0 – 10.0 คะแนน ตามลำดับ

จากการจำแนกกลุ่มประสิทธิผล พบว่า กลุ่มออมทรัพย์ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มที่มีประสิทธิผลในระดับปานกลาง จำนวน 173 กลุ่ม (ร้อยละ 40.6) รองลงมาเป็นกลุ่มออมทรัพย์ที่มีประสิทธิผลในระดับสูง จำนวน 73 กลุ่ม (ร้อยละ 17.1) และเป็นกลุ่มออมทรัพย์ที่มีประสิทธิผลในระดับต่ำ จำนวน 46 กลุ่ม (ร้อยละ 10.8) ตามลำดับ รวมจำนวนกลุ่มออมทรัพย์ที่สามารถจำแนกตามระดับประสิทธิผลที่แตกต่างกันดังกล่าวจำนวน 292 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 68.5

(1) การเปรียบเทียบการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ

(1.1) การดำเนินกิจกรรมการออมเพื่อการผลิต

กลุ่มประสิทธิผลต่ำ มีจำนวนกลุ่มออมทรัพย์ที่รับฝากเงินตั้งจะเท่ากับให้สินเชื่อประเภทกู้สามัญ จำนวน 45 กลุ่ม เท่ากัน (ร้อยละ 97.8) และให้สินเชื่อประเภทกู้ฉุกเฉิน และกู้วิสามัญน้อยกว่า จำนวน 19 กลุ่ม และ 2 กลุ่ม ตามลำดับ (ร้อยละ 41.3 และ 4.3) สำหรับกลุ่มประสิทธิผลปานกลาง และสูง มีจำนวนกลุ่มออมทรัพย์ที่รับฝากเงินตั้งจะมากกว่าการให้สินเชื่อประเภทกู้สามัญเล็กน้อย จำนวน 173 กลุ่ม และ 164 กลุ่ม, 73 กลุ่ม และ 71 กลุ่ม ตามลำดับ (ร้อยละ 100, 94.8 และ 100, 97.3) และให้สินเชื่อประเภทกู้ฉุกเฉิน และกู้วิสามัญน้อยกว่าเช่นเดียวกับกลุ่มประสิทธิผลต่ำ สำหรับการให้สินเชื่อในทุกประเภทในทุกกลุ่มประสิทธิผล พบว่า มีจำนวนกลุ่มออมทรัพย์ให้สินเชื่อประเภทกู้สามัญมากกว่ากู้ฉุกเฉิน และกู้วิสามัญหรือกลุ่มอาชีพ

(1.2) การดำเนินกิจกรรมส่งเสริมอาชีพ

กลุ่มประสิทธิผลต่ำ มีการดำเนินกิจกรรมศูนย์สาธิตการตลาดมากที่สุด จำนวน 14 กลุ่ม (ร้อยละ 30.4) รองลงมาดำเนินกิจกรรมยุงฉาง จำนวน 8 กลุ่ม (ร้อยละ 17.4) และตามด้วยร้านค้าชุมชน และ โรงสีข้าว จำนวนเท่ากัน 4 กลุ่ม (ร้อยละ 8.7) ตามลำดับ สำหรับกิจกรรมที่มีการดำเนินงานน้อยที่สุด พบว่า โรงผลิตน้ำดื่ม มีจำนวน 1 กลุ่ม (ร้อยละ 2.2) และไม่มีลานตากผลผลิต

กลุ่มประสิทธิผลปานกลาง มีการดำเนินกิจกรรมศูนย์สาธิตการตลาดมากที่สุด จำนวน 78 กลุ่ม (ร้อยละ 45.1) รองลงมาดำเนินกิจกรรมยุงฉาง จำนวน 47 กลุ่ม (ร้อยละ 27.2) ตามด้วยการจำหน่ายปุ๋ย จำนวน 37 กลุ่ม (ร้อยละ 21.4) ร้านค้าชุมชน และ โรงสีข้าว จำนวน 26 กลุ่มเท่ากัน (ร้อย

ละ 15.0) ตามลำดับ สำหรับกิจกรรมที่มีการดำเนินงานน้อยที่สุด พบว่า โรงผลิตน้ำดื่ม มีจำนวน 4 กลุ่ม (ร้อยละ 2.3) และลานตากผลผลิต จำนวน 9 กลุ่ม (ร้อยละ 5.2)

กลุ่มประสิทธิผลสูง มีการดำเนินกิจกรรมศูนย์สาธิตการตลาดมากที่สุด จำนวน 37 กลุ่ม (ร้อยละ 50.7) รองลงมาขี้ฉาง จำนวน 26 กลุ่ม (ร้อยละ 35.6) และตามด้วยการจำหน่าย ปุ๋ย และร้านค้าชุมชน จำนวนใกล้เคียงกัน 17 กลุ่ม และ 15 กลุ่ม (ร้อยละ 23.3 และ 20.5) ตามลำดับ สำหรับกิจกรรมที่มีการดำเนินงานน้อยที่สุด พบว่า โรงผลิตน้ำดื่ม มีจำนวน 1 กลุ่ม (ร้อยละ 1.4) และ ลานตากผลผลิต จำนวน 5 กลุ่ม (ร้อยละ 6.8)

(1.3) การจัดสวัสดิการ

กลุ่มประสิทธิผลต่ำ มีการจัดทุนสาธารณประโยชน์มากที่สุด จำนวน 30 กลุ่ม (ร้อยละ 65.2) รองลงมาจัดฌาปนกิจสงเคราะห์ และทุนการศึกษา จำนวนเท่ากัน 13 กลุ่ม (ร้อยละ 28.3) ตามด้วยการสงเคราะห์ผู้สูงอายุ ผู้พิการ และผู้ด้อยโอกาส จำนวน 12 กลุ่ม (ร้อยละ 26.1) ตามลำดับ สำหรับการจัดสวัสดิการที่น้อยที่สุด คือ การประกันสุขภาพ ขวัญถุงเด็กแรกเกิด และทุนสาธารณภัย จำนวน 1, 1 และ 2 กลุ่ม (ร้อยละ 2.2, 2.2 และ 4.3) ตามลำดับ และไม่มีการประกันชีวิต และการประกันภัย

กลุ่มประสิทธิผลปานกลาง มีการจัดทุนสาธารณประโยชน์มากที่สุด จำนวน 111 กลุ่ม (ร้อยละ 64.2) รองลงมาจัดฌาปนกิจสงเคราะห์ และทุนการศึกษา จำนวนใกล้เคียงกันเท่ากัน 84 กลุ่มและ 83 กลุ่ม (ร้อยละ 48.6 และ 48.0) ตามลำดับ ตามด้วยการสงเคราะห์ผู้สูงอายุ ผู้พิการ และผู้ด้อยโอกาส จำนวน 66 กลุ่ม (ร้อยละ 38.2) ตามลำดับ สำหรับการจัดสวัสดิการที่น้อยที่สุด คือ การประกันภัย การประกันสุขภาพ และการประกันชีวิต จำนวน 2, 4 และ 5 กลุ่ม (ร้อยละ 1.2, 2.3 และ 2.9) ตามลำดับ

กลุ่มประสิทธิผลสูง มีการจัดทุนสาธารณประโยชน์ และฌาปนกิจสงเคราะห์ มากที่สุด จำนวนเท่ากัน 47 กลุ่ม (ร้อยละ 64.4) รองลงมาจัดทุนการศึกษา และการสงเคราะห์ผู้สูงอายุ ผู้พิการ และผู้ด้อยโอกาส จำนวนใกล้เคียงกัน 39 กลุ่ม และ 37 กลุ่ม (ร้อยละ 53.4 และร้อยละ 50.7) สำหรับการจัดสวัสดิการที่น้อยที่สุด คือ การประกันภัย การประกันสุขภาพ และการประกันชีวิต จำนวน 2, 3 และ 6 กลุ่ม (ร้อยละ 1.4, 4.1 และ 8.2)

(1.4) การเปรียบเทียบการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ

ในภาพรวมกลุ่มออมทรัพย์มีค่าเฉลี่ยการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจในระดับปานกลาง ($\bar{X}_{รวม} = 6.61$ และ $S.D. = 1.61$) หากพิจารณารายด้าน พบว่า มีการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจด้านการออมเพื่อการผลิต การส่งเสริมอาชีพ และการจัดสวัสดิการในระดับปานกลางเช่นกัน โดยมีค่าเฉลี่ยการออมเพื่อการผลิต และการจัดสวัสดิการใกล้เคียงกัน ($\bar{X} = 6.95$ และ 6.92 และ $S.D. = 1.67$ และ 1.97) และมีค่าเฉลี่ยการส่งเสริมอาชีพน้อยกว่า ($\bar{X} = 5.95$ และ $S.D. = 1.96$)

หากพิจารณากลุ่มประสิทธิผลต่ำ ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจในระดับน้อย ($\bar{X}_{รวม} = 4.38$ และ S.D. = 0.63) หากพิจารณารายด้าน มีการส่งเสริมอาชีพน้อยกว่าทุกด้าน ($\bar{X} = 3.35$ และ S.D. = 0.99) มีการออมเพื่อการผลิตมากกว่าการจัดสวัสดิการ ($\bar{X} = 5.18$ และ 4.61, S.D. = 0.85 และ 1.45) นั่นคือ กลุ่มประสิทธิผลต่ำให้ความสำคัญกับการดำเนินกิจกรรมด้านการออมเพื่อการผลิตมากกว่าการจัดสวัสดิการ และการส่งเสริมอาชีพจะให้ความสำคัญน้อยกว่า

การพิจารณากลุ่มประสิทธิผลปานกลาง ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจในระดับปานกลาง ($\bar{X}_{รวม} = 6.33$ และ S.D. = 0.93) หากพิจารณารายด้าน มีการส่งเสริมอาชีพน้อยกว่าทุกด้าน ($\bar{X} = 5.68$ และ S.D. = 1.24) มีการจัดสวัสดิการ และการออมเพื่อการผลิต มีค่าเฉลี่ยใกล้เคียงกัน ($\bar{X} = 6.68$ และ 6.63, S.D. = 1.54 และ 1.29) นั่นคือ กลุ่มประสิทธิผลปานกลางให้ความสำคัญกับการจัดสวัสดิการ และการออมเพื่อการผลิตใกล้เคียงกัน และการส่งเสริมอาชีพจะสำคัญน้อยกว่า

การพิจารณากลุ่มประสิทธิผลสูง ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจในระดับมาก ($\bar{X}_{รวม} = 8.66$ และ S.D. = 0.74) หากพิจารณารายด้าน มีการส่งเสริมอาชีพน้อยกว่าทุกด้าน ($\bar{X} = 8.19$ และ S.D. = 1.26) มีการจัดสวัสดิการมากกว่าการออมเพื่อการผลิต ($\bar{X} = 8.93$ และ 8.85, S.D. = 1.0 และ 0.92) นั่นคือ กลุ่มประสิทธิผลสูงให้ความสำคัญกับการจัดสวัสดิการมากกว่าการออมเพื่อการผลิต และการส่งเสริมอาชีพจะสำคัญน้อยกว่า

(2) การเปรียบเทียบการเรียนรู้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ

ในภาพรวมกลุ่มออมทรัพย์ส่วนใหญ่มีการเรียนรู้ด้านการออมเพื่อการผลิต (รับฝากเงินสัจจะ และให้กู้ยืม) จำนวน 278 กลุ่ม (ร้อยละ 36.6) รองลงมาเรียนรู้ด้านสวัสดิการ และการส่งเสริมอาชีพ จำนวนใกล้เคียงกัน 218 กลุ่ม และ 203 กลุ่ม (ร้อยละ 29.5 และ 27.4) ตามลำดับ และไม่มีการเรียนรู้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจเรื่องใดเลย จำนวน 10 กลุ่ม (ร้อยละ 1.3)

กลุ่มที่มีประสิทธิผลปานกลางมีการเรียนรู้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ร้อยละ 58.3 กลุ่มประสิทธิผลสูงมีการเรียนรู้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ร้อยละ 27.4 และกลุ่มประสิทธิผลต่ำมีการเรียนรู้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ร้อยละ 14.3

หากพิจารณาการเรียนรู้ของกลุ่มประสิทธิผลต่ำ ปานกลาง และสูงส่วนใหญ่มีการเรียนรู้กิจกรรมด้านการออมเพื่อการผลิต จำนวน 43 กลุ่ม, 163 กลุ่ม และ 72 กลุ่ม (ร้อยละ 40.6, 37.8 และ 35.5) ตามลำดับ รองลงมามีการเรียนรู้ด้านการจัดสวัสดิการ และการส่งเสริมอาชีพ จำนวนใกล้เคียงกัน 27 กลุ่ม และ 25 กลุ่ม (ร้อยละ 25.5 และ 23.6), 128 กลุ่ม และ 117 กลุ่ม (ร้อยละ 29.7 และ 27.1) และ 63 กลุ่ม และ 61 กลุ่ม (ร้อยละ 31.0 และ 30.0) ตามลำดับ และมีส่วนน้อยไม่มีการเรียนรู้ใดเลย จำนวนใกล้เคียงกัน 3, 5 และ 2 กลุ่ม (ร้อยละ 2.8, 1.2 และ 1.0) ตามลำดับ

(3) การเปรียบเทียบการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจ

ในภาพรวมกลุ่มออมทรัพย์มีการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจในระดับปานกลาง ($\bar{X}_{รวม} = 6.82$, S.D. = 1.64) หากพิจารณาตามกลุ่มประสิทธิผล พบว่า กลุ่มประสิทธิผลปานกลางมีการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิผลมากกว่ากลุ่มประสิทธิผลสูง และกลุ่มประสิทธิผลต่ำ คิดเป็นร้อยละ 55.9, 23.4 และ 15.7 ตามลำดับ

หากเปรียบเทียบการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจรายมิติ พบว่า มีค่าเฉลี่ยผลผลิตการเรียนรู้สูงสุดใกล้เคียงกับผลลัพธ์การเรียนรู้ ($\bar{X} = 7.09$, 6.94 และ S.D. = 1.79, 2.01) ตามด้วยการนำเข้าการเรียนรู้ ($\bar{X} = 6.84$, S.D. = 1.78) และกระบวนการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ($\bar{X} = 6.54$, S.D. = 1.72) ตามลำดับ นั่นคือ ผลผลิตการเรียนรู้เพิ่มประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจมากที่สุดใกล้เคียงกับผลลัพธ์การเรียนรู้ ตามด้วยการนำเข้าการเรียนรู้ และกระบวนการเรียนรู้ เพื่อเพิ่มประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่น้อยกว่าทุกด้าน

หากพิจารณาตามกลุ่มประสิทธิผล พบว่า ในภาพรวมกลุ่มประสิทธิผลต่ำ มีการเรียนเพื่อเพิ่มประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจในระดับปานกลาง ($\bar{X}_{รวม} = 5.64$, S.D. = 1.43) มีค่าเฉลี่ยผลลัพธ์การเรียนรู้ใกล้เคียงกับผลผลิตการเรียนรู้ ($\bar{X} = 5.86$, 5.84 และ S.D. = 1.93, 1.57) รองลงมาเป็น การนำเข้าการเรียนรู้ และกระบวนการเรียนรู้ ($\bar{X} = 5.73$, 5.38 และ S.D. = 1.49, 1.39) ตามลำดับ

ในภาพรวมกลุ่มประสิทธิผลปานกลาง มีการเรียนเพื่อเพิ่มประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจในระดับปานกลาง ($\bar{X}_{รวม} = 6.56$, S.D. = 1.43) มีค่าเฉลี่ยผลผลิตการเรียนรู้มากที่สุด ($\bar{X} = 6.85$, S.D. = 1.63) รองลงมาเป็น การนำเข้าการเรียนรู้มีค่าเฉลี่ยใกล้เคียงกับผลลัพธ์การเรียนรู้ ($\bar{X} = 6.66$, 6.61 และ S.D. = 1.72, 1.88) ตามด้วยกระบวนการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ($\bar{X} = 6.25$, S.D. = 1.51) ตามลำดับ

ในภาพรวมกลุ่มประสิทธิผลสูง มีการเรียนเพื่อเพิ่มประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจในระดับมาก ($\bar{X}_{รวม} = 8.24$, S.D. = 1.28) มีค่าเฉลี่ยผลผลิตการเรียนรู้ใกล้เคียงกับผลลัพธ์การเรียนรู้ ($\bar{X} = 8.50$, 8.47 และ S.D. = 1.38, 1.48) รองลงมาเป็นกระบวนการเรียนรู้มีค่าเฉลี่ยใกล้เคียงกับการนำเข้าการเรียนรู้ ($\bar{X} = 8.02$, 8.01 และ S.D. = 1.44, 1.48) ตามลำดับ

(4) การเปรียบเทียบปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจ

ในภาพรวมกลุ่มออมทรัพย์มีปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจในระดับปานกลาง ($\bar{X}_{รวม} = 7.14$, S.D. = 1.54) หากพิจารณาตามกลุ่มประสิทธิผล พบว่า กลุ่มประสิทธิผลปานกลาง มีปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิผลมากกว่ากลุ่มประสิทธิผลสูง และต่ำ คิดเป็นร้อยละ 56.5, 23.1 และ 15.7 ตามลำดับ

หากเปรียบเทียบปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพกิจกรรมทางเศรษฐกิจ รายมิติ พบว่า ด้านบรรยากาศ และสภาพแวดล้อมมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X} = 7.74$, S.D. = 1.79) รองลงมา ด้านการบริหารจัดการ และระเบียบข้อบังคับ ($\bar{X} = 7.61$, S.D. = 1.82) ตามด้วยด้านความเข้มแข็งและพึ่งตนเองของกลุ่มออมทรัพย์ ($\bar{X} = 7.42$, S.D. = 1.76) และด้านเศรษฐกิจ ($\bar{X} = 6.57$, S.D. = 1.94) และด้านการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ($\bar{X} = 5.98$, S.D. = 2.14) ตามลำดับ นั่นคือ ด้านบรรยากาศ และสภาพแวดล้อมเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพกิจกรรมทางเศรษฐกิจมากที่สุด รองลงมาคือ การบริหารจัดการ และระเบียบข้อบังคับ ตามด้วยความเข้มแข็ง และพึ่งตนเอง และด้านเศรษฐกิจ และลำดับสุดท้าย การสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอกเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้น้อยกว่าทุกด้าน

หากพิจารณาตามกลุ่มประสิทธิผล พบว่า ในภาพรวมกลุ่มประสิทธิผลต่ำ มีปัจจัยการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพกิจกรรมทางเศรษฐกิจในระดับปานกลาง ($\bar{X}_{\text{รวม}} = 6.06$, S.D. = 1.39) ด้านบรรยากาศ และสภาพแวดล้อมมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X} = 6.06$, S.D. = 1.56) รองลงมาด้านการบริหารจัดการ และระเบียบข้อบังคับ ($\bar{X} = 6.38$, S.D. = 1.55) ตามด้วยด้านความเข้มแข็ง และพึ่งตนเองของกลุ่มออมทรัพย์ ($\bar{X} = 6.17$, S.D. = 1.58) และด้านเศรษฐกิจ ($\bar{X} = 6.02$, S.D. = 1.76) และด้านการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ($\bar{X} = 5.05$, S.D. = 2.05) ตามลำดับ นั่นคือ ด้านบรรยากาศ และสภาพแวดล้อมเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพกิจกรรมทางเศรษฐกิจมากที่สุด รองลงมาคือ การบริหารจัดการ และระเบียบข้อบังคับ ตามด้วยความเข้มแข็ง และพึ่งตนเอง และด้านเศรษฐกิจ และลำดับสุดท้าย การสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอกเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้น้อยกว่าทุกด้านซึ่งเหมือนการเปรียบเทียบในภาพรวม

ในภาพรวมกลุ่มประสิทธิผลปานกลาง มีปัจจัยการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพกิจกรรมทางเศรษฐกิจในระดับปานกลาง ($\bar{X}_{\text{รวม}} = 6.91$, S.D. = 1.35) มีค่าเฉลี่ยด้านบรรยากาศ และสภาพแวดล้อมมากที่สุด ($\bar{X} = 7.58$, S.D. = 1.70) รองลงมาเป็นด้านการบริหารจัดการ และระเบียบข้อบังคับ ($\bar{X} = 7.38$, S.D. = 1.75) ตามด้วยด้านความเข้มแข็ง และพึ่งตนเองของกลุ่มออมทรัพย์ ($\bar{X} = 7.20$, S.D. = 1.63) และด้านเศรษฐกิจ ($\bar{X} = 6.34$, S.D. = 1.82) และด้านการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ($\bar{X} = 5.70$, S.D. = 1.99) ตามลำดับ นั่นคือ ด้านบรรยากาศ และสภาพแวดล้อมเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพกิจกรรมทางเศรษฐกิจมากที่สุด รองลงมาคือ การบริหารจัดการ และระเบียบข้อบังคับ ตามด้วยความเข้มแข็ง และพึ่งตนเอง และด้านเศรษฐกิจ และลำดับสุดท้ายในการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอกเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้น้อยกว่าทุกด้านซึ่งเหมือนกับเปรียบเทียบในภาพรวม และกลุ่มประสิทธิผลต่ำ

ในภาพรวมกลุ่มประสิทธิผลสูง มีปัจจัยการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจในระดับมาก ($\bar{X}_{รวม} = 7.14$, S.D. = 1.54) ยกเว้นด้านปัจจัยด้านเศรษฐกิจ และการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอกเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิผลในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยด้านการบริหารจัดการ และระเบียบข้อบังคับมากที่สุด ($\bar{X} = 8.96$, S.D. = 1.24) รองลงมาเป็นด้านบรรยากาศ และสภาพแวดล้อม ($\bar{X} = 8.88$, S.D. = 1.51) ตามด้วยด้านความเข้มแข็ง และพึงตนเองของกลุ่มออมทรัพย์ ($\bar{X} = 8.76$, S.D. = 1.31) และด้านเศรษฐกิจ ($\bar{X} = 7.57$, S.D. = 2.03) และด้านการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ($\bar{X} = 7.32$, S.D. = 1.99) ตามลำดับ นั่นคือ ด้านการบริหารจัดการ และระเบียบข้อบังคับเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจมากที่สุด รองลงมาคือ บรรยากาศ และสภาพแวดล้อม ตามด้วยความเข้มแข็ง และพึงตนเอง และด้านเศรษฐกิจ และลำดับสุดท้ายการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอกเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้น้อยกว่าทุกด้าน

ดังนั้น การเปรียบเทียบปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจ พบว่า ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ และการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอกเป็นสองปัจจัยที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่ต่ำกว่าทุกด้านในทุกกลุ่มประสิทธิผล ซึ่งการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอกเป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด สำหรับกลุ่มประสิทธิผลต่ำ และปานกลาง มีปัจจัยด้านบรรยากาศ และสภาพแวดล้อมเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจมากที่สุด ซึ่งแตกต่างจากกลุ่มประสิทธิผลสูง ที่มีปัจจัยด้านการบริหารจัดการ และระเบียบข้อบังคับเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจมากที่สุด

ตอนที่ 4 การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต จะพิจารณาด้านเศรษฐกิจ ความเข้มแข็ง และพึ่งตนเอง การบริหารจัดการ และระเบียบข้อบังคับกลุ่ม การสนับสนุนจากภายนอก และบรรยากาศ และสภาพแวดล้อม มีลำดับการนำเสนอข้อมูล ดังนี้

4.1 วิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

- 1) ด้านเศรษฐกิจ
- 2) ด้านความเข้มแข็ง และพึ่งตนเองของกลุ่มออมทรัพย์
- 3) ด้านการบริหารจัดการ และระเบียบข้อบังคับกลุ่ม
- 4) ด้านการสนับสนุนจากภายนอก
- 5) ด้านบรรยากาศ และสภาพแวดล้อม
- 6) การเปรียบเทียบปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพกิจกรรมทางเศรษฐกิจ

4.2 วิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตที่เป็นกรณีศึกษา

4.3 สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลตอนที่ 4

4.1 วิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

1) ด้านเศรษฐกิจ

จากตารางที่ 5.81 ปัจจัยด้านเศรษฐกิจที่ส่งผลต่อการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพกิจกรรมทางเศรษฐกิจ พบว่า ในภาพรวมกลุ่มออมทรัพย์ให้ความสำคัญต่อบริการด้านเศรษฐกิจในระดับปานกลาง ($\bar{X}_{รวม} = 6.63$, S.D. = 1.96) ซึ่งด้านเศรษฐกิจส่วนใหญ่มีความสำคัญต่อการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในระดับปานกลาง ร้อยละ 48.3 รองลงมาสำคัญต่อการเรียนรู้มาก ร้อยละ 35.9 และน้อย ร้อยละ 15.5

หากพิจารณาปัจจัยด้านเศรษฐกิจที่ส่งผลต่อการเรียนรู้รายมิติ พบว่า รายได้จากการประกอบอาชีพน้อยหรือต่ำมีความสำคัญต่อการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพมากที่สุด ($\bar{X} = 6.54$, S.D. = 2.66) รองลงมาให้ความสำคัญกับการขาดเงินทุน และแหล่งเงินทุนเพื่อการผลิต และประกอบอาชีพ และการส่งเสริม และพัฒนาอาชีพจากหน่วยงานภายนอก ($\bar{X} = 6.38$, S.D. = 2.84 และ $\bar{X} = 6.27$, S.D. = 2.78) ตามด้วยความไม่พอเพียงของทรัพยากร และวัตถุดิบในการผลิต และยังชีพ ($\bar{X} = 6.14$,

S.D. = 2.55) ตามลำดับ นั่นคือ ในภาพรวมกลุ่มออมทรัพย์ให้ความสำคัญระดับปานกลางกับปัจจัยด้านเศรษฐกิจ โดยกลุ่มออมทรัพย์เห็นว่า รายได้จากการประกอบอาชีพน้อยหรือต่ำกว่าค่าแรงขั้นต่ำมีความสำคัญต่อการเรียนรู้ของกลุ่มออมทรัพย์มากที่สุด และความไม่พอเพียงของทรัพยากร และวัตถุดิบในการผลิต และยังมีชีวิตมีความสำคัญต่อการเรียนรู้น้อยกว่าทุกด้าน

ตารางที่ 5.81 ปัจจัยด้านเศรษฐกิจที่ส่งผลต่อการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจ

ด้านเศรษฐกิจ	ความสำคัญต่อการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิผล			\bar{X} ระดับ	S.D.
	น้อย จำนวนกลุ่ม (ร้อยละ)	ปานกลาง จำนวนกลุ่ม (ร้อยละ)	มาก จำนวนกลุ่ม (ร้อยละ)		
1. การขาดเงินทุน และแหล่ง เงินทุนเพื่อการผลิต และประกอบ อาชีพ	56 (13.1)	177 (41.5)	138 (32.4)	6.38 ปานกลาง	2.84
2. ความไม่พอเพียงของ ทรัพยากร และวัตถุดิบในการผลิต และยังชีพ	56 (13.1)	200 (46.9)	114 (26.8)	6.14 ปานกลาง	2.55
3. รายได้จากการประกอบอาชีพ น้อยหรือต่ำกว่าค่าแรงขั้นต่ำ	54 (12.7)	171 (40.1)	141 (33.1)	6.54 ปานกลาง	2.66
4. ขาดการส่งเสริม และพัฒนา อาชีพจากหน่วยงานภายนอก	66 (15.5)	164 (38.5)	135 (31.7)	6.27 ปานกลาง	2.78
รวม	232 (15.8)	712 (48.3)	528 (35.9)	6.63 ปานกลาง	1.96

2) ด้านความเข้มแข็ง และพึ่งตนเองของกลุ่มออมทรัพย์

จากตารางที่ 5.82 ปัจจัยด้านความเข้มแข็ง และพึ่งตนเองที่ส่งผลต่อการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจ พบว่า ในภาพรวมกลุ่มออมทรัพย์ให้ความสำคัญต่อบุคคลด้านความเข้มแข็ง และพึ่งตนเองในระดับปานกลาง ($\bar{X}_{รวม} = 7.46$, S.D. = 1.79) ซึ่งด้านความเข้มแข็ง และพึ่งตนเองส่วนใหญ่มีความสำคัญต่อการเรียนรู้มาก ร้อยละ 52.4 รองลงมาสำคัญต่อการเรียนรู้ปานกลาง ร้อยละ 41.1 และน้อย ร้อยละ 6.6 ตามลำดับ

หากพิจารณาปัจจัยด้านความเข้มแข็ง และพึ่งตนเองที่ส่งผลต่อการเรียนรู้รายด้าน พบว่า สมาชิกมีวินัยทางการเงิน ส่งเงินสัจจะ และเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มสม่ำเสมอ และผู้นำกลุ่มออมทรัพย์ และคณะกรรมการมีความรู้ความสามารถ และมีคุณธรรม มีความสำคัญต่อการเรียนรู้ของกลุ่มออมทรัพย์มากที่สุด มีค่าเฉลี่ยใกล้เคียงกัน ($\bar{X} = 7.93$ และ 7.87 , S.D. = 2.17 และ 2.20 ตามลำดับ)

รองลงมาให้ความสำคัญกับการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มช่วยตัดพ้อค้าคนกลาง ลดต้นทุน และการส่งเสริมให้สมาชิกเข้าร่วมกิจกรรมการผลิต และประกอบอาชีพในรูปแบบธุรกิจชุมชนที่มีค่าเฉลี่ยใกล้เคียงกัน ($\bar{X} = 6.90$ และ 6.79 , S.D. = 2.49 และ 2.34) ตามลำดับ นั่นคือ ในภาพรวมกลุ่มออมทรัพย์ให้ความสำคัญระดับปานกลางกับปัจจัยด้านความเข้มแข็ง และพึ่งตนเอง โดยกลุ่มออมทรัพย์เห็นว่า สมาชิกมีวินัยทางการเงิน ส่งเงินสัจจะ และเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มสม่ำเสมอ และผู้นำกลุ่มออมทรัพย์ และคณะกรรมการมีความรู้ความสามารถ และมีคุณธรรม มีความสำคัญต่อการเรียนรู้ของกลุ่มออมทรัพย์มากที่สุด และการส่งเสริมให้สมาชิกเข้าร่วมกิจกรรมการผลิต และประกอบอาชีพในรูปแบบธุรกิจมีความสำคัญต่อการเรียนรู้น้อยกว่าทุกด้าน

ตารางที่ 5.82 ปัจจัยด้านความเข้มแข็ง และพึ่งตนเองที่ส่งผลต่อการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจ

ด้านความเข้มแข็ง และพึ่งตนเอง	ความสำคัญต่อการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิผล			\bar{X} ระดับ	S.D.
	น้อย จำนวนกลุ่ม (ร้อยละ)	ปานกลาง จำนวนกลุ่ม (ร้อยละ)	มาก จำนวนกลุ่ม (ร้อยละ)		
1. การส่งเสริมให้สมาชิกเข้า กิจกรรมการผลิต และประกอบ อาชีพในรูปแบบธุรกิจ	34 (8.0)	181 (42.5)	154 (36.2)	6.79	2.43
2. ผู้นำกลุ่มออมทรัพย์ และ คณะกรรมการมีความรู้ ความสามารถ และมีคุณธรรม	11 (2.6)	131 (30.8)	231 (54.2)	7.87	2.20
3. สมาชิกมีวินัยทางการเงิน ส่งเงินสัจจะ และเข้าร่วมกิจกรรม กลุ่มสม่ำเสมอ	13 (3.1)	134 (31.5)	240 (56.3)	7.93	2.17
4. การดำเนินกิจกรรมทาง เศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์ช่วย ตัดพ้อค้าคนกลาง ลดต้นทุน และสร้างอำนาจต่อรองกับหน่วย งานภายนอก	41 (9.6)	172 (40.4)	163 (38.3)	6.90	2.49
รวม	99 (6.6)	618 (41.1)	788 (52.4)	7.46	1.79

3) ด้านการบริหารจัดการ และระเบียบข้อบังคับกลุ่ม

จากตารางที่ 5.83 ปัจจัยด้านการบริหารจัดการ และระเบียบข้อบังคับที่ส่งผลต่อการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจ พบว่า ในภาพรวมกลุ่มออมทรัพย์ให้ความสำคัญกับปัจจัยด้านการบริหารจัดการ และระเบียบข้อบังคับในระดับปานกลาง ($\bar{X}_{รวม} = 7.61$, S.D. = 1.82) ซึ่งด้านการบริหารจัดการ และระเบียบข้อบังคับส่วนใหญ่มีความสำคัญต่อการเรียนรู้ ร้อยละ 55.1 รองลงมาสำคัญต่อการเรียนรู้ปานกลาง ร้อยละ 40.7 และน้อย ร้อยละ 4.2 ตามลำดับ

หากพิจารณาปัจจัยด้านการบริหารจัดการ และระเบียบข้อบังคับที่ส่งผลต่อการเรียนรู้รายด้าน พบว่า มีระเบียบข้อบังคับที่เป็นลายลักษณ์อักษร โดยสมาชิกมีส่วนร่วมในการร่างระเบียบ และปฏิบัติตามระเบียบ มีความสำคัญต่อการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิผลมากที่สุด ($\bar{X} = 7.90$, S.D. = 2.17) รองลงมากลุ่มออมทรัพย์ให้ความสำคัญกับการมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาศักยภาพ และคุณภาพชีวิตของสมาชิก และคนในชุมชน และมีการแบ่งปันผลประโยชน์ตอบแทนแก่คณะกรรมการ และสมาชิกที่มีค่าเฉลี่ยใกล้เคียงกัน ($\bar{X} = 7.75$, S.D. = 2.17 และ $\bar{X} = 7.68$, S.D. = 2.84) ตามลำดับ ตามด้วยมีกำไรหรือผลผลิตเพิ่มขึ้นจากการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ($\bar{X} = 7.47$, S.D. = 2.29) และคณะกรรมการมีความสามารถในการบริหารจัดการแบบมีอาชีพมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{X} = 7.03$, S.D. = 2.23) นั่นคือ ในภาพรวมกลุ่มออมทรัพย์ให้ความสำคัญในระดับปานกลางกับปัจจัยด้านการบริหารจัดการ และระเบียบข้อบังคับ โดยกลุ่มออมทรัพย์เห็นว่า ระเบียบข้อบังคับที่เป็นลายลักษณ์อักษร โดยสมาชิกมีส่วนร่วมในการร่างระเบียบ ปฏิบัติตามระเบียบ มีความสำคัญต่อการเรียนรู้ของกลุ่มออมทรัพย์มากที่สุด รองลงมา มีเป้าหมายเพื่อการพัฒนาศักยภาพ และคุณภาพชีวิตของสมาชิก คนในชุมชน และคณะกรรมการมีความสามารถในการบริหารจัดการแบบมีอาชีพมีความสำคัญต่อการเรียนรู้ต่ำกว่าทุกด้าน

ตารางที่ 5.83 ปัจจัยด้านการบริหารจัดการ และระเบียบข้อบังคับที่ส่งผลต่อการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจ

ด้านการบริหารจัดการ และระเบียบข้อบังคับกลุ่ม	ความสำคัญต่อการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิผล			\bar{X} ระดับ	S.D.
	น้อย	ปานกลาง	มาก		
	จำนวนกลุ่ม (ร้อยละ)	จำนวนกลุ่ม (ร้อยละ)	จำนวนกลุ่ม (ร้อยละ)		
1. มีเป้าหมายเพื่อการพัฒนา ศักยภาพ และคุณภาพชีวิตของ สมาชิก และคนในชุมชน	10 (2.3)	153 (35.9)	222 (52.1)	7.75	2.17
2. คณะกรรมการมี ความสามารถในการบริหาร	19 (4.5)	202 (47.4)	161 (37.8)	7.03	2.23

ตารางที่ 5.83 (ต่อ)

ด้านการบริหารจัดการ และระเบียบข้อบังคับกลุ่ม	ความสำคัญต่อการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิผล			\bar{X} ระดับ	S.D.
	น้อย จำนวนกลุ่ม (ร้อยละ)	ปานกลาง จำนวนกลุ่ม (ร้อยละ)	มาก จำนวนกลุ่ม (ร้อยละ)		
3. มีการแบ่งปันผลประโยชน์ ตอบแทนแก่คณะกรรมการ และ สมาชิก เช่น เบี้ยประชุม เงิน สวัสดิการ เงินปันผลหรือเฉลี่ย คืน ซ้อสินค้าในราคายุติธรรม เป็นต้น	20 (4.7)	141 (33.1)	223 (52.3)	7.68	2.38
				ปานกลาง	
4. มีระเบียบข้อบังคับที่เป็น ลายลักษณ์อักษร โดยสมาชิกมี ส่วนร่วมในการร่างระเบียบ และ ปฏิบัติตามระเบียบ	14 (3.3)	134 (31.5)	236 (55.4)	7.90	2.17
				ปานกลาง	
5. มีกำไรหรือผลผลิตเพิ่มขึ้น จากการดำเนินกิจกรรมทาง เศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์	18 (4.2)	150 (35.2)	214 (50.2)	7.47	2.29
				ปานกลาง	
รวม	81 (4.2)	780 (40.7)	1,056 (55.1)	7.61	1.82
				ปานกลาง	

4) ด้านการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก

จากตารางที่ 5.84 ปัจจัยด้านการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอกที่ส่งผลต่อการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจ พบว่า ในภาพรวมกลุ่มให้ความสำคัญกับปัจจัยด้านการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอกในระดับปานกลางเกือบทุกด้าน ($\bar{X}_{รวม} = 6.04$, S.D. = 2.20) ยกเว้นการได้รับวัสดุ อุปกรณ์ส่งเสริมการผลิตหรือแปรรูปในระดับน้อย ($\bar{X} = 4.66$, S.D. = 3.18) ซึ่งการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอกส่วนใหญ่มีความสำคัญต่อการเรียนรู้ระดับปานกลาง ร้อยละ 45.0 รองลงมาสำคัญต่อการเรียนรู้ระดับน้อย ร้อยละ 28.4 และสำคัญต่อการเรียนรู้ระดับมาก ร้อยละ 26.6

หากพิจารณาปัจจัยด้านการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอกที่ส่งผลต่อการเรียนรู้รายมิติ พบว่า การที่กลุ่มออมทรัพย์ได้รับการส่งเสริมการเรียนรู้ด้านวิชาการเกษตร และแปรรูปผลผลิต มีความสำคัญต่อการเรียนรู้ของกลุ่มออมทรัพย์มากที่สุด ($\bar{X} = 5.85$, S.D. = 2.75) รองลงมากลุ่มได้รับเงินสนับสนุนด้านการศึกษา และพัฒนาศักยภาพของคณะกรรมการ และสมาชิก และกลุ่มได้รับเงินสนับสนุนเพื่อสร้างปัจจัยพื้นฐานในการผลิต และส่งเสริมอาชีพ มีค่าเฉลี่ยใกล้เคียงกัน ($\bar{X} = 5.50$, S.D. = 3.08 และ $\bar{X} = 5.39$, S.D. = 3.11) ตามลำดับ และกลุ่มได้รับวัสดุ และอุปกรณ์ส่งเสริมการผลิตหรือ

แปรรูปที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{X} = 4.66$, S.D. = 3.18) นั่นคือ ในภาพรวมกลุ่มออมทรัพย์ให้ความสำคัญต่อการเรียนรู้ในระดับปานกลางเกือบทุกมิติ ยกเว้นเรื่องกลุ่มได้รับวัสดุ และอุปกรณ์ส่งเสริมการผลิตหรือแปรรูปที่ให้ความสำคัญระดับน้อย โดยกลุ่มออมทรัพย์เห็นว่า กลุ่มได้รับการส่งเสริมการเรียนรู้ด้านวิชาการเกษตร และแปรรูปผลผลิตมีความสำคัญต่อการเรียนรู้ของกลุ่มออมทรัพย์มากที่สุด และกลุ่มได้รับวัสดุ และอุปกรณ์ส่งเสริมการผลิตหรือแปรรูปมีความสำคัญต่อการเรียนรู้น้อยกว่าทุกด้าน

ตารางที่ 5.84 ปัจจัยด้านการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอกที่ส่งต่อการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจ

ด้านการสนับสนุน จากหน่วยงานภายนอก	ความสำคัญต่อการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิผล			\bar{X} ระดับ	S.D.
	น้อย จำนวนกลุ่ม (ร้อยละ)	ปานกลาง จำนวนกลุ่ม (ร้อยละ)	มาก จำนวนกลุ่ม (ร้อยละ)		
1. กลุ่มได้รับการส่งเสริมการเรียนรู้ด้านวิชาการเกษตร และแปรรูปผลผลิต	73 (17.1)	194 (45.5)	101 (23.7)	5.85	2.75
					ปานกลาง
2. กลุ่มได้รับเงินสนับสนุนเพื่อสร้างปัจจัยพื้นฐานในการผลิต และส่งเสริมอาชีพ	111 (26.1)	149 (35.0)	105 (24.6)	5.39	3.11
					ปานกลาง
3. กลุ่มได้รับเงินสนับสนุนด้านการศึกษา และพัฒนาศักยภาพของคณะกรรมการ และสมาชิก	93 (21.8)	170 (39.9)	102 (23.9)	5.50	3.08
					ปานกลาง
4. กลุ่มได้รับวัสดุ และอุปกรณ์ส่งเสริมการผลิตหรือแปรรูป	135 (31.7)	141 (33.1)	78 (18.3)	4.66	3.18
					น้อย
รวม	412 (28.4)	654 (45.0)	386 (26.6)	6.04	2.20
					ปานกลาง

5) ด้านบรรยากาศ และสภาพแวดล้อม

จากตารางที่ 5.85 ปัจจัยด้านบรรยากาศ และสภาพแวดล้อมที่ส่งต่อการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจ พบว่า ในภาพรวมกลุ่มออมทรัพย์ให้ความสำคัญกับปัจจัยด้านบรรยากาศ และสภาพแวดล้อมในระดับปานกลาง ($\bar{X}_{\text{รวม}} = 7.66$, S.D. = 1.82) ซึ่งบรรยากาศ และสภาพแวดล้อมส่วนใหญ่มีความสำคัญต่อการเรียนรู้ ร้อยละ 58.5 รองลงมาสำคัญต่อการเรียนรู้ปานกลาง ร้อยละ 38.1 และน้อย ร้อยละ 3.4 ตามลำดับ

หากพิจารณาปัจจัยด้านบรรยากาศ และสภาพแวดล้อมที่ส่งผลต่อการเรียนรู้รายด้าน พบว่า ชุมชนมีบรรยากาศ และวัฒนธรรมที่เอื้อเพื่อพ่อแม่ ช่วยเหลือเกื้อกูล และชุมชนมีวิถีชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีความเข้มแข็ง และสามารถพึ่งตนเอง มีความสำคัญต่อการเรียนรู้ของกลุ่มออมทรัพย์มากที่สุด มีค่าเฉลี่ยใกล้เคียงกัน ($\bar{X} = 7.75, 7.72$ และ S.D. = 2.12, 2.07) ตามลำดับ รองลงมาคือกลุ่มออมทรัพย์ให้ความสำคัญต่อการเรียนรู้มิติชุมชนมีภูมิปัญญาท้องถิ่น ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น และปราชญ์ชาวบ้าน และชุมชนมีสิ่งแวดล้อมที่ดี และทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ที่ค่าเฉลี่ยใกล้เคียงกัน ($\bar{X} = 7.55, 7.54$ และ S.D. = 2.12, 2.19) ตามลำดับ นั่นคือ ในภาพรวมกลุ่มออมทรัพย์ให้ความสำคัญต่อการเรียนรู้ในระดับปานกลางทุกมิติ โดยกลุ่มออมทรัพย์เห็นว่า ชุมชนมีบรรยากาศ และวัฒนธรรมที่เอื้อเพื่อพ่อแม่ ช่วยเหลือเกื้อกูล และชุมชนมีวิถีชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีความเข้มแข็ง และสามารถพึ่งตนเอง มีความสำคัญต่อการเรียนรู้ของกลุ่มออมทรัพย์มากที่สุด และชุมชนมีภูมิปัญญาท้องถิ่น ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น และปราชญ์ชาวบ้าน และชุมชนมีสิ่งแวดล้อมที่ดี และทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์มีความสำคัญต่อการเรียนรู้น้อยกว่า

ตารางที่ 5.85 ปัจจัยด้านบรรยากาศ และสภาพแวดล้อมที่ส่งผลต่อการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพกิจกรรมทางเศรษฐกิจ

ด้านบรรยากาศ และสภาพแวดล้อม	ความสำคัญต่อการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ			\bar{X} ระดับ	S.D.
	น้อย	ปานกลาง	มาก		
	จำนวนกลุ่ม (ร้อยละ)	จำนวนกลุ่ม (ร้อยละ)	จำนวนกลุ่ม (ร้อยละ)		
1. ชุมชนมีบรรยากาศ และ วัฒนธรรมที่เอื้อเพื่อพ่อแม่ ช่วยเหลือเกื้อกูล	13 (3.1)	136 (31.9)	233 (54.7)	7.75 ปานกลาง	2.12
2. ชุมชนมีภูมิปัญญาท้องถิ่น ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น และ ปราชญ์ชาวบ้าน	14 (3.3)	157 (36.9)	210 (49.3)	7.55 ปานกลาง	2.12
3. ชุมชนมีวิถีชีวิตตามหลัก ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมีความ เข้มแข็ง และสามารถพึ่งตนเอง ได้	10 (2.3)	138 (32.4)	232 (54.5)	7.72 ปานกลาง	2.07
4. ชุมชนมีสิ่งแวดล้อมที่ดี และ ทรัพยากรธรรมชาติที่อุดม สมบูรณ์	15 (3.5)	149 (35.0)	216 (50.7)	7.54 ปานกลาง	2.19
รวม	52 (3.4)	580 (38.1)	891 (58.5)	7.66 ปานกลาง	1.82

6) การเปรียบเทียบปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิผลกิจกรรมทาง

เศรษฐกิจ

จากตารางที่ 5.86 การเปรียบเทียบปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจ พบว่า ในภาพรวมปัจจัยที่ศึกษาส่งผลต่อการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}_{รวม} = 7.12$, S.D. = 1.94) แต่ละปัจจัยส่งผลต่อการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจอยู่ในระดับปานกลางทั้งหมด โดยมีด้านบรรยากาศ และสภาพแวดล้อม และการบริหารจัดการ และระเบียบข้อบังคับกลุ่ม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ใกล้เคียงกัน ($\bar{X} = 7.66$, 7.61 และ S.D. = 1.82, 1.82) รองลงมาเป็นด้านความเข้มแข็ง และพึ่งตนเอง ($\bar{X} = 7.46$, S.D. = 1.79) ตามด้วยด้านเศรษฐกิจ ($\bar{X} = 6.63$, S.D. = 1.96) และด้านการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก ที่มีค่าเฉลี่ยน้อยกว่าทุกด้าน ($\bar{X} = 6.04$, S.D. = 2.20) ตามลำดับ

ตารางที่ 5.86 การเปรียบเทียบปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจ

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ เพื่อเพิ่มประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจ	ระดับประสิทธิผล	\bar{X}	S.D.
1. ด้านเศรษฐกิจ	ปานกลาง	6.63	1.96
2. ด้านความเข้มแข็ง และ พึ่งตนเองของกลุ่มออมทรัพย์	ปานกลาง	7.46	1.79
3. ด้านการบริหารจัดการ และระเบียบ ข้อบังคับกลุ่ม	ปานกลาง	7.61	1.82
4. ด้านการสนับสนุนจากหน่วยงาน ภายนอก	ปานกลาง	6.04	2.20
5. บรรยากาศ และสภาพแวดล้อม	ปานกลาง	7.66	1.82
รวม	ปานกลาง	7.12	1.94

4.2 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตที่เป็นกรณีศึกษา

จากการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงอุปนัยในประเด็นเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกคณะกรรมการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตที่เป็นกรณีศึกษา จำนวน 4 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านขาม หมู่ที่ 2 จังหวัดชัยภูมิ กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านโจด หมู่ 16 จังหวัดกาฬสินธุ์ กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านทัพสวย หมู่ที่ 1 จังหวัดนครราชสีมา และกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านหนองหิน หมู่ที่ 5 จังหวัดอุบลราชธานี มีเนื้อหาดังนี้

1) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านขาม

(1) ปัจจัยภายใน ได้แก่ ผู้นำชุมชน การปรับกระบวนการดำเนินงาน ความโปร่งใส และความไว้วางใจซึ่งกัน และกัน การสนับสนุนจากภายในชุมชน การประชาสัมพันธ์ทางหอกระจายข่าว การบูรณาการกองทุนภายในชุมชน ศูนย์เรียนรู้ชุมชนแบบบูรณาการ สภาพของชุมชน ทั้งประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ภูมิประเทศ และความเป็นเครือญาติกัน

(1.1) ผู้นำชุมชน

ผู้นำชุมชน เป็นผู้ที่ประสานงาน เชื่อมโยง และเรียนรู้กับหน่วยงาน ภายนอกทั้งภาครัฐ และเอกชน ทั้งระดับท้องถิ่น และระดับประเทศ ทำให้ได้รับข้อมูลข่าวสาร และมีโอกาสได้รับงบประมาณมากขึ้น ผู้นำเกิดทักษะ เทคนิควิธีการบริหารต่างๆ จากภายนอกนำมาปรับใช้ให้สอดคล้องกับชุมชน และนำประสบการณ์มาถ่ายทอดให้กับคณะกรรมการ และสมาชิกได้อย่างเท่าทัน และสร้างการยอมรับให้เกิดขึ้นทั้งจากภายใน และภายนอกชุมชน

“หลักการทำงานส่วนรวม ต้องหนักแน่นอดทน ใช้ความจริงมาอธิบายกัน
ว่าเป็นเช่นไร รับรู้ความจริงที่เกิดขึ้น จะลดปัญหาที่จะเกิดขึ้นได้
เพราะเป็นงานบริการ ผู้นำจะลงไปช่วยแก้ปัญหา นำความจริงมาคุยกัน
มีดีบ้างชมบ้าง ตรงข้ามกับคนที่ไม่ทำอะไรเลย คนเราต่างกัน
อาศัยความอดทน ทำเพื่อชุมชน สามารถตอบคำถามหรืออธิบายชาวบ้านได้”

(ประจวบ แต่งทรัพย์, สัมภาษณ์, 30 มิถุนายน 2555)

ผู้นำที่ปฏิบัติการด้านต่างๆ ที่เน้นการทำงานร่วมกัน ประสานกันเป็นแนวราบ ไม่มีการสั่งการ จะร่วมกันเสนอความเห็น ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ และร่วมแก้ไขปัญหา

“บ้านขามทำได้ง่าย วิเคราะห์ปัญหา ผู้นำ และชาวบ้านมีเป้าหมายเดียวกัน
หาปัญหาชุมชนแล้วจะแก้อย่างไร ดูจากสถานการณ์ชุมชน”

(ทิพย์ เณรชู, สัมภาษณ์, 29 มิถุนายน 2555)

หลักคิดจากประสบการณ์ทำงาน คือ สมาชิกเป็นศูนย์กลางของกลุ่มออมทรัพย์ และกลุ่มออมทรัพย์คือ กลไกหัวใจสำคัญของชุมชนไปสู่กิจกรรมอื่นๆ มีเป้าหมายสำคัญอยู่ที่การพึ่งตนเอง มีความโปร่งใส และความไว้วางใจซึ่งกัน และกัน การมีส่วนร่วมของพลังภายในชุมชน ทั้งกรรมการ และสมาชิก ร่วมกันคิด ร่วมวางแผน ร่วมตัดสินใจ ร่วมปฏิบัติ ร่วมรับผิดชอบ และร่วมรับผลประโยชน์

(1.2) การปรับกระบวนการดำเนินงาน

การปรับกระบวนการดำเนินงาน เป็นการเรียนรู้การปรับเปลี่ยนกระบวนการดำเนินงาน และจัดสรรผลประโยชน์ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันของชุมชนทุกปี เช่น

โครงสร้างการบริหารจัดการ การมีส่วนร่วมของสมาชิกในการกำหนดกติกา ระเบียบข้อบังคับกลุ่ม ข้อปฏิบัติร่วมกัน และผลประโยชน์ของชุมชน เป็นต้น

“วางระบบ แบ่งบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบ กรรมการจะนำงานให้คู่ก่อนสรุปลงไป
การทำงานไม่ควรผูกมัดไว้กับใคร ควรวางแผนวางคนสืบทอดกันไป เอกสาร
และเทคโนโลยีให้คนรุ่นใหม่เข้าไปช่วย บอกกรรมการว่า อย่าคิดว่าจะทำได้ร้อย
หากทำได้ถือว่า เราได้กำไร ควรพากเพียร หากความรู้ หากทำได้แค่ 60 – 70
จะเกิดความกระตือรือร้นในการพัฒนาต่อไป กลุ่มออมทรัพย์ไม่ได้ออกไปดูงานนะ
ที่อื่นอาจจะดีกว่าเราก็ได้”

(ประจวบ แต่งทรัพย์, สัมภาษณ์, 30 มิถุนายน 2555)

(1.3) ความโปร่งใส และความไว้วางใจซึ่งกัน และกัน มีการตรวจสอบกันเป็น
ทอดๆ ตรวจสอบซึ่งกัน ได้ตลอดเวลา

“หากระบบพอไปได้ใครก็ทำได้ แบ่งงานกัน หากทำสัญญา อนุมัติ ปลดปล่อยผู้คนเดียวจะ
ยาก ทำงานแบบไม่ซ้ำซ้อน ทำให้จบภายในสองสามวัน ทำงานแล้ว อย่าให้กรรมการ
เครียด มารับใช้ชุมชนต้องมีความสุข อย่าบอกให้ทำนั่นทำนี่ เขาต้องพอใจที่จะทำ ไม่
เคียดกร้อน ไม่มีปัญหาครอบครัว ทำแล้วไม่เครียด และทำอย่างถูกต้อง”

(ประจวบ แต่งทรัพย์, สัมภาษณ์, 30 มิถุนายน 2555)

(1.4) การสนับสนุนจากภายในชุมชน

(1.4.1) สนับสนุนการประกอบอาชีพของชุมชน

ปี พ.ศ. 2543 – 2544 จัดสรรเงินกองทุนของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อ
ซื้อปุ๋ย และเมล็ดพันธุ์ข้าวโพด จำนวน 300,000 บาท มาจำหน่ายให้สมาชิกในราคาถูกลง และดอกเบี้ยต่ำ
พร้อมให้เครดิต

ปี พ.ศ. 2545 จัดสรรเงินกองทุนของกลุ่มออมทรัพย์ และกองทุน
เพื่อการลงทุนทางสังคม มาซื้อปุ๋ย และเมล็ดพันธุ์ข้าวโพด จำนวน 130,000 บาท มาจำหน่ายให้สมาชิก
ในราคาถูกลง และดอกเบี้ยต่ำ พร้อมให้เครดิต

ปี พ.ศ. 2546 จัดสรรเงินกองทุนบูรณาการของชุมชน จำนวน
2,200,000 บาท มาซื้อปุ๋ย และเมล็ดพันธุ์ข้าวโพด มาจำหน่ายให้สมาชิกในราคาถูกลง และดอกเบี้ยต่ำ ใช้
เป็นทุนหมุนเวียนในการรับซื้อเมล็ดพันธุ์ข้าวโพดของสมาชิกในฤดูเก็บเกี่ยว

(1.4.2) สนับสนุนด้านธุรกิจของกลุ่มออมทรัพย์

ปี พ.ศ. 2544 จัดสรรเงินปันผล และกำไรจากหลายกิจกรรมใน
หมู่บ้านมาซื้อที่นาจำนวน 7 ไร่ พร้อมโรงเรือนสำหรับเลี้ยงไก่ 300,000 บาท

ปี พ.ศ. 2546 จัดสรรเงินกองทุนบูรณาการ ได้แก่ ขายที่นา 7 ไร่ มาซื้อ 9 ไร่ 1 งาน เป็นเงิน 283,500 บาท เพื่อทำนารวมให้สมาชิกผลิตข้าวพันธุ์ดีเพื่อเป็นกองทุนให้สมาชิกกู้ยืม ซื้อรถตัดข้าว และข้าวโพด 2 คัน ราคา 400,000 บาท ซื้อรถบรรทุกสิบล้อ 1 คัน ราคา 200,000 บาท ซื้อเครื่องสีข้าวโพด 1 เครื่อง ราคา 200,000 บาท ถมดิน ซ่อมแซม และเคลื่อนย้ายศาลาเฉลิมพระเกียรติ 200,000 บาท และทำกำแพงกั้นดิน 90,000 บาท

(1.5) การประชาสัมพันธ์ทางหอกระจายข่าวประจำหมู่บ้านเพื่อให้ข้อมูลข่าวสาร และที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้าน

“การประชาสัมพันธ์เสียงตามสาย พุดช่วงเช้าตรู่เป็นข้อมูลจากข้อเท็จจริง เตรียมข้อมูลช่วงดึก จะบันทึกข้อมูลไว้ ข่าวราชการจะอ่านไม่ยาว อ่านหัวข้อจับใจ เตรียมประเด็นที่คนสนใจ”

(ประจวบ แต่งทรัพย์, สัมภาษณ์, 30 มิถุนายน 2555)

(1.6) การบูรณาการกองทุนภายในชุมชน ทำให้สถานะทางการเงินของชุมชนเพิ่มขึ้น มีแหล่งเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำ กระจายอย่างทั่วถึง และมีสภาพคล่องทุกเดือน

วิธีการจัดการของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านขามใช้คือ การกระจายอำนาจ การตัดสินใจ เนื่องจากการออมเงินสำคัญของสมาชิกจะต้องออมเงินสัจจะทุกเดือน นอกจากนี้ สมาชิกแต่ละกลุ่มจะต้องออมเงินในกลุ่มของตนเองที่เป็นสมาชิกอยู่ด้วย ตัวอย่างเช่น นางสุมาลี เป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์ ในขณะที่เดียวกันก็เป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้าน กองทุนหมู่บ้าน และกองทุนสวัสดิการวันละบาทเพื่อจัดสวัสดิการ ในแต่ละเดือนจะต้องออมเงินอย่างน้อยเดือนละ 230 บาท โดยแยกออกเป็นออมเงินสัจจะในกลุ่มออมทรัพย์ 100 บาท ออมในกองทุนหมู่บ้าน 50 บาท ออมเงินในกลุ่มแม่บ้าน 50 บาท และออมวันละบาทเพื่อจัดสวัสดิการ 30 บาท บางครอบครัวมีสมาชิกในครัวเรือนเป็นสมาชิกหลายกลุ่ม ก็จะต้องมีเงินออมในกลุ่มมากขึ้น

ดังนั้น การบูรณาการกองทุนจะส่งผลให้สมาชิกมีเงินออมเพิ่มมากขึ้นจากการที่คณะกรรมการปรึกษาหารือกันแล้วจึงได้มีการพูดคุยกับชาวบ้าน และทดลองทำดูก่อน มีความเห็นร่วมกันเป็นฉันทามติให้นำเงินกองทุนต่างๆ ที่มีอยู่ในชุมชนทั้งหมด 10 กองทุน มารวมกับกลุ่มออมทรัพย์เพื่อเป็นการเพิ่มเงินทุนให้กับกลุ่มออมทรัพย์ เรียกว่า “บูรณาการกองทุนชุมชน” แต่ก่อนที่จะมีการนำเอากองทุนต่างๆ ในหมู่บ้านมารวมกันนั้น คณะกรรมการกลุ่มออมทรัพย์ได้มีการสำรวจ รายรับ-รายจ่าย หนี้สินของสมาชิก และเป็นหนี้ใครบ้าง ทั้งนี้ในระบบ และหนี้สถาบันการเงิน โดยให้เยาวชนในชุมชนช่วยเก็บรวบรวมข้อมูล

เมื่อทราบข้อมูลแล้วจึงนำเอาข้อมูลเกี่ยวกับหนี้สินของชาวบ้านมาแจ้งให้สมาชิกทราบในที่ประชุม พบว่า คนในชุมชนมีหนี้สินทั้งหมดประมาณ 6 ล้านบาท และมีการหมุนเวียนหนี้ซึ่งชาวบ้านมีหนี้สินหลายทาง กู้ทางโน้นมาโปะทางนี้ จึงทำให้เกิดแนวทางการช่วยเหลือสมาชิกขึ้น โดย

มีการรวมเอาเงินกองทุนต่างๆ ที่มีอยู่ในหมู่บ้านมารวมกันให้กลุ่มออมทรัพย์บริหาร เพื่อให้สมาชิกกู้เงินได้เพียงพอต่อความต้องการ และออกกระเปาะว่าสมาชิกสามารถกู้ได้เพียงพอขีเดียวเพื่อป้องกันการเป็นหนี้หลายทาง

“การรวมเงินกองทุนต่างๆ ในบ้านขามเข้าเป็นกองทุนเดียวกัน ก่อนอื่นต้องมีการศึกษาปัญหาของสมาชิก และชุมชนก่อน ไม่ได้นำเงินมาเป็นตัวตั้ง การรวมกันเพื่อแก้ไขปัญหา เอาปัญหาเป็นตัวตั้ง หลังจากนั้นมีการรวมเงินกองทุนต่างๆ มาเพื่อร่วมกันแก้ไขปัญหา หลังจากรู้ปัญหาแล้วสมาชิก และชาวบ้านจะเข้าใจว่าทำไมต้องเอาเงินมารวมกันก่อนที่จะมีการรวมเงินต้องมีการวางแผนล่วงหน้าประมาณ 1 ปี พอคุยกัน คณะกรรมการมาคุยกันเสร็จจึงนำเงินมารวมกันการทำงานจึงทำให้เห็นปัญหาว่าเกิดช่องว่างอะไร และมีการแก้ไขปัญหาเป็นระยะๆ ในปีนี้ชาวบ้านเริ่มเห็นว่าเงินไหลออกจากชุมชน”

(ประจวบ แต่งทรัพย์, สัมภาษณ์, 30 มิถุนายน 2555)

สรุปเหตุผลในการนำเงินกองทุนมารวมกัน ได้แก่ แก้ปัญหาความซ้ำซ้อนในการกู้ยืม โดยให้มีสมาชิกกู้ยืมจากแหล่งเดียว ดอกเบี้ยจะถูกกว่า เพราะต้นทุนเงินกู้มีปริมาณมากขึ้น นำเงินในชุมชนมาใช้ให้ประโยชน์ทุกบาททุกสตางค์อย่างเต็มที่ ชุมชนสามารถพึ่งตนเองได้ พึ่งพาภายนอกน้อยที่สุด และเป็นการฝึกกำลังคน และกำลังทุนในชุมชนให้เข้มแข็งยิ่งขึ้น

“ต้องมาวิเคราะห์ปัญหา สิ่งที่ชาวบ้านกลัวเรื่องใด อยากให้ชุมชนพัฒนาทิศทางใด เป้าหมายชุมชนคืออะไร จะบูรณาการไปทำอะไร ใครได้ประโยชน์และมีอำนาจตัดสินใจ เมื่อเห็นปัญหาแล้วจัดเวทีประชาคมเอาปัญหาและความจริงมาคุยกัน”

(ประจวบ แต่งทรัพย์, สัมภาษณ์, 30 มิถุนายน 2555)

ทั้งนี้ ในปีแรกๆ มีเสียงสะท้อนขึ้นมาว่า เงินน่าจะกระจายอยู่ในหมู่บ้านไม่ควรอยู่กับคณะกรรมการกลุ่มออมทรัพย์ แต่พอเข้าสู่ปีที่ 2 เริ่มเห็นผลว่า กลุ่มสามารถช่วยเหลือสมาชิกด้านเงินกู้ได้เพียงพอต่อความต้องการของสมาชิก กลุ่มออมทรัพย์เป็นเหมือนธนาคารหมู่บ้าน หากสมาชิกหรือชาวบ้านต้องการปุ๋ยจำนวนมาก กลุ่มออมทรัพย์สามารถช่วยเหลือสมาชิกด้านปัจจัยการผลิต คณะกรรมการทำหน้าที่บริหารจัดการ และช่วยเหลือชุมชน มีการปล่อยเงินกู้ให้กับชาวบ้านเข้ามาใช้บริการ จนกระทั่งในปัจจุบันสมาชิกส่วนใหญ่บอกว่าดี

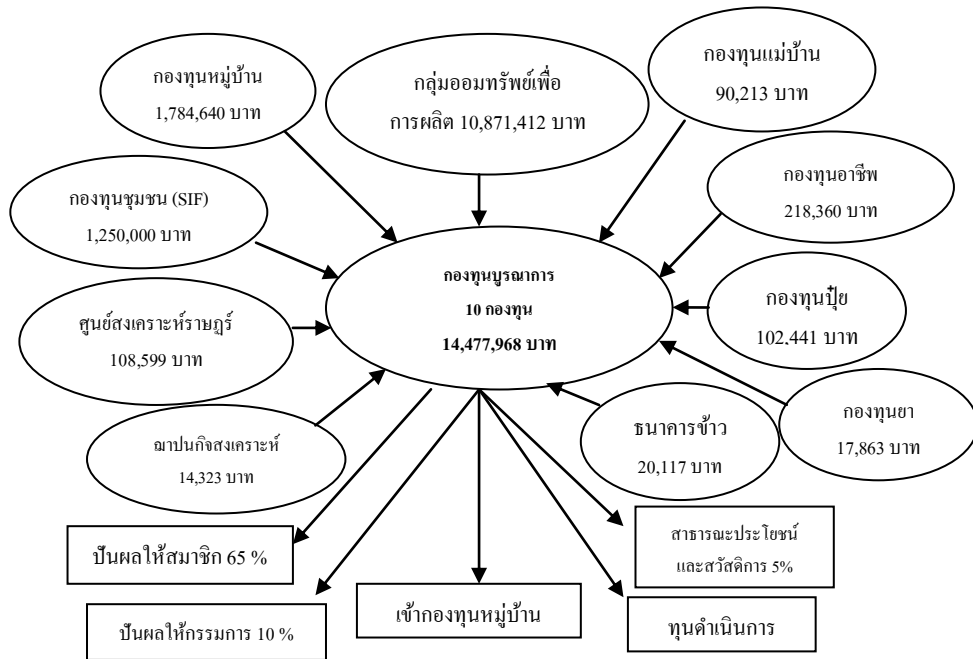
โดยสรุปหลักสำคัญของการรวมกองทุนคือ ให้บริการเงินกู้ที่เพียงพอกับความ ต้องการของสมาชิก แก้ปัญหาหนี้นอกระบบ และลดปัญหาการเป็นหนี้ซ้ำซ้อนหรือหนี้หลายทาง

“ในสมัยก่อนมีเงินกองทุนหลายกองทุนอยู่ในหมู่บ้าน ชาวบ้านกู้ยืมเงินได้คนละเล็กละน้อยเป็นเหมือนเบี้ยหัวแตก ไม่สามารถช่วยลดปัญหาภาระหนี้สินของสมาชิกได้ การนำเอาเงินกองทุนมารวมกันทำให้ชาวบ้านเป็นหนี้ทางเดียว ทำให้ชาวบ้านลดต้นทุนการผลิตได้ การบูรณาการกองทุนทำให้สามารถตรวจสอบได้ และกลุ่มสามารถช่วยเหลือปัญหาหนี้ในระบบ ช่วยเหลือสมาชิกได้”

(ทิพย์ เณรชู, สัมภาษณ์, 29 มิถุนายน 2555)

การบูรณาการกองทุนต่างๆ ที่มีอยู่ในหมู่บ้าน จำนวน 10 กองทุน แสดงได้ดัง

ภาพนี้

ภาพที่ 5.2 กองทุนบูรณาการของชุมชนบ้านขาม

ที่มา: การพัฒนาชุมชนท้องถิ่น พื้นที่ระดับตำบล สู่การจัดการตนเอง กรณี ตำบลบ้านขาม อำเภอจตุรัส จังหวัดชัยภูมิ, ป.ป.ป: 2553

จากตัวอย่างความสำเร็จด้านการบูรณาการกองทุนของชุมชนบ้านขาม หมู่ที่ 2 ทำให้ชุมชนใกล้เคียงนำรูปแบบการบูรณาการไปใช้ และร่วมกันสร้างเครือข่ายกองทุนระดับตำบลขึ้น ซึ่งจะเห็นได้จากบทเรียนประสบการณ์ของเครือข่ายชมรมออมทรัพย์เพื่อการผลิตตำบลบ้านขาม เกิดจากการเชื่อมโยงกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตทั้ง 12 หมู่บ้านในตำบลบ้านขาม มีคณะกรรมการบริหารที่มาจาก 12 หมู่บ้าน หมู่บ้านละ 2 คน รวม 24 คน โดยมีนายประจวบ แต่งทรัพย์เป็นประธานเครือข่าย และมีการเชื่อมโยงเครือข่ายกองทุนสวัสดิการชุมชนระดับตำบล โดยเชื่อมโยงสมาชิกกลุ่มองค์กรชุมชนและประชาชนในตำบลบ้านขามทั้งตำบลมาจัดระบบสวัสดิการชุมชนให้กับคนในชุมชน โดยใช้ชื่อว่า

“กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลบ้านขาม” ปัจจุบันมีสมาชิก 2,433 คนจาก 9 หมู่บ้าน เงินกองทุนสวัสดิการ 1,965,620 บาท โดยมีการจัดสวัสดิการครอบคลุมการเกิด แก่ เจ็บ และตาย

(1.7) ศูนย์เรียนรู้ชุมชนแบบบูรณาการที่สามารถเรียนรู้ได้อย่างครบวงจรด้านการจัดการ

(1.8) สภาพของชุมชนทั้งประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ภูมิประเทศ และความเป็นเครือญาติกัน

(2) ปัจจัยภายนอก ได้แก่ นโยบาย และโครงการต่างๆ ของภาครัฐทั้งในระดับตำบล อำเภอ จังหวัด และองค์การเอกชน ได้มีส่วนร่วมสนับสนุนกระบวนการเรียนรู้ และพัฒนาศักยภาพของชุมชนได้อย่างต่อเนื่อง และเต็มที่ ดังนี้

(2.1) การสนับสนุนจากภายนอกชุมชน

เมื่อปี พ.ศ. 2539 – 2545 ได้รับการสนับสนุนอย่างต่อเนื่องจากหน่วยงานภายนอกทั้งภาครัฐ และเอกชน ได้แก่

(2.1.1) กรมการพัฒนาชุมชน สนับสนุนเงินสร้างศูนย์สาธิตการตลาด จำนวน 300,000 บาท และสนับสนุนกองทุนปื๊ย จำนวน 100,000 บาท

(2.1.2) กองทุนเพื่อการลงทุนทางสังคม (SIF) สนับสนุนงบประมาณตั้งโรงสีข้าว 430,000 บาท โดยชุมชนสมทบแรงงาน และอุปกรณ์ก่อสร้าง 300,000 บาท งบประมาณสมทบก่อสร้างขยายลานตากข้าวโพด ตาชั่ง เครื่องวัดความชื้น อาคารสำนักงาน และสมาชิกลานตากข้าวโพด สนับสนุนทุนหมุนเวียน การศึกษาดูงาน และแลกเปลี่ยนเรียนรู้เรื่องการจัดการ โรงสีชุมชน และทำสวนสมุนไพร รวม 1,750,000 บาท

(2.1.3) สำนักงานจังหวัด สนับสนุนงบประมาณก่อสร้างฉางข้าว จำนวน 814,000 บาท

(2.1.4) องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) สนับสนุนงบประมาณก่อสร้างลานตากข้าวโพด จำนวน 25,000 บาท สนับสนุนขยายเขตไฟฟ้า จำนวน 180,000 บาท เงินทุนหมุนเวียน และเรียนรู้การบริหารจัดการ จำนวน 1,000,000 บาท

(2.1.5) งบประมาณเศรษฐกิจจังหวัด ตำบลละ 1,000,000 บาท เพื่อก่อสร้างขยายลานตากข้าวโพด จำนวน 552,000 บาท และเครื่องสีข้าวโพด จำนวน 250,000 บาท

(2.2) ทิศทางการทำงาน และประสานงานกับหน่วยงานภายนอก

(2.2.1) สนับสนุนให้ชุมชนมีเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำ และพึ่งตนเองทางการเงินในระยะยาว ให้สมาชิกพึ่งตนเองได้อย่างต่อเนื่อง

(2.2.2) การบริหารจัดการจะมีการขยายผลให้มีสมาชิกเพิ่มขึ้น เชื่อมโยงการพัฒนาไปสู่กิจกรรมการผลิตของชุมชนให้เต็มที่ และขยายประสบการณ์ไปสู่พื้นที่ใกล้เคียง ให้สามารถนำกองทุนมาบริหารจัดการร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพแล้วเชื่อมโยงกันในรูปของเครือข่ายเชิงพื้นที่

(2.2.3) นำกองทุนสวัสดิการออมวันละบาท เข้าร่วมในกองทุนบูรณาการ 10 กองทุนเพื่อจะได้เชื่อมโยงให้เกิดเป็นสถาบันการเงินของชุมชนในอนาคต

(2.2.4) การประสานงานกับองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) เพื่อบูรณาการแผนการจัดสวัสดิการชาวบ้านเข้ากับแผนพัฒนาตำบลของอบต. เพื่อให้ อบต. สมทบงบประมาณส่วนหนึ่งเข้าในกองทุนสวัสดิการ

2) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านใจดี

(1) ปัจจัยภายใน ได้แก่ ผู้นำชุมชน รูปแบบการบริหารงานของกลุ่มที่ชัดเจน การปรับเปลี่ยนกระบวนการดำเนินงานให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตของชาวบ้าน คนมีคุณธรรม และสัจจะ การสนับสนุนจากภายในชุมชน

(1.1) ผู้นำชุมชน

วิถีคิดของผู้นำชุมชน สามารถมองทะลุปัญหาของกลุ่มออมทรัพย์ และยึดหลักความพอเพียง ไม่ต้องการเป็นกองทุนขนาดใหญ่โต แต่สามารถช่วยเหลือพึ่งพาคคนในชุมชน

“การได้ไปศึกษาดูงานกลุ่มออมทรัพย์อื่นๆ ในหลายจังหวัด
ซึ่งได้กลายเป็นขวัญใจ หลังจากเงินกองทุนหมู่บ้านเข้ามา
จึงนำเงินสัจจะเข้าไปรวมกับกองทุนหมู่บ้าน ส่วนตัวคิดว่า
ควรแยกออกมาให้ชัดเจน เพราะกลุ่มออมทรัพย์ตั้งขึ้นมา
หากโตไว เงินมาก ยิ่งน่ากลัว จะเป็นธุรกิจการเงิน
ธุรกิจของนายทุน การก้าวกระโดดเร็ว ความเสี่ยงยิ่งมากตาม”

(พ่อหนูจันทร์ บุระผากา, สัมภาษณ์, 12 มิถุนายน 2555)

การสร้างคนรุ่นใหม่ต่อยอดความคิด และเข้าร่วมบริหารงานกลุ่มออมทรัพย์
“เริ่มจากนำเด็กอายุ 9 – 10 ขวบเข้าวัดก่อน ทำกิจกรรมของ
ศูนย์ศึกษาพุทธศาสนาวินวาทิตย์ และเทศกาลเข้าพรรษา
สอนขับร้องสรภัญญะ และจัดการแข่งขัน
เพื่อเชื่อมความสัมพันธ์ในระดับตำบล”

(ถวิล ศรีชัยเชิด, สัมภาษณ์, 13 มิถุนายน 2555)

มีความมุ่งมั่นทุ่มเทในการทำงาน และเสียสละ

“ส่วนตัวจะทำงานกับชาวบ้านมากกว่าทำงานส่วนตัว แม้จะตึกคึกเพียงคืน
แต่จะทำงานส่วนตัวเมื่อมีเวลาว่างเล็กน้อย หากต้องการให้คน
ในชุมชนเชื่อถือ เราต้องเชื่อตัวเราก่อนว่าเราทำได้”

(คำมอญ ศรีพงษ์เสริฐ, สัมภาษณ์, 16 มิถุนายน 2555)

(1.2) มีรูปแบบการบริหารจัดการที่ชัดเจน กำหนดบทบาทหน้าที่ และแบ่งงาน
กันทำตามศักยภาพ และความสามารถของแต่ละบุคคล

(1.3) การปรับเปลี่ยนกระบวนการดำเนินงานให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตของ
ชาวบ้าน ใช้การประชาสัมพันธ์จากหอกระจายข่าว และสื่อบุคคลในการแจ้งข่าวสารสำคัญของกลุ่ม
ออมทรัพย์

“เมื่อก่อนกลุ่มทำงาน และรับฝากเงินสัจจะ ในช่วงกลางวัน
สมาชิกขาดส่งจำนวนมาก เพราะต่างต้องไปทำงานในไร่ในนา
ของการที่เห็นคุณค่าที่เป็นอดีตผู้ใหญ่บ้านออกไป
ทำงานช่วยลูกบ้านตอนกลางวัน กลับมาก็สอนหนังสือ
ให้เราตอนกลางคืน จึงปรับเปลี่ยนตามเวลาการทำงาน แล้วก็เห็นผล”

(คำมอญ ศรีพงษ์เสริฐ, สัมภาษณ์, 16 มิถุนายน 2555)

เนื่องจากชาวบ้าน โจดมีหนี้สินมาก และมีหนี้จากหลายทาง ผู้นำกลุ่มออม
ทรัพย์มีแนวคิดในการพึ่งพาตนเอง ลดรายจ่าย และเพิ่มรายได้ของคนในชุมชน

“พยายามจะปรับลดหนี้ ด้วยการสร้างรายได้จากการประกอบอาชีพ
ที่ไม่มีค่าใช้จ่ายอะไรมากมาย เริ่มทำมาตั้งแต่ปี 2551 ด้วยการปลูก
ผักสวนครัวรั้วกินได้ เลี้ยงปลาในที่ของตนเอง เมื่อมีมากก็เอามาขาย
แลกเปลี่ยนกันจะได้เกื้อกูลช่วยเหลือกันไป ซึ่งก็ได้ผลดี
ทุกครัวเรือนมาร่วมมือกัน”

(พ่อหนูจันทร์ บุระผากา, สัมภาษณ์, 12 มิถุนายน 2555)

กลุ่มออมทรัพย์ไม่ต้องการเป็นสถาบันการเงินเพราะขาดกำลังคน และ
เงินทุน แต่มีแนวทางเป็นกลุ่มการจัดการเงินทุนชุมชนแทน

“การเป็นสถาบันการเงินชุมชนยังไม่คิด หากเป็นการจัดการเงินทุนชุมชน
ไม่มีปัญหา เพราะสถาบันการเงินนั้นเป็นเหมือนธนาคาร มีสภาพเป็นนิติบุคคล
จึงต้องเสียภาษี ต้องรับฝาก ถอนได้ทุกวัน ชุมชนไม่ถึงด้วยเงิน
และคนขนาดนั้น มีแนวทางที่จะให้ทุกกลุ่มเข้ามาเป็นสมาชิก
เอาระบบมาจัดการหนี้ ไม่ให้กู้หลายทางให้กู้ได้ทีเดียว

จึงต้องเอาตัวเงินมารวมกัน คุณนี่สิน และบริหารจัดการ
โดยคณะกรรมการชุดเดียว”

(คำมอญ ศรีพงษ์เสรีฐ, สัมภาษณ์, 16 มิถุนายน 2555)

(1.4) คนมีคุณธรรม และสัจจะ สมาชิกมีความรับผิดชอบ มาส่งเงินสัจจะ
ชำระหนี้สิน และยื่นขอกู้ตรงเวลา

“รางวัลที่ได้ไม่ได้เป็นสิ่งยืนยันความสำเร็จ ความสำเร็จจริงๆ อยู่ที่คน
การทำงานจะมุ่งที่คนไม่ใช่มองเงิน และวัตถุประสงค์ของเป็นตัวตั้ง トラบใดที่
คนในชุมชนยังเข้ากันไม่ได้ อยู่ในสังคมไม่ได้ ก็ยังไม่สำเร็จ”

(สมจิตร ระภาคศรี, สัมภาษณ์, 13 มิถุนายน 2555)

(1.5) การสนับสนุนจากภายในชุมชน การส่งเสริมกลุ่มอาชีพโดยกลุ่มออม
ทรัพย์ให้ยืมทุนเพื่อการผลิต โดยปราศจากดอกเบี้ย รวมถึงการจัดหาวิทยากรจากภายนอกมาให้ความรู้
ด้านการผลิต และสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์ เช่น นำเปลือกมาออกแบบเพื่อตกแต่งจัดโต๊ะอาหาร
เป็นจานรองแก้ว และที่ใส่ของ เป็นต้น

“แม้ผลิตภัณฑ์ของกลุ่มอาชีพบ้าน โจดจะมีคุณภาพพอใช้ได้
แต่ควรเป็นผลิตภัณฑ์ที่ขึ้นเล็กลงมา กลุ่มอาชีพควรปรับ
ทัศนคติของตนด้านขาดเวลา ขาดความพร้อม และ
มีความกล้าที่จะลองทำ โดยประชาชนกลุ่มอาชีพ
และสมาชิกต้องร่วมมือกัน เพราะการเรียนรู้ไม่จำเป็น
ต้องเรียนทั้งวัน อยู่ที่การปรับเปลี่ยนจะมาเรียนตอนกลางคืนแทนก็ได้”

(คำมอญ ศรีพงษ์เสรีฐ, สัมภาษณ์, 16 มิถุนายน 2555)

(2) ปัจจัยภายนอก ได้แก่ การสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก และสภาพแวดล้อม
ทางเศรษฐกิจสังคม

(2.1) กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้าน โจด ได้รับการสนับสนุนจากองค์การบริหาร
ส่วนจังหวัดด้านถนนหนทาง และสาธารณูปโภค น้ำประปา ไฟฟ้า และโทรศัพท์ จึงเป็นชุมชนน่าอยู่
และมีสภาพแวดล้อมที่ยังเป็นธรรมชาติ แต่ละบ้านจะปลูกต้นไม้จำนวนมาก ในแต่ละคุ้มจะมีกำขำวัลย
เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม และคุณธรรม มีการปลูกผักสวนครัวไว้กินได้เพื่อใช้เป็นอาหารให้กับคนในคุ้ม

การได้รับการสนับสนุนจากแหล่งสนับสนุนภายนอก ในด้านการผลิตทาง
การเกษตร และพัฒนาอาชีพจากเกษตรอำเภอ และการศึกษานอกโรงเรียน จึงเป็นศูนย์รวมของการ
พัฒนาส่งเสริมอาชีพ และงานพัฒนาของชุมชนตัวอย่าง

(2.2) สภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจสังคมของชุมชนบ้าน โจด ชาวบ้าน โจดมีรายได้
เฉลี่ยต่อปีต่อคนเท่ากับ 53,213 บาท แม้จะผ่านเกณฑ์ความจำเป็นขั้นพื้นฐาน (จปฐ.) ในทุกครัวเรือน แต่

มีรายได้ต่ำเพราะการประกอบอาชีพการเกษตร มักขายผลผลิตไม่ได้ราคาหรือขาดอำนาจต่อรองในการขายกับนายทุน อีกทั้งรายได้จากการขายสินค้าของชุมชนยังมีน้อย วัตถุดิบในการผลิตมีราคาสูง และการตลาดยังไม่แน่นอน

ดังนั้น หากกลุ่มออมทรัพย์บ้าน โจดสามารถพัฒนาตลาด และผลิตภัณท์ รวมถึงเพิ่มอำนาจต่อรองของสินค้าและบริการได้มากขึ้นจะส่งผลดีต่อรายได้ในภาพรวมของชุมชน

3) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านท้าวสวย

(1) ปัจจัยภายใน ได้แก่ มีสถาบันการจัดการเงินทุน ผู้นำที่เข้มแข็ง และสมาชิกที่มีคุณธรรม

(1.1) ชุมชนมีสถาบันการจัดการเงินทุนท้าวสวยที่มีบทบาทอย่างมากในการสนับสนุนด้านเงินลงทุนกับกองทุนต่างๆ ในชุมชน โดยทุกกองทุนจะมารายงานผลการดำเนินงานทุกๆ 3 เดือน และหาแนวทางในการแก้ไขปัญหา อุปสรรคการดำเนินงานร่วมกัน เช่น กลุ่มโรงสีข้าว เกิดปัญหาขาดทุน เนื่องจากต้องจ่ายค่าแรงให้กับพนักงาน โรงสี และลงทุนไปมากในด้านครุฑชุมชน ทำเล้าหมู เล้าไก่ เลี้ยงปลาเพื่อการประกวด จึงยังเลี้ยงตัวเองไม่ได้ จึงร่วมกันแก้ปัญหาโดยให้กรรมการไปเป็นคนสีข้าวแทน ทำให้ไม่ต้องเสียค่าแรง และกลุ่มโรงสีมีผลกำไรมากขึ้นตามลำดับ

“กลุ่มออมทรัพย์ตั้งขึ้นมาจากธรรมชาติ ไม่ได้ตั้งเพื่อการรองรับเงินสนับสนุนจากรัฐแต่อย่างใด คณะกรรมการมีความเข้มแข็ง มีคุณธรรม และมีเงินทุน รวมถึงมีหน่วยงานให้คำแนะนำ เราต้องบริหารอย่างระมัดระวังเพราะเป็นเรื่องเปราะบางมาก กระแสภายนอกแรง แต่ก่อนอาศัยเงินทุนภายนอก โดยกลุ่มเป็นสมาชิกธนาคารออมสิน และกู้จาก โครงการพัฒนาชนบท ซึ่งกลุ่มออมทรัพย์เคยกู้ครั้งแรก ในปี พ.ศ. 51 จำนวน 800,000 บาท เพื่อให้สมาชิกกู้ยืมเพราะจำนวนเงินทุนของกลุ่มไม่เพียงพอ ปัจจุบันได้ชำระคืนหมดแล้ว และมีการทำข้อเสนอกับธนาคารออมสิน ในการกู้ยืมเงินฉุกเฉินจำนวน 2,000,000 บาทด้วย”

(คำพา แก้วระนา, สัมภาษณ์, 3 กรกฎาคม 2555)

แม้สถาบันการจัดการเงินทุนชุมชน และกลุ่มออมทรัพย์ต่างก็รับฝากเงิน และให้กู้ยืมเหมือนกัน ซึ่งมีแนวโน้มที่จะเป็นคู่แข่งทางธุรกิจกัน แต่ในมุมมองของประธานสถาบันการจัดการเงินทุนชุมชนกลับมองว่า ต่างเอื้อประโยชน์ให้กับสมาชิกในเรื่องของการเป็นแหล่งทุนที่สำคัญ

“ต่างเอื้อกัน และเชื่อมโยงกัน เพราะช่วงเวลาให้กู้ยืมแก่สมาชิก
ไม่พร้อมกันกลุ่มเองก็มีกระบวนการในพิจารณาในเรื่องประวัติ
ของผู้กู้ การชำระคืนซึ่งขึ้นกับเครดิต และการมีส่วนร่วมใน
กิจกรรมของสมาชิกด้วย ปัจจุบัน ผู้กู้ยืมมีโครงการขนาดใหญ่ขึ้น
จะสามารถกู้ยืมเป็นหลักสองสามแสนบาทก็มี”

(จรัส สมรุต, สัมภาษณ์, 2 กรกฎาคม 2555)

(2.2) มีผู้นำที่เข้มแข็ง ทำงานด้วยจิตอาสา และมีความเสียสละ เพราะปีที่ผ่านมา
จัดสรรให้ค่าตอบแทนกรรมการ ร้อยละ 10 คณะกรรมการรวม 13 คน เมื่อแบ่งเงินกันแล้วก็จะ ได้คนละ
ประมาณ 6,000 – 7,000 บาทต่อปีเท่านั้น ทั้งนี้ หากใครเป็นกรรมการของกลุ่มหรือกองทุนอื่นอีกก็จะ
ได้ค่าตอบแทนเพิ่มมากขึ้นด้วย

(2.3) สมาชิกที่มีคุณธรรม 5 ประการ การมีศีลจะ จึงต้องพัฒนาจิตวิญญาณ จะสรร
หาผู้มีจิตอาสา ฝึกความอดทนเพื่อสามารถครองตน ครองใจคนอื่นให้ได้ ควรเมตตาเห็นอารมณ์ จึงจะ
เกิดปัญหาในการให้บริการชุมชน

(2) ปัจจัยภายนอก ได้แก่ ได้รับการสนับสนุนแนวทางการจัดตั้งสถาบันการจัดการ
เงินทุนชุมชน การสนับสนุนเงินทุนจากองค์การบริหารส่วนตำบล และสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลง

(2.1) การได้รับการสนับสนุนแนวทางการจัดตั้งสถาบันการจัดการเงินทุนชุมชน
จากพัฒนากรในพื้นที่ในด้านความรู้ และการดำเนินงานนั้น แม้สถาบันจะไม่ได้บริหารจัดการกองทุน
ต่างๆ แบบบูรณาการก็ตาม แต่ก็ทำหน้าที่กำกับดูแลกลุ่มองค์กรชุมชน และกองทุนต่างๆ ทั้ง 21 กองทุน
แบบหลวมๆ ใช้ระเบียบข้อบังคับชุดเดียวกันกับกลุ่มออมทรัพย์ และต้องมารายงานความก้าวหน้าการ
ดำเนินงานทุก 3 เดือน แต่สำหรับสมาชิกของกลุ่มออมทรัพย์จะให้กลุ่มออมทรัพย์ดูแลเอง รวมถึง
บริหารเงินทุนให้สถาบันการจัดการเงินทุนในด้านการเบิกจ่ายเงินกู้ยืมด้วย

เป็นที่สังเกตว่า การดำเนินงานของสถาบันการจัดการเงินทุนที่พหุสวายขยาย
การดำเนินงานเครือข่ายในระดับอำเภอห้วยแถลง โดยให้กู้ยืมกับกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองกลุ่ม
อื่นๆ เพื่อ ไปปิดบัญชี และงบบุคลของแต่ละกองทุน จึงทำให้มีผลกำไรหรือดอกเบี้ยจากการให้กู้ยืมเป็น
จำนวนมาก

การบริหารของสถาบันการจัดการเงินทุนดังกล่าว เป็นแนวทางที่ต่างจาก
กรมการพัฒนาชุมชนกำหนด เพราะมีนโยบายห้ามรับสมาชิกภายนอกเขต และห้ามปล่อยดอกเบี้ย
มากกว่าธนาคาร

“สภาพการณ์ของแต่ละตำบล อำเภอเป็น ไปได้ยากหากจะทำตามกรม
เขาเข้ามาเป็นสมาชิก และมาด้วยศรัทธา พอตั้งเป็นสถาบัน
การเงินชุมชนแล้ว ทางอำเภอก็แนะนำให้กลุ่มต่างๆ มาเป็นสมาชิก
มีทั้งในระดับตำบล และอำเภอ แต่ก็ยังมีบางกลุ่มสร้างปัญหา
ปัจจุบันสถาบันการเงินชุมชนจะรับเฉพาะในระดับตำบลเท่านั้น”

(จรัส สมรุต, สัมภาษณ์, 2 กรกฎาคม 2555)

ทั้งนี้ การบูรณาการกองทุนชุมชน โดยนำเงินของทุกกองทุนมารวมกันไว้ที่
เดียวแล้วให้คณะกรรมการชุดเดียวบริหารนั้น ประธานกลุ่มออมทรัพย์มีความเห็นที่แตกต่าง

“หากบูรณาการแล้วผู้ได้ที่เดียว ก็ไปเก็บหนี้เก่าเพื่อเหลือติดหนี้
ที่เดียวจะเหมาะกับลูกหนี้ที่ไม่เคลื่อนไหว คิดสัญญา และต้องหา
แหล่งเงินทุนภายนอกมาใช้หนี้ด้วยดี”

(คำพา แก้วระนา, สัมภาษณ์, 3 กรกฎาคม 2555)

(2.2) การได้รับการสนับสนุนเงินทุนจากองค์การบริหารส่วนตำบลที่พวดย
ในโครงการกระตุ้นเศรษฐกิจจากงบประมาณส่วนกลาง โดยขอรับการสนับสนุนการดำเนินกิจกรรม
ของกลุ่มออมทรัพย์แบบปลอดดอกเบี้ย เพื่อสร้างรายได้แบบพออยู่พอกิน และการเพื่อแม่ ช่วยเหลือ
เกื้อกูลกันในชุมชน

(2.3) สภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปจะมีผลต่อการทำงานของกลุ่มออมทรัพย์
ทั้งสิ้น เช่น ฝนไม่ตก ผลผลิตไม่ได้ตามเป้าหมายหรือขายไม่ได้ราคา สำหรับคนที่เป็หนี้ หากขาดส่ง
หรือผิดสัญญาย่อมกระทบต่อผลประโยชน์ของกลุ่ม และการปันผล แม้ในปัจจุบัน กลุ่มจะมีสมาชิกที่
ผิन्छหรือส่งชำระคืนเงินกู้ไม่ตรงหรือล่าช้า คิดเป็นร้อยละ 10 ของลูกหนี้ทั้งหมดก็ตาม

4) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออม
ทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านหนองหิน

(1) ปัจจัยภายใน ได้แก่ การปรับเปลี่ยนกระบวนการดำเนินงาน การคงอยู่ของกลุ่ม
ออมทรัพย์ การประชาสัมพันธ์การดำเนินงานอย่างทั่วถึง และสร้างแนวทางการพัฒนาร่วมกันของคน
ในชุมชน สมาชิก ผู้นำ ประธานกลุ่ม และการบริหารจัดการของกลุ่มออมทรัพย์

(1.1) การปรับเปลี่ยนกระบวนการดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์ ในการพัฒนา
ต้องอาศัยการขับเคลื่อนองค์กรชุมชนที่มีทั้งหมดในชุมชน

“บางเรื่องก็ยังคงพัฒนาต่อไป แต่บางเรื่องก็เป็นไปได้ยาก
 กลุ่มออมทรัพย์จะอยู่ได้ด้วยการสนับสนุนจากคนภายในชุมชนเอง
 กลุ่มอาชีพเข้ามาร่วมกับกลุ่มออมทรัพย์มากขึ้น เชื่อมโยงกับ
 กลุ่มออมทรัพย์ เพื่อสร้างรายได้ เพิ่มผลผลิต สำคัญต่อ
 การเจริญเติบโตของกลุ่มออมทรัพย์เอง การสนับสนุนของ
 กลุ่มออมทรัพย์ต่ออาชีพจะทำให้สมาชิกมีรายได้เพิ่มขึ้น
 กลุ่มจะสอนบัญชีครัวเรือน เศรษฐกิจพอเพียง การลดรายจ่าย
 เพิ่มรายได้ แก้ปัญหาเศรษฐกิจภายในชุมชน”

(สมหมาย วงศ์ด้วง, สัมภาษณ์, 21 มิถุนายน 2555)

(1.2) การคงอยู่ของกลุ่มออมทรัพย์

“การไม่มีกลุ่มออมทรัพย์ หมู่บ้านจะพัฒนาไปได้น้อย
 เพราะเราช่วยด้านสวัสดิการมาก หากต่างคนต่างอยู่จะ
 ไม่สนใจกัน ขาดความสามัคคี”

(ผู้ใหญ่อุทิศ ทองวิเศษ, สัมภาษณ์, 20 มิถุนายน 2555)

กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านหนองหิน เน้นเรื่องเศรษฐกิจสังคม ความ
 เป็นอยู่ และสวัสดิการของสมาชิก และชุมชนอย่างมาก นอกจากการทำมาแล้ว ยังมีปัญหาในเรื่องการ
 ประกอบอาชีพให้มีความเข้มแข็ง เพราะในชุมชนมีกลุ่มอาชีพอยู่น้อย การมุ่งส่งเสริมการฝึกค้าขาย
 ทักษะทางธุรกิจ แต่ก็ยังขาดการส่งเสริมการเรียนรู้ด้านการผลิต ยกเว้นกลุ่มอาชีพเดิมที่มีสอนให้ทำปุ๋ย
 ชีวภาพ การใช้แรงงานกันเอง แต่ก็มีสมาชิกเข้าร่วมไม่มากเท่าที่ควร

กลุ่มออมทรัพย์จึงร่วมกับผู้นำชุมชนในการตั้งคุ่มต่างๆ ขึ้น โดยกรรมการคุ่ม
 จะต้องเป็นตัวอย่างในงานพัฒนา การแต่งกาย การพูดจา ประหยัดคอดออม การเข้าสังคม การดำรงชีวิต
 ในครอบครัว ลดละเลิกอบายมุข เป็นต้น รวมถึงช่วยควบคุม ดูแล และส่งเสริมการเกษตรภาคครัวเรือน
 เช่น การปลูกผักไว้กินได้ไว้หน้าบ้าน และในพื้นที่สาธารณะของชุมชน เป็นต้น

(1.3) การประชาสัมพันธ์การดำเนินงานอย่างทั่วถึง และสร้างแนวทางการพัฒนา
 ร่วมกันของคนในชุมชน

(1.4) สมาชิก ผู้นำ ประธานกลุ่ม และการบริหารจัดการของกลุ่มออมทรัพย์

“ทุกปัจจัยส่งผลต่อความสำเร็จ และเชื่อมโยงกันทั้งสิ้น
 การพัฒนาคณะกรรมการจะดึงสมาชิกเข้าร่วมกิจกรรมด้วย
 สิ่งที่สำคัญสุดที่ก่อให้เกิดความสำเร็จคือการบริหารงาน
 ของกรรมการ ความพร้อมเพียง ช่วยเหลือกัน
 ระบบบริหารจัดการ การพบปะซึ่งกัน

และกันบ่อยๆ การใส่ใจดูแล สมาชิกจะเกิดศรัทธา
 ในกรรมการมากขึ้น จนเกิดการร่วมมือจากสมาชิกใน
 การทำงานได้มาก กรรมการจะมีผลงานประจักษ์
 เมื่อสมาชิกศรัทธา และเชื่อมั่นจึงนำเงินมาฝาก
 กับกลุ่มออมทรัพย์เพิ่มมากขึ้น”

(สมหมาย วงศ์ด้วง, สัมภาษณ์, 21 มิถุนายน 2555)

(2) ปัจจัยภายนอก ได้แก่ การสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก สภาพแวดล้อม และ
 ทรัพยากรที่เปลี่ยนแปลง

(2.1) การสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก เช่น พัฒนาชุมชนจังหวัด อาสาสมัคร
 หมู่บ้าน (อสม.) เข้ามาช่วยเหลือกลุ่มออมทรัพย์ในหลายๆ ด้าน เช่น การอบรมส่งเสริมอาชีพ

“การเข้ามาช่วยเหลือของหน่วยงานภายนอก เรายังไปไม่ได้ไม่สุดทาง
 หรือบรรลุเป้าหมาย จึงต้องอบรมอาชีพแล้วจะเกิดรายได้ขึ้น
 และทำงานร่วมกันจนกว่าจะประสบความสำเร็จ”

(สมหมาย วงศ์ด้วง, สัมภาษณ์, 21 มิถุนายน 2555)

(2.2) สภาพแวดล้อม และทรัพยากรที่เปลี่ยนแปลงไปส่งผลต่อการดำเนินชีวิตของ
 คนในชุมชนเป็นอย่างมาก

“การทำมาหากินตามธรรมชาติปัจจุบันไม่ค่อยมีให้เห็น
 เหมือนเช่นอดีตที่ผ่านมาทรัพยากรธรรมชาติเริ่มลดน้อยลง
 พวกหน่อไม้ กบ เขียด และปลาไม่มีแล้ว”

(พั้ว วงศ์ด้วง, สัมภาษณ์, 19 มิถุนายน 2555)

4.3 สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลของตอนที่ 4 ดังนี้

(1) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพกิจกรรมทางเศรษฐกิจ

พิจารณาด้านเศรษฐกิจ ความเข้มแข็ง และพึ่งตนเอง การบริหารจัดการ และระเบียบ
 ข้อบังคับ การสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก และบรรยากาศ และสภาพแวดล้อม

ในภาพรวมปัจจัยที่ศึกษาส่งผลต่อการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพกิจกรรมทาง
 เศรษฐกิจอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน ($\bar{X}_{รวม} = 7.12$, S.D. = 1.94) โดยมีปัจจัยบรรยากาศ และ
 สภาพแวดล้อม มีค่าเฉลี่ยสูงสุดใกล้เคียงกับปัจจัยการบริหารจัดการ และระเบียบข้อบังคับกลุ่ม เท่ากับ
 7.66 และ 7.61 (มีค่า S.D. = 1.82 เท่ากัน) รองลงมาเป็นปัจจัยความเข้มแข็ง และพึ่งตนเอง ($\bar{X} = 7.46$,
 S.D. = 1.79) ตามด้วยปัจจัยด้านเศรษฐกิจ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 6.63 (S.D. = 1.96) และปัจจัยด้านการ

สนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก มีค่าเฉลี่ยน้อยกว่าทุกด้าน ($\bar{X} = 6.04, S.D. = 2.20$) ตามลำดับ แสดงรายละเอียดดังตารางที่ 5.87

ตารางที่ 5.87 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจ

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้	ค่าเฉลี่ยของปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจ	
บรรยากาศ และสภาพแวดล้อม ($\bar{X} = 7.66, S.D. = 1.82$)	<ul style="list-style-type: none"> ชุมชนมีบรรยากาศและวัฒนธรรมที่เอื้อเพื่อพ่อแม่ ช่วยเหลือเกื้อกูล ($\bar{X} = 7.75, S.D. = 2.12$) ชุมชนมีวิถีชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีความเข้มแข็ง และสามารถพึ่งตนเอง ($\bar{X} = 7.72, S.D. = 2.07$) 	<ul style="list-style-type: none"> ชุมชนมีภูมิปัญญาท้องถิ่น ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นและปราชญ์ชาวบ้าน ($\bar{X} = 7.55, S.D. = 2.12$) ชุมชนมีสิ่งแวดล้อมที่ดี และทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ ($\bar{X} = 7.54, S.D. = 2.19$)
การบริหารจัดการ และระเบียบข้อบังคับกลุ่ม ($\bar{X} = 7.61, S.D. = 1.82$)	<ul style="list-style-type: none"> มีระเบียบข้อบังคับที่เป็นลายลักษณ์อักษร โดยสมาชิกมีส่วนร่วมในการร่างระเบียบ และปฏิบัติตามระเบียบ ($\bar{X} = 7.90, S.D. = 2.17$) 	<ul style="list-style-type: none"> คณะกรรมการมีความสามารถในการบริหารจัดการแบบมืออาชีพ ($\bar{X} = 7.03, S.D. = 2.23$)
ความเข้มแข็ง และพึ่งตนเอง ($\bar{X} = 7.46, S.D. = 1.79$)	<ul style="list-style-type: none"> สมาชิกมีวินัยทางการเงิน ส่งเงินสัจจะ และเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มสม่ำเสมอ ($\bar{X} = 7.93, S.D. = 2.17$) คณะกรรมการมีความรู้ ความสามารถ คุณธรรม ($\bar{X} = 7.87, S.D. = 2.20$) 	<ul style="list-style-type: none"> การส่งเสริมให้สมาชิกเข้าร่วมกิจกรรมการผลิต และประกอบอาชีพในรูปแบบธุรกิจชุมชน ($\bar{X} = 6.79, S.D. = 2.43$)
เศรษฐกิจ ($\bar{X} = 6.63, S.D. = 1.96$)	<ul style="list-style-type: none"> รายได้จากการประกอบอาชีพน้อยหรือต่ำกว่าค่าแรงขั้นต่ำ ($\bar{X} = 6.54, S.D. = 2.66$) 	<ul style="list-style-type: none"> ความไม่พอเพียงของทรัพยากร และวัตถุดิบในการผลิตและยังชีพ ($\bar{X} = 6.14, S.D. = 2.55$)
การสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก ($\bar{X} = 6.04, S.D. = 2.20$)	<ul style="list-style-type: none"> การได้รับการส่งเสริมการเรียนรู้ด้านวิชาการเกษตรและแปรรูปผลผลิต ($\bar{X} = 5.85, S.D. = 2.75$) 	<ul style="list-style-type: none"> การได้รับวัสดุและอุปกรณ์ส่งเสริมการผลิตและแปรรูป ($\bar{X} = 4.66, S.D. = 3.18$)

2) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์กรณีศึกษา

จากตารางที่ 5.88 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์กรณีศึกษา สามารถแบ่งเป็นสองปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยภายใน และภายนอก กล่าวคือ

ปัจจัยภายในจะเกี่ยวข้องกับผู้นำหรือคณะกรรมการของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตที่ใช้หลักการบริหารจัดการกลุ่มที่มีจุดเน้นที่สำคัญแตกต่างกันไป เช่น กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านขามใช้หลักการบริหารในแนวราบหรือเป็นการทำปฏิบัติงานร่วมกันระหว่างผู้นำ คณะกรรมการ และสมาชิก ทุกคนจึงมีความเท่าเทียมกัน มีการทำให้ดูเป็นตัวอย่าง ไม่ใช่การสั่งการจากบนลงล่าง กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านโจด ใช้ระเบียบข้อบังคับกลุ่มเป็นแนวทางการดำเนินงาน ใช้หลักประชาธิปไตยหรือฟังเสียงส่วนใหญ่ของสมาชิก การดำเนินงานจึงมีความชัดเจน และตรวจสอบได้ทุกขั้นตอน กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านทัพสวย ให้หลักคุณธรรม 5 ประการ ได้แก่ ความซื่อสัตย์ ความเสียสละ ความรับผิดชอบ ความเห็นอกเห็นใจ และความไว้วางใจในการบริหารจัดการ การทำงานใช้หลักเหตุผลมากกว่าอารมณ์ และกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านหนองหินใช้การบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม ทุกคนเป็นเจ้าของกลุ่มออมทรัพย์โดยจะให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการพัฒนา ร่วมรับผิดชอบ และแสดงความคิดเห็น

สำหรับปัจจัยภายนอกจะเป็นการประสานงานหรือพึ่งพาหน่วยงานสนับสนุนภายนอกนอกเหนือจากการพึ่งตนเองของกลุ่มออมทรัพย์ เช่น กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านขามมีการขยายการดำเนินงานในระดับเครือข่ายร่วมกันกับกลุ่มออมทรัพย์อื่นๆ ในระดับตำบล อำเภอ และจังหวัด กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านโจด มีการขยายโอกาส และสร้างอำนาจต่อรองทางเศรษฐกิจสังคมและการประสานงานร่วมกับหน่วยงานสนับสนุนภายนอก กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านทัพสวยมีการขยายการดำเนินงานในระดับตำบล และการประสานงานร่วมกับหน่วยงานสนับสนุนภายนอก และกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านหนองหินมีการประสานงานร่วมกับหน่วยงานสนับสนุนภายนอก

ตารางที่ 5.88 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์กรณีศึกษา

ประเด็นที่ศึกษา	กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านขาม	กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านโจด	กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านทัพสวย	กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านหนองหิน
ปัจจัยภายในที่ส่งผลต่อการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจ	ผู้นำชุมชน มีคุณธรรม บริหารและประสานงานกันในแนวราบ ไม่สั่งการ มีความสามารถในการปรับกระบวนการทำงาน	ผู้นำชุมชนที่เข้มแข็ง มีรูปแบบบริหารจัดการที่ชัดเจน ปรับเปลี่ยนกระบวนการทำงาน คนมีคุณธรรม สัจจะ และสนับสนุนการดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์	ผู้นำเข้มแข็ง และสมาชิกมีคุณธรรม 5 ประการร่วมกัน และมีสถาบันการจัดการเงินทุนร่วมตรวจสอบ การดำเนินงานของกลุ่มอาชีพ และกองทุนต่างๆ	การปรับเปลี่ยน กระบวนการทำงาน ตามสถานการณ์ สร้างแนวทางการพัฒนา ร่วมกัน ระหว่างผู้นำ คณะกรรมการ และสมาชิก

ตารางที่ 5.88 (ต่อ)

ประเด็นที่ศึกษา	กลุ่มออมทรัพย์เพื่อ การผลิตบ้านงาม	กลุ่มออมทรัพย์เพื่อ การผลิตบ้านใจดี	กลุ่มออมทรัพย์เพื่อ การผลิตบ้านทัพสวย	กลุ่มออมทรัพย์เพื่อ การผลิตบ้านหนองหิน
ปัจจัยภายนอก ที่ส่งผลกระทบต่อ เรียนรู้เพื่อเพิ่ม ประสิทธิผล กิจกรรมทาง เศรษฐกิจ	การขยายการ ดำเนินงานในระดับ เครือข่ายในตำบล อำเภอ และจังหวัด	การขยายโอกาส และสร้างอำนาจ ต่อรองทางเศรษฐกิจ สังคม และการ ประสานงานร่วมกับ หน่วยงานสนับสนุน ภายนอก	การขยายการ ดำเนินงานในระดับ ตำบล และการ ประสานงานร่วมกับ หน่วยงานสนับสนุน ภายนอก	การประสานงานร่วมกับ หน่วยงานสนับสนุน ภายนอก

ตอนที่ 5 แนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจของ กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

ผลการวิจัยในส่วนนี้ มีขั้นตอนการดำเนินการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 4 เพื่อนำเสนอแนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต มีรายละเอียด ดังนี้

5.1 การยกร่างแนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

5.2 ข้อเสนอแนะจากการสนทนากลุ่มเพื่อการปรับปรุงร่างแนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจ

5.3 ข้อเสนอแนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ

5.1 การยกร่างแนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

ในส่วนของการยกร่างแนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตนี้ ได้จากการนำบริบทเชิงพื้นที่ และกรณีศึกษาของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ในบทที่ 4 และผลการวิจัยในบทที่ 5 มาใช้เป็นข้อมูลประกอบการยกร่างแนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต มีรายละเอียดของที่มาของร่างแนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ดังตารางที่ 5.89

ตารางที่ 5.89 ร่างแนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจ

สรุปผลการวิจัย	ร่างแนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจ
<p>1. สภาพการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต</p> <p>1.1 สรุปในภาพรวมของกลุ่มออมทรัพย์</p> <ul style="list-style-type: none"> -มีเงินสะสมสะสมเฉลี่ยต่อกลุ่ม 1,250,434 บาท มากกว่าเงินให้กู้ยืมหรือสินเชื่อเฉลี่ยต่อกลุ่ม 1,001,993 บาท หรือมีเงินออมมากกว่าเงินกู้เฉลี่ยต่อกลุ่ม หากเปรียบเทียบการฝากเงินสะสมสะสมในปี พ.ศ. 2553 – 2554 มีเงินสะสมสะสมเฉลี่ยเพิ่มขึ้น 55,300 บาทหรือร้อยละ 6.3 และจำนวนสมาชิกฝากเงินเฉลี่ยต่อกลุ่มเพิ่มขึ้น 13 คนหรือร้อยละ 6.8 -การเปรียบเทียบให้สินเชื่อประเภทกู้สามัญในปี พ.ศ. 2553 – 2554 ให้สินเชื่อประเภทกู้สามัญเฉลี่ยเพิ่มขึ้น 14,341 บาทหรือร้อยละ 1.5 และมีจำนวนสมาชิกกู้ยืมหรือขอสินเชื่อเฉลี่ยเพิ่มขึ้น 64 คนหรือร้อยละ 40.5 -ส่วนใหญ่มีกิจกรรมส่งเสริมอาชีพด้านศูนย์สาธิตการตลาดมากที่สุด รองลงมาเป็นยุ่งฉาง จำหน่ายปุ๋ย ร้านค้าชุมชน และโรงสีข้าว สำหรับกิจกรรมที่ดำเนินงานน้อย ได้แก่ โรงผลิตน้ำดื่ม ลานตากผลผลิต และบิ๊มน้ำมัน -กิจกรรมที่ดำเนินงานจนประสบความสำเร็จสูงสุดสามลำดับแรก ได้แก่ ศูนย์สาธิตการตลาด ร้านค้าชุมชน และการจำหน่ายปุ๋ย -ส่วนใหญ่มีการจัดสวัสดิการด้านทุนสาธารณสุข ประโยชน์ รองลงมาเป็น ฌาปนกิจสงเคราะห์ ทุนการศึกษา และการสงเคราะห์ผู้สูงอายุ ผู้พิการ และผู้ด้อยโอกาส สำหรับกิจกรรมที่จัดสวัสดิการน้อย ได้แก่ การประกันภัย ประกันสุขภาพ ประกันชีวิต และทุนสาธารณสุข <p>1.2 แยกตามกลุ่มประสิทธิผล</p> <p>ทุกกลุ่มประสิทธิผลมีการดำเนินกิจกรรมศูนย์สาธิตการตลาดมากที่สุด รองลงมาคือ ยุ่งฉาง สำหรับการจำหน่ายปุ๋ย จะเป็นการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มประสิทธิผลปานกลาง และสูง ส่วนการจัดสวัสดิการ กลุ่มประสิทธิผลต่ำ และปานกลาง มีการจัดทุนสาธารณสุขประโยชน์มากที่สุด รองลงมาจัดฌาปนกิจสงเคราะห์ และทุนการศึกษา ส่วนกลุ่มประสิทธิผลสูง มีการจัดสวัสดิการฌาปนกิจสงเคราะห์ และทุนสาธารณสุขประโยชน์มากที่สุด รองลงมาจัดทุนการศึกษา และการสงเคราะห์ผู้สูงอายุ ผู้พิการ และผู้ด้อยโอกาสใกล้เคียงกัน</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. ควรส่งเสริมการออม และระดมทุนเพิ่มเติมโดยพิจารณาถึงความจำเป็น และศักยภาพของชุมชน และสมาชิก 2. มีการรับสมัครสมาชิกใหม่ และเพิ่มวงเงินสะสมทุกปี 3. ฝ่ายเงินกู้ และฝ่ายตรวจสอบให้ความรู้กับสมาชิกที่ขอกู้ยืม ในเรื่องการใช้จ่ายเงินให้ตรงตามวัตถุประสงค์ และการชำระคืน รวมถึงการพิจารณาอนุมัติเงินกู้โดยดูจากความจำเป็น ความสามารถในการชำระหนี้ และการมีส่วนร่วมของกลุ่มออมทรัพย์ 4. ควรเพิ่มหรือขยายกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์ให้เข้มแข็ง พึ่งตนเองได้มากขึ้น เช่น ส่งเสริมกิจกรรมที่ใช้วัตถุดิบหรือทรัพยากรที่มีในชุมชน 5. ควรส่งเสริมการจัดสวัสดิการให้มีความหลากหลาย ครอบคลุม และมีความเสมอภาคมากขึ้น 6. กิจกรรมทางเศรษฐกิจที่กลุ่มดำเนินการจะบรรลุประสิทธิผลของกลุ่มหรือไม่ขึ้นกับความพร้อมด้านบุคลากร ความรู้ ประสบการณ์ และเงินทุน ดังนั้น กลุ่มออมทรัพย์ในทุกกลุ่มประสิทธิผลจะมีการเรียนรู้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจจากภายใน และภายนอกชุมชน เช่น เวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการศึกษาดูงาน แล้วจึงนำมาประยุกต์กับความรู้เดิมเพื่อพัฒนาเป็นแผนการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์ต่อไป

ตารางที่ 5.89 (ต่อ)

สรุปผลการวิจัย	ร่างแนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจ
<p>1.3 การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์กรณีศึกษา</p> <p>1.3.1 กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านขาม</p> <p>สร้างอำนาจต่อรองทางการตลาดด้านผลผลิตทางการเกษตร และนำผลกำไรที่ได้จากการดำเนินธุรกิจมาจัดสรรเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้านสวัสดิการ ทูนาสาธารณประโยชน์มีการเงินปันผลแก่สมาชิก และเป็นทุนดำเนินงาน ซื่อเครื่องจักร และที่ดินหรือการทำนารวม</p> <p>1.3.2 กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านโจด</p> <p>การบริหารจัดการใช้ระเบียบข้อบังคับในการดำเนินงานยอมรับฟังเสียงส่วนใหญ่ของสมาชิก ยอมรับความแตกต่าง แต่ไม่แตกแยก จึงให้ความสำคัญกับผู้อาวุโส และให้เกียรติผู้มาเยี่ยมเยียน</p> <p>1.3.3 กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านทัพสาว</p> <p>การสละเลิกดำเนินงาน และความไม่ต่อเนื่องของกลุ่มอาชีพ และองค์กรชุมชนส่งผลต่อการพัฒนาชุมชนแบบองค์รวม และจากการมีผู้นำคนใหม่ (ผู้ใหญ่บ้าน) ส่งผลให้การต่อยอดงานพัฒนาชุมชน และกลุ่มอาชีพต่างๆ อยู่ในช่วงเปลี่ยนถ่าย โอนงาน และส่งผลต่อการประสานงาน การยอมรับ และความไว้วางใจของคนในชุมชน</p> <p>1.3.4 กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านหนองหิน</p> <p>ขาดผู้นำที่มีทักษะในการบริหารจัดการทางการตลาด และต่อยอดทางภูมิปัญญาชาวบ้านเพื่อพัฒนาชุมชน ให้น่าอยู่ทางด้านสิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมท้องถิ่น</p> <p>2. สภาพการเรียนรู้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต</p> <p>2.1 สรุปในภาพรวมของกลุ่มออมทรัพย์</p> <p>-ในภาพรวมกลุ่มออมทรัพย์ส่วนใหญ่มีการเรียนรู้ด้านการออมเพื่อการผลิต (ฝากเงินตั้งจะ และให้กู้ยืม) รองลงมาเรียนรู้ด้านสวัสดิการ และการส่งเสริมอาชีพใกล้เคียงกัน และไม่มีการเรียนรู้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจเรื่องใดเลยเล็กน้อย</p> <p>-ส่วนใหญ่จะไม่ค่อยใช้จ่ายในการเรียนรู้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจกรณีค่าใช้จ่ายมากกว่างบประมาณที่ตั้งไว้ จะมีการจัดสรรงบประมาณเพิ่มเติมภายในกลุ่มมากที่สุด รับบริจาค และขอเงินอุดหนุนจากหน่วยงานภายนอกใกล้เคียงกัน</p>	<p>7. การพัฒนาศักยภาพของคณะกรรมการด้วยการเตรียมคน เตรียมงาน และสร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันภายในชุมชนผ่านการอบรมสัมมนาจากภายนอกแล้วนำมาถ่ายทอด ปรับใช้ และสร้างองค์ความรู้ และนำมาปฏิบัติ ทดลอง การใช้ผู้นำเป็นสื่อในการประชาสัมพันธ์กิจกรรม และการดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์</p> <p>8. การปรับเปลี่ยนการบริหารจัดการอย่างสอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันของชุมชน และการเปลี่ยนทางเศรษฐกิจสังคมด้วยการรื้อฟื้นกลุ่มอาชีพ ส่งเสริมกลุ่มต่างๆ ในชุมชนให้สามารถกลับมาดำเนินงานใหม่ และให้ผู้นำกลุ่มอาชีพเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการกับกลุ่มออมทรัพย์มากขึ้น</p> <p>9. การพัฒนากลุ่มอาชีพ หรืออาชีพเสริมภายในชุมชน เช่น การจัดอบรมเพื่อเพิ่มทักษะด้านการผลิต และแปรรูปการเกษตรของกลุ่มทอผ้าไหมมัดหมี่ โดยการศึกษา นอกโรงเรียน</p> <p>1. การเรียนรู้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจส่วนใหญ่มีลักษณะแบบไม่เป็นทางการ การเรียนรู้ที่เกิดขึ้นภายในชุมชนนี้ส่งผลให้เกิดการพัฒนาศักยภาพ ผู้นำ และคณะกรรมการกลุ่มออมทรัพย์ ส่งผลต่อความเข้มแข็ง ฟังตนเองได้ทางเศรษฐกิจสังคมของกลุ่มออมทรัพย์</p>

ตารางที่ 5.89 (ต่อ)

สรุปผลการวิจัย	ร่างแนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจ
<p>2. สภาพการเรียนรู้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต (ต่อ)</p> <p>2.1 สรุปในภาพรวมของกลุ่มออมทรัพย์ (ต่อ)</p> <p>-ส่วนใหญ่ มีการเรียนรู้เนื้อหากิจกรรมทางเศรษฐกิจจากเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้มีมากที่สุด รองลงมาจากการฝึกอบรมหรือสัมมนาภายในกลุ่ม ตามด้วยการฝึกอบรมหรือสัมมนาภายนอก และจากศึกษาดูงานหรือทัศนศึกษา</p> <p>-ส่วนใหญ่มีวิธีการเรียนรู้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจด้วยการถ่ายทอด หรือบอกเล่า รองลงมาเป็นการนำเสนอต่อที่ประชุมกลุ่มออมทรัพย์ การสังเกต และการจดจำ ตามด้วยวิธีการฝึกปฏิบัติ การอ่าน และเรียนรู้ด้วยตนเอง</p> <p>-ส่วนใหญ่มีช่องทางการเรียนรู้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจด้วยสื่อบุคคล รองลงมารับชมโทรทัศน์ และรับฟังข่าวสารจากหอกระจายข่าว ใกล้เคียงกัน ตามด้วยประกาศหรือจดหมายจากหน่วยงานราชการ วิทยุ หนังสือพิมพ์ และแผ่นพับ หรือโบปลิว ใกล้เคียงกัน</p> <p>-สำหรับปัญหา อุปสรรคการเรียนรู้ของกลุ่มออมทรัพย์ ส่วนใหญ่คณะกรรมการขาดการอบรมเรียนรู้ ขาดทักษะการบริหารจัดการ และระบบบัญชี แนวทางแก้ไขการเรียนรู้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ได้แก่ การจัดเวทีประชาคม ประชุมชี้แจงปรึกษาหารือ สนทนากลุ่มเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และสร้างความเข้าใจกับสมาชิก หรือส่งเสริม สร้างศักยภาพคณะกรรมการ และสมาชิกด้วยการหาประสบการณ์ ความรู้จากการอบรมสัมมนา และศึกษาดูงาน</p> <p>2.2 แยกตามกลุ่มประสิทธิผลสูง ปานกลาง และต่ำ</p> <p>-ทุกกลุ่มประสิทธิผลส่วนใหญ่มีการเรียนรู้กิจกรรมด้านการออมเพื่อการผลิต รองลงมา มีการเรียนรู้ด้านการจัดสวัสดิการ และการส่งเสริมอาชีพใกล้เคียงกัน และมีส่วนน้อยไม่มีการเรียนรู้ใดเลย เช่นเดียวกับในภาพรวม</p> <p>-การเรียนรู้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มประสิทธิผลปานกลาง มีร้อยละ 58.3 การเรียนรู้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มประสิทธิผลสูง มีร้อยละ 27.4 และการเรียนรู้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มที่มีประสิทธิผลต่ำ มีร้อยละ 14.3</p>	<p>2. เนื่องจากกิจกรรมการออมเป็นกิจกรรมตั้งต้นของกลุ่มเพื่อเป็นพื้นฐานการพัฒนา และขยายสู่การดำเนินกิจกรรมอื่นๆ เมื่อกลุ่มมีทุนดำเนินการ จนสามารถนำผลกำไรมาเป็นผล จัดสวัสดิการให้แก่สมาชิก และชุมชนได้แล้ว กลุ่มออมทรัพย์จะมียอดความรู้ และสามารถจัดการความรู้ของตนเอง ควรถอดบทเรียนของกลุ่มเพื่อการเรียนรู้ร่วมกัน และกำหนดกลยุทธ์ วางแผนแนวทางการพัฒนากลุ่มออมทรัพย์ร่วมกัน ซึ่งจะส่งผลให้กลุ่มมีทิศทางการพัฒนาที่ชัดเจนขึ้น</p> <p>3. แนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้ที่แตกต่างกันของแต่ละกลุ่มประสิทธิผล ผู้เกี่ยวข้องสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางจัดการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์ที่มีประสิทธิผลแตกต่างกันแล้ว ทำการประเมินผลว่าเกิดประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจเพิ่มขึ้นหรือไม่อย่างไร</p>

ตารางที่ 5.89 (ต่อ)

สรุปผลการวิจัย	ร่างแนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจ
<p>2. สภาพการเรียนรู้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต (ต่อ)</p> <p>2.3 การเรียนรู้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์กรณีศึกษา</p> <p>2.3.1 กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านขาม เริ่มจากศึกษาดูงานกลุ่มอื่น นำมาปรับใช้ และวางแผนการพัฒนาชุมชน ใช้การแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากเวทีประชาคม มุ่งพัฒนาศักยภาพกรรมการเป็นหลัก</p> <p>2.3.2 กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านโจด การเรียนรู้เพื่อพัฒนาศักยภาพของผู้นำ และเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ของกลุ่มอาชีพ</p> <p>2.3.3 กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านทัพสาว การเรียนรู้ด้านการเพิ่มผลผลิต และการแปรรูปทางการเกษตร จากการศึกษาดูงานภายนอก และหน่วยงานสนับสนุนเข้ามาสอนอาชีพเสริมภายในชุมชน</p> <p>2.3.4 กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านหนองหิน ให้ตัวแทนของกลุ่มอาชีพเข้าร่วมบริหารจัดการกลุ่มออมทรัพย์ เพื่อร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านการผลิต จัดทัศนศึกษา และอบรมสัมมนาภายนอก</p> <p>3. ประสิทธิภาพกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต</p> <p>3.1 สรุปในภาพรวมของกลุ่มออมทรัพย์ ในภาพรวมกลุ่มออมทรัพย์มีประสิทธิภาพกิจกรรมทางเศรษฐกิจอยู่ในระดับปานกลาง มีประสิทธิภาพด้านการออมเพื่อการผลิต และการจัดสวัสดิการใกล้เคียงกัน ซึ่งมากกว่าประสิทธิภาพการส่งเสริมอาชีพ</p> <p>3.2 แยกตามกลุ่มประสิทธิภาพสูง ปานกลาง และต่ำ กลุ่มประสิทธิภาพต่ำให้ความสำคัญกับการดำเนินกิจกรรมด้านการออมเพื่อการผลิต มากกว่าการจัดสวัสดิการ กลุ่มประสิทธิภาพปานกลาง ให้ความสำคัญกับการจัดสวัสดิการ และการออมเพื่อการผลิตใกล้เคียงกัน ส่วนกลุ่มประสิทธิภาพสูงให้ความสำคัญกับการจัดสวัสดิการมากกว่าการออมเพื่อการผลิต และทุกกลุ่มประสิทธิภาพมีการส่งเสริมอาชีพน้อยกว่า</p>	<p>4. ควรจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการและช่องทางการเรียนรู้ต่างๆ ให้เหมาะสมสอดคล้องกับวิถีชีวิตของคนในชุมชน การจัดการเรียนรู้ภายใน และภายนอกชุมชนนี้เริ่มจากการวางแผนการเรียนรู้ว่าจะพัฒนาใคร อย่างไร เมื่อใด ด้วยวิธีการใด และทำไมต้องพัฒนา การสร้างกระบวนการเรียนรู้อาจใช้การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การถอดถอดความรู้จากภูมิปัญญาชาวบ้าน การถ่ายโอนความรู้ และการสร้างองค์ความรู้ร่วมกัน เป็นต้น</p> <p>5. ควรจัดการเรียนรู้ภายในกลุ่มและชุมชน มุ่งเน้นเทคนิค ทักษะในการผลิต และแปรรูปทางการเกษตรรวมถึงการศึกษาดูงานจากภายนอก ทั้งนี้กลุ่มควรตั้งงบประมาณเพื่อการศึกษาเรียนรู้ไว้ทุกปีด้วย</p> <p>1. การที่ประสิทธิภาพกิจกรรมทางเศรษฐกิจเพิ่มขึ้นได้ เพราะความสามารถกระจายสินเชื่อหรือเงินให้กู้ยืมแก่สมาชิกได้ครบถ้วนในแต่ละปี มีกำไร หรือส่วนเหลือจากการดำเนินกิจกรรมส่งเสริมอาชีพหรือธุรกิจของกลุ่ม และสามารถจ่ายเงินปันผลหรือเฉลี่ยคืนสมาชิกเป็นประจำทุกปี จึงควรให้ความสำคัญกับกิจกรรม</p>

ตารางที่ 5.89 (ต่อ)

สรุปผลการวิจัย	ร่างแนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจ
<p>3. ประสิทธิภาพกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต (ต่อ)</p> <p>3.3 ประสิทธิภาพกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์กรณีศึกษา ประสิทธิภาพภายใน ได้แก่ ผลการดำเนินงานธุรกิจ การจัดสรรผลประโยชน์ให้กับสมาชิก และชุมชน การพัฒนาศักยภาพของบุคคลในชุมชน และการพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชน ประสิทธิภาพภายนอก ได้แก่ เป็นศูนย์เรียนรู้หรือแหล่งเรียนรู้ของชุมชน และสร้างเครือข่ายกลุ่มออมทรัพย์กับกลุ่มภายนอก</p> <p>3.3.1 กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านขาม</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. สร้างผลกำไรให้กับกลุ่มออมทรัพย์ และสมาชิก ได้รับเงินปันผล สวัสดิการ สร้างวินัยทางการเงิน การมีสัจจะ และเสียสละเพื่อส่วนรวมใช้แนวคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินงาน 2. การปันผล การจัดสวัสดิการ กิจกรรมสาธารณประโยชน์ตามสถานการณ์หรือความเดือดร้อนของชุมชน ก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน และการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม 3. เน้นการพัฒนาผู้นำ และการทำกิจกรรมร่วมกันของสมาชิกด้วยการเรียนรู้ตามความถนัดของแต่ละคน 4. การแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ มีวินัย และสัจจะต่อตน และส่วนรวม 5. ศูนย์เรียนรู้ชุมชนแบบบูรณาการ เรียนรู้ได้อย่างครบวงจรด้านการจัดการ มีฐานการเรียนรู้จากการออมแล้วขยายผลสู่กิจกรรมทางธุรกิจ และกิจกรรมของกลุ่มออมทรัพย์ 6. ดำเนินการในระดับตำบล เชื่อมโยงกิจกรรมทางเศรษฐกิจระหว่างกลุ่มออมทรัพย์ ผู้ระดับอำเภอ และจังหวัด <p>3.3.2 กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านโจด</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. มุ่งจัดสวัสดิการชุมชนเพื่อคุณภาพชีวิต และสร้างความเข้มแข็งของกลุ่มอาชีพเพื่อเพิ่มรายได้ ลดรายจ่ายตามแนวคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 2. การจัดสวัสดิการที่สอดคล้องกับสภาวะการณ์ของชุมชน และความต้องการของสมาชิก 3. เน้นการพัฒนาผู้นำการได้ไปอบรมสัมมนาจากภายนอกเพื่อกลับมา ทบทวนถ่ายทอด และปรับปรุงการทำงาน 4. การประชาสัมพันธ์การใช้ประโยชน์จากสวัสดิการเพื่อดึงคนเข้าร่วม กิจกรรมสถานีการเรียนรู้การดำเนินงานธุรกิจและส่งเสริมอาชีพ และเป็นฐาน การศึกษาดูงานของบุคคลภายนอก 5. กลุ่มมีเฉพาะกิจกรรมเครือข่ายของกลุ่มออมทรัพย์ มีการดำเนินงานแบบ พอเพียงมีการประสานงาน และเชื่อมโยงกลุ่มกับหน่วยงานสนับสนุนภายนอก 	<ol style="list-style-type: none"> 1.(ต่อ) ทางเศรษฐกิจดังกล่าวมากขึ้น เหตุผลที่ประสิทธิภาพกิจกรรมทางเศรษฐกิจลดลงนั้น เพราะขาดความสามารถในการจัดทำบัญชี และงบการเงินได้ทันในรอบบัญชี จำนวนกิจกรรมส่งเสริมอาชีพหรือธุรกิจของกลุ่ม และสวัสดิการไม่เพิ่มขึ้น ขาดความต่อเนื่องในการดำเนินงาน และการลงทุน 2. การเพิ่มประสิทธิภาพกิจกรรมทางเศรษฐกิจ 1) ทุกกลุ่มประสิทธิภาพ ควรให้ความสำคัญกับกิจกรรมส่งเสริมอาชีพมากขึ้น เพื่อเป็นลูกข่ายในการพัฒนาแล้วจะเสริมพลังอำนาจทางการตลาด ความสมานฉันท์ ความครอบคลุม 2) กลุ่มประสิทธิภาพต่ำควรควร พัฒนากิจกรรมการออมเพื่อการผลิตให้เข้มแข็งมากขึ้น กลุ่มประสิทธิภาพปานกลาง และสูงควรพัฒนาสวัสดิการให้มีความหลากหลาย ครอบคลุม และเสมอภาคมากขึ้น 3. การตระหนักถึงความสำคัญ และการน้อมนำแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของในหลวงมาใช้ในการบริหารจัดการ

ตารางที่ 5.89 (ต่อ)

สรุปผลการวิจัย	ร่างแนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจ
<p>3. ประสิทธิภาพกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต (ต่อ)</p> <p>3.3.3 กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านทัพสาว</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. การช่วยเหลือเกื้อกูลกับกลุ่มอาชีพ และกองทุนต่างๆ ซึ่งบางส่วนไม่มีการดำเนินกิจกรรมแล้ว จึงไม่ได้สร้างผลผลิตภาพต่อสมาชิก และชุมชน ใช้แนวคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินงาน 2. การปันผลจากกลุ่มออมทรัพย์ และเน้นกิจกรรมสาธารณประโยชน์ของหมู่บ้าน 3. ส่งเสริมการประกอบอาชีพ โดยให้กู้ยืม และจัดหน่วยงานสนับสนุนภายนอกเข้ามาให้ความรู้การผลิตทางการเกษตร 4. การประชาสัมพันธ์กิจกรรมของกลุ่มเพื่อให้สมาชิกเข้าร่วมกิจกรรมมากขึ้น 5. ศูนย์กลางการเรียนรู้ชุมชน ใช้เป็นแหล่งศึกษาดูงานของบุคคลภายนอก และเป็นที่ตั้งของกิจกรรมทางเศรษฐกิจของชุมชน 6. เป็นสถาบันการจัดการเงินทุน สามารถขยายการดำเนินงานรูปแบบเครือข่ายในระดับตำบลเพื่อปล่อยกู้ให้กับสมาชิกในชุมชนข้างเคียง <p>3.3.4 กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านหนองหิน</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. แก้ไขปัญหาหนี้สินและความยากจน สร้างความตระหนัก และเห็นความสำคัญของกลุ่มออมทรัพย์ มีการฟื้นฟู การรวมกลุ่มอาชีพ เพื่อร่วมกันขับเคลื่อนชุมชน 2. การปันผลจากการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ การจัดสวัสดิการชุมชน และงบประมาณเพื่อใช้ดำเนินงาน และการศึกษาดูงาน 3. การถ่ายทอดความรู้ผ่านการประชุมและร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภายในกลุ่ม การพัฒนาศักยภาพของผู้นำ และฟื้นฟูกลุ่มอาชีพขึ้นมาใหม่ 4. หัวหน้ากลุ่มออมทรัพย์ และกลุ่มอาชีพร่วมกันผลักดันการมีส่วนร่วมของสมาชิก และปัจจุบันยังไม่มีศูนย์เรียนรู้ชุมชน 5. อยู่ในกระบวนการเข้าร่วมเครือข่ายกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์ในระดับอำเภอ 	<ol style="list-style-type: none"> 4. การปลูกฝังคุณธรรม 5 ประการของกลุ่มออมทรัพย์ ได้แก่ ความซื่อสัตย์ เสียสละ รับผิดชอบ ใจกว้างใจ และ ความเห็นอกเห็นใจ ผ่านกระบวนการเรียนรู้ของกลุ่ม 5. ควรจัดทำแผน และกำหนดทิศทางทางการพัฒนากลุ่มออมทรัพย์ในระยะ 3 - 5 ปี 6. ควรสร้างเครือข่ายกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตในชุมชนใกล้เคียงเพื่อเป็นการช่วยเหลือด้านการเงิน ความรู้ และเทคนิควิธีการบริหารจัดการ 7. ควรมีแนวทางในการสรรหาคณะทำงาน และผู้นำคนรุ่นใหม่ เพื่อทดแทนคนรุ่นเก่า เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ควบคู่กันไปแบบที่สอนน้อง ทำให้ไม่เกิดช่องว่างของการพัฒนา 8. ควรประสานงานกับหน่วยงานสนับสนุนในพื้นที่อย่างใกล้ชิด เพื่อทราบข้อมูลข่าวสารราชการ และชุมชนใกล้เคียง

ตารางที่ 5.89 (ต่อ)

สรุปผลการวิจัย	ร่างแนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจ
<p>4. การเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต</p> <p>4.1 สรุปในภาพรวมของกลุ่มออมทรัพย์ ในภาพรวมกลุ่มออมทรัพย์มีการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจในระดับปานกลาง มีผลผลิตการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจมากที่สุดซึ่งใกล้เคียงกับผลผลิตการเรียนรู้ ตามด้วยการนำเข้าการเรียนรู้ และกระบวนการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจมีน้อยกว่าทุกด้าน</p> <p>4.2 แยกตามกลุ่มประสิทธิผลสูง ปานกลาง และต่ำ ในภาพรวมกลุ่มประสิทธิผลต่ำ และปานกลาง มีการเรียนเพื่อเพิ่มประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจในระดับปานกลาง ส่วนกลุ่มประสิทธิผลสูง มีการเรียนเพื่อเพิ่มประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจในระดับมาก กลุ่มประสิทธิผลต่ำ และสูง มีผลผลิตการเรียนรู้ใกล้เคียงกับผลผลิตการเรียนรู้ รองลงมาเป็นการนำเข้าการเรียนรู้ และกระบวนการเรียนรู้น้อยสุด ส่วนกลุ่มประสิทธิผลปานกลาง มีผลผลิตการเรียนรู้มากที่สุด รองลงมาเป็นการนำเข้าการเรียนรู้ใกล้เคียงกับผลผลิตการเรียนรู้ ตามด้วยกระบวนการเรียนรู้น้อยสุดเช่นกัน</p>	<p>1. ควรให้ความสำคัญกับผลผลิตและผลลัพธ์การเรียนรู้ซึ่งจะเพิ่มประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจมากยิ่งขึ้น เช่น เพิ่มการส่งเสริมการเรียนรู้ของกลุ่ม ให้ความสำคัญกับผลผลิตที่จะเกิดขึ้นจากรู้ เช่น สมาชิกมีความสามัคคี ผูกพัน มีส่วนร่วม นำความรู้ที่ได้ไปปรับใช้ และเพิ่มผลผลิต และนำความรู้ที่ได้มาจัดระบบความรู้</p> <p>2. อุปสรรคที่สำคัญของกลุ่มออมทรัพย์คือ ขาดกระบวนการเรียนรู้ที่จะเพิ่มประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ดังนั้น กลุ่มออมทรัพย์ควรจัดกระบวนการเรียนรู้ภายในกลุ่มอย่างต่อเนื่อง</p> <p>3. เป็นที่น่าสังเกตว่า กลุ่มประสิทธิผลสูง และต่ำ สมาชิกเข้าร่วมกิจกรรมกับกลุ่มเพราะต้องการผลประโยชน์ตอบแทน ดังนั้น ผู้นำกลุ่มควรใช้วิธีดึงให้สมาชิกเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ มากยิ่งขึ้น และเพิ่มหลักคุณธรรม 5 ประการของกลุ่มออมทรัพย์</p>

ตารางที่ 5.89 (ต่อ)

สรุปผลการวิจัย	ร่างแนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจ
<p>5. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต</p> <p>5.1 สรุปในภาพรวมของกลุ่มออมทรัพย์</p> <p>ในภาพรวมปัจจัยที่ศึกษาส่งผลต่อการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจในระดับปานกลาง ด้านปัจจัยบรรยากาศ และสภาพแวดล้อม ส่งผลต่อการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิผลสูงสุด ใกล้เคียงกับปัจจัยการบริหารจัดการ และระเบียบข้อบังคับกลุ่ม รองลงมาเป็นปัจจัยความเข้มแข็ง และพึ่งตนเอง ตามด้วยปัจจัยเศรษฐกิจ และปัจจัยการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก ส่งผลต่อการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิผลน้อยกว่าทุกด้าน</p> <p>5.2 แยกตามกลุ่มประสิทธิผลสูง ปานกลาง และต่ำ</p> <p>-กลุ่มประสิทธิผลปานกลาง มีปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิผลมากกว่ากลุ่มประสิทธิผลสูง และต่ำ</p> <p>-ในภาพรวมกลุ่มประสิทธิผลต่ำ และปานกลาง มีปัจจัยการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจในระดับปานกลาง บรรยากาศ และสภาพแวดล้อม เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจมากที่สุด รองลงมาคือ การบริหารจัดการ และระเบียบข้อบังคับ ตามด้วยความเข้มแข็ง และพึ่งตนเอง และด้านเศรษฐกิจ</p> <p>5.2 แยกตามกลุ่มประสิทธิผลสูง ปานกลาง และต่ำ</p> <p>และลำดับสุดท้าย การสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอกเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ต่ำกว่าทุกด้าน</p> <p>-ในภาพรวมกลุ่มประสิทธิผลสูง มีปัจจัยการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจในระดับมาก ยกเว้นปัจจัยด้านเศรษฐกิจ และการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอกส่งผลต่อการเรียนรู้ในระดับปานกลาง ด้านการบริหารจัดการ และระเบียบข้อบังคับเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจมากที่สุด รองลงมาคือ บรรยากาศ และสภาพแวดล้อม ตามด้วยความเข้มแข็ง และพึ่งตนเอง และด้านเศรษฐกิจ และลำดับสุดท้าย การสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอกเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ต่ำกว่าทุกด้าน</p> <p>5.3 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์กรณีศึกษา ประกอบด้วยปัจจัยภายใน และภายนอก</p> <p>5.3.1 กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านขาม</p> <p>ผู้นำชุมชนมีคุณธรรม ใช้การบริหาร และประสานงานในแนวราบ ปรับกระบวนการทำงาน และสามารถขยายการดำเนินงานในระดับเครือข่ายในระดับตำบล อำเภอ และจังหวัด</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. กลุ่มออมทรัพย์ควรรักษาความสำคัญกับปัจจัยด้านบรรยากาศ และสภาพแวดล้อมมากขึ้น เช่น วัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ ภูมิปัญญาชาวบ้าน ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และสิ่งแวดล้อม และทรัพยากร และปัจจัยด้านการบริหารจัดการ และระเบียบข้อบังคับกลุ่ม เช่น มีเป้าหมายการพัฒนา มนุษย์ แบ่งปันผลประโยชน์ มีผลกำไร มีความสามารถบริหารจัดการ 2. กลุ่มออมทรัพย์มองว่าการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอกมีความสำคัญต่อการเรียนรู้ที่น้อยที่สุด สิ่งนี้สะท้อนว่า กลุ่มส่วนใหญ่พึ่งตนเองได้มากขึ้น หรือหน่วยงานสนับสนุนในปัจจุบันกำลังประสบปัญหาการดำเนินงานพัฒนาชุมชน 3. ผู้นำควรกำหนดทิศทางการพัฒนา กลุ่ม และชุมชนไปในทิศทางเดียวกันอย่างสอดคล้อง และสนับสนุนกันซึ่งกันแบบองค์รวม 4. ควรให้ความสำคัญกับปัจจัยด้านต่างๆ ที่ไม่ได้กล่าวถึงในงานวิจัย และนำมาพิจารณาร่วมด้วยเพื่อจัดลำดับความสำคัญ และใช้เป็นแผนการจัดการเรียนรู้ของกลุ่มออมทรัพย์

ตารางที่ 5.89 (ต่อ)

สรุปผลการวิจัย	ร่างแนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจ
<p>5.3.2 กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้าน โฉด ผู้นำชุมชนที่เข้มแข็ง มีรูปแบบบริหารจัดการที่ชัดเจน การปรับเปลี่ยนกระบวนการดำเนินงาน คนมีคุณธรรม สัจจะ และสนับสนุนการดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์ การขยายโอกาส และสร้างอำนาจต่อรองทางเศรษฐกิจสังคม และการประสานงานร่วมกับหน่วยงานสนับสนุนภายนอก</p> <p>5.3.3 กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านทัพสาว ผู้นำเข้มแข็ง และสมาชิกมีคุณธรรม 5 ประการร่วมกัน มีสถาบันการจัดการเงินทุน และร่วมตรวจสอบการดำเนินงานของกลุ่มอาชีพ และกองทุนต่างๆ การขยายการดำเนินงานในระดับตำบล และการประสานงานร่วมกับหน่วยงานสนับสนุนภายนอก</p> <p>5.3.4 กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านหนองหิน การปรับเปลี่ยนกระบวนการดำเนินงานตามสถานการณ์ การสร้างแนวทางการพัฒนาร่วมกัน ระหว่างผู้นำ คณะกรรมการ และสมาชิก และการประสานงานร่วมกับหน่วยงานสนับสนุนภายนอก</p>	-

5.2 ข้อเสนอแนะจากการสนทนากลุ่มเพื่อการปรับปรุงร่างแนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจ

- 1) ผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการสนทนากลุ่มแบบเจาะจง โดยผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม ประกอบด้วย ผู้นำชุมชน ตัวแทนจากกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต และผู้สนับสนุนภายนอก
- 2) ก่อนการสนทนากลุ่ม ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัย และแจกเอกสารร่างแนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้ให้กับผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม
- 3) ขณะทำการสนทนากลุ่ม เมื่อผู้สนทนากล่าวจบในแต่ละแนวทางแล้ว ผู้วิจัยจะสรุปข้อเสนอแนะการแก้ไขร่างแนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้ และนำเสนอแนวทางใหม่
- 4) หลังจากการสนทนากลุ่ม ผู้วิจัยจะนำข้อเสนอแนะ และข้อสังเกต จากการสนทนากลุ่มมาปรับปรุงร่างแนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้ และนำไปตรวจสอบโดยผู้ทรงคุณวุฒิก่อนได้แนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้ที่สมบูรณ์ต่อไป
- 5) แสดงการแก้ไขจากการสนทนากลุ่มเปรียบเทียบกับร่างเดิม ดังตารางที่ 5.90

ตารางที่ 5.90 การแก้ไขจากการสนทนากลุ่มในร่างแนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจ

ร่างแนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจ	แนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้ผ่านการแก้ไขจากการสนทนากลุ่ม
<p>1. สภาพการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ</p> <p>1.1 ควรส่งเสริมการออม และระดมทุนเพิ่มเติมโดยพิจารณาถึงความจำเป็น และศักยภาพของชุมชน และสมาชิก</p> <p>1.2 มีการรับสมัครสมาชิกใหม่ และเพิ่มวงเงินสัจจะทุกปี</p> <p>1.3 คณะกรรมการให้ความรู้กับสมาชิกที่ขอกู้ยืม ในเรื่องการใช้เงินให้ตรงตามวัตถุประสงค์ และการชำระคืน</p> <p>1.4 ควรเพิ่มหรือขยายกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์ให้เข้มแข็ง พึ่งตนเองได้มากขึ้น เช่น ส่งเสริมกิจกรรมที่ใช้วัตถุดิบหรือทรัพยากรที่มีในชุมชน</p> <p>1.5 ควรส่งเสริมการจัดสวัสดิการให้มีความหลากหลาย ครอบคลุม และมีความเสมอภาคมากขึ้น</p> <p>1.6 การเตรียมความพร้อมด้านบุคลากร ความรู้ประสบการณ์ และเงินทุน ในการเรียนรู้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจภายใน และภายนอกชุมชน</p> <p>1.7 การพัฒนาศักยภาพของคณะกรรมการด้วยการเตรียมคนเตรียมงาน และสร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันภายในชุมชน ผ่านการอบรมสัมมนาจากภายนอกแล้วนำมาถ่ายทอด ปรับใช้ และสร้างองค์ความรู้ และนำมาปฏิบัติ</p> <p>1.8 การปรับเปลี่ยนการบริหารจัดการอย่างสอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันของชุมชน และการเปลี่ยนทางเศรษฐกิจสังคม</p> <p>1.9 การพัฒนากลุ่มอาชีพ หรืออาชีพเสริมภายในชุมชน เช่น การจัดอบรมเพื่อเพิ่มทักษะด้านการผลิต และแปรรูป การเกษตร</p>	<p>1. การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ</p> <p>1.1 ด้านการออมเพื่อการผลิต</p> <p>(1.1.1) ส่งเสริมสัจจะการออม และการใช้เงินกู้ให้ตรงตามวัตถุประสงค์</p> <p>(1.1.2) การรับสมัครสมาชิกใหม่ และเพิ่มเงินสัจจะสะสมทุกปี</p> <p>1.2 ด้านการส่งเสริมอาชีพ</p> <p>(1.2.1) ส่งเสริมการดำเนินงานของกลุ่มอาชีพ และให้กู้ยืมโดยปลอดดอกเบี้ย</p> <p>(1.2.2) ส่งเสริมการประกอบอาชีพเสริมของสมาชิก และจัดหาวิทยากรมาฝึกอบรมอาชีพ</p> <p>1.3 ด้านการจัดสวัสดิการ</p> <p>(1.3.1) จัดสวัสดิการให้ครอบคลุมการเกิด แก่ เจ็บ ตายแก่สมาชิก และชุมชน และทุนการศึกษา</p> <p>(1.3.2) จัดกิจกรรมสาธารณประโยชน์ให้กับชุมชน</p>

ตารางที่ 5.90 (ต่อ)

<p>ร่างแนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้ เพื่อเพิ่มประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจ</p>	<p>แนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้ ผ่านการแก้ไขจากการสนทนากลุ่ม</p>
<p>2. สภาพการเรียนรู้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ</p> <p>1. การเรียนรู้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจส่วนใหญ่มีลักษณะแบบไม่เป็นทางการ การเรียนรู้ส่งผลให้เกิดการพัฒนาศักยภาพ ผู้นำ และคณะกรรมการกลุ่มออมทรัพย์ จึงต้องให้ความสำคัญ และส่งเสริมให้กลุ่มเข้มแข็ง พึ่งตนเองได้</p> <p>2. เนื่องจากกิจกรรมการออมเป็นกิจกรรมตั้งต้นของกลุ่มเพื่อเป็นพื้นฐานการพัฒนา และขยายสู่การดำเนินกิจกรรมอื่นๆ กลุ่มออมทรัพย์ควรจัดการความรู้ของตนเองจากการถอดบทเรียนของกลุ่ม นำมากำหนดกลยุทธ์ วางแผนแนวทางการพัฒนา</p> <p>3. แนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้ที่แตกต่างกันของแต่ละกลุ่ม ประสิทธิภาพ ผู้เกี่ยวข้องสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางจัดการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์ที่มีประสิทธิผลแตกต่างกัน</p> <p>4. ควรจัดการเรียนรู้ภายในกลุ่ม และชุมชน มุ่งเน้นเทคนิคทักษะในการผลิต และแปรรูปทางการเกษตรรวมถึงการศึกษาดูงานจากภายนอก ทั้งนี้กลุ่มควรตั้งงบประมาณเพื่อการศึกษาเรียนรู้ไว้ทุกปีด้วย</p> <p>5. ควรจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการ และช่องทางการเรียนรู้ต่างๆ ให้เหมาะสมสอดคล้องกับวิถีชีวิตของคนในชุมชน เริ่มจากการวางแผนการเรียนรู้ว่าจะพัฒนาใคร อย่างไร เมื่อใด ด้วยวิธีการใด และทำไมต้องพัฒนา การสร้างกระบวนการเรียนรู้ อาจใช้การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การต่อยอดความรู้จากภูมิปัญญาชาวบ้าน การถ่ายทอดความรู้ และการสร้างองค์ความรู้ร่วมกัน เป็นต้น</p>	<p>2. การเรียนรู้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ</p> <p>2.1 เนื้อหาการเรียนรู้</p> <p>จัดการเรียนรู้เนื้อหากิจกรรมทางเศรษฐกิจด้านการออมเพื่อการผลิต การส่งเสริมอาชีพ และการจัดสวัสดิการให้สอดคล้องกับความต้องการ วิถีชีวิต ทรัพยากรที่มีภายในชุมชน และเป็นประโยชน์กับครัวเรือนสมาชิก เช่น ลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ และมีอาชีพเสริมรายได้</p> <p>2.2 วิธีการเรียนรู้</p> <p>ส่งเสริมวิธีการเรียนรู้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่หลากหลายมากขึ้นเน้นผ่านตัวบุคคล เช่น การถ่ายทอดหรือบอกเล่า การนำเสนอต่อที่ประชุมกลุ่มออมทรัพย์ การสังเกต และการจดจำ การฝึกปฏิบัติ และการอ่าน และเรียนรู้ด้วยตนเอง รวมทั้งผ่านเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การฝึกอบรมหรือสัมมนาภายในกลุ่ม และภายนอก และจากศึกษาดูงานหรือทัศนศึกษา</p> <p>2.3 ช่องทางการเรียนรู้</p> <p>สนับสนุน และเพิ่มช่องทางการเรียนรู้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจด้วยสื่อบุคคล หอกระจายข่าว บอร์ดประกาศ และที่อ่านหนังสือพิมพ์ชุมชน</p>

ตารางที่ 5.90 (ต่อ)

<p>ร่างแนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้ เพื่อเพิ่มประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจ</p>	<p>แนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้ ผ่านการแก้ไขจากการสนทนากลุ่ม</p>
<p>3. ประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจ</p> <p>1. การที่ประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจเพิ่มขึ้นได้ เพราะความสามารถกระจายสินค้าหรือเงินให้กู้ยืมแก่สมาชิกได้ครบถ้วนในแต่ละปี มีกำไรหรือส่วนเหลือจากการดำเนินงานกิจกรรมส่งเสริมอาชีพหรือธุรกิจของกลุ่ม และสามารถจ่ายเงินปันผลหรือเฉลี่ยคืนสมาชิกเป็นประจำทุกปี จึงควรให้ความสำคัญกับกิจกรรมทางเศรษฐกิจดังกล่าวมากขึ้น</p> <p>2. เหตุผลที่ประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจลดลงนั้น เพราะขาดความสามารถในการจัดทำบัญชี และงบการเงินได้ทันในรอบบัญชี จำนวนกิจกรรมส่งเสริมอาชีพหรือธุรกิจของกลุ่มและสวัสดิการไม่เพิ่มขึ้น ขาดความต่อเนื่องในการดำเนินงาน</p> <p>3. ควรรื้อมนำแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของในหลวงมาใช้ในการบริหารจัดการ</p> <p>4. การปลูกฝังคุณธรรม 5 ประการของกลุ่มออมทรัพย์ ได้แก่ ความซื่อสัตย์ เสียสละ รับผิดชอบไว้วางใจ และความเห็นอกเห็นใจ ผ่านกระบวนการเรียนรู้ของกลุ่ม</p> <p>5. ควรจัดทำแผน และกำหนดทิศทางการพัฒนากลุ่มออมทรัพย์ในระยะ 3 - 5 ปี</p> <p>6. ควรสร้างเครือข่ายกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตในชุมชนใกล้เคียงเพื่อเป็นการช่วยเหลือด้านต่างๆ เช่น การเงิน ความรู้</p> <p>7. ควรมีแนวทางในการสรรหาคณะทำงาน และผู้นำคนรุ่นใหม่ เพื่อทดแทนคนรุ่นเก่า เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ควบคู่กันไป</p> <p>8. ควรประสานงานกับหน่วยงานสนับสนุนในพื้นที่อย่างใกล้ชิดเพื่อทราบข้อมูลข่าวสารราชการ และชุมชนใกล้เคียง</p> <p>9. การเพิ่มประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจ 1) ทุกกลุ่มประสิทธิผลควรให้ความสำคัญกับกิจกรรมส่งเสริมอาชีพมากขึ้น เพื่อเป็นลูกข่ายในการพัฒนาแล้วจะเสริมพลังอำนาจทางการตลาด ความสามัคคี ความครอบคลุม</p> <p>2) กลุ่มประสิทธิผลต่ำควรควรพัฒนากิจกรรมการออมเพื่อการผลิตให้เข้มแข็งมากขึ้น กลุ่มประสิทธิผลปานกลาง และสูงควรพัฒนาสวัสดิการให้มีความหลากหลาย ครอบคลุม และเสมอภาคมากขึ้น</p>	<p>3. ประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจ</p> <p>3.1 การบรรลุเป้าหมายกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นภายในชุมชน</p> <p>(3.1.1) ส่งเสริมกลุ่มออมทรัพย์ทุกกลุ่มให้รื้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินงาน</p> <p>(3.1.2) มุ่งเน้นการพัฒนาศักยภาพของคณะกรรมการด้วยเทคนิคการเรียนรู้แบบพี่สอนน้อง การเรียนรู้จากการปฏิบัติ หรือการแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากการประชุมสัมมนา หรือเวทีประชาคมของหมู่บ้าน เป็นต้น</p> <p>(3.1.3) ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ภายในกลุ่มเพื่อต่อยอดองค์ความรู้ที่มาจากปัญหาของกลุ่มเอง และผสมผสานกับความรู้ใหม่ๆ จากภายนอก</p> <p>(3.1.4) การจัดตั้งศูนย์เรียนรู้หรือแหล่งเรียนรู้ภายในชุมชน ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในด้านการขยายเครือข่ายการเรียนรู้ และช่องทางการเรียนรู้ของกลุ่มออมทรัพย์มากยิ่งขึ้น</p> <p>3.2 การบรรลุเป้าหมายกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นภายนอกชุมชน</p> <p>การได้รับการสนับสนุนการจัดตั้งโรงเรียนกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตจากหน่วยงานสนับสนุนภายนอก ควรพิจารณาความพร้อมของชุมชน ทีมวิทยากร และทรัพยากรของชุมชนในพื้นที่เป้าหมาย เพิ่มการมีส่วนร่วมในงานพัฒนาหลักสูตร การเรียนการสอน การเตรียมวัสดุอุปกรณ์หรือสื่อการเรียนรู้ที่มาจากทรัพยากรภายในชุมชน</p>

ตารางที่ 5.90 (ต่อ)

<p>ร่างแนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้ เพื่อเพิ่มประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจ</p>	<p>แนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้ ผ่านการแก้ไขจากการสนทนากลุ่ม</p>
<p>4. การเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจ</p> <p>1. ควรให้ความสำคัญกับผลผลิต และผลลัพธ์การเรียนรู้ซึ่งจะเพิ่มประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจมากยิ่งขึ้น เช่น เพิ่มการส่งเสริมการเรียนรู้ของกลุ่ม ให้ความสำคัญกับผลผลิตที่จะเกิดขึ้นจากรู้ เช่น สมาชิกมีความสามัคคี ผูกพัน มีส่วนร่วม นำความรู้ที่ได้ไปปรับใช้ และเพิ่มผลผลิต และนำความรู้ที่ได้มาจัดระบบความรู้</p> <p>2. อุปสรรคที่สำคัญของกลุ่มออมทรัพย์คือ ขาดกระบวนการเรียนรู้ที่จะเพิ่มประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ดังนั้น กลุ่มออมทรัพย์ควรจัดกระบวนการเรียนรู้ภายในกลุ่มอย่างต่อเนื่อง</p> <p>3. เป็นที่น่าสังเกตว่า กลุ่มประสิทธิผลสูง และต่ำ สมาชิกเข้าร่วมกิจกรรมกับกลุ่มเพราะต้องการผลประโยชน์ตอบแทน ดังนั้น ผู้นำกลุ่มควรใช้วิธีดึงให้สมาชิกเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ มากยิ่งขึ้น และเพิ่มหลักสูตร 5 ประการของกลุ่มออมทรัพย์</p>	<p>4. การเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจ</p> <p>4.1 การนำเข้าการเรียนรู้</p> <p>(4.1.1) ควรวางแผนงานในการส่งเสริมการประกอบอาชีพเพื่อเพิ่มผลผลิต สร้างงาน สร้างอาชีพ และดำเนินงานให้ได้ตามแผนงาน</p> <p>(4.1.2) ควรเตรียมความพร้อมด้านทุน ทรัพยากร เทคโนโลยี สารสนเทศ และบุคลากร</p> <p>(4.1.3) ควรส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาอาชีพ และคุณภาพชีวิตของสมาชิก และคนในชุมชน</p> <p>(4.1.4) ควรพึ่งตนเองตามศักยภาพ มีกระระดมทุนจากภายในชุมชน และอาจพึ่งพาแหล่งสนับสนุนจากภายนอกด้านความรู้ และเทคโนโลยีที่เหมาะสมกับชุมชน</p> <p>4.2 กระบวนการเรียนรู้</p> <p>(4.2.1) ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ที่จะเพิ่มประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่อง</p> <p>(4.2.2) ควรใช้วิธีดึงให้สมาชิกเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ มากยิ่งขึ้น และส่งเสริมการเรียนรู้อย่างสอดคล้องกับวิถีชีวิตของคนในชุมชน</p> <p>(4.2.3) ควรจูงใจ และกระตุ้นสมาชิกให้เห็นถึงประโยชน์ของการเรียนรู้ร่วมกัน รวมถึงสร้างบรรยากาศที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ของสมาชิก และคนในชุมชน</p> <p>4.3 ผลผลิตการเรียนรู้</p> <p>(4.3.1) ควรพิจารณาถึงผลผลิตการเรียนรู้ที่ได้จากการจัดการเรียนรู้ภายใน และภายนอกกลุ่ม เน้นเรื่องหลักสูตร 5 ประการ ความสามัคคีผูกพัน อุดมการณ์ ไม่พิจารณาเฉพาะแต่ผลกำไรทางธุรกิจ</p>

ตารางที่ 5.90 (ต่อ)

<p>ร่างแนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้ เพื่อเพิ่มประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจ</p>	<p>แนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้ ผ่านการแก้ไขจากกรณีศึกษา</p>
	<p>(4.3.2) ควรจัดการเรียนรู้เรื่องการกระจายผลประโยชน์ตอบแทนแก่สมาชิก และชุมชน เน้นการจัดสรรอย่างเป็นธรรม และเหมาะสม เพื่อดึงคนเข้าร่วมกิจกรรม และให้ความร่วมมือกับกิจกรรมของกลุ่มมากยิ่งขึ้น</p> <p>4.4 ผลลัพธ์การเรียนรู้</p> <p>ควรส่งเสริมการเรียนรู้ภายในกลุ่มอย่างเสมอภาค และทั่วถึง มีการจัดเวทีประชาคมเพื่อร่วมกันถอดบทเรียน ร่วมกันแสดงความคิดเห็น แล้วนำมาปรับใช้ในการดำเนินงานให้เกิดประสิทธิผลสูงสุด</p>
<p>5. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจ</p> <p>1. กลุ่มออมทรัพย์ควรให้ความสำคัญกับปัจจัยด้านบรรยากาศ และสภาพแวดล้อมมากขึ้น เช่น วัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ ภูมิปัญญาชาวบ้าน ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และสิ่งแวดล้อม และทรัพยากร และปัจจัยด้านการบริหารจัดการ และระเบียบข้อบังคับกลุ่ม เช่น มีเป้าหมายการพัฒนามนุษย์ แบ่งปันผลประโยชน์ มีผลกำไร มีความสามารถบริหารจัดการ</p> <p>2. กลุ่มออมทรัพย์มองว่าการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก มีความสำคัญต่อการเรียนรู้มากที่สุด สิ่งนี้สะท้อนว่า กลุ่มส่วนใหญ่พึ่งตนเองได้มากขึ้น หรือ</p> <p>หน่วยงานสนับสนุนในปัจจุบันกำลังประสบปัญหาการดำเนินงานพัฒนาชุมชน</p> <p>3. ผู้นำควรกำหนดทิศทางการพัฒนา กลุ่ม และชุมชนไปในทิศทางเดียวกันอย่างสอดคล้อง และสนับสนุนกันซึ่งกันแบบองค์รวม</p> <p>4. ควรให้ความสำคัญกับปัจจัยด้านต่างๆ ที่ไม่ได้กล่าวถึงในงานวิจัย และนำมาพิจารณาพร้อมด้วยเพื่อจัดลำดับความสำคัญ และใช้เป็นแผนการจัดการเรียนรู้ของกลุ่มออมทรัพย์</p>	<p>5. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจ</p> <p>5.1 บรรยากาศ และสภาพแวดล้อม</p> <p>ควรให้ความสำคัญกับ สภาพ วัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ และภูมิปัญญาชาวบ้าน หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และทรัพยากรของชุมชน</p> <p>5.2 การบริหารจัดการ และระเบียบข้อบังคับกลุ่ม</p> <p>ควรให้ความสำคัญกับเป้าหมายในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ แบ่งปันผลประโยชน์ตอบแทน ผลกำไรอย่างทั่วถึง เสมอภาค มุ่งเน้นการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม และมีระเบียบข้อบังคับที่ชัดเจน</p> <p>5.3 ความเข้มแข็ง และพึ่งตนเอง</p> <p>ควรสร้างความเข้มแข็ง พึ่งตนเองได้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจ เน้นคุณธรรม 5 ประการของกลุ่มออมทรัพย์ ส่งเสริมการมีสัจจะ และวินัยทางการเงิน</p>

ตารางที่ 5.90 (ต่อ)

ร่างแนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้ เพื่อเพิ่มประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจ	แนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้ ผ่านการแก้ไขจากการสนทนากลุ่ม
	<p>5.4 เศรษฐกิจ เรียนรู้วิถีชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียง และ ใช้เงินเป็นเครื่องมือในการดึงคนเข้ามาทำงานร่วมกับกลุ่มออมทรัพย์ สอนการทำบัญชีครัวเรือน จัดอบรมอาชีพเสริมการผลิต และแปรรูปทางการเกษตร เช่น ปลูกพืชผักไร้ดินได้ เลี้ยงไก่ และเลี้ยงปลา</p> <p>5.5 หน่วยงานสนับสนุนภายนอก ควรประสานงานร่วมกับหน่วยงานสนับสนุนภายนอกในด้านความรู้ วัสดุอุปกรณ์ และเทคโนโลยี และหน่วยงานสนับสนุนควรเพิ่มบทบาทการดำเนินงานพัฒนาด้านการส่งเสริมการเรียนรู้กิจกรรมทางเศรษฐกิจอย่างสอดคล้องกับวิถีชีวิตของชุมชน</p>

5.3 ข้อเสนอแนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจ

จากการยกร่าง การสนทนากลุ่มเจาะจงของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต และหน่วยงานสนับสนุน รวมถึงการตรวจสอบแนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต โดยผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้วิจัยขอแนะนำแนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต นำเสนอดังภาพที่ 6.1 และมีรายละเอียดดังนี้

1) ด้านการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ควรส่งเสริมสัจจะการออม และการใช้เงินกู้ให้ตรงตามวัตถุประสงค์

- ควรส่งเสริมการประกอบอาชีพเสริมของสมาชิก และจัดหาวิทยากรมาฝึกอบรมอาชีพ
- ควรจัดสวัสดิการให้ครอบคลุมการเกิด แก่ เจ็บ และตายแก่สมาชิก และชุมชน และ

ทุนการศึกษา

- ควรน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินงาน

2) ด้านการเรียนรู้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ควรจัดการเรียนรู้เนื้อหากิจกรรมทางเศรษฐกิจให้สอดคล้องกับความต้องการ และวิถีชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียง

- ควรเน้นการเรียนรู้ผ่านตัวบุคคล ใช้สื่อท้องถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพ และเรียนรู้จาก

ภายนอกชุมชน

- 3) ด้านการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิผล ควรมีการวางแผนงานในการส่งเสริมพัฒนาอาชีพ และศักยภาพของคณะกรรมการ
- ควรมีการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ภายในกลุ่มอย่างสม่ำเสมอ และทั่วถึง
 - ควรมุ่งเน้นการพัฒนาศักยภาพของคณะกรรมการ และสมาชิก
 - ควรจูงใจ และกระตุ้นสมาชิกให้เห็นถึงประโยชน์ของการเรียนรู้ร่วมกัน ปลูกฝังคุณธรรม 5 ประการของกลุ่มออมทรัพย์
- 4) ด้านปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิผล ควรสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ โดยมีกลุ่มออมทรัพย์เป็นผู้เอื้ออำนวยการเรียนรู้
- ควรให้ความสำคัญกับสภาพวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น และภูมิปัญญาชาวบ้าน หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และทรัพยากรธรรมชาติของชุมชน
 - ควรปรับปรุงระเบียบข้อบังคับร่วมกัน มุ่งเน้นการมีสัจจะ และวินัยทางการเงิน
 - ควรสร้างการเรียนรู้ตามวิถีชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียง การทำบัญชีครัวเรือน และการปลูกผักสวนครัวรั้วกินได้
 - ควรประสานการทำงานร่วมกันกับหน่วยงานสนับสนุนภายนอกในด้านความรู้ วัสดุ อุปกรณ์ และเทคโนโลยี

บทที่ 6

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ และสภาพการเรียนรู้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต วิเคราะห์ประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต วิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต และนำเสนอแนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต สามารถสรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ดังนี้

สรุปผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม และกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

1.1 ผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 426 คน เป็นชาย และหญิงจำนวนใกล้เคียงกัน ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 41- 50 ปี สมรสแล้ว และมีวุฒิการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือ ปวช. ทำอาชีพการเกษตร มีสมาชิกในครัวเรือน ระหว่าง 4 – 6 คนมากที่สุด ซึ่งเป็นสมาชิกกลุ่มระหว่าง 1 – 3 คนมากที่สุด มีตำแหน่งคณะกรรมการอำนวยการโดยเป็นประธานกลุ่ม และได้รับค่าตอบแทนจากการเป็นกรรมการในการบริหารงานกลุ่มออมทรัพย์ ค่าตอบแทนเฉลี่ยต่อเดือน ระหว่าง 101 – 500 บาท และได้รับการสนับสนุนจากคนในครอบครัวในการทำงานร่วมกับกลุ่มออมทรัพย์

1.2 จำนวนกลุ่มตัวอย่างของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือทั้งหมด 426 กลุ่ม ส่วนใหญ่มีอายุการดำเนินงาน ระหว่าง 11 – 15 ปี และมีระเบียบข้อบังคับว่าด้วยระยะเวลาหรือวาระการดำรงตำแหน่งของคณะกรรมการมากที่สุด มีการเลือกตั้งคณะกรรมการบริหาร มีจำนวนระหว่าง 11 – 20 คนมากที่สุด เป็นกรรมการตรวจสอบมากที่สุด และกรรมการอำนวยการน้อยที่สุด คณะกรรมการมาจากการเลือกตั้ง ระหว่าง 11 – 20 คน คิดเป็นร้อยละ 39.2 มาจากการแต่งตั้ง ระหว่าง 11 – 20 คน คิดเป็นร้อยละ 5.2 และมาจากทั้งการเลือกตั้ง และแต่งตั้ง ระหว่าง 11 – 20 คน คิดเป็นร้อยละ 12.0 จำนวนสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์เมื่อเริ่มก่อตั้งกลุ่ม มีน้อยกว่าหรือเท่ากับ 50 คน มากที่สุดในปัจจุบันมีจำนวนสมาชิกสามัญ ระหว่าง 101 – 200 คน มากที่สุด มีสมาชิกวิสามัญหรือกลุ่มอาชีพ และสมาชิกกิตติมศักดิ์ ระหว่าง 1 – 5 คน เท่ากัน มากที่สุด

ตอนที่ 2 สภาพการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ และสภาพการเรียนรู้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

2.1 สภาพการบริหารจัดการของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

กลุ่มออมทรัพย์มีการจัดทำทะเบียน และบัญชี การดำเนินงานทั่วไป และจัดทำระเบียบข้อบังคับ และผลประโยชน์ของสมาชิก กลุ่ม และชุมชนในระดับปานกลาง ($\bar{X}_{รวม} = 2.31, S.D. = 0.48$) มีการจัดทำทะเบียน และบัญชีใกล้เคียงกับการดำเนินงานทั่วไปซึ่งมากกว่าการจัดทำระเบียบข้อบังคับ และผลประโยชน์ของสมาชิก กลุ่ม และชุมชน

กลุ่มออมทรัพย์มีการบริหารจัดการด้านการจัดทำทะเบียนสูงกว่าการจัดทำบัญชี และมีผลการดำเนินงานด้านการจัดทำงบการเงิน และการตรวจสอบบัญชี และหลักฐานน้อยกว่าสองด้านแรก มีการบริหารจัดการด้านการชำระคืนเงินกู้ตามสัญญาของสมาชิก การเข้าร่วมประชุมของสมาชิก และการนำเงินกู้ไปใช้ตามวัตถุประสงค์มากกว่าการพิจารณาเงินกู้ การจัดสรรผลกำไร และแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบของคณะกรรมการ แต่มีการบริหารจัดการด้านแผนดำเนินงาน การส่งเงินสัจจะของสมาชิก และการประชุมของคณะกรรมการน้อยกว่าหกด้านแรก และมีการบริหารจัดการด้านการจัดทำระเบียบข้อบังคับกลุ่มสูงกว่าการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาศักยภาพของคณะกรรมการ และสมาชิก แต่สามารถจัดสวัสดิการให้แก่สมาชิก และกิจกรรมสาธารณประโยชน์ต่ำกว่าสองด้านแรก

2.2 สภาพการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

1) สภาพการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ

(1.1) ด้านการออมเพื่อการผลิต

กลุ่มออมทรัพย์ส่วนใหญ่มีเงินสัจจะเริ่มต้นเฉลี่ย 15,782 บาท ทุกกลุ่มมีการรับฝากเงินสัจจะสะสม มีการให้สินเชื่อแก่สมาชิก หรือกู้สามัญมากกว่ากู้ฉุกเฉิน และกู้วิสามัญหรือกลุ่มอาชีพ ในปัจจุบันมีเงินสัจจะสะสมเฉลี่ยต่อกลุ่ม (ปี พ.ศ. 2555) 1,250,434 บาท และเงินให้กู้ยืมหรือสินเชื่อเฉลี่ยต่อกลุ่ม 1,001,993 บาท นั่นคือ ในปัจจุบันมีเงินสัจจะสะสมมากกว่าเงินให้กู้ยืม 248,441 บาทหรือคิดเป็นร้อยละ 19.9 ของเงินสัจจะสะสมที่เพิ่มขึ้น

การฝากเงินสัจจะสะสมในปี พ.ศ. 2553 มีเงินสัจจะสะสมเฉลี่ยต่อกลุ่ม 818,134 บาท จำนวนสมาชิกฝากเงินเฉลี่ยต่อกลุ่ม 179 คน และในปี พ.ศ. 2554 มีเงินสัจจะเฉลี่ยต่อกลุ่ม 873,434 บาท จำนวนสมาชิกฝากเงินเฉลี่ยต่อกลุ่ม 192 คน นั่นคือ กลุ่มออมทรัพย์มีเงินสัจจะสะสมเฉลี่ยเพิ่มขึ้น 55,300 บาทหรือร้อยละ 6.3 และจำนวนสมาชิกฝากเงินเฉลี่ยต่อกลุ่มเพิ่มขึ้น 13 คนหรือร้อยละ 6.8

การให้สินเชื่อในปี พ.ศ. 2553 ประเภทกู้สามัญเฉลี่ยต่อกลุ่ม 923,681 บาท จำนวนสมาชิกกู้ยืมหรือขอสินเชื่อเฉลี่ยต่อกลุ่ม 94 คน และปี พ.ศ. 2554 ให้สินเชื่อประเภทกู้สามัญเฉลี่ยต่อกลุ่ม 938,022 บาท จำนวนสมาชิกกู้ยืมหรือขอสินเชื่อเฉลี่ยต่อกลุ่ม 158 คน นั่นคือ กลุ่มออม

ทรัพย์ให้สินเชื่อแก่สมาชิกประเภทกึ่งสามัญเฉลี่ยเพิ่มขึ้น 14,341 บาทหรือร้อยละ 1.5 และมีจำนวนสมาชิกกู้ยืมหรือขอสินเชื่อเฉลี่ยเพิ่มขึ้น 64 คนหรือร้อยละ 40.5

คณะกรรมการของกลุ่มออมทรัพย์ส่วนใหญ่เห็นว่า การส่งเสริมการออมของกลุ่ม และการมีสัจจะของสมาชิกมีส่วนช่วยแก้ปัญหาความยากจน คิดเป็นร้อยละ 86.6 การส่งเสริมการออม และให้สินเชื่อเพื่อการผลิตหรือประกอบอาชีพ สามารถเป็นแหล่งทุนในการสร้างงาน สร้างอาชีพ คิดเป็นร้อยละ 76.5 มีส่วนช่วยแก้ปัญหาหนี้้นอกระบบ คิดเป็นร้อยละ 76.3 ด้านปริมาณเงินทุนสำหรับให้สินเชื่อ กลุ่มออมทรัพย์ ร้อยละ 54.7 บอกว่า เพียงพอ และร้อยละ 34.7 บอกว่า ไม่เพียงพอ กรณีเงินทุนไม่เพียงพอต่อการปล่อยสินเชื่อ กลุ่มออมทรัพย์มีการระดมทุนจากสมาชิกมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 24.0 รองลงมาเป็นการกู้ยืม คิดเป็นร้อยละ 7.3 เช่น ธนาคารออมสิน และธนาคารเพื่อการเกษตร และสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) หรือใช้แหล่งทุนภายนอกอื่นๆ เช่น กรรมการพัฒนาชุมชน องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) และกองทุนหมู่บ้าน

(1.2) ด้านการส่งเสริมอาชีพ

กลุ่มออมทรัพย์ส่วนใหญ่มีการดำเนินงานศูนย์สาธิตการตลาด จำนวน 169 กลุ่ม ร้อยละ 39.7 รองลงมาเป็นยั้งฉาง จำนวน 108 กลุ่ม ร้อยละ 25.3 จำหน่ายปุ๋ย จำนวน 79 กลุ่ม ร้อยละ 18.6 ร้านค้าชุมชน จำนวน 61 กลุ่ม ร้อยละ 14.3 และโรงสีข้าว จำนวน 53 กลุ่ม ร้อยละ 12.4 ตามลำดับ สำหรับกิจกรรมที่ดำเนินงานน้อย นอกเหนือจากกิจกรรมอื่นๆ พบว่า มีโรงผลิตน้ำดื่ม จำนวน 7 กลุ่ม ร้อยละ 1.6 ลานตากผลผลิต จำนวน 22 กลุ่ม ร้อยละ 5.2 และปั้มน้ำมัน จำนวน 33 กลุ่ม ร้อยละ 7.8 ตามลำดับ

จากตารางที่ 6.1 กลุ่มออมทรัพย์มีการดำเนินกิจกรรมส่งเสริมอาชีพจนประสบความสำเร็จสูงสุดเป็นอันดับที่หนึ่ง ได้แก่ ศูนย์สาธิตการตลาด จำนวน 67 กลุ่ม ร้อยละ 15.8 อันดับที่สองเป็นการดำเนินงานร้านค้าชุมชน จำนวน 18 กลุ่ม ร้อยละ 4.2 และอันดับที่สามเป็นการจำหน่ายปุ๋ย จำนวน 6 กลุ่ม ร้อยละ 1.4 ตามลำดับ หากพิจารณาทุนดำเนินการ ผลกำไร และจำนวนสมาชิกเข้าร่วมกิจกรรม พบว่า การจำหน่ายปุ๋ยใช้ทุนดำเนินการสูงสุด และร้านค้าชุมชนใช้ทุนดำเนินการต่ำสุด การดำเนินงานศูนย์สาธิตการตลาดได้รับผลกำไรสูงสุด และการจำหน่ายปุ๋ยได้รับผลกำไรต่ำสุด มีจำนวนสมาชิกเข้าร่วมกิจกรรมศูนย์สาธิตการตลาดมากที่สุด และการจำหน่ายปุ๋ยน้อยสุด แสดงได้ดังตารางที่

6.1

ตารางที่ 6.1 การเปรียบเทียบกิจกรรมส่งเสริมอาชีพด้านทุนดำเนินการ ผลกำไร และจำนวนสมาชิกเข้าร่วม

กิจกรรม	ทุนดำเนินการเฉลี่ยต่อกลุ่ม (บาท)		ผลกำไรเฉลี่ยต่อกลุ่ม (บาท)		จำนวนสมาชิกเข้าร่วม (คน)	
	ปี พ.ศ. 2553	ปี พ.ศ. 2554	ปี พ.ศ. 2553	ปี พ.ศ. 2554	ปี พ.ศ. 2553	ปี พ.ศ. 2554
ศูนย์สาธิต การตลาด	266,630	309,772	146,584	164,745	181	206
ร้านค้าชุมชน	141,085	153,175	67,435	83,164	131	137
การจำหน่ายปุ๋ย	268,050	318,731	18,180	22,706	91	99

(1.3) ด้านการจัดสวัสดิการ

กลุ่มออมทรัพย์มีการจัดสวัสดิการด้านทุนสาธารณสุขประโยชน์มากที่สุด จำนวน 245 กลุ่ม ร้อยละ 57.5 รองลงมาเป็นฌาปนกิจสงเคราะห์ จำนวน 190 กลุ่ม ร้อยละ 44.6 ทุนการศึกษา จำนวน 165 กลุ่ม ร้อยละ 38.7 และการสงเคราะห์ผู้สูงอายุ ผู้พิการ และผู้ด้อยโอกาส จำนวน 141 กลุ่ม ร้อยละ 33.1 ตามด้วยคำรักษาพยาบาล จำนวน 85 กลุ่ม ร้อยละ 20.0 ขวัญเด็กแรกเกิด จำนวน 63 กลุ่ม ร้อยละ 14.8 และธนาคารข้าว จำนวน 69 กลุ่ม ร้อยละ 16.2 ตามลำดับ สำหรับกิจกรรมที่จัดสวัสดิการ นอกเหนือจากกิจกรรมอื่นๆ พบว่า การประกันภัย ประกันสุขภาพ ประกันชีวิต และทุนสาธารณสุข มีจำนวน 4 กลุ่ม ร้อยละ 0.9, 9 กลุ่ม ร้อยละ 2.1, 16 กลุ่ม ร้อยละ 3.8 และ 37 กลุ่ม ร้อยละ 8.7 ตามลำดับ

จากตารางที่ 6.2 การเปรียบเทียบกิจกรรมสวัสดิการด้านค่าใช้จ่าย และจำนวนผู้ได้รับประโยชน์พบว่า ฌาปนกิจสงเคราะห์มีค่าใช้จ่ายสูงสุด และขวัญเด็กแรกเกิดมีค่าใช้จ่ายต่ำสุด และมีจำนวนผู้ได้รับประโยชน์หรือสมาชิกเข้าร่วมกิจกรรมทุนสาธารณสุขประโยชน์มากที่สุด และสมาชิกได้รับประโยชน์ฌาปนกิจสงเคราะห์ และขวัญเด็กแรกเกิดน้อยสุด

ตารางที่ 6.2 การเปรียบเทียบกิจกรรมสวัสดิการด้านค่าใช้จ่าย และจำนวนผู้ได้รับประโยชน์

กิจกรรมสวัสดิการ	ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อกลุ่ม (บาท)		จำนวนผู้ได้รับประโยชน์เฉลี่ยต่อกลุ่ม (คน)	
	ปี พ.ศ. 2553	ปี พ.ศ. 2554	ปี พ.ศ. 2553	ปี พ.ศ. 2554
ทุนสาธารณสุขประโยชน์	6,633	7,354	187	191
ฌาปนกิจสงเคราะห์	9,608	10,089	5	5
ทุนการศึกษา	4,052	4,581	12	12
สงเคราะห์ผู้สูงอายุ ผู้พิการ และผู้ด้อยโอกาส	3,697	4,461	12	19
คำรักษาพยาบาล	4,544	4,136	12	26
ขวัญเด็กแรกเกิด	2,406	2,216	6	5

2) การเปรียบเทียบการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ จำแนกตามกลุ่มประสิทธิผล

ในภาพรวมมีการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจในระดับปานกลาง ($\bar{X}_{รวม} = 6.61$ และ S.D. = 1.61) มีการดำเนินกิจกรรมการออมเพื่อการผลิต และการจัดสวัสดิการใกล้เคียงกัน แต่การส่งเสริมอาชีพน้อยกว่า

กลุ่มประสิทธิผลต่ำ ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจในระดับน้อย ($\bar{X}_{รวม} = 4.38$ และ S.D. = 0.63) ให้ความสำคัญกับการดำเนินกิจกรรมด้านการออมเพื่อการผลิตมากกว่าการจัดสวัสดิการ และการส่งเสริมอาชีพจะสำคัญน้อยกว่า

กลุ่มประสิทธิผลปานกลาง ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจในระดับปานกลาง ($\bar{X}_{รวม} = 6.33$ และ S.D. = 0.93) ให้ความสำคัญกับการจัดสวัสดิการ และการออมเพื่อการผลิตใกล้เคียงกัน และการส่งเสริมอาชีพจะสำคัญน้อยกว่า

กลุ่มประสิทธิผลสูง ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจในระดับมาก ($\bar{X}_{รวม} = 8.66$ และ S.D. = 0.74) ให้ความสำคัญกับการจัดสวัสดิการมากกว่าการออมเพื่อการผลิต และการส่งเสริมอาชีพจะสำคัญน้อยกว่า

(2.1) การดำเนินกิจกรรมการออมเพื่อการผลิต

กลุ่มประสิทธิผลต่ำ มีการรับฝากเงินสัจจะเท่ากับให้สินเชื่อประเภทกู้สามัญ มีการให้สินเชื่อประเภทกู้ฉุกเฉิน และกู้สามัญน้อยกว่า สำหรับกลุ่มประสิทธิผลปานกลาง และสูง มีการรับฝากเงินสัจจะมากกว่าการให้สินเชื่อประเภทกู้สามัญเล็กน้อย มีการให้สินเชื่อประเภทกู้ฉุกเฉิน และกู้สามัญน้อยกว่าเช่นเดียวกับกลุ่มประสิทธิผลต่ำ สำหรับการให้สินเชื่อในทุกกลุ่มประสิทธิผล มีการให้สินเชื่อประเภทกู้สามัญมากกว่ากู้ฉุกเฉิน และกู้สามัญหรือกลุ่มอาชีพ

(2.2) การดำเนินกิจกรรมส่งเสริมอาชีพ

กลุ่มประสิทธิผลต่ำ มีการดำเนินกิจกรรมศูนย์สาธิตการตลาดมากที่สุด รองลงมาดำเนินกิจกรรมยุ่งฉาง ตามด้วยร้านค้าชุมชน และโรงสีข้าว สำหรับโรงผลิตน้ำดื่ม มีการดำเนินงานน้อยที่สุด และไม่มีลานตากผลผลิต

กลุ่มประสิทธิผลปานกลาง และสูง มีการดำเนินกิจกรรมศูนย์สาธิตการตลาดมากที่สุด รองลงมาดำเนินกิจกรรมยุ่งฉาง ตามด้วยการจำหน่ายปุ๋ย และร้านค้าชุมชน สำหรับโรงผลิตน้ำดื่ม และลานตากผลผลิต มีการดำเนินงานน้อยที่สุด

(2.3) การจัดสวัสดิการ

กลุ่มประสิทธิผลต่ำ และปานกลาง มีการจัดทุนสาธารณสุขประโยชน์มากที่สุด รองลงมาจัดฌาปนกิจสงเคราะห์ และทุนการศึกษา ตามด้วยการสงเคราะห์ผู้สูงอายุ ผู้พิการ และผู้ด้อยโอกาส สำหรับการจัดสวัสดิการที่น้อยที่สุดของกลุ่มประสิทธิผลต่ำ คือ การประกันสุขภาพ ขวัญ

ถูกเด็กแรกเกิด และทุนสาธาณณภัย ไม่มีการประกันชีวิต และการประกันภัย ส่วนการจัดสวัสดิการที่น้อยที่สุดของกลุ่มประสิทธิผลปานกลาง คือ การประกันภัย การประกันสุขภาพ และการประกันชีวิต

กลุ่มประสิทธิผลสูง มีการจัดทุนสาธาณณประโยชน์ และฌาปนกิจสงเคราะห์มากที่สุด รองลงมาจัดทุนการศึกษา และการสงเคราะห์ผู้สูงอายุ ผู้พิการ และผู้ด้อยโอกาสใกล้เคียงกัน สำหรับการสวัสดิการที่น้อยที่สุด คือ การประกันภัย การประกันสุขภาพ และการประกันชีวิต เหมือนกลุ่มประสิทธิผลปานกลาง

3) ข้อเสนอแนะการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ

(3.1) ปัญหาการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ

ส่วนใหญ่มีปัญหา อุปสรรคด้านการออมเพื่อการผลิต มีการฝากเงินสัจจะ และชำระคืนเงินกู้ยืมล่าช้า ไม่ตรงเวลา และส่งสัจจะไม่สม่ำเสมอมากที่สุด รองลงมาเงินให้กู้ยืมไม่เพียงพอต่อความต้องการ เงินออมน้อยกว่าเงินกู้ และมีเงินออมน้อย ด้านการส่งเสริมอาชีพ ขาดการรวมกลุ่มอาชีพ การมีส่วนร่วม ให้ความร่วมมือ การทำงานร่วมกัน และความสนใจมากที่สุด รองลงมาขาดเงินทุนดำเนินธุรกิจของกลุ่มอาชีพ และสมาชิก และขาดเครื่องจักร เมล็ดพันธ์ และด้านการจัดสวัสดิการยังไม่มีการจัดสวัสดิการหรือมีสวัสดิการน้อย ขาดความหลากหลายหรือจัดสวัสดิการยังไม่ทั่วถึง และยุคธรรมมากที่สุด และรองลงมาขาดเงินทุนในการจัดสวัสดิการ

(3.2) แนวทางการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย

ควรมีการส่งเสริมความรู้ความสามารถด้วยการอบรม ศึกษาดูงาน การเรียนรู้ให้รู้จักพึ่งตนเอง ช่วยเหลือซึ่งกัน และกัน และเพิ่มรายได้มากที่สุด รองลงมาจะรณรงค์การส่งเสริมการออม แนะนำสมาชิกให้นำเงินมาฝาก และชำระคืนให้ตรงเวลาเป็นประจำ สม่ำเสมออย่างต่อเนื่อง และพร้อมเพรียงกัน ควรจัดตั้งกลุ่มอาชีพ ส่งเสริมพัฒนาอาชีพให้สมาชิก สร้างงานสร้างรายได้ มีอาชีพเสริม ฝึกอาชีพตามความถนัดของแต่ละบุคคล ส่งเสริมการประกอบอาชีพตามหลักของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และควรได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอกเข้ามาส่งเสริม ประสานงานหรือกระตุ้นให้สมาชิกสนใจ ร่วมมือ และส่งเสริมการดำเนินงานในรูปแบบกลุ่ม

(3.3) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมายการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ

ปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ (หนึ่ง) หลักคุณธรรม 5 ประการร่วมกัน มีความพร้อม ความสามัคคี ความร่วมมือร่วมใจ เคารพมติหรือเสียงส่วนใหญ่ เข้าใจ และปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับของกลุ่ม (สอง) มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการกลุ่ม วางแผนดำเนินกิจกรรมร่วมกัน มีความโปร่งใสในการทำงาน ร่วมตรวจสอบ ประชุมร่วมกัน และแสดงความคิดเห็น ชี้แจง ปรีกษาหารือ แจ้งผลการดำเนินงาน ยึดหลักธรรมาภิบาล และความพอเพียง (สาม) ผู้นำ คณะกรรมการ และสมาชิกมีความเข้มแข็ง กำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมาย มีประสบการณ์ ศักยภาพ และความรู้ความสามารถ

2.3 สภาพการเรียนรู้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

ในภาพรวมกลุ่มออมทรัพย์ส่วนใหญ่มีการเรียนรู้ด้านการออมเพื่อการผลิต (ฝากเงิน สัจจะ และให้กู้ยืม) รองลงมาเรียนรู้ด้านสวัสดิการ และการส่งเสริมอาชีพใกล้เคียงกัน และไม่มีการเรียนรู้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจเรื่องใดเลยเล็กน้อย

การเรียนรู้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มประสิทธิผลปานกลาง มีร้อยละ 58.3 การเรียนรู้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มประสิทธิผลสูง มีร้อยละ 27.4 และการเรียนรู้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มที่มีประสิทธิผลต่ำ มีร้อยละ 14.3

1) ด้านการเรียนรู้เนื้อหาของกิจกรรมทางเศรษฐกิจ

กลุ่มออมทรัพย์มีการเรียนรู้เนื้อหากิจกรรมทางเศรษฐกิจจากเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้มีมากที่สุด รองลงมาจากการฝึกอบรมหรือสัมมนาภายในกลุ่ม ตามด้วยการฝึกอบรมหรือสัมมนาภายนอก และจากศึกษาดูงานหรือทัศนศึกษา

2) ด้านวิธีการเรียนรู้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ

กลุ่มออมทรัพย์มีวิธีการเรียนรู้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจด้วยการถ่ายทอดหรือบอกเล่ามากที่สุด รองลงมาเป็นการนำเสนอต่อที่ประชุมกลุ่มออมทรัพย์ การสังเกต และการจดจำตามด้วยวิธีการฝึกปฏิบัติ การอ่าน และเรียนรู้ด้วยตนเอง

3) ด้านช่องทางการเรียนรู้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ

กลุ่มออมทรัพย์ส่วนใหญ่มีช่องทางการเรียนรู้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจด้วยสื่อบุคคล รองลงมาเข้าชมโทรทัศน์ และรับฟังข่าวสารจากหอกระจายข่าว ใกล้เคียงกัน ตามด้วยประกาศหรือจดหมายจากหน่วยงานราชการ วิทยุ หนังสือพิมพ์ และแผ่นพับหรือใบปลิว ใกล้เคียงกัน

4) ค่าใช้จ่ายในการเรียนรู้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ การเปรียบเทียบค่าใช้จ่ายในการเรียนรู้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ และจำนวนผู้เข้าร่วมกิจกรรมทางเศรษฐกิจในปี พ.ศ. 2553 – 2554 ความพอเพียงของงบประมาณสำหรับเป็นค่าใช้จ่ายในการเรียนรู้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ วิธีการจัดหาทุน และแหล่งทุนจากภายนอก

มีกลุ่มออมทรัพย์ที่ไม่มีค่าใช้จ่ายในการเรียนรู้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจมากกว่ามีค่าใช้จ่าย

ในปี พ.ศ. 2553 มีค่าใช้จ่ายการเรียนรู้เฉลี่ยต่อกลุ่ม 9,595 บาท มีจำนวนผู้เข้าเรียนรู้เฉลี่ยต่อกลุ่ม 45 คน ซึ่งน้อยกว่าปี พ.ศ. 2554 ที่มีค่าใช้จ่ายการเรียนรู้เฉลี่ยต่อกลุ่ม 9,631 บาท มีจำนวนผู้เข้าเรียนรู้เฉลี่ยต่อกลุ่ม 55 คน นั่นคือ มีค่าใช้จ่ายในการเรียนรู้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจเฉลี่ยเพิ่มขึ้นเท่ากับ 36 บาทหรือร้อยละ 0.4 และมีจำนวนผู้เข้าเรียนรู้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจเฉลี่ยเพิ่มขึ้น 10 คนหรือร้อยละ 18.2

ด้านความพอเพียงของงบประมาณที่ใช้เป็นค่าใช้จ่ายในการเรียนรู้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ส่วนใหญ่ไม่เกินกว่างบประมาณที่ตั้งไว้ และมีส่วนน้อยเกินกว่างบประมาณที่ตั้งไว้

กลุ่มออมทรัพย์ทั้งหมดจะใช้แหล่งทุนจากภายในเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการเรียนรู้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ สำหรับวิธีการจัดหาทุนเพื่อการเรียนรู้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ กรณีค่าใช้จ่ายมากกว่างบประมาณที่ตั้งไว้ นั้น กลุ่มออมทรัพย์ส่วนใหญ่จะจัดสรรงบประมาณเพิ่มเติมมากที่สุด รองลงมาได้รับบริจาค และขอเงินอุดหนุนจากหน่วยงานภายนอกใกล้เคียงกัน

5) การเปรียบเทียบการเรียนรู้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ จำแนกตามกลุ่มประสิทธิผล

ในภาพรวมกลุ่มออมทรัพย์ส่วนใหญ่มีการเรียนรู้ด้านการออมเพื่อการผลิต (รับฝากเงินสัจจะ และให้กู้ยืม) รองลงมาเรียนรู้การจัดสวัสดิการ และการส่งเสริมอาชีพใกล้เคียงกัน และไม่มี การเรียนรู้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจในเรื่องใดเลยมีเล็กน้อย

หากพิจารณาการเรียนรู้ของกลุ่มประสิทธิผลต่ำ ปานกลาง และสูงส่วนใหญ่มีการเรียนรู้กิจกรรมด้านการออมเพื่อการผลิต รองลงมา มีการเรียนรู้ด้านการจัดสวัสดิการ และการส่งเสริมอาชีพใกล้เคียงกัน และมีส่วนน้อยที่ไม่มีการเรียนรู้ในเรื่องใดเลยเช่นเดียวกับในภาพรวม นั่นคือ การเรียนรู้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มประสิทธิผลปานกลาง มีร้อยละ 58.3 การเรียนรู้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มประสิทธิผลสูง ร้อยละ 27.4 และการเรียนรู้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มที่มีประสิทธิผลต่ำ ร้อยละ 14.3

6) สภาพการเรียนรู้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตที่เป็นกรณีศึกษา

(6.1) กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านขาม

บ้านขามใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนา กำหนดแผนการดำเนินงานร่วมกัน เริ่มทำแผนชุมชน โดยได้แนวคิดจากการศึกษาดูงานที่ชุมชนไม่เรียง จังหวัด นครศรีธรรมราช สามารถร้อยใจชาวบ้านในการสร้างฐานข้อมูลชุมชนที่เป็นจริง เพื่อร่วมกำหนดอนาคต จึงมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันกันตลอดเวลา โดยมีการจัดเวทีประชาคมอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง เพราะเวทีประชาคมจะเป็นการเปิด โอกาสให้ทุกคนตั้งคำถาม หาคำตอบ และเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการชุมชน

“การเรียนรู้การผลิต ใช้ปุ๋ยคอกแทนสารเคมี การขาย จะเชื่อมโยงกับกลุ่มอย่างไร การเรียนรู้เรื่องผลกระทบจากการใช้สารเคมีมีมาก หากใช้มาก ดินเสื่อมลง ใช้ข้าว ช้างข้าว โปด จี๋หมู จี๋ไก่ เป็นการปรับสภาพดิน หากปุ๋ยแพงขึ้นเรื่อยๆ เราจะทำอย่างไร”

(สำเร้ง ปราบโจร, สัมภาษณ์, 30 มิถุนายน 2555)

บ้านขามมีการพัฒนาศักยภาพของคณะกรรมการอย่างต่อเนื่อง ด้วยการไปเรียนรู้จากภายนอกจึงสร้างความมั่นใจ มีการเรียนรู้จากการปฏิบัติงานร่วมกันแบบพี่สอนน้อง มีการจัดตั้งศูนย์การศึกษา และโรงเรียนกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตขึ้น มีคณะศึกษาดูงานจากจังหวัดต่างๆ มาศึกษาดูงาน และอบรมสัมมนาอยู่เสมอ

(6.2) กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านโจด

บ้านโจดเป็นศูนย์เรียนรู้ชุมชน และโรงเรียนกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต มีสถานการเรียนรู้เรื่องเศรษฐกิจภายในชุมชน ได้แก่ สถานการเรียนรู้เรื่องการทำขนมจีน การทอผ้า การทำน้ำหมักชีวภาพหรือปุ๋ยหมักชีวภาพ กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต การจัดทำบัญชีครัวเรือน และศูนย์สาธิตการตลาด จึงเป็นแหล่งศึกษาดูงานของกลุ่มออมทรัพย์อื่นๆ ที่สนใจเข้ามาศึกษาดูงานตลอดทั้งปี และมีแหล่งเรียนรู้นอกศูนย์เรียนรู้ชุมชนหรือ 10 ครอบครัวตัวอย่าง เช่น ปราชญ์ชาวบ้านด้านศิลปวัฒนธรรม และหัตถกรรม เป็นต้น

คณะกรรมการบริหารของกลุ่มออมทรัพย์ส่วนใหญ่เป็นกรรมการ และวิทยากรของโรงเรียนกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านโจดด้วย จึงมีประสบการณ์อย่างมากในการถ่ายทอดความรู้ ปัจจุบัน กลุ่มออมทรัพย์มีแนวคิดที่จะบูรณาการกองทุนเพื่อบริหารจัดการหนี้สินของสมาชิก โดยจะให้กู้ยืมที่เดียว เพื่อลดปัญหาหนี้ในระบบ ความยากจน และเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์

“เราให้กลุ่มอาชีพหลายๆ กลุ่มเข้ามาจัดการบริหารร่วมกัน
จะทำให้เกิดการบูรณาการการเงินทุนของชุมชน ได้ยั่งยืน
สมาชิกไม่ต้องมีหนี้สินเหมือนเดิม”

(คำมอญ ศรีพงษ์เสริฐ, สัมภาษณ์, 16 มิถุนายน 2555)

(6.3) กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านทัพสวาย

บ้านทัพสวายจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้หรือศูนย์กลางการเรียนรู้ชุมชน ภายในพื้นที่ 1 ไร่ ประกอบด้วยกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต สถาบันการจัดการเงินทุนชุมชน ชมรมผู้สูงอายุ บั๊มน้ำมัน ที่อ่านหนังสือพิมพ์ชุมชน และศูนย์สาธิตการตลาด มีบอร์ดสำหรับติดประกาศ ใช้พื้นที่โล่งด้านหน้าสำหรับจัดเป็นตลาดนัด รวมถึงเป็นที่ผลิต และแสดงผลงานของกลุ่มแม่บ้านทอผ้าไหมมัดหมี่ กลุ่มเกษตรกรทำนา และใช้เป็นที่ศึกษาดูงานของบุคคลภายนอกด้วย

การเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจากการทดลองลงมือปฏิบัติ และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันของฝ่ายต่างๆ จึงเป็นโอกาสของสมาชิกทุกคนในกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันกับกลุ่มออมทรัพย์ เช่น มีการเรียนรู้ด้านการเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร จากเดิมที่กลุ่มปลูกงา และประสบปัญหา เพราะไม่สามารถปลูกงาให้ได้ผลผลิตดีเช่นเดิม จึงได้เปลี่ยนเป็นการปลูกอ้อยทดแทนในพื้นที่นาของตน กลุ่มออมทรัพย์มีการส่งคณะกรรมการไปอบรมสัมมนาเรื่องการปลูกอ้อยก่อนถึงฤดูทำนา รวมถึงการ

ถ่ายทอดความรู้แก่กรรมการในด้านการบริหารจัดการภายในกลุ่มอีกด้วย จึงเป็นการเพิ่มคนเก่ง ต่อเติมงานให้กับกลุ่มออมทรัพย์มากยิ่งขึ้น

“กลุ่มต้องการให้กรรมการได้เรียนรู้ด้านการบริหารจัดการมากที่สุดเกี่ยวกับโรงสีชุมชน ศูนย์สาธิตการตลาด มีการให้กลุ่มอาชีพหรือผู้นำของกองทุนต่างๆ มารายงานผลการดำเนินงานทุกสามเดือน เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และร่วมมือกันปรับปรุงแก้ไขการดำเนินงาน”

(สว lovak ไชสง, สัมภาษณ์, 3 กรกฎาคม 2555)

(6.4) กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านหนองหิน

บ้านหนองหินมีแนวทางการพัฒนาด้านการบริหารจัดการ ด้วยการส่งตัวแทนของกลุ่มอาชีพกลุ่มต่างๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการประชุมกับกลุ่มออมทรัพย์ จึงเป็นการพัฒนาศักยภาพกรรมการ และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ แต่ละปีจะมีการตั้งงบประมาณด้านการศึกษาเรียนรู้ไว้ปีละ 10,000 บาท เพื่อส่งตัวแทนของกลุ่มออมทรัพย์ไปทัศนศึกษา และอบรมสัมมนาภายนอก

“การพัฒนาศักยภาพคนในชุมชน ได้ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในหลายๆ ด้าน ส่งผลให้ชุมชนน่าอยู่ ครอบคลุมอยู่พร้อมหน้ากัน และมีความสุขเพิ่มขึ้น”

(สมหมาย วงศ์ด้วง, สัมภาษณ์, 21 มิถุนายน 2555)

7) ปัญหา อุปสรรค และแนวทางแก้ไขการเรียนรู้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

ส่วนใหญ่คณะกรรมการขาดการอบรมเรียนรู้ ขาดทักษะการบริหารจัดการ และระบบบัญชี รองลงมาสมาชิกออมหรือส่งสัจจะไม่สม่ำเสมอ ไม่ครบ และชำระคืนเงินกู้ล่าช้า และตามด้วยสมาชิกขาดความกระตือรือร้น ความร่วมมือ ความพร้อม และเข้าร่วมกิจกรรมน้อย

แนวทางแก้ไขการเรียนรู้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ได้แก่ (หนึ่ง) จัดเวทีประชาคม ประชุมชี้แจง ปรีกษาหารือ สนทนากลุ่มให้ความรู้ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และสร้างความเข้าใจกับสมาชิก (สอง) ส่งเสริม พัฒนาศักยภาพของคณะกรรมการ และสมาชิกด้วยการหาประสบการณ์ ความรู้ การอบรม และศึกษาดูงาน (สาม) ขอรับการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก

2.4 สภาพการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

1) สภาพการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจ

ในภาพรวมมีการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}_{รวม} = 6.74$, S.D. = 1.64) เรียงลำดับสภาพการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจจากมากไปน้อย ได้แก่ ผลผลิตการเรียนรู้ การนำเข้าการเรียนรู้ ผลลัพธ์การเรียนรู้ และกระบวนการเรียนรู้

(1.1) ด้านผลผลิตการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ “สมาชิกมีความสามัคคีผูกพัน และอุดมการณ์ร่วมกันจึงส่งผลให้เกิดความร่วมมือในการเรียนรู้ร่วมกันกับกลุ่มออมทรัพย์” รองลงมา “กลุ่มออมทรัพย์มีการเรียนรู้การกระจายผลตอบแทนจากการดำเนินกิจกรรมกลุ่มแก่สมาชิกอย่างเป็นธรรม และเหมาะสม” ตามด้วย “สมาชิกให้ความร่วมมือในการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ที่กลุ่มออมทรัพย์จัดขึ้น” และ “กลุ่มออมทรัพย์มีการจัดระบบความรู้ และสร้างองค์ความรู้ใหม่ที่พัฒนามาจากปัญหาของกลุ่มเอง”

(1.2) ด้านการนำเข้าการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ “กลุ่มออมทรัพย์มีวิสัยทัศน์ในการส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาอาชีพ และคุณภาพชีวิตของสมาชิก และคนในชุมชน” รองลงมา “กลุ่มออมทรัพย์มีการเรียนรู้แผนงานในการส่งเสริมการประกอบอาชีพเพื่อเพิ่มผลผลิต สร้างงานสร้างอาชีพ และดำเนินงานได้ตามแผน” ตามด้วย “การที่กลุ่มออมทรัพย์ขาดแคลนเงินทุน และทรัพยากรที่จำเป็นสำหรับการผลิต ส่งผลให้กลุ่มออมทรัพย์ต้องแสวงหาความรู้ ข้อมูล และแหล่งสนับสนุนจากภายนอก”

(1.3) ด้านผลลัพธ์การเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ได้แก่ “สมาชิกได้รับประโยชน์สูงสุดจากการส่งเสริมการเรียนรู้ของกลุ่มออมทรัพย์” มีค่าเฉลี่ยมากกว่า “กลุ่มออมทรัพย์ได้รับประโยชน์โดยตรงจากการส่งเสริมการเรียนรู้ของหน่วยงานสนับสนุนภายนอก”

(1.4) ด้านกระบวนการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ “กลุ่มออมทรัพย์มีการตั้งใจ และกระตุ้นสมาชิกให้เห็นถึงประโยชน์ของการเรียนรู้ร่วมกัน” รองลงมา “กลุ่มออมทรัพย์มีการสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของสมาชิก และคนในชุมชน” ตามด้วย “กลุ่มออมทรัพย์มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่อง” และ “กลุ่มออมทรัพย์มีความพร้อมด้านทุน ทรัพยากร และบุคลากรในการส่งเสริมการเรียนรู้ให้กับสมาชิก และคนในชุมชน” และ “กลุ่มออมทรัพย์นำเทคโนโลยี และสารสนเทศมาใช้ในการส่งเสริมการเรียนรู้ให้กับสมาชิก และคนในชุมชน เช่น คอมพิวเตอร์ โสตทัศนูปกรณ์ (เครื่องฉาย / เครื่องเสียง)

2) การเปรียบเทียบการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจ จำแนกตามกลุ่มประสิทธิผล

ในภาพรวมกลุ่มออมทรัพย์ส่วนใหญ่มีการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจในระดับปานกลาง ($\bar{X}_{รวม} = 6.82$, S.D. = 1.64) ผลผลิตการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจมากที่สุดใกล้เคียงกับผลผลิตการเรียนรู้ ตามด้วยการนำเข้าการเรียนรู้ และกระบวนการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจมีน้อยกว่าทุกมิติ

กลุ่มประสิทธิผลปานกลางมีการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิผลมากกว่ากลุ่มประสิทธิผลสูง และกลุ่มประสิทธิผลต่ำ คิดเป็นร้อยละ 55.9, 23.4 และ 15.7 ตามลำดับ

ในภาพรวมกลุ่มประสิทธิผลต่ำ มีการเรียนเพื่อเพิ่มประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจในระดับปานกลาง ($\bar{X}_{รวม} = 5.64$, S.D. = 1.43) มีผลผลิตการเรียนรู้ใกล้เคียงกับผลผลิตการเรียนรู้ รองลงมาเป็นการนำเข้าการเรียนรู้ และกระบวนการเรียนรู้ที่น้อยสุด

ในภาพรวมกลุ่มประสิทธิผลปานกลาง มีการเรียนเพื่อเพิ่มประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจในระดับปานกลาง ($\bar{X}_{รวม} = 6.56$, S.D. = 1.43) มีผลผลิตการเรียนรู้มากที่สุด รองลงมาเป็นการนำเข้าการเรียนรู้ใกล้เคียงกับผลผลิตการเรียนรู้ ตามด้วยกระบวนการเรียนรู้ที่น้อยสุด

ในภาพรวมกลุ่มประสิทธิผลสูง มีการเรียนเพื่อเพิ่มประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจในระดับมาก ($\bar{X}_{รวม} = 8.24$, S.D. = 1.28) มีผลผลิตการเรียนรู้ใกล้เคียงกับผลผลิตการเรียนรู้ รองลงมาเป็นการกระบวนการเรียนรู้ใกล้เคียงกับการนำเข้าการเรียนรู้

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์ประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

3.1 การวิเคราะห์ประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจ

ในภาพรวมมีประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจในระดับปานกลาง ($\bar{X}_{รวม} = 6.67$, S.D. = 1.64) เรียงลำดับประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจจากมากไปน้อย ได้แก่ การออมเพื่อการผลิต และการจัดสวัสดิการมีประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจใกล้เคียงกัน ซึ่งมากกว่าการดำเนินงานอื่นๆ และการส่งเสริมอาชีพมีประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจน้อยที่สุด

1) ประสิทธิภาพการออมเพื่อการผลิต

(1.1) ประสิทธิภาพกิจกรรมทางเศรษฐกิจ

ในภาพรวมมีประสิทธิผลการออมเพื่อการผลิตอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}_{รวม} = 6.91$, S.D. = 1.69) ส่วนใหญ่มีประสิทธิผลการออมเพื่อการผลิตมากกว่าไม่มีประสิทธิผลการออมเพื่อการผลิต มีประสิทธิผลการกระจายสินเชื่อหรือเงินให้กู้ยืมแก่สมาชิกได้ครบถ้วนในแต่ละปีสูงกว่าการส่งเสริม และให้ความรู้เรื่องการออม และการใช้สินเชื่อให้ตรงตามวัตถุประสงค์ แต่มีประสิทธิผลของ

จำนวนเงินออมมากกว่าคู่ และสามารถจัดทำบัญชี และงบการเงินได้ทันในรอบบัญชี และผ่านการตรวจสอบจากภายนอกน้อยกว่า

(1.2) ประสิทธิภาพการส่งเสริมอาชีพ

ในภาพรวมมีประสิทธิภาพการส่งเสริมอาชีพในระดับปานกลาง ($\bar{X}_{รวม} = 5.94$, S.D. = 1.98) ส่วนใหญ่มีประสิทธิภาพการส่งเสริมอาชีพมากกว่าไม่มีประสิทธิภาพการส่งเสริมอาชีพ มีประสิทธิภาพของกำไรหรือส่วนเหลือจากการดำเนินกิจกรรมส่งเสริมอาชีพหรือธุรกิจของกลุ่มสูงกว่ามีจำนวนสมาชิกเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมอาชีพหรือธุรกิจของกลุ่ม แต่มีประสิทธิผลของการถ่ายทอดความรู้เพื่อพัฒนาธุรกิจของกลุ่มในลักษณะเครือข่ายหรือรวมตัวเชื่อมโยงกิจกรรมส่งเสริมอาชีพระหว่างกลุ่ม จำนวนกิจกรรมส่งเสริมอาชีพหรือธุรกิจของกลุ่ม และได้รับรางวัลจากการดำเนินกิจกรรมส่งเสริมอาชีพหรือธุรกิจชุมชนของกลุ่ม และมีผลงานเป็นที่ยอมรับจากหน่วยงานภายนอกน้อยกว่า

(1.3) ประสิทธิภาพการจัดสวัสดิการ

ในภาพรวมมีการจัดสวัสดิการในระดับปานกลาง ($\bar{X}_{รวม} = 6.93$, S.D. = 1.99) ส่วนใหญ่มีประสิทธิภาพการจัดสวัสดิการมากกว่าไม่มีประสิทธิภาพการจัดสวัสดิการ มีประสิทธิผลของการจ่ายเงินปันผลหรือเฉลี่ยคืนสมาชิกเป็นประจำทุกปีสูงกว่าการจัดสวัสดิการให้กับสมาชิก และชุมชน แต่มีประสิทธิผลของจำนวนสวัสดิการเพิ่มมากขึ้นน้อยกว่า

(1.4) ประสิทธิภาพการดำเนินงานอื่นๆ

ในภาพรวมมีการดำเนินงานอื่นๆ ในระดับปานกลาง ($\bar{X}_{รวม} = 6.78$, S.D. = 1.97) ส่วนใหญ่มีประสิทธิภาพการดำเนินงานอื่นๆ มากกว่าไม่มีประสิทธิภาพการดำเนินงานอื่นๆ มีประสิทธิผลของการจัดสรรผลกำไรเพื่อใช้ในการดำเนินงานอย่างเพียงพอสูงกว่ามีจำนวนสมาชิกใหม่เพิ่มมากขึ้นทุกปี แต่มีประสิทธิผลของการถ่ายทอดความรู้เพื่อพัฒนาศักยภาพของคณะกรรมการ และสมาชิกอย่างต่อเนื่องน้อยกว่า

2) ประสิทธิภาพกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตที่เป็นกรณีศึกษา

ประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจ แบ่งเป็นประสิทธิผลที่เกิดขึ้นภายใน และภายนอกชุมชน กล่าวคือ ประสิทธิภาพที่เกิดขึ้นภายในชุมชนของกลุ่มออมทรัพย์ทุกกลุ่มล้วนยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินงาน การบริหารจัดการภายในของกลุ่มออมทรัพย์ต่างมุ่งเน้นการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรเป็นหลัก โดยเฉพาะกรรมการของกลุ่มออมทรัพย์ ใช้เทคนิคการเรียนรู้แบบที่สอนน้อง การเรียนรู้จากการปฏิบัติ หรือการแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากการประชุม สัมมนา หรือเวทีประชาคมของหมู่บ้าน เป็นต้น ดังจะเห็นว่า การเรียนรู้ภายในกลุ่มเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อต่อยอดองค์ความรู้ของกลุ่มเอง และผสมผสานกับความรู้ใหม่ๆ จากภายนอก ซึ่งผู้นำสามารถใช้การเรียนรู้เพื่อเพิ่มศักยภาพของคนในชุมชนดังกล่าว และใช้เพิ่มการมีส่วนร่วมของสมาชิกมากขึ้น นอกเหนือจากการจัดสรรผลประโยชน์ให้กับสมาชิก และชุมชนอย่างเป็นธรรม และเสมอภาคแล้ว

การจัดตั้งศูนย์เรียนรู้หรือแหล่งเรียนรู้ภายในชุมชนส่งผลให้เกิดการพัฒนาหรือระเบิดจากภายในสู่ภายนอก เพราะเป็นการนำจุดขายหรือภูมิปัญญาชาวบ้านไปสู่การพัฒนาของกลุ่มออมทรัพย์กลุ่มอื่นๆ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในด้านการขยายเครือข่ายการเรียนรู้ และช่องทางการเรียนรู้ของกลุ่มออมทรัพย์มากยิ่งขึ้นซึ่งจะส่งผลดีต่อการพัฒนาของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตอย่างยั่งยืน เป็นที่น่าสังเกตว่า การจัดตั้งโรงเรียนกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตโดยการสนับสนุนของกรมการพัฒนาชุมชนนั้น อาจประสบปัญหาเรื่องความต่อเนื่อง และความพร้อมในการดำเนินการ เพราะใช้รูปแบบการเรียนการสอน หลักสูตร การบริหารจัดการ และงบประมาณจากหน่วยงานภายนอกทั้งสิ้น จะมีการใช้ทรัพยากรบางส่วนจากกลุ่มออมทรัพย์เท่านั้น เช่น วิทยากร และสถานที่ เป็นต้น

(2.1) ประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านขาม

(2.1.1) ประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นภายในชุมชน

การดำเนินธุรกิจของกลุ่มออมทรัพย์ สร้างผลกำไรให้กับกลุ่มออมทรัพย์ และสมาชิกซึ่งต่างก็ได้รับเงินปันผล และสวัสดิการ โดยเฉพาะกลุ่มออมทรัพย์บ้านขามสามารถพัฒนาศักยภาพของคนในชุมชนให้เกิดวินัยทางการเงิน มีสัจจะ และเสียสละเพื่อส่วนรวม สามารถแก้ไขปัญหาหนี้สิน และความยากจนด้วยการให้สมาชิกกู้ยืมไปประกอบอาชีพ หรือขยายกำลังการผลิต

การพัฒนาศักยภาพของบุคคลในชุมชน มุ่งเน้นการพัฒนาผู้นำ และการทำกิจกรรมร่วมกันของสมาชิกด้วยการเรียนรู้ตามความถนัดของแต่ละคน มีการสอนงานแบบพี่สอนน้อง คนเก่งคู่กับคนใหม่ทำงานคู่กันไป พร้อมการสร้างบรรยากาศเพื่อให้เกิดความสุขกับการทำงาน และเห็นความสำคัญของการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมภายในชุมชน

(2.1.2) ประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นภายนอกชุมชน

บ้านขามตั้งศูนย์การเรียนรู้ของชุมชนแบบบูรณาการจากฐานการออม สัจจะร่วมกัน ในชุมชนทำให้ขยายผลไปทำกิจกรรมอื่นๆ เช่น โรงสีข้าวชุมชน ศูนย์การเรียนรู้ธุรกิจข้าวโพด ศูนย์การเรียนรู้การออมทรัพย์ชุมชน ศูนย์สาธิตการตลาด และโรงเรียนกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต เป็นต้น รวมถึงการสร้างเครือข่ายกิจกรรมทางเศรษฐกิจในระดับตำบล เป็นการเชื่อมโยงกิจกรรมทางเศรษฐกิจระหว่างกลุ่มออมทรัพย์ภายในตำบลขยายไปในระดับอำเภอ และจังหวัด

(2.2) ประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านโจด

(2.2.1) ประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นภายในชุมชน

การดำเนินธุรกิจของกลุ่มออมทรัพย์ส่งเสริมความเข้มแข็งของกลุ่มอาชีพแบบพึ่งพาอาศัย และมุ่งเน้นการจัดสวัสดิการ ส่งผลให้สมาชิก และชุมชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นกว่าอดีต การพัฒนาศักยภาพของบุคคลในชุมชนด้วยการมุ่งเน้นพัฒนาผู้นำ และคณะกรรมการด้วยการอบรมสัมมนาภายนอกชุมชนเพื่อนำความรู้ที่ได้รับกลับมาทบทวน ถ่ายทอด และปรับปรุงการทำงานของกลุ่มออมทรัพย์ การพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนด้วยการประชาสัมพันธ์การดำเนินงานของกลุ่ม

ออมทรัพย์อย่างต่อเนื่อง มีการใช้เวทีประชาคมเพื่อการปรึกษาหารือ การหาสมาชิกใหม่ มีแนวทางการดึงคนด้วยประโยชน์จากสวัสดิการเพื่อให้สมาชิกเห็นความสำคัญของการเข้าร่วมกิจกรรม มีความเสถียร และช่วยเหลือเกื้อกูลกัน

(2.2.2) ประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นภายนอกชุมชน

บ้านโจคมีสถานีการเรียนรู้การดำเนินธุรกิจ และส่งเสริมอาชีพแบบครบวงจร จึงเป็นฐานการเรียนรู้ศึกษาดูงานของบุคคลภายนอก รวมถึงมีโรงเรียนกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตที่ให้การอบรมแก่กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตในจังหวัดใกล้เคียงจากการสนับสนุนของกรมการพัฒนาชุมชน

(2.3) ประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านทัพสวาย

(2.3.1) ประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นภายในชุมชน

การดำเนินธุรกิจของกลุ่มออมทรัพย์ ด้านการพัฒนาศักยภาพของบุคคลในชุมชนจากการส่งเสริมการประกอบอาชีพด้วยการให้กู้ยืม และให้หน่วยงานสนับสนุนภายนอกเข้ามาให้ความรู้ การพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนจะมุ่งเน้นการประชาสัมพันธ์เพื่อให้สมาชิกเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมมากยิ่งขึ้น มีการช่วยเหลือกันอย่างเกื้อกูล และประชุมร่วมกันกับกลุ่มอาชีพ และกองทุนต่างๆ ทุกสามเดือน มุ่งเน้นการจัดสวัสดิการสาธารณประโยชน์ด้านต่างๆ แม้จะขาดความต่อเนื่องในการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มอาชีพ และกองทุนต่างๆ ซึ่งบางส่วนได้ล้มเลิกการดำเนินงาน

(2.3.2) ประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นภายนอกชุมชน

บ้านทัพสวายสามารถจัดตั้งสถาบันการจัดการเงินทุนชุมชนขึ้นได้สำเร็จ ตามคำแนะนำของกรมการพัฒนาชุมชน สามารถขยายการดำเนินงานในระดับตำบลได้ด้วยการปล่อยเงินกู้ให้กับสมาชิกในชุมชนข้างเคียง ส่งผลให้ได้รับผลกำไรจากดอกเบี้ยเงินกู้จำนวนมาก

(2.4) ประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านหนองหิน

(2.4.1) ประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจเกิดขึ้นภายในชุมชน

การดำเนินธุรกิจของกลุ่มออมทรัพย์ สร้างความตระหนัก และเล็งเห็นความสำคัญของการร่วมกันวางแผน ดำเนินงาน และการเรียนรู้ร่วมกัน จนสามารถแก้ไขปัญหาหนี้สินและความยากจนของสมาชิกได้ แต่กลุ่มอาชีพภายในชุมชนยังขาดความเข้มแข็ง และผู้นำที่เสถียร ทำให้ผู้นำกลุ่มออมทรัพย์มองเห็นปัญหา โอกาส และพยายามผลักดันการดำเนินงานของกลุ่มอาชีพต่างๆ ในการพัฒนาศักยภาพของคณะกรรมการด้วยการจัดการเรียนรู้ ศึกษาดูงานจากภายนอกชุมชน กลุ่มมีการตั้งงบประมาณเพื่อการเรียนรู้ทุกปี มุ่งเน้นการเรียนรู้จากกลุ่มด้วยการเข้าร่วมประชุม แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการถ่ายทอดแบบบอกเล่าเพื่อให้กรรมการได้แสดงความคิดเห็น และนำเสนอแนวทางการดำเนินงานร่วมกัน

(2.4.2) ประสิทธิภาพกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นภายนอกชุมชน

บ้านหนองหินยังไม่มีทั้งศูนย์การเรียนรู้ และ โรงเรียนกลุ่มออมทรัพย์ เพื่อการผลิต เหตุผลเพราะกลุ่มอาชีพ และองค์กรชุมชนในหมู่บ้านยังไม่มี ความเข้มแข็งเหมือน ฟังตนเอง ได้เช่นเดียวกับกลุ่มออมทรัพย์ ศูนย์สาธิตการตลาด อีกทั้งกรมการพัฒนาชุมชนยังไม่ให้การ สนับสนุนส่งเสริมในปัจจุบัน แต่ชุมชนบ้านหนองหินมีบุคลากรที่มีศักยภาพ และมีกลุ่มออมทรัพย์เพื่อ การผลิตที่มีความเข้มแข็ง จึงเป็น โอกาสที่ผู้นำกลุ่มออมทรัพย์จะพัฒนาศักยภาพของบุคลากร และการ บริหารจัดการกลุ่มออมทรัพย์ให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น

ตอนที่ 4 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพกิจกรรมทางเศรษฐกิจ

1) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพกิจกรรมทางเศรษฐกิจ

ในภาพรวมปัจจัยที่ศึกษาส่งผลต่อการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ในระดับปานกลาง ($\bar{X}_{รวม} = 7.12$, S.D. = 1.94) เรียงลำดับปัจจัยที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ไปน้อยสุด ได้แก่ ปัจจัย บรรยากาศ และสภาพแวดล้อม มีค่าเฉลี่ยสูงสุดใกล้เคียงกับปัจจัยการบริหารจัดการ และระเบียบ ข้อบังคับกลุ่ม รองลงมาเป็นปัจจัยความเข้มแข็ง และฟังตนเอง ตามด้วยปัจจัยด้านเศรษฐกิจ และปัจจัย ด้านการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก มีค่าเฉลี่ยน้อยกว่าทุกด้าน

2) การเปรียบเทียบปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพกิจกรรมทางเศรษฐกิจ จำแนกตามประสิทธิผล

ในภาพรวมกลุ่มออมทรัพย์ส่วนใหญ่มีปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิผล กิจกรรมทางเศรษฐกิจในระดับปานกลาง ($\bar{X}_{รวม} = 7.14$, S.D. = 1.54) กลุ่มประสิทธิผลปานกลาง มี ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิผลมากกว่ากลุ่มประสิทธิผลสูง และต่ำ คิดเป็นร้อยละ 56.5, 23.1 และ 15.7 ตามลำดับ

ในภาพรวมกลุ่มประสิทธิผลต่ำ และปานกลาง มีปัจจัยการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิผล กิจกรรมทางเศรษฐกิจในระดับปานกลาง ($\bar{X}_{รวม} = 6.06, 6.91$, S.D. = 1.39, 135) ด้านบรรยากาศ และ สภาพแวดล้อมเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพกิจกรรมทางเศรษฐกิจมากที่สุด รองลงมาคือ การบริหารจัดการ และระเบียบข้อบังคับ ตามด้วยความเข้มแข็ง และฟังตนเอง และด้าน เศรษฐกิจ และลำดับสุดท้าย การสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอกเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ น้อย กว่าทุกด้าน

ในภาพรวมกลุ่มประสิทธิผลสูง มีปัจจัยการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพกิจกรรมทาง เศรษฐกิจในระดับมาก ($\bar{X}_{รวม} = 7.14$, S.D. = 1.54) เฉพาะปัจจัยด้านเศรษฐกิจ และการสนับสนุนจาก หน่วยงานภายนอกมีค่าเฉลี่ยในระดับปานกลาง ด้านการบริหารจัดการ และระเบียบข้อบังคับเป็นปัจจัย ที่ส่งผลต่อการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพกิจกรรมทางเศรษฐกิจมากที่สุด รองลงมาคือ บรรยากาศ และ

สภาพแวดล้อม ตามด้วยความเข้มแข็ง และพึ่งตนเอง และด้านเศรษฐกิจ และลำดับสุดท้าย การสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอกเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้้น้อยกว่าทุกด้าน

3) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์กรณีศึกษา

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต แบ่งเป็นสองปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยภายใน และภายนอก สรุปได้ว่า

ปัจจัยภายในจะเกี่ยวข้องกับผู้นำหรือคณะกรรมการของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตที่ทุกกลุ่มมีการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินงาน สำหรับหลักการบริหารจัดการกลุ่มจะมีจุดเน้นที่สำคัญแตกต่างกันไป เช่น กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านขามใช้หลักการบริหารในแนวราบหรือเป็นการปฏิบัติงานร่วมกันระหว่างผู้นำ คณะกรรมการ และสมาชิก กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านโจด ใช้ระเบียบข้อบังคับกลุ่มเป็นแนวทางการดำเนินงาน ใช้หลักประชาธิปไตย หรือเสียงส่วนใหญ่ กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านทัพสวย ให้หลักคุณธรรม 5 ประการ ได้แก่ ความซื่อสัตย์ ความเสียสละ ความรับผิดชอบ ความเห็นอกเห็นใจ และความไว้วางใจในการบริหารจัดการ และกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านหนองหิน ใช้การบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม ทุกคนเป็นเจ้าของกลุ่มออมทรัพย์โดยจะให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการพัฒนา และแสดงความคิดเห็น

สำหรับปัจจัยภายนอกจะเป็นการประสานงานหรือพึ่งพาหน่วยงานสนับสนุนภายนอกนอกเหนือจากการพึ่งตนเองของกลุ่มออมทรัพย์ เช่น กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านขามมีการขยายการดำเนินงานในระดับเครือข่ายร่วมกันกับกลุ่มออมทรัพย์อื่นๆ ในระดับตำบล อำเภอ และจังหวัด กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านโจด มีการขยายโอกาส และสร้างอำนาจต่อรองทางเศรษฐกิจสังคม และการประสานงานร่วมกับหน่วยงานสนับสนุนภายนอก กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านทัพสวยมีการขยายการดำเนินงานในระดับตำบล และการประสานงานร่วมกับหน่วยงานสนับสนุนภายนอก และกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านหนองหินมีการประสานงานร่วมกับหน่วยงานสนับสนุนภายนอก

ตอนที่ 5 แนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจ

ผู้วิจัยขอแนะนำแนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ดังภาพที่ 6.1 และมีรายละเอียดดังนี้

5.1 ควรส่งเสริมสัจจะการออม และการใช้เงินกู้ให้ตรงตามวัตถุประสงค์

- ควรส่งเสริมการประกอบอาชีพเสริมของสมาชิก และจัดหาวิทยากรมาฝึกอบรมอาชีพ
- ควรจัดสวัสดิการให้ครอบคลุมการเกิด แก่ เจ็บ ตายแก่สมาชิก และชุมชน และทุนการศึกษา

5.2 ควรจัดการเรียนรู้เนื้อหากิจกรรมทางเศรษฐกิจให้สอดคล้องกับความต้องการ และวิถีชีวิต

แบบเศรษฐกิจพอเพียง

-ควรเน้นการเรียนรู้ผ่านตัวบุคคล ใช้สื่อท้องถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพ และเรียนรู้จากภายนอกชุมชน

5.3 ควรมีการวางแผนงานในการส่งเสริมพัฒนาอาชีพ และศักยภาพของคณะกรรมการ

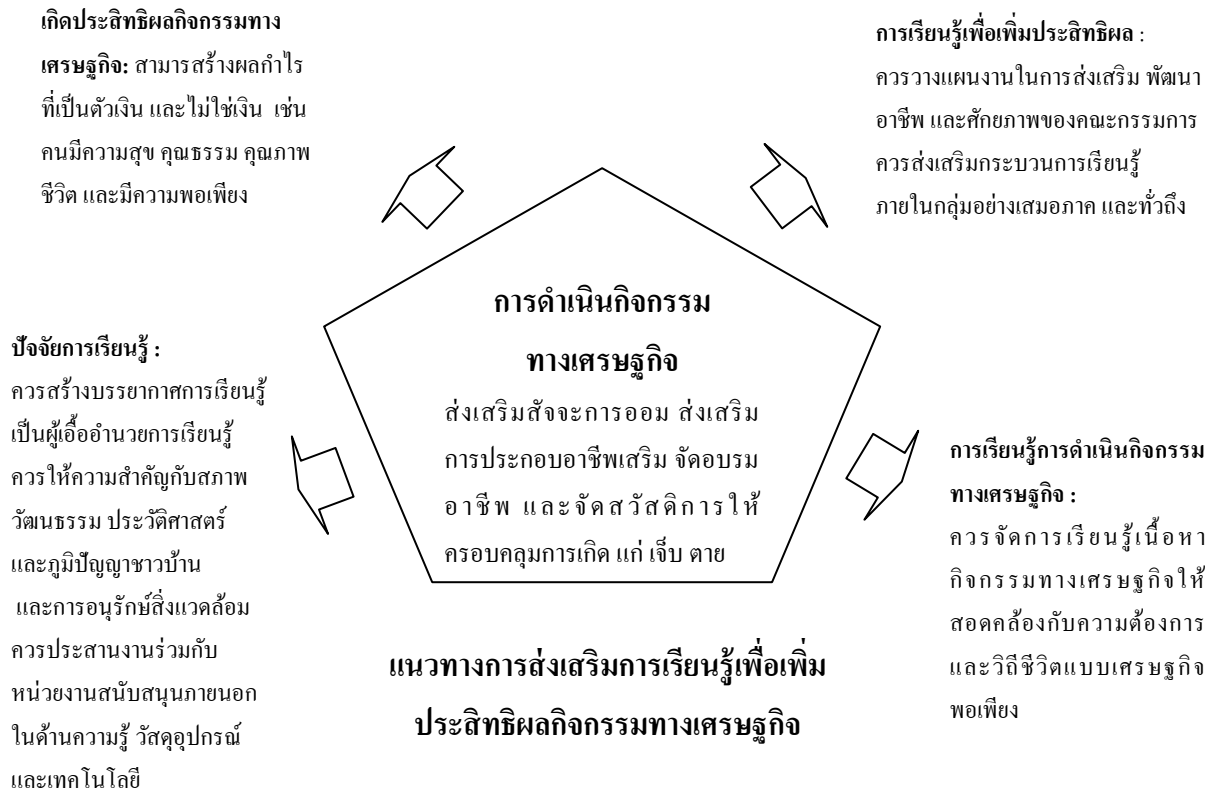
- ควรมีการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ภายในกลุ่มอย่างเสมอภาค และทั่วถึง
- ควรมุ่งเน้นการพัฒนาศักยภาพของคณะกรรมการและน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินงาน

-ควรมีการจูงใจ และกระตุ้นสมาชิกให้เห็นถึงประโยชน์ของการเรียนรู้ร่วมกัน ปลูกฝังคุณธรรม 5 ประการของกลุ่มออมทรัพย์

5.4 ควรสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ กลุ่มออมทรัพย์เป็นผู้เอื้ออำนวยการเรียนรู้

- ควรให้ความสำคัญกับสภาพวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น และภูมิปัญญาชาวบ้านหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และทรัพยากรธรรมชาติของชุมชน
- ควรปรับปรุงระเบียบข้อบังคับกลุ่มร่วมกัน มุ่งเน้นการมีสัจจะ และวินัยทางการเงิน
- ควรสร้างการเรียนรู้วิถีชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียง การทำบัญชีครัวเรือน และฝึกสวนครัวรั้วกินได้

-ควรประสานงานร่วมกับหน่วยงานสนับสนุนภายนอกในด้านความรู้ วัสดุอุปกรณ์ และเทคโนโลยี

ภาพที่ 6.1 แนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

อภิปรายผล

จากสรุปผลการวิจัยดังกล่าว สามารถอภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ส่วนใหญ่มีอายุการดำเนินงานระหว่าง 11 – 15 ปี มีการเลือกตั้งคณะกรรมการบริหาร จำนวนระหว่าง 11 – 20 คนต่อกลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 39.2 มาจากการเลือกตั้ง และแต่งตั้งคณะกรรมการบริหาร จำนวนระหว่าง 11 – 20 คนต่อกลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 12.0 ส่วนใหญ่มีสมาชิกสามัญ จำนวนระหว่าง 101 – 200 คนต่อกลุ่ม มีสมาชิกวิสามัญหรือกลุ่มอาชีพ และสมาชิกกิตติมศักดิ์น้อยกว่า จำนวนระหว่าง 1 – 5 คน ต่อกลุ่มเท่ากัน กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตเป็นกลุ่มการเงินขนาดเล็กที่ใช้หลักประชาธิปไตย และยอมรับฟังเสียงส่วนใหญ่หรือฉันทามติของสมาชิกในการดำเนินงาน คณะกรรมการกลุ่มมากกว่าร้อยละ 80 มาจากการเลือกตั้ง ส่วนใหญ่มีการเลือกคณะกรรมการใหม่ทุกปีซึ่งเป็นไปตามระเบียบข้อบังคับกลุ่ม นอกจากนี้กลุ่มออมทรัพย์จะเป็นแหล่งรวมทุนแล้วยังเป็นแหล่งรวมคนของผู้จิตอาสา และเสียสละที่ร่วมกันจัดตั้งกลุ่มขึ้นเพื่อการพัฒนาชุมชน
2. ในปัจจุบัน แม้กลุ่มออมทรัพย์จะมีเงินออมมากกว่าเงินกู้เฉลี่ยต่อกลุ่มก็ตาม แต่หากเปรียบเทียบเงินสัจจะสะสม และเงินให้กู้ยืมในปี พ.ศ. 2553 – 2554 กลุ่มออมทรัพย์มีเงินสัจจะสะสม

เฉลี่ย และจำนวนสมาชิกฝากเงินมักจะเพิ่มขึ้นเล็กน้อย สำหรับจำนวนเงินให้กู้ยืมมีเพิ่มขึ้นเล็กน้อยเช่นกัน แต่สมาชิกต้องการกู้ยืมกลับเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมาก จึงมีแนวโน้มว่า กลุ่มออมทรัพย์มีเงินฝากหรือเงินคงจะสะสมลดน้อยลง เพราะจำนวนสมาชิกฝากเงินไม่เพิ่มขึ้น และอาจประสบปัญหาที่มีจำนวนเงินให้กู้ยืม ไม่เพียงพอกับความต้องการของสมาชิก สำหรับกลุ่มออมทรัพย์ที่มีเงินให้กู้ยืมไม่เพียงพอ นั้น คิดเป็นร้อยละ 34.7 จะมีการระดมทุนจากสมาชิกมากกว่าการกู้ยืมจากแหล่งทุนภายนอก

การดำเนินกิจกรรมการออมเพื่อการผลิตของกลุ่มประสิทธิผลต่ำ มีเงินคงจะเท่ากับเงินสินเชื่อทั่วไป กลุ่มต่ำจึงมีความเข้มแข็ง และพึ่งตนเองได้น้อยทางด้านการเงิน สำหรับกลุ่มประสิทธิผลสูง และปานกลาง มีการรับฝากเงินคงจะมากกว่าการให้สินเชื่อทั่วไปเล็กน้อย จึงมีแนวโน้มว่า กลุ่มสูงและปานกลางจะประสบปัญหาการขาดสภาพคล่องทางการเงิน และมีความเสี่ยงในการดำเนินงานมากขึ้นในอนาคต จากสภาพการณ์ทางการเงินของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตในปัจจุบันที่มีความเปราะบางทางการเงินสูง จึงมีความน่าเป็นห่วงว่า ชุมชนชนบทจะประสบปัญหาหนี้สิน และวิกฤตทางเศรษฐกิจมากขึ้น ดังนั้น ผู้เกี่ยวข้องควรนำปัญหานี้มาพิจารณาอย่างรอบคอบ เร่งด่วน และหาวิธีการแก้ไขหรือปรับกลยุทธ์ในการดำเนินงาน เช่น การระดมทุนจากสมาชิกเพิ่มเติมเพื่อลงทุนทางธุรกิจ การหาช่องทางการตลาดใหม่ๆ และการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรเพื่อเพิ่มมูลค่าทางการตลาด รวมถึงการเพิ่มวินัยทางการเงินของกลุ่ม และการมีสัจจะของสมาชิก เป็นต้น

เนื่องจากกิจกรรมการออมเป็นกิจกรรมตั้งต้นของกลุ่มเพื่อเป็นพื้นฐานการพัฒนาหรือขยายสู่การดำเนินกิจกรรมอื่นๆ เมื่อกลุ่มมีทุนดำเนินการ และสามารถนำผลกำไรมาปันผล จัดสวัสดิการให้แก่สมาชิก และชุมชน หากพิจารณากิจกรรมส่งเสริมอาชีพหรือธุรกิจของกลุ่มออมทรัพย์ ส่วนใหญ่มีกิจกรรมส่งเสริมอาชีพด้านศูนย์สาธิตการตลาดมากที่สุด ร้อยละ 39.7 รองลงมาเป็นยุ่งฉาง ร้อยละ 25.3 จำหน่ายปุ๋ย ร้อยละ 18.6 ร้านค้าชุมชน ร้อยละ 14.3 และโรงสีข้าว ร้อยละ 12.4 สำหรับกิจกรรมที่ดำเนินงานน้อย ได้แก่ โรงผลิตน้ำดื่ม ร้อยละ 1.6 ตลาดกผลผลิต ร้อยละ 5.2 และปั้มน้ำมัน ร้อยละ 7.8 โดยกิจกรรมที่กลุ่มดำเนินงานจนประสบความสำเร็จสูงสุดสามลำดับแรก ได้แก่ ศูนย์สาธิตการตลาด ร้านค้าชุมชน และการจำหน่ายปุ๋ย สำหรับด้านการจัดสวัสดิการมีทุนสาธารณประโยชน์ ร้อยละ 57.5 รองลงมาเป็นฌาปนกิจสงเคราะห์ ร้อยละ 44.6 ทุนการศึกษา ร้อยละ 38.7 และการสงเคราะห์ผู้สูงอายุ ผู้พิการ และผู้ด้อยโอกาส ร้อยละ 33.1 ตามด้วยคำรักษาพยาบาล ร้อยละ 20.0 ขวัญถุงเด็กแรกเกิด ร้อยละ 14.8 และธนาคารข้าว ร้อยละ 16.2 สำหรับกิจกรรมที่จัดสวัสดิการน้อย ได้แก่ การประกันภัย ประกันสุขภาพ ประกันชีวิต และทุนสาธารณภัย ร้อยละ 0.9, 2.1, 3.8 และ 8.7 ตามลำดับ

เมื่อพิจารณากิจกรรมส่งเสริมอาชีพ และสวัสดิการจำแนกตามกลุ่มประสิทธิผล พบว่า มีกิจกรรมเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับในภาพรวม และเปรียบเทียบกับจำนวนกิจกรรมทางเศรษฐกิจในปี พ.ศ. 2552 เฉพาะภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีจำนวนกลุ่มออมทรัพย์ 17,744 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 50.11 ของกลุ่มออมทรัพย์ทั่วประเทศ (สำนักทุน และองค์กรการเงินชุมชน กรมการพัฒนาชุมชน, 2552)

สรุปได้ว่า สวัสดิการด้านฌาปนกิจสงเคราะห์มีจำนวนเพิ่มขึ้นมากที่สุด และศูนย์สาธิตการตลาด ยุงฉาง และธนาคารข้าวมีจำนวนลดน้อยลง สำหรับกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่เหลือไม่มีการเปลี่ยนแปลงมากนัก แสดงแนวโน้มว่า กลุ่มออมทรัพย์ให้ความสำคัญกับการจัดสวัสดิการเพื่อเพิ่มคุณภาพชีวิตให้กับสมาชิก และชุมชนมากขึ้น ส่วนศูนย์สาธิตการตลาดเป็นกิจกรรมของกลุ่มออมทรัพย์ที่ประสบความสำเร็จ และมีกำไรมากที่สุด แต่ก็ต้องใช้ทุนดำเนินการสูงสุดเช่นกัน และธนาคารข้าวมีจำนวนข้าวลดลง เป็นเพราะครัวเรือนส่วนใหญ่สามารถทำนาปลูกข้าวเพื่อขาย และบริโภคได้ผลผลิตดีขึ้น

3. การเรียนรู้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์ ส่วนใหญ่มีลักษณะแบบไม่เป็นทางการ เป็นการเรียนรู้ในวิถีชีวิตที่เกิดขึ้นภายในชุมชน ส่งผลให้เกิดการพัฒนาศักยภาพผู้นำและความเข้มแข็ง ฟังตนเองได้ทางเศรษฐกิจสังคมของกลุ่มออมทรัพย์

การจัดการเรียนรู้ภายในกลุ่มส่วนใหญ่จะไม่มีค่าใช้จ่ายในการเรียนรู้ หากมีค่าใช้จ่ายจะไม่เกินกว่างบประมาณที่กลุ่มตั้งไว้ ในการจัดการเรียนรู้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจนั้นผู้เกี่ยวข้องควรวางแผนการเรียนรู้ว่าจะพัฒนาใคร เมื่อใด อย่างไร ด้วยวิธีการใด และทำไมต้องพัฒนา ซึ่งเกี่ยวข้องกับการเตรียมเนื้อหา วิธีการ และช่องทางของการเรียนรู้ และรับทราบปัญหาอุปสรรค และหาแนวทางแก้ไข

กลุ่มออมทรัพย์ส่วนใหญ่มีการเรียนรู้เนื้อหาการออมเพื่อการผลิตมากที่สุด ในเรื่องการรับฝากเงินสัจจะ และการให้สินเชื่อ มีช่องทางการเรียนรู้ผ่านสื่อบุคคลมากที่สุด และรับฟังข่าวสารจากหอกระจายข่าว มีวิธีการเรียนรู้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจด้วยการถ่ายทอด หรือบอกเล่า รองลงมาเป็นการนำเสนอต่อที่ประชุมกลุ่มออมทรัพย์ การสังเกต และการจดจำ ตามด้วยวิธีการฝึกปฏิบัติ การอ่าน และเรียนรู้ด้วยตนเอง ส่วนใหญ่เป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นภายในกลุ่ม สำหรับกิจกรรมการเรียนรู้ภายนอกกลุ่มจะมีจำนวนครั้งของการเข้าร่วมน้อยกว่า เช่น การอบรมสัมมนา และจากศึกษาดูงาน หรือทัศนศึกษา

ในภาพรวมกลุ่มออมทรัพย์มีการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจอยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับสภาพการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจจากมากไปน้อย ได้แก่ ผลผลิตการเรียนรู้ การนำเข้าการเรียนรู้ และผลลัพธ์การเรียนรู้ใกล้เคียงกัน และกระบวนการเรียนรู้เป็นลำดับสุดท้าย ดังนั้น แนวทางการเพิ่มประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจควรให้ความสำคัญกับผลผลิต และผลลัพธ์การเรียนรู้ โดยพิจารณาจากประสิทธิผลที่เกิดจากการเรียนรู้ เช่น ความรักสามัคคี ความผูกพัน การมีส่วนร่วมในกิจกรรม และให้ข้อเสนอแนะ การนำความรู้ที่ได้มาจัดระบบความรู้ และนำไปใช้ เป็นต้น

เมื่อพิจารณาการเรียนรู้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจจำแนกตามกลุ่มประสิทธิผลพบว่า การเรียนรู้เป็นไปในทิศทางเดียวกันกับในภาพรวม โดยที่กลุ่มประสิทธิผลต่ำ ปานกลาง และสูง ส่วนใหญ่มีการเรียนรู้ด้านการออมเพื่อการผลิต รองลงมาเป็นการเรียนรู้ด้านการจัดสวัสดิการ และการส่งเสริมอาชีพใกล้เคียงกัน และมีส่วนน้อยไม่มีการเรียนรู้กิจกรรมใดเลย

สำหรับปัญหา อุปสรรคการเรียนรู้ของกลุ่มออมทรัพย์ ส่วนใหญ่คณะกรรมการขาดกระบวนการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิผลกิจกรรมเศรษฐกิจ เช่น การอบรมเรียนรู้ ทักษะการบริหารจัดการ และระบบบัญชี แนวทางแก้ไขการเรียนรู้ ควรจัดกระบวนการเรียนรู้ภายในกลุ่มอย่างต่อเนื่อง เช่น การจัดเวทีประชาคม ประชุมชี้แจง ปรีกษาหารือ สนทนากลุ่ม เป็นต้น

กล่าวโดยสรุปว่า การเรียนรู้ของกลุ่มออมทรัพย์อยู่ในวิถีของชีวิตของคนในชุมชนตลอดเวลา การเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้กับกลุ่มออมทรัพย์ เริ่มต้นจากกิจกรรมการออมเพื่อรวมเงินสัจจะสำหรับใช้เป็นทุนในการดำเนินงาน เมื่อกลุ่มมีกำไรจึงนำเงินไปลงทุนดำเนินธุรกิจ เกิดดอกผลตอบแทนให้กับเจ้าของเงิน อาจตอบแทนในรูปเงินปันผล สวัสดิการต่างๆ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับผลประกอบการ และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของสมาชิก ดังจะเห็นว่า กลุ่มออมทรัพย์ที่มีประสิทธิผลปานกลางมีการเรียนรู้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจมากกว่ากลุ่มประสิทธิผลอื่นๆ จึงเป็นกลุ่มที่มีความพร้อม และต้องการประสบการณ์จากการเรียนรู้เพิ่มมากขึ้น ดังนั้น ผู้เกี่ยวข้อง และหน่วยงานสนับสนุนควรให้ความสำคัญ เพื่อการพัฒนาศักยภาพของกลุ่มปานกลางนี้ได้อย่างรวดเร็ว และเข้มแข็งมากขึ้น สำหรับกลุ่มออมทรัพย์กรณีศึกษาจะมีการกำหนดแผนการดำเนินงานร่วมกัน มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันตลอดเวลา โดยมีการจัดเวทีประชาคมเพื่อตั้งคำถาม หาคำตอบ และเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการชุมชน มีการพัฒนาศักยภาพของคณะกรรมการอย่างต่อเนื่อง ด้วยการเรียนรู้จากภายนอก และเรียนรู้จากการปฏิบัติงานร่วมกันแบบพี่สอนน้อง นอกจากนี้ยังมีการจัดตั้งศูนย์การศึกษา และโรงเรียนกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตขึ้นภายในชุมชนเพื่อเป็นแหล่งศึกษาดูงานของกลุ่มออมทรัพย์ใกล้เคียง

4. ในภาพรวมกลุ่มออมทรัพย์มีประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจอยู่ในระดับปานกลาง มีประสิทธิผลด้านการออมเพื่อการผลิต และการจัดสวัสดิการใกล้เคียงกัน ซึ่งมากกว่าประสิทธิผลการส่งเสริมอาชีพ แสดงให้เห็นว่า กลุ่มออมทรัพย์ให้ความสำคัญในการดำเนินงานด้านการออมเพื่อการผลิต และจัดสวัสดิการจนสามารถบรรลุเป้าหมายในกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ซึ่งมีแนวโน้มที่ดีขึ้นว่า กลุ่มออมทรัพย์พยายามปรับตัว และขยายการดำเนินกิจกรรมในด้านต่างๆ มากขึ้น ด้วยการตอบสนองสมาชิก และชุมชนจากการจัดสวัสดิการเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต และจัดกิจกรรมส่งเสริมการอยู่ดีกินดีของครัวเรือน เช่น การเลี้ยงไก่ เลี้ยงปลา และปลูกผักไว้กินได้ เป็นต้น

เมื่อพิจารณาตามกลุ่มประสิทธิผล กลุ่มประสิทธิผลต่ำให้ความสำคัญกับการดำเนินกิจกรรมด้านการออมเพื่อการผลิตมากกว่าการจัดสวัสดิการ กลุ่มประสิทธิผลปานกลาง ให้ความสำคัญกับการจัดสวัสดิการ และการออมเพื่อการผลิตใกล้เคียงกัน ส่วนกลุ่มประสิทธิผลสูงให้ความสำคัญกับการจัดสวัสดิการมากกว่าการออมเพื่อการผลิต และทุกกลุ่มประสิทธิผลมีการส่งเสริมอาชีพน้อยกว่า

ดังนั้น ทุกกลุ่มประสิทธิผลควรให้ความสำคัญกับกิจกรรมส่งเสริมอาชีพมากขึ้น เพราะหากกลุ่มออมทรัพย์มีกลุ่มอาชีพที่เข้มแข็งเป็นลูกข่ายในการพัฒนาชุมชนแล้วจะสามารถเสริมพลังอำนาจ ความสมานฉันท์ ความครอบคลุม และมีบทบาทในการพัฒนาชุมชนมากขึ้น อีกทั้งกลุ่มประสิทธิผลต่ำควรได้รับการพัฒนากิจกรรมการออมเพื่อการผลิตให้เข้มแข็งมากยิ่งขึ้น กลุ่มประสิทธิผลปานกลาง และสูงควรควรได้รับการพัฒนาสวัสดิการให้มีความหลากหลาย ครอบคลุม และเสมอภาคมากขึ้น

สำหรับประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์กรณีศึกษานั้น เกิดขึ้นจากกลุ่มออมทรัพย์ได้ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินงาน มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้อยู่ตลอดเวลา การเรียนรู้ภายในกลุ่มนี้เป็นสิ่งจำเป็นเพื่อการต่อยอดองค์ความรู้ที่มาจากปัญหาของกลุ่มเอง และเกิดการผสมผสานกับความรู้ใหม่ๆ จากภายนอก ประสิทธิผลที่เกิดขึ้นจากการเรียนรู้สามารถพัฒนาศักยภาพของคนในชุมชน และกลุ่มออมทรัพย์ให้เข้มแข็งพึ่งตนเองมากยิ่งขึ้น

5. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

ในภาพรวมปัจจัยที่ศึกษาส่งผลต่อการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจอยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับปัจจัยที่มีส่งผลต่อการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านบรรยากาศ และสภาพแวดล้อมเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิผลมากที่สุดซึ่งใกล้เคียงกับด้านการบริหารจัดการ และระเบียบข้อบังคับกลุ่ม รองลงมาเป็นด้านความเข้มแข็ง และพึ่งตนเอง ตามด้วยด้านเศรษฐกิจ และด้านการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอกเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิผลน้อยที่สุด

ดังนั้น ควรให้ความสำคัญกับปัจจัยบรรยากาศ และสภาพแวดล้อม เช่น วัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ และภูมิปัญญาชาวบ้าน ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สิ่งแวดล้อม และทรัพยากรธรรมชาติ และปัจจัยด้านการบริหารจัดการ และระเบียบข้อบังคับกลุ่ม เช่น กลุ่มออมทรัพย์มีเป้าหมายการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ มีความสามารถบริหารจัดการ แบ่งปันผลประโยชน์ และมีผลกำไรในด้านหนึ่งของความสำคัญของหน่วยงานภายนอกกับการส่งเสริมการเรียนรู้ นั้น กลุ่มออมทรัพย์เห็นว่าได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอกน้อยที่สุด ส่วนหนึ่งอาจเป็นเพราะสามารถจัดการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง หรือเป็นกิจกรรมหนึ่งของกลุ่มออมทรัพย์อยู่แล้ว และอีกด้านหนึ่งหน่วยงานสนับสนุนควรพัฒนาบทบาทด้านการส่งเสริมการเรียนรู้ให้กับกลุ่มออมทรัพย์มากขึ้น

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิผลกิจกรรมของกรณีศึกษาจะเกี่ยวข้องกับผู้นำที่ทุกกลุ่มน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินงาน บ้านขามใช้หลักการบริหารในแนวราบหรือเป็นการปฏิบัติงานร่วมกันระหว่างผู้นำ คณะกรรมการ และสมาชิก บ้านโจดใช้ระเบียบข้อบังคับกลุ่มเป็นแนวทางการดำเนินงาน ใช้หลักประชาธิปไตยหรือเสียงส่วนใหญ่ บ้านทัพสวย ให้หลักคุณธรรม 5 ประการ ได้แก่ ความซื่อสัตย์ ความเสียสละ ความรับผิดชอบ ความเห็นอกเห็นใจ และความไว้วางใจ บ้านหนองหินใช้การบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม สำหรับปัจจัยภายนอกจะเป็นการพึ่งพา และประสานงานกับหน่วยงานสนับสนุนภายนอก ซึ่งเกิดขึ้นในทุกกลุ่มประสิทธิผล โดยจะดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจเพื่อสร้างอำนาจต่อรองทางการตลาด และพัฒนาเครือข่ายของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

6. แนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต มีข้อเสนอดังนี้

6.1 ด้านการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ

- 1) ควรส่งเสริมสัจจะการออม และการใช้เงินกู้ให้ตรงตามวัตถุประสงค์
- 2) ควรส่งเสริมการประกอบอาชีพเสริมของสมาชิก และจัดหาวิทยากรมาฝึกอบรมอาชีพ
- 3) ควรจัดสวัสดิการให้ครอบคลุมการเกิด แก่ เจ็บ และตายแก่สมาชิก และชุมชน และทุนการศึกษา
- 4) ควรน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินงาน

6.2 ด้านการเรียนรู้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ

- 1) ควรจัดการเรียนรู้เนื้อหากิจกรรม ทางเศรษฐกิจให้สอดคล้องกับความต้องการ และวิถีชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียง
- 2) ควรเน้นการเรียนรู้ผ่านตัวบุคคล ใช้สื่อท้องถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพ และเรียนรู้จากภายนอกชุมชน

6.3 ด้านการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิผล

- 1) ควรมีการวางแผนงานในการส่งเสริมพัฒนาอาชีพ และศักยภาพของคณะกรรมการ
 - 2) ควรมีการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ภายในกลุ่มอย่างเสมอภาค และทั่วถึง
 - 3) ควรมุ่งเน้นการพัฒนาศักยภาพของคณะกรรมการ และสมาชิก
 - 4) ควรจูงใจ และกระตุ้นสมาชิกให้เห็นถึงประโยชน์ของการเรียนรู้ร่วมกัน
- ปลูกฝังคุณธรรม 5 ประการของกลุ่มออมทรัพย์

6.4 ด้านปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิผล

- 1) ควรสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ โดยมีกลุ่มออมทรัพย์เป็นผู้เอื้ออำนวยการเรียนรู้
- 2) ควรให้ความสำคัญกับสภาพวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น และภูมิปัญญาชาวบ้าน หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และทรัพยากรธรรมชาติของชุมชน
- 3) ควรปรับปรุงระเบียบข้อบังคับร่วมกัน มุ่งเน้นการมีสัจจะ และวินัยทางการเงิน
- 4) ควรสร้างการเรียนรู้ตามวิถีชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียง การทำบัญชีครัวเรือน และการปลูกผักสวนครัวรั้วกินได้
- 5) ควรประสานงานการทำงานร่วมกันกับหน่วยงานสนับสนุนภายนอกในด้านความรู้ วัสดุอุปกรณ์ และเทคโนโลยี

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ให้เป็นไปตามกลุ่มประสิทธิผล

จากผลการวิจัยที่พบว่า ในภาพรวมมีประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจอยู่ในระดับปานกลาง มีประสิทธิผลด้านการออมเพื่อการผลิต และการจัดสวัสดิการใกล้เคียงกัน ซึ่งมากกว่าประสิทธิผลการส่งเสริมอาชีพ กลุ่มประสิทธิผลปานกลางมีประสิทธิผลเช่นเดียวกันกับในภาพรวม ส่วนกลุ่มประสิทธิผลสูงมีประสิทธิผลการจัดสวัสดิการมากที่สุด

เมื่อพิจารณาตามกลุ่มประสิทธิผล กลุ่มประสิทธิผลต่ำให้ความสำคัญกับการดำเนินกิจกรรมด้านการออมเพื่อการผลิตมากกว่าการจัดสวัสดิการ กลุ่มประสิทธิผลปานกลาง ให้ความสำคัญกับการจัดสวัสดิการ และการออมเพื่อการผลิตใกล้เคียงกัน ส่วนกลุ่มประสิทธิผลสูงให้ความสำคัญกับการจัดสวัสดิการมากกว่าการออมเพื่อการผลิต และทุกกลุ่มประสิทธิผลมีการส่งเสริมอาชีพน้อยกว่า

ดังนั้น ทุกกลุ่มประสิทธิผลควรให้ความสำคัญกับกิจกรรมการส่งเสริมอาชีพมากขึ้นด้วยการฝึกอาชีพ และการอบรมสัมมนา เพราะกลุ่มอาชีพที่เข้มแข็งที่เป็นลูกข่ายกลุ่มออมทรัพย์จะช่วยเหลืออำนาจ ความสมานฉันท์ ความครอบคลุมการพัฒนาชุมชนมากขึ้น อีกทั้งกลุ่มประสิทธิผลต่ำควรได้รับการพัฒนากิจกรรมการออมเพื่อการผลิตให้เข้มแข็งมากยิ่งขึ้น ส่วนกลุ่มประสิทธิผลปานกลางและสูงควรได้รับการพัฒนาสวัสดิการให้มีความหลากหลาย ครอบคลุม และเสมอภาคมากขึ้น

สำหรับประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์กรณีศึกษานั้น เกิดขึ้นจากกลุ่มออมทรัพย์ได้ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินงาน มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้อยู่ตลอดเวลา การเรียนรู้ภายในกลุ่มนี้เป็นสิ่งจำเป็นเพื่อการต่อยอดองค์ความรู้ที่มาจากปัญหาของ

กลุ่มเอง และเกิดการผสมผสานกับความรู้ใหม่ๆ จากภายนอก ประสิทธิภาพที่เกิดขึ้นจากการเรียนรู้นี้ สามารถพัฒนาศักยภาพของคนในชุมชน และกลุ่มออมทรัพย์ให้เข้มแข็งพึ่งตนเองมากขึ้น

1.2 การใช้แนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ให้เป็นไปตามกลุ่มประสิทธิผล

จากผลการวิจัยที่พบว่า ควรส่งเสริมการมีสัจจะ การอบรมอาชีพ และจัดสวัสดิการ ให้ครอบคลุมการเกิด แก่ เจ็บ และตาย จัดการเรียนรู้เนื้อหากิจกรรมทางเศรษฐกิจให้สอดคล้องกับความต้องการ และวิถีชีวิต เป็นผู้เอื้ออำนวยการเรียนรู้ และส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ภายในกลุ่ม ให้มีความสำคัญกับสภาพวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น และภูมิปัญญาชาวบ้าน

เมื่อพิจารณาการเรียนรู้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจจำแนกตามกลุ่มประสิทธิผล พบว่า การเรียนรู้ของแต่ละกลุ่มประสิทธิผลเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับในภาพรวม โดยที่กลุ่มประสิทธิผลต่ำ ปานกลาง และสูง ส่วนใหญ่มีการเรียนรู้ด้านการออมเพื่อการผลิต รองลงมา มีการเรียนรู้ด้านการจัดสวัสดิการ และการส่งเสริมอาชีพใกล้เคียงกัน และมีส่วนน้อยไม่มีการเรียนรู้กิจกรรมใดเลย

อีกทั้งยังพบอีกว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพอยู่ในระดับปานกลาง ด้านบรรยากาศ และสภาพแวดล้อมส่งผลต่อการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพมากที่สุดใกล้เคียงกับด้านการบริหารจัดการ และระเบียบข้อบังคับกลุ่ม ส่วนด้านการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอกส่งผลต่อการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพน้อยที่สุด สำหรับหน่วยงานสนับสนุนควรพัฒนาบทบาทด้านการส่งเสริมการเรียนรู้เพิ่มมากขึ้น

ดังนั้น ผู้จัดการเรียนรู้ ควรต้องพิจารณาถึงกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับกลุ่ม และชุมชน คือเริ่มพิจารณาตั้งแต่ปัจจัยนำเข้า รวมถึงต้องเริ่มต้นวางแผนการจัดการเรียนรู้ร่วมกันกับชาวบ้าน มีการจูงใจ และกระตุ้นสมาชิกให้เห็นถึงประโยชน์ของการเรียนรู้ร่วมกัน ปลูกฝังคุณธรรม 5 ประการของกลุ่มออมทรัพย์ มีการกำหนดเนื้อหาการเรียนรู้สำหรับสมาชิกใหม่ในระเบียบข้อบังคับ มุ่งเน้นการพัฒนาศักยภาพคนในชุมชน และน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของในหลวงมาใช้ในการดำเนินงาน รวมถึงสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ กลุ่มออมทรัพย์ควรเป็นผู้เอื้ออำนวยการเรียนรู้ให้มีความสำคัญกับสภาพวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น และภูมิปัญญาชาวบ้าน การอนุรักษ์ สิ่งแวดล้อม และทรัพยากรธรรมชาติของชุมชน และเมื่อจัดการเรียนรู้จนเกิดประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจมากขึ้นแล้ว กลุ่มออมทรัพย์ควรถอดบทเรียนของกลุ่มที่มาจากปัญหาของกลุ่มเอง แล้วนำมาปรับปรุงพัฒนาจนเป็นองค์ความรู้ของกลุ่มต่อไป

ประสิทธิผลที่เกิดขึ้นจากการเรียนรู้นี้ นอกจากตัวเงินแล้ว ยังมีสิ่งที่ไม่ใช่ตัวเงินจึง หรือไม่สามารถวัดเป็นตัวเงินได้ เช่น ความสุข คุณภาพชีวิตดีขึ้น คนมีคุณธรรม มีความพอเพียง เกิดความรักสามัคคี ความผูกพัน การมีส่วนร่วมในกิจกรรม และการให้ข้อเสนอแนะของสมาชิก การนำ

ความรู้ที่ได้มาจัดระบบความรู้ และนำไปใช้ประโยชน์ เป็นต้น จากที่กล่าวมา ล้วนเป็นประสิทธิผลเชิงนามธรรมที่ผู้จัดการเรียนรู้ควรให้ความสำคัญร่วมด้วย

ดังนั้น การส่งเสริมการเรียนรู้ให้กับกลุ่มประสิทธิผลต่ำ ปานกลาง และสูงซึ่งส่วนใหญ่มีการเรียนรู้ด้านการออมเพื่อการผลิตมากกว่าการเรียนรู้ด้านการจัดสวัสดิการ และการส่งเสริมอาชีพที่มีใกล้เคียงกันนั้น จึงควรพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เกี่ยวกับการรับฝาก และให้สินเชื่อ เช่น จัดเตรียมอาคารสถานที่ให้เหมาะสม มีเอกสารทางการเงิน (ใบรับฝากเงิน สมุดออมทรัพย์) มีบอร์ดประชาสัมพันธ์ ที่อ่านหนังสือราชการ และหนังสือพิมพ์ มีการประชาสัมพันธ์ และให้ข้อมูลข่าวสารผ่านหอกระจายข่าวทุกวัน และจัดประชุมของกลุ่มอย่างน้อยเดือนละครั้ง เพื่อเปิดโอกาสให้สมาชิกเข้าร่วมประชุม และให้ข้อเสนอแนะด้วย เป็นต้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยนี้มุ่งนำเสนอแนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ผู้วิจัยเห็นว่า แนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้ต่างๆ สามารถเพิ่มประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์แตกต่างกันตามกลุ่มประสิทธิผล ดังนั้น ในการวิจัยครั้งต่อไปควรวิเคราะห์ และทดสอบแนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อพัฒนารูปแบบกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตที่เหมาะสม และสามารถนำไปใช้เป็นแบบอย่างในการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตจนประสบประสิทธิผลสูงสุด

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- กษิร สุพจน์เฉลิมขวัญ. การมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาอาชีพ และเศรษฐกิจชุมชน กรณีศึกษากองทุนเพื่อการลงทุนทางสังคมในจังหวัดลพบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2545.
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. เที่ยวเมืองไทย : ภาคอีสาน, 2523.
- กฤตติกา แส่นโกชนัน. การพัฒนาศักยภาพการดำเนินงานธุรกิจชุมชน: กรณีศึกษาหัตถกรรมของจังหวัดอุดรธานี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2546.
- กฤษฎา บุญชัย, พุทธิณี กางกั้น และ ประภาพร สุขพรวรรกุล. กระบวนการเรียนรู้ของชุมชน. กรุงเทพมหานคร : ทิศทางไท, 2528.
- กองวิจัย และประเมินผล. รายงานการวิจัยแนวทางการพัฒนาธุรกิจการตลาด และการพัฒนาทุนของเกษตรกรไทย ศึกษาเฉพาะกรณีร้านค้ากลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต. กรุงเทพมหานคร : กรมการพัฒนาชุมชน, 2525.
- กองวิจัย และประเมินผล. ปัจจัยที่มีผลต่อความแตกต่างในความสำเร็จของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต. กรุงเทพมหานคร : กรมการพัฒนาชุมชน, 2528.
- กอบแก้ว จันทร์ดี. รายงานการวิจัยการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของกลุ่มอาชีพสตรี. กรุงเทพมหานคร : กรมการพัฒนาชุมชน, 2539. (อัดสำเนา)
- เกษม พิงธรรม. บ้านขาม หมู่ที่ 2 ตำบลบ้านขาม อำเภอจัตุรัส จังหวัดชัยภูมิ. [ออนไลน์]. 2543.
แหล่งที่มา: http://www.kmcd.egcats.com/kmblog/other_diary_post_display.php?diaryid=5116&userid=1071 [20 ธันวาคม 2555]
- เกสรี เลิศประไพ. ประสิทธิผลการเข้าร่วมกิจกรรมช่วยเหลือตนเองต่อความบกพร่องในการดูแลตนเองของผู้ป่วยโรคเบาหวานชนิดไม่พึ่งอินซูลิน ณ โรงพยาบาลสมุทรปราการ จังหวัดสมุทรปราการ. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, สาขาวิชาการพยาบาลสาธารณสุข คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล, 2539.
- เกศินี จุฑาวิจิตร. การสื่อสารเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น. นครปฐม : เพชรเกษมการพิมพ์, 2540.
- กิ่งแก้ว อินท้าว และ วีระศักดิ์ อนันตมงคล. การดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตกับการพัฒนาชนบท. กรุงเทพมหานคร : กรมการพัฒนาชุมชน, 2532.

กัลยานี ปฎิมาพรเทพ. ครูชบ ยอดแก้ว: ครูภูมิปัญญาไทย นักเศรษฐศาสตร์ชุมชน. กรุงเทพมหานคร :
ต้นอ้อ 1999, 2543.

โกวิทย์ พวงงาม. การจัดการตนเองของชุมชน และท้องถิ่น. กรุงเทพมหานคร: บพิธการพิมพ์, 2553.

ขัตติยา วรรณสุด. กลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์เพื่อพัฒนาคุณธรรมครบวงจรชีวิต พระอาจารย์สุบิน
ปณีโต จังหวัดตาก. ใน ณรงค์ เพ็ชรประเสริฐ, สวัสดิการโดยภาคชุมชน (๑) กลุ่มออมทรัพย์.
กรุงเทพมหานคร : อมรินทร์ บุ๊ค เซ็นเตอร์, 2544.

คณะกรรมการหมู่บ้านทัพสวาย. แผนพัฒนาหมู่บ้าน บ้านทัพสวาย หมู่ที่ 1 ตำบลทัพสวาย อำเภอห้วย
แถลง จังหวัดนครราชสีมา. นครราชสีมา: คณะกรรมการหมู่บ้านทัพสวาย, 2555. (เอกสารไม่
ตีพิมพ์)

คำพา แก้วระนา. ประธานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านทัพสวาย. สัมภาษณ์, 3 กรกฎาคม 2555.

คำมอญ ศรีพงษ์เสรีฐ. เหรียญกติก และกรรมการฝ่ายประชาสัมพันธ์กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต
บ้านโจด. สัมภาษณ์, 16 มิถุนายน 2555.

จรินทร์ เทศวานิช. หลักเศรษฐศาสตร์เบื้องต้น. กรุงเทพมหานคร : โอ.เอส.พรีนติ้งเฮ้าส์, 2531.

จรัส สมรุส. ประธานสถาบันการเงินทุนชุมชนทัพสวาย. สัมภาษณ์, 3 กรกฎาคม
2555.

จุฑาทิพย์ ภัทราวาท. การจัดการสหกรณ์ออมทรัพย์. ชุมชนสหกรณ์ออมทรัพย์แห่งประเทศไทย
จำกัด. กรุงเทพมหานคร : พิมพ์อักษร, 2540.

จิราภรณ์ สุนทรพงษ์ภัทร. ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต:
กรณีศึกษาบ้านขอนแก่นวัง จังหวัดปราจีนบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ. มหาวิทยาลัย
ราชภัฏราชนครินทร์, 2548.

จิระพรรณ กาญจนจิตรา. การพัฒนาชุมชน. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2528.

จำนงค์ แรกพิณิจ. ศักยภาพการวิจัยของประชาชน. ใน เสรี พงศ์พิศ และวิจิต นันทสุวรรณ,
แผนแม่บทชุมชน ประชาวิจัยและพัฒนา, หน้า 89-102. กรุงเทพมหานคร : ภูมิปัญญาไทย,
2545.

ใจมานัส พลอยคี. ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จและความล้มเหลวของธุรกิจชุมชน เปรียบเทียบ
ระหว่างภาพรวมและภาพย่อย กรณีศึกษา อ.คำเขื่อนแก้ว จ.ยโสธรและอ.ลานสกา จ.
นครศรีธรรมราช. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, 2540.

- ฉัตรวไล มุณฑะศรี. การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาศักยภาพการบริหารจัดการที่ดีของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านโป่ง หมู่ที่ 5 ตำบลนาขาม อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, สาขาวิชาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย, 2547.
- ฉลวย กุมพันธ์. รองประธานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านหนองหิน. สัมภาษณ์, 19 มิถุนายน 2555.
- เฉลา ประเสริฐสังข์. จิตวิทยาการเรียนรู้การสอน. จันทบุรี : สถาบันราชภัฏรำไพพรรณี, 2542.
- ชวัน เพชรแก้ว. ชุมชนไม้เรียง : การจัดการแบบพึ่งตนเอง นวัตกรรมการสร้างสุขภาพจากชุมชน. สำนักงานปฏิรูประบบสุขภาพแห่งชาติ (สปรส.), กรุงเทพมหานคร : สามดีพรีนติ้งอีควิเมนต์, 2547.
- ชาติชาย มณีกาญจน์. ศักยภาพขององค์กรชุมชนในการจัดการกองทุนหมุนเวียน. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, สาขาการศึกษาจากระบบ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2538.
- โชคชัย สุเวชวัฒนากุล. การพัฒนาตัวบ่งชี้ประสิทธิผลการจัดกิจกรรมการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในองค์กร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2542.
- ชูศักดิ์ จรุธสวัสดิ์. ระบบเศรษฐกิจและพัฒนาระบบเศรษฐกิจไทย. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร : ส.เสริมมิตรการพิมพ์, 2548.
- จิรวุฒิ เสนาคำ. จากปัจจัยสู่สาธารณะ : กระบวนการเสริมสร้างชุมชนให้เข้มแข็ง. กรุงเทพมหานคร : สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา, 2540.
- ณรงค์ เพ็ชรประเสริฐ. แนวคิดเชิงทฤษฎี และบททดลองเสนอเกี่ยวกับธุรกิจชุมชน. ใน ณรงค์ เพ็ชรประเสริฐ, สองวิถีการผลิต ทางออกวิกฤตเศรษฐกิจไทย. หน้า 173-179. กรุงเทพมหานคร : เอดิชั่น เพรส โปรดักส์, 2541.
- ณรงค์ เพ็ชรประเสริฐ. ธุรกิจชุมชน: เส้นทางที่เป็นไปได้. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2542.
- ณรงค์ศักดิ์ ธนวิบูลย์ชัย. หลักเศรษฐศาสตร์เบื้องต้น. กรุงเทพมหานคร : ฝ่ายการพิมพ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. 2529.
- ดวงพร ตลอดพงษ์. ความคิดเห็นของชาวบ้านต่อการดำเนินกิจกรรมกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตอำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, สาขาวิชาไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2541.
- ดำรงศักดิ์ แก้วเพ็ง. กระบวนการสะสมทุนโดยชุมชน: กรณีกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านนาหว้าอำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา. วารสารปาริชาติ 14 (เมษายน – กันยายน 2544) : 1-17.

- ถวิล ศรีชัยเชิด. กรรมการฝ่ายตรวจสอบกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้าน ใจดี. สัมภาษณ์, 13 มิถุนายน 2555.
- ทิพย์ เณรชู. กรรมการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านขาม. สัมภาษณ์, 29 มิถุนายน 2555.
- น้ำทิพย์ วิภาวิน. การจัดการความรู้กับคลังความรู้. กรุงเทพมหานคร : เอส.อาร์. พรินติ้ง แมสโปรดักส์, 2547.
- นิสดารักษ์ เวชยานนท์. แนวคิดการสร้างองค์การแห่งการเรียนรู้. วารสารการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน. 7 (2541) : 1-21.
- นิตา ชูโต. การประเมินโครงการ. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : มาสเตอร์เพรส.
- บุญสม ลีลาใหม่. องค์ประกอบที่มีผลต่อการบริหารกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตในเขตพื้นที่ไทยเจริญ จังหวัดยโสธร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, สาขาวิชาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, 2551.
- บัณฑิตา ศรีชัยมูล. การพัฒนาแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้า หมู่ที่ 4 ตำบลโคกเจริญ อำเภอกอเจ็ด จังหวัดลพบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, สาขาอุตสาหกรรมศาสตร์การพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี, 2547.
- บานเย็น ทองหลอม. บทบาทของสตรีเกษตรกรในกิจกรรมทางเศรษฐกิจของครอบครัวในตำบลแม่แฝก อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตร มหาวิทยาลัยแม่โจ้, 2537.
- ปรเมษฐ์ กาญจนวรางกูร. การพัฒนา และส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนแบบพึ่งตนเอง สำหรับสตรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, สาขาวิชาพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2541.
- ประสิทธิ์ นิ่มจินดา. รายงานการวิจัยเรื่องกระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน โดยใช้เศรษฐกิจชุมชน กรณีศึกษาศูนย์เรียนรู้ชุมชนโพธิ์มี. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2544.
- ปริญญา บัณฑิตโต. สตรีกับกิจกรรมทางเศรษฐกิจ และสังคมในชุมชนทะเลน้อย จังหวัดพัทลุง. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, สาขาวิชาพัฒนามนุษย์และสังคม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, 2551.
- ปาริชาติ วลัยเสถียร. กระบวนการค้นคว้าใหม่กับการเรียนรู้ของชุมชน. กรุงเทพมหานคร : โครงการเสริมสร้างการเรียนรู้เพื่อชุมชนเป็นสุข (สรส.), 2548.
- ปาริชาติ วลัยเสถียร และคนอื่นๆ. กระบวนการและเทคนิคการทำงานของนักพัฒนา. กรุงเทพมหานคร : โครงการเสริมสร้างการเรียนรู้เพื่อชุมชนเป็นสุข (สรส.), 2552.
- ปुरुชัย เปี่ยมสมบูรณ์. การบริหารงาน. กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์, 2529.

- ปรีดี โชติช่วง. กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต: กระบวนการสะสมทุนโดยชุมชน. วารสารพัฒนาชุมชน 40 (กุมภาพันธ์ 2545) : 25-31.
- ป๋วย จัย บุนนาค และ สมคิด แก้วสนธิ. จุลเศรษฐศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 11. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2534.
- ปัทมาวดี ชูชุกิ, สุกานดา ลูวิศ และ กอบศักดิ์ ภูตระกูล. Microfinance และการเงินชุมชน. กรุงเทพมหานคร : โอเพ่นบุ๊กส์, 2552.
- ประจวบ แต่งทรัพย์. ประธานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านขาม. สัมภาษณ์, 30 มิถุนายน 2555.
- ประเสริฐ ดิขุนทด. เจริญญีกกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านขาม. สัมภาษณ์, 30 มิถุนายน 2555.
- ประเวศ วะสี. กระบวนการทางปัญญาในการพัฒนา. วารสารการปฏิรูป 2 (สิงหาคม 2542) : 42-43.
- ประสิทธิ์ สุวรรณประสม. คู่มือการดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต. นราธิวาส : สำนักงานพัฒนาชุมชน อำเภอสู่โขง ปาดิ, 2554.
- ผดุง อินสว่าง. กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตดีเด่น. กองพัฒนาสังคม เศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อม กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย, กรุงเทพมหานคร : กรมการพัฒนาชุมชน, 2543.
- ผิน ปานขาว. การบริหารงานฝึกรวม. สำนักฝึกรวม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. กรุงเทพมหานคร : อรุณการพิมพ์, 2545.
- พทุทธ์ ศิริบรรณพิทักษ์. เทคนิคการวิเคราะห์ประสิทธิภาพทางเศรษฐกิจของการลงทุนทางการศึกษาและการฝึกรวม. วารสารวิจัยการศึกษา. (มิถุนายน 2530) : 3-8.
- พัฒนาทุน และองค์กรการเงินชุมชน, สำนัก. องค์ความรู้: การดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต (สำหรับเจ้าหน้าที่). กรุงเทพมหานคร : กรมการพัฒนาชุมชน, 2553.
- ไพบุลย์ ตั้งมีลาภ และ ดำรง นวลละออ. รวมบทความ รวมสาระเพื่อพัฒนาตนเอง และชุมชน. กรุงเทพมหานคร : เซ็นทรัล มีเดีย, 2544.
- ไพบุลย์ วัฒนศิริธรรม และ พรรณทิพย์ เพชรมาก. ระบบการเงินผู้มีรายได้น้อย. กรุงเทพมหานคร : สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน, 2544.
- ไพพรรณ เกียรติโชติชัย. การศึกษาบนเส้นทางธุรกิจ. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : ดอกหญ้า 2000, 2542.
- ไพศาล ชัยมงคล. รัฐวิสาหกิจ. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, 2530.
- ไพศาล วิมลรัตน์. ผลกระทบกองทุนหมู่บ้านต่อการพัฒนาชนบทไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์การเมือง คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2550.
- พรรณทิพย์ เพชรมาก. องค์กรการเงินชุมชน: กองทุนการพัฒนาเพื่อการพึ่งตนเองของชุมชน. กรุงเทพมหานคร : สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน, 2546.

- พรพิไล เลิศวิชา. คีรีวง จากไพร่หนีนายถึงธนาคารแห่งขุนเขา. กรุงเทพมหานคร : เจริญวิทย์การพิมพ์, 2542.
- พรธิดา วิเชียรปัญญา. การจัดการความรู้: พื้นฐาน และการประยุกต์ใช้. กรุงเทพมหานคร : ธรรมกมลการพิมพ์, 2547.
- พีรศักดิ์ นนทะเปารยะ. กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตกับผลกระทบทางเศรษฐกิจ และการเมืองที่มีต่อสมาชิก กรณีตำบลขัวมุง อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, ภาควิชาการปกครอง คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2528.
- พูลทรัพย์ สวนเมือง ตูลาพันธ์. องค์การการเงินชุมชน: วินัย และการจัดการ. กรุงเทพมหานคร: โครงการเสริมสร้างการเรียนรู้เพื่อชุมชนเป็นสุข (สรส.), 2548.
- พัว วงศ์ด้วง. เหรียญกกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านหนองหิน และหัวหน้ากลุ่มโรงสีชุมชน. สัมภาษณ์, 19 มิถุนายน 2555.
- ภราณี กิรีติบุตร มหานนท์. การประเมินประสิทธิผลขององค์กร. กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์, 2529.
- ภาสกร อินทุमार. ความรู้ท้องถิ่น การจัดการความรู้สู่การจัดการทางสังคม. กรุงเทพมหานคร : วิทยาลัยการจัดการทางสังคม, 2547.
- มนตรี ปานกล้า. เศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตในจังหวัดลำปาง. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2542.
- มหาดไทย, กระทรวง. กรมการพัฒนาชุมชน. รายงานผลการดำเนินงานพัฒนาชุมชน. กรุงเทพมหานคร : บางกอกบล็อก, 2545.
- มาลีรัตน์ สุกโต. ปัจจัยที่ผลต่อการปฏิบัติงานของคณะกรรมการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอลานสัก จังหวัดอุทัยธานี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, สาขาวิชา รัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2543.
- เมย์ ชี ชี อ่อง. ผลกระทบจากโครงการเงินกู้รายย่อยต่อเงื่อนไขทางเศรษฐกิจและสังคมของสตรีในชุมชนเมืองและชนบทในประเทศพม่า. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, สาขาวิชาการพัฒนาระหว่างประเทศ คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2548.
- ยุพา กลิ่นหอม. การศึกษาเพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตในจังหวัดพิษณุโลก. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, สาขาเศรษฐศาสตร์การพัฒนาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม, 2550.
- ยุวราณี สุขวิญญาณ์. โมเดลประสิทธิผลองค์กรในการบริหารมุ่งผลสัมฤทธิ์ของวิทยาลัยพยาบาลสังกัดกระทรวงสาธารณสุข. [ออนไลน์]. 2549. แหล่งที่มา:
<http://www.grad.chula.ac.th/gradresearch6/pdf/212.pdf> [9 พฤศจิกายน 2555]

- ยวัฒน์ วุฒิเมธี. กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต. กรุงเทพมหานคร : กรมการพัฒนาชุมชน, 2550.
(อัครสำเนา)
- รัตนา สายคณิต และ ชลลดา จามรกุล. เศรษฐศาสตร์เบื้องต้น. คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร : เอเชียบุ๊กพับลิชเชอร์, 2537.
- รัตนา สายคณิต. มหเศรษฐศาสตร์เบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, 2538.
- วิทยากร เชียงกูร. มุฮัมหมัด ยูนุส ธนาคารคนจน และรางวัลโนเบล. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์เดือนตุลา. 2551.
- วิมลลักษณ์ ชูชาติ. การนำเสนอรูปแบบของกระบวนการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้สำหรับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้. วิทยานิพนธ์ปริญญาคุฎิปบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2540.
- วิโรจน์ สารรัตน์. โรงเรียนองค์การแห่งการเรียนรู้. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2544.
- วีระพล สุวรรณนันท. การวิเคราะห์ความเป็นไปได้ของแผนและโครงการ. กรุงเทพมหานคร : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2524.
- วัฒนา ถ่วงลือ. การวิเคราะห์ตัวบ่งชี้ประสิทธิผลของสภามหาวิทยาลัยไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาคุฎิปบัณฑิต สาขาวิชาอุดมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2538.
- วรรณิ ลิ้มอักษร. จิตวิทยาการศึกษา. สงขลา : มหาวิทยาลัยทักษิณ, 2541.
- ศิริชัย กาญจนวาสี. ทฤษฎีการประเมิน. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545.
- ศิริลักษณ์ สุวรรณวงศ์. ทฤษฎีและเทคนิคการสุ่มตัวอย่าง. กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์, 2538.
- ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนตำบลบ้านขาม องค์การบริหารตำบลบ้านขาม สำนักงานปฏิบัติการภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน. การพัฒนาชุมชนท้องถิ่น พื้นที่ระดับตำบลสู่การจัดการตนเอง กรณีตำบลบ้านขาม อำเภอจัตุรัส จังหวัดชัยภูมิ. ชัยภูมิ: ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนตำบลบ้านขาม, 2555. (เอกสารไม่ตีพิมพ์)
- สถาบันระหว่างประเทศเพื่อการค้า และการพัฒนา (องค์การมหาชน). รายงานผลการวิจัยสถาบันการเงินในระดับจุลภาค: กรณีศึกษาเปรียบเทียบระหว่างบังกลาเทศ มองโกเลีย และไทย. กรุงเทพมหานคร : สถาบันระหว่างประเทศเพื่อการค้า และการพัฒนา, 2552.
- สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. รายงานการศึกษาฉบับสมบูรณ์ โครงการศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนาระบบการเงินระดับจุลภาค (Micro-banking Development). กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ, 2549.

- สถาบันวิจัย และพัฒนา มหาวิทยาลัยขอนแก่น. องค์กรชุมชน: กลไกเพื่อแก้ปัญหา และพัฒนาสังคม. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย. กรุงเทพมหานคร : แปลน พับลิชชิ่ง, 2540.
- สมจิตร ระงาศรี. กรรมการฝ่ายเงินกู้กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านโจด. สัมภาษณ์, 13 มิถุนายน 2555.
- สมคิด แก้วสนธิ และภิรมย์ กมลรัตนกุล. เศรษฐศาสตร์สาธารณสุข การวิเคราะห์ และประเมินผลบริการสาธารณสุข. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2534.
- สมบูรณ์ ศาลยาชีวิน. จิตวิทยาเพื่อการศึกษาผู้ใหญ่. เชียงใหม่ : ลานนาการพิมพ์, 2526.
- สมพงษ์ เกษมสิน. การบริหาร. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, 2514.
- สมหมาย วงศ์ด้วง. ประธานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านหนองหิน. สัมภาษณ์, 21 มิถุนายน 2555.
- สมศรี จินะวงษ์. การวิเคราะห์กระบวนการเรียนรู้กิจกรรมทางเศรษฐกิจ และการกระจายรายได้ในชุมชนที่ใช้แนวทางการพัฒนาแบบเศรษฐกิจพอเพียง. วิทยานิพนธ์ปริญญาคุชฎีบัณฑิต, สาขาวิชาพัฒนศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2544.
- สามารถ คำทอง. กรรมการฝ่ายรับฝากเงินสัจจะกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านหนองหิน. สัมภาษณ์, 21 มิถุนายน 2555.
- สุนันทา แก้วจันทร์. การมีส่วนร่วมของสมาชิกในการดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านสามิตำบลพังยาง อำเภอระโนด จังหวัดสงขลา. วิทยานิพนธ์ปริญญาคุชฎีบัณฑิต, สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2547.
- สนทยา พลศรี. เครือข่ายการเรียนรู้ในงานพัฒนาชุมชน. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : โอเดียน สโตร์, 2550.
- สวรรณ เข้มกลัด. การขับเคลื่อนหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบเฉลิมพระเกียรติ 85 พรรษา บ้านทัพสวาย หมู่ที่ 1 ตำบลทัพสวาย อำเภอห้วยแถลง จังหวัดนครราชสีมา, 2554. (เอกสารอัดสำเนา)
- สวัสดิ์ แก้วบัณฑิต. รองประธานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านขาม. สัมภาษณ์, 28 มิถุนายน 2555.
- สุกัญญา โลจนาภิวัฒน์. กระบวนการพัฒนาองค์กรชุมชนเพื่อการเสริมสร้างสุขภาพ: กรณีศึกษา กลุ่มสัจจะออมทรัพย์ จังหวัดสงขลา, วิทยานิพนธ์ปริญญาคุชฎีบัณฑิต, สาขาวิชาพัฒนศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2548.
- สุคนธ์ ชูทิพย์. การวิจัยและพัฒนาเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อเสริมสร้างการบริหารจัดการที่ดีของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต: กรณีศึกษากลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านสหพันธ์อ่างทอง หมู่ที่ 8 ตำบลหนองบัว อำเภอพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาคุชฎีบัณฑิต, สาขาเกษตรศาสตร์การพัฒน มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี, 2547.

สุชาติ จักรพิสูทธิ์ และคนอื่นๆ. การศึกษาทางเลือก: โลกแห่งการเรียนรู้นอกโรงเรียน.

กรุงเทพมหานคร : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.), 2548.

สุพัตรา ชาติปัญญาชัย. กระบวนการเรียนรู้: แนวคิด ความหมาย และบทเรียนในสังคมไทย.

กรุงเทพมหานคร : โครงการเสริมสร้างการเรียนรู้เพื่อชุมชนเป็นสุข (สรส.), ม.ป.ป.

สุนีย์ ชีรดากร. จิตวิทยาการเรียนการสอน. กรุงเทพมหานคร : สถาบันราชภัฏพระนคร, 2542.

สุนันทา ศรีดากุล. การเปรียบเทียบความสุขและประสิทธิผลในการทำงานของข้าราชการ

กระทรวงศึกษาธิการที่มีจริยธรรมในการทำงาน และการกำกับแสดงออกของตน

แตกต่างกัน. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, สาขาวิชาจิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การ

คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2546.

สุมิตร สุวรรณ. รัฐกับแนวคิด และทฤษฎีการพัฒนา. นครปฐม: เพชรเกษมพรินติ้ง กรุ๊ป, 2554.

สุวัฒน์ วัฒนวงศ์. จิตวิทยาเพื่อการฝึกอบรมผู้ใหญ่. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : ด้านสุทธา

การพิมพ์, 2547.

สุวิทย์ ชีรศาสตร์. ประวัติศาสตร์เศรษฐกิจชุมชนหมู่บ้านอีสาน 2488 - 2544. กรุงเทพมหานคร :

สร้างสรรค์, 2546.

สี สายวงศ์. ประธานสถาบันการเงินหนองหินพัฒนา. สัมภาษณ์, 19 มิถุนายน 2555.

สีลาภรณ์ นาคทรพร. แนวคิดเกี่ยวกับเครื่องชี้วัดคุณภาพชีวิต และสังคม: ระดับกลุ่ม / ชุมชน.

ใน การพัฒนาเครื่องชี้วัดคุณภาพชีวิต และสังคมไทย, หน้า 253-254. อนุชาติ พวงสำลี และ

อรทัย อาจน้ำ. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2539.

สีลาภรณ์ นาคทรพร. การศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานกองทุน

สนับสนุนการวิจัย (สกว.), 2543.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. การศึกษาในวิถีชุมชน : ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย.

กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, ม.ป.ป..

สำนักงานคณะกรรมการการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ. รายงานการประเมินความยากจน

ปี 2550. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการการพัฒนาเศรษฐกิจ, 2551.

สำนักงานโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติประจำประเทศไทย, หมวดวิชาศึกษาทั่วไป

คณะกรรมการวิชาเศรษฐศาสตร์เพื่อการดำเนินชีวิตที่ดี. เศรษฐศาสตร์เพื่อการดำเนินชีวิตที่ดี.

กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2551.

สำนักงานกองทุนเพื่อสังคม. การจัดการการเงินชุมชน กรณีกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต.

กรุงเทพมหานคร : สำนักงานกองทุนเพื่อสังคม, 2545.

สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดกาฬสินธุ์. บ้านใจดี 1 ผู้ตรวจ 1 หมู่บ้านในฝัน. กาฬสินธุ์: ประสานการ

พิมพ์, 2555.

- สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดชัยภูมิ. เอกสารสรุปบทเรียนโครงการศูนย์ศึกษา และพัฒนากลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต. ชัยภูมิ, 2554.
- สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดชัยภูมิ. การดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต และกิจกรรมเครือข่ายบ้านขาม หมู่ที่ 2 ตำบลบ้านขาม อำเภอจัตุรัส จังหวัดชัยภูมิ. ชัยภูมิ: สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดชัยภูมิ, 2555.
- สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดนครราชสีมา. กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านทัพสวาย. นครราชสีมา, มปป. (เอกสารอัดสำเนา)
- สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดนครราชสีมา. โรงสีชุมชนบ้านทัพสวาย. นครราชสีมา, มปป. (เอกสารอัดสำเนา)
- สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดนครราชสีมา. ศูนย์สาธิตการตลาดบ้านทัพสวาย. นครราชสีมา, มปป. (เอกสารอัดสำเนา)
- สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์. รายงานการพัฒนาหมู่บ้าน บ้านโจด หมู่ที่ 16 ตำบลเจ้าท่า อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์. กาฬสินธุ์: สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดกาฬสินธุ์, ม.ป.ป.
- สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอดอนมดแดง, เอกสารสรุปกิจกรรมพัฒนาชุมชนดีเด่น ประจำปี 2552. อุบลราชธานี, 2552. (เอกสารไม่ตีพิมพ์)
- สำนักงานกองทุนเพื่อสังคม. การจัดการการเงินชุมชน กรณีกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนเพื่อสังคม, 2545.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ. แผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 พ.ศ. 2550-2554. กรุงเทพมหานคร : เม็ดทราย พรินต์ติ้ง, 2549.
- สำนักนโยบายระบบการเงิน. การปฏิรูประบบการกำกับดูแลสถาบันการเงินในประเทศไทย. สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง กระทรวงการคลัง, 2548.
- สำนักพัฒนาทุน และองค์กรการเงินชุมชน. องค์ความรู้: การดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต (สำหรับเจ้าหน้าที่). กรุงเทพมหานคร : กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย, 2553.
- สำนักพัฒนาทุน และองค์กรการเงินชุมชน. คู่มือการดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต. กรุงเทพมหานคร : กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย, 2552.
- สำนักส่งเสริม และพัฒนาศักยภาพชุมชน. กรมการพัฒนาชุมชน. กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตกับการพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก. กรุงเทพมหานคร : บีทีเอส เพรส, 2548.
- สำโรง ปราบโจร. ประธานศูนย์สาธิตการตลาดบ้านขาม สาขา 2. สัมภาษณ์, 30 มิถุนายน 2555.
- สไว ลวกไชสง. ผู้จัดการศูนย์สาธิตการตลาดบ้านทัพสวาย. สัมภาษณ์, 2 กรกฎาคม 2555.

หนูจันทร์ บุระผากา. ประธานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้าน โจด. สัมภาษณ์, 12 มิถุนายน 2555.

อัจฉรา แสงขำ. การประเมินผลโครงการฝึกอบรมวิชาชีพเกษตรกรรมหลักสูตรระยะสั้น โดยการวิเคราะห์ค่าใช้จ่ายกับประสิทธิผล. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต, คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2534.

อุทัย หิรัญโต. เทคนิคการบริหาร. กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์, 2552.

อดุลย์ บัณฑิตกุล. รูปแบบกระบวนการ SHG. สถานพยาบาล สำนักงานคณะกรรมการ สกสค.

[ออนไลน์]. 2555. แหล่งที่มา: http://www.otep.go.th/index.php?option=com_content&view=article&id=152:shgpattern&catid=55:knowledge&Itemid=121 [13 กุมภาพันธ์ 2555]

อดุลย์ วงศ์ศรีคุณ. การสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้ของชุมชนที่ทำให้ชุมชนเข้มแข็ง : การวิจัยเชิงชาติพันธุ์วรรณาอภิมาน. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต, สาขาวิชาพัฒนศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543.

อนันต์ บุญกอบ, หัวหน้ากลุ่มสตรีแม่บ้านและนั้ยาล้างจานบ้านหนองหิน. สัมภาษณ์, 20 มิถุนายน 2555.

อนันต์ เกตุวงศ์. หลักและเทคนิคการวางแผน. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2543.

อภิศักดิ์ โสมอินทร์. ภูมิศาสตร์อีสาน. กรุงเทพมหานคร : พรศักดิ์เอนด์แอสโซซิเอท, 2525.

อรศรี งามวิทยาพงศ์. กระบวนการทัศน์ และการจัดการความยากจนในชนบทของรัฐในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 1-8: พ.ศ. 2504-2544. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารสังคม คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2546.

อรรถวิทย์ ศิลาคุปต์. การตรวจสอบปัจจัยความสำเร็จบางประการของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตศึกษากรณีกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตที่ชนะเลิศในระดับอำเภอ จังหวัดตาก, รายงานการวิจัยระดับปริญญาโทบริหารบัณฑิต, นโยบาย และการวางแผนทางสังคม คณะพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2535.

อรุณวดี พันธุ์เอี่ยม. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตอำเภอลาดบัวหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต, สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2546.

อุทิศ ทองวิเศษ. กรรมการฝ่ายส่งเสริมและประชาสัมพันธ์กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านหนองหิน. สัมภาษณ์, 21 มิถุนายน 2555.

เอกลักษณ์ สุวรรณชัย. ศึกษาการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการกิจการกลุ่มออมทรัพย์ กรณีศึกษา กลุ่มออมทรัพย์ดีเด่นในจังหวัดสงขลา. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต, สาขาวิชาไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยทักษิณ, 2546.

ภาษาอังกฤษ

- Adriana de la Huerta. Microfinance in rural and urban Thailand : policies, social ties and successful performance. Master's Thesis, University of Chicago, 2010.
- Brett E. Coleman. Microfinance in Northeast Thailand: Who benefit and hoe much?. Economic and Research Department Asian Development Bank, 2002.
- Blaug, Mark. The Rate of Return to Investment in Education in Thailand. Bangkok : The National Education Council, 1971.
- Churchill, Craig. Microinsurance Products. In the Kreditanstalt fur Wiederaufbar Microinsurance Meeting. Germany Frankfurt, 2004.
- Consultative Group to Assist the Poor. Microfinance and Risk Management: A Client Perspective. (Report No. 17). Washington, DC: CGAP, 2000.
- Cohen, Monique. The Impact of Microfinance. (Report No.13). Washington, DC: CGAP, 2003.
- Coon, D. Essentials of Psychology Exploration and Application. 6 th ed. West Publishing, 1994.
- Crow, L.D. and Crow, A. Readings in Human Learning. New York: McKey, 1963.
- Donald F. Michalak and Edwin G. Yager. Making The Training Process Work. Harper and Row. New York, 1979.
- E.F.Schumacher. Small is Beautiful, A Study of Economics as if People Mattered. London: Abacus, 1973.
- Fraser, M. Quality in Higher Education : an International Perspective. What is Quality in Higher Education?. In D. Green (ed), Buckingham : Open University Press and Society for Research into Higher Education, 1994.
- Financial Dictionary. Economic Activity. [Online]. 2011. Available from : <http://financial-dictionary.thefreedictionary.com//dict.aspx?word=Economic+Activity#definition>, [2011, May 23]
- Gambhir Bhatta. "Small is indeed beautiful but.." The context of Microcredit strategies in Nepal. Policy Studies Journal 29 (2) (2001): 283-295.
- Gao Lindzhi and Hu Xuchang. Overview of and reflection on Chinese Practice of Microcredit for Poverty alleviation. Social Development Issues 27(3) (2005): 35-48.

- Garcia-zamor, J.C. Public Participation in Development Planning and Development: Cases from Africa and Asia. Blouder: West View Press, 1985.
- Gagna, M.R. The Conditions of Learning. New York: Holt Renahart and Wilson, 1966.
- J. Jordan Pollinger, John Outhwaite, and Hector Cordero-Guzman. The question of sustainability for Microfinance Institutions. Journal of Small Business Management 45 (1) (2007): 23-41.
- Julie Drolet. Women and Microcredit: Implications for social and economic development. Social Development Issues 31 (1) (2009): 55-68.
- Harris, T.L. and Schwahn, W.E. Selected Reading on the Learning Process. New York: Oxford University Press, 1961.
- Harvey, L. Analytic Quality Glossary. [Online]. 2004. Available from : <http://www.qualityresearchinternational.com/glossary/>, [2005, Aug 26]
- Hoy, Wayne K. and Miskel, Cecil G. Educational Administration: Theory, Research and Practice. 6 th ed. New York: McGraw-Hill, 2001.
- Kreitner, R. Management. 2 rd ed. Boston: Houghton Mifflin, 1983.
- Lahey, B.B. An Introduction to Psychology. 7 th ed. Chicago: McGraw-Hill, 2001.
- Ledgerwood, Joanna. Microfinance Handbook: An Institutional and Financial Perspective. Washington, DC : World Bank, 1998.
- Littlefield, Elizabeth, Morduch, Jonathan, and Hashemi, Syed. Is Microfinance an Effective Strategy to Reach the Milleium Development Goals ?. (Report No.24). Washington, DC: CGAP, 2004.
- Lipsey, Richard G., Courant, Paul N. and Ragan, Christopher T.S. Economics. 12 th ed. Massachusetts: Addison-Wesley, 1999.
- Lovell, R.B. Adult Learning. New York: John Wiley and Sons, 1980.
- Marram, Gwen D. The Group Approach in Nursing Practice. Saint Louise: The C.V.Mosby, 1973.
- McConnell, Campbell A. and William Henry Pope. Economics Principles, Problem and Policies. 4 th ed. Toranto: McGraw-Hill Ryerson, 1987.
- Morduch, Jonathan. The Microfinance Promise. Journal of Economic Literature. 37 (1999) : 156-161.
- Park, Albert. Microfinance with Chinese Characteristics. World Development. 29 (2001) : 39-62.
- Paritosh Srivastava. Reducing Poverty and Empowering Communities. UN Chronicle 42 (3) (2005): 45-46.

- Pasket, C.J. and Madara, E.J. Introduction and Tapping Self-help Mutual Aid Resource. Health Education. 25 (Aug-Sep 1985) : 25-28.
- Pretes, Michael. Microequity and Microfinance. World Development. 30. (2002) : 1341-1353.
- Rebecca Vonderlack-Navarro and Margaret Sherrard Sherraden. Social Development Issues 29 (1) (2007): 65-80.
- Resnick W.M. Nursing and the Voluntary Association Origin. Development and Collaboration. Nurs Clin North Am. 21 (1986) : 515-525.
- Richard L. Daft. Organization Theory and Design. Mason, Ohio: Thomson / South-Western, 2004.
- Robbins, S. Organizational Behavior: Concept, Controversies, and Applications. 7 th ed. New Jersey: Prentice Hall, 1996.
- Rogers, A. Teaching Adults. Milton Keynes : Open University Press, 1986.
- Rose, L.Finestone, K. and Bass, J. Group Support for the Families of Psychiatric Patients. J Psychosoc. Nurs.Ment.Health.Serv. 23(2), 1985 : 24.
- Roslan Abdul Haim, Faudziah Zainak Abidin, Mohd aifoul Zamzuri Noor, and Rahimah Majid. Microfinance Service for Micro-enterprise: Good Practices and Performance of Selected Microfinance Institutes in Malaysia. Journal of Yala Rajabhat University 2 (January – June 2007) : 23-45.
- Rutherford, Stuart. The Poor and Their Money. New Delhi: Oxford University Press India, 2000.
- S.E.Stiegeler and Others. A Dictionary of Economics and Commerce. London: Pan Book, 1976.
- Sheehan, John. The Economics of Education. London : George Allen and Unwin, 1973.
- Shinichi Shigetomi. Organizational capability of local societies in rural development. Social Development Issues 33 (1) (2011): 24-34.
- Siamwalla, A. et. al. The Thai Rural Credit System: Public Subsidies, Private Information, and Segmented Markets. World Bank Economic Review. 4 (1990) : 271-295, 1990.
- Steiger, N.J. and Lipson, J.G. Self Care Nursing Theory and Practice. Maryland: A Prentice-Hall, 1985.
- Stiglitz, Joseph and Hoof, Karl. Introduction :Imperfect information and rural credit market – Puzzles and Policy Perspective. The World Bank Economic review. 4(1990) : 235-250.
- Taro Yamane. Elementary Sampling Theory. London: Prentice-Hall, 1967.

Timothy H. Nourse. The missing parts of Microfinance: Services for consumption and insurance.

SAIS Review 21 (1) (2001): 61-70.

Uphoff, N. and Cohen, J.M. Rural Development Participation: Concepts and Measures for Project Design, Implementation and Evaluation. Ithaca, NY : Cornell University, 1999.

Walaitat Worakul. Community-based Microfinance, An Empowering Approach Towards Poverty Alleviation and Community Self-reliance. United Nations Development Programme (UNDP) and Thailand International Development Cooperation Agency (TICA), 2006.

Warner Woodworth and Shon Hiatt. Socio-Economic Results of Microfinance in Mexico and Ecuador. J Utah Academic Science Lett 80 (2003): 57-66.

Woolfolk, A.E. Educational Psychology. 7 th ed. Boston: Allyn and Bacon, 1998.

ภาคผนวก

แบบสอบถาม

--	--

เรื่อง แนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจของ
กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

คำชี้แจง แบบสอบถามฉบับนี้เป็นวิทยานิพนธ์ในระดับปริญญาโทระดับบัณฑิต จัดทำขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอแนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อเพิ่มความสำเร็จจากการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ข้อมูลที่ได้รับจะไม่ส่งผลเสียใดๆ ต่อตัวท่าน และกลุ่มออมทรัพย์ของท่าน อีกทั้งจะเป็นประโยชน์โดยตรงกับกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต และเป็นแนวทางของหน่วยงานสนับสนุน ในการกำหนดนโยบาย และส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตต่อไป

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความกรุณาจากท่าน ในการตอบแบบสอบถามฉบับนี้อย่างครบถ้วนสมบูรณ์ทุกข้อคำถาม และตามความเป็นจริง

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดให้ข้อมูล และทำเครื่องหมาย ลงใน หน้าข้อความ โดยท่านให้ข้อมูลที่ตรงกับความเป็นจริง

1. เพศ 1. ชาย 2. หญิง
2. อายุ ปี
3. สถานภาพสมรส 1. โสด 2. สมรส
 3. หม้ายหรือหย่าร้าง 4. แยกกันอยู่
4. วุฒิกการศึกษา
 1. ต่ำกว่าประถมศึกษาปีที่ 6 2. ประถมศึกษาปีที่ 6 (ป.6)
 3. มัธยมศึกษาตอนต้น (ม.3) 4. มัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.6) หรือ ปวช.
 5. ปวส.หรืออนุปริญญา 6. ปริญญาตรี 7. ปริญญาโทหรือสูงกว่า
5. อาชีพ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ) 1. เกษตรกรรม 2. ข้าราชการ
 3. พนักงานรัฐวิสาหกิจ 4. พนักงานบริษัท 5. รับจ้าง
 6. ค้าขาย / ธุรกิจส่วนตัว 7. เกษียณอายุ 8. อื่นๆ (โปรดระบุ)
6. จำนวนสมาชิกในครัวเรือน (รวมตัวท่านแล้ว)คน และที่เป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์ (รวมตัวท่านแล้ว)คน

7. ในกลุ่มออมทรัพย์ ท่านดำรงตำแหน่งใดในปัจจุบัน (เลือกตอบเพียง 1 ข้อ)

1. กรรมการอำนวยการ:
- 1) ประธานกลุ่ม อยู่ในตำแหน่งมาแล้ววาระ รวมปี
- 2) รองประธานกลุ่ม อยู่ในตำแหน่งมาแล้ววาระ รวมปี
- 3) เภรัญญิก อยู่ในตำแหน่งมาแล้ววาระ รวมปี
- 4) เลขานุการ อยู่ในตำแหน่งมาแล้ววาระ รวมปี
- 5) กรรมการร่วมอื่นๆ อยู่ในตำแหน่งมาแล้ววาระ รวมปี
2. กรรมการเงินกู้ อยู่ในตำแหน่งมาแล้ววาระ รวมปี
3. กรรมการตรวจสอบ อยู่ในตำแหน่งมาแล้ววาระ รวมปี
4. กรรมการส่งเสริม อยู่ในตำแหน่งมาแล้ววาระ รวมปี

8. ท่านได้รับการสนับสนุนจากบุคคลภายในครอบครัว (สามี ภรรยา บุตรหลานและ/หรือญาติ) ในการปฏิบัติหน้าที่กรรมการบริหารกลุ่มออมทรัพย์หรือไม่ เพราะอะไร

1. ได้รับการสนับสนุน เพราะ (โปรดระบุเหตุผล)
2. ไม่ได้รับการสนับสนุน เพราะ (โปรดระบุเหตุผล)

9. ท่านได้รับเงินหรือค่าตอบแทนจากการเป็นกรรมการบริหารกลุ่มออมทรัพย์หรือไม่ อย่างไร

1. ได้ เป็นเงินหรือค่าตอบแทนเกี่ยวกับ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
- 1) การประชุม 2) การบริหารงาน 3) ค่าเดินทาง อาหารและที่พัก
- 4) อื่นๆ (โปรดระบุ)

★ จำนวนเงินหรือค่าตอบแทนเฉลี่ยต่อเดือน บาท

2. ไม่ได้ เพราะ (โปรดระบุเหตุผล)

ตอนที่ 2 ข้อมูลทั่วไป และการบริหารจัดการของกลุ่มออมทรัพย์

คำชี้แจง โปรดให้ข้อมูล และทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน หน้าข้อความ โดยท่านให้ข้อมูลที่ตรงกับความเป็นจริง

1. ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มออมทรัพย์ (โปรดให้รายละเอียด)

- 1) (ชื่อ) กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต
- เลขที่ หมู่ที่ ตำบล
- อำเภอ จังหวัด รหัสไปรษณีย์
- โทรศัพท์ มือถือ
- 2) วัน-เดือน-ปี ที่ก่อตั้งกลุ่มออมทรัพย์

2. สมาชิก

- 1) จำนวนสมาชิกเมื่อเริ่มก่อตั้งคน
- 2) จำนวนสมาชิกประเภทต่างๆ ในปัจจุบัน รวมทั้งสิ้น.....คน ประกอบด้วย
- 2.1) สมาชิกสามัญคน
- 2.2) สมาชิกวิสามัญ (กลุ่มอาชีพ กลุ่มสตรี กลุ่มเยาวชนหรือกลุ่มอื่นๆ) กลุ่ม
- 2.3) สมาชิกกิตติมศักดิ์ (ข้าราชการหรือคหบดี ภิกษุ สามเณร)คน

3. กลุ่มของท่านมีระเบียบข้อบังคับว่าด้วยระยะเวลาหรือวาระการดำรงตำแหน่งของคณะกรรมการบริหารหรือไม่ อย่างไร

1. มีการกำหนดวาระการดำรงตำแหน่ง คราวละปี
2. ไม่มี เพราะ (โปรดระบุสาเหตุ)

4. คณะกรรมการบริหาร

- 1) จำนวนคณะกรรมการบริหารชุดปัจจุบัน รวมตัวท่านแล้ว ทั้งหมด.....คน
ประกอบด้วย

(โปรดตอบทุกข้อ)

- 1.1) คณะกรรมการอำนวยการ (ประธาน รองประธานกลุ่ม เภรัญญิก เลขานุการหรือกรรมการร่วมอื่นๆ) จำนวน คน เป็นชาย คน เป็นหญิง คน
- 1.2) คณะกรรมการเงินกู้ จำนวน คน เป็นชาย คน เป็นหญิงคน
- 1.3) คณะกรรมการตรวจสอบ จำนวน คน เป็นชาย คน เป็นหญิงคน
- 1.4) คณะกรรมการส่งเสริม จำนวน คน เป็นชาย คน เป็นหญิง คน

- 2) ที่ผ่านมา กลุ่มของท่านมีการเลือกตั้งคณะกรรมการบริหารหรือไม่

- 2.1) มี 2.2) ไม่มี

- 3) คณะกรรมการบริหารชุดปัจจุบัน ที่มาจากการเลือกตั้ง มีจำนวน..... คน และมาจากการแต่งตั้ง จำนวน..... คน

5. การบริหารจัดการของกลุ่มออมทรัพย์

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ลงในทุกช่องของ ในแต่ละระดับคะแนนของการดำเนินงาน
ที่ผ่านมาของกลุ่มออมทรัพย์ของท่าน โดยท่านให้ข้อมูลที่ตรงกับความเป็นจริง

5.1) ด้านการจัดทำทะเบียน และบัญชี

การดำเนินงานของกลุ่ม	ผลการดำเนินงานมีระดับคะแนน			
	3 = มาก	2 = ปานกลาง	1 = น้อย	0 = ไม่ปฏิบัติ
1. การจัดทำทะเบียน ได้แก่ ทะเบียนสมาชิก ทะเบียนคุมเงิน สัจจะ ทะเบียนลูกหนี้ ทะเบียน เงินกู้ และทะเบียนคุมทรัพย์สิน	มีการจัดทำทะเบียน ☐ ครบถ้วน ☐ ถูกต้อง ☐ เป็นปัจจุบัน	มีการจัดทำทะเบียน ☐ ครบถ้วน ☐ ถูกต้อง	มีการจัดทำ ทะเบียน ☐ ครบถ้วน	☐ ไม่มีการ จัดทำทะเบียน
2. การจัดทำบัญชี ได้แก่ บัญชีเงินสด บัญชีรายรับ บัญชีรายจ่าย บัญชีเงินฝาก ธนาคาร และหลักฐานประกอบ บัญชี	มีการจัดทำบัญชี ☐ ครบถ้วน ☐ ถูกต้อง ☐ เป็นปัจจุบัน	มีการจัดทำบัญชี ☐ ครบถ้วน ☐ ถูกต้อง	มีการจัดทำบัญชี ☐ ครบถ้วน	☐ ไม่มีการ จัดทำบัญชี
3. การจัดทำงบการเงิน ประกอบด้วยงบดุล และงบกำไรขาดทุน	มีการจัดทำงบ การเงิน ☐ ครบถ้วน ☐ ถูกต้อง ☐ เป็นปัจจุบัน ☐ รายงานผลการ ดำเนินงานในที่ ประชุมใหญ่	มีการจัดทำงบ การเงิน ☐ ครบถ้วน ☐ ถูกต้อง ☐ เป็นปัจจุบัน	มีการจัดทำงบ การเงิน ☐ ครบถ้วน ☐ ถูกต้อง	☐ ไม่มีการ จัดทำงบ การเงิน
4. การตรวจสอบบัญชี และหลักฐาน	มีการตรวจ สอบบัญชีโดย ☐ กรรมการ ฝ่ายตรวจสอบ ☐ บุคคล ภายนอกร่วม ตรวจสอบ ☐ มีการรายงาน ผล	มีการตรวจ สอบบัญชีโดย ☐ กรรมการ ฝ่ายตรวจสอบ ☐ บุคคล ภายนอกร่วม ตรวจสอบ	มีการตรวจ สอบบัญชีโดย ☐ กรรมการ ฝ่ายตรวจสอบ	☐ ไม่มีการ ตรวจสอบ บัญชี

5.2) ด้านการดำเนินงาน

การดำเนินงานของกลุ่ม	ผลการดำเนินงานมีระดับคะแนน			
	3 = มาก	2 = ปานกลาง	1 = น้อย	0 = ไม่ปฏิบัติ
5. การแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบของคณะกรรมการ	มีการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ ☐ เป็นลายลักษณ์อักษร ☐ ปฏิบัติตามหน้าที่	มีการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ ☐ เป็นลายลักษณ์อักษร ☐ ไม่ปฏิบัติตามหน้าที่	มีการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ ☐ ไม่เป็นลายลักษณ์อักษร	☐ ไม่มีการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ
6. การจัดทำแผนดำเนินงานของกลุ่ม	คณะกรรมการและสมาชิก ☐ จัดทำแผนดำเนินงาน ☐ ได้นำแผนไปปฏิบัติทุกเรื่อง	คณะกรรมการและสมาชิก ☐ จัดทำแผนดำเนินงาน ☐ ได้นำแผนไปปฏิบัติบางส่วน	คณะกรรมการและสมาชิก ☐ จัดทำแผนดำเนินงาน	☐ ไม่มีการจัดทำแผนดำเนินงาน
7. การประชุมของคณะกรรมการ	มีการประชุม ☐ ประจำทุกเดือน ☐ มีการบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร ☐ นำผลการประชุมไปปฏิบัติ	มีการประชุม ☐ เกือบจะทุกเดือน ☐ มีการบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร	มีการประชุม ☐ เป็นบางเดือน ☐ ไม่มีการบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร	☐ ไม่มีการประชุมของคณะกรรมการ
8. การเข้าร่วมประชุมของสมาชิก	สมาชิกเข้าร่วมประชุม ☐ มากกว่าร้อยละ 75	สมาชิกเข้าร่วมประชุม ☐ ร้อยละ 25 - 75	สมาชิกเข้าร่วมประชุม ☐ น้อยกว่าร้อยละ 25	☐ ไม่มีการเข้าร่วมประชุมของสมาชิก
9. การส่งเงินสัจจะสะสมของสมาชิก	สมาชิกส่งเงินสัจจะสะสม ☐ ต่อเนื่องทุกเดือน ☐ เพิ่มเงินสัจจะสะสม เมื่อสิ้นปีมากกว่าร้อยละ 75	สมาชิกส่งเงินสัจจะสะสม ☐ ต่อเนื่องทุกเดือน ☐ เพิ่มเงินสัจจะสะสม เมื่อสิ้นปีร้อยละ 25 - 75	สมาชิกส่งเงินสัจจะสะสม ☐ ไม่ต่อเนื่องทุกเดือน ☐ เพิ่มเงินสัจจะสะสม เมื่อสิ้นปีน้อยกว่าร้อยละ 25	☐ สมาชิกส่งเงินสัจจะสะสมไม่ต่อเนื่องและไม่เพิ่มเงินสัจจะสะสมเมื่อสิ้นปี

การดำเนินงานของกลุ่ม	ผลการดำเนินงานมีระดับคะแนน			
	3 = มาก	2 = ปานกลาง	1 = น้อย	0 = ไม่ปฏิบัติ
10. การพิจารณาเงินกู้	คณะกรรมการพิจารณาอนุมัติเงินกู้ ☐ เป็นไปตามระเบียบ ☐ มีการตรวจสอบ ☐ มีหลักฐานตรวจสอบชัดเจน	คณะกรรมการพิจารณาอนุมัติเงินกู้ ☐ เป็นไปตามระเบียบ ☐ มีการตรวจสอบ	คณะกรรมการพิจารณาอนุมัติเงินกู้ ☐ ไม่เป็นไปตามระเบียบ	☐ ไม่มีการตรวจสอบโดยคณะกรรมการพิจารณาอนุมัติเงินกู้
11. การส่งชำระคืนเงินกู้ตามสัญญาของสมาชิก	สมาชิกนำส่งชำระคืนเงินกู้ตามสัญญา ☐ มากกว่าร้อยละ 75	สมาชิกนำส่งชำระคืนเงินกู้ตามสัญญา ☐ ร้อยละ 25-75	สมาชิกนำส่งชำระคืนเงินกู้ตามสัญญา ☐ น้อยกว่าร้อยละ 25	☐ สมาชิกไม่นำส่งชำระคืนเงินกู้ตามสัญญา
12. การนำเงินกู้ไปใช้ของสมาชิก	สมาชิกนำเงินกู้ไปใช้ตามวัตถุประสงค์ ☐ มากกว่าร้อยละ 75	สมาชิกนำเงินกู้ไปใช้ตามวัตถุประสงค์ ☐ ร้อยละ 25-75	สมาชิกนำเงินกู้ไปใช้ตามวัตถุประสงค์ ☐ น้อยกว่าร้อยละ 25	☐ สมาชิกนำเงินกู้ไปใช้ไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์
13. การจัดสรรผลกำไรของกลุ่ม	มีการจัดสรรผลกำไร ☐ มีการปันผลเฉลี่ยคืนและเก็บไว้เป็นทุนสำรองหรือทุนดำเนินงานกลุ่ม ☐ ให้คำตอบแทนคณะกรรมการ ☐ จัดเป็นสวัสดิการแก่สมาชิกและชุมชน	มีการจัดสรรผลกำไร ☐ มีการปันผลเฉลี่ยคืนและเก็บไว้เป็นทุนสำรองหรือทุนดำเนินงานกลุ่ม ☐ ให้คำตอบแทนคณะกรรมการ	มีการจัดสรรผลกำไร ☐ มีการปันผลและเฉลี่ยคืนให้แก่สมาชิกเป็นประจำทุกปี	☐ ไม่มีการจัดสรรผลกำไร

5.3) ด้านระเบียบข้อบังคับ และผลประโยชน์ของสมาชิก กลุ่ม และชุมชน

การดำเนินงานของกลุ่ม	ผลการดำเนินงานมีระดับคะแนน			
	3 = มาก	2 = ปานกลาง	1 = น้อย	0 = ไม่ปฏิบัติ
14. ระเบียบข้อบังคับกลุ่ม	มีระเบียบข้อบังคับ ☐ เป็นลายลักษณ์อักษร ☐ สมาชิกมีส่วนร่วมในการร่างระเบียบข้อบังคับ ☐ สมาชิกปฏิบัติตามระเบียบ	มีระเบียบข้อบังคับ ☐ เป็นลายลักษณ์อักษร ☐ สมาชิกมีส่วนร่วมในการร่างระเบียบข้อบังคับ	มีระเบียบข้อบังคับ ☐ เป็นลายลักษณ์อักษร	☐ ไม่มีระเบียบข้อบังคับ
15. สามารถจัดสวัสดิการให้แก่สมาชิก	จัดสวัสดิการ ☐ จำนวน 5 กิจกรรมขึ้นไป	จัดสวัสดิการ ☐ จำนวน 3 – 4 กิจกรรม	จัดสวัสดิการ ☐ จำนวน 1 – 2 กิจกรรม	☐ ไม่สามารถจัดสวัสดิการได้
16. สามารถจัดกิจกรรมสาธารณะประโยชน์ให้กับชุมชน	จัดกิจกรรมสาธารณะประโยชน์ ☐ จำนวน 5 กิจกรรมขึ้นไป	จัดกิจกรรมสาธารณะประโยชน์ ☐ จำนวน 3 – 4 กิจกรรม	จัดกิจกรรมสาธารณะประโยชน์ ☐ จำนวน 1 – 2 กิจกรรม	☐ ไม่สามารถจัดกิจกรรมสาธารณะประโยชน์ได้
17. สามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาศักยภาพของคณะกรรมการและสมาชิก	คณะกรรมการและสมาชิก ☐ มีการเรียนรู้จากการจัดกิจกรรมของกลุ่ม ☐ นำเอาความรู้ที่ได้รับมาพัฒนากลุ่ม 2 เรื่องขึ้นไป	คณะกรรมการและสมาชิก ☐ มีการเรียนรู้จากการจัดกิจกรรมของกลุ่ม ☐ นำเอาความรู้ที่ได้รับมาพัฒนากลุ่ม 1 เรื่อง	คณะกรรมการและสมาชิก ☐ มีการเรียนรู้จากการจัดกิจกรรมของกลุ่ม ☐ ไม่มีการนำเอาความรู้ที่ได้รับมาพัฒนา	☐ ไม่สามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาศักยภาพกลุ่มได้

ตอนที่ 3 ประสิทธิภาพกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์

ส่วนที่ 1 สภาพการดำเนินงานกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน เพื่อแสดงการดำเนินงานที่ผ่านมา (มี หรือ ไม่มี) และกรอกจำนวนเงินเมื่อสิ้นปีทางบัญชี พ.ศ. 2553 และ 2554 ของแต่ละกิจกรรมของการดำเนินงาน

ตารางที่ 1 การออมเพื่อการผลิต: การรับฝากเงิน และให้สินเชื่อแก่สมาชิก ในปีพ.ศ. 2553-2554

กิจกรรมย่อย	มี	ไม่มี	★ พ.ศ. 2553		★ พ.ศ. 2554	
			จำนวนเงินเมื่อสิ้นปีทางบัญชี (บาท)	จำนวนสมาชิกเข้าร่วม (คน)	จำนวนเงินเมื่อสิ้นปีทางบัญชี (บาท)	จำนวนสมาชิกเข้าร่วม (คน)
1. รับฝากเงินตั้งจะสะสม	☐ มี	☐ ไม่มี				
2. ให้สินเชื่อแก่สมาชิก	☐ มี	☐ ไม่มี				
2.1) กู้สามัญ						
2.2) กู้ฉุกเฉิน	☐ มี	☐ ไม่มี				
3. ให้สินเชื่อแก่สมาชิกวิสามัญเฉพาะกลุ่มอาชีพ	☐ มี	☐ ไม่มี				

จากการดำเนินกิจกรรมย่อยด้านการออมเพื่อการผลิตของกลุ่มออมทรัพย์ของท่าน ดังตารางที่ 1:

- เงินตั้งจะสะสมเริ่มต้น เมื่อตอนจัดตั้งกลุ่มซึ่งระดมทุนจากสมาชิก เป็นเงิน บาท
- เงินตั้งจะสะสมของบัญชีในปัจจุบัน (พฤษภาคม พ.ศ. 2555) เป็นเงิน บาท
- ท่านคิดว่า การส่งเสริมการออมของกลุ่ม และการมีตั้งจะของสมาชิก
 - 3.1) มีส่วนช่วยแก้ปัญหาความยากจน เพราะ (โปรดให้เหตุผล)
 - 3.2) ไม่มีส่วนช่วยแก้ปัญหาความยากจน เพราะ (โปรดให้เหตุผล)
- ที่ผ่านมา ปริมาณเงินทุนของกลุ่มสำหรับปล่อยสินเชื่อแก่สมาชิก เป็นอย่างไร
 - 4.1) เพียงพอ เพราะ (โปรดให้เหตุผล)
 - 4.2) ไม่เพียงพอ เพราะ (โปรดให้เหตุผล)
- กรณี ปริมาณเงินทุนของกลุ่ม สำหรับปล่อยสินเชื่อไม่เพียงพอ กลุ่มของท่านใช้วิธีการใด (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
 - 5.1) ระดมทุนจากสมาชิก
 - 5.2) กู้ยืม
 - 5.3) รับบริจาค
 - 5.4) ขอเงินอุดหนุนจากหน่วยงานภายนอก
 - 5.5) อื่นๆ (โปรดระบุ)

6) จากข้อ 5) กลุ่มของท่านใช้แหล่งเงินทุนจากภายนอกใด (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- 6.1) กรมการพัฒนาชุมชน ปี พ.ศ..... เป็นเงิน บาท
- 6.2) ธนาคาร (โปรดระบุชื่อ) ปี พ.ศ. เป็นเงิน บาท
- 6.3) อื่นๆ (โปรดระบุ) ปี พ.ศ. เป็นเงิน บาท

7) เงินให้กู้ยืมหรือสินเชื่อแก่สมาชิกของบัญชีในปัจจุบัน (พฤษภาคม พ.ศ. 2555) เป็นเงิน บาท

8) ท่านคิดว่า การให้สินเชื่อของกลุ่มเพื่อส่งเสริมการประกอบอาชีพหรือการผลิตแก่สมาชิก

- 8.1) มีส่วนช่วยแก้ปัญหาหนี้ในระบบ เพราะ (โปรดให้เหตุผล)
- 8.2) ไม่มีส่วนช่วยแก้ปัญหาหนี้ในระบบ เพราะ (โปรดให้เหตุผล)

9) การส่งเสริมการออมและการให้สินเชื่อของกลุ่มเพื่อส่งเสริมการประกอบอาชีพหรือการผลิตแก่สมาชิก

- 9.1) สามารถเป็นแหล่งทุนในการสร้างงาน สร้างอาชีพ เพราะ (โปรดให้เหตุผล)
- 9.2) ไม่สามารถเป็นแหล่งทุนในการสร้างงาน สร้างอาชีพ เพราะ (โปรดให้เหตุผล)

ตารางที่ 2 การส่งเสริมอาชีพด้วยธุรกิจชุมชน ในปีพ.ศ. 2553-2554

กิจกรรมย่อย	มี	ไม่มี	★ พ.ศ. 2553			★ พ.ศ. 2554		
			จำนวนเงิน ทุนดำเนินการ เมื่อสิ้นปีทาง บัญชี (บาท)	กำไร (บาท)	จำนวน สมาชิก เข้าร่วม (คน)	จำนวนเงิน ทุนดำเนินการ เมื่อสิ้นปีทาง บัญชี (บาท)	กำไร (บาท)	จำนวน สมาชิก เข้าร่วม (คน)
1. ศูนย์สาธิตการตลาด	☐ มี	☐ ไม่มี						
2. ร้านค้าชุมชนภายใต้ การดูแลของกลุ่ม	☐ มี	☐ ไม่มี						
3. ตู้กลาง	☐ มี	☐ ไม่มี						
4. ปิมน้ำมัน	☐ มี	☐ ไม่มี						
5. โรงสีข้าว	☐ มี	☐ ไม่มี						
6. ลานตากผลผลิต	☐ มี	☐ ไม่มี						
7. โรงงานผลิตน้ำดื่ม	☐ มี	☐ ไม่มี						
8. จำหน่ายปุ๋ย อาหารสัตว์หรือ เครื่องมือทางเกษตรฯ	☐ มี	☐ ไม่มี						
9. อื่นๆ (โปรดระบุ) :	☐ มี	☐ ไม่มี						
1)	☐ มี	☐ ไม่มี						
2)	☐ มี	☐ ไม่มี						
3)	☐ มี	☐ ไม่มี						

จากการดำเนินกิจกรรมย่อยด้านการส่งเสริมอาชีพของกลุ่มออมทรัพย์ของท่าน ดังตารางที่ 2:

★ **กิจกรรมที่ประสบความสำเร็จมากที่สุดของกลุ่มคือ** (โปรดระบุชื่อกิจกรรมจากตาราง)

1) แหล่ง และทุนเริ่มต้นดำเนินกิจกรรมนี้ ได้มาจาก

1.1) ระดมหุ้นจากสมาชิก จำนวน หุ้น หุ้นละ บาท เป็นเงินรวม บาท

1.2) เงินลงทุนจากกลุ่ม เป็นเงินรวม บาท

1.3) อื่นๆ (โปรดระบุ) เป็นเงินรวม บาท

2) ทุนดำเนินกิจกรรมนี้ในปัจจุบัน (พฤษภาคม พ.ศ. 2555) เป็นเงินรวม บาท

ประกอบด้วย

2.1) เงินทุนหมุนเวียน.....บาท

2.2) สินทรัพย์ ที่ดิน อาคาร ครุภัณฑ์ อุปกรณ์การผลิตฯ เป็นเงินรวมบาท

2.3) อื่นๆ (โปรดระบุ) เป็นเงินรวมบาท

3) ที่ผ่านมา ทุนดำเนินกิจกรรมนี้ของกลุ่ม เป็นอย่างไร

3.1) เพียงพอ เพราะ (โปรดให้เหตุผล)

3.2) ไม่เพียงพอ เพราะ (โปรดให้เหตุผล)

4) กรณี ทุนดำเนินกิจกรรมนี้ไม่เพียงพอ กลุ่มของท่านใช้วิธีการใด (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

4.1) ระดมทุนจากสมาชิก

4.2) กู้ยืม

4.3) รับบริจาค

4.4) ขอเงินอุดหนุนจากหน่วยงานภายนอก

4.5) อื่นๆ (โปรดระบุ)

5) จากข้อ 4) กลุ่มของท่านใช้แหล่งเงินทุนจากภายนอกใด (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

5.1) กรมการพัฒนาชุมชน ปี พ.ศ..... เป็นเงิน บาท

5.2) ธนาคาร (โปรดระบุชื่อ) ปี พ.ศ. เป็นเงิน บาท

5.3) อื่นๆ (โปรดระบุ) ปี พ.ศ. เป็นเงิน บาท

ตารางที่ 3 การจัดสวัสดิการให้แก่สมาชิก และชุมชน ในปี พ.ศ. 2553-2554

กิจกรรมย่อย	มี	ไม่มี	★ พ.ศ. 2553		★ พ.ศ. 2554	
			จำนวนข้าว เมื่อสิ้นปีทางบัญชี (กิโลกรัม)	จำนวน ผู้เข้าร่วม (คน)	จำนวนข้าว เมื่อสิ้นปีทางบัญชี (กิโลกรัม)	จำนวน ผู้เข้าร่วม (คน)
1. ธนาคารข้าว	☐ มี	☐ ไม่มี	ข้าวเปลือก	ข้าวสาร	ข้าวเปลือก	ข้าวสาร
กิจกรรมย่อย	มี	ไม่มี	★ พ.ศ. 2553		★ พ.ศ. 2554	
			จำนวนค่าใช้จ่าย เมื่อสิ้นปีทางบัญชี (บาท)	จำนวน สมาชิกที่ ใช้สิทธิ์ (คน)	จำนวนค่าใช้จ่าย เมื่อสิ้นปีทางบัญชี (บาท)	จำนวน สมาชิกที่ ใช้สิทธิ์ (คน)
2. ฌาปนกิจสงเคราะห์	☐ มี	☐ ไม่มี				
3. ค่ารักษาพยาบาล	☐ มี	☐ ไม่มี				
4. การประกันชีวิต	☐ มี	☐ ไม่มี				
5. การประกันภัย	☐ มี	☐ ไม่มี				
6. การประกันสุขภาพ	☐ มี	☐ ไม่มี				
7. ทุนการศึกษา	☐ มี	☐ ไม่มี				
8. การสงเคราะห์ ผู้สูงอายุ ผู้พิการ และผู้ด้อยโอกาส	☐ มี	☐ ไม่มี				
9. ขวัญเด็กแรกเกิด	☐ มี	☐ ไม่มี				
10. ทุนสาธารณ ประโยชน์	☐ มี	☐ ไม่มี				
11. ทุนสาธารณภัย	☐ มี	☐ ไม่มี				
12. อื่นๆ (โปรดระบุ) :	☐ มี	☐ ไม่มี				
1)						
2)	☐ มี	☐ ไม่มี				

จากการดำเนินกิจกรรมย่อยด้านการจัดสวัสดิการของกลุ่มออมทรัพย์ของท่าน ดังตารางที่ 3:

1) ที่ผ่านมา ค่าใช้จ่ายในการจัดสวัสดิการต่างๆ ของกลุ่ม เป็นอย่างไร

1.1) เกินกว่าที่กลุ่มตั้งงบประมาณไว้ เพราะ (โปรดให้เหตุผล)

1.2) ไม่เกินกว่าที่กลุ่มตั้งงบประมาณไว้ เพราะ (โปรดให้เหตุผล)

2) กรณี ค่าใช้จ่ายในการจัดสวัสดิการเกินกว่าที่กลุ่มตั้งงบประมาณไว้ กลุ่มของท่านใช้วิธีการใด (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- 2.1) จัดสรรงบประมาณเพิ่มเติม 2.2) กู้ยืม
- 2.3) รับบริจาค 2.4) ขอเงินอุดหนุนจากหน่วยงานภายนอก
- 2.5) อื่นๆ (โปรดระบุ)

3) จากข้อ 2) กลุ่มของท่านใช้แหล่งเงินทุนจากภายนอกใด (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- 3.1) กรมการพัฒนาชุมชน ปี พ.ศ..... เป็นเงิน บาท
- 3.2) ธนาคาร (โปรดระบุชื่อ) ปี พ.ศ. เป็นเงินบาท
- 3.3) อื่นๆ (โปรดระบุ) ปี พ.ศ. เป็นเงิน.....บาท

ส่วนที่ 2 การวัดประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจด้านการออมเพื่อการผลิต การส่งเสริมอาชีพ และการจัดสวัสดิการของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย \checkmark ลงใน เพื่อแสดงผลการดำเนินกิจกรรม (มี หรือ ไม่มี) และ

ให้คะแนนความสำเร็จจากการดำเนินกิจกรรมที่ผ่านมาของกลุ่มออมทรัพย์ของท่าน ด้วยการ \checkmark ลงใน

★ โดยที่คะแนน $\textcircled{0}$ = กลุ่มไม่มีความสำเร็จเลย. $\textcircled{5}$ = กลุ่มมีความสำเร็จปานกลาง $\textcircled{10}$ = กลุ่มมีความสำเร็จมากที่สุด

ประเด็นที่ศึกษา	ผลการดำเนินกิจกรรม		ให้คะแนนความสำเร็จจากการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มออมทรัพย์ของท่าน โดย \checkmark ลงใน ☐ $\textcircled{0}$ = ไม่สำเร็จเลย $\textcircled{5}$ = ปานกลาง $\textcircled{10}$ = สำเร็จมากที่สุด
	มี	ไม่มี	
1. กลุ่มของท่านมีจำนวนเงินออมมากกว่ากู่	☐ มี	☐ ไม่มี	$\textcircled{0}$ $\textcircled{1}$ $\textcircled{2}$ $\textcircled{3}$ $\textcircled{4}$ $\textcircled{5}$ $\textcircled{6}$ $\textcircled{7}$ $\textcircled{8}$ $\textcircled{9}$ $\textcircled{10}$
2. กลุ่มของท่านมีการส่งเสริมและให้ความรู้เรื่องการออม และการใช้สินเชื่อให้ตรงตามวัตถุประสงค์	☐ มี	☐ ไม่มี	$\textcircled{0}$ $\textcircled{1}$ $\textcircled{2}$ $\textcircled{3}$ $\textcircled{4}$ $\textcircled{5}$ $\textcircled{6}$ $\textcircled{7}$ $\textcircled{8}$ $\textcircled{9}$ $\textcircled{10}$
3. กลุ่มของท่านมีการกระจายสินเชื่อหรือเงินให้กู้ยืมแก่สมาชิกได้ครบถ้วนในแต่ละปี	☐ มี	☐ ไม่มี	$\textcircled{0}$ $\textcircled{1}$ $\textcircled{2}$ $\textcircled{3}$ $\textcircled{4}$ $\textcircled{5}$ $\textcircled{6}$ $\textcircled{7}$ $\textcircled{8}$ $\textcircled{9}$ $\textcircled{10}$
4. กลุ่มของท่านสามารถจัดทำบัญชีและงบการเงินได้ทันในรอบบัญชีและผ่านการตรวจสอบจากภายนอก	☐ มี	☐ ไม่มี	$\textcircled{0}$ $\textcircled{1}$ $\textcircled{2}$ $\textcircled{3}$ $\textcircled{4}$ $\textcircled{5}$ $\textcircled{6}$ $\textcircled{7}$ $\textcircled{8}$ $\textcircled{9}$ $\textcircled{10}$
5. กลุ่มของท่านมีการถ่ายทอดความรู้เพื่อพัฒนารูทกิจชุมชนของกลุ่มในลักษณะเครือข่ายหรือรวมตัวเชื่อมโยงกิจกรรมส่งเสริมอาชีพระหว่างกลุ่ม	☐ มี	☐ ไม่มี	$\textcircled{0}$ $\textcircled{1}$ $\textcircled{2}$ $\textcircled{3}$ $\textcircled{4}$ $\textcircled{5}$ $\textcircled{6}$ $\textcircled{7}$ $\textcircled{8}$ $\textcircled{9}$ $\textcircled{10}$

ประเด็นที่ศึกษา	ผลการดำเนินกิจกรรม		ให้คะแนนความสำเร็จจากการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มออมทรัพย์ของท่าน โดย \surd ลงใน \bigcirc
	มี	ไม่มี	
6. กลุ่มของท่านมีจำนวนกิจกรรมส่งเสริมอาชีพหรือธุรกิจของกลุ่มเพิ่มมากขึ้น	☐ มี	☐ ไม่มี	① ① ② ③ ④ ⑤ ⑥ ⑦ ⑧ ⑨ ⑩
7. กลุ่มของท่านมีจำนวนสมาชิกเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมอาชีพหรือธุรกิจของกลุ่มเพิ่มมากขึ้น	☐ มี	☐ ไม่มี	① ① ② ③ ④ ⑤ ⑥ ⑦ ⑧ ⑨ ⑩
8. กลุ่มของท่านได้รับรางวัลจากการดำเนินกิจกรรมส่งเสริมอาชีพหรือธุรกิจของกลุ่มและมีผลงานเป็นที่ยอมรับจากหน่วยงานภายนอก	☐ มี	☐ ไม่มี	① ① ② ③ ④ ⑤ ⑥ ⑦ ⑧ ⑨ ⑩
9. กลุ่มของท่านมีผลกำไรหรือส่วนเหลือจากการดำเนินกิจกรรมส่งเสริมอาชีพหรือธุรกิจของกลุ่มเพิ่มมากขึ้น	☐ มี	☐ ไม่มี	① ① ② ③ ④ ⑤ ⑥ ⑦ ⑧ ⑨ ⑩
10. กลุ่มของท่านมีการจัดสวัสดิการให้กับสมาชิก และชุมชน	☐ มี	☐ ไม่มี	① ① ② ③ ④ ⑤ ⑥ ⑦ ⑧ ⑨ ⑩
11. กลุ่มของท่านมีจำนวนสวัสดิการเพิ่มมากขึ้น	☐ มี	☐ ไม่มี	① ① ② ③ ④ ⑤ ⑥ ⑦ ⑧ ⑨ ⑩
12. กลุ่มของท่านมีการจ่ายเงินปันผลหรือเฉลี่ยคืนสมาชิกเป็นประจำทุกปี	☐ มี	☐ ไม่มี	① ① ② ③ ④ ⑤ ⑥ ⑦ ⑧ ⑨ ⑩
13. กลุ่มของท่านมีการจัดสรรผลกำไรเพื่อใช้ในการดำเนินงานอย่างเพียงพอ	☐ มี	☐ ไม่มี	① ① ② ③ ④ ⑤ ⑥ ⑦ ⑧ ⑨ ⑩
14. กลุ่มของท่านมีจำนวนสมาชิกใหม่เพิ่มมากขึ้นทุกปี	☐ มี	☐ ไม่มี	① ① ② ③ ④ ⑤ ⑥ ⑦ ⑧ ⑨ ⑩
15. กลุ่มของท่านมีการถ่ายทอดความรู้เพื่อพัฒนาศักยภาพของคณะกรรมการและสมาชิกอย่างต่อเนื่อง	☐ มี	☐ ไม่มี	① ① ② ③ ④ ⑤ ⑥ ⑦ ⑧ ⑨ ⑩

ตอนที่ 4 การเรียนรู้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์

ส่วนที่ 1 สภาพการเรียนรู้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน หน้าข้อความเพื่อแสดงการเรียนรู้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์ และกรอกจำนวนค่าใช้จ่ายเมื่อสิ้นปีทางบัญชี พ.ศ. 2553 และ 2554

ของแต่ละกิจกรรมการเรียนรู้ของกลุ่มออมทรัพย์ของท่าน

1. ในกลุ่มของท่าน คณะกรรมการและสมาชิกมีการเรียนรู้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจในเรื่องใด

(ตอบ ได้มากกว่า 1 ข้อ)

1. การออมเพื่อการผลิต (รับฝากเงินสัจจะและให้สินเชื่อแก่สมาชิก)
2. การส่งเสริมอาชีพด้วยธุรกิจชุมชน (ศูนย์สาธิตการตลาด ร้านค้าชุมชน ยุ้งฉาง โรงสีข้าว หรือลานตากผลผลิตฯ)
3. การจัดสวัสดิการ (ธนาคารข้าว ฅาปนกิจสงเคราะห์ ค่ารักษาพยาบาล การประกันชีวิต ทุนการศึกษาหรือการสงเคราะห์ผู้สูงอายุ ผู้พิการและผู้ด้อยโอกาสฯ)
4. คณะกรรมการและสมาชิกไม่มีการเรียนรู้ในทุกเรื่องที่กำลังกล่าวมา (ให้ท่านข้ามไปทำต่อในส่วนที่ 2)

2. ในกลุ่มของท่าน คณะกรรมการและสมาชิกมีการเรียนรู้เรื่องการออมเพื่อการผลิต (รับฝากเงินสัจจะและให้สินเชื่อแก่สมาชิก) การส่งเสริมอาชีพด้วยธุรกิจชุมชน และการจัดสวัสดิการ ผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ใด (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน เพื่อแสดงการเรียนรู้ของกลุ่มที่ผ่านมา (มี หรือ ไม่มี)

เนื้อหา ที่ได้เรียนรู้	ผ่านกิจกรรมการเรียนรู้				
	1. เวทีแลกเปลี่ยน เรียนรู้ระหว่างกลุ่ม กองทุนอื่นๆ หรือ เครือข่ายภาคีต่างๆ	2. การฝึกอบรม หรือสัมมนาที่จัดขึ้น ภายในกลุ่ม	3. การฝึกอบรม หรือสัมมนาที่จัดขึ้น ภายนอกกลุ่ม	4. การศึกษา ดูงาน / ทัศนศึกษา	★ 5. อื่นๆ (โปรดระบุ)
1. การรับฝากเงิน สัจจะและให้ สินเชื่อแก่สมาชิก	☐ มี ☐ ไม่มี	☐ มี ☐ ไม่มี	☐ มี ☐ ไม่มี	☐ มี ☐ ไม่มี	☐ มี ☐ ไม่มี
2. การส่งเสริม อาชีพด้วยธุรกิจ ชุมชน	☐ มี ☐ ไม่มี	☐ มี ☐ ไม่มี	☐ มี ☐ ไม่มี	☐ มี ☐ ไม่มี	☐ มี ☐ ไม่มี
3. การจัด สวัสดิการ	☐ มี ☐ ไม่มี	☐ มี ☐ ไม่มี	☐ มี ☐ ไม่มี	☐ มี ☐ ไม่มี	☐ มี ☐ ไม่มี

3. ในกลุ่มของท่าน คณะกรรมการ และสมาชิกมีวิธีการเรียนรู้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจด้วยวิธีใด
ได้แก่ การอบรมเพื่อการผลิตและ/หรือการส่งเสริมอาชีพด้วยธุรกิจชุมชนและ/หรือการจัดสวัสดิการ
(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

1. การถ่ายทอดหรือบอกเล่า 2. การสังเกต และการจดจำ
3. การลอกเลียนแบบ 4. การเรียนการสอน 5. การฝึกปฏิบัติ
6. การลองผิดลองถูก 7. การนำเสนอต่อที่ประชุมกลุ่ม
8. การอภิปรายและถาม-ตอบ 9. การอ่านและเรียนรู้ด้วยตนเอง
10. อื่นๆ (โปรดระบุ)

4. จำนวนค่าใช้จ่ายของการเรียนรู้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ต่างๆ และ
ผู้เข้าร่วมเรียนรู้ เมื่อสิ้นปีทางบัญชี พ.ศ. 2553 และ 2554

ปี พ.ศ.	มี ค่าใช้จ่าย	ไม่มี ค่าใช้จ่าย	★ หากกลุ่มมีค่าใช้จ่าย จำนวนค่าใช้จ่ายของการเรียนรู้ ผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ต่างๆ (บาท)	จำนวนผู้เข้าร่วมเรียนรู้ (คน)
พ.ศ. 2553	☐ มี	☐ ไม่มี		
พ.ศ. 2554	☐ มี	☐ ไม่มี		

5. ที่ผ่านมา ค่าใช้จ่ายของการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ต่างๆ ของกลุ่ม เป็นอย่างไร

1. เกินกว่าที่กลุ่มตั้งงบประมาณไว้ เพราะ (โปรดให้เหตุผล)
2. ไม่เกินกว่าที่กลุ่มตั้งงบประมาณไว้ เพราะ (โปรดให้เหตุผล)

6. กรณี ค่าใช้จ่ายของการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ต่างๆ เกินกว่าที่กลุ่มตั้งงบประมาณไว้
กลุ่มของท่านใช้วิธีการใด (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

1. จัดสรรงบประมาณเพิ่มเติม 2. เรียกเก็บเงินจากสมาชิกที่เข้าร่วม
3. รับบริจาค 4. ขอเงินอุดหนุนจากหน่วยงานภายนอก
5. อื่นๆ (โปรดระบุ)

7. จากข้อ 6. กลุ่มของท่านใช้แหล่งเงินทุนจากภายนอกใด (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

1. กรมการพัฒนาชุมชน ปี พ.ศ..... เป็นเงิน บาท
2. ธนาคาร (โปรดระบุชื่อ) ปี พ.ศ. เป็นเงิน บาท
3. อื่นๆ (โปรดระบุ) ปี พ.ศ. เป็นเงิน บาท

8. ในกลุ่มของท่าน คณะกรรมการ และสมาชิกมีการแสวงหาความรู้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ได้แก่ การออมเพื่อการผลิตและ/หรือการส่งเสริมอาชีพด้วยธุรกิจชุมชนและ/หรือการจัดสวัสดิการ ด้วยช่องทางหรือแหล่งเรียนรู้ใด (ตอบ ได้มากกว่า 1 ข้อ)

1. โทรทัศน์ 2. วิทยุ 3. หอกระจายข่าว 4. ป้ายประกาศ 5. แผ่นพับ / ใบปลิว
 6. หนังสือพิมพ์ 7. ห้องสมุดชุมชน 8. ประกาศหรือจดหมายจากหน่วยงานราชการ
 9. องค์กรพัฒนาเอกชน 10. สื่อบุคคล เช่น คณะกรรมการ/ สมาชิก / ผู้นำชุมชน หรือพัฒนากร
 11. อื่นๆ (โปรดระบุ)

9. จากการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ต่างๆ กลุ่มออมทรัพย์ของท่านประสบปัญหา อุปสรรค อะไรบ้าง (โปรดให้รายละเอียด)

.....

.....

10. กลุ่มออมทรัพย์ของท่านมีแนวทางแก้ไขปัญหา อุปสรรคการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ต่างๆ ในข้อ 9. อย่างไร (โปรดให้รายละเอียด)

.....

ส่วนที่ 2 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจ

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย \surd ลงใน \bigcirc เพื่อให้คะแนนความสำคัญต่อการเรียนรู้ที่จะเพิ่มความสำเร็จของกลุ่มจากประเด็นที่ศึกษา ★ โดยที่คะแนน $\textcircled{0}$ = กลุ่มเห็นว่าไม่สำคัญเลย.. $\textcircled{5}$ = กลุ่มเห็นว่าสำคัญปานกลาง.. $\textcircled{10}$ = กลุ่มเห็นว่ามีความสำคัญมากที่สุด

ประเด็นที่ศึกษา	ให้คะแนนความสำคัญต่อการเรียนรู้ที่จะเพิ่มความสำเร็จของกลุ่ม โดย \surd ลงใน \bigcirc	
	$\textcircled{0}$ = ไม่สำคัญเลย $\textcircled{5}$ = ปานกลาง $\textcircled{10}$ = สำคัญมากที่สุด	
1. ด้านเศรษฐกิจ		
1.1) การขาดเงินทุน และแหล่งเงินทุนเพื่อการผลิต และประกอบอาชีพ	$\textcircled{0}$	$\textcircled{1}$ $\textcircled{2}$ $\textcircled{3}$ $\textcircled{4}$ $\textcircled{5}$ $\textcircled{6}$ $\textcircled{7}$ $\textcircled{8}$ $\textcircled{9}$ $\textcircled{10}$
1.2) ความไม่พอเพียงของทรัพยากร และวัตถุดิบในการผลิต และยังชีพ	$\textcircled{0}$	$\textcircled{1}$ $\textcircled{2}$ $\textcircled{3}$ $\textcircled{4}$ $\textcircled{5}$ $\textcircled{6}$ $\textcircled{7}$ $\textcircled{8}$ $\textcircled{9}$ $\textcircled{10}$
1.3) รายได้จากการประกอบอาชีพน้อยหรือต่ำกว่าค่าแรงขั้นต่ำ	$\textcircled{0}$	$\textcircled{1}$ $\textcircled{2}$ $\textcircled{3}$ $\textcircled{4}$ $\textcircled{5}$ $\textcircled{6}$ $\textcircled{7}$ $\textcircled{8}$ $\textcircled{9}$ $\textcircled{10}$
1.4) ขาดการส่งเสริม และพัฒนาอาชีพจากหน่วยงานภายนอก	$\textcircled{0}$	$\textcircled{1}$ $\textcircled{2}$ $\textcircled{3}$ $\textcircled{4}$ $\textcircled{5}$ $\textcircled{6}$ $\textcircled{7}$ $\textcircled{8}$ $\textcircled{9}$ $\textcircled{10}$
1.5) อื่นๆ (โปรดระบุ)	$\textcircled{0}$	$\textcircled{1}$ $\textcircled{2}$ $\textcircled{3}$ $\textcircled{4}$ $\textcircled{5}$ $\textcircled{6}$ $\textcircled{7}$ $\textcircled{8}$ $\textcircled{9}$ $\textcircled{10}$
2. ด้านความเข้มแข็งและพึ่งตนเองของกลุ่มออมทรัพย์		
2.1) การส่งเสริมให้สมาชิกเข้าร่วมกิจกรรมการผลิต และประกอบอาชีพในรูปแบบธุรกิจชุมชน	$\textcircled{0}$	$\textcircled{1}$ $\textcircled{2}$ $\textcircled{3}$ $\textcircled{4}$ $\textcircled{5}$ $\textcircled{6}$ $\textcircled{7}$ $\textcircled{8}$ $\textcircled{9}$ $\textcircled{10}$
2.2) ผู้นำกลุ่ม และคณะกรรมการมีความรู้ความสามารถ และมีคุณธรรม	$\textcircled{0}$	$\textcircled{1}$ $\textcircled{2}$ $\textcircled{3}$ $\textcircled{4}$ $\textcircled{5}$ $\textcircled{6}$ $\textcircled{7}$ $\textcircled{8}$ $\textcircled{9}$ $\textcircled{10}$

ประเด็นที่ศึกษา	ให้คะแนนความสำคัญต่อการเรียนรู้ ที่จะเพิ่มความสำเร็จของกลุ่ม โดย √ ลงใน ○ ←----- -----→ ① = ไม่สำคัญเลย ⑤ = ปานกลาง ⑩ = สำคัญมากที่สุด
2.3) สมาชิกมีวินัยทางการเงิน ส่งเงินสัจจะ และเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มสม่ำเสมอ	① ② ③ ④ ⑤ ⑥ ⑦ ⑧ ⑨ ⑩
2.4) การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มช่วยตัดพ้อค้าคนกลางลดต้นทุน และสร้างอำนาจต่อรองกับหน่วยงานภายนอก	① ② ③ ④ ⑤ ⑥ ⑦ ⑧ ⑨ ⑩
2.5) อื่นๆ (โปรดระบุ)	① ② ③ ④ ⑤ ⑥ ⑦ ⑧ ⑨ ⑩
3. ด้านการบริหารจัดการ และระเบียบข้อบังคับของกลุ่มออมทรัพย์	
3.1) มีเป้าหมายเพื่อการพัฒนาศักยภาพ และคุณภาพชีวิตของสมาชิกและคนในชุมชน	① ② ③ ④ ⑤ ⑥ ⑦ ⑧ ⑨ ⑩
3.2) มีการแบ่งปันผลประโยชน์ตอบแทนแก่คณะกรรมการ และสมาชิก เช่น เบี้ยประชุม เงินสวัสดิการ เงินปันผลหรือเฉลี่ยคืน ซื่อสัตย์ในราคายุติธรรม เป็นต้น	① ② ③ ④ ⑤ ⑥ ⑦ ⑧ ⑨ ⑩
3.3) คณะกรรมการมีความสามารถในการบริหารจัดการแบบมืออาชีพ	① ② ③ ④ ⑤ ⑥ ⑦ ⑧ ⑨ ⑩
3.4) มีระเบียบข้อบังคับที่เป็นลายลักษณ์อักษร โดยสมาชิกมีส่วนร่วมในการร่างระเบียบ และปฏิบัติตามระเบียบ	① ② ③ ④ ⑤ ⑥ ⑦ ⑧ ⑨ ⑩
3.5) มีกำไรหรือผลผลิตเพิ่มขึ้นจากการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์	① ② ③ ④ ⑤ ⑥ ⑦ ⑧ ⑨ ⑩
3.6) อื่นๆ (โปรดระบุ)	① ② ③ ④ ⑤ ⑥ ⑦ ⑧ ⑨ ⑩
4. ด้านการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก	
4.1) กลุ่มได้รับการส่งเสริมการเรียนรู้ด้านวิชาการเกษตร และแปรรูปผลผลิต	① ② ③ ④ ⑤ ⑥ ⑦ ⑧ ⑨ ⑩
4.2) กลุ่มได้รับเงินสนับสนุนเพื่อสร้างปัจจัยพื้นฐานในการผลิต และส่งเสริมอาชีพ เช่น กองทุนปุ๋ย เมล็ดพันธุ์หรือเครื่องมือทางการเกษตรฯ	① ② ③ ④ ⑤ ⑥ ⑦ ⑧ ⑨ ⑩
4.3) กลุ่มได้รับเงินสนับสนุนด้านการศึกษา และพัฒนาศักยภาพของคณะกรรมการ และสมาชิก	① ② ③ ④ ⑤ ⑥ ⑦ ⑧ ⑨ ⑩
4.4) กลุ่มได้รับวัสดุ และอุปกรณ์ส่งเสริมการผลิตหรือแปรรูป	① ② ③ ④ ⑤ ⑥ ⑦ ⑧ ⑨ ⑩
4.5) อื่นๆ (โปรดระบุ)	① ② ③ ④ ⑤ ⑥ ⑦ ⑧ ⑨ ⑩

ประเด็นที่ศึกษา	ให้คะแนนความสำคัญต่อการเรียนรู้ ที่จะเพิ่มความสำเร็จของกลุ่ม โดย \sqrt ลงใน \bigcirc
	←————— —————→ ① = ไม่สำคัญเลย ⑤ = ปานกลาง ⑩ = สำคัญมากที่สุด
5. ด้านบรรยากาศ และสภาพแวดล้อม	
5.1 ชุมชนมีบรรยากาศ และวัฒนธรรมที่เอื้อเพื่อพ่อแม่ ช่วยเหลือ เกื้อกูล	① ② ③ ④ ⑤ ⑥ ⑦ ⑧ ⑨ ⑩
5.2 ชุมชนมีภูมิปัญญาท้องถิ่น ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น และประเพณีชาวบ้าน	① ② ③ ④ ⑤ ⑥ ⑦ ⑧ ⑨ ⑩
5.3 ชุมชนมีวิถีชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีความเข้มแข็ง และสามารถพึ่งตนเองได้	① ② ③ ④ ⑤ ⑥ ⑦ ⑧ ⑨ ⑩
5.4 ชุมชนมีสิ่งแวดล้อมที่ดี และทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์	① ② ③ ④ ⑤ ⑥ ⑦ ⑧ ⑨ ⑩
5.5 อื่นๆ (โปรดระบุ)	① ② ③ ④ ⑤ ⑥ ⑦ ⑧ ⑨ ⑩

ส่วนที่ 3 การเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจ

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย \sqrt ลงใน \bigcirc เพื่อให้คะแนนความคิดเห็นต่อการเรียนรู้ที่จะเพิ่มความสำเร็จ
ของกลุ่มจากประเด็นที่ศึกษา ★ โดยที่คะแนน ① = กลุ่มไม่เห็นด้วยเลย ⑤ = กลุ่มมีความเห็นด้วยปานกลาง
⑩ = กลุ่มมีความเห็นด้วยมากที่สุด

ประเด็นที่ศึกษา	ให้คะแนนความคิดเห็นต่อการเรียนรู้ ที่จะเพิ่มความสำเร็จของกลุ่ม โดย \sqrt ลงใน \bigcirc
	←————— —————→ ① = ไม่เห็นด้วยเลย ⑤ = ปานกลาง ⑩ = เห็นด้วยมากที่สุด
1. การที่กลุ่มของท่านขาดแคลนเงินทุน และทรัพยากรที่จำเป็น สำหรับการผลิต ส่งผลให้กลุ่มต้องแสวงหาความรู้ ข้อมูล และแหล่งสนับสนุนจากภายนอก	① ② ③ ④ ⑤ ⑥ ⑦ ⑧ ⑨ ⑩
2. กลุ่มของท่านมีวิสัยทัศน์ในการส่งเสริมการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาอาชีพ และคุณภาพชีวิตของสมาชิก และคนในชุมชน	① ② ③ ④ ⑤ ⑥ ⑦ ⑧ ⑨ ⑩
3. กลุ่มของท่านมีการเรียนรู้แผนงานในการส่งเสริม การประกอบอาชีพเพื่อเพิ่มผลผลิต สร้างงานสร้างอาชีพ และดำเนินงานได้ตามแผน	① ② ③ ④ ⑤ ⑥ ⑦ ⑧ ⑨ ⑩
4. กลุ่มของท่านมีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การดำเนินกิจกรรม ทางเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่อง	① ② ③ ④ ⑤ ⑥ ⑦ ⑧ ⑨ ⑩
5. กลุ่มของท่านมีการสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ของสมาชิก และคนในชุมชน	① ② ③ ④ ⑤ ⑥ ⑦ ⑧ ⑨ ⑩

6. กลุ่มของท่านมีความพร้อมด้านทุน ทรัพยากร และบุคลากรในการส่งเสริมการเรียนรู้ให้กับสมาชิก และคนในชุมชน	① ② ③ ④ ⑤ ⑥ ⑦ ⑧ ⑨ ⑩
7. กลุ่มของท่านมีสิ่งอำนวยความสะดวกที่เหมาะสมในการส่งเสริมการเรียนรู้ให้กับสมาชิก และคนในชุมชน เช่น อาคาร สถานที่ ขนพาหนะรับ-ส่ง เป็นต้น	① ② ③ ④ ⑤ ⑥ ⑦ ⑧ ⑨ ⑩
8. กลุ่มของท่านนำเทคโนโลยี และสารสนเทศมาใช้ในการส่งเสริมการเรียนรู้ให้กับสมาชิก และคนในชุมชน เช่น คอมพิวเตอร์ โสตทัศนูปกรณ์ (เครื่องฉาย / เครื่องเสียง) เป็นต้น	① ② ③ ④ ⑤ ⑥ ⑦ ⑧ ⑨ ⑩
9. กลุ่มของท่านมีการสื่อสาร และประชาสัมพันธ์กิจกรรมการเรียนรู้อย่างทั่วถึง และต่อเนื่อง	① ② ③ ④ ⑤ ⑥ ⑦ ⑧ ⑨ ⑩
10. กลุ่มของท่านมีบุคลากรหรือคณะทำงานที่ทำหน้าที่ส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาศักยภาพของสมาชิก	① ② ③ ④ ⑤ ⑥ ⑦ ⑧ ⑨ ⑩
11. กลุ่มของท่านมีการจูงใจ และกระตุ้นสมาชิกเพื่อให้เห็นถึงประโยชน์ของการเรียนรู้ร่วมกัน	① ② ③ ④ ⑤ ⑥ ⑦ ⑧ ⑨ ⑩
12. กลุ่มของท่านมีการให้รางวัลหรือชมเชยแก่สมาชิกที่ผ่านการเรียนรู้กับกลุ่มหรือจากภายนอกกลุ่ม	① ② ③ ④ ⑤ ⑥ ⑦ ⑧ ⑨ ⑩
13. สมาชิกได้รับประโยชน์สูงสุดจากการส่งเสริมการเรียนรู้	① ② ③ ④ ⑤ ⑥ ⑦ ⑧ ⑨ ⑩
14. กลุ่มได้รับประโยชน์โดยตรงจากการส่งเสริมการเรียนรู้ของหน่วยงานสนับสนุนภายนอก	① ② ③ ④ ⑤ ⑥ ⑦ ⑧ ⑨ ⑩
15. สมาชิกมีความสามัคคี ผูกพัน และอุดมการณ์ร่วมกัน จึงส่งผลให้เกิดความร่วมมือในการเรียนรู้ร่วมกันกับกลุ่ม	① ② ③ ④ ⑤ ⑥ ⑦ ⑧ ⑨ ⑩
16. สมาชิกให้ความร่วมมือในการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้	① ② ③ ④ ⑤ ⑥ ⑦ ⑧ ⑨ ⑩
17. ในการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ สมาชิกให้ข้อเสนอแนะต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่กลุ่มจัดขึ้น	① ② ③ ④ ⑤ ⑥ ⑦ ⑧ ⑨ ⑩
18. หลังจากสมาชิกได้เรียนรู้แล้ว สามารถนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ในการเพิ่มผลผลิตหรือประกอบอาชีพของครัวเรือนสมาชิก	① ② ③ ④ ⑤ ⑥ ⑦ ⑧ ⑨ ⑩
19. กลุ่มของท่านมีการจัดระบบความรู้ และสร้างองค์ความรู้ใหม่ที่พัฒนามาจากปัญหาของกลุ่มเอง	① ② ③ ④ ⑤ ⑥ ⑦ ⑧ ⑨ ⑩
20. กลุ่มของท่านมีการนำความรู้ที่ได้รับมาพัฒนาการบริหารจัดการ การเพิ่มผลผลิตหรือแก้ปัญหาของกลุ่ม	① ② ③ ④ ⑤ ⑥ ⑦ ⑧ ⑨ ⑩
21. กลุ่มของท่านมีการเรียนรู้การกระจายผลตอบแทนจาก การดำเนินกิจกรรมกลุ่มแก่สมาชิกอย่างเป็นธรรม และเหมาะสม	① ② ③ ④ ⑤ ⑥ ⑦ ⑧ ⑨ ⑩
22. กลุ่มของท่านมีการเรียนรู้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ในแต่ละช่วงเวลาอย่างสอดคล้องกับฤดูกาลเพาะปลูก หรือเพิ่มกำลังการผลิตในช่วงเวลาที่ผลผลิตมีราคาสูง	① ② ③ ④ ⑤ ⑥ ⑦ ⑧ ⑨ ⑩

ตอนที่ 5 ข้อเสนอแนะ

5.1 กลุ่มออมทรัพย์ของท่านได้ดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจประเภทต่างๆ ประสบปัญหาอุปสรรคอย่างไร

- 1) การออมเพื่อการผลิต (รับฝากเงินสัจจะและให้สินเชื่อ)
- 2) การส่งเสริมอาชีพด้วยธุรกิจชุมชน
- 3) การจัดสวัสดิการ

5.2 ถ้าจะปรับปรุงการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์ของท่านในข้อ 5.1 ให้ประสบความสำเร็จ จะต้องดำเนินการอย่างไร

- 1)
- 2)
- 3)

5.3 หากกลุ่มออมทรัพย์ของท่านต้องการประสบความสำเร็จในการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ อะไรเป็นสิ่งสำคัญที่สุดที่จะส่งผลต่อความสำเร็จดังกล่าว

- 1)
- 2)
- 3)

5.4 กลุ่มออมทรัพย์ของท่านควรได้รับการส่งเสริมการเรียนรู้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจประเภทต่างๆ เหล่านี้ อย่างไร

- 1) การออมเพื่อการผลิต (รับฝากเงินสัจจะและให้สินเชื่อ)
- 2) การส่งเสริมอาชีพด้วยธุรกิจชุมชน
- 3) การจัดสวัสดิการ

แบบสัมภาษณ์กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

(ชื่อ) กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต..... จังหวัด..... ปีที่ก่อตั้ง.....

วัน-เวลา- สถานที่สัมภาษณ์

ส่วนที่ 1 ผู้ให้สัมภาษณ์ / ผู้เข้าร่วมการสัมภาษณ์

- ประธานกลุ่มออมทรัพย์ ชื่อ..... นามสกุล..... อายุ..... โทรศัพท์.....
- รองประธานกลุ่มออมทรัพย์ ชื่อ..... นามสกุล..... อายุ..... โทรศัพท์.....
- เภรัญญิก ชื่อ..... นามสกุล..... อายุ..... โทรศัพท์.....
- เลขานุการ ชื่อ..... นามสกุล..... อายุ..... โทรศัพท์.....
- คณะกรรมการเงินกู้ ชื่อ..... นามสกุล..... อายุ..... โทรศัพท์.....
- คณะกรรมการตรวจสอบ ชื่อ..... นามสกุล..... อายุ..... โทรศัพท์.....
- คณะกรรมการส่งเสริม ชื่อ..... นามสกุล..... อายุ..... โทรศัพท์.....
- สมาชิก ชื่อ..... นามสกุล..... อายุ..... โทรศัพท์.....
- อื่นๆ (ระบุ) ชื่อ..... นามสกุล..... อายุ..... โทรศัพท์.....

ส่วนที่ 1 ประสิทธิภาพกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

- 1) กลุ่มมีการกำหนดเป้าหมายการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ (ได้แก่ การออม และให้สินเชื่อ การส่งเสริมอาชีพด้วยธุรกิจชุมชน และการจัดสวัสดิการ) แต่ละประเภทหรือไม่ อย่างไร
-
-
-
- 2) ที่ผ่านมา กลุ่มมีความร่วมมือหรือประสานงานอะไรกับกลุ่มออมทรัพย์กลุ่มอื่นๆ (ทั้งใน และนอกพื้นที่) หรือกับหน่วยงานภายนอกในลักษณะเครือข่ายของกิจกรรมทางเศรษฐกิจ
-
-
-
- 3) ที่ผ่านมา กลุ่มประสบความสำเร็จด้านการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจประเภทต่างๆ อะไรบ้าง เพราะอะไรจึงประสบความสำเร็จ และอะไรเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุดต่อความสำเร็จนั้น
-
-
-

4) กลุ่มของท่านมีปัญหา อุปสรรคอะไรบ้างที่ต้องได้รับการปรับปรุง แก้ไขอย่างเร่งด่วน

.....

.....

.....

5) กลุ่มของท่านมีแผนงานในการแก้ไขปัญหา อุปสรรคในการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจแต่ละประเภทหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

ส่วนที่ 2 การเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

2.1 การเรียนรู้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ

1) กลุ่มของท่านมีการส่งเสริมการเรียนรู้แก่คณะกรรมการและสมาชิกหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

2) กลุ่มของท่านมีการเรียนรู้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจประเภทต่างๆ (ได้แก่ การออม และให้สินเชื่อ การส่งเสริมอาชีพด้วยธุรกิจชุมชน และการจัดสวัสดิการ) หรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

3) เมื่อกลุ่มของท่านส่งตัวแทนไปศึกษาดูงาน อบรม สัมมนาทั้งจากภายใน และภายนอกในเรื่องการผลิต หรือส่งเสริมอาชีพแล้ว ตัวแทนกลุ่มได้นำความรู้มาถ่ายทอดหรือสร้างองค์ความรู้เพื่อการพัฒนากิจกรรมของกลุ่มหรือไม่ อย่างไร และกลุ่มมีการกำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมาย และขั้นตอนการถ่ายทอดความรู้หรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

- 4) กลุ่มของท่านมีวิธีการหรือช่องทางการเรียนรู้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจอะไรบ้าง เพื่อนำความรู้ที่ได้มาประยุกต์หรือปรับปรุงการผลิต / ส่งเสริมอาชีพให้กับสมาชิก และคนในชุมชน

.....

.....

.....

- 5) ที่ผ่านมา กลุ่มของท่านประสบปัญหา อุปสรรคในการเรียนรู้เรื่องการผลิตหรือส่งเสริมอาชีพหรือไม่อย่างไร

.....

.....

.....

- 6) กลุ่มของท่านมีการแก้ปัญหา อุปสรรคด้านการเรียนรู้เรื่องการผลิตหรือส่งเสริมอาชีพอย่างไร จนประสบความสำเร็จเช่นที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

.....

.....

.....

- 7) สำหรับการจัดสวัสดิการ กลุ่มของท่านมีการศึกษาความต้องการของสมาชิก และชุมชนก่อนการจัดสวัสดิการหรือไม่ อย่างไร เช่น การสำรวจสภาพปัญหา และคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน

.....

.....

.....

.....

- 8) ในด้านสมาชิกและคณะกรรมการบริหาร กลุ่มของท่านควรได้รับการเรียนรู้เพื่อพัฒนาศักยภาพด้านใดมากที่สุด เพราะเหตุใด

.....

.....

.....

.....

2.2 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์

เพื่อการผลิต

- 1) ในการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์ของท่าน (ได้แก่ การออม และให้สินเชื่อ การส่งเสริมอาชีพด้วยธุรกิจชุมชนและการจัดสวัสดิการ) ท่านคิดว่า อะไรเป็นสาเหตุที่ทำให้การพัฒนากิจกรรมนั้นๆ ไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควรจะเป็น

.....

.....

.....

- 2) จากปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของกลุ่มออมทรัพย์ ได้แก่

- (1) ด้านเศรษฐกิจ
- (2) ด้านความเข้มแข็ง และพึ่งตนเองของกลุ่ม
- (3) ด้านการบริหารจัดการ และระเบียบข้อบังคับกลุ่ม
- (4) ด้านการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก
- (5) ด้านบรรยากาศ และสภาพแวดล้อม

★ จากปัจจัยต่างๆ (5 ด้าน) ที่กล่าวมา อะไรเป็นสิ่งที่สำคัญมาก และน้อยที่สุด ต่อการเรียนรู้เพื่อเพิ่มความสำเร็จของกลุ่มออมทรัพย์ของท่าน เพราะอะไร

.....

.....

.....

★ จากปัจจัยต่างๆ (5 ด้าน) ที่กล่าวมา อะไรเป็นสิ่งที่สำคัญมาก และน้อยที่สุด ต่อความสำเร็จของกลุ่มออมทรัพย์ของท่าน ในปัจจุบัน เพราะอะไร

.....

.....

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นายณัฐ หลีกชัยกุล สำเร็จการศึกษาปริญญาตรีวิทยาศาสตร์บัณฑิต สาขาเทคโนโลยีเซรามิกส์ จากมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร และบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาการตลาด จากมหาวิทยาลัยรามคำแหง สำเร็จการศึกษาประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาวิจัยทางสังคมศาสตร์ จากมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ สำเร็จการศึกษาวารสารศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิจัยการสื่อสาร จากมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต จากสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ สาขาการจัดการเทคโนโลยี จากนั้นได้เข้าศึกษาต่อในหลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย